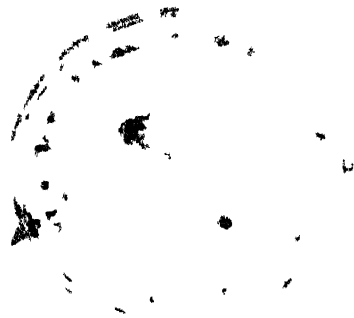

১৯৮৮ চনৰ সাহিত্য একাডেমী পুৰস্কাৰ প্ৰাপ্ত উপন্যাস

পাতাল ভৈৰৱী

লক্ষ্মীনন্দন বৰা

পাতাল ভৈৰৱী

লক্ষ্মীনন্দন বৰা

চন্দ্ৰ প্ৰকাশ

পাণবজাৰ, গুৱাহাটী-১

PATAL BHAIRAVI

A social novel written by Dr Lakshmi Nandan Bora and published by Rajendra Mohan Sarma, Chandra Prakash Panbazar Guwahati-1
Phone No 511946 Price Rs 100/-

প্রকাশক : শ্ৰী বাৰ্জেন্দ্ৰ মোহন শৰ্মা
চন্দ্ৰ প্ৰকাশ
পাণবজাৰ, গুৱাহাটী-১

তৃতীয় প্ৰকাশ : ২০০১ নবেম্বৰ

মূল্য : ১০০ ০০ টকা

বেটুপাত : প্ৰদীপ নাথ

ডি টি পি : ষ্টেণ্ডাৰ্ড ইমপ্ৰেচন
কালিপুৰ, গুৱাহাটী

মুদ্ৰণ : শৰ্মা প্ৰিন্টাৰ্ছ
এ-১৬৭ কবিৰ নগৰ (গলি নাম্বাৰ ৪)
চাহাদা, দিল্লী - ১১০০৯৪

ব্যক্তিগত

প্ৰায় এবছৰ ধৰি লিখা উপন্যাসখনিৰ ঘটনাক্ৰম আৰু চৰিত্ৰাৱলী মোৰ পূৰ্বৰ সৃষ্টিতকৈ বহুত সুকীয়া। পৰিবেশো হ'ল ডিব্ৰুগড়ৰপৰা ডিগবৈলৈকে আৰু উত্তৰে লক্ষীমপুৰ জিলালৈকে। এই বিস্তীৰ্ণ অঞ্চলটোৰ বিবিধ জাতিৰ লোক, অনা-অসমীয়াসকলৰ ব্যৱসায়-বাণিজ্য আৰু অপৰাধপ্ৰৱণ পাতাল জীৱনক ভালেমান বছৰৰ পৰা ঔপন্যাসিকৰ দৃষ্টিৰে চাই আহিছে আৰু সেই অনুক্ৰমে অনুসন্ধান চলাই আহিছে। ব্যবসায়িক অসাধুতা, চোৰাং বজাৰ, অপৰাধ আৰু মোৰ পৰিচিত কিছুমান অদ্ভুত চৰিত্ৰ আৰু সিহঁতৰ পাপচেতনাৰে সৈতে অঞ্চলটোৰ সমাজতন্ত্ৰৰ ফালৰপৰা ভীতিসঞ্কাৰক আৰু ঔপন্যাসিকৰ ফালৰপৰা আকৰ্ষণীয়। ইয়াত মানবীয় মৌল প্ৰবৃত্তিসমূহ কেঁচা বা অমার্জিত ৰূপত বিচাৰি পোৱা যায়। বিভিন্ন শিল্প-প্ৰতিষ্ঠানৰ বাবে খ্যাতি লাভ কৰা অঞ্চলটোত পুৰণি আৰু নতুনৰ মাজত তীব্ৰ বিৰোধ। ফলত কিছুমান সুন্দৰ প্ৰমূল্যৰ মৃত্যু ঘটিছে আৰু ইয়াৰ বাবে বৰণীয়া সাংস্কৃতিক ঐতিহ্যও দ্ৰুত অবক্ষয়ৰ পথত। ইয়ো এজন ঔপন্যাসিকৰ বাবে বেদনাৰ বিষয়, যি বেদনাই শিল্পকৰ্মত প্ৰাণৰ স্পন্দন দিয়ে।

উপন্যাসখনত হাত দিয়াৰ আগতে ভাবিছিলোঁ যে ইয়াৰ মূলধন হ'ব লাগিব ব্যাপ্তি, বৈচিত্ৰ আৰু গতিশীলতা। এই ক্ষেত্ৰত কিমান দূৰ সফল হৈছে পাঠক সমাজেহে মতামত দিব পাৰিব। কিন্তু আমাৰ ফালৰপৰা যত্নৰ ক্ৰটি হোৱা নাই। আমাৰ মতে ইয়াত কেঁচা মাটিৰ গোল্ফো থাকিব লাগে, চহৰীয়া কৃত্ৰিমতাৰ গোল্ফো থাকিব লাগে।

পৰিবেশ সৃষ্টি কৰাত দুজন লোকে বেছ সহায় কৰিলে, পটভূমি ৰচনাৰ ক্ষেত্ৰতো। তেওঁলোক দুয়ো সাধাৰণ নাৱৰীয়া। কেও-কিছু নোহোৱা দুজন বুঢ়া মানুহ। ডিব্ৰুগড়ৰ সমীপবৰ্তী ঘাট দুটাই তেওঁলোকৰ থকা ঠাই। ছৈ দিয়া নাও দুখনেই তেওঁলোকৰ ঘৰ। বৰ লুইতত আৰু বৰ লুইতৰ পাৰে পাৰে চলা কানি ভাঙৰ চোৰাং কাৰবাৰৰ তেওঁলোক নিৰ্লিপ্ত সাক্ষী। হৃদয় গুণত তেওঁলোক মহৎ। নিৰ্লিপ্তও উপনিষদৰ পখীৰ দৰে। নাম

দেউতা আৰু নান্কা। অসমীয়া মুছলমান। 'পাতাল ভৈৰৱী'ক ছপাবলৈ দিয়াৰ সময়তে নান্কা ঢুকাল, বৰ লুইতৰ বালিৰ সজা জুপুৰীত। দেউতাই চকুৰে নেদেখে। চকুত ছানি পৰিছে। অস্ত্ৰোপচাৰ কৰিবলৈ নিদিযে। তেওঁৰ আৰু অসুখ আছে। ওচৰ চুবুৰীয়া মানুহখিনিযেই তেওঁৰ ল'ৰা-ছোবালী। দৃষ্টিহীন বুঢ়া গৰাকী দিনে আল্লাক ধিয়াই থাকি এতিয়া মৃত্যুপথ-যাত্ৰী। কেবল নান্কাৰ লৈ এখন উপন্যাস হ'লহেঁতেন। কিন্তু অকস্মাতে কালে তেওঁক হৰি নিলে। কিন্তু 'পাতাল ভৈৰৱী'ত তেওঁ এটা চৰিত্ৰ হৈ থাকিল। এই দুয়ো ব্যক্তিলৈ মোৰ কৃতজ্ঞতা যাচিলোঁ যদিও তেওঁলোকেহে গম নেপাব। দুখৰ কথা। নানকালৈ অশ্ৰু অঞ্জলি যাচিলোঁ।

কল্পনাৰ খাতিৰত সত্যক বনবাসী কৰা নাই। তাৰ বাবে কষ্ট কৰিব লগীয়া হ'ল, বহুতক লগ পাবলগায়া হ'ল, অনুসন্ধানৰ যোগেদি অপৰাধৰ অভিপ্ৰায়ো পোবা গ'ল। সেয়েহে 'পাতাল ভৈৰৱী' লিখি থকা সময়খিনি খুব ভালকৈ উপভোগ কৰিব পাৰিছিলোঁ। ইয়াৰে ফলশ্ৰুতি হ'ল এই ভিন্ন মেজাজৰ উপন্যাসখন। ইয়াত হয়তো গঙা চিলনী'ৰ পাখিৰ লেখকজনক বিচাৰি নেপাব, পাব 'পতন'ৰ লেখকজনকহে।

পঢ়ুৱৈসকলে 'পাতাল ভৈৰৱী'ক কেনে ধৰণে গ্ৰহণ কৰে ক'ব নোৱাৰোঁ। মাথোন ইয়াকে ক'ব পাৰো যে উজনি অসমত জীৱনৰ সৰহভাগ সময় কটোৱা এটা লেখকজনৰ প্ৰচেষ্টা অন্ততঃ আশাসুধীয়া আছিল।

দ্বিতীয় সংস্কৰণত লেখকৰ এৰণশাৰ

কম সময়ৰ ভিতৰতে 'পাতাল ভৈৰৱী' প্ৰথম সংস্কৰণৰ বিক্ৰী শেষ হৈ যোৱাটোৱে প্ৰমাণ কৰিলে যে অসমৰ পঢ়ুৱৈসকলৰ উপন্যাস-স্কুধা সামান্য পৰিমাণেহে পূৰণ হৈছে। তাৰ বাবে পঢ়ুৱৈসকলক কৃতজ্ঞতা জনাইছোঁ আৰু লেখক হিচাবে উপকৃত আৰু অনুপ্ৰাণিত হৈছোঁ। অকল এয়ে নহয়। পাঠক, প্ৰকাশক আৰু চিনাকি লোকৰ মুখে শুনিছোঁ যে ১৯৮৭ চনত ই জনপ্ৰিয়তাৰ শিখৰত আছিল আৰু সাহিত্যৰসিকৰ মাজত ই যথেষ্ট আলোচনাৰ বিষয় হৈ পৰিছিল। এয়া হয়তো এখন ৰাজ্যৰ সাহিত্যিক সচেতনতাৰ চিন। তাৰ বাবে মই অসমৰ ৰাইজক আৰু মোৰ অজস্ৰ পঢ়ুৱৈক প্ৰণতি জনাইছোঁ।

কহিনুৰ ভ্ৰাম্যমান নাট্যগোষ্ঠীয়ে এই উপন্যাসখন মঞ্চলৈ আনিলে। সৰ্বভাৰতীয় পৰ্য্যায়ৰ ইংৰাজী পষেকীয়া India Today ৰ মতে ১৯৮৭-৮৮ চনৰ ত্ৰিছটা নাট্যগোষ্ঠীৰদ্বাৰা মঞ্চস্থ সকলো নাটকৰ ভিতৰত তিনিখন নাটকেহে হেনো দৰ্শকৰ বিশেষ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিছিল আৰু এই তিনিখন নাটকৰ বাবেহে ভ্ৰাম্যমান নাট্যঘৰত সৰ্বাধিক ভিৰ হৈছিল। তাৰে এখন হ'ল 'পাতাল ভৈৰৱী'। ইয়ো মোৰ বাবে এক অভূতপূৰ্ব অভিজ্ঞতা। উপন্যাসত জীৱনৰ বিচাৰ বিশ্লেষণ কেনে হ'ব লাগে আৰু উপন্যাসৰ লগত কেনেকৈ হৃদয়ৰ সম্পৰ্ক হব পাৰে তাৰে এটা আভাষ দিলে 'পাতাল ভৈৰৱী'ৰ প্ৰচুৰ জনপ্ৰিয়তাই। সেই কাৰণেও মোৰ অজস্ৰ জ্ঞাত অজ্ঞাত পঢ়ুৱৈৰ প্ৰতি চিৰঋণী হলোঁ।

বহুতে ক'ব খোজে যে 'পাতাল ভৈৰৱী'ৰ সাফল্যৰ মূলতে হ'ল ইয়াৰ তীব্ৰ গতি, নিষিদ্ধ জীৱনৰ ছবি ৰাজনৈতিক শ্লেষ আৰু এইবোৰৰ আধাৰত জীয়া জীৱনৰ ছন্দ। কথাতো হ'ব পাৰে। মোৰ বোধেৰে পাতাল জীৱনক নিষ্ঠাৰে, অনুকম্পাৰে আৰু পাপ-পুণ্যবিবৰ্জিত নৈৰ্ব্যক্তিক দৃষ্টিৰে চাই স্বৰূপ অনুসন্ধানৰ যোগেদি লিখা কাৰণেহে কিজানি ই সাহিত্যৰসিকৰ মনোযোগ আকৰ্ষণ কৰিব পাৰিছে। এই ক্ষেত্ৰত এজন লোকৰ কথা পাহৰিব নোৱাৰোঁ। তেওঁ নথকাহেঁতেন 'পাতাল ভৈৰৱী'ক পাঠকে নেপালোহেঁতেন। তেওঁ হ'ল ডিব্ৰুগড় কানৈ মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ শ্ৰীকল্যাণ কুমাৰ বৰুৱা। তেওঁৰ যোগেদি মোৰ উপন্যাসত থকা আচল মানুহ দেউতা আৰু বছিৰৰ

(আচল নাম নানকা) লগত আৰু ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ মাজৰ বালিচাপৰিৰ জীৱনৰ লগত পৰিচয় ঘটিছিল। আৰু মনত পৰিছে ডিব্ৰুগড় জিলা কাৰাগাৰত থকা ভালেমান পাতাল জীৱনৰ লগত যুক্ত কাৰাবাসীক। উপন্যাসখনিত তেওঁলোকৰ অৰিহনাও প্ৰচুৰ। তেওঁলোকৰ নামবোৰ পাহৰিছোঁ, চেহেৰাবোৰহে মনত আছে। তেওঁলোকলৈ মোৰ বৰ মনত পৰিছে। কাহানিও লগ পোৱাৰ সত্তাৱনা নথকা এই মানুহখিনিলৈ মোৰ ধন্যবাদ যাচিলোঁ। লগতে ধন্যবাদ যাচিলোঁ কেইজনমান আপকাৰী আৰু আৰক্ষী বিষয়াক।

দ্বিতীয় সংস্কৰণ প্ৰকাশ হোৱা বাবেই মোৰ সুযোগ মিলিছে কেইজনমান লোকক ছপা যোগেদি কৃতজ্ঞতা জনোৱাৰ। তেওঁলোক হ'ল 'সাহিত্য প্ৰকাশ'ৰ নিষ্ঠাবান পৰিচালক ভাতৃপ্ৰতিম শ্ৰীৰজনী শৰ্মা ট্ৰিবিউন প্ৰতিষ্ঠানৰ শ্ৰীহৰেকৃষ্ণ বৰ্মন, 'কহিনুৰ'ৰ মালিক ভাতৃপ্ৰতিম শ্ৰীৰতন লহকৰ আৰু কথা সাহিত্যিক আৰু ছাত্ৰ শ্ৰীফুলেন বৰ্মনক। লগতে ধন্যবাদ আগবঢ়াইছোঁ 'অসম বাণী' প্ৰকাশ আৰু 'ৰূপকাৰ'ত পাতাল ভৈৰবী ৰ সমালোচনা লিখা লোক কেইগৰাকীক। তেওঁলোকৰ দুজনৰহে নাম জানিব পাৰিছোঁ। 'অসম বাণী'ত কোন সমালোচনা লিখিছিল ক'ব নোৱাৰোঁ। 'প্ৰকাশ' আৰু 'ৰূপকাৰ'ত সমালোচনা ওলাইছিল ক্ৰমে শ্ৰীদীনেশ গোস্বামী আৰু পদ্ম হাজৰিকাৰ নামত। এই তিনিগৰাকী সমালোচকৰ বিশ্লেষণৰ গভীৰতা আৰু বৌদ্ধিক নিৰ্লিপ্তসুলাভ বিচাৰৰ গভীৰতাই মোৰ অন্তৰ স্পৰ্শ কৰিছিল। হয়তো এনে সমালোচনাও 'পাতাল ভৈৰবী'ক ৰাইজে ভালকৈ গ্ৰহণ কৰাৰ অন্যতম কাৰণ।

'পাতাল ভৈৰবী' মুদ্ৰণ ক্ৰটিমুক্ত নহয়। দুই এটা ছপাৰ আঁসোবাহ দূৰ কৰাটো সম্ভৱ নহ'ল। তাৰ বাবে লেখকেই প্ৰকাশকৰ হৈ ক্ষমা বিচাৰিছোঁ। এটা বিশেষ অসাৱধানজনিত ভুল থাকি গ'ল। এঠাইত আছে ৰামায়ণৰ দিনৰ মৎসাগন্ধা বুলি। সেইখিনি পঢ়োতে যেন পাঠকসকলে মহাভাৰতৰ দিনৰ মৎসগন্ধাকহে মনত পেলায়।

নিজক জনজীৱনৰ লগত সমগ্ৰ সত্তাৰে জড়িত কৰি আধুনিক বিশ্লেষণ পদ্ধতিৰে একোটা অঞ্চল বা একোটা সমস্যা অনুসন্ধান কৰি উপন্যাস লিখি যাব পৰাটোহে মোৰ নিস্তৰঙ্গ জীৱনৰ জীয়াই থকাৰ একমাত্ৰ সাৰ্থকতা বুলি ভাবোঁ। এই ধাৰণা বা ভাৱনাক দৃঢ় কৰি মোৰ সৃষ্টিৰ মন পথাৰত জীপ দিলে 'পাতাল ভৈৰবী' ক সাদৰেৰে গ্ৰহণ কৰা অসমৰ ৰাইজে। এনে সাহিত্যামোদী সমাজসচেতন আৰু ক্ৰান্তিকামী ৰাইজলৈ পুনৰ সেৱা আগবঢ়ালোঁ।

এক

ঘটনাতো ঘটিয়েই থাকে। একোটা ঘটনাৰ লগত জড়িত মানুহখিনিৰ বা এটা বিশেষ মানুহৰ প্ৰতিক্ৰিয়া কেনে হয় সেইটোহে অধিক কৌতুহলৰ কথা। এইটো দিশ লক্ষ্য কৰিয়েই আমাৰ চহৰৰ মুকুন্দৰ কথা কব খুজিছোঁ। তাকো তাৰ জীৱনৰ আমি জানিব পৰা একাংশহে। আমাৰ বিশ্বাস, মুকুন্দই এই পৰ্য্যন্ত এক পৰি পূৰ্ণ জীৱন লাভ কৰাৰ ফালে আগবাঢ়ি আহিছে। অথচ তাৰ জীৱন যাগ্ৰাৰ প্ৰাৰম্ভিক সম্বল প্ৰায় শূন্য আছিল। অৰ্থাৎ খৰিকটীয়াৰ পৰা ৰজা হোৱাৰ দৰে কাহিনী এটা কব খুজিছোঁ। এটা খৰিকটীয়া ৰজা হোৱাৰ আগতে তাৰ নিঃস্ব জীৱনৰ আশা আকাঙ্ক্ষা আৰু হা-হতাশ কেনে আছিল এই কথা সাধুটোবে নকয়। ৰজা হোৱাৰ কালৰ মনৰ অবস্থাৰ কথাও নকয়। কিন্তু আমাৰ মুকুন্দ এতিয়াৰ মানুহ। তেজ-মঙহৰ। গতিকে তাৰ ঘটনাবহুল জীৱনত আৰু জীৱনৰ প্ৰতি স্তৰত সি কেনে প্ৰতিক্ৰিয়া দেখুৱাইছিল তাকে সযতনে বুটলি আনোতে আপানালোকৰ এই কাহিনীকাৰৰ যথেষ্ট কষ্ট হৈছিল। তাৰ বাবে বহুত মানুহক লগ পাবলগীয়া হৈছিল মুকুন্দৰ বন্ধু বান্ধবৰ মুখৰ কথা 'টেপ' কৰিবলগীয়া হৈছিল, আনকি আই -এ-এছ বিষয়াৰপৰাও তথ্য সংগ্ৰহ কৰিবলগীয়া হৈছিল। মুকুন্দৰ কাহিনী যুগুত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত মুকুন্দতকৈ বেছি সহায় কৰিছে তাৰ যৈনীয়ক য়াশোবাইহে। অৱশ্যে মুকুন্দৰ জীৱনৰ কেইটামান নাটকীয় সংঘাত জানিবলৈ সুবিধা দিলে দেউতা ওৰফে মুক্তা ৰহমানে আৰু বছৰে অৰ্থাৎ বচিৰুদ্দিন যুচুফে। ইহঁত দুয়োটা নাৱৰীয়া। ইহঁতৰ এটা ভোজনবিলাসী আৰু এটা সুৰাসক্ত, মানে কথিত ভাষাত মদপী। মুকুন্দই দোপত দোপে উন্নতি কৰিবলৈ যি সুবিধা পালে সেই সুবিধা লাভ কৰাৰ আগৰ নাটকীয় মুহূৰ্ত কেইটাৰ সাক্ষী আছিল কেৱল দেউতা আৰু বছৰ। সিহঁতো মুকুন্দৰ দৰেই/মন ছুই যাব পৰা চৰিত্ৰ। মুকুন্দৰ বিষয়ে পাতনি মেলাৰ আগত কব খোজোঁ যে সি এৰি অহা গাওঁখনত তাৰ কি ভূমিকা আছিল এই বিষয়ে কোনেও একো কব নোখাজে কাৰণ তাৰ সবিশেষ দিয়াৰ অক্ষমতা

স্বীকাৰ কৰিছোঁ। কিন্তু এই অক্ষমতাৰ বাবে সহৃদয় পাঠক পাঠিকাৰ বোধকৰো কাহিনীৰ বসগ্ৰহণ কৰাত অসুবিধা নহ'ব।

তাৰ কেবাটাও নাম। যশোবাই মাতে মুকুন্দ বুলি। এন ই এছ ক্লাবৰ প্ৰাক্তন সম্পাদক মঙ্গল বৰুৱাই মাতিছিল খাওগু বুলি। গতিকে মুকুন্দৰ পূৰ্বা নাম হল মুকুন্দ খাওগু। পিছত শব্দৰ ভাৰসাম্যৰ খাতিৰত কুখ্যাত / বিখ্যাত মুকুন্দ ৰূপান্তৰিত হ'ল মুকুন্দ চন্দ্ৰ খাওগুলৈ। যেতিয়া ধনীমানী হৈ আমাৰ মুকুবে চিকচিকীয়া মটৰ গাড়ীৰ পাছৰ চিট অকলে অধিকাৰ কৰি নগৰৰ ঘাই আলিতো নিজৰ সাফল্য জাহিৰ কৰিলে, তেতিয়া ঈৰ্ষাত ডেকাদলে এনেকৈ পদ ৰচিলেঃ মন্দ মন্দ মকৰন্দ /মুকুন্দ চন্দ্ৰ খাওন্দ। কোবা, নিষ্প্ৰয়োজন যে মকৰন্দ 'ৰ ন্দ' টোৰ উচ্চাৰণ আৰু 'খাউগুৰ' 'গু' টোৰ উচ্চাৰণ একে আছিল। সৰুতে মুকুন্দৰ আন এটা নাম আছিল মেকুৰী। এবাৰ গাঁবলৈ পুলিচ আহিল। কিবা চুৰ কৰাৰ তদন্ত কৰিবলৈ। মুকুন্দৰ বয়স তেতিয়া নবছৰমানহে। সি কৰঙনৰ খহ এটা খজুবাই খজুবাই মানুহৰ জুমৰ মাজৰ পৰা চাকাচৰ বাঘক চোবাদি পুলিচ কেইটাক চাই আছিল। তাকে দেখি পুলিচ এটাৰ খং উঠিল। তাক ধমক দি ওচৰলৈ মাতি ক'লে, "তোৰ নাম কি? সি একো নেমাতিলে পুলিচটোৰে আকৌ সুধিলে, 'নকৰ? একেপাত কাণতলীয়া চৰত ।" সি খুব ভয় খালে। মুকুন্দৰ ঠাইত দীঘলীয়াকৈ 'মে' বুলি শব্দ এটাহে ওলাল। তেতিয়াৰ পৰা সমনীয়াবোৰে তাৰ নাম 'মেকুৰী' ৰাখিলে। তাৰ ভাগ্যোদয়ৰ সময়ত পাতাল জীৱনৰ অধিপতি ইশ্বাদ খাঁই (মজাজ বোয়া থকাৰ সময়ত মুকুন্দৰ সলনি মুন্দ বুলি মাতিছিল।

মুকুন্দৰ কাহিনীৰ আৰম্ভ কেনেকৈ কৰা যায়? ইয়া এটা সমস্যা। পৰিণত বয়সত সি গাঁৱৰ পৰা উঠি আহিবলৈ বাবা হ'ল। আমাৰ ইয়াত সি এন ই এছ ক্লাবত সোমাল। ন বছৰ দহ মাহ সোতৰ দিনৰ পাছত সি এন ই এছ ক্লাবৰ কাম বাদ দিবলৈ বাধা হ'ল। গাঁৱত সি যেনেকৈ নিঠৰুৱা হৈছিল। চহৰটো তাকেই হ'ল। আকৌ আৰম্ভ হল তাৰ দুখৰ জীৱন যাত্ৰা। এইবাৰ অকলে নহয়। লগত যশোবাও আছে। তাই থকাৰ বাবে তাৰ একো সহায় হোৱা নাই। বৰঞ্চ বিপদহে বাটিছে। কিন্তু সি সেও মনা নাই। নিয়তিৰ নিৰ্দেশত সি বাট বুলিছে।

এইখিনিতেই খেলিমেলি লাগি যায়। ক'ৰপৰা আৰম্ভ কৰিম? লুইতৰ পাৰু দুৰ্ভগীয়া গাও কঁহুৰামুখত সি ডাঙৰ দীঘল হোৱাৰ পৰা? হ'ব নোৱাৰে।

এই ঘটনাত কোনো বিশেষত্ব নাই। গাঁবৰ ল'ৰা চহৰত পিয়ন চকিদাৰ হবলৈ আহেই। গ্রামাঞ্চলৰ পৰা চহৰলৈ প্ৰব্ৰজন — ৰিউবেল মাইগ্ৰেচন। এয়া স্বাধীন দেশৰ 'নিৰ্ভুল' পৰিকল্পনাৰ 'বাঞ্ছিত' ফলশ্ৰুতি। গতিকে বহুতৰ দৰে সিও আহিল। সেয়া একে ধৰণৰ বহুত কাহিনীৰ এটা। সেয়া যেন মুকুন্দৰ নিজস্ব কাহিনী নহয়। গতিকে তাৰ কাহিনী আৰম্ভ হ'ব এন ই এছ ক্লাবৰ চৌহদত ভৰি দিয়াৰ দিনাৰ পৰাহে।

মুকুন্দৰ জীৱনটো চালি জাৰি চাই দেখা যায় যে এন ই এছ ক্লাবৰ ৰৈখিক আৰ্হিৰ উন্নতিৰ লগত মুকুন্দৰ উন্নতি-অবনতিৰ সম্পৰ্ক অতি নিবিড়। গতিকে এন ই এছ ক্লাবৰ ইতিকথাইহে 'মুকুন্দ কাহিনী'ৰ আদিপৰ্ব।

নৰ্থ ইষ্ট স্পৰ্টচ ক্লাব। ১৯৫৪ চনতে দিয়া নাম। এতিয়া অসমীয়াতে নাম দিয়াৰ উজান উঠিছে। অথচ শিক্ষিত লোকৰ চাহাবীযানা বাঢ়িছে। কি পেৰাডক্স'। এৰা দেশৰ সকলো ক্ষেত্ৰতে স্ববিৰোধী কাণ্ড-কাৰখানা। এতিয়া, মান সপ্তম দশকৰ শেষৰ ফালে ইয়াৰ নাম হ'লহেঁতেন উত্তৰ পূব ক্ৰীড়া সংঘ। তাৰ ফলত হয়তো বাতৰি কাকতৰ শিৰোনামা এনেকুৱা হ'লহেঁতেন : উপক্ৰীড়া এল ডিহিন্দিয়া শ্বিল্ড লাভ। কিন্তু নৰ্থ ইষ্ট স্পৰ্টচ ক্লাব নিজ সাফল্যৰ ওণত চহৰত তথা অসমত এটা পৰিচিত নাম হৈ পৰিল। গতিকে কোনো প্ৰতিশব্দ-প্ৰেমীৰ প্ৰচেষ্টাই উত্তৰ পূব ক্ৰীড়া সংঘ কৰিব নোৱাৰিলে। কিন্তু আজিৰ সংক্ষিপ্তীকৰণ ভাল পোৱা যুগত ই বেছি পৰিচিত হ'ল এন ই এচ ক্লাব স্বৰূপে। সেই বাবে মঙ্গল কুমাৰ বৰুৱাৰ পৰা উজ্জ্বল দেউৰীলৈকে ইয়াৰ প্ৰতিষ্ঠাৰ লগত জড়িত সকলে এনে সংক্ষিপ্তকৰণক ভাল ভাবে লব নোৱাৰিলে। তেওঁলোকৰ মতে এই সংক্ষিপ্তকৰণৰ যুগত মানুহৰ স্মৃতি যুগমীয়া কৰাৰ প্ৰচেষ্টা বিফল হৈছে। কোনোবা খৰ্গেশ্বৰ বৰা নামৰ মণ্ডলে খেতিৰ পইচাৰে নগাঁৱৰ ধিঙত খৰ্গেশ্বৰ বৰা হাইস্কুল প্ৰতিষ্ঠা কৰিলে। এতিয়া ইয়াৰ নাম ধিং কে বি' হে। উজ্জ্বল দেউৰী তাত সমবায় বিভাগৰ বিষয়া থকাৰ সময়ত এটা ল'ৰাক কে বি' কাৰ নামৰ আদাম্ৰৰ বুলি সুধি তাৰ উত্তৰ নেপালে। দুটা ইংৰাজী আখৰে দানী-মানী স্বৰ্গীয় বৰাক গ্ৰাস কৰি পলালে।

আমাৰ এই লুইতপৰীয়া চহৰখনত পঞ্চম দশকৰ দুটা বছৰ বেচ উল্লেখযোগ্য। এটা বছৰত ব্ৰহ্মপুত্ৰই ভূমিকম্পৰ তাড়নাত পৰি চহৰৰ মূল সুন্দৰ অংশাটো সামৰি লয় আৰু ১৯৫৪ চনত চহৰখনে দক্ষিণে চাহ বাগিছাৰ ফালে আগবাঢ়ি যোৱা আৰু চাহ বাগিছাই অধিকাৰ কৰাৰ উপক্ৰম হোৱাৰ সময়তে পূৰ্বৰ চাহনি আৰু পশ্চিমৰ বিস্তীৰ্ণ মুকলি ঠাইৰ মাজত নৰ্থ ইষ্ট স্পৰ্শ্চ ক্লাবৰ প্ৰতিষ্ঠা হোৱাৰ অন্তৰালত একোটা কাহিনী থাকেই। এই চহৰৰ লোক সংখ্যা প্ৰায় তিনিচুকীয়াৰ সমানেই। যোৰহাটতকৈ লোক-সংখ্যা বেছি। তিনিটাকৈ প্ৰেক্ষাগৃহও আছে। বেহা-বেপাৰেও চহৰখন গতিশীল কৰি ৰাখিছে। তথাপি চাকৰি কৰা মানুহৰ কাৰণে চহৰখনৰ সন্ধিয়াবোৰ নিশ্চল আৰু বিৰক্তিকৰ। সৌভাগ্যৰ কথা যে সেই সময়তে স্থানীয় কলেজলৈ শিক্ষকতা কৰিবলৈ আহে দুজন ক্ৰীড়াবিদ : মঙ্গল কুমাৰ বৰুৱা আৰু শ্ৰীকান্ত চেতিয়া। একেসময়তে এসময়ৰ বিখ্যাত ফুটবল আৰু ভলীবল খেলুৱৈ দুৰ্গা ঠাকুৰ আৰু উজ্জ্বল দেউৰী ক্ৰমে জিলা সমাজ কলাপ বিষয়া আৰু জিলা সমবায় বিষয়া হিচাবে বদলি হৈ আহে। দুবছৰমানৰ আগৰে পৰা থকা জিলা বিচাৰপতি কন্দৰ্প খাটনিয়াৰো বেছ ক্ৰীড়াপ্ৰেমী লোক আছিল। বাৰানসী হিন্দু বিশ্ববিদ্যালয়ত তেওঁৰ টেনিছ খেলুৱৈ হিচাবে নাম আছিল। আৰক্ষী অধীক্ষক বন্ধিম পাণ্ডাও হেনো একালৰ টেবুল টেনিচ চেম্পিয়ন।

এইকেইজন উদ্যোগী লোকৰ প্ৰচেষ্টাতে নৰ্থ ইষ্ট স্পৰ্শ্চ ক্লাবৰ প্ৰতিষ্ঠা হয়। পোনতে চৰকাৰী হাইস্কুলৰ এটা কোঠাত। কেৱল এখন বহীৰে সৈতে। পাচত চহৰৰ দক্ষিণস্থ সম্প্ৰতিৰ সুবৃহৎ ঠাইখিনি দান কৰে উদ্যোগপতি এজনে। লগতে চাহ প্ৰস্তুত কৰা কলঘৰ এটাও। সেই কলঘৰটোৱেই কাঠ মিস্ত্ৰী, লোহা মিস্ত্ৰী আৰু ৰাজমিস্ত্ৰীৰ বৃদ্ধি আৰু শ্ৰমৰ ফলস্বৰূপে এটা হলঘৰ হয়। গতিকে চালুকীয়া অৱস্থাতেই ক্লাবে এটা হলঘৰ পায়। কন্দৰ্প খাটনিয়াৰ পহিলা দুবছৰ ইয়াৰ সভাপতি হয়। উজ্জ্বল দেউৰী পহিলা তিনি বছৰ সম্পাদকৰ দায়িত্বত থাকে। তাৰ পিছত সম্পাদক হয় মঙ্গল কুমাৰ বৰুৱা।

ক্লাবৰ পূজি তেনেই নিশ্চকতীয়া। প্ৰথম দুবছৰ সম্পাদকে নিজেই ক্লাবৰ তলা খুলিছিল আৰু ৰাতি চাৰে আঠটাত সকলো ঘৰাঘৰি যোৱাৰ পিছত তেওঁ তলা বন্ধ কৰিছিল। তেওঁৰ বৰ কষ্ট হৈছিল। গতিকে ক্লাব খোলা আৰু বন্ধ

কৰাৰ কামৰ বাবে সভ্যসকলে পাল পাতি ল'বলগীয়া হৈছিল। দুই এজনে এটা চকীদাৰ ৰখাৰ কথা ভাবিছিল। কিন্তু পূজিৰ অৱস্থাহে নিঃকিন আছিল। এনে সময়তে দুৰ্গা ঠাকুৰৰ ওচৰত চাকৰি প্ৰাৰ্থী হিচাবে মুকুন্দৰ আবিৰ্ভাৱ। ঠাকুৰৰ নিজৰ অফিচত মুকুন্দক দিব পৰা ধৰণৰ কোনো চাকৰি নাছিল। কিন্তু মুকুন্দক তেওঁৰ পছন্দ হল। অকস্মাতে তাক দেখিয়েই তেওঁৰ নৰ্থ ইষ্ট স্পৰ্টচ ক্লাবৰ কথা মনলৈ আহিল। তেওঁ মুকুন্দক ততালিকে উজ্জ্বল দেউৰীৰ ওচৰলৈ আনিলে। দুয়ো মনে মনে কথা হ'ল। উজ্জ্বলৰো মুকুন্দক পছন্দ হ'ল এই কাৰণেই যে মুকুন্দ দেখনিয়াৰ চফল ডেকা আৰু সি চেহেৰাটোৰেই এখন গাঁৱৰ মোহনীয় সম্পদখিনি কঢ়িয়াই আনিছে। ডেকা মানুহটোৰ মুখখন নিৰ্দোষ কৌতুহলৰ ৰেঙনি। কথা বতৰাও সংযত। আচৰণে দায়িত্বজ্ঞান থকা মানুহৰ দৰে।

মুকুন্দ নৰ্থ ইষ্ট স্পৰ্টচ ক্লাবত সোমাল। যিটো চাকৰিত সোমাল তাৰ কোনো নাম নাই। এই চাকৰিত কোনো বন্ধা ধৰা দৰমহা নাই। মাতোন চলিব পৰা টকাখিনি দিয়া হয়। মুকুন্দই আপত্তি নকৰে। বেলি বহাৰ পিছতে তাৰ কাম। সি ঘৰটোৰ তলা খোলে, দুৱাৰ খিৰিকিবোৰ খোলে আৰু ৰাতি আঠটা বা নটামান বজাত ক্লাব বন্ধ কৰে। সভ্যসকলে আড্ডা মাৰে, ব্ৰিজ আৰু কেৰেম খেলে। জাৰ কালি ঘৰৰ ভিতৰতে বেডমিণ্টন খেলা হয়। আনকি সদৌ অসম ভিত্তিত বেডমিণ্টন প্ৰতিযোগিতাও হয়। ক্লাবৰ কাম বঢ়া সত্ত্বেও মুকুন্দই সকলো চম্বালে। প্ৰতিযোগিতা পতাৰ সময়ত কলেজৰ ছাত্ৰ কেইজনমানে তাক সহায় কৰে। মুকুন্দই ভাবি পায় যে ক্লাবটো এদিন ডাঙৰ হ'বই। কাৰণ বহুত ডাঙৰ ডাঙৰ মানুহ ইয়ালৈ আহে। এই ক্ষমতা থকা মানুহবোৰে ক্লাবটো ডাঙৰ কৰিবই। লগে লগে তাৰ দৰমহা আৰু অনান্য সা-সুবিধাও বাঢ়িবলৈ ধৰে। এতিয়ালৈ ক্লাবে তাক দৰমহা কম দিছে যদিও চৌহদৰ ভিতৰতে এটা ঘৰ দিছে। ওচৰৰ মুকলি ঠাই আৰু ক্লাবৰ চৌহদতো বহুত ঘাঁহ। তাকে দেখি ধাৰ ঋণ কৰি সি গাই এজনীও কিনিলে। সি গাখীৰ বেছি পইচাও সাঁচিব পৰা হ'ল। এনে স্বচ্ছল অৱস্থাত আহিল তাৰ সেই সহজাত চিন্তা : এজনী চপাব লাগিব। নহলে এই গৰু গাই, চাকৰি বাকৰি, দুখকষ্ট সকলো মিছা। খাটি খোৱা মানুহে সংসাৰ ধৰ্ম পালন কৰিবই লাগিব। বংশবৃদ্ধিৰ কাৰণেই জগতত সকলো আযাজন। তাকেই যদি কৰা নহয়, তেনেহলে ভৱিষ্যতৰ বাবে ভবাৰনো কি কাৰণ কি থাকিব পাৰে ?

নৰ্থ ইষ্ট ক্লাবত থিতাপি লৈ চৌপাশৰ সজীবতাৰে পূৰে চাহনিৰ আৰু পশ্চিমে বিস্তীৰ্ণ চৰকাৰী মাটিৰ ঘাঁহবনৰ সেউজখিনি মনত সানি আৰু গাই দামুৰি পুহি মাটি গোবৰৰ চিনাকি গোন্ধ লৈ সি উন্মনা হৈ পৰে। তাৰ মনত পৰে যশোৱালৈ। দীঘলআটীৰ যশোৱা কঁহুৱামুখৰ পৰা চাৰি মাইল নিলগৰ। তাৰ গাঁৱৰ পৰা কঁহুৱামুখ, দীঘলআটী, কাবৈমাৰি, দলৈচুৰা, জলমৈ আদি সেই অঞ্চলৰ গাওঁবোৰৰ এখনৰ পৰা এখনলৈ যাবলৈ বাটপথ নাই। গোৱাটহে আছে। বাৰিষা নাৱেৰে যাব পাৰি, খৰালি নৰানিৰ ওপৰেদি ইচ্ছামতে পোনাই যাব পাৰি। ফাগুণ-চ'তত এচহ-দুচহ বোৱা মাটিৰ দলি-চপৰা গচকি নাইবা বিক্কাবৰ সময় হোৱা আৰুধানৰ মাজেদি যাবলগীয়া হয়। তেনে এখন গাঁও দীঘলআটীতে যশোৱাৰ ঘৰ। তালৈ যোৱাটো তাৰ কাৰণে ডাঙৰ কথা নহয়, আচল ডাঙৰ কথা হ'ল যশোৱাৰ ঘৰলৈ তাৰ যোৱাটোবেই মানা। আৰু দুটা ডাঙৰ অসুবিধা হল --- গাইজনী আৰু পোৱালীটোক কোনো চাওঁতা মানুহ নাই আৰু ছুটি পোৱাও টান। পিছে সি দমি যোৱা ভকত নহয়। সি মনে মনে আঁচনি এখন যুগুত কৰিলেই। সি বহাগৰ বিহুতেই দীঘলআটীলৈ যাবই লাগিব। বিহুত ক্লাবো চাৰি পাঁচ দিনমান বন্ধ থাকিব। তদুপৰি আচল কথাটো কলে সম্পাদকে দুই এদিন পাচত আহিলেও দোষ নধৰিব বুলি তাৰ বিশ্বাস হ'ল। গাইজনী আৰু পোৱালীটো ওচৰৰ চাহ বাগিছাখনৰ চকীদাৰ দিল বাহাদুৰৰ তাত ৰাখি যোৱাৰো ব্যৱস্থা হল।

মুকুন্দ তিনি দিনৰ পাচত এজনী দীপলিপ গাভৰুৰে সৈতে ক্লাবৰ চৌহদত উপস্থিত হলহি। তাৰ আখ্যানটোৰ চমু বিবৰণ দিল বাহাদুৰকহে দিলে। সি ক'লে, "সিহঁতে (মাক-বাপেকে) মোৰ নামকেই লব নোখোজে। মোৰ হেনো জনমত অথস্ত ৰ আছে। মই হেনো পিতাইৰ আচল ল'ৰা নহয়। বৌৰ কলঙ্কৰ বাবেই হেনো মোৰ জনম। সেই বাবেই ককাৰ ঘৰত থাকিও মোৰ সুখ নহ'ল। স্কুলতো পঢ়িব নোৱাৰিলোঁ। ল'ৰা-ছোৱালীবোৰে ইমানকৈ জোকালে। গতিকে এতিয়া যশোৱাক শেহ ৰাতি পলুৱাই আনিলোঁ।"

"মাৰে গম পালে?"--দিল বাহাদুৰে সুধিলে।

"মাতো তাহানিতে কাল হ'ল। তেজু গ্ৰহণীত।" সি ক'লে।

দিল বাহাদুৰৰ ফুৰ্তি চায় কোনে? আৰু তাৰ তিৰোতাজনীৰো গা সাতখন আঠখন। আজিৰ পৰা যে সিহঁতৰ দুটা ল'ৰা আৰু এজনী ছোৱালী। এটা ল'ৰা

মিলিটেৰী হ'ল। মিজো পাহাৰৰ ফালে থাকে। কাচিৎহে ঘৰলৈ আহে। এটাই খানাপাৰাৰ গৰুগাই পোহা চৰকাৰী পাম এখনত চাকৰী কৰে। দুয়োটাই একোজনী চপালে। কিন্তু দিল বাহাদুৰ আৰু হিমাদ্ৰিৰ কাৰণে বোৱাৰী পোৱা নোপোৱাটো একে কথা হ'ল। জীয়েক তৰামাই বৰবাৰীৰ গণেশলৈ পলাই গৈছিল। পাচত দিল বাহাদুৰ আৰু হিমাদ্ৰিয়ে সেই গন্ধৰ্ব বিবাহত সন্মতিও দিছিল। পিছে সিহঁতৰহে পোৱা কপাল। প্ৰথম সন্তান জনম দিবৰ সময়তে তৰামাই প্ৰসূতী ৰোগত ঢুকাল।

সেয়েহে সিহঁতৰ মনত অপাৰ আনন্দ। প্ৰথম দিনা মুকুন্দ আৰু যশোৱা দিল বাহাদুৰৰ ঘৰতে থাকিল। দিল বাহাদুৰে খানত এটা পাঠাও বলি দিয়ালে। সিহঁতক পাঠাৰে বাঢ়িয়াকৈ খুৱালেও। মুকুন্দ আৰু যশোৱাই এন ই এছ ক্লাবৰ চৌহদত থাকিবলৈ ললে।

দিনবোৰ আউল নলগাকৈ পাৰ হ'ব অতিশয় প্ৰেম পীৰিতৰে। গাইজনীয়ে আৰু এটা পোবালী দিয়ে। চৰকাৰী সাহায্য পোৱাৰ বাবে এন ই, এছ, ক্লাবৰ হলঘৰটো মেৰামত কৰা হ'ব। বাহিৰে ভিতৰে ৰং দিয়া হ'ব। মুকুন্দৰ কাৰণেও দুচলীয়া এচবেছটচৰ ঘৰ এটা সজা হ'ব। লগতে এটা পাখানাও। মুকুন্দই যশোৱাৰ নিৰ্দেশতে তাৰ ঘৰটোৰ চৌপাশৰ কিছু অংশত চকোৱা দি গোপনীয়তা ৰক্ষা কৰে।

যশোৱাৰ পেটত পাঁচ মাহ।

এন ই এছ ক্লাবে সদৌ অসম প্ৰতিযোগিতা দুটাত চূড়ান্ত বিজয়ী হৈ এখন শ্বিল্ড আৰু এটা কাপ অৰ্জন কৰে।

যশোৱাই এটা পুত্ৰ সন্তান জন্ম দিয়ে।

এন ই এছ ক্লাবৰ সভাপতি যোগেশ চন্দ্ৰ বৰুৱা মন্ত্ৰী হ'ব। নতুন সভাপতি হ'ব নৰহৰি পাত্ৰ। মন্ত্ৰী বৰুৱাই ক্লাবক ভালেখিনি সহায় কৰে। চহৰৰ ব্যৱসায়ী শ্ৰেণীটো ক্লাবৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হ'ব। ক্লাবৰ পূজি টনকিয়াল হ'ব। সুদৰ অফিচ ঘৰ এটা হ'ব।

যশোৱা-মুকুন্দৰ পহিলা সন্তানে কাৰো সহায় নোহোৱাকৈ দুখোজ এখোজ দিয়ে। তাকে দেখি দিল বাহাদুৰৰ সোলা মুখত মনোৰম হাঁহি বিৰিঙে। হিমাদ্ৰিয়ে আতৌ পিতৌকৈ ৰঞ্জক (লৰাটিৰ নাম) কোলাত লয়। মাক বাপেকৰ সলনি দিল বাহাদুৰহঁতৰ কাৰণেহে ৰঞ্জু বুকুৰ আপোন হৈ পৰে। ৰঞ্জুৰ মুখত সৰগৰ অমিয়া

৮ / পাজল ভৈৰৱী

মাত বৰাৰে। তাকে শুনি মুকুন্দ-যশোৱাই আৰু দিল বাহাদুৰ হিমাৱত্ৰিয়ে পৃথিৱীত কোনেও নুশুনা কিবা এটা শুনা বুলি ভাবে।

এন ই এছ ক্লাবত লন টেনিচ খেলাৰো বাবস্থা হয়। ক্লাবৰ ভিতৰতো দুখন টেবুল টেনিচৰ টেবুল। আবেলি সময় পালে উপায়ুক্ত, আৰক্ষী অধীক্ষক, চৰকাৰী উকীল আদিয়েও টেনিচ খেলেহি। এনে ধৰণৰ মানুহবোৰ সস্ত্ৰীক আহিলে তেওঁলোকৰ কাৰোবাৰ যুবতী পত্নীয়ে টেবুল টেনিচো খেলে।

মুকুন্দৰ সংসাৰখন বুজন হৈ আহে। ঘৰৰ এচুকত পাৰই বাহলয়। পাঁচোটা লোদোৰ পোদোৰ পাৰ। এয়া হোনো শুভ লক্ষণ। গাইজনী তিনিটাৰ মাক হয়। যশোৱাৰ গাত লেঠা।

লন টেনিচ খেলাত বল গোটাই দিবৰ বাবে দুটা ল'ৰাক মকৰল কৰা হয়। ক্লাবত এতিয়া নিগাজীকৈ আৰু এটা মানুহ লোৱা হয়। ক্লাবৰ সুসজ্জিত কোঠা এটাত কেবাখনো দৈনিক বাতৰি কাকত আৰু চিত্ৰালোচনী ৰখা হয়। মুকুন্দই তদাৰক কৰিবলৈ তিনিটা মানুহ পায়। মুকুন্দৰ পদবী সলনি হয়। সি এতিয়া 'কেয়াৰ টেকাৰ'।

যিদিনা যশোৱাৰ দ্বিতীয় পুত্ৰসন্তান ভূমিষ্ঠ হয়, সেইদিনাই দিল বাহাদুৰৰ কাজলী গাইজনীয়ে এটা পোবালী দিয়ে। হিমাৱত্ৰিয়ে যশোৱাৰ প্ৰতিপাল কৰে। গাইজনীৰ প্ৰতিপাল কৰে দিল বাহাদুৰে। পোবালীটো ওপজা দিনা মুকুন্দৰ বৰ পুত্ৰই ভালৈখিনি ফেহু খাবলৈ পায়।

এন ই এছ ক্লাবৰ চেনিটেৰী লেটিন আৰু বাথৰুম সংযুক্ত তিনিটা গেপ্ট ৰুম হয়। আঁতৰৰ পৰা খেলাৰ লগত জড়িত মানুহ আহিলে তাতে থাকে। 'কেয়াৰ টেকাৰ মুকুন্দৰ কাম বাঢ়ে। সি নিজৰ ঘৰৰ বেৰত আঁক দি কোনটো আলহী কেইদিন থাকিল তাৰ হিচাপ ৰাখে। পিছে সদায় এনে নহয়। আটাইকেইটা কোঠাত মানুহ থাকিলেহে ভুল হয় বুলি সি এনেকৈ আঁক দি হিচাপ ৰাখে। কিন্তু আঁকতকৈ তাৰ স্মৃতি শক্তিহে অধিক বিশ্বাসযোগ্য বুলি যশোৱাৰো কয় নকৈ মকৰল হোৱা হৰেশ্বৰ ডিহিঙ্গীয়াৰো কয়।

যশোৱাৰ আগৰ লাহী দেহটোত কিঞ্চিৎ মেদ জমা হয়। মুকুন্দৰ দেহটো আগতকৈ মজপুত হয়। ৰঞ্জাবে কোনখন স্কুলত পঢ়িব তাকে লৈ দিল বাহাদুৰ হিমাৱত্ৰি আৰু মুকুন্দ-যশোৱাৰ মাজত গুণাগুণা চলে।

এন ই এছ ক্লাবৰ বছৰে বছৰে খ্যাতি বাঢ়িবলৈ ধৰে। ইয়াৰ সভাপতি-সম্পাদক হোবাও সেই অনুক্রমে সস্ত্ৰম আৰু প্ৰতিপত্তিৰ কথা বুলি গণা হয়। ইয়াৰ বাবে আৰু কাৰ্যনিৰ্বাহকৰ সদস্যৰ বাবেও ভোট লোৱা হয়। তাত যথেষ্ট প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা হয়।

ৰঞ্জুক শান্তিনগৰ প্ৰাথমিক স্কুলত ভৰ্তি কৰা হয়। দিল বাহাদুৰে তাক সদায় স্কুললৈ লৈ যায়। স্কুল ছুটী হোৱাৰ পিছতো সি ৰঞ্জুক স্কুলৰ পৰা আনোঁগৈ। পোনতে ৰঞ্জুক নিজৰ ঘৰলৈ নিয়ে। তাত হিমাদ্ৰিয়ে ৰঞ্জুক শুধ ঘিঁউৰে বনোৱা লুচি খাবলৈ দিয়ে। গাখীৰৰ সৰো। জাহাজী কলো। ৰঞ্জুৱে দিল বাহাদুৰক 'ককা বুলি মাতে।

পিছে পৰিপূৰ্ণ ঘৰখনত ইমান সুখ দেখিও আৰু দিল বাহাদুৰ আৰু হিমাদ্ৰিৰ ইমান মৰম পায়ো মুকুন্দ মাজে মাজে অতি বিমৰ্ষিত হৈ পৰে। সি মাজে মাজে বিতুষ্ট হৈ অকলে অকলে বকি থাকে। যশোবাই কথাটো লক্ষ্য কৰি থাকে। এদিন তাই কয়, "ইমান অসন্তোষ কিয়। দুটাকৈ লোদোৰ পোদোৰ ল'ৰা। এওঁলোক শাহু শহুৰৰ দৰে। অভাবো নাই।

সি একো নেমাতে। সি চাই থাকে, সম্প্ৰতি পূৰ্ণ যৌবন পোৱা যশোৱাৰ আগতকৈ শকত লোভনীয় দেহটোলৈ আৰু বেৰৰ কেলেঙাৰৰ দেবদেবীৰ ছবি কেইখনলৈ। তাই আকৌ কয় 'মই কিবা জেঙা লগাইছোঁ? সি মাত লগায়, 'নহয় অ'কুকুৰ পোৱালী এটাই হ'ল যতমানে যত কুটৰ ঘাই। সি এনে পণ্ডিতটো দেখুৱাব খুজিছে? ইমানেই যদি ভো ভো পণ্ডিত ইয়াত চকিদাৰী কৰাতকৈ স্কুলত নোসোমায় কিয়?'

কাৰ কথা কৈছা।'

'সেই চপনীয়াটো। হৰেশ্বৰ ডিহিঙীয়া। দুটা এটা ক-ক-ম ম কৰিব পাৰিলে বুলিলেই সি মোক মাজে মাজে খোচা দি কথা কব কিয়? মই 'কেয়াৰ টেকাৰ, চকিদাৰ। সি মেন্সৰবোৰক লাগ বুলিলেই পান চিগাৰেট আনি দিবলৈ ঢাপলি মেলিব লাগে। তাৰ চব চাকৰৰ কাম। মই কিবা তাৰ যোৰবান। মই তাৰ ওপৰবালা।''

"তেনেহলে তাৰ কাৰণে ইমান চিন্তা কিয়?"

"এনেকুৱা মানুহবোৰেই মাৰাত্মক। সি মই তেলীয়া। চাটুকৰ। তলখুচৰীয়া। এইটো অতি বিপদৰ কথা। ময়ে তাক ৰাখিব লাগে বুলি চেফ্ৰেটৰীক

কলো অথচ এদিন যদি মোৰে বুকুত কামোৰ মাৰে, তেনেহলে তাত আচৰিত হ'বলৈ একো নাই। মানুহ বৰ অসঞ্জাতী জীৱ।’

“এইবোৰ নেভাবিবা। সেই পাতে কি ডাল কৰিব? দেখিবলৈকে কিবাটো। তোমাৰ চব আছে। সকলো পিনে লায়ক। বাবু যেন চেহেৰা।”

সেইদিনা মুকুন্দই যশোবাৰ পৰা আশ্বাস পায়। ভাবে, যশোৱা তাৰ যৈণীও ঘৰ-লখিমীও।

এন ই এছ ক্লাবৰ বিষয়ববীয়া নিৰ্বাচনৰ বাবে প্ৰস্তুতি চলিছে। সদস্যসকলৰ মাজত কেবা পক্ষাৰা জোৰ প্ৰচাৰ চলিছে। অভিসন্ধিও চলিছে। টকাৰো লীলা খেলা চলিছে। নিৰ্বাচন শেষ হৈছে। তাৰ ফলাফলে মুকুন্দক আচৰিত কৰিছে আৰু বিচলিতো কৰিছে। ফলাফলৰ নামসমূহৰ মাজত এন ই এছ ক্লাবক জয় দিয়া লোকসকলৰ নাম নাই। সভাপতি হৈছে ককাদেউতাকৰ দিনতে অৰ্জা তিনিখন চাহ বাগিছাৰ মালিক সুনন্দ দত্ত যাৰ সাধাৰণ মানুহৰ লগত সম্পৰ্ক নাই বুলিয়েই কব পাৰি। তেওঁ বৃটিছৰ দিনত মন্ত্ৰীও আছিল। শ্লিপি, চুট নিপিন্ধাকৈ শুলে টোপনি নোহোৱা ধৰণৰ চাহাব। তেওঁ চুট চিলায় কলিকতাৰ মহমেদ আলি ত আৰু চকুৰ দৃষ্টিশক্তি পৰীক্ষা কৰায় বোম্বাইত। তেওঁ আলিত কেতিয়াও খোজ দি পোৱা নাই। সদায় উৰ্দি পিন্ধা ড্ৰাইভাৰে চলোৱা গাড়ীতহে তেওঁ অহা-যোৱা কৰে।

সম্পাদক নিৰ্বাচিত হয়--ইষ্টাৰ্ণ ইলেকট্ৰিকচৰ মালিক আৰু চাৰ্টাৰ্ড একাউণ্টেণ্ট অম্বৰীষ চট্টোপাধ্যায় যাৰ লগত এতিয়া খেলাধুলাৰ সম্পৰ্ক অত্যন্ত পৰোক্ষ। কেবল ‘প্ৰেষ্টিজ আৰু বিজনেছ মোটিভ’ৰ কাৰণেই তেওঁ চেণ্ট্ৰেটেৰী হৈছে বুলি দুই একে মত প্ৰকাশ কৰে।

সম্পাদকৰ ভাৰ চমজি লোৱাৰ পিছতে অম্বৰীষ চট্টোপাধ্যায় মুকুন্দক ভালেখিনি পৰামৰ্শ দিয়ে। মুকুন্দই এইবোৰ পৰামৰ্শত একো গুৰুত্ব নিদিয়ে। এইবোৰ হ'ল কতৃত্ব দেখুৱাৰ বাবে দিয়া উপদেশহে। পিছে পিছদিনাৰ পৰা অম্বৰীষ চট্টোপাধ্যায়ে সদায় একোটা অভিযোগ কৰেই। মুকুন্দ আৰু হৰেশ্বৰ ডিহিন্দীয়াক ক্লাবৰ চিহ্ন থকা (চাৰিটা ইংৰাজী আখৰ) নীলা বঙৰ ইউনিফৰ্ম পিন্ধিবলৈ বাধা কৰে। পোনতে ইউনিফৰ্ম পিন্ধি ক্লাবৰ ফালে খোজ দিয়াৰ সময়ত মুকুন্দৰ চকু সেমেকিছিল। ৰঞ্জুৱে চিঞৰিছিল দেউতা বাঃ বাঃ। যশোবাই খুব সহানুভূতিৰ

সুঁবিছিল 'পিকি বেয়া লাগিছে / মই হ'লে, ভাল দেখিছোঁ। তোমাৰ চেহেৰাটো তেনেই তুলি ধৰিছে।' তাৰ মাতটো খোকাখুকি হৈছিল, কৈছিল 'তই নুবুজিবি যশো, তই সৰল হৈ আছ কাৰণেই মোক ভাল দেখিছ। এই আখৰকেইটা আৰু এই ইউনিফৰ্মটোবে মোক বৰ তুচ্ছ কৰি পেলাইছে, নিজৰ ইচ্ছা অনিচ্ছাক শাসন কৰিছে। মই যেন মুকুন্দ নহয় এটা চাকৰিয়াল, এয়ে মোৰ পৰিচয়। এইটোবেইহে মোক বেথা দিছে। নিজক যেন মই হেৰুৱাই পেলাইছোঁ।'

ইয়াকে কৈ সি যশোবাৰ ফালে নেচাই তৎক্ষণাৎ আঁতৰ হৈ গৈছিল।

মুকুন্দ এটা হাড-শকত প্ৰকাণ্ড মানুহ। তাৰ ব'দে চেলেকা তেজাল দেহটো বৰ আকৰ্ষণীয়। যশোবাই ঠিকেই কৈছিল। ইউনিফৰ্মটোবে তাক তুলি ধৰিছিল। কিন্তু মুকুন্দৰ মতে ইউনিফৰ্মৰ ৰঙ আৰু এন ই এছ চি এই চাৰিটা আখৰ তাৰ পৌৰুষ্যক হৰি নিছিল। ইউনিফৰ্মটো পিকি সি বৰ সংবেদী হৈ পৰিছিল।

অম্বৰীষ চট্টোপাধ্যায় সম্পাদক হোৱাৰ তিনি মাহৰ পিছত মুকুন্দৰ কাৰণে আটাই তকৈ ডাঙৰ সমস্যাটোবে দেখা দিলে আৰু এই সমস্যাৰ উদ্ভব হোৱাৰ ফলতেই তাৰ জীবনে সুকীয়া ৰূপ লবলৈ বাধা হ'ল। কাৰণ বিষম পৰিস্থিতিত সি যথাযোগ্য প্ৰতিক্ৰিয়াকে দেখুৱাব পাৰিলে।

সমস্যাটো মূলতে টুটুকীয়া হৰেশ্বৰ ডিহিঙীয়াৰে কেইজনমান ফুটনিত মৰা সদস্য তাকে সি ঠাবৰ কৰিব নোৱাৰিলে।

আঠটামান বজাত সকলো সদস্য ঘৰাঘৰি যোৱাৰ পাচত এন ই এছ ক্লাবৰ নিমজ ঘাহনিত দেখা গ'ল দুখন মটৰ গাড়ী। সুনন্দ কুমাৰ দত্তৰ প্লাইমাউথ আৰু অম্বৰীষ চট্টোপাধ্যায়ৰ স্পৰ্টচ কাৰখন। ই শুভ লক্ষণ নহয়। মুকুন্দৰ গাটো চেৰাই গ'ল। তেওঁলোক এতিয়া অফিচত। কলিং বেল টিপি দিয়াত মুকুন্দ তেওঁলোকৰ আগত হাজিৰ হ'লহি। কলিং টিপি হৈছে মুকুন্দক তাত হাজিৰ কৰাবৰ কাৰণেই। কাৰণ হৰেশ্বৰ ডিহিঙীয়া সাতটাতে ঘৰলৈ গ'ল।

তেওঁলোক দুয়ো অযথা গহীন। মুকুন্দৰ ষষ্ঠ ইন্দ্ৰিয়ই আগন্তুক বিপদৰ বিষয়ে তাক সতৰ্ক কৰি দিলে।

পোনতে সভাপতি সুনন্দ কুমাৰ দত্তৰ মিহি মাত। মূৰৰ মাজ ভাগৰ চুলি নথকা চিকমিকীয়া অংশত এটা হাত দি সুগন্ধি চিগাৰ হুপি হুপি একালৰ মন্ত্ৰী দত্ত ডাঙৰীয়াই ক'লে 'মুকুন্দ তোমাক লৈ আমি এটা সমস্যাত পৰিছোঁ। ভাবিছোঁ তুমিয়েই সমস্যাটো নাইকীয়া কৰিব পাৰিব। এম আই কাৰেক্ট মিস্টাৰ চেটাৰ্জ ?'

“প্লিজ গ’ অন ছাৰ।”

‘নহয়। কথাটো তুমিয়েই ইন ডিটেইল কোৱা।”

অম্বৰীষ চট্টোপাধ্যায়ৰ মুৰটো থিয়কৈ ৰখা হাঁহকণীটোৰ দৰে। মুৰটোৰ পাতল চুলি বাৰত ঘঁহা জবাকুসুম তেলৰ ফৰফৰীয়া গোন্ধটো বিজুলী বিচনীৰ বতাহে চৌদিশে বিয়পাইছে। নাক-চকু পোত খোৰা মঙহাল মুখখন হালধীয়া ৰুমাল এখনেৰে মচি তেওঁ হাঁচি এটা মাৰিলে। টেবুলত থকা ৰোল গল্ডৰ চছমাযোৰৰ কাচ দুখন একেখন ৰুমালেৰে মচি সযতনে চছমাযোৰ পিঙ্কি দুঘোৰৰ অপৰাধীক জেৰা কৰা উকীলৰ ভঙ্গী ধাৰণ কৰিলে। অম্বৰীষ আৰু মুকুন্দৰ কথাৰ কটা কটি আৰম্ভ হ’ল।

‘আমাৰ এই ক্লাবৰ বৰ খ্যাতি আছে। নহয়নে, মুকুন্দ ?

‘হয় বৰ খ্যাতি। সকলোৱে কয়।”

‘আৰু আমি ভাবো, সকলো ধৰণে এই খ্যাতি বজাই ৰাখিব লাগিব।

‘সঁচা কথা।”

‘তেনেহলে এই খ্যাতি বজাই ৰাখিবলৈ তোমাৰ সহযোগ আছেনে ?

‘থাকিবই। কাৰণ ক্লাবৰ বাবেই পৰিয়ালটো পুহিছোঁ।

তেনেহলে আমাৰ সন্মান আৰু ক্লাবৰ সন্মান বজাই ৰাখিবলৈকে তুমি বৰ চেষ্টা কৰিব লাগিব।”

চেষ্টাৰ ক্ৰটি কৰা নাই।”

কিন্তু এই চেষ্টাৰে নহব। কথা বহুত জটিল হৈ আহিছে। ভালেমান মেম্বাৰে কথাটো আঙুলিয়াই দিছে। মানে এই ক্লাবৰ সন্মান বজাই ৰাখিবলৈ হ’লে ইয়াৰ কেয়াৰ টেকাৰে পঢ়া-শুনা জনা উচিত। মানে কিছু লিখা-পঢ়া। পাৰিলে ইংৰাজীতো। বুইছাতো ? এয়া ‘প্ৰেষ্টিজৰ’ কথা।”

“কিন্তু ক্লাব চলাত অসুবিধা

সেইবোৰ বেলেগ কথা। হয়তো তুমি লিখা পঢ়া জনাহেঁতেন আৰু বহুত ভালকৈ চলিলেহেঁতেন।”

“ঠিক আছে। মই লেখা পঢ়া নেজানো। তাৰ বাবে ক্লাবৰ হানি বিঘিনি হৈছে। কিন্তু এই ক্লাবত খেলাধুলা নজনা মানুহো দায়িত্বত আছে। এয়া জানো সন্মান হানিৰ কথা নহয় ?”

“মুকুন্দ।”

“আৰু ”

“মুকুন্দ।।”

‘গতিকে ”

“মুকুন্দ।।।”

মুকুন্দই কোঠাৰ পৰা ওলাই যাব খুজিলে। তাৰ চকুত জুই। এনেতে সভাপতি সুনন্দ কুমাৰ দত্তৰ দেহৰ তুলনাত অতিশয় সৰু মাতটো শুনা গলঃ “মুকুন্দ, অধৈৰ্য নহবা। গোটেইখিনি কথা শুনি লোৱা। তোমাক আমি আঁতৰাব খোজা নাই। এম আই কাৰেক্ট, মিষ্টাৰ চাৰ্জি ১ বৰঞ্চ আৰম্ভনিৰে পৰা তোমাৰ কামৰ বাবে আমি প্ৰাউড্ — গৌৰৱ কৰোঁ। এম আই কাৰেক্ট, মিষ্টাৰ চাৰ্জি ১ “প্লিজ গ’ অন, ছাৰ।”

“এট ডিচ্ জাংচাৰ, এনে এটা সময়ত, তুমি আমাক আৰু সহায় কৰিব পাৰা-পটিব লিখিবলৈ শিকি। তাৰ বাবে উপযুক্ত সময় দিম, ছুটীও দিম, এম আই কাৰেক্ট, মিষ্টাৰ চাৰ্জি ১”

“মই নোৱাৰিম ছাৰ। পঢ়া শুনাৰ এটা বয়স থাকে। মোৰ সেই বয়স উকলি গৈছে। এতিয়া ‘ক’ৰ চুক কেইটা তাকে জানিবলৈ অকণো উৎসাহ নাই।” হাঁহিয়াতৰ কথা। মোৰ নিজৰ পোৱেই এতিয়া ক-ফলা আৰু অ-আ-ই-ঈ শিকি পেলালে।”

‘তেনেহলে তুমি নিশিকানে, শিকিব নোবাৰা ১”

“নিশিকোঁ। পঢ়া-শুনা নজনা কাৰণে মোৰ একো অসুবিধা হোৱা নাই। ক্লাবৰো একো অসুবিধা হোৱা নাই বুলি মই ভাবো। আপোনালোক ফুটনিত মৰা মানুহ। সেই বাবেই ।”

“মুকুন্দ ।”

“সেই বাবেই মোৰ দুৰ্ভাগ্য। চকিদাৰ দিল বাহাদুৰেও পঢ়াশুনা নেজানে। তথাপি সি বহুত বাবু আৰু চাহাবতকৈ সুখী।”

“মুকুন্দ।।”

“মই যাওঁ, পিছত কি কৰ কৰক।”

এইবাৰ পৰিস্থিতিটো শান্ত কৰাৰ পাল পৰিল অম্বৰীষ চট্টোপাধ্যায়ৰ। তেওঁ সুধিলে “কি কৰা যায়, ছাৰ?” সুনন্দ কুমাৰ দত্তই ক’লে “জাষ্ট কনভিন্স হিম অৰ চিক হিজ ৰিজাইনেশ্যন।”

অম্বৰীষে মঙহাল মুখখনৰপৰা লেহুকা চছমাযোৰ আঁতৰাই থৈ মুকুন্দক ক’লে, “তুমি চেষ্টাকৰা। নিশ্চয় পাৰিবা। পঢ়াশুনা নজনা মানুহ চকু থাকিও কণা। লিখিব পঢ়িব জানিলে তুমি আৰু সুখী হ’বা। পৃথিৱীখন আৰু ভাল লগা হ’ব। নহয়নে বাৰু, ছাৰ?” মুকুন্দই নিজক নিজে কোৱাৰ দৰে ক’লে, “ইস্ ইমান দিনে কাম চলালো, একো আসোঁৱাহ নোলাল। আপোনালোক আহিয়েই চব ওলট-পালট লগালে। পঢ়াশুনা নকৰিলোঁ মই আৰু লাজ পালে আপোনালোকে।”

“মুকুন্দ।” সুনন্দ দত্তৰ বিধান সভাৰ অধ্যক্ষৰ দৰে ৰুলিং।

‘তেনেহলে আমি তোমাক ৰাখিব নোবাৰিম। অম্বৰীষ চট্টোপাধ্যায়ে শেষ কথা কৈ দিলে। মুকুন্দযো তাৰ চাকৰিটোৰ বাবে কাওবাও নকৰিলে। সি প্ৰত্যাহানৰ সুৰত কলে, “যি ভাল দেখে কৰক।” অম্বৰীষ চট্টোপাধ্যায়ে তথাপি ক’লে, “কিন্তু তোমাক আমাৰ ফালৰ পৰা খেদি পঠিয়াব খোজা নাই। তুমি নিজে ইন্ডুফা দিয়া। এইটোৱেই আজি কালিৰ নিয়ম। দুই পক্ষৰে সুবিধা।’

মুকুন্দই ফেপেৰি পাতি লোৱা গোনা মহটোৰ দৰে সভাপতি আৰু সম্পাদকৰ ফালে চাই ৰল। ক’লে, ‘ঠিক আছে, মই কাম ইন্ডুফা দিছো। আপোনালোকৰ দৰে মানুহৰ তলত কাম কৰাতকৈ নেখাই মৰাও ভাল।’

‘কিন্তু মুকুন্দ ইন্ডুফা দিয়াৰ এটা প্ৰমাণ লাগিব নহয়।’ সভাপতিৰ আকৌ মিহি মাত। তেতিয়া অম্বৰীষ চট্টোপাধ্যায়ে খোলা ফাউণ্টেইন পেন আৰু কাগজ এখিলা তেওঁৰ ফালে আগবঢ়াই দিলে। মুকুন্দই কঁপা কঁপা হাতেৰে বুঢ়া আঙুলিটো পেনৰ চিয়াহীৰে বোলাই কাগজ খিলাত টিপ চহী এটা দি সেই অসহনীয় কোঠাটোৰ পৰা বায়ুবেগে চাৰে নটা বজাৰ ৰাতিৰ অন্ধকাৰলৈ ওলাই আহিল।

দুই

বায়ুবেগে ওলাই আহিলোঁ যদিও একে কোবে ওলাই আহিবলৈ নহ'ল। খটখটিয়েদি নামি আহোতে জেপত জুনুক জুনুক শব্দ এটা হ'ল। এৰা মোৰ কোপটো নৰজিল। আকৌ যাব লাগিব। জেপত চাৰি কোচা আছে।

মই আকৌ সিহঁত বহি থকা কোঠাটোলৈ গ'লো। তল ওঁঠখন কামুৰি উগ্ৰ মূৰ্তি ধৰিলোঁ। সিহঁতে ভূতে পোৱা মানুহৰ দৰে ভয় পালে। কিজানিবা মই দুকোব সোধোৱেই। মই মাথোন চাৰি কোচা সিহঁতৰ ফালে দলিয়াই দিলোঁ। বচ মোৰ কাম শেষ।

বাহিৰত ঘোৰ অন্ধকাৰ। শৰত কালৰ আকাশৰ ফুল বহা তৰাবোৰেহে তলখন কিঞ্চিৎ চকুৰে মণিব পৰাকৈ ৰাখিছে। মই দিল বাহাদুৰৰ ঘৰটোৰ ফালে সাৱধানে খোজ দিছোঁ। দুকাষে কাঁহী পিছলি যাব পৰা নিমজ চাহ বাগিছা আৰু চাহনিত হাঁ দিয়া গছবোৰ। মাজে মাজে নাকত শেৰালিৰ আমোল মোল গোন্ধ। বকুলৰো। তৰুৱা কদমৰো। এই শৰতত আৰু এইবোৰে মন উতলা নকৰিব। হযতো আন কোনো শৰততে, আন কোনো বসন্তত। ফাগুনত। খৰাং চ'তত। সেমেকা বহাগতো। যশোবাজনী এতিয়াহে যেন ভৰ গাভৰু হৈছে। তাইৰ গোটেই দেহেই ফুলাম। পিছে কিমান দিনলৈ তাইৰ এই দেহ উপবাসী হব লাগে ঠিক নাই। মই দেখোন জীয়াই থকাৰ টনা আজোৰাতে মুজুৰা পৰি গৈছোঁ। এমুঠি ভাতৰ কাৰণে। ঘৈণী আৰু সা-সন্তানৰ ভাল হোৱাটো বিচৰাৰ কাৰণে। এয়া কি জীৱন? জ্বলা জুইহে।

মালখানাঘৰৰ ফালৰ পৰা ঘণ্টাৰ শব্দ শুনিছোঁ। দহ কোব পৰিছে। বহুত ৰাতি হ'ল। পাষাণ দুটা নিজ নিজ মটৰত ঘৰলৈ গ'ল চাগৈ। যশোৱাই মটৰৰ শব্দ শুনি চাগৈ মোলৈ খাপ পিটিছে। কিন্তু মই এতিয়া তাইৰ ওচৰলৈ যাব নোৱাৰো। কেতিয়াবা কেতিয়াবা তাই বৰ সৰবজান হৈ পৰে। বিশেষকৈ যেতিয়া তাই মোক বিমৰিষ দেখে। তাই চব ধৰি পেলায়। ফলত মই সভাপতি সম্পাদকৰ

লগত মোৰ মতভেদৰ কথা বিবৰিব লাগিব। নিজৰ সন্মান বজাই ৰাখিয়েই মই কাম ইন্দ্ৰফা দিয়াৰ কথা ক'ব লাগিব। তাকে শুনি তাই খুব অসহায় হ'ব। হয়তো অসহায় অৱস্থাৰ সাৰথি হিচাবে মোৰ বুকুত সোমাই পৰিব। মই আকৌ বিশেষ যুক্তি নথকা কথাবে তাইক প্ৰবোধ দিব লাগিব। মোৰ কথাত পতিয়ন গ'লে হয়তো তাই কব, “তোমাৰ নিচিনা পুৰুষ এটা থাকোতেনো আমাৰ কিহলৈ ভয়?” পতিয়ন নগ'লে হয়তো এনেকৈ ক'ব, “তেনেহলে আমি ল'ৰাছোৱালীৰে সৈতে আলিত উঠিবগৈ লাগিব।”

এৰা, এতিয়া, নিৰুপায় হৈ আলিত উঠা অৱস্থাই। বানপানীয়ে পথাৰ আৰু ঘৰ দুৱাৰ উটুৱাই নিলে যেনে অৱস্থা হয়, সাইলাখ তেনেকুৱাই। পিছে আতুৰ অৱস্থাত বুকু কোঁচ খুৱালে হ'ব জানো?

চাহত ছাঁ দিয়া গছ আৰু আন কিছুমান জোপোহাত ৰাতি জাগি থকা চৰাই চিৰিকতিৰ সুৰীয়া আৰাৰ কাণত পৰিছে। কাণ দুখন সুত লাগি গৈছে। চহৰখন এইফালেও বাঢ়িছে। চাহগছ থকা মাটিয়েই ঘৰবাৰী সাজিবৰ বাবে বৰ প্ৰয়োজন হৈ পৰিছে। গতিকে দিনৌ এডোখৰ বিক্ৰী হৈ আছে। চাহ বাগিছাৰ মালিকে এই ধনেৰে কল-কাৰখানা খুলিছে। সিহঁত আগতকৈ বেছি প্ৰতাপী হৈছে। গতিকে এইবোৰ ঠাইত ঘৰবাৰী-কল-কাৰখানা হোৱাৰ পাচত ইয়াত চৰাই-চিৰিকতি ফোঁট ল'বলৈকো পোৱা নহ'ব। দিনকাল যে ইমান সলনি হৈ আহিছে।

দিল বাহাদুৰৰ ঘৰলৈ আৰু দুবেওঁম্ননহে বাকী। তাৰ বাৰীৰ পিছফালৰ ডেৱাছালি গছজোপা দেখা গৈছেই। চাহ গছৰ শাৰীৰ মাজৰ ঠাই খিনি বেছি এন্ধাৰ। ভূত থকা যেন লাগে। কুকুৰ এটা মোৰ খুব ওচৰে ওচৰে পিছে পিছে আহি আছে। মোৰ ভৰিহাল সুঙি সুঙি সি পিছ লৈছে। মাইকী মহৰী তুলসীৰ কুকুৰ। তাক দেখি মোৰ বেজাই খং। এইটো কুকুৰ দেখিলেই মোৰ খং উঠে। ইয়াৰ মুৰটো বেজাই ডাঙৰ, গা ছোৱা চিচিৰিঙা পৰা। কুলক্ষণীয়া কুকুৰ। ইয়াক এনে এটা প্ৰকাশ গোৰ মাৰিলো যে সি খাৱৈত চিৎভোলোঙা খাই পৰিল। তাৰ কেংকেঙনি শুনি হিমাৱি বুঢ়ীয়ে কোন অ' বুলি কোনোবা চোৰক সাৰে থকাৰ জাননী দিলে। মই গল হেকাৰি মাৰি মাত দিলোঁ।

‘অ তইহে। আজিকালি ৰাতিও নোশোৱ নেকি?’

‘বাহাদুৰ কাই ক'লে গ'ল?’

“ইফালে পেটৰ বিষ, কিবা হেনো লেভাৰ পঁচা, সিফালে মনৰ দুখত বেলি বহাৰে পৰা দুটা বটল লৈ বহিছে। এতিয়া অচেতন।”

“কিহৰ দুখ?”

“সেই দুখ মোৰো। সেইবুলি চেৰাপ খাই বেছ হ’লে হ’বনে? সকলো ললাটৰ লিখন।”

“মুঠতে মোতকৈ ডাঙৰ অঘটন হ’লনে?”

“চাহাবৰ বাগানত কাম কৰি বেছ আছিলোঁ, বোপাই। আজি খবৰ পোৱা গৈছে বোলে আমাৰ এই হাতীধৰা বাগান আৰু পশ্চিমৰ লেপেট কটাও চাহাবৰ পৰা কোনোবা ইশ্বাদ খাই কিনি লৈছে। দেশী মালিকৰ তলত হেনো আমাৰ অৱস্থা কাহিল হ’ব।”

“তেনেহ’লে বাহাদুৰ ককায়ে একেবাৰে পুৱাহে চকু মেলিব?”

“তোৰনো ইমান জৰুৰী কথা আছিলনে?”

“সঁচাকৈয়ে জৰুৰী। মই আজি চাকৰিৰ মূৰ খাই আহিছোঁ। কাইলৈৰপৰা ৰোজকাৰ আৰম্ভ কৰিব লাগিব — নতুনকৈ। বাহাদুৰ ককাইৰ ওচৰৰ পৰা অলপ সাহ গোটাবলৈ আহিছিলোঁ। নকৈ উপাৰ্জন কৰাৰ কিবা এটা উৱাদিহ বিচাৰিও। মোৰতো তহঁতৰ বাহিৰে আপোন কোনো নাই। মই পিছে এতিয়া তাইৰ ওচৰলৈ নেযাওঁ। আজি ৰাতিটো ভাবি মৰ। কাইলৈৰ পৰা নকৈ কিবা এটা কৰিবই লাগিব, নহলে নিগমে মৰণ। তই মোৰ লগে লগে আহ। তই তাইৰ লগতে থাকিবি। মই নহাৰ কাৰণ সাজি কিবা এটা কৰি।”

মোৰ চাকৰি যোৱাৰ কথা শুনি হিমাঙ্গিৰ কিমান বেজাৰ লাগিছিল, সেয়া তাই মুখ ফুটাই কোৱা নাছিল। আচলতে অন্তৰত বেছি দুখ পালে এনেকুৱাই হয়। সেই দুখ মুখত কেনে আকাৰত ফুটি উঠিছিল, চকামকা পোহৰত দেখা পোৱা নাছিলোঁ।

হিমাঙ্গিক এন ই এছ ক্লাবৰ ওচৰত থৈ মই চহৰৰ উত্তৰ ফালে আহি আছোঁ। মোৰ খোজবোৰ দীঘল-দীঘলকৈ পৰিছে। আৰু ঘনো হৈছে। মই যিমান সোনকালে পাৰো সিমান সোনকালে বৰনৈৰ, মোৰ পিতৃসম বৰহমপুত্ৰৰ কাষ পাই কিবা এটা ভাৰসা পাম, আস্থা বিচাৰি পাম, ন বাটেৰে আগ বঢ়াৰো জৰুৰী উৱাদিহ পাম।

চৰকাৰী বাছ-মটৰৰ ঠাইখন পাৰ হৈ পালোঁ—পকাচুলীয়া হাজৰিকাটোৰ পাওৰুটি বনোৱা কাৰখানা। তাৰ পিচত এটা মাৰোৱাৰীৰ গুদাম। বিপৰীতে চতীয়াৰ পাতল হাবিৰপৰা ছদুৱে মাতিছে। তাত শহা পছৰে খৰখৰাইছে। ৰাতি ইমান যে বাদুলিৰ ডেউকাৰ শব্দো কাণত পৰিছে। ক'তো জনপ্ৰাণী এটা নাই।

মোৰ কলাফুল দুটা খমোচ মাৰি ধৰিছে। ভালেমান দুৰ আহিছো। ফটো তোলা মনালিচা নামৰ দোকানখনো পাৰ হৈছে। তাৰ পিছতে ৰেল কোম্পানীৰ চাৰি মহলীয়া ঘৰটোৰে সৈতে মস্ত চৌহদটো পাৰ হৈছে। তাৰ পিছত ঘন ঘন দোকান। চহৰৰ ভৰপক। পুলিচৰ পহৰাও আছে। কিন্তু নিজৰ কামত সিহঁতে ফাকি দিছে। কোনোবাটো বাৰাণ্ডাৰ বেঞ্চত ধোবাং জুৰি শুই আছে। কোনোবাটোবে আকৌ বেৰত আউজি বহি নাক বজাই শুইছে। এযা কিজানি মদ ভাঙৰহে গুণ। নহলে এনেকৈ শুব নোৱাৰে।

পিতৃ বৰহমপুত্ৰ পাবলৈ ভালেখিনি বাকী। মই ফোপাইছো। তথাপি মোৰ ভৰি দুখন থমা নাই। আকাশ নিৰ্মল। ৰাতিৰ বতাহো চৈঁচা। এনেস্থলত ঘামি জুৰুলি-জুপুৰি হৈছে। মোৰ গাত যেন দেও লাগিছে। মোৰ বহুত দিন মনত নপৰা কথা কিছুমান মনত পৰিছে। বৌৱে পাটী-দৈৰে বৈ দিয়া পাটীচৰা এখন আৰু চিলঠ-পেঞ্চিল লৈ ময়ো এদিন — ভালকৈ মাত কথা ফুটাৰ চাৰি বছৰৰ পিছত কঁহুৰামুখৰ পঢ়াশালিলৈ গৈছিলোঁ। শুভক্ষণ চাই। বৌৱে থাপনাৰ পুথিৰ কাষত এপোহা মাহচাউল দিছিল। গুৰাপানো আগবঢ়াইছিল। ভৱিষ্যতে মোৰ পঢ়া-শুনা ভাল হওক, মই ডাঙৰ মানুহ হওঁ, — এনে এটা হোৱাৰ ফল বিচাৰি। বৌৱে থাপনাৰ আগত মোৰে সৈতে একেলগে সেৱা কৰি ঘোষা গোৱাৰ সময়ত বিনাইছিল। মোৰো চকুৰে জোল বৈছিল। তত্ৰাচ ভগবানে মোক আৰু বৌক চকু মেলি নেচালে। স্কুলত মোক দেখিয়েই মনকালি পণ্ডিতৰ চকু খোপা হ'ল। সমনীয়াবোৰ অবাৰক। মোতকৈ ডাঙৰবোৰে কিজানি মোৰ কথা বেছিকৈ জানিছিল। সিহঁতে মোক জোকালে। এইদৰে সিহঁতে তিনি দিনমান জোকালে। মোৰ বৌ হেনো বিজতৰীয়া, চটাই পাখৰী। মই হেনো পিতাইৰ ল'ৰা নহয়, আন কাৰোবাৰহে। সেয়েহে বৌজনী বিয়া দিয়া মানুহঘৰত নেথাকে, মাক বাপেকৰ ঘৰতহে থাকে। স্কুলৰ ল'ৰা ছোৱালীবোৰৰ কিমাননো ভেঙুচালি শনিম ৭ মোৰ

অসহ্য হ'ল। বৌক কান্দি কান্দি গোচৰ দিলোঁহি। বৌৱে মোতকৈ বেছিকৈহে কান্দিলে। মই স্কুল এৰিবলৈ বাধ্য হ'লোঁ।

সেই চেমনীয়া কালতে নিজৰ জনমৰ সঁচা বা মিছা আঁতিগুৰি জনাৰ দিনা আৰু মোৰ যে সেই কাৰণেই জীৱনত একেবাৰে পঢ়াশুনা কৰা নহব সেই কথা জনাৰ দিনাও বৌবে হোৰাওৰাওকৈ কান্দি থকা সময়তে মই দাঁতিত থিয় হৈ অপলক চাৱনিৰে বিশাল বৰহমপুত্ৰলৈ বহু পৰ চাই চকুলো শুকুৱাইছিলো, মই সাস্তুনা পাইছিলোঁ, ভাৰসা পাইছিলোঁ, উদাৰ বৰহমপুত্ৰই মোক আপোন পিতৃৰ দৰে গ্ৰহণ কৰি মোক জীয়াই থাকিবলৈ কিবা এটা অজানিত শকতি দিছিল। মই সেইদিনাৰপৰা বৌৰ মানত বেছি সাস্তুনাৰ থল হৈ পৰিছিলোঁ।

টং টং টং । ঘণ্টা কাঁহত ভালেমান কেইটা কোব। কেছাৰী ঘৰত। কুসুম হোটেল। বাওঁকাষে মহাত্মা গান্ধীৰ তেনেই অকলশৰীয়া কৰুণ মূৰ্তিটো। মই আহি থকাৰ বাওঁফালে পুলিচ থানা। পিতা বৰহমপুত্ৰ বেছি দূৰৈত নহয়। উত্তৰে আহি থকা আলিটো শেষ কৰিলোবেই। আলিৰ য'তে ত'তে বালি-ইটা-শিলগুটি আৰু লোহাৰ শলিৰ দ'ম। ৰেল আলিৰ ওপৰেদি দলং হব হবলা।

ফুলনি। মাজে মাজে বেঞ্চি। কিবা বোলে 'পাৰ্ক' হেনো। কোনোবা কিতাপ লেখা মানুহৰ নামত। পশ্চিমে মাৰোৱাৰীৰ কাৰবাৰৰ ঘাটি। ইয়াত পাহাৰাৱালা আছে। গতিকে পূবে নগলোঁ। ভটিয়াই আহিলোঁ। পিতা বৰহমপুত্ৰৰ বা গাত লাগিলেই। এই পৰম পিতাৰ ওচৰত আৰু এদিন ভাৰসা পাইছিলোঁ। গাওঁ এৰা বছৰটোত। সেই ক্ষয়ক্ষাৰী বানপানী হোৱা বছৰটোত। প্ৰবল বানপানী। তাৰ খাওঁ খাওঁ মূৰ্তি দঁতাল হাতীৰ কিৰিলিৰ দৰে মাত। নিমিষতে মথাউৰিৰ শকতি হীন হৈ পৰিল। ভাগিল। চিৰাচিৰ হ'ল। পানী গাঁৱতো গিৰিজান মাৰি সোমাল। ঘৰৰ চালৰ ওপৰেদি বানৰ সোঁত বলে। মানুহে গছত, বড়িত আৰু মাজে মাজে মথাউৰিতে ঠাই ল'লে। গৰু-ম'হ-ছাগলী উটি গ'ল। কি যে নৰক যন্ত্ৰনা। মনত পৰিলেই গা শিযৰি উঠে। পানী শুকুৱাৰ পিছত সেই ঠাই নৰক হৈ পৰিল, পূৰা বৌ বৌ নৰক। চাৰিওফালে দুৰ্গন্ধ। বন, পথাৰৰ শইচ আৰু গৰু ম'হ পঁচি ভয়সা দিলে। আহিল মহামাৰী। গ্ৰহণী, তেজ গ্ৰহণী, মাউৰ। উত্তম ককা মৰিল, মামী মৰিল, মামীৰ ল'ৰাছোৱালী দুটাও মৰিল। বৌৰ একুৰি দুবাৰ পেট চলিল। মথাউৰিৰ পাৰতে মৰিল। ইমান শুৱনি মোৰ বৌজনীৰ দেহটো পানীত জাহ

গ'ল। আৰু মই কিমান যে দুখৰ উপৰি দুখ সহিলোঁ। 'বিদয়' কাঠ হ'ল। পানী শুকুৱাত দেখিলো, বৰহমপুত্ৰই ঘঁৰিয়ালৰ মুখ হৈ আমাৰ গাঁও খন গিলি পেলাব খুজিছে। আমাৰ গাঁৱৰ এফালমান খহালে। মই পঢ়িবলৈ যোৱা সেই পঢ়াশালীখন এতিয়া মাজ বৰহমপুত্ৰত। নামঘৰটোও বৰহমপুত্ৰই নিলে। আমাৰ কুঁহিয়াৰতলিডৰাও। পানী বেছিকৈ শুকুৱাত পথাৰৰ অৱস্থা দেখিহে মুৰে কপালে হাত দি বহিলোঁ। যিখিনি আশা আছিল সিওঁ মৰিমূৰ হ'ল। যি কেইডৰা মাটিত গামোচা পিন্ধা কালৰে পৰা ভৰ যোৱান কাললৈকে খেতি কৰি আছিলো এতিয়া তাত বৰহমপুত্ৰই একাঠ একাঠ বালি পেলাই গৈছে। বালিৰ ওপৰত আকৌ পানী মেটেকা। তাকে দেখি মই উধাতু খোৱা মানুহৰ দৰে দৌৰি আহি বিশাল বৰ হমপুত্ৰৰ মুখামুখি হলো। খঙেৰে, আক্ৰোশেৰে অভিমানেৰে। কিন্তু তেনে অৱস্থাতো বৰহমপুত্ৰই মোক ভাৰসা দিলে। মোৰ ভাব হ'ল, এয়া পিতা বৰহমপুত্ৰৰ দয়াহীন কাম নহয়, মানুহৰ বিবেচনা নোহোৱা কামৰ পৰিণামহে। পিতা বৰহমপুত্ৰই মানুহক সাৱধান নোহোৱাকৈ সোলোক ঢোলোক মথাউৰি বন্ধাবলৈ কোৱা নাছিল, পাৰৰ গছ গছনি কাটি খাঙাং কৰিবলৈ দিয়া নাছিল, মানুহবোৰ ইমান পাপী হব বুলিও কিজানি পিতা বৰহমপুত্ৰই ভবা নাছিল। মোক যেন বৰহমপুত্ৰই কৈছিল, "তই যাগৈ। এই ঠাইত আৰু কাম নাই। মাটি নোহোৱা খেতিয়ক পানীত নথকা মাছহে। বাহুত বল থাকিলে তোৰ দৰে পাহোৱাল ডেকা এটাৰ ।"

পিছদিনাই চহৰলৈ আহিলো আৰু এই চহৰত ইমান বছৰ থকাৰ পিছত আকৌ আগৰ দৰেই নিৰুপায় হৈ পিতা বৰহমপুত্ৰৰ ওচৰলৈ আহিছো। এতিয়া এটা প্ৰাণীৰ কাৰণেই অহা নাই। মোৰ লগত আছে মৰমী যশোৱা আৰু ৰঞ্জু-চানুৰ।

বৰহমপুত্ৰ এতিয়া প্ৰথম শৰতত শাস্ত। পানী নিৰ্মল। "জলৰ যতেক মল/যেহেন শৰতৎ কালে / স্বভাৱত নিৰ্মল হোৱয়।" সেয়েহে মাছ কেইটা মাছ লক্ষাৰ ভোজ হৈছে। মই মাছ লক্ষাৰ মাত শুনিছোঁ। সিও কিজানি মেকুৰী, বাদুলী আদিৰ দৰে ৰাতি দেখে। এৰা চৰাইৰ দেখা শকতিয়েই সুকীয়া।

অলপ অহাৰ পিছতেই আলিৰ বিজুলী বাতিৰ অন্ত পৰিল। মোৰ মনৰ গতি বেয়া। এনেয়ে আহি আছোঁ। বলিয়াৰ দৰে। সোঁহাতে বৰহমপুত্ৰখনৰ দুটৈৰ

মাজ ভাগহে চকুত পৰিছে। ওচৰৰ পানীখিনি নেদেখি। কাৰণ পাৰত কাঠৰ দমবোৰ। উটি অহা কাঠ। দুটা দমৰ ফাঁকেদিহে এচমকা পানীৰ সোঁত দেখি। এনে ঠাইত থিয় হৈ এই বৰলুইতৰ মুখামুখি হৈ মনৰ আঙ্কাল দূৰ কৰিব নোৱাৰি। গতিকে উভতি গৈ পাৰ্ক পাৰ হৈ 'ডাইক' এটাত উঠি ৰাতিৰ নৈখন হেঁপাহ পলুবাই চোবাৰ কথা ভাবিলোঁ। এতিয়া মই আহি থকা ফালেও 'ডাইক' এটা আছে। কিন্তু তালৈ যোবা টান হ'ব। তালৈ যাবলৈ হলে পাৰত পাৰি থোৱা ধাৰ থকা বৰ বৰ শিলৰ ওপৰেদি খোজ দিব লাগিব, সুদা ভৰি দুখনো কাটিব। সিফালে চেমেল পিন্ধা ভৰি দুখনো হেলনীয়াকৈ থকা শিলবোৰত সমানকৈ পেলাই খোজ কাঢ়িবলৈ টান হ'ব।

মই উভতিবই খুজিছিলো। এনেতে এটা কথা ভাবিলো : উটাই অনা খৰি কাঠবোৰ এইখিনিৰ পৰাই থাকি ৰাখিছে যেতিয়া ওচৰত নৈলৈ যোৱা ভাল বাট এটা থাকিবই লাগিব। গতিকে আৰু দুখোজমান আগুৱালো। এনেতে এই দুপৰ ৰাতি এটা অসম্ভৱ কাণ্ডৰ উমান পালো। মোৰ পেটৰ কেচু-কুমটি বোৰে কাউবাউ লগাবলৈ ধৰিলে। মোৰ নাকত লাগিলহি বঢ়িয়াকৈ মচলা দি ৰন্ধা মঙহৰ গোন্ধ। কিমান তৃপ্তিকৰ চাগে। এই ভৰ ৰাতি কোন পাগলে মঙহ ৰান্ধিছে? নিশ্চয় বান্ধি থোৱা ছেঁ দিয়া নাবত ৰান্ধিছে। এই লোভ লগা গোন্ধটোবে মোক তেনেই উত্ৰাবল কৰি পেলালে। দুই তিনি সাজ নোখোৱা মানুহৰ যেনে এটা ভোক লাগে তেনে এটা সৰ্বনশীয়া ভোক। জিভাৰ পানী পৰিছে। পেটে কাউৎ কাউৎ কৰে মাতিছে। ৰাতি যে মোৰ ভাত খোৱা নহল এই কথা পাহৰিয়েই গৈছিলো। অথচ ৰাতিৰ সাজ ভাত জিভাত জুতি লগাকৈ খাবৰ কাৰণে এভাগ মাছ কিনিছিলোঁ। অৱশ্যে মাছ কিনি বুলি ওলাই যোৱা নাছিলো। হাজৰিকা উকীলক ক্লাবৰ চিঠি এখন দিবলৈ যাওঁতে আলিৰ কাষতে মাছ বেছি থকা দেখিলোঁ। সৰুসুৰা মাছ। ভাগ পাতি ৰাখিছিল। তাৰে কেবা বিধে মাছ থকা ভাগ এটা কিনিিলোঁ। তাত আছিল গৰৈ দুটামান, দুটা মাত্ৰ পাভ পোৱালী, চাৰিটামান আধলি যেন পুঠি আৰু তিনিটা ঘঁটীয়া শিঙ ৰা। গৰৈ দুটা অলপ বৃজন। যশোৱাই চাগে গৰৈকেইটা কাইলৈ পাতত দি খাবলৈ থ'ব, শিঙৰাকেইটা খৰিকাত দিব, পুঠিকেইটা কচুশাকত দি ৰান্ধিব আৰু কাঁইট নথকা পাভ পোৱালী দুটা নিশ্চয় লৰা-পোৱালী দুটাৰ কাৰণে বেলেগকৈ ৰান্ধিব।

উগ্র ভোক। এনেতে শুনিলোঁ এষাৰি জিকিৰঃ জীৱৰ সাৰথি নাই অ’
 আত্মা, জীৱৰ সাৰথি নাই। মই থমকি বুলোঁ। মনটো উজলি উঠিল। এযা
 মোৰ অতি চিনা চিনা সুৰ আৰু মাত। আমাৰ দীঘলআটীত কেইটামান মানুহ
 আছে যি জীৱনটোত একোটা গীতৰ একুটহে গালে। মহোদৰ মোমায়ে সদায়
 এইকুট বৰগীতেই গাই থকা শুনিলোঃ পতিত পায়ন, হৰি হৰি বাপ, কিনো গতি
 হৈবে হামাৰ। হৰিচন্দ্ৰ মেধিৰ সদায় গোবা পদ ফাকি হ’লঃ বমযা কুৰু
 অমযা খেলা। পৰফুল খুড়াই ‘গজপতি গমন, চলহ যদুনন্দন’ বুলি
 সন্ধিয়াতে গালে বুজিব লাগিব, তেওঁ জৰুৰ কাম্বুলিজনাত বৰশী বাই বৌ বা
 চিতল এটা পালে। অইন মাছ পালে বা বৰশীত কাছ পৰিলে সন্ধিয়া ঘৰ সোমায়েই
 খুড়াই বিনা জগৰতে ল’ৰা ছোৱালী বোৰক ধমকিয়ায়। গতিকে অপৰত “জীৱৰ
 সাৰথি নাই” বুলি গোঁবা মানুহটো কোন গম পাইছে। ইয়াকে দুবাৰ গোৱাৰ
 পিছত এটা গলাৰ আবাজো শুনিলোঃ “অই কাঁহী দুখন বো।’ মই সকাহ
 পালো মাতটো দেউতাৰেই হ’ব লাগিব।

বন্ধা মঙহৰ গোন্ধ লৈ লৈ আৰু লগতে মাতটো অহা ঠাইৰো অনুমান
 কৰি গৰাইদি তললৈ দেখিলো, নাবৰ ছৈত আঁৰি থোবা লেমটোৰ ধন গুলৈৰ দৰে
 পোহৰ। কোনোবাই চুব কৰিবলৈ আহিছে বুলি ভাবি ফৰ্মুটি-চৰ্মুটি এডাল মাৰি
 পঠিয়াই বুলি মই মাতিলো — দেউতা। মাতটো নিজেই বৰ আতুৰ যেন শুনিলো।
 আকৌ দেউতাৰ মাত। ‘কোন ও’ বুলি লগতে এষাৰ অবাইচো মাতিলে। মই
 চিঞৰিলো — “মইহে। মুকুন, মুকুন্দ।” সি নাবৰ পৰা পাৰলৈ জাপ দিয়াৰ শব্দ
 শুনিলো। টৰ্চ লাইটৰ পোহৰে মোক তাৰ চকুত ধৰা দিলে। দৌৰি আহি মোক
 গৰা মাৰি ধৰিলেহি। আমাৰ মনৰ অবস্থা কেনে ত্ৰিছিল তাকে কবলৈ কথাই
 নোহোৱা হয়। তিৰবিৰ পানীৰ আৰু দূৰৈৰ লেমৰ পোহৰত আমি ইটোবে সিটোৰ
 গাটো আৰু মুখৰ গঢ়টো দেখিছিলো। যদিও মই হলে তাৰ চকুহাল দেখা নাছিলো।
 মোৰ চকুহাল কিজানি পানীৰে ভৰি পৰিছিল। কাৰণ মই নাবৰ লেমটো জলক
 তবক দেখিছিলো।

সি হাতত ধৰি মোক নাৱলৈ আনিলে। তাত দেখিলো সেই গোন্ধ পোবা
 আয়োজন, দেউতাৰ মাত শনি মোৰ নাকেও গোন্ধ লবলৈ পাহৰি আছিল। এতিয়া
 নিচেই ওচৰৰ পৰা সেই গোন্ধ। ছৈৰ তলৰ তক্তাৰ ওপৰত উধান। তাৰ ওপৰত
 এলুমিনিয়ামৰ কেৰাহীত উত্তম পাগ লৈ মঙহৰ আঞ্জা ধোঁৱাই আছে।

দেউতাই যেন হাততে সৰগ ঢুকি পালে। আৰু ময়ো। দেউতাৰ মাত শুনা গ'ল, “হেৰ হাৰামজাদা চাচোন এইটো কোন? আগতে মৰুৱা ধৃতি পিন্ধাহে দেখা পাইছিলো। হাতত এচাৰি, কান্ধত চেলেউ। এতিয়া তেনেই বাবু বাবু চেহেৰা, বাবু বাবু পোছাক, দীঘল খোঙা, ‘হাৰৈ চাৰ্ট’। হে আত্মা, হে ভগৱান, কি তোমাৰ খেলা, কি তোমাৰ লীলা। কচোন বোপাই, ইমান দিন ক’ত আছিলি? হেৰ মৰকুঁচীয়া, জহন্নামে যোৱা, নেচাৰহি কিয়?”

সি মোক মৰকুঁচীয়া বোলা নাই। যাক মৰকুঁচীয়া বুলি সমধ ধৰা হৈছে, সি নাৱৰ মাজত থকা ধানৰ খেৰৰ ওপৰৰ মালভৰ্তি বস্ত্ৰ দুটাৰ ওপৰত ধোবাং জুৰি পৰি আছিল। বোধকৰো আমাৰ দিল বাহাদুৰে খোৱা পনীয়া বস্ত্ৰটো খাই লৈ। ইফালে দেউতাৰ মুখতো সেই বিধ বস্ত্ৰৰেই গোন্ধ। সেই বাবেই কিজানি দেউতাই “জীৱৰ ভাবসা নাই” গালে আৰু এতিয়া তাৰ মুখ লাওপাত কচুপাত। আচলতে কিন্তু সি নিবোকা ধৰণৰ মানুহ নহ’লেও সিমান কথা নকৈছিল।

মানুহটো থিয় হ’ল। সি মোক দেখি আচৰিত হ’ল। ময়ো তাক তথা লাগি চালো। সি আগৰ দৰেই মাজেদি সেওঁতা ফালিছে। চুলি কান্ধত ওলৰ্মা। তাত আগৰ দৰেই কিলিপ মৰা। পিছে আগৰ ভেৰেহা গাটো এতিয়া আটিল হোৱা বাবে আৰু আগতকৈ ভাল দেখি। আগৰ দৰেই তাৰ চকুৰ চাৱনি। বাহুত তাবিজ। তাৰ বয়স বাঢ়িছে। তাৰ দুকুৰি পাঁচ। কিন্তু চেহেৰা মতে বয়স যেন আগতকৈ কমিছেহে।

এইটোৱেই বছিৰ, বছিৰুদ্দিন যুচুফ। বয়সৰ পাৰ্থক্য সত্ত্বেও দেউতাৰ লগত সি একে হৰিহৰ আত্মা। সি মোক ভালকৈ চাই লৈ জাপ মাৰি মোৰ ওচৰ পাই মোৰ গায়ে-মুখে হাত ফুৰাই ক’লে, “চাব্বাইছ, তামাম চেহেৰা হৈছে।” তাৰ মুখৰ নিচাৰ দুৰ্গন্ধ আৰু উৎকট।

মুক্তা আহমদ ওৰফে দেউতা যেন এটা লোহাৰ খুটাহে, যাৰ কোনো বয়স থাকিব নোৱাৰে। দেহো পকোৱা লোহাৰ ৰচিৰ দৰে। ডিঙিটো জোখতকৈ দীঘল। ঘটিকাটো বিজুলী বাতিৰ চুইচৰ দৰে। হাতৰ ফুলি উঠা শিৰবোৰ তিখাৰ তাঁৰৰ দৰে। মুখখন খীণ কাৰণে পোনতে ভাটোৰ ৰ ঠোঁটৰ দৰে নাকটো চকুত পৰে। তাৰ কোটৰত বহি যোৱা ঘুৰণীয়া চকুহালৰ চাৱনিত যাদু আছে। সি এখন আঠমুৰীয়া মাৰ্কিন কাপোৰৰ ধৃতি পিন্ধিছে। গাত এখন বিহাৰী গামোচা। বছিৰে লুঙিৰ ওপৰত ‘হাৰৈ চাৰ্ট’ পিন্ধিছ।

সিহঁতে মোৰ কথা খট বান্ধ লাগি সুধি আছিল যদিও মই নিঠৰুৱা অবস্থাৰপৰা আকৌ নিঠৰুৱা হোৱাৰ আচলখিনি কথা কবলৈ লওঁতেই দেউতাই ক'লে, “চূপ। কিমাননো আনৰ দুখৰ কাহিনী শুনিম? খানাটোৱেই নষ্ট হৈ যাব। এতিয়া চব বাদ খুচীচে খানা। তোৰ কথা কাইলৈ কবি। বাবা বৰহমপুত্ৰৰ আগত। বছিৰ।”

লেমৰ ওচৰত খাদ্য সস্তাৰ। কুকুৰাৰ মঙহৰ আঞ্জা। উধানৰ অঙঠাত দিলেই ফুলি উঠা আটাৰ ৰুটি। (ইয়াকে ফুল্কি বুলি এতিয়াহে জানিছো।) কেটা কণ জলকীয়া মিহলোবা তিযহ, বিলাহী আৰু মটৰ মাহৰ কেঁচাই কেঁচাই খোৱা বস্তু। এলুমুনিয়ামৰ গিলাচত ‘মেলিটেৰি ৰাম’।

“ৰামহে আচল দৰব। বুজিলি ডেকা ল'ৰা? দুখতো উত্তম, সুখতো উত্তম। দুটোক পেটত পৰক, বৰহমপুত্ৰৰ পানীৰ লগত তোৰ দুখ পলাই পত্ৰং দিব।” এয়া দেউতাৰ কথা।

“আৰু ইয়াক যি হজম কৰিব সি চালা জিন্দেগী ভৰ তাগৰা হৈ থাকিব। ৰাম আৰু বৰনৈৰ হাৱা বঢ়িয়া।” এয়া বছিৰৰ কথা

জোনেও ভূমুকি মাৰিলে। এতিয়া চৌদিশৰ ৰূপ চৰিলহে, বৰ লুইতৰ ৰূপোৱালী সোঁতৰ লগত মোৰো মন খৌকি বাথৌ। সোঁতৰ লগত জোনালী আকাশেও নাচিছে। ফৰিংফুটা জোনাকত পাৰত থকা খৰিৰ দমবোৰ আৰু চৰকাৰী কামত লগা লোহা লক্ষৰবোৰ সাত সাগৰৰ মাণিক মুকুতা যেনেহে লাগিছে। সোঁতত আমাৰ নাৱতো হেন্দোলনি। আমাৰ মনতো হেন্দোলনি। এন ই এচ ক্লাব, তাৰ সভাপতি-সম্পাদক আৰু সেই ফুটনিত মৰা মানুহবোৰৰ এইখন বিনন্দীয়া পৃথিবীত এটোপাল পানীৰ সমানো মূলা নাই। গতিকে সেইবোৰ মানুহলৈ কিহৰ জগৰত আক্ৰোহী হ'ম? মোক এইখন জগতৰ খবৰহে লাগে।

ইহঁতে ইমান দেৰিকৈ খোবাৰ কাৰণটো পিছত কথা বতৰাৰ পৰা বুজি পালো। ইহঁত কালিয়েই সিপাৰলৈ গৈছিল। বহুত নিলগলৈ। সিপাৰৰ পৰা নাও ভৰ্তি ধান আনিছিল। মাৰোৱাৰীৰ ধানকলৰ বাবে। এটা আহল বহল চাপৰি পাওঁতে দুপৰ হৈছিল। ইহঁতে তাতে বন কুকৰা দুটা মাৰিছিল। চাপৰি এৰাৰ পিছত আৰু নাও ৰখোৱাৰ ঠাই নাছিল। এইখিনি পাওঁতে ৰাতি দহটাই বাজিছিল। মেলিটেৰি ৰাম' দুটাৰ আখ্যানো সুকীয়া। ইহঁতৰ পাৰৰ লগত অৰ্থাৎ মাটিৰ ওপৰৰ পৃথিবীখনৰ

লগত সম্পৰ্ক প্ৰায় নাই যদিও বৰ লুইতৰ পাৰে পাৰে ঠন ধৰি উঠা চোৰাং মালৰ জেগাবোৰ ইহঁতৰ নখ-দৰ্পণত। মানুহ হিচাবে ইহত খুব ভাল। হৃদয়বান। কিন্তু জীৱিকাৰ ধৰণ-কাৰণবোৰ সুকীয়া। অসৎ বুলি সন্দেহ কৰাৰ খল আছে। অৱশ্যে আৰু এটা কথা হব পাৰে। ইহঁতে জীৱনত হয়তো বহুত জীয়াতু ভুগিছে। আচলতে জীৱনটো কি আৰু সংসাৰ যাত্ৰানো কি এই বিষয়ে বহুত দকৈ জানি চাঙে ইহঁতে অসৎ আৰু সতৰ প্ৰভেদটো নাওমানহে বুলি গম পাইছে। আনকি মোৰ জীৱনতে মই এনেকৈ অনুভব কৰাৰ দৃষ্টান্ত আছে। দিল বাহাদুৰ মদপী আৰু জুৱাৰী। সেইবুলি সি অসতনে ৭ হিমাদ্ৰিৰ বোলে গহনা-গাঁথৰিলৈ বৰ লোভ কাৰণে তাহানি তোনো তাইৰ দেহৰ কান্তিয়ে পুৰুষক বশ কৰিব পৰা বয়সত বগীদলৰ ম'হৰ খুটিৰ মালিক পশুপতি চেত্ৰীৰ লগত দেহ-মনৰ দিয়া-নিয়া হৈছিল। এদিন ডাৱৰীয়া বতৰত দুপৰতে দুবটল মদ শেষ কৰি দিল বাহাদুৰে আগৰ কথাবোৰ কৈ তাৰ যোৱান কালটোক সুৱৰিছিল। মোৰ ধুনীয়া বৌজনী যোৱান কালত বৰ মুহিব পৰাকৈ দিপলীপ আছিল কাৰণেইতো বৌৰ আৰু মোৰ যতমানে অথন্তৰ। মুঠতে আমি মানুহ। পুথিপাজিৰ দেৱ দেৱী নহয়।

সিহঁতে ছৈৰ তলত মোৰো শোৱাৰ ব্যৱস্থা কৰি দিলে। সংসাৰৰ মায়া নথকা এই মানুহ দুটা কিজানি বৰ সুখী। সিহঁতৰ টোপনি আহিলেই। নাক বাজিলেই। মই কিন্তু ইমান সোনকালে শুব নোৱাৰিলো। বতাহে নাওখন লৰাইছে। মই নাবৰ মাজত থিয় হৈছোঁ। পিতা বৰহমপুত্ৰৰ শেহ ৰাতিৰ জোনাকত এই সুন্দৰ ৰূপ দেখি মই বিভোল হৈছো। ৰাতিৰ নৈকাষৰীয়া চৰাইৰ লগতে মোৰো মাতটো মিলাই দিবৰ কাৰণে ইচ্ছা হৈছে। মই কৈছো, “পিতা বৰহমপুত্ৰ, মই ভাৰসা পাই গ'লো, আশ্ৰয়ো পালো, তুমি দয়া কৰি জীয়াই থাকিবৰ কাৰণে মোৰ অন্তৰত বহুত জীপ দিলা। মোৰ হৰষত কান্দি পেলাবৰ মন গৈছে।

এইটো তিনিকুৰি পাঁচবছৰীয়া দেউতা তোমাৰ কোলাত নিদ্ৰাগত অচেতন। জীৱনত আপোন বুলিবলৈ কোনো নথকা বহিৰো তোমাৰেই আশ্ৰয়ত। ”

এই ডাৱৰ বৰষুণ নথকা কালতো বৰনৈখন যে ইমান মনোমোহা। মোৰ এই দুৰ্যোগত মই এতিয়া নাবত। বৰনৈৰ বুকুত। ই মোৰ বাবে পৰম ভাগ্য। তাকো ভাবিছোঁ। এতিয়া শিশুৰ দৰে শুই থকা দেউতা আৰু বহিৰ স্বৰূপতেই বৰনৈৰ সন্তান।

দেউতা এনে এটা মানুহ যে সি নৈৰ সকলো বস্তুৱেই ভাল পায়। সি কাচিৎতহে নৈৰ পাৰৰ পৰা বেছি দূৰলৈ যায়। নাওখনেই তাৰ ঘৰ।

মোৰ ককাদেউতা বলোৰাম ভঁৰালী পূৰ্বতে বেছ প্ৰতাপী মানুহ আছিল। তেওঁ কান্ধুলিজনৰ ঘাটটো ডাকি লৈছিল। তাতে দেউতা নাৱৰীয়া আছিল। তেতিয়াৰে পৰা দেউতাৰ লগত আমাৰ ঘৰখনৰ এটা আপোন সম্পৰ্ক। দেউতাই মোক সৰুতে উজানৰ মাছ দেখুৱাইছিল। নাৱৰ পৰাই মছন্দৰী দেখুৱাইছিল। মছন্দৰী হ'ল মাছৰ জাকত থকা বিয়াগোম মাছৰ আকৃতিৰ এজনী পিশাচী। দেখিয়েই মোৰ পিলাই চমকি গৈছিল। মোৰ দুদিন জ্বৰ উঠিছিল। দেউতাৰো মছন্দৰীক আঙুলিয়াই দেখুৱাই দিয়াতো ভাল কথা হোৱা নাছিল। মোৰ দুদিন তেজ হাগনি হৈছিল।

এদিন কান্ধুলি জনৰ ঘাটত কাঠৰ দলং হ'ল। গতিকে তাৰ পিছত দেউতাৰ কাম নাৱেৰে বস্তু কঢ়িওৱা। মই দেউতাক তেজে ফুটো ফুটো হোৱা যোৱান অৱস্থাৰ পৰাই দেখি আহিছোঁ। তাৰ ঘৰ কাবৈ মাৰীত। এই গাঁৱৰ আটাই কেইঘৰ মুহলমান মানুহ। তাৰে বাঘ বাৰিকৰ পুতেক হল মুক্তা বহমান। বাঘ বাৰিক আছিল চিপাহী। ভোটৰ লগত যুজ কৰা মানুহ। তেওঁ অবসৰ লোৱাৰ পিছতহে চাজিদ সুন্দৰীক চপাই পিছত নিকাহ কৰাইছিল। মতা-তিৰোতাৰ বয়সৰ অমিল বৰ আউল লগা বস্তু। বাঘ বাৰিকৰ শৰীৰত যেতিয়া এপদ এপদকৈ ঘূণে ধৰিছে তেতিয়া চাজিদা ঈদৰ পাছৰ জোনটো বঢ়াদি একলা একলাকৈ বাটবলৈহে ধৰিছে। ফলস্বৰূপে দেউতাক জনম দিয়েই চাজিদা উধাও হল দলৈচুবাৰ গেলামালৰ দোকানী এটালৈ।

আমাৰ অঞ্চলটোক কান্ধুলিজনপৰীয়া অঞ্চল বুলিও কব পাৰি। কাৰণ বৰনৈত মিলি যোৱা কান্ধুলিজানে আমাৰ অঞ্চলটোক পুৱা পশ্চিমাকৈ দুভাগে ভাগ কৰিছে। পূবে দীঘলআটী, কহুৱামুখ, কাবৈ মাৰী আৰু দলৈচুবা, পশ্চিমে জলমৈ ভোগজৰা, জামুগুৰি, ঘোৰাচুঙী আৰু পছকটা। এই গোটেই অঞ্চলটোৰে শ শ কাহিনীৰ সাক্ষী দীঘলআটীৰ তিনিয়ুগীয়া বুঢ়ী অৱন্তী। তাই আমাৰ কান্ধুলিপৰীয়া অঞ্চলৰ কাহিনীৰ ভঁৰাল।

ভৰ যোৱান কালত দেউতাই চাজিদাৰ আখ্যান স্বয়ং অৱন্তী বুঢ়ীৰ পৰাই শুনিছিল। তেতিয়াৰ পৰাই হেনো দেউতাৰ তিৰোতা জাতিটোৰ প্ৰতি বিক্ৰিনাৰ

ভাৱ হৈছিল। কিজানি সকলো মানুহলৈকো তাৰ এনে ভাৱ। কাৰণ সি মাটিতকৈ পানীকহে বেছি ভাল পাবলৈ ললে।

এইটোৱেই হ'ল দেউতা। মুক্তা বহমান।

আৰু বছিৰৰ কথানো কি কম? সেইবাৰ হেনো কাৱৈমাৰীৰ মুছলমান গাঁৱত মাউৰে গাঁও উচন কৰাৰ অৱস্থা। ককাদেউতা বলোৰাম ভঁৰালীয়ে ইয়াৰ ভূ পোৱা নাছিল। তেওঁ গৈ কাৱৈমাৰীত হাজিৰ। কাৰণ হ'ল ধান কটা মানুহ যোগাৰ কৰা। পিছে গাঁৱৰহে মৰিশালিৰ অৱস্থা। ঘৰে ঘৰে এটা দুটাকৈ মৰিছে। এঘৰত এটা কাণ্ড দেখিহে ককাদেউতা বলোৰাম ভঁৰালীৰ চকু থিয় হল, গা শিয়ৰি উঠিল, অথচ চকু সেমেকিল। কাণ্ডটো এনেকুৱা : ভৰ বয়সতে বাঁৰী হোৱা হীৰা বাইটিৰ শটো মাজ চোতালত পৰি আছে আৰু তাইৰ দেৰ বছৰীয়া শিশুটিয়ে পিয়াহ আজুৰিছে আৰু পিয়াহ এটা মুখতো দিছে। মহামাৰীৰ প্ৰকোপ ইমান বেছি আছিল যে ওচৰ চুবুৰীয়াবোৰ নিজক লৈয়ে ব্যস্ত। কেতিয়া কাৰ মৰাৰ পাল পৰে ঠিক নাই। সেয়েহে ককাদেউতা বলোৰাম ভৰালীয়ে ভাবিলে, মানুহজনী মৰা হয়তো কোনেও নেজানে। শিশুটোৰ যে আগলৈ পিছলৈ কোনো নাই এই কথাও ককাদেউতাই জানে। গতিকে তেওঁ মাকৰ বুকুৰপৰা শিশুটি লৈ আহিল। তাক ককাদেউতাৰ ঘৰত ধান বনা আদি কাম কৰা হামিদৰ যৈণীয়েক গুণা বাইটিয়ে ডাঙৰ-দীঘল কৰি হাল বাব পৰা কৰিলে। সি ককাদেউতাৰ ঘৰতে থাকিল। খুটি খাব পৰা হোৱাৰ পিছত তাক বহল পৃথিৱীক চমজাই দিলে।

এই আখ্যান ককাদেউতাই ক'লে মোক। ইপিনে আখ্যানৰ সেই শিশুটোৱে — আমাৰ বছিৰে, বছিৰদিন যুচুফে শুনিলে — স্বয়ং অৱন্তী বুঢ়ীৰপৰা।

এইবোৰকে মনত পৰাৰ পিছত ভাবিছো, আমাৰ এই বৰ লুইতৰপৰীয়া মানুহবোৰৰ বিদ্যবোৰ বৰ লুইতৰ বুকুখনৰ দৰেই উদাৰ। আমাৰ ইয়াত “হেন্দু মুচলমান”ৰ মাজত কোনো ভেদাভেদ নাই, ঘৃণা নাই। ‘হেন্দু’ৱে জিকিৰ গায়, ‘মুচলমানে’ দেহ বিচাৰৰ গীত গায়। চব এক। “হিন্দু কি মুছলমান, একে আশ্ৰাৰ ফৰমান ”। এইটো জিকিৰ এনেয়ে হ'লনে?

বাৰু, থাওক সেইবোৰ কথা। ওপজা ঠাইখনলৈ মনত পৰিছে কাৰণেহে কথাবোৰে ইমান সবিস্তাৰে আমনি কৰিছেহি।

এতিয়া দেউতা-বছিৰৰ কথাটো আহোঁ। মই যি বছৰ ভাগি আহিলোঁ সেই বছৰ মোৰ দৰে বহুত ভাগিল। ভূত-ভৱিষ্যত নভবা এলেহুবা মৰকেলেপবোৰেহে তাতে, মানে আমাৰ কান্ধুলিজান অঞ্চলত, খৰলি পতি থাকিল। খেতিৰ ফচল বেয়াকৈ কমিল। মানুহে লঘোণে বা আধাসজীয়াবৈ থাকিবলগীয়া হ'ল। এতেকে দেউতা-বছিৰে এই অঞ্চলৰপৰা চহৰত যোগান ধৰা খেতিৰ বস্তুবোৰ বৰ কমি আহিল। সিহঁতৰো চলিব নোৱাৰা অৱস্থা হ'ল। সিহঁতে মোৰ দৰে অজানিতে কান্ধুলিপৰীয়া অঞ্চল এৰিলে। তেতিয়া মোৰ লগত একোৱেই সম্বল নাছিল আৰু ইহঁতৰ পিছে সম্বল আছিল একোখনকৈ নাও।

ইহঁতৰপৰা আৰু এটা কথা জানি সুখ পালো। কথাটো শুনি আমাৰ যশোৱায়ে নিশ্চয় ভাল পাব। কথাটো হ'ল — আমাৰ কান্ধুলি পৰীয়া অঞ্চলটো বৰ লুইতৰ লগত মাৰ নেযায়। মাজুলীৰ আঁহতগুৰিৰ যিটো অৱস্থা সেইটো অৱস্থা হেনো হবলৈ নেপায়। তাকো মানুহৰ চেপ্তাব কাৰণে নহয়। পিতা বৰহমপুত্ৰৰ কৃপাৰ কাৰণেহে। পিতা বৰহমপুত্ৰৰ এতিয়াও মতি-গতি ভাললৈ আহিছে বুলি ক'ব নোৱাৰি। পিছে কিবা বেলেগ মতলব হৈছে হবলা। কেইবছৰমান দক্ষিণ ফালে মাটি খহাবলৈ এৰিছে, উত্তৰ ফালেহে ছৰমুৰকৈ মাটি খহোৱাত লাগিছে। ফলত কান্ধুলিজান অঞ্চলৰ কিনাৰে কিনাৰে থকা মথাউৰিকৈইটা নভগাৰ কাৰণে ৰাইজে এতিয়া টুকটাককৈ চলিব পাৰিছে।

বৰ লুইত পুৱাৰ কাহিলী কাহিলী পোহৰত আঁত মনোমোহা হৈ পৰিছে। ইয়াৰ সোঁত ভাগৰুবা হোৱা নাই, গহীনহে হৈছে। সোঁতৰ তিৰবিৰণি আৰু কলৰবো এটা বৰভাতী বৰণীতৰ দৰেই গুৰুগস্তীৰ। তাতে যোগ হৈছেহি বিবিধ নেকাষৰীয়া চৰাই-চিৰিকতিৰ চিনাকি-অচিনাকি মন ভুলোৱা সুৰবোৰ।

চিলনী, বগলী আৰু কণামুচৰিয়ে পানীত চোঁ মাৰি মাৰি মাছ ধৰিছে। এতিয়া ৰূপৰ যেন বৰিয়ল' মাছবোৰ ওলোৱাৰ সময়।

চৰাই-চিৰিকতিৰ মাত আৰু পূবৰ একাঁহী ৰঙা সুৰুযব পোহৰত পোনতে দেউতাই সাৰ পালে। বুকুৰ আধা পকা নোমসোপাত হাত দুখন মচি সি তলুৱাৰে চকু মোহাৰিলে। বহিৰে কোঁচ খাই খাই আঠু পোৱা লুঙিখন আজুৰি আনি বহিল। সি কিছু সময় চকুহাল মেলি-মুদি থাকিল। পিছত ধপহ কৰে থিয় হৈ মোক

দেখি ক'লে “কেনে? টোপনি গ'লনে?” টোপনি গৈছিল বুলি পুৰাতে মিছা কথা এযাৰ কোবাৰ সলনি নিমতে ৰ'লো। নদীৰ সিমুৰে ওলোৱা বেলিটোলৈ চালো। বেলিটো যেন পিতা বৰহমপুত্ৰৰ অলঙ্কাৰহে। বহুত দিন এনে এটা বেলি দেখা নাছিলো। বৰ ভাল লাগিল। সুৰ লগাই গালো, “ ৰজনী বিদূৰ দিশ ধৰলি বৰণ। তিমিৰ ফেৰিয়া আসে ৰবিৰ কিৰণ।। ” শংকৰ গুৰুৰ চাগৈ পুৱা নাৱত উঠিয়েই বৰহমপুত্ৰতে এই ভাব হৈছিল। গীত শেষ কৰাৰ পিছতে শুনিলো দেউতাৰ মুখত সেই চিনাকি গীতটো : ‘ জীৱৰ সাৰথি নাই অ' আত্মা । ’

কিজানি সি আত্মাৰপৰা কিবা নিৰ্দেশ পাই গ'ল। হঠাতে আদেশৰ সুৰত ক'লে, মুকুন্দ তোক আমাৰপৰা আলগ হবলৈ নিদিওঁ। লগে লগেই বহিৰে মাত লগালে, “ঠিক কৈছ। অলবৎ নিদিও।”

“বহিৰ, বেঙেনা ভাজ, মাছৰ কণীখিনিও ভাজ। আৰু বজাৰো কৰিব লাগিব।” এয়া হ'ল দেউতাৰ আদেশ। উধানত জুই জ্বলিল। চৰুত মিঠা তেল উতলিল। “চেনেনেক তৰক’ শব্দ হল। মই মুখ ধোৱাৰ পিছতেই ৰাতিপুৱাৰ আহাৰ প্ৰস্তুত হ'ল। গৰম চোপ উঠা ৰুটি (ফুলকা), কণী ভজা, বেঙেনা ভজা আৰু গাখীৰ নিদিয়া কফি। ইহঁতৰ নাৱৰ ছেঁৰ তলৰ খুপৰিত ভালেমান ভোগৰ সস্তাৰ যে আছে তাক বুজিবলৈ বাকী নেথাকিল।

ৰুটি চোবাই দেউতাই ক'লে, “বহিৰ, পেৰা খুলি মোৰ সাজযোৰ উলিয়া। তয়ো ভালকৈ পিন্ধ। আজি কাম বন্ধ। আজি আমাৰ কাৰণে উছৰ। বুজিলি মুকুন্দ, তোক পাই উছৰ লাগিছে অ'। ”

“বহু দিনৰ মূৰত পোছাক একা?” বহিৰে এমোকোৰা ভজা কণীৰে সৈতে ব্যগ্ৰ হৈ সুধিলে।

“ননুচেন, ইমান কণ কমন চেন নাই। আজি যে আমি জলচৰৰ পৰা স্থলচৰ হব লাগিব। মানে ভেকুলী পাৰলৈ উঠিব লাগিব। যশোৱা মাইক নেচালে হয়নে? নাতিকেইটাক নেচালে হয়নে? কি নাম সিহঁতৰ? অ' মনত পৰিছে। কালি চেৰাপ খাই শুনোতেও পাহৰা নাই। ৰঞ্জু আৰু চানুৰ। চানুৰ নামটো সেই তই কোৱা হিমাড্ৰি ফিমাড্ৰিনে সেই নেপালীজনীয়ে দিলে হবলা। অলবৎ হেন্দু শাস্ত্ৰৰ নাম।” কালিৰ নিচাৰ জালটো আছেই। গাখীৰ নথকা কফিয়েও নিচা কমাৰ পৰা নাই যেন পাইছো। সেয়েহে আজিৰ পুৱাও দেউতাৰ মুখত আঁঠে ফুটিছে।

“ঠিকেই ধৰিছে।”

“চানুৰ মানে কি?”

“কংস ৰজাৰ এটা মালৰ নাম। কৃষ্ণই তাক মাৰিছিল বাবেই কৃষ্ণৰ আৰু এটা নাম চানুৰমৰ্দন।”

“পিছে তোৰ ল’ৰাটো নেপালীৰ ঘৰত গাখীৰ খাই কংসৰ দৰে হৈছেনে, সেই মালটোৰ দৰে হৈছে?”

“দেখিবি নহয়।”

“পিছে এইটো নামত ভুল আছে। ইয়াৰ অৰ্থই নাই। এই নাম দি তহঁতৰ হেন্দু শাসক ফাজলামি কৰা হৈছে। তোৰ তিৰোতাৰ নাম যশোবা, অথচ লৰাৰ নাম চানুৰ, মানে কংসই পোহা মাল। ইস্ ইস্ বৰ বেয়া কথা হৈছে।”

আমাৰ এই কথা-বতৰাত এক মনে ভজা কণীৰ লগত ভজা বেঙেনা মিলাই খাই থকা বহিৰে বৰ বস পালে। সি মাত লগালে, “সেই বুলি নেপালীযনীৰ সিমান ভুল হোবা নাই। কৃষ্ণৰ আচল মাক দৈবকীহে। অৰ্থ নথকা নাম ভাল লাগে। যেনে, ডালডা যেনে দেউতাও। তইনো কেনেকৈ চবাবে দেউতা হলি?”

“বাৰু সেইবোৰ বাদ। এটেনচান। তোৰতো আপত্তি নাই, মুকুন?”

“এনে অৱস্থাত ধোবাৰ দৰে মেখেলাও এচাৰিম।”

“মানে পছন হোৱা নাই?”

“কিয় নহব? আমি কাম্বুলিজানপৰীয়া। পানীৰ লগত লীলা খেলা সদায় মনোমত।”

“চাৰ্বাইচ।”

মোৰ মনটো পাই যোৱাৰ পিছত দেউতাক পাৰ্য কোনে? সি “জীৱৰ সাৰথি নাই অ’ আন্না ” গাই গাই বহিৰে পেৰাৰপৰা উলিয়াই থোবা কাপোৰ পিন্ধিবলৈ ধৰিলে। কাপোৰ সাজ বোলাতকৈ ৰাজ পোছাক বোলাই ভাল হব। মখমল যেন কোমল চিকমিকাই থকা ছাঁইৰঙী দীঘল ‘ঠোঙা পেণ্ট’ আৰু উদ্ভম পাটৰ কাপোৰ যেন লগা মাখনৰঙী ‘হাৰৈ কামিজ’। বহিৰেও তেনে ধৰণৰ পোছাকেই পিন্ধিছে। সিহঁতক বেছ বাবু বাবু যেন লাগিছে। এইবোৰ হেনো বিদেশী কাপোৰৰ চোলা পেন’। আমাৰ দেশলৈ চোৰাংকৈ অহা। লগতে সিহঁতে সৰু কাচৰ চিচাৰ পৰা কিবা ছটিয়াইছে সেয়া হেনো বিলাতী ‘এচেন’, মানে গোন্ধতেল।

খস্তেকতে গোটেই নাওখনেই মলমলাই গৈছে। সিহঁতে মোৰ কামিজতো 'এচেন' ছটিয়াইছে। আও, পৃথিৱীত ইমানবোৰ সুগন্ধ থাকিব পাৰেনে?

আৰু ইহঁতক — মানে যশোৱাক আৰু ৰঞ্জু-চানুৰক — মাত লগাবলৈকো সিহঁতে টোপোলা এটা লৈছে। তাত কি কি আছে ভগৱন্তইহে জানে।

দেউতাই গালে, “জীৱৰসাবথি নাই অ'আল্লা ।” বোধকৰো এয়া পাৰলৈ উঠাৰ ইঙ্গিত। বহিৰে চিঞৰিলে, “জগনু।” ওচৰৰ নাওখনৰ পৰা এটা হুস্ট পুস্ট দেচুৱালীয়ে (বিহাৰী) সঁহাৰি দিলে। তাৰ হাতত আকৌ এডাল ছলামাৰি। সেই জগনু।

দেউতাই আদেশ জাৰি কৰিলে, “নাওখন চাবি। চাজ্জানক আজি নহ'ব বুলি ক'বি। আমাৰ দেৰি হ'ব।”

দুটা জলচৰ এতিয়া স্থল ভাগত। পাঁচআলিৰ ওপৰত। মোৰো মন এতিয়া এই পুৱাৰ সুৰুযটোৰ দৰেই। তেজাল তজবজীয়া।

তিনি

এটা পদূলিৰ বোৱাল এজোপা আৰু গিলাচ ফুল এজোপাৰ ওচৰত মুকুন্দ চুচুক-চামাককৈ বৈ যোৱা দেখি দেউতা আৰু বছিৰৰ ভাৱ হ'ল যে সেইখিনিতে দিল বাহাদুৰৰ ঘৰ। পুৱাতে মাখন তোলাৰ গোন্ধটোও বছিৰৰ নাকত লাগিছেই। কথাটো সঁচা। চৌপাশৰ সেউজৰ পয়োভৰৰ মাজত সেইটো দিল বাহাদুৰৰেই ঘৰ। এন ই এছ ক্লাবটো মুকুন্দই আগতেই সিহঁতক দেখুৱাই আনিছিল।

মুকুন্দৰ এতিয়া এটা গভীৰ সমস্যা। দিল বাহাদুৰক লগত লৈ সি যশোবাৰ তালৈ যাবনে ইয়াত দিল বাহাদুৰহঁতৰ লগত ইহঁতৰ পৰিচয় কৰাই দি চিখা ক্লাবৰ ঘৰত থকা যশোৱাৰ ওচৰলৈ যাব। যশোবাই সি এনেকৈ গুচি যোৱাত আৰু কাম ই স্তুফা দিয়াত তৰ্ক কৰি নানান কথা শুनावনে, এসোঁতা বিনাব ?

কিন্তু নিমিষতে তাৰ সমস্যাটোৰ সমাধান হৈ গল। সি দিল বাহাদুৰৰ বাৰীৰ এচুকত তাৰ গাইজনীক ঘাঁহ খাই থকা দেখিলে। লগে লগে আৰু এটা দৃশ্য দেখি মুকুন্দৰ পৰাণ জুৰ পৰি গ'ল : হিমাড্ৰিয়ে কোলাতে চানুৰক নচুৱাই নচুৱাই গাই আহিছে ' যাৰ নাই কেঁচুৱা, টেঁকীথোৰা নচুৱা।' চানুৰে খল্ খল্কৈ হাঁহিছে। সিহঁত চোতালৰ ফালে আহি আছে।

তাকে দেখিয়েই মুকুন্দৰ সাহস হল। ক'লে, "বচিৰ, দেউতা, মই ঠিকেই ধৰিছোঁ। সকলোকে ইয়াতে পাম। আহ। এইটোৱেই দিল বাহাদুৰৰ ঘৰ।"

মুকুন্দৰ লগত আৰু দুটা মানুহ দেখিও হিমাড্ৰিয়ে ডাঙৰ ডাঙৰকৈ ক'লে, "ওলালিহিনে বোপাই ? ঘৈণীয়েৰ ৰোহঘৰত। তইনো তাইক মাত এষাৰ দি যাব নোৱাৰিলিনে ?"

দিল বাহাদুৰ ঘৰত নাছিল। মুকুন্দই মাজ চোতালতে হিমাড্ৰিক দেউতাহঁতৰ লগত চিনাকি কৰি দিলে।

“এয়া দেউতা আৰু বছিৰ। আমাৰ ফালৰ মানুহ। আমাৰ ঘৰখনৰ তেনেই আপান। বছিৰ আমাৰ ঘৰতেই ডাঙৰ হৈছিল। মই দেউতাৰ কোলাত উঠিয়েই ডাঙৰ দীঘল হলোঁ।”

“এতিয়া ক’ত ?”

“এতিয়া নৈৰ বুকৰ মানুহ। ভাগ্য ভাল আছিল বাবেই মই পাই গ’লো। বেছ ৰোজকাৰ থকা মানুহ।”

জবা ফুলজোপাৰ তলত বেঞ্চি এখন পৰা আছিল। বেঞ্চিখনকো পুৱাৰ উম লগা ৰ’দে চেলেকিছে। হিমাঙ্গিয়ে এখন হাতেৰে বেঞ্চিখনত হাত ফুৰাই সিহঁতক বহিবলৈ দিলে। দেউতাই তাইৰ কোলাত থকা পুতলা যেন কেচুৱাটোলৈ ৰ লাগি চাই ৰ’ল। অলপ পিছত সি কেচুৱাটোৰ ওচৰলৈ আহি গালে মুখে হাত ফুৰালে আৰু ক’লে, ‘নাতি পোৱালীটো বেছ চকুত লগা হৈছে।’

চানুৰে মিচিকিয়া হাঁহিৰে তাৰ ‘ককাক’ৰ মন ভুলালে। বছিৰে সুধিলে, ‘ইটো পোৱালী ক’ত ?’

হিমাঙ্গিয়ে চানুৰক পথালি-কোলাত লৈ ক’লে, সি মহা অঘাইটং। বাৰীত পকমৌ বিচাৰি ফুৰিছে।’

দেউতাই হিমাঙ্গিৰ হাতত টোপোলাটো দিলে। হিমাঙ্গিয়ে তালৈ উৎসুক হৈ চোবাত সি ক’লে, “এয়া নাতি দুটি আৰু বোৱাৰীলৈ। পোনতে সুন্দা হাতে আহিমনে, বোৱাৰীৰ দেখোন উমঘামেই নাই। এৰা, ওফন্দ নেপাতিলেনো তিৰোতা কিহৰ ?”

ইতিমধ্যে মুকুন্দ ভিতৰ পালেগৈ। তাক দেখি পোনতে যশোৱাই উচাট মাৰি আঁতৰি যাব খুজিছিল। কিন্তু মুকুন্দই তাইক আগ ভেটা দি ধৰি ক’লে, ‘মোক আগতে কবলৈ দেচোন। মই কালি ইমান অপমান পালো আৰু ইমান আতুৰ হলো। কি সমল লৈ বাৰু তোৰ ওচৰত হাজিৰ হলোহেঁতেন ? কিন্তু আঞ্জি আৰু সেই আবেগ নাই। আচল মানুহেই পাই গলো।’

তাই তাৰ ফালে ভেবা লাগি চাই ৰ’ল। সি আকৌ ক’লে, “দেউতা আৰু বছিৰ। সিহঁতৰ কথা তোক আগতে কোৱাই নাই। সিহঁত আহিছে। সিহঁতেই মোক ৰোজকাৰৰ বাট দেখুৱাম বুলি কৈছে। মই উশাহ পাইছোঁ। এতিয়া তোক সিহঁতৰ লগত চিনাকি কৰি দিওঁ। দেৰি নকৰিবি। সিহঁতে বেয়া পাব নহয়।”

যশোৱা তেতিয়াও নিমাত। তাইৰ চকুত পানী। সি জানে যে তাই বহুত কথাৰ উত্তৰ চকু পানীৰেই দিয়ে। এতিয়া তাৰ এটা সমস্যা দুৰ হ'ল। যশোৱাই মাথোন ক'লে, “মানুহটো ৰাতি ভুৰংকৈ ওলাই গ'লে কাৰ চিন্তা নহ'ব? যিহে দেশকাল।”

সি ওলাই আহিল। সি দেখিলে যে বছিৰ আৰু দেউতা এতিয়া দিল বাহাদুৰৰ পূব ফালৰ কোঠাটোত বহি আছে। ৰঞ্জুও ক'ৰবাৰপৰা ওলালহি। সি দেউতাৰ লগত কথা পাতি আছে।

“ লৰা দুটাই খুটি খাব পৰা হ'ল। এটাৰ গৃহস্থিও হ'ল। দুয়োটা নিলগত।”
“ক'ত থাকে?”

“এটা মেলেৰুটেৰী। মিজো পাহাৰত থাকে। এটা গুৱাহাটীৰ খানাপাৰাত। খানাপাৰাত থকাটোৱেই ডাঙৰ।”

এনেকৈ আত্মীয়ভাবে কথা পতা দেখি মুকুন্দৰ বৰ ভাল লাগি গ'ল। মুকুন্দৰ পাছে পাছে যশোৱা। সিহঁত দুটাই যশোৱাক দেখি হিমাৱতীৰ কথা সোধা বাদ দিলে। তাইক তল তলকৈ চাই ল'লে। শুবনি ছোৱালী। ওখ পাখ, লনী। মুখখন বৰ মৰম লগা। পিছে এতিয়াহে সিহঁতে তাইৰ মুখখন বিমৰ্ষ দেখিছে। বিমৰ্ষ হৈ থাকোতেই তাইৰ এনে মোহিনী ৰূপ, ৰঙিয়াল অবস্থাত চাগৈ পূজাৰ সময়ৰ পূৰ্ণিমাৰ জোন। তাইক দেখি বছিৰৰ এই সুকোমল ভাবটো মনলৈ আহিল। দেউতাই ভাবিলে — বোৱাৰী তেনেই অপেচৰী।

মাকক দেখি ৰঞ্জুৱে থিতাতে গৈ আচল টানিলেগৈ। চানুৰে বেছিকৈ কলকলাবলৈ লাগিল।

যশোৱাৰ হাতত সৰু বটা এটাত তামোল-পান। তাই ঠাই একণ মটি বটাটো থৈ আঠু ল'লে আৰু হাত এখন এচলু কৰি ভূমিস্পৰ্শ কৰিলে। এয়া হিন্দুৰ নিয়মেৰে দেউতা-বছিৰলৈ শ্ৰদ্ধা।

সিহঁত ইমান অভিভূত হ'ল যে সিহঁতৰ মুখৰ মাত হৰিল। সিহঁতক এনেকৈ সন্মান কোনেও কৰা নাই আৰু নকৰিবও কিজানি।

সিহঁতৰ এইটো এটা অদ্ভুত অভিজ্ঞতা। সিহঁত হতভম্ব হ'ল। দুয়োটা ঘপহ কৰে থিয় হ'ল। দেউতাই প্ৰথম মাত দিলে, “হৈছে হৈছে, আই। এইবোৰ কি কৰিছ? আমি কি সত্ৰৰ ভকত?”

তাই থিয় হ'ল। হিমাদ্ৰি তামোলৰ বটাটোৰ ওচৰলৈ আহিল আৰু তাই কটাৰীখন হাতত ল'লে। যশোৱাই সিহঁত দুটালৈ চালে। তাই ধৰি ল'লে যে সিহঁত দুটাৰ ভিতৰত বেছি বয়সীয়ালটোৱেই দেউতা মানে মুক্তা ৰহমান আৰু ইটো বহিৰ। তাই পোনতে কি ক'ব একো ঠাৱৰ কৰিব নোৱাৰিলে। পৰিবেশ গহীন হৈ পৰিল। এনেতে বহিৰৰ মাতটো শুনি তাই সকাহ পালে। সি ক'লে, “মন মাৰি নেথাকিবি আই। আমি আছো নহয়। আমাৰ লগ লাগিলে তাৰ কিহৰ চিন্তা?” দেউতাই ক'লে, “তাৰ ঘৰখনে আমাক যিমান উপকাৰ কৰিলে, সেই ধাৰ সুজিমেই।”

“আমাৰ কি নাই বুলি ভাব, যশোৱা? ফেমিলি-চেমিলি নাই। কিন্তু দিল আছে।” বহিৰে আকৌ ক'লে।

“আৰু আমাৰ হাতত বহুত কিটিপ আছে।” দেউতাই যোগ দিলে।

অবশেষত যশোবাই ক'লে, “আমাৰেই কপাল। আপোনালোকক যে পোবা গ'ল। কালি নিশা নুশুলোঁ। ভাবি ছিলো, গাঁবলৈ গৈ নেখাই শুকাই উবাই মৰিব লাগিব।”

দেউতাই ক'লে, “সেইবোৰ নেভাবিবি। আজিয়েই চব ‘পেলেন’ হৈ যাব।”

সিহঁতৰ অনুমতি লৈ যশোৱা আঁতৰ হ'ল। মুকুন্দ এচুকত থিয় দি আছিল। দেউতাই তালৈ চাই ক'লে, ‘তই কিবা ভাবি পালিনে? মুকুন্দই উত্তৰ দিয়াৰ প্ৰয়োজন বোধ নকৰিলে। দেউতাই কৈ গ'ল, “মই যিটো ভাবিছিলো, সেইটো নহ'ব। তহঁত ভাৰাঘৰত থাকিব নোৱাৰিবি। তই আমাৰ লগত ঘূৰিব লাগিব। তাই ভাৰাঘৰত তই নথকা সময়খিনি ল'ৰা পোৱালী দুটাৰে কেনেকৈ থাকিব? তাইৰ যৌৱনৰ যি ঝলক কথাটো ঠিক নহ'ব। চেহেৰাৰ এই ঝলকেই তাইৰ বিপদ মাতি আনিব — এই লুটচাৰ দেশত। এতএব, পেলেন আলগা হব লাগিব। কি কোৱা কাঞ্চী বাই?”

হিমাদ্ৰিয়ে ক'লে, “মনত হৰক-তৰক নেথাকিলে তিৰোতাক সহজে পুৰুষে অনিষ্ট কৰিব নোৱাৰে।”

তাকে শুনি বহিৰে মাত লগাবলৈ বাধ্য হ'ল “সেইবোৰ পুৰণা জামানৰ কথা কৈছা, বাই। এই জালজুৱাচুৰিৰ দেশত যে অঘটন হৈ থাকে, তাৰ খবৰ

পোৱা ? বলাৎকাৰ, কিডনিপিং, ৰহজানি । থাওক সেইবোৰ কথা । বদমাইচ হাৰামজাদাবোৰৰ এখন সুকীয়া দুনীয়া আছে । সেইবোৰ আমিহে জানো ।”

হিমাৱ্ৰিয়ে বহিৰৰ কথাত এমাৰ মাতিবলৈ নৌপাওঁতেই দেউতাই তাইক সুধিলে, “বাৰু, যশোৱাহঁত ইয়াত থাকিলে অসুবিধা হব নেকি, খৰচ পাতিৰ কথা নেভাবিবা । চব যোগাৰ হব ।”

হিমাৱ্ৰিয়ে কথাৰ সুৰটো সলাই ডাঙৰ ডাঙৰকৈ ক’লে, ‘ঔ আই, সেইটোনো সুধিবলগীয়া কথানে ? আমি হাততে সৰগ ঢুকি পাম । এই বুঢ়া কালত ভাগ্যৰ বলত নাতি দুটা পাইছো, লখিমী যেন বোবাৰী পাইছো ।”

ৰ’দটো চোকা হৈ আহিছে । চাৰে দহমান বাজিলেই । বহিৰে তাৰ জাপানী স্বয়ংক্রিয় ঘড়ীটোলৈ চালে । চাৰে দহ বাজিল । হিমাৱ্ৰিৰ কথাত কিন্তু তাৰ মনৰ খোকোজা নমৰিল । সি ক’লে, “কাঞ্চী বাই, ঘৰত কেবল তোমাৰেই একটিয়াৰনে ? এতিয়ালৈকে ঘৰৰ মুনিবৰ লগত মুলাকাতাই হোৱা নাই ।”

হিমাৱ্ৰিয়ে কি কয় তাকে শুনিবলৈ সকলো ব্যগ্ৰ হৈ ৰ’ল । তাই লাহে লাহে ক’লে, “যোৱান কালত তাক ৰূপেৰে বশ কৰিছিলো । এতিয়া অবশ্যে বশ চশৰ কথা নাই । আমাৰ মাজত বেছ বুজাপৰা । বুজিলাতো ? যশোবাহঁতৰ গাঁৱত ভকতীয়া মানুহে হেনো এনেকৈ কয়— তিৰিয়ে পুৰুষে হবা এক মতি, তেবেসে সিজিব হৰিত ভকতি ।”

“চাবাইছ কাঞ্চী বাই, তুমি চাগৈ একালত ।”

‘ঠিকেই ধৰিছা । বাবু চবে খৰ লাগি চাইছিল । সেইবুলি মোৰ পাও পিছলিলনে ?’

এনেতে দক্ষিণে কিছুমান অস্বাভাৱিক শব্দই সিহঁতৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিলে । সিহঁতে দেখিলে যে এটা নেপালী মানুহ আহি আছে — ভজনৰ নিচিনা কিবা এটা গাই । তাৰে এহাতে এটা পাৰ চৰাইৰ খাং আৰু সি ইটো হাতেৰে নিপোটল পাঠা এটা টানি টানি আনিছে । পাৰ চৰাইবোৰে ভযাৰ্ত আৰাও কৰিছে, পাঠাটোবে বেবাইছে আৰু মানুহটোৱে বেসুৰা ভজন গাইছে । তিনিও বিধ ধ্বনি মিহলি হৈ এক বিচিত্ৰ ধ্বনিৰ সৃষ্টি হৈছে ।

হিমাৱ্ৰিয়ে ইঙ্গিতেৰে আৰু মৰম মিহলি গৰ্বেৰে সিহঁতক জনালে যে এই মানুহটোৱেই তাইৰ দিল বাহাদুৰ ।

আটাইবোৰলৈকে কেৰাহিকৈ চাই দিল বাহাদুৰে পোনতে তামোল গছ এজোপাত পাঠাটো বান্ধিলে আৰু তাৰ পিছত পাৰৰ খাংটোৰে সৈতে কোঠাত সোমাল। ৰঞ্জুবে তাৰ ভৰি এখনত সারট মাৰি ধৰিলেহি।

দেউতাহঁতৰ পৰিচয় দাঙি ধৰাৰ পিছত সি ক'লে, “তোমালোকেই ভালে আছা, চোবাধীন ৰোজকাৰ। আমিহে বহতীয়া। মই ভাবিছোঁ কামটো বাদেই দিওঁ বুলি। পিছে খাম কি?”

“কিনো হ'ল?” — বছিৰে সুধিলে।

“বাগান বিক্ৰী হৈ গ'ল। ৰাফনীয়ে চৰুক সুধি ভাত নবহায়। এতএব আমি দেৰিকৈ গম পালোঁ। চাহাবৰ বাগান। বেছ আছিলো। এতিয়া কোনোবা কুৰ্তাৰ বাৎচা ক'লা বেপাৰী এটাই কিনি ল'লে। ইয়াৰে মানুহ। ইশ্বাদ খাঁই।

ইশ্বাদ খাঁৰ নামটো শুনি দেউতা আৰু বছিৰৰ চকুত বিস্ময়ৰ ভাব। সিহঁতৰ মুখত আমোদ-মিহলি মিচিকনি। সিহঁতে ইশ্বাদ খাঁৰ সকলো কথা বিতংকৈ জানে। ইশ্বাদ খাঁৰ কাৰণে বাগিছা এখন কিনাটো অতি সাধাৰণ কথা। তাৰ কাৰণে পইচা হ'ল হাতৰ মলি। পাঁচআলিৰ কাবৰ নাবৰীয়াবোৰ পাৰৰ মানুহবোৰ আৰু এই চহৰৰে ঠায়ে ঠায়ে ভালেমান ইশ্বাদ খাঁৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। সাধাৰণ মানুহৰ চকুৰ আঁৰত থকা পক্ষিল জগতখনৰ অধিপতি হিচাবে ইশ্বাদ খাঁ “কীৰ্তিমন্ত”।

নতুন মানুহ দুটাৰ মুখ দুখনত ৰহস্যৰ সন্ধান পাই দিল বাহাদুৰে সুধিলে, “তোমালোকে চিনি পোবা?”

“কিয় নেপাম? এইখন চহৰৰ কোনে তেওঁক চিনি নেপায়?”

“তাৰ হেনো চব বেআইনী কাৰবাৰ?”

“খোলাখুলিকৈ নকলেও কথাটো চবেই জানে। জিলাৰ চাহাবৰপৰা লাট চাহাবলৈকে।”

“বুজিছোঁ, বুজিছোঁ, ঠিকেই কৈছা। কথাটো গণ্ডগালীয়া বুলি গম পাই গলোঁ। কেৰাণী বাবুৱেই ক'লে।”

কেৰাণী বাবুৰ আপ্যায়নটোবেই বাগিছাখনৰ নতুন মালিক কেনে হ'ব প্ৰাৰে অনুমান কৰি লব পাৰি। কেৰাণী বাবুৰ নাম যতীন। তেওঁলোক যিফালে থাকে সেইফালেদি মালিক ইশ্বাদ খাঁৰ সদ। নিযুক্ত কৰ্মচাৰী হামিদে মটৰ চাইকেলেৰে

তীব্র বেগে আহি ব্ৰেক ধৰিলে। কাৰণটো হ'ল — যতীন কেৰাণীৰ ঘৰৰ আগত তেওঁৰ কলেজত পঢ়া জীয়েক যামিনী থিয় হৈ আছিল। বেছ চকুত লগা ছোৱালী।

হামিদে ছোৱালীজনীৰ ফালে চাই ঘৰ সোমাল। যতীনে তাক বহিবলৈ দিলে। হামিদে নিজৰ পৰিচয় দিয়াৰ পিছত সি ছোৱালীজনীৰ বিষয়ে জানি ল'লে। সি ওলাই আহিল। যামিনী আগৰ ঠাইতে থিয় দি আছিল। সি তাইকে উদ্দেশ্য কৰি ক'লে, “তুমি ইমান ধুনীয়া। মাজে মাজে আহিমদেই।” তাইৰ সমিধানলৈ অপেক্ষা নকৰি সি মটৰ চাইকেলত উঠিলগৈ।

ইয়াকে লক্ষ্য কৰি যতীন বাবু খঙত কঁপিবলৈ ধৰিলে। ভাবিলে — এয়ে হ'ল নতুন মালিকৰ মানুহৰ নমুনা। ল'ৰাটো নিশ্চয় উদগু। তাৰ মুখত মদৰ ভেকেটা ভেকেট গোল্ধ। সি মালিকৰ পুত্ৰ হৈ বাপেকৰ আগতে ছোৱালীজনী জোকাই থৈ গ'ল। সেয়েহে যতীনে এই বাগিছাত এক দণ্ডৰ কাৰণেও চাকৰি কৰাটো উচিত বুলি নেভাবিলে। তেওঁ কাম ইস্তফা দিলে। তেওঁ আজিয়েই যাবগৈ। পিছতহে আন ঠাইত চাকৰি বিচাৰিব।

দিল বাহাদুৰে যতীন কেৰাণীৰ ঘৰত সদায় গাখীৰ দিয়ে। আজি ঘৰ খালি কৰাৰ সময়ত যতীনে তাক পাৰ কেইটা আৰু পাঠাটো কম দামত দি দিলে।

দেউতা আৰু বছিৰ যাবলৈকে ওলাইছিল। কিন্তু অলপ সময়ৰ ভিতৰতে সিহঁতৰ দিল বাহাদুৰক ইমান ভাল লাগি গ'ল যে ভাত খাইহে যাবলৈ দিম” বুলি অনুৰোধ কৰাত সিহঁত ৰৈ গ'ল।

দিল বাহাদুৰে পাঠাটো কটা হ'ব বুলি বাটত কাৰোবাক কাৰোবাক কৈ আহিছিল। সেয়েহে অলপ পিছতে প্ৰভু আৰু ৰামু নামৰ দুটা বিহাৰী, দীনকান্ত নামৰ পৰিবহন নিগমৰ চকীদাৰ এটা আৰু ঘাঁহৰ বস্তা মূৰত লৈ দুটা নেপালী হাজিৰ হ'লহি।

পাঠাটো কটা হ'ল। ভাগ বটোবা হল। গোট খোৰা মানুহ কেইটাই একোটাকৈ ভাগ লৈ ঘৰাঘৰি গ'ল। দিল বাহাদুৰে চাৰিটা ভাগ ৰাখিলে।

দেউতাহঁতৰ দুপৰীয়া ঘাটত কাম আছিল। ইশ্বাদ খাঁৰ তলত কাম কৰা মানুহ এটাই সিহঁতক লগ পাব বুলি খবৰ দিছিল। নিশ্চয় মোটা ধনৰ অংক এটাৰ বিনিময়ত কৰিবলগীয়া গুপ্ত কাম। কিন্তু সিহঁত থাকি গ'ল। কেবল দিল বাহাদুৰে থাকিবলৈ অনুৰোধ কৰাই নহয় এনেকুবা এটা ঘৰুবা পৰিবেশ সহজে এৰি

যাবলৈকে সিহঁতৰ মনে নোকোবা হ'ল। সিহঁত বহুত দিনৰপৰাই নাৰত। পৰিয়াল কি বস্তু হ'ব পাৰে সেয়া সিহঁতৰ বাবে অবিদিত। এতিয়া সিহঁতে দিল বাহাদুৰৰ ঘৰত থাকি এনে এটা জীৱনৰ মাজত এটা অদ্ভুত সৌন্দৰ্য্য বিচাৰি পাইছে। যশোৱাক সিহঁতৰ নিজৰ বোৱাৰী যেন লাগিছে। ৰঞ্জু আৰু চানুৰক সিহঁতৰ এৰি যাবৰে সত যোবা নাই। সিহঁতে অনুভব কৰি আচৰিত হৈছে যে জীৱনৰ বিষলি লগনতো দিল বাহাদুৰ আৰু হিমাদ্ৰিৰ মাজত পীৰিত্তি কেঁচাসোণ বুলীয়া হৈ আছে। সিহঁতে দিল বাহাদুৰহঁতৰ জীৱনত সাৰ্থকতা বিচাৰি পাইছে। কিন্তু সিহঁত বৰনৈৰ পৰা আঁতৰলৈ আহিলেই দিশহাৰা হয়। সিহঁতৰ কাৰণে পৃথিৱীখন অৰ্থহীন হৈ পৰে। বাৰুকৈ বৰনৈয়ে সিহঁতক নিচুকাই আছে কাৰণেহে আৰু প্ৰকৃতিক সিহঁতে অকৃত্ৰিম হৃদয়েৰে ভাল পায় কাৰণেহে সিহঁত অসুখী নহয়।

চাৰিওটি মানুহ ভাতৰ পাতত বহিল। দিল বাহাদুৰে পোনতে মঙহৰ আঞ্জাখিনি চাকি চালে। বাকী তিনিটাই ভাতত মঙহৰ জোল সানি এডোখৰকৈ মঙহৰ সৈতে তাকে মুখত ভৰোৱাৰ অলপ পিছত দিল বাহাদুৰে ক'লে, “বঢ়িয়া। পাকৈত ৰান্ধনীৰ হাতত পৰি মঙহখিনি কুমলীয়া পাঠাৰ মঙহৰ নিচিনা হৈ পৰিছে। কি কব মুকুন্দ?”

মুকুন্দই একো নক'লে। পানী এটোক গিৰি দিল বাহাদুৰে ক'লে, “দেউতা, বছিৰ, জুতি পাই দেখোন মুখকে নদঙা হ'লা? মঙহ কোনে বনাইছে জানা? আমাৰ বোৱাৰীয়ে। যশোবাই। ”

ঘৰৰ সকলো খাই-বৈ আজৰি হোৱাৰ পিছত যশোবাই বটাত দুটা কাপোৰৰ নুৰা লৈ দেউতাহঁতৰ ওচৰ পালেহি। নুৰা দুটা খবৰ কাগজেৰে মেৰিওবা। পাছে পাছে মুকুন্দ। আকৌ আঠু লৈ বস্তু কেইপদ সিহঁতক দিব পাৰে বুলি আশঙ্কা কৰি দেউতাই ক'লে, “কিবা দিব খুজিছা যদি হাতে হাতে দিয়া। আমি অধম মানুহ। সেবা-চেবা লব নোৱাৰোঁ।”

বোধকৰো যশোবাই কথাটো বুজি পালে। তাই কাপোৰৰ নুৰা দুটা খুলিলে। দেউতা আৰু বছিৰৰ কান্ধত ফুলাম গামোচা ওলোমাই দিলে।

দেউতাৰ মুখত এটা স্বৰ্গীয় হাঁহি বিৰিঙিল। সি ক'লে “কিয়নো আমাৰ কাৰণে ইমান খদমদম লগাব লাগিছে / বছিৰেও মাত লগালে, ‘আমি কিবা আজিহে আহিমনে? সময় পালেই আহিম।’

তাকে শুনি মুকুন্দই ক'লে, এইটো নিয়ম। সবুবে ডাঙৰক এনেকৈ মান ধৰে।”

কথাটো দেউতাৰ মনে ধৰিলে। সি ক'লে, ‘এৰা আমি লান্দাচাৰ মানুহ নহয়। এইবোৰ নিয়ম পাহৰিয়েই গৈছোঁ।’

যাবৰ সময়ত দেউতা আৰু বছিৰে দিল বাহাদুৰৰ গাত হাত দি ৰঞ্জ-চানুৰৰ মূৰত হাত ফুৰালে। যশোৱালৈ চাই দেউতাই ক'লে, “খুচীত থাকিব, বোৱাৰী। আমি থাকোঁ মানে তহঁতৰ অসুবিধা নহ'ব।’ বছিৰে দিল বাহাদুৰলৈ চাই ক'লে, “বাগানখন স্মাগলাৰৰ হ'ল বুলি তুমি আকৌ কাম এৰি নিদিবা। তোমাৰ ভালহে হ'ব। ইশ্বাদ খাঁৰ লগত আমাৰ লিংক নথকা নহয়।’

সিহঁতক ঘৰৰ সকলোবে পদূলি মুখলৈকে আগবঢ়াই থ'লে। মুকুন্দহে সিহঁতৰ পাছ পাছে আহি থাকিল। তাৰ এতিয়াই কিবা এটা বন্দোবস্তলৈ অহাৰ ইচ্ছা। দিল বাহাদুৰহঁত তাক যিমনেই ভাল নেপাওক লাগে, তাৰ গোটেই পৰিয়ালটো এনেকৈ সিহঁতৰ ঘৰত থকাটো ভাল কথা হোবা নাই। যশোবাহঁত যদি দিল বাহাদুৰৰ ঘৰত বেছি দিন থাকিবলগীয়া হয়, তেনেহলে তাৰ নিজকে পুৰুষ পুৰুষ নেলাগিব। তাৰ সলনি কাম্বুলীজানলৈ যোবাই ভাল। এই সমস্যাটোৰ কথাকে দেউতাহঁতে সবিস্তাৰে ক'বলৈ নিদিযে। এতিয়াই তাৰ কথাটো উলিওৱাৰ উত্তম সময়। সিহঁত গৈ থাকোতেই কথা বতৰা আৰম্ভ হ'ল।

মুকুন্দ : মই ইয়াত থাকিলেই হ'বনে ?

দেউতা : কোনে কৈছ ? তোৰ নিজৰ কিবা এটা (বাজ কাৰৰ উপায় থাকিব লাগিব।

বছিৰ : সেই উপায় আমি দিম। কিন্তু ভালকৈ থিতাপি নেলাগে মানে যশোবা ইয়াতে থাকিব লাগিব।

দেউতা : তাৰ বাবে দিল বাহাদুৰক খৰচ দি থকা হ'ব।

বছিৰ : তই আমাৰ লগত নাও মাৰিব লাগিব।

দেউতা : কাম্বুলীজানৰ ল'ৰা হৈ নাও মাৰিবলৈ এঙাল হ'বনে।

বছিৰ : এফাল সময় মাটিত এফাল সময় পানীত থাকিব লাগিব। (তোক আমাৰ খুব দৰ্কাৰ হৈছে।

দেউতা : কাৰণ আমাৰ বেব্‌চাত এতিয়া নতুন খেল এটা চলিছে। আন পাৰ্টি ওলাইছে।

বছিৰ : কিন্তু ভয়ৰ কাৰণ নাই। ইশ্বাদ খাঁ গুৰুৰ গুৰু।

দেউতা : আৰু তোৰ পইচা থ'বলৈ ঠাই নোহোৱা হ'ব। চৰ্ট কাট বেব্‌চা এই ৰকমেই। তই একো নেমাত কিয়? অমত নে, চব সিদ্ধান্ত আমালৈ এৰি দিছ? তোক দুটা ৰোজকাৰৰ বাট দেখুৱাই দিব পাৰো। আমাৰ লগ লাগিব পাৰ। তাকে কৰিবলৈ যদি সাহ নাই, তেন্তে আকৌ চকিদাৰ হ'ব পাৰ। ইশ্বাদ খাঁক ক'লে তোক এইখন বাগানতে চকিদাৰৰ কাম এটা দিব।

মুকুন্দ : মই বাৰু আজি ভাবি চাওঁ।

মুকুন্দই এৰি অহাৰ পিছত সিহঁত দুটাই এতিয়া বহুত সময়ৰ মূৰত ইটোৰে সিটোক নিভূতে কথা ক'ব পৰা হ'ল। বছিৰে ক'লে, “আমাৰেই লগ লাগিব যেন পাইছোঁ। কিন্তু যশোৱাই এইবোৰ ক'লা কাৰবাৰ কৰিবলৈ নিদিব পাৰে। পিছে আচল কথাটো তাইক জানিবলৈ নিদিলেই হ'ল।”

বছিৰে এনেকৈ কৈহে গৈছে। দেউতা কিন্তু নিমাত। সি দেউতাৰ মুখলৈ চালে। সি দেখিলে যে দেউতাৰ চকু চলচলীয়া।

“দেউতা, তোৰ হঠাতে কি হৈছে?” — বছিৰে সুধিলে। চকুত থোৱা ৰুমালখনে দেউতাৰ চকুলোখিনি শুহি ল'লে। সি খুব লাহে লাহে ক'লে, “মোৰ জীৱন ভীষণ চৰ্ট কাট হৈ গ'ল অ' বছিৰ। বেবচাটোৰ দৰেই। জীৱনত নিকাহ-চিকাহ নহ'ল, ব্লেংক থাকি গ'লো। কিন্তু চৰ্ট কাটত এতিয়া বোৱাৰী পালোঁ, নাতি পালোঁ। সাংঘাতিক চৰ্ট কাট, সাংঘাটিক তকদীৰ।”

চাৰি

দেউতাহঁতৰ লগ লগাত বাদে মোৰ আৰু উপায় নাছিল। চৰকাৰৰ ঘৰতেই হওক বা চাহ বাগিছাতে হওক, মই ক'তো আকৌ চকিদাৰ হ'ব নোৱাৰো। মই এই দুৰ্যোগৰ মুখামুখি হৈ নিজক নিজে নিজে চিনি পাইছোঁ। আচলতে ময়ো মুকলি বায়ু বিচাৰো। মোৰ মনে দুনিয়াৰ সকলোৰে ওচৰত সেও হৈ থকা এটা কাম নিবিচাৰে।

দেউতাহঁতৰ বাবে মোৰ প্ৰয়োজন কিয় ইমান বেছি, মই বুজিব পৰা নাই। হয়তো সিহঁতে মোক সহায় কৰিবলৈ বিচাৰিছে। কাৰণ আমাৰ গাঁৱৰ ঘৰখনে সিহঁতক একালত বৰ সহায় কৰিছিল। অকল এয়েনে? হয়তো সিহঁতৰ একেলগে দুটা কাম কৰা হ'ব। প্ৰথমতে হ'ল মোক সিহঁতে সহায় কৰা আৰু দ্বিতীয়তে হ'ল মোৰ পৰাও সিহঁতে সহায় পোৱা। এয়ে এতিয়াৰ জগতৰ নিয়ম।

মই এটা কথা লক্ষ্য কৰিছো যে দেউতা আৰু বছিৰৰ দিনটোৰ আগবেলাতকৈ ভাটিবেলা — বিশেষকৈ সন্ধিয়া — মনৰ অৱস্থা বেছি ভাল হয়। তেতিয়া সিহঁতৰ উৎসাহো বেছি হয়। ইয়াৰ কাৰণ তিনিটা হ'ব পাৰে বুলি পিছত গম পালোঁ। প্ৰথম কাৰণ হ'ল, — আগদিনা ৰাতি মদ খোৱা বাবে কিছু অৱশিষ্ট ৰাগী থাকি যায় যে পোনপটীয়াকৈ পোৱা ৰাগীৰ নিচিনা দেহ মন সঞ্জীৱিত কৰি নোতোলে। ইয়ে 'হেং অভাৱ' নামে জনাজাত বুলি মই বহুত দিনৰ মূৰতহে জানিলোঁ। দ্বিতীয় কাৰণ এয়ে হ'ব পাৰে যে কেওকিছু নথকা মানুহ দুটাৰ কাৰণে প্ৰতিটো পুৱাই আন এটা পুৱাৰ দৰে কোনো ৰঙীন ভৱিষ্যতৰ ইঙ্গিত নিদিয়ে। তৃতীয় কাৰণ হ'ল — দৈনন্দিন কাম শেষ কৰি সুৰাৰ আশ্ৰয় লৈ বৰনৈৰ বুকুৰ লালকাল টোপনিৰে জীৱনৰ এটা দিন শেষ কৰিব পাৰিব।

সিহঁতে মোক বিশেষ একো কাম কৰিবলৈ দিয়া নাই। মাথোন কি কৰিব লাগিব তাৰে এটা আভাস দিছে। অৱশ্যে সিহঁতৰো সদায় কাম নেথাকে। কামৰ ঠিকা ললেই সিহঁতৰ এদিনতে বহুত টকা লাভ।

বগীদ'ল, নগাখেলীয়া, মথলা, মাইজান, মোহনাঘাট আদি ঘাট ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দক্ষিণ পাৰে। এইবোৰ ঠাইতে সৰুতে নাও খেলিছিলোঁ। বলোৰাম ককাৰ সৰিয়হ বোজাই কৰা নাৱত লক্ষীমপুৰৰপৰা মাইজান ঘাট পাইছিলোঁহি।

এতিয়া মোক দেউতা আৰু বছিৰে সিপাৰৰ ঘাটবোৰ দেখুৱাইছে। সেই ঘাটবোৰৰ কাষৰীয়া ঠাইবোৰ এই পাৰৰ বেপাৰীৰ কাৰণে অতি উত্তম। সেইবোৰ ঠাইত প্ৰচুৰ ধান, মাহ আৰু সৰিয়হ হয়। তাৰ হাবিবোৰ বাঁহ কাঠেৰে ঠাহ খোৱা। খেতি নকৰা ঠাইত আকৌ শৰণ খেৰ। এইবোৰ বস্তু বৰ বৰ নাৱত বোজাই হৈ পাবলৈ আহে। এইবোৰ বস্তুৰে এই পাৰৰ বেপাৰীবোৰ লক্ষপতি হয়। এই পাৰে ধান-কল আৰু তেল-কল হয়। এইবোৰ ঠাইৰপৰা এডিমুগাৰ পলুৰ বাহ গৈ শুৱালকুছি পায়গৈ আৰু তাত এডি, মুগা আৰু পাটৰ কাপোৰৰ কেন্দ্ৰ গটি উঠে। কিন্তু এই আওহতীয়া ঠাইবোৰ একেদৰেই থাকে। হয়তো এই ঠাইবোৰত অভাৱ নেথাকে। মানুহবোৰে হয়তো মাছে-গাখীৰে বাদানিকে খাবলৈ পায়। এতিয়াৰ দিনতো এইবোৰ ঠাইৰ হাবিত হৰিণ চৰে, দতাল গাহৰিও থাকে আৰু প্ৰকাণ্ড প্ৰকাণ্ড গছৰ ফেৰেঙনিত মৌ বাহ ওলমি থাকে। এনেকুৱা হাবি দক্ষিণ পাৰত কম। ইয়াত মাছৰ উজান উঠিলে, মাছ কিছুমান জপিয়াই জপিয়াই মানুহৰ ঘৰৰ ভেটিত উঠেগৈ। তেতিয়াই মানুহে উজান উঠিছে বুলি গম পায়।

মই এদিনতে গৈ ইমানখিনি কথা জানি লোঁ। দেউতা আৰু বছিৰে উত্তৰ পাৰৰ গাঁও কেইখনমানলৈ মোক লৈ গৈছিল। সি দুই এটা মানুহৰ লগতে মোক চিনাকি কৰি দিছিল। কাৰণ এইবোৰ মানুহৰ খেতিৰ ফচলেই মই নাৱেৰে ইপাৰলৈ আনিব লাগিব পাৰে।

মই দেউতাহঁতৰ লগত কাম কৰিম বুলি কথা দিয়াৰ পিছদিনাই সিহঁতে মনিহাৰী দোকানৰ বস্তু বোজাই কৰা নাও এখনত মোক উত্তৰ পাৰলৈ আনিছিল। সেইদিনাই মোৰ উত্তৰ পাৰৰ প্ৰথম পদাৰ্পণ। সুন্দৰ ঠাই। তাকে নয়ন ভৰি চাবৰ ইচ্ছা যায়। চৌপাশৰ সেউজৰ বোল। নহলে যাকে লগ পাইছোঁ সিয়ে ইমানকৈ অন্তৰ উৰুৰিয়াই হাঁহিব পাৰে কিয়? এখন গাঁৱৰপৰা এখন গাঁৱলৈ খৰালি

গো-বাটেৰেহে যাব লাগে। বাৰিষাহে এখন গাঁৱৰ লগত এখন গাঁৱৰ সংযোগৰ বৰ সুবিধা। পথাৰত শালি আৰু বাও ধান ফালি নাও চলাব পাৰি কাৰণেই।

কোম্পানীয়ে বনোৱা বস্ত্ৰৰ বাহিৰে ইয়াত সকলো বস্ত্ৰৰে উভৈনদী। এইবোৰ ঠাইৰ মখলা-মখল দৈ হাতত এঠাৰ দৰে লাগি ৰয়। এনাও দুনাও মাছ ধৰিহে ইয়াত ভোজ পাতে। ভোজৰ কথা মানুহে এনেকৈ কয় — কাতি মহাজনে দুই নাও মাছেৰে ভোজ পাতিলে। এতিয়াও মানুহে ইয়াত পকা তেলেৰে খৰিকাত দিয়া মাছ খায়। ইয়াৰ একোটা বৰ সবাহত আটেকুৰি তিনিকুৰি মোন দৈ খৰচ হয়। এয়া উনৈশ শ আঠাৰম্ন চনৰ কথা কৈছোঁ। এতিয়া সেৰবোৰৰ সলনি কেজি আৰু মোনবোৰৰ সলনি কুইণ্টল হৈছে। কিন্তু এইফালে ঘৰুৱা জীৱনত মোন-সেৰেই চলি আছে।

মোৰ মতে ইয়াৰ মানুহবোৰ বৰ সুখত আছে। কিন্তু পিছত দুবাৰ মান আহিহে বুজিলো যে মানুহ মানুহেই। ভাল গিয়ান নেপালে মানুহ সুখী হ'ব নোবাৰে। সেইবাবেই 'কোনোটা মানুহ মদৰ ৰাগীত মছগুল। ৰাগীয়ে এৰিলেই সি বিমৰিষ। মানুহবোৰৰ বদগুণ যথেষ্ট আছে। মিছিং আৰু দেউৰী গাঁওবোৰক কানিৰ ৰাগীয়ে বহতীয়া কৰি ৰাখিছে। আৰ্থিক অভাৱ কি বস্ত্ৰ আৰু কিমান উৎকট ইয়াৰ অভিজ্ঞতা প্ৰায়বোৰ গাওবাসীৰেই নাই বাবে তেওঁলোকৰ বেছি ভাগকে মদ-ভাং-কানিয়ে আচ্ছন্ন কৰি ৰাখিছে। মানুহখিনিৰ এই প্ৰধান দুৰ্বলতাকে ভেটি কৰি এক বৃহৎ গোপন কাৰবাৰ গঢ়ি উঠিছে। এই গোপন কাৰবাৰৰে পোছাকী নাম হ'ল ক'লা বেপাৰ।

মই কি কৰিব লাগিব এই বিষয়ে দেউতা আৰু বছিৰে স্পষ্টভাবে একো কোৱা নাই। মাত্ৰ সিপাৰৰ ঘাট কেইটামানৰ কথা কৈ তাৰপৰা নাৱত শৰণ খেৰ, বাঁহ-কাঠ, সৰিয়হ আদি অনাৰ কথা কৈছে। মই প্ৰতি দিনে পাঁচআলিৰ ঘাটলৈ আহো আৰু দিল বাহাদুৰৰ ঘৰলৈ গৈ ল'ৰা-তিৰোতাৰ সৈতে ৰাতিটো কটাওঁ। সিপাৰলৈ যোৱাৰ আগতে যশোৱাক কৈ যাওঁ। মই দুবাৰহে নাৱৰ ভাৰা মাৰিছোঁ, এবাৰ দেউতাৰ লগত আৰু এবাৰ বছিৰৰ লগত। পইচা বেছ পাইছোঁ। এনেকৈ এসপ্তাহ খাটিলেই এন ই এছ ক্লাবত পোৱা দৰমহাটোৰ সমান টকা পোৱা যায়।

মই সিহঁতৰ লগত প্ৰায় এপৰ আছে। কিন্তু সিহঁতৰ প্ৰাচুৰ্য্যৰ আচল কাৰণটো ধৰিব পৰা নাই। সিহঁতৰ পোছাক, নাৰতে ভালেমান দামী দামী বিদেশী বস্ত্ৰ থকাৰ আৰু প্ৰচুৰ খৰচ কৰাৰ ধৰণ দেখি মই প্ৰথমৰ দিনা অনুমান কৰা মৰে এতিয়াও সিহঁতক ক'লা বেপাৰৰ লগত সম্পৰ্ক থকা মানুহ বুলি অনুমান কৰিছোঁ। কিন্তু সিহঁতে কিয় তাকে খোলাখুলিকৈ ক'ব খোজা নাই। হয়তো মোৰ অবিদিত সিহঁতৰ কোনোবা হৰ্তাকৰ্তা আছে যাৰ পৰামৰ্শমতেহে হয়তো সিহঁত মোৰ ওচৰত সহজ হ'ব পৰা নাই।

আৰু এটা কথা হ'ব পাৰে। এই কেইদিন হয়তো সিহঁতে তেনেকুৱা কাম কৰিবলগীয়া হোৱা নাই। সেইবাবে মোকো একো কোৱা নাই। আনটো কাৰণ এয়ে হ'ব পাৰে যে সিহঁত ক'লা বেপাৰৰ লগত লেটিপেটি থকা মানুহ বুলি মই জানো কাৰণেই এই বিষয়ে মোক দোহৰাৰ কাৰণ দেখা নাই।

কিন্তু একেলগে মোৰ আন এটা সন্দেহো হৈছে। সিহঁত হয়তো মোক কিছুমান কৰ্মৰ লগত আগতে পৰিচিত হ'বলৈ সুবিধা দিছে, মনে মনে মোৰ বুদ্ধিবৃত্তি বিচাৰ কৰিছে আৰু মই বিশ্বাসযোগ্য হয়নে নহয় তাকো লক্ষ্য কৰি আছে। ইয়াকো কৰিছে হয়তো সিহঁতৰ হৰ্তাকৰ্তাৰ নিৰ্দেশতেই।

এইবোৰকে ভাবি থকাৰ কাৰণে বোধকৰো মোক বিমৰ্ষ যেন দেখা গৈছিল। সেয়েহে এদিন বহিৰে সুধিলে, “তোৰ ভাল লগা নাই নেকি?” মই কৌশল খটুৱাই ক'লো, “ভালেই লাগিছে। কিন্তু মাজে মাজে ৰাতি ওলাবগৈ নোৱাৰো কাৰণে মনত দুখ। আৰু এটা কথা। পৰিয়ালটো লোকৰ ঘৰত ৰাখিবলগীয়া হৈছে কাৰণে মোৰো মনটো ভাল নহয়।”

মোৰ সমিধানটো দেউতাই নাৱৰ ইটো টিঙৰপৰা শুনি আছিল। সি তাত উন্ন লগা ৰ'দত বহি জাল বৈ আছিল। সি ক'লে, “হেৰ জিন্দেগীত সৰু সৰু কথাবোৰত লাগিলে কেতিয়াও সুখী হ'ব নোৱাৰিবি। বৃহৎ?”

প্ৰাষ্টিকৰ খৰাহীটোত বৃজন বৃজন পাত মাছ কেইটামান ধুই কেইডেওমান দি সি মোৰ ওচৰ পালেহি আৰু মাতটো সৰু কৰি ক'লে, ‘ডাঙৰ ডাঙৰ দুখৰ কাৰণ থাকিলে কি কৰিবি? ফাঁচ লাগি মৰিবি? ডাক্তৰ নন্দীহঁতৰ লগত এই নাৱত মাছ মাৰিবলৈ গৈছিলো। বহুত দুৰৈত। একদম ‘নেফা’ৰ ওচৰত। তেতিয়া পুৱাৰ ৰ'দত ব্ৰহ্মপুত্ৰখন জকমকাই আছিল। তাৰ ওপৰত গঙা চিলনীবোৰ চোঁ মাৰি চাকৈ চকোৱা, বালিমাহী, বগলী, বন কুকুৰা আৰু অচিন চৰায়ে গুণগুণকৈ

কিৰাকিবি গাই আহাৰ বিচাৰি ফুৰিছিল। এহাত এমোঠন বুকুৰ কাছ কেইটামান কণী পাৰিৰ বাবে চাপৰিৰ বালিত উঠিছিল। দুৰৈত কুকুৰাই বাও কৰিছিল। শহা পছৰ পোৱালী কেইটামান অহা-যোৱা কৰি থকাৰ বাবে চাপৰিৰ বননি কঁপিছিল। চাপৰিতে আকৌ ম'হৰ খুটিও। ভালেমান নিলগত। তাৰপৰা কেপালী-গানো শুনা গৈছিল। এইবোৰ চৰ দিন দেখা কথা। তয়ো দেখি থাকিবি। কিন্তু সেইদিনাৰ অৱস্থাটো আজিও মনত আছে। এইবোৰ দেখি ডাক্তৰ নন্দী তেনেই মছগুল। মোৰ ওচৰ চাপি ক'লে, — দেউতা, চাচোন পৃথিৱীখন কিমান সুন্দৰ। মই কি কওঁ তালৈ তেওঁ বাট নেচাই আকৌ ক'লে — এইখন পৃথিৱীত খুচী হৈ থাকিবলৈ উজু। যিটো দিন পাওঁ সেইটো দিনকে ঝামোচ মাৰি ধৰি খুচী হবলৈ, কুচি কৰিব লাগে। অহা দিনবোৰে নিজৰ নিজৰ দায়িত্ব নিজে ল'ব। সেইবোৰ ভাবিব নেলাগে। ডাক্তৰৰপৰা সেইদিনা জানিলোঁ, এইবোৰ কথা হেনো বাইবেলত আছে।”

ইয়াকে কৈ নাৰত পথালীকৈ তোলা তজ্ঞাখনত বহি দেউতাই আদেশ দিলে, “বছিৰ বগা সৰিয়হখিনি বটি দে।” বছিৰে দেউতাৰ হাতৰপৰা পাভ মাছ থকা কেৰাহীটো লৈ গ'লহি। দেউতাই এইবাৰ মোক ক'লে, “এই দুটা কোনো দুখৰ কাৰণ হ'ব নোৱাৰে। আৰু এসপ্তাহৰ ভিতৰতে চৰ ফৰচলা হৈ যাব। মাথেন ইশ্বাদ খাঁ আহিলেই হ'ল। তাক আগতে সুধি পুচি লব লাগিব।”

“ইশ্বাদ খাঁ?” — মই এনেয়ে আচৰিত হৈ দেখুৱালোঁ।

“অঁ, মই তাৰ কথাই কৈছোঁ। এইকেইদিন ‘মাল’ অহা নাই কাৰণেহে এনেকৈ আছোঁ। ‘মাল’ আহি পালেই কামত তৰ্ধনী বাজ হ'ব। ইশ্বাদ এতিয়া দিল্লী হৈ ৰাজস্থানলৈ গৈছে। তাতে মালৰ ঘাঁটি।” দেউতাই ক'লে।

“মাল?” — মই পুনৰ আচৰিত হৈ দেখুৱালোঁ।

“আই ঐ দেখি, বোলে আজল জল সাতোটা পোৰা মাছ ভাতৰ তল। মাল মানে বুজি নেপাৱ? এৰা, নেপাবও পাৰ। ঠাই বুজি মালৰ অৰ্থ বেলেগ। একেবিলাক বস্তুৰেই মুৰত থাকিলে চুলি হয়, গালত থাকিলে দাটি হয়, গাত থাকিলে নোম হয়, আৰু ওঠৰ ওপৰত থাকিলে গোফ হয়। মালৰ বেলিকাও একে। আমি যাক মাল বোলো সেয়া হ'ল — ক'লা সোণ, মানে কানি।” নিজৰ ৰসিকতাত নিজে ভোল গৈ দেউতাই ঢেক ঢেক কৰে হাঁহিবলৈ ধৰিলে। কিন্তু এই হাঁহিক মোৰ হাঁহিয়ে আদৰিব নোৱাৰিলে। মোৰ এই হাঁহি নিৰ্দোষ নাছিল।

মই দেউতাক গহীনাই ক'লো, “তেনেহ'লে এই কথা ইমানদিনে কোৰা নাছিল কিয় ?

দেউতাই মোতকৈ গহীন হৈ ক'লে, “বোলে জনাক বুজাবা ঠাৰে চিয়াৰে। তোকতো মই বুধিয়ক বুলিয়েই ভাবো। বুধিয়কক সকলো কথা চকুত আঙুলি দি দেখুৱাই দিব নেলাগে।”

মই আকৌ কৌশল খটুৱাই ক'লো, “এই বিষয়ে একো কথা উলিওৱা নাছিলি কাৰণেহে মই তহঁতৰ লগত আছিলোঁ। কিন্তু ”

“মানে তই দোধোৰ মোধোৰত পৰিছ ? মানে তহঁতৰ হান্ধত থকা অৰ্জনে কৃষ্ণক সুধিছে — গিয়াতি কুটুমৰ লগত যুজ কৰিমনে ? কৃষ্ণই কৈছে — কৰিব লাগিব। নহ'লে কিহৰ মানুহ ? মোৰো তেনেকৈ বহুত কথা কবলগীয়া আছে। কিছুমান কথা দেখুৱাবলৈকো আছে। দুনিয়াত তই বেছিদিন থকা নাই আৰু বেছি মেৰপাকত পৰা নাই। সেইবাবেই তই মাজে মাজে অকৰাৰ দৰে কথা কৰ। পোনতে মোৰ এইটো কথাত আপত্তি আছে নেকি ক। কথাটো হ'ল — চব ক'লা বজাৰ কৰা পাপ নহয়। কাৰোবাৰ মদ খাবৰ ইচ্ছা, আমেজ কৰিবৰ ইচ্ছা, দুখ ভাগৰ দূৰ কৰিবৰ ইচ্ছা, চৰকাৰে ক'ব — ন' ন'। এনেকৈ ন' ন' কৰিবৰ কি এক্টিয়াৰ আছে ? কানিৰ বেলিকাও একে কথা, এই দুনিয়াত কোন যুগত মানুহে মদ-কানি-ভাং খোৱা নাছিল ? সেইবুলি দুনিয়া 'চেহ' হৈ গ'ল ? মানুহে জীৱনটো এবাৰহে পায়। ইয়াত নিজ মতে কিবাকিবি খাই খুচী থাকিবলৈ গ'মেন্টে বাধা দিব কিয় ? গাৰ্জেনগিৰি দেখুৱাব কিয় ? গতিকে মানুহক আমি ক'ব লাগিব — ৰাইজ এইবোৰ বস্তু খাবলৈ নিদি চৰকাৰে তোমালোকৰ এক্টিয়াৰ নষ্ট কৰিছে। সেই বাবে আমি তাৰ যোগান ধৰিছোঁ। এনেকৈ বকলা মেলি সি গা জোকাৰি হাঁহিলে। মই অৱশ্যে এইবাৰ এই হাঁহিত যোগ দিলোঁ।

সৰিয়হ বাটি হ'ল বুলি কৈ বহিৰে আমাৰ ওচৰতে তস্তাখনত বহিল। আৰু এটা শুনোতা মানুহ পাই দেউতাই কৈ গ'ল, “আচলতে চৰকাৰ তলে পুতল। এটা ঘটনা কওঁ। গমিৰি ঘাটৰ মিহি মহাজনৰ কথা কওঁ। তাৰ কথা বহিৰে জানেই চাগে। তাৰ আঠটা ঘাট। নজনী বৈণীয়েক। ঘাটে ঘাটে এজনীকৈ আৰু মূল ঠাইত থাকে অতি দীপলিপজনী। সেই মিহিৰামেই ধন জন দি ভোটৰ সময়ত ষিটো মানুহৰ হৈ খাটিলে, সি আকৌ দৈব বলত মিনিষ্টাৰ হ'ল। ছমাহ

মিনিষ্টাৰৰপৰা মিহিৰামলৈ কোনো খা-খবৰৰেই নাই। অথচ মিহিৰামক মিনিষ্টাৰৰ হৈ কাম কৰাৰ বাবে মুনাফা লুটিবলৈ লাগে। সি ৰাজধানীত মিনিষ্টাৰক লগ পাই কথোটো ক'লে। মিনিষ্টাৰে অদ্ভুত এটা কথা ক'লে — মই তোমাৰ ওচৰৰ জিলাখন 'ড্ৰাই' কৰি দিম, মানে 'পৰ্হিবিচন' কৰি দিম। তুমি তাত মদৰ পিযাহ লগা মানুহৰ গল শুকাই নোযোৱাৰ ব্যৱস্থা কৰি লক্ষপতি হবা। -- মিনিষ্টাৰৰ যেনে কথা তেনে কাম। তাতে আকৌ আবকাৰী মিনিষ্টাৰ। আমাৰ মিহিৰামে মদৰ ব্লেক কৰি বহু লাখ টকা ঘটিলে। এতিয়া তাৰ ইমান ক্ষমতা যে সি মন্ত্ৰী-চক্ৰীক বহুতীয়া কৰিব পাৰে। সেই কাৰণেই মোৰ শিক্ষিত মানুহবোৰলৈ খং। পৃথিৱীখনৰ কিছুমান মানুহ যে ইমান ভণ্ড!"

সি থমকি বুলিলে। মোৰ ফালে ৰ' লাগি চালে। বোধকৰো মোৰ মতামত বিচাৰিয়েই। কিন্তু মোৰ মুখত কথোটো পছন কৰা নকৰাৰ একো চিন নেদেখি আৰু ভালেখিনি সময় মনে মনে থকা দেখি বহিৰে ক'লে, "ই বোধহয় মন বান্ধিব পৰা নাই।" দেউতাই মাত লগালে, "পিছে সময়ত মন বান্ধিব নোৱাৰিলে পিছত আৰু কি লাভ? বোলে চোৰ গ'লে ছুটী, বৰষুণ গ'লে জাপি। কি অ' মুকুন? একো নেমাত কিয়?"

মই নিজৰ মনোভাৱ লুকুৱাব পৰা উত্তৰ এটা বিচাৰি পালোঁ। ইমান পৰৰ মূৰত মাত লগালোঁ, "এইবোৰ কাম মই পাৰিম জানো। মানুহে প্ৰতি পছন হোৱা একোটা কাম আছে। সকলোবোৰ কাম সকলো মানুহৰ কাৰণে নহয়।"

"তই যেনিবা বৰ হাকিম হ'বলৈ বিচাৰিছ, কামটো সেই বুলি চালাই তে তোক দিব নেকি?"

"মই সেই অৰ্থত কথোটো কোৱা নাই।"

"তেনেহলে তোৰ কথাৰ অৰ্থ দুটা। আজিলৈ এইবোৰ কথা বাদ। তই ফুকলীয়া ল'ৰা নহয়। যি ভাল দেখ তাকে কৰ। আমি এটা উপায় দিছোঁ। ইমানেই।"

ইয়াৰপৰা বুজা গ'ল সিহঁতে মোৰ আচল মনটোৰ এফালমানহে ধৰিব পাৰিছে। মোৰ এটা সন্দেহ হৈছে যে সিহঁতৰ কাৰণেও মই দৰ্কাৰী।

সন্ধিয়া ঘৰলৈ অৰ্থাৎ দিল বাহাদুৰৰ তালৈ অহাৰ সময়ত দেউতাই মোৰ হাতত নোটৰ নুৰা এটা গুজি দি ক'লে, "পাঁচ শ আছে। দিল বাহাদুৰক দিবি। এইখিনি তাৰ পাওনা। তহঁত থকা কাৰণে। ক'বি — ইশ্বাদ খাঁ তাৰ মূৰব্বী

কাৰণে তাৰ আগতকৈ ভালহে হ'ব। কোনো মেনেজাৰ, মহৰী বা বৰবাবুৱে তাৰ ওপৰত বাহাদুৰি দেখুৱাব নোৱাৰিব, আমি আছোঁ। আমি ইশ্বাদ খাঁৰ মানুহ।”

মই টকাখিনি ল'মনে নল'ম অলপ পৰ চিন্তা কৰি চালোঁ। মই টকাখিনি লোৱাকে ঠিক কৰিলো। কাৰণ এইকেইদিন সিহঁতৰ লগত কাম কৰিছোঁ। বগীদ'লৰপৰা অকলে এনাও শাক পাচলি আনিছোঁ। এদিন মই আৰু বছিৰে সিপাৰৰপৰা চাৰিটা বেপাৰীৰ মাছ আৰু দুটা মানুহ আনিলোঁ। নাও মৰা সহজ কাম নহয়। ব'ঠা মৰাও টান, গুৰিব'ঠা ধৰাও টান। তেনেহ'লে এইখিনি শ্ৰম কৰি পোবা ধন।

দিল বাহাদুৰক মই চাৰিশ টকাই দিলোঁ। বাকী এশ টকা যশোৱাৰ হাতত দিলোঁ। তাইক কলোঁ, “আজিৰপৰা পৰিয়ালটো ইহঁতৰ হাডমাল হৈছে বুলি অন্তত ভাবিব নলগা হ'ল। দিল বাহাদুৰক চাৰিশ টকা দিছোঁ।”

মই লক্ষ্য কৰিলোঁ যে যশোৱা বেছ উৎফুল্ল হৈ পৰিছে। হয়তো মই আকৌ ৰোজকাৰ কৰিব পৰা হৈছোঁ কাৰণে নাইবা দিল বাহাদুৰহঁতৰ ধাৰ সুজিব পাৰিছোঁ কাৰণে। যশোৱাই ক'লে “ইহঁতে কিজানি আমি ভবাৰ দৰে ভবা নাই। ল'ৰা দুটাৰে সৈতে আমাক পাই ইহঁতে হাততে সৰগ ঢুকি পাইছে। অৱশ্যে বুঢ়া কালত আমিও সিহঁতলৈ চোৱা উচিত। আমি আন ঠাইত থাকিবলৈ হ'লে ইহঁতে হিয়া ঢাকুৰি মৰিব।”

মই যশোৱাৰ অনুমান সঁচা বুলিয়েই ভাবিলোঁ। এই নেপালী বুঢ়া-বুঢ়ীহাল ইমান মহৎ হ'ব পাৰে বুলি সপোনতো ভবা নাছিলো। সিফালে দেউতা আৰু বছিৰো মহৎ। অথচ সিহঁত চোৰাং বেপাৰীৰ ‘কেৰিয়াৰ’। ‘কেৰিয়াৰ’ বোলা কথাটো নতুনকৈ শিকিছোঁ। লগতে এনেকুৱা আৰু তিনিটা শব্দ : ‘ৰানাৰ’, ‘ইন্ফৰ্মাৰ’ আৰু ‘ৰিটেইলাৰ’। পাঁচআলিৰ বহুত মানুহে ‘ইন্ফৰ্মাৰ’, ‘কেৰিয়াৰ’ আৰু ‘ৰিটেইলাৰ’ হৈ কোনো অভাব নোহোৱাকৈ বঢ়িযাকৈ খাই বৈ আছে। এইবোৰ কথা মই দেউতা বা বছিৰৰ পৰা জনা নাই। সিহঁতৰ দলৰে জগনু নামৰ বিহাৰি এটাৰ পৰাহে জানি লৈছোঁ।

দিনৰ পোহৰত উপৰুৱাকৈ চালে দেখা যায় যে এই মানুহবোৰ বেছ সস্তুষ্ট, ভদ্ৰ, গুণী আৰু আনৰ প্ৰতি সদয়। ভাল ভাল কথা কয়। এদিন জগনুৰ লগত পাঁচআলিৰ কেইঘৰমান মানুহ ফুৰিছিলোঁ। তেতিয়াই এই মানুহবোৰৰ লগত

মোৰ সাধাৰণভাবে পৰিচয় হয়। এইবোৰকে দেখি শুনি মই সেইদিনা এটা নতুন কথা ভাবি পালোঁ। কথাটো হ'ল — প্ৰত্যেকটো মানুহেই সময় বুজি বেলেগ বেলেগ মানুহ। একোটা মানুহ দৈত্যও হ'ব পাৰে, দেৱতাও হ'ব পাৰে। এই কথা মনত থিত লোৱাৰ পিছত মোৰ আগৰ দৰে মানুহ কিছুমানলৈ ঘূৰাৰ ভাৱটো আঁতৰিছে। হয়তো ময়ো কিছু পৰিমাণে মহৎ হ'বলৈ আৰম্ভ কৰিছোঁ। দিল বাহাদুৰহঁতৰ চাহ বাগিচাত কাম কৰা খাওঁ খাওঁ চেহেৰাৰ যোবান মেটোৰণীজনীৰ চৰিত্ৰৰ কলঙ্কখিনি আৰু বাছ নিগমৰ কাম কৰা কঙ্কালসাৰ বুঢ়ী মেটো ৰণীজনীৰ কদৰ্য্য দেহটোৰ বিষয়ে মই একে সহানুভূতিৰে চিন্তা কৰিব পৰা হৈছে।

পুৱা ঘাটলৈ গৈ গম পালোঁ যে ঈশ্বৰদ খাঁ আৰু তিনি দিনৰ পিছত পাবহি। সি হেনো কলিকতাৰপৰা খবৰ পঠিয়াইছে। সেই বাবেই পাঁচ আলিত এতিয়া আনন্দৰ ৰোল। কাৰণ ইমান দিন ৰিটেইলাৰ, কেৰিয়াৰ ইনফৰ্মাৰ আদি বৃত্তিৰ মানুহবোৰ নিষ্কৰ্ম হৈ আছিল আৰু সিহঁত জমা টকাৰেহে চলি আছিল। ইয়াৰে সম্বন্ধে দিলে জগনুৱেই।

মই জগনুক সুধিলোঁ, “কামটো কৰি ভাল লাগেনে?”

সি ক'লে, “অভাৱী মানুহে কাম-কাজ ভাল লাগিছেনে বেয়া লাগিছে ভাবিব নোৱাৰে। আমাৰ দৰে মানুহে মন নগলেও কিছুমান কাম কৰিব লাগে।”

“কামটো ভাল লাগেনে নেলাগে? চাফকৈ ক'লে ক্ষতি কি?”

“লাগে। ধুনীয়া ধুনীয়া ঠাই দেখা পাওঁ। খুব খাবলৈ পাওঁ। খুচী মতে দুই হাতেৰে খৰচ কৰিব পাৰো।”

‘তেনেহলে পইচা বেছি পোৱা কাৰণেই ভাল লাগে?’

“নহয়। ভাল লগাৰ আৰু এটা কাৰণ আছে। এই কাম অলপ ধতুবা মানুহৰ কাৰণে নহয়। তাৰ সাহ থাকিব লাগিব। ‘ৰিক্স’ আছে কাৰণেই ভাল লাগে।”

“ৰিক্স মানে কি?”

“মানে, এই কামত যিকোনো সময়তে বিপদে দেখা দিব পাৰে।”

মই জগনুলৈ তন্ন তন্নকৈ চালোঁ। ৰ'দে পোৰা হস্তপুস্ত দেহাটোৰে তাক দস্যু যেন লাগে। ওঠৰ ওপৰত পাক লোৱা ডাঠ আৰু বহল মোচ কোচাৰে আৰু মেচ কোচাৰ ওচৰলৈ নামি অহা বহল কেৰেচটোৰে (জুলফি) তাক আচলতে অপৰাধীৰ জগতৰ মানুহ যেন লাগে। ‘ৰিক্স’ থকা কাম কৰে কাৰণেই কিজানি

তাৰ দুয়োটা বাহুতে দুটা দুটা তাবিজ। আমাৰ দেউতা আৰু বছিৰৰ বাহুত তাবিজ থকাত বাদেও হাতত দামী পাথৰ থকা আঙুঠিও আছে।

দৈৱত যি বিশ্বাসী সি ঈশ্বৰতো বিশ্বাসী কিজানি। এইটো বৰ ভাল কথা হৈছে।

মাক মৰাৰ পিছত জগনু সৰুতেই বাপেকৰ লগত বিহাৰপৰা আহিছিল। বাপেকে ইয়াৰে এখন চাহৰ দোকানত কাম কৰিছিল। তাৰ কাম আছিল নিতৌ পুৱাতে মাইজান ঘাটৰপৰা গাখীৰ অনা আৰু গধূলি পানী কঢ়িওৱা। সি জগনুক মাইজান ঘাটৰ মহৰী বাপুকৃষ্ণ লাহনৰ ঘৰত ৰাখিছিল। সেই বাবেই জগনুৱে ইমান ভাল অসমীয়া কয়। শেষত বাপুকৃষ্ণেইহে জগনুৰ পিতৃৰ দায়িত্ব পালন কৰিবলগীয়া হয়। কাৰণ বাপেক বিক্ৰমৰ হাতলৈ পইচা অহাৰ পিছত তাৰ দেহ আৰু হৃদয়ত উত্তাপ লাগে। সি সেই মাইজান ঘাটতে দিল খুচী কৰিব পৰা চেহেৰাৰ নেপালী তিৰোতাজনীৰ মোহ-পাশত পৰে। তেতিয়া জগনুৰ বয়স এঘাৰ। গতিকে জগনুৰ কথাটো পছন্দ নহব বুলি ধৰি লৈ বিক্ৰমে এটা অবিবেচকৰ কাম কৰে। নেপালী তিৰোতাজনীয়ে যিটোক বিয়া কৰাইছিল তাৰ দোষ হ'ল সি আনক গাখীৰ খুৱাই নিজে মদ খায়। সি প্ৰায়ে মদ খাই ঘৈণীয়েকক পিটে। মদে তাৰ দেহটোও শুহিলে। “এইবোৰ কাৰণতো চাগৈ বাবাৰ ধুনীয়া নেপালীজনীলৈ বেছি নিচা হ'ল। এদিন তাইক লৈ বাবা ছৈখোবাৰ ফালে পলাই গ'ল। তেতিয়াৰপৰা মই মাইজানত বাপুকৃষ্ণৰ তাত থাকি খুঁটি খাব পৰা হ'লো। নাৱৰীষাবোৰেই মোৰ লগ আছিল বাবে এই লাইনকে বাছি ল'লো।” — এনেকৈ কৈ জগনুৱে তাৰ জীৱনৰ আদিপৰ্বৰ মোখনি মাৰিলে।

জগনুৰ চেহেৰাটো দেখি কাৰো ভাব নহব যে এই দৈত্য যেন দেহৰ মানু হটোৰ মাজত এটা কোমল মন সোমাই আছে। জগনুৱে তাৰ ছৈ দিয়া নাৱত মোক মাখনসনা পাউৰুটি খুৱালে। নিজৰ নাৱৰপৰা দেউতাহঁতে মোৰ মাতটো শুনিলে হবলা। দেউতাই চিঞৰিলে, “হেৰ আহিলিয়েইনে? ইমান সোনকালে ঘৈণীয়েৰে এৰি দিলেনে? সোনকালে আহি ভাল কৰিলি। আজি তোৰ লগত বছত কথা আছে। বেগেতে আহ।”

জগনুক আজি মোৰ বৰ ভাল লাগিছিল। সোনকালে তাৰ ওচৰৰপৰা ওচি অহাৰ ইচ্ছা নাছিল। কিন্তু দেউতাৰ হুকুম মতে জগনুক এৰি দেউতাহঁতৰ নাৱত উঠিলো।

দেউতাই মোক ‘ বেগেতে আহ’’ বুলি কোৱাৰ আন কাৰণে নথকা নহয়। সিহঁতৰ আজি পুৱাৰ আহাৰৰ প্ৰচুৰ আয়োজন। ৰুটি আৰু মঙহৰ বাদেও পায়স মিঠাই আদিও আছে। পায়সৰপৰা ধোৱা ওলাই আছে। মোৰ ভাব হ’ল কাঁৱেমাৰীৰ বনমালী ভূঞাৰ দৰে এই মানুহহালৰ কিজানি ভালকৈ খোৱাত বাদে আন হাবিলাষ নাই।

মোক দেখি বহিবে ক’লে, “পুৱাতে কাঞ্চিয়ে মোহনৰ গাখীৰখিনিও দিলেহি। কালি ৰাতি আমি একো নেখালোঁ। খাই বৈ এক দম টং হৈ আছিলো। ৰন্ধা বঢ়া কৰিবই নোৱাৰিলোঁ। ক’ব নোৱাৰাকৈয়ে শুই গ’লো।”

“দেহৰ ওপৰত ইমান অনাচাৰ বেয়া দেই।” মই ক’লো। দেউতাই মাত লগালে, “বাঃ ইয়াৰ গাৰ্জেনগিৰি চা। হেৰ, আমাৰ কিটো ভাবিবলৈ আছে। আমিতো ছেয়দ হৈ ভাৰস্তু উদ্ধাৰ কৰিবলৈ অহা নাই। আমি নহ’লেনো কাৰ হানি পিছে আমাক চেৰাবে খাব নোৱাৰিব দেই, আমিহে চেৰাবক খাম। আমাৰতো একো দিগদাৰ হোৱা নাই, কোনোদিন ডাক্তৰৰ বাহি চোতাল গচকা নাই। বুইছ, মুকুন, আমি হ’লো তহতৰ শাস্ত্ৰৰ সেই ভঙুৱা মহাদেউ। বিহ খায়ে বিহ হজম কৰিব পাৰো।”

আজি দেউতাৰ গাত পুৱাতেই সন্ধিয়াৰ উলাহ দেখা পাইছোঁ। এইটো শুভ লক্ষণ।

পূবে পানীৰ ওপৰেদি ভুমুকি মৰা পুৱাৰ ৰঙা সুৰুযটোলৈ চাই দেউতাই মোক ক’লে, পৰহিলৈ স্নান খা আহিব। তাৰ তালৈ তোক লৈ যাম। তাৰ আগতে কামবোৰ বতাব লাগিব।?”

এইবুলি কৈ দেউতা ছৈখনৰ ভিতৰলৈ গ’ল আৰু কাগজ এখিলা আৰু পেঞ্চিল এডাল লৈ ওলাই আহিল। কাগজ খিলা তন্ত্ৰৰ ওপৰত থৈ তাৰ দুচুকত একোচকৈ চাবি থলে যাতে বতাহত কাগজ খিলা উৰি যাব নোৱাৰে।

সি কাগজ খিলাত পূবা-পশ্চিমাকৈ আঁক মাৰি ক’লে। “ধৰি ল, এই আঁক দুটাৰ মাজৰ দীঘললেচেৰীযাকৈ থকা ঠাইখিনি আমাৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু তই বহা ফালে দক্ষিণ পাৰ, মই বহা ফালে উত্তৰ পাৰ।”

ইয়াৰ পিছত মোৰ ফালে থকা আঁচডালত ফুট এটা দি ক'লে, “এয়া ধৰ আমাৰ পাঁচ আলি ঘাট।” পানীৰ টোপাল একোটাৰ সমান বস্তু কেইটামান আঁচ দুডালৰ মাজত আঁকি আকৌ সি ক'লে, “এয়া আমি থকাৰ উত্তৰে একো একোটা সুন্দৰ সুন্দৰ বালিচাপৰি। সুন্দৰ সুন্দৰ নাম— হাইঠা চাপৰি, বিৰিণা চাপৰি, পহুকাটা চাপৰি, ধনবৰ চাপৰি, নিমাতি চাপৰি, উলুম'ৰা চাপৰি আৰু ৰ'দালি চাপৰি। মুঠতে আঠটা।”

পোনতে দুডাল আঁচৰ মাজত সি আঠটা পানীৰ টোপাল একোটাৰ সমান ঘৰ আঁকিছিল। এতিয়া ক'বৰ সময়ত হাত বুলাই গ'ল।

ইমান পৰে বছিৰো আমাৰ ওচৰত বহি আছিল। কিন্তু চাপৰি বোৰৰ কথা ওলোৱাৰ পিছত উঠি গ'ল আৰু নাবৰ টিঙত চাবোন মাৰি থোৱা কাপোৰ কেইখন থুকুচিবলৈ লাগিল। দেউতাই এতিয়া মোক যিবোৰ কথা ক'ব সেইবোৰ কথা বছিৰে জানেই। আকৌ শুনাৰ একো আগ্ৰহ তাৰ থাকিব নোৱাৰে।

লোহা যেন দেহৰ নেউলৰ দৰে ডিঙিটো মোৰ ফালে আঙুৱাই দেউতাই ক'লে, “এই চাপৰিবোৰ আমাৰ জিৰণিৰ ঠাই, ফুৰ্তি-তামাচা কৰা ঠাই। চিকাৰো কৰিব পাৰি, বিপদত পৰা যেন দেখিলে মালো লুকুৱাই থব পাৰি। পিছে বেছি ভাগৰ লাগিলে, নাও মাৰি মাৰি গাটো ছিঙি-যায-ভাগি-যায লাগিলে, অকল বনৰীয়া জীৱৰ — পহুৰ পৰা ভাটোলৈকে — ৰেহৰূপ চাই মন খুচী কৰিব পাৰি। এবাৰ মই ধনবৰ চাপৰিৰ হিজলতলত ধোবাং জুৰি শুই থাকোঁতেই কাছ এজনীয়ে উম লগা বালিত কণী পাৰি থৈ গ'লহি। বাৰিষা নিমাতী চাপৰিত এটা প্ৰকাশ মচোৱা সাপে আন এটা সাপ জীয়াই জীয়াই গিলি থকা দেখিছিলো। তাকে দেখি বছিৰৰ পিলাই চমকি গৈছিল। বালিত ৰ'দ লোৱা ঘঁৰিয়াল দেখিছ? নাই দেখা? কিন্তু এতিয়া দেখিবি। মই মাল কঢ়িয়াই ৰিটেইলাৰক দি, কিছুমানৰ মতে, গৰ্হিত কাম কৰিব পাৰোঁ। কিন্তু জীৱনত মই মানুহক উপকাৰকেই কৰি আহিছোঁ আৰু আশ্ৰয় বস্তুবোৰ ভাল পাই আহিছোঁ। তাকে দেখি মোহ গৈছো, খুচী হৈছোঁ। এয়া জানো আশ্ৰয় একান্ত ভক্ত হোৱাৰ চিন নহয়? এয়া সুন্দৰ বেলি, তৰা নৰা চিঙি বৈ অহা পানী, সুন্দৰ সুন্দৰ চাপৰি — এইবোৰ আশ্ৰয় ‘চৰ্জা’ বস্তু। এইবোৰেই মোক পৰাণত জীপ দি আছে। তোৰো ভাল লাগিব। তোৰ চিধা মনটো ঘূৰাবলৈ মই ইমানবোৰ বলকিছোঁ। ৰাজি?”

মোৰ আকৌ সাধক জবান নিদিয়া ধৰণৰ উত্তৰ : তহঁতৰ ইৰ্ষাদ খাঁ আহকচোন বাৰু।

এইটো উত্তৰতে সি খুচী। সাধাৰণ নাৱৰীয়াৰ দৰে সি হোকা নোহোপে। ক'লা কচুৰ থাৰিৰ দৰে দীঘল শুগন্ধি চিগাৰেট এবিধহে হোপে। এতিয়া ছৈৰ তলৰপৰা তেনেকুৱা চিগাৰেট (ইয়াৰ নাম চিগাৰ বুলি পিছতহে জানিলোঁ) এটা আনি হাতেৰে এঠাইত 'কলিক' কৰিলেই জুই ওলোৱা বস্তু এটাৰে (পিছতহে জানিলোঁ যে ইয়াৰ নাম লাইটাৰ) জ্বলাই লৈ সি দীঘল হোপা এটা দি নাকে-মুখে সুগন্ধি ধোঁৱা উলিয়ালে। এইটো তাৰ অত্যন্ত খুচী হোৱাৰ লক্ষণ।

বয়সে চেলেকিবলৈ চল নোপোৱা আমাৰ দেউতাই এইবাৰ ক'লে, “তোৰ মুখ দেখিয়েই বুজিছোঁ, তই সাংঘাতিক মন মৰা হৈ পৰিছ। কিন্তু মোৰ লগ ল'লে ঠিক হৈ যাব। মই সুখী হোৱাৰ কিছুমান কাৰণ আছে। মোৰ দৰে বহুত মানুহ সুখী হৈ থকাৰ কাৰণবোৰ আমাৰ মোল্লাবোৰ আৰু তহঁতৰ অধিকাৰবোৰৰ কথাত বিচাৰি নেপাবি। কিজানি কোনোবা শাস্ত্ৰ-টাস্ত্ৰত এইবোৰ কথা আছে। মই ভাবোঁ, যদি এটা মানুহে এনে এখন নদী, এনেবোৰ চাপৰি আৰু সোঁবোৰ গাওঁ আন এটাতকৈ বেছি শুৱনি দেখে, সি আনটোতকৈ বেছি সুখী। খোৱা বস্তুত বেছি সোৱাদ পোৱা মানুহটো পেট বেমাৰীটোতকৈ বেছি সুখী। যাৰ বস্তুবাহানিলৈ আৰু ধনলৈ আকল নাই সিয়েই ৰজা-মহাৰজাৰ দৰে চহকী। আমাৰ 'চিৰ্জন'ৰ মাজত থাকি থাকি মই এই কেইটাকে সুখ-শান্তিৰ হেতু বুলি ভাবিছোঁ। তই কি কৰ?”

মই একো ক'বলৈ নোঁ পাওঁতেই দেউতাই তজ্জাখনৰ ওপৰত আগৰ দৰে আঠু দুটা পেলাই বহি ললে আৰু কাগজ খিলা আগৰ দৰে পাৰি লৈ তাৰ আঁকৰ মাজত থকা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উত্তৰ পাৰে ভিন ভিন ঠাইত কেবাটাও চাৰিকোণীয়া ঘৰ আঁকি ক'লে, “এইবোৰ গাঁৱলৈকে আমাৰ মাল চালান হয়। প্ৰত্যেকখন গাওঁ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰপৰা সমান দূৰৈত নহয়। এয়া ঢকুৱাখানা, জোনাই, ”

ঘৰবোৰত হাত বুলাই সি দহটামান অঞ্চলৰ নাম কৈ গ'ল। সি তৃপ্তিৰ হাঁহি এটা মাৰি পোৰা চিগাৰৰ ছাইখিনি টোকাৰ মাৰি তলৰ পানীলৈ পেলালে। আন এটা হোপা মাৰিবৰ আগতে ক'লে, “এইবোৰ ঠায়েই ইৰ্ষাদ, মোৰ, তোৰ — আমাৰ সকলোৰে বাবে সোণৰ খনি।”

বহিৰে কাপোৰ কেইখন ধুই ছৈৰ ওপৰত মেলি দিলে। সি বোধকৰো

সকলো কথা শুনি আছিল। সি এইবাৰ মাত লগালে, “অকল সেইবোৰ গাঁওহে? এই পাৰেও বহুত। ইয়াৰপৰা ডুমডুমালৈকে এতিয়া মানুহৰ নিচালৈ খঁকটো বাটিছেহে। একদম ল’ৰাৰপৰা বুঢ়ালৈকে।”

এনেকৈ বন্ধুতাৰ দৰে কথা কৈ থাকিলে কোনোবাই মাতিলে দেউতাই বেয়া পা য। সেয়েহে “ইয়াৰ কাৰণ কি জাননে” বুলি প্ৰশ্ন কৰি সি পুনৰ বন্ধুতা আৰম্ভ কৰিলে, “কাৰণটো হ’ল — আজিকালিৰ মানুহৰ মনৰ লেকাম সোলোক-তোলোক হৈছে। জীৱনটো আকৌ নেপাম বুলি সন্দেহ হৈছে। কিছুমানৰ আকৌ হতাশা। কিছুমানৰ আকৌ ভিতৰত টনা-আজোৰা। কিছুমানে খুব খাটে বাবেও নিচা খায়। মানুহৰ মনৰ এই দুৰ্বলতাখিনিৰ পৰাই জীপ পাই চব ঠাইতে নিচাই আকৌ ভালকৈয়ে খোপনি লৈছে। তাকে বুজি নেপাই অলগৰ্ধ চৰকাৰে এইবোৰ ‘পৰিবিচান’ কৰি স্মাগলাৰবোৰকহে প্ৰতাপী কৰিছে। নতুন বজাৰৰ মলয় চাহাই এই টাউনলৈ কিমান গাঞ্জা মণিপুৰৰপৰা আনে জান? সপ্তাহত একোখন এম্বাশ্বেডৰ ভৰ্তি কৰি আনে। দুনিয়াত ইমানবোৰ নিচাখোৰ মানুহ আছে বুলি খবৰ কাগজৰ মানুহেও নেজানে, ‘ডিপ্টি কমিচনে’ও নেজানে।”

বছিৰে এষাৰ মতাৰ লোভ সামৰিব নোৱাৰিলে। সি তিতা কাপোৰখিনি লুটিয়াই লুটিয়াই ক’লে, “গতিকে আমাৰ এই ভাৰস্কৰ চব্চে ভাল বেব্চা হ’ল — ক’লা বেপাৰ। বুজিলি? নিচাৰ ক’লা বেপাৰে মানুহক অনিষ্ট কৰিছে বুলি ভাবিছ নে কি? ন’ন’ন’। চৰকাৰে মানুহৰপৰা নিচা খোৱাৰ অধিকাৰ কাটি লৈছিল, স্মাগলাৰে সেই অধিকাৰ নাইকীয়া হ’বলৈ নিদিলে।”

আকৌ বন্ধুতাৰ মাজত এষাৰ মতাত দেউতাই বছিৰলৈ ঘোপাকৈ চালে। তাৰ হাতৰ চিগাৰডাল পুৰি পুৰি আঙুলিৰ ওচৰ পালেহি। দেউতাই মোৰ ওচৰ চাপি মোৰ চকুলৈ চোকাকৈ চাই সুধিলে, “তেনেহ’লে এতিয়া তোৰ মতলব কি? তোৰ গোটেই জীৱনটো পৰি আছে। তই এটা ইশ্বাদ হ’ব খোজনে, আকৌ এটা ফাল্টু চকিদাৰ হ’ব খোজ?”

মই অলপ পৰ নমতা দেখি পুৰি শেষ হ’ব খোজা চিগাৰডাল বিতৃষ্ণাৰে দলিয়াই পেলাই সি আকৌ আগৰ দৰে মোৰ ফালে চাই ব’ল।

মই লাহেকৈ ক’লো, “হব বাৰু। পিছে মই ভাবিলে কি হ’ব? যশোৱাই বা কি কয়?”

দেউতা গৰ্জি উঠিল, “চাঁপ্লা হাৰামজাদা। তেস্তে ইমানপৰ দুযোটাই গালৌ বালৌ আৰু সকলো খোলাকটিৰ তাল হ’ল। হেৰ’, তিৰোতাক চব কথা সুধি কাম কৰিলে জহন্নামে যাবি। এই জাতিটোৱে দুৰলৈ ভাবিব নোৱাৰে। মই যিবোৰ প্ৰতাপী মানুহক চিনো। যা সেইবোৰ মানুহে ভবা কথাটোহে ক’লো। এতএব যাশোৱাক লেং মাৰিবই লাগিব।”

মই ক’লো “কিন্তু কিমান দিন লুকুৱাম? ধৰি পেলাব।”

দেউতাই ক’লে, “ধমকি দিবি। যিমনেই অপেচৰী নহওক লাগে দুই এক কিল নোশোধালে তিৰোতা ঠিক নেথাকে। মুঠতে আমি যশোৱাৰ মতলৈ বাট চাব নোৱাৰো। ইশ্বাদ পৰহিলৈ আহিবই। আৰু মনত ৰাখিবি ইশ্বাদে তোৰ দৰে মতগজ ডেকা এটাক তাৰ বাগানত চকিদাৰ হ’বলৈ নিদিযে। এনে নিমাখিত কাম তোৰ বাবে নহয় বুলি যাও ইশ্বাদে তোক দেখিয়েই বুজি পাব।”

“ঠিক আছে।” মই কওঁ নকওঁকৈ ক’লো। মই লক্ষ্য কৰিলোঁ যে সিহঁতৰ মুখ উজ্জ্বল হৈছে।

দেউতাই ছৈৰ তললৈ গৈ কক-ককাই থকা নোদোকা মতা কুকুৰা এটা মোৰ হাতত দি ক’লে, “আজিলৈ কাম নহব। কাইলৈকো আহিব নেলাগে। পৰহিলৈ কিন্তু তমস্কাৰ হৈ পুৰাতে ওলাবহি লাগিব। বুজিলি? এনেকৈ মন মাৰি নেথাকিবি। এটা কথা মনত ৰাখিবি। তহঁতৰ শাস্ত্ৰৰে কথা। মো ক বনমালী ভূঞাই কৈছিল। তহঁতৰ কৃষ্ণই হেনো অৰ্জুনক কৈছিল — তুমি যদি ইহঁতক নেমাৰা, তেনেহ’লে ইহঁতে তোমাক মাৰিব। সেইদৰে মই তোক কওঁ, মুকুন, তই যদি এই কামত নেলাগ এই বেবচা বন্ধ নহয় আন এটাই এই কামত লাগি ৰাখিবাগতে দামাকী খটুৱাই ঘূৰি ফুৰিব।”

এই শেষৰ কথা কেইটায়ো মোৰ মনত বৰকৈ শিপালে, তাকে ভাবি ভাবি নাৱৰপৰা নামিলোঁ।

পাঁচআলিত উঠিলোঁহি। দেউতাৰ নিশ্চয় এতিয়া খুব ফুৰ্তি। মই সি গাই থকা জিকিৰ গীতৰ প্ৰিয় অংশটো শুনিবলৈ :

মোৰ মনত ভেদ ভাব নাই অ’ আত্মা

মোৰ মনত ভেদ ভাব নাই,

হিন্দু কি মুছলমান একে আত্মাৰ ফৰমান

পাঁচ

পাঁচআলিৰ ওপৰেদি পশ্চিমে আধা মাইল যাবই নেলাগে। তাতে চহৰৰ মাজ মজিয়াতে বিস্তীৰ্ণ এলেকাক ওখ ইটাৰ বেৰে আৱৰি আছে। নতুন মানুহে ভিতৰখনক বেৰকেইখনৰ কাৰণেই কাৰাগাৰ বুলিহে ভাবিব। বেৰৰ কাৰণে যেনেকৈ এটা কাৰাগাৰৰ ভিতৰত থকা ঘৰবোৰ কেনেকুৱা অনুমান কৰিব নোৱাৰি, এই বেৰে ঘেৰা চৌহদৰ প্ৰকাশু কাৰুকাৰ্য্যখচিত তিনি মহলীয়া ঘৰটোৰ সম্পূৰ্ণ অৱয়ব আৰু সৌন্দৰ্য্যও বাহিৰৰ পৰা অনুমান কৰিব নোৱাৰি। এই ঘৰটোৰ (অট্টালিকা বোলাই অধিক সমীচিন) ৰাস্তাৰপৰা দেখা দিয়া সম্পূৰ্ণ ওপৰ মহলাটো আৰু মাজ মহলাটোৰ কিছু অংশই অৱশ্যে ইয়াৰ গভীৰ বিশালত্বৰ আভাষ দিয়ে।

এই অট্টালিকাৰ নিৰ্মাণৰ ৰহস্যও অভূতপূৰ্ব। পোনতে প্ৰকাশু চৌহদটো বেৰেৰে ঘেৰা হৈছিল। ৰাস্তাৰ ফালে দুখন ট্ৰাক একেলগে সোমাব পৰাৰ সমান বহল গেটৰ পাত দুচলা দহফুটা টিনপাতৰ আছিল। ফলত গেটখনো বেৰৰ দৰেই দৃষ্টিৰ অভেদ্য আছিল।

বনুৱাবোৰ আছিল বিহাৰৰ। মনিবো একালৰ বিহাৰী মুছলমান। অট্টালিকা নিৰ্মাণৰ সময়ত এই বনুৱাবোৰক বাহিৰত তেনেকৈ দেখা নগৈছিল।

ঘৰৰ নক্সা আঁকিছিল লঙ্কৌৰ স্থপতিয়ে। তেওঁ মাজে মাজে আহি কাম চাই গৈছিলহি। কাম গোপনে চলিছিল। কাৰণ মাটিৰ তলতো চাৰিটা কোঠাৰ তলা এটা সাজিছিল। তাত হেনো বস্ত্ৰ ৰখাৰ কিটিপ্-কাটাপ্ আছে। তাৰপৰা এটা সুৰঙ্গৰে চৌহদৰ এচুকত ওলাব পাৰি। সেই চুকটোক বহু বহু গছেৰে এখন হাবি কৰি থোৱা আছে। আজিকালি তলৰ তলাটোৰ দুটা কোঠা শীততাপ নিয়ন্ত্ৰিত।

অট্টালিকাটোৰ মজিয়া কেইখনমান আৰু স্নানাগাৰ আদি 'মজ্জেক' কৰাবৰ বাবে আলিগডৰপৰা কাৰিকৰ অনাইছিল। শুনা যায় যে অট্টালিকাটোৰ কোঠাবোৰৰ আচবাব আৰু তাকে সজাই ৰখাৰ পদ্ধতি আদি অতি অনুপম। ই

হেনো গৰাকীৰ সুৰুচি আৰু সংস্কৃতিপ্ৰীতিৰ পৰিচায়ক নহয়। কাৰণ, ইয়াত হাত পৰিছিল পেচাদাৰ একশ্ৰেণী লোকৰ। তেওঁলোকক 'ইণ্টেৰিয়ৰ ডেক'ৰেটৰ' বোলে। ঘৰটোৰ অঙ্গসজ্জাৰ বাবে এগৰাকী পুৰুষ ডেক'ৰেটৰ আহিছিল দিল্লীৰপৰা আৰু দুগৰাকী নাৰী ডেক'ৰেটৰ আহিছিল কলিকতাৰপৰা।

অট্টালিকাটো সম্পূৰ্ণ হবলৈ প্ৰায় দুবছৰ লাগিছিল। ই নগৰ-বাসীৰ মনত যথেষ্ট কৌতুহলৰ সৃষ্টি কৰিছিল। কিন্তু এতিয়াও নগৰ-বাসীৰ এই কৌতুহল একেদৰেই জীয়াই আছে। কাৰণ তাৰ ভিতৰত সোমোৱা মানে মানুহজন অসংখ্য সন্দেহী চকুৰে বিদ্ধ হোৱা আৰু শেষত বিতাৰিত হোৱা। সেই অট্টালিকালৈ কোনো স্বাভাৱিক জীৱন যাপন কৰা নগৰবাসীৰ যোৱাৰ প্ৰয়োজন নহয়।

এইটোৱেই শ্ৰীপাতালৰ বজাৰ প্ৰাসাদ, আন্ধাৰ দুনিয়াৰ বাদশ্বাহজনৰ মহল। দেৱালৰ সিপাৰে বাদশ্বাহৰ বহুত নৌকৰ, বহুত আঞ্জাবহ মুখাপিকা ভদ্ৰলোক, বহুত আন্ধাৰ দুনিয়াৰ ভয়াবহ লোক। দিনৰ পোহৰত আদৰ্শবান যেন লগা ভালেমান লোকৰ ৰাতি ইয়ালৈ আগমন হয়। মটৰৰ নম্বৰবোৰ টুকি থ'লেই ইয়াৰ সন্ত্ৰেদ পোৱা যাব।

ইয়াত ফোনৰ লাইন কেইটামান সুকীয়া। অবৈধভাৱে স্থাপন কৰোৱা। কাৰণ এই নতুন বাদশ্বাহজনৰ মানুহ দেশৰ ভালেমান ঠাইত বিস্তাৰিত হৈ আছে। সেইবোৰ মানুহৰ লগত গোপন যোগাযোগহে থাকিব লাগিব। এইবোৰ ব্যৱস্থা টেলিফোন বিনিময় কেন্দ্ৰৰ মানুহেই কৰি দিছে। আজিৰ যুগত অপ্ৰিয় সত্য এয়ে যে টকাৰে সকলো কিনিব পাৰি। কলিকতাৰ বডাবজাৰত এনেকুৱা এষাৰ কথা আছে : "টকা দিলে ইয়াত শেহ ৰাতিও বাঘৰ পোৱালী আনি দিব পাৰোঁ, কেনেকৈ বুলি সুখিছা ? বেছি টকা পালে চিৰিয়াখানাৰ পৰা বাঘৰ পোৱালী চুৰ কৰি আনিব পৰা চোৰ ওলাব। এই কলিকতাত নাই কি ?"

এনে অবৈধ লাইনৰ দ্বাৰা সংযুক্ত, ডাইৰেক্টৰীত নম্বৰ বিচাৰি নোপোৱা ফোনবোৰেৰে এই নতুন বাদশ্বাহজনে নিজৰ সাম্ৰাজ্যখন নিয়ন্ত্ৰিত কৰি থাকে —
 ✎লিখিত আইনেৰে।

এৱেঁ 'স্বনামধন্য' ইশ্বাদ খাঁ।

এই অট্টালিকাটোৰ এটা নাম সুন্দৰ গেইটটোৰ খুটা এটাৰ মাৰ্বল ফলি এখনত উৰ্দু আখৰত খোদাই কৰা আছে : মৌচম মঞ্জিল। নামটোত অভিবৃতিৰ

চিন আছে। নিশ্চয় এই নামৰ ৰচক ইৰ্শাদ খাঁ নহয়। কোনোবা স্বায়েৰী গোৱা লক্ষ্মীবালা লক্ষ্মীবালাৰ উৰ্বৰ মগজুৰ সৃষ্টি হ'ব পাৰে বুলি বহুতে কল্পনা কৰিব পাৰে। কিন্তু এই অনুমান ভুল। এই নাম কোনো বাইজীয়েও দিয়া নাই, উৰ্দু কবিয়েও দিয়া নাই। আশা কৰিব নোৱাৰা বিধৰ এক ৰমণীৰপৰাহে এনে এটা নাম ওলাইছিল। তাই আছিল কলিকতাৰ কেবেৰী নৰ্তকী মমতাজ। অৱশ্যে দেহভঙ্গীৰে কামনাৰ টো তোলা আৰু নগ্ন হোৱাই যাৰ শিল্পী জীৱন আৰু যাৰ শৰীৰৰ প্ৰতি নিশাৰ আধা আলো আধা ছাঁত বহু বুদ্ধস্কু চকুৰ দৃষ্টিৰে ৰঞ্জিত, তেনে এক বহু-বল্লভাৰ পৰা এনে কাব্যিকতা সাধাৰণতে আশা কৰিব নোৱাৰি। এই মমতাজেই সেই সময়ত চফল ডেকা ইৰ্শাদৰ দেহমন আচ্ছন্ন কৰি ৰাখিছিল। অকল এয়ে নহয়। তাইৰ ৰূপটোও ইৰ্শাদে তাৰ ক'লা বেপাৰত খটুৱাইছিল। তাই স্বৰূপতে সুন্দৰী আছিল। ইৰ্শাদক লৈ এক সুখ স্বপ্নৰ ইমাৰৎ সাজিবলৈ তাই বৰ হেঁপাহ কৰিছিল। কিন্তু এদিন দেখা গ'ল যে টোৰঙ্গীৰ এটা পাঁচ তলাৰ অট্টালিকাৰ কিনাৰৰ ৰাস্তাত তাইৰ হাড়-চাড ভাগি লাডু যেন হৈ পৰা তাইৰ শটো। তাইক সেই ওখ অট্টালিকাটোৰ খিৰিকিয়েদি কোনোবাই দলিয়াই পেলাইছিল। পুলিচে তদন্ত কৰি তাইক আত্মহত্যা কৰাৰ প্ৰমাণ পাইছে বুলি কলিকতাবাসীয়ে বাতৰি কাকতৰ যোগেদি গম পালে। আচলতে পাতাল জীৱনত ঘটা এটা কাহিনী ইমান অজ্ঞটিল নহয়। মমতাজক হত্যা কৰিলে ইৰ্শাদ খাঁৰ প্ৰতিদ্বন্দ্বী নুৰদ্দিনে। নুৰদ্দিন ইৰ্শাদৰ একালৰ গুৰুবেই আছিল। সিয়েই শিকাইছিল, কেনেকৈ ৰাজনৈতিক নেতাৰ সহায়ত অবৈধ ব্যৱসায় চলাই যাব পাৰি। ক্ৰিকেট খেলুৱৈ এজনৰ নিচিনা ওখ আৰু আকৰ্ষণীয় দেহ সৌষ্ঠৱেৰে নুৰদ্দিন এটা 'নমস্য' ব্যক্তি। কলিকতা মহানগৰীৰ গোপন জগতখনত তাৰ বৰ নাম। সি এটা পঞ্চ তাৰকাযুক্ত হোটেলত সোমালে 'বিয়েৰাৰ'বোৰ মাত্ৰাধিক অমায়িক হৈ পৰে আৰু মেনেজাৰে নিজ আসনৰ পৰা উঠি আহি তাক সাদৰে। এই নুৰদ্দিনৰ উন্নতিৰ আঁতিগুৰি চমক লগা। পোনতে খিদিৰপুৰ ডকৰ কৰ্মী আছিল। তাৰ পিচত তাৰ বিষয়াৰ কৃপাত সি নিষিদ্ধ বিদেশী মালৰ ব্যৱসায় নিজৰ হাতলৈ আনিলে। এইদৰে তাৰ আন্ধাৰ জগত এখন গঢ় লৈ উঠিল। ৰাজনৈতিক ক্ষমতাও তাৰ মুখাপেক্ষী হ'ল। তাৰ জীৱনত নাৰীৰ প্ৰাচুৰ্য আন্ধাৰ জগতত এক কিম্বদন্তী। তথাপি তাৰ মমতাজলৈ আছিল অত্যধিক লালসা আৰু মোহ। কিন্তু অজানিত কাৰণত তাইৰ

হৃদয়ে বিচাৰি পালে সঘনে কলিকতালৈ আহি থকা ইশ্বাদ খাঁক। নুৰদিনে এই কথা সহ্য কৰিব নোৱাৰিলে। এই কলঙ্কিত নায়কে ধৰা পৰিব নোৱাৰা উপায়েৰে এটা কলুষিত জীৱন শেষ কৰি দিলে। হয়তো সি তাইক মুক্তিয়েই দিলে।

মৌচম মঞ্জিল। মৌচম এটা আৰবী শব্দ। অৰ্থ হ'ল বতৰ। অসমৰ বতৰ বৈচিত্ৰময়, ক্ষণে ৰুস্ত ক্ষণে তুষ্টি। এইখন অসমত এটা ঘৰৰ নামৰ তলত ইয়াৰ বতৰক সামৰা হৈছে। ই সঁচাকৈয়ে এক ভাৱোদ্দীপক সংযুক্তি। আনহাতেদি অসমৰ বতৰত প্ৰকৃতিৰ তাণ্ডব ৰূপ প্ৰকট হয় মৌচুমী বায়ুয়ে অনা ধুমুহা বৰষুণত। এই ফালৰপৰাও মৌচম মঞ্জিল এটা অপৰূপ নাম।

ইশ্বাদ খাঁৰ নাৰী আৰু অন্যান্য ভোগৰ সামগ্ৰী অপৰ্যাপ্ত। তথাপি কোনো কোনো অলস উজ্জ্বল সঙ্গহীন মুহূৰ্তত ইমান বছৰৰ মূৰতো তাৰ মমতাজলৈ মনত পৰে। তেতিয়া সি নিজকে নিজে কয় “কি নাম। মমতাজ। আহা, হা, কি চুৰং। একদম বেগম চাহেবা। আহা, হা, কি আইডিয়া। মৌচম মঞ্জিল।”

কেৱল এই সৌৰৰণীয়েহে ইশ্বাদ খাঁৰ দৰে মানুহ এটাৰ যে মনত কিছূ মনুষ্যত্ব আৰু কোমলতা আছে তাৰে এটা টিমিক ঢামাক প্ৰমাণ দাঙি ধৰে। তাৰ বাহিৰে অনবৰত লাভৰ বিবেচনাৰ দ্বাৰা পৰিচালিত অনুভূতিক প্ৰশ্ন নিদিয়া, কৰ্তৃত্বৰ সুৰত কথা কোৱা মানুহটোৰ যে দেহ-মনৰ ফুলাম বসন্তৰ সৌৰৰণে ‘আহা হা’ কৰিব পৰা এটা অনুভূতিৰ স্তৰ আছে বুলি কল্পনাই কৰিব নোৱাৰি।

ইশ্বাদ খাঁৰ উথানো চমক প্ৰদ। দেউতাই এতিয়া নাও বান্ধি থকা এই ঘাটলৈকে একালত বৃটিছ কোম্পানীৰ স্তিমৰ আহিছিল। ইয়াত স্তিমৰ ৰৈছিল। অজস্ৰ মাল ‘আনল’ড’ হৈছিল। এখন স্তিমৰৰ খানচেমা এটাৰ ল’ৰা আছিল ইশ্বাদ। বাপেকে তাক স্তিমৰতে লৈ ফুৰিছিল। সি কান্ধত বাকচ এটা ওলোমাই লৈ তাত থকা বিড়ি, চিগাৰেট, পাণ আদি যাত্ৰীক বেচিছিল। এদিন হয়তো সিও খানচেমা, চাপ্ৰাটী বা খালাটী এটা হ’লহেঁতেন। কিন্তু এদিন তাৰ খানচেমা বাপেক চাঞ্জিল খাঁৰ হঠাতে ভেদ বমি হৈ মৃত্যু হোৱাত তাৰ সকলো আচনি চুৰমাৰ হৈ গ’ল। সি ভাবিলে যে বাপেক মৰাৰ পিছত তাক কোনেও সহায় কৰিবলৈ ইচ্ছা নকৰিব। তদুপৰি তাৰ স্তিমৰ কোম্পানীত চাকৰি কৰাৰ ইচ্ছা নাছিল। ৰাতি বাৰ বজালৈকে কাম কৰি কৰি অৱশ্যে দুগিলাচ সজীয়া মদ গিলি পুতেকক শুৱৰ সময়ত প্ৰায়ে কৈছিল-- “ইশ্বাদ, জিন্দেগীত কোনো নৌকৰী নকৰিবি। নৌকৰী

কৰা মানে পৰৰ গোলাম হোৱা। লাগে নৌকৰী ডাঙৰেই হওক। জিন্দেগীত কুৰ্তাৰ
ৰকম নেথাকিব, শ্বেৰৰ দৰে থাকিব। ”

তেতিয়া ইশ্বাদৰ বয়স এঘাৰ। সি বাপেক চাঞ্জিদ খাঁৰ কথাখিনিৰ মৰ্ম
ভালকৈ উপলব্ধি কৰিব পাৰিছিল। সেয়েহে স্তিমাৰৰ ভিতৰখন তাৰ কাৰণে বাকচ
এটা যেনহে লাগিছিল।

ইশ্বাদে সমতলেদি বৈ যোৱা ব্ৰহ্মপুত্ৰখনৰ প্ৰায়বোৰ ঘাটতেই জিৰাইছে।
সি ঘাটবোৰৰ ওচৰৰ পৰিবেশ সম্পৰ্কেও যথেষ্ট জানে। এই আটাইবোৰ ঘাটৰ
ভিতৰত এতিয়াৰ দেউতাইঁতৰ ঘাটটোৰ প্ৰাকৃতিক দৃশ্য গুৱাহাটীৰ শুক্ৰেশ্বৰ
ঘাটতকৈ তাৰ বেছি ভাল লাগে। তদুপৰি মোহনাঘাটৰ কাষৰীয়া এই ঘাটটোৰ
ব্যৱসায়িক প্ৰাধান্যও বেছি আৰু মানুহৰ সমাগমো বেছি। সেইবাবে সি এই
ঠাইতে থকাৰ সিদ্ধান্ত কৰিলে। ইয়াত সি এখন পাণৰ দোকান দিব। সি এনেদৰেই
ব্যৱসায় আৰম্ভ কৰিব। তাৰ বাবে তাৰ অলপ মূলধনো আছিল। সি বাপেক
চাঞ্জিদ খাঁৰ টিনৰ চুট্কেচত চাৰিশ তিনি টকা পাইছিল। মূলধনতকৈ তাক উন্নতিৰ
ক্ষেত্ৰত উপকাৰ কৰিছিল আন এটা বস্তুৰে। সেয়ে হ'ল— নাও, স্তিমাৰ আদিক
ভিত্তি কৰি চলি থকা ক'লা বেপাৰৰ জ্ঞান।

সি স্তিমাৰ ৰোৱা ঠাইৰ পৰা নিম্নতম দূৰত্বত থকা এজাৰ গছ এজোপাৰ
তলত এটা চাংঘৰ সজালে। এইটো ঘৰৰ পাছফালে এচলীয়া কোঠা এটাও সংযুক্ত
কৰি ল'লে। তাতে ৰন্ধা-বঢ়া কৰিব পৰা হ'ল, শুবও পৰা হ'ল।

আচৰিত কথা যে এনে নিৰ্মাণিত পাণৰ দোকান এখনেৰে আৰম্ভ কৰিয়েই
সি আজিৰ ইশ্বাদ খাঁ হব পাৰিলে। এনে চমকপ্ৰদ উন্নতিত সততা-নিষ্ঠাৰ স্থান
নাই, অধ্যৱসায়ৰ স্থান নাই। স্থান আছে সাহসৰ, চাতুৰ্য্যৰ, নিষ্ঠুৰতাৰ আৰু দূৰস্ত
অভিলাষৰ। তদুপৰি এঘাৰ বছৰতে ব্যৱসায় আৰম্ভ কৰাৰ কাৰণে আমাৰ ইশ্বাদ
নিৰক্ষৰ হৈয়ো নেথাকিল। এই ক্ষেত্ৰত তাক অৱশ্যে ভাগ্যই সহায় কৰিলে।

তাৰ বৰ ভাগ্য যে হীৰা বাইৰ তাৰ প্ৰতি মোহ জন্মিল। এই ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ
দাঁতিৰ পাঁচআলি অঞ্চলত হীৰা বাই বুলিলে আৰু বুলিবলৈ নাই। তাইৰ আচৰিত
আখ্যান নক'লে দেউতাইঁতৰ এই ঘাটটোৰ ওচৰৰ এই বিশেষ অঞ্চলটোৰ প্ৰকৃত
স্বৰূপটোৱেই বাদ পৰি থাকিব।

হীৰা বাই। এই নামত একালত কিমান যে যাদু আছিল। তাৰ সাক্ষী দিব এই পাঁচআঙ্গিয়ে আৰু একেখন বৰনৈৰে মন উচাতন কৰা বতাহে। বাৰিষা নৈকাষৰীয়া এজাৰ ফুলে। বৰনৈৰ বগা পানী জিলিকোৱা পূৰ্বা-আবেলিৰ কোমল সুৰুয়ে।

এই পাঁচআঙ্গিয়েদি যেতিয়া ছন্দায়িত নিতম্বৰে বতাহত টো তুলি হীৰা বায়ে খোজ পেলাইছিল, তাইৰ উদ্দাম যৌৱনে চৌপাশে গৌৰব ঘোষণা কৰিছিল। তাই পূৰ্বা বা আবেলি কোমল ব'দত তিৰবিৰাই থকা এই ঘাটৰ বোঁৱতী পানীত সুসজ্জিত পানচৈ নাৱত যেতিয়া ৰাজপুত্ৰ যেন চেহেৰাৰ ধনপৎ সিঙৰ লগত খিল্ খিল্ কৈ হাঁহি নৌকাবিহাৰ কৰিছিল, তেতিয়া পাৰত বাস কৰা মানুহৰ এনে ভাৱ হৈছিল যেন বৰনৈৰ বুকুলৈ কোনোবা অঙ্গৰা নামি আহিছিল।

হীৰা বাই খাচঁ অসমীয়া আৰু ধনপৎ সিঙ উত্তৰ প্ৰদেশৰ পৰা অহা ঠিকাদাৰ। হীৰা বাই মুছলমান। ধনপৎ সিঙ বামুণ। সেইবোৰ বহুত কথা। হীৰা বাই আছিল নৃত্য পটিয়সী। তাইৰ চৰণৰ নুপূৰধৰনিযে বহুতৰ হিয়া নচুৱাইছিল। ইফালে ধনপৎ সিঙে ধনৰ জৰিয়তে নুপূৰ-ধাৰিণী প্ৰিয়াৰ হিয়াত খলক তুলিব পাৰিছিল। সেইবোৰৰ গোটেইখিনি ক'বলৈ গ'লে এখন মহাভাৰত হ'ব।

নৈ-ঘাটত ঘূৰি ফুৰা আদহীয়া বয়সৰ হীৰা বাই আছিল তেতিয়াৰ হীৰা ৰহমান। চান্দ ৰহমানৰ বৰ জীয়াৰী।

চান্দ ৰহমানৰ ঘৰখন আগৰে পৰা চহকী। কিন্তু সেই টকা সি ৰাখিব নোৱাৰিলে। ঘৰত ঘৈণীয়েক আৰু দুজনী ছোৱালী। হীৰা আৰু আয়েসা। সিহঁতক শিক্ষা দিওঁতেও তাৰ বহুত টকা খৰচ। হীৰাই শিক্ষা পাইছিল নাচত আৰু আয়েসাই মাৰ্গ সঙ্গীতত। সিফালে ঘৈণীয়েক বেমাৰী। তাইৰ বেমাৰ বাটোতেও বহুত খৰচ। সিফালে নিজেও নবাবৰ কায়দাত থাকিব বিচাৰে। বিলাতী মদতহে তাৰ ৰুচি। মহাসমৰৰ পিছত ঠিকাৰ কাম কমে। চান্দ ৰহমানৰ বয়সো বাঢ়ে। এলাহ হয়। এতিয়া তাৰ উপাৰ্জন মাথোন দুটা ভাৰা ঘৰ।

চান্দ ৰহমান জাগতিক কাৰ্য্যলৈ নিৰ্বিকাৰ হৈ পৰে। চিকিৎসাৰ অভাৱত ঘৈণীয়েকৰ অসুখ বেছি হয়। শেষত তাই পক্ষাঘাত হৈ পৰি থাকিবলগীয়া হয়। এনে অবস্থাত ৰূপহী ছোৱালী দুজনীয়ে নিজৰ ভৱিষ্যতলৈ নিজে চকু দিবলগীয়া হয়। নিজৰ সৌন্দৰ্য্য-সম্পদে সিহঁতৰ জীৱনলৈ প্লাৱন আনে। আয়েসা প্ৰণয়াৱদ্ধ

হয় এটা সামৰিক বিভাগৰ এন এচ অ'ৰ লগত। সি হেনো আত্ৰাৰ কোনোবা ভাল বংশৰ ল'ৰা। নাম তায়াবজী। তাই তাৰ লগত গুচি যায়। ইফালে প্ৰতাপী ঠিকাদাৰ ধনপৎ সিং এই চহৰে এটা বিচিট্ৰানুষ্ঠানৰ সন্ধিয়া হীৰা বহমানৰ দেহৰ ছন্দ আৰু চৰণৰ নুপূৰ-ধ্বনিত সন্মোহিত হয়। এয়ে আৰম্ভ। ধনপতৰ অৰ্থসংক্ৰান্ত উদাৰতাৰ ফলত হীৰা বহমানৰ ঘৰখন ঠন ধৰি উঠে। চান্দ বহমানে দামী হুইস্কি খাবলৈ পায়। হীৰাই মাকক ডাঙৰ ডাক্তৰক দেখুৱাব পৰা হয়। মাকে বেজী আৰু দৰৱপাতি পাই পক্ষাঘাত ৰোগৰ পৰা অলপ বাৰু পায়। তাই ভৰিখন চোছৰাই চোচৰাই বাৰাণ্ডাত বহিব পৰা হয়। মাক আৰু বাপেক চান্দ বহমানৰ শলাগ পাই নিতৌ সিহঁতৰ ঘৰলৈ অহা ধনপৎ সিং তেনেই ঘৰৰ ল'ৰা হৈ পৰে। মাজে মাজে সি ৰাতি থাকি যায়। তেতিয়া চান্দ বহমানে দুহিতাৰ প্ৰিয়জনৰ লগত একেলগে স্ক্ৰু হুইস্কি, চিকেন বিৰিয়ানী আদি খাবলৈ পায়। হীৰা-ধনপতৰ প্ৰণয় দিনে দিনে গাঢ় হৈ আহে। এই প্ৰণয়ৰ চমৎকাৰিত্বই চহৰৰ এই শাস্ত্ৰ, স্থবিৰ, নিস্প্ৰাণ অঞ্চলটো জগাই তোলে। এই চুবুৰীটোত যেন প্ৰভাত-পখীৰ কুঞ্জনে, পুৱাৰ ৰ'দে আৰু দিনান্তৰ আন্ধাৰৰ অন্তৰঙ্গতাই নতুন অৰ্থ বহন কৰে।

এই প্ৰণয়ে ধৰ্মৰ ভিন্নতা নেমানে। ইয়াক অপৰিণামদৰ্শী বুলিও ক'ব নোৱাৰি। কাৰণ, ধনপতে কৰ্ট মেৰেইজ কৰাবলৈকো যো-জা চলায়।

ধনপৎ এই বয়সতে ডাঙৰ ঠিকাদাৰ। তাকো নলা আৰু মথাউৰি বিভাগত কাম কৰা ঠিকাদাৰ। তাৰ কাৰণে পইচা হাতৰ মলি। হীৰাৰ মতে তাইৰ কাৰণেই হেনো সি নিজৰ ৰাজ্যলৈ নগৈ ইয়াতেই বসতি কৰিব। কাৰণ সি তাইক বিয়া কৰাবলৈ হ'লে ঘৰৰপৰা বিচ্ছেদ হ'ব লাগিব। সি চৰকাৰী হাইস্কুলটোৰ ফালে এটা ঘৰো সাজিলে। এদিন সেই ঘৰত হীৰাৰ পৰিয়ালটোকো স্থাপন কৰিলে। সেই নতুন ঘৰটোত থকাৰ দিনৰেপৰা প্ৰায় চাৰিটা মাহ হীৰাৰ জীৱনৰ অতি উজ্জ্বল অধ্যায়। তেতিয়া ধনপৎ-হীৰাই বৰনৈত সু-সজ্জিত নাৱত ঘূৰে। তাকে দেখি পাৰৰ সাধাৰণ মানুহবোৰে ৰ লাগি লাগি চায়। সিহঁতে জীৱনৰ বৈচিত্ৰ বিচাৰি যায়— শ্বিলঙলৈ, দাৰ্জিলিঙলৈ, কলিকতালৈ।

কিন্তু হীৰাৰ জীৱনৰ এই সুখ ওপৰৰ নেদেখাজনে নসহিলে।

সেইদিনা আছিল মাৰ্চৰ একত্ৰিছ তাৰিখ। চৰকাৰৰ লগত টকা-পইচাৰ লেন-দেন সেইদিনা শেষ কৰিব লাগে। সেইদিনা প্ৰতি বছৰে অফিচবোৰ, ট্ৰেজাৰী

আৰু বেঙ্কবোৰ গোটেই নিশা চলি থাকে। ঠিকাদাৰবোৰৰ কাৰণে সেই দিনটো গুৰুত্বপূৰ্ণ।

সেইদিনাৰ একত্ৰিছ মাৰ্চত তিনিচুকীয়াৰদ্বাৰা কাৰ্য্যালয়ে পাছ কৰা বিলৰ প্ৰায় একলাখ টকা পাওঁতে ধনপতৰ ৰাতি প্ৰায় আঠটা বাজে। সেই টকা লৈ সি আহিব লাগিব ত্ৰিছ মাইল নিলগৰ তাৰ বাসস্থানলৈ। সেইটো কোনো বিপদৰ কথা নহয়। আগতেও এনেকৈ একত্ৰিছ মাৰ্চ নেলাগে আন দিনাও সি অদ্ভুদ অদ্ভুদ সময়ত 'কেচ' টকা আনে। তাৰ কোনো বিপদ হোৱা নাই। এইবাৰো বিপদৰ আশঙ্কা নাই। তাৰ বিলাতী মৰিচ নামৰ গাড়ীৰ ড্ৰাইভাৰ নবেন্দু কৰ বৰ সাহসী। তাৰ লগত তাৰ বিশ্বস্ত মহৰী গোলোক চেতিয়াও আছে।

সিহঁত চাবুৱী পাৰ হওঁতে প্ৰায় চাৰে নটা বাজিছিল। নবেন্দু কৰে খুব বেগেৰে গাড়ী চলাইছিল। প্ৰায়ে মদলৈ অৰুচি ভাৱ দেখুওৱা নবেন্দুৱে কিন্তু সেই ৰাতি মদ খাইছিল। কিন্তু চাবুৱা আৰু নাদুৱাৰ মাজত থকা উপপথ এটা পাওঁতেই তিনিটা মানুহে সিহঁতৰ বাট ভেটি ধৰিছিল। এনে পৰিস্থিতিত বিপদৰ সংকেত পাই ধনপত আৰু গোলোক চেতিয়াই একেলগে "চলাই লৈ যা" বুলি চিঞৰিছিল। পিছে নবেন্দুৱে গাড়ীৰ গতি কমোৱাৰ লগে লগে গুলিৰ শব্দ শুনা গৈছিল। ধনপতেও পিস্তল উলিয়াইছিল। কিন্তু তিনিটা দুৰ্ঘৰ ডকাইতৰ হাতত ইতিমধ্যে চকাৰ পাম যোৱাত বৈ যোৱা জীপখনত থকা ধনপতহঁত তেনেই শ'লঠেকত পৰিছিল। ধনপতে মৃত্যু বৰণ কৰিছিল। গোলোক চেতিয়া পিছদিনা হস্পিতেলত মৰিছিল। নবেন্দু হেনো পলাইছিল। গোটেই কাণ্ডটো পাঁচ মিনিটৰ ভিতৰত ঘটিছিল। দহ মিনিটমানৰ পিছতহে ট্ৰাক এখনে মৃত ধনপত আৰু মৃতপ্ৰায় গোলোক চেতিয়াক পাইছিল। ডকাইত তিনিটাই টকাৰ মোনাটো লৈ দুখন মটৰ চাইকেলেৰে পলাইছিল। পিছতহে গম পোৱা গৈছিল যে এই লোমহৰ্ষক ডকাইতিত ড্ৰাইভাৰ নবেন্দু কৰ যোগ আছিল।

হীৰা ৰহমানৰ শোক হেনো বৰ্ণনাভীত আছিল। কেইদিনমানলৈ হেনো তাইৰ বিননি শুনি বাটৰুৱাৰো চকু চলচলীয়া হৈছিল। ধনপৎ সিঙৰ সন্মানৰ চিনস্বৰূপে পিছদিনা পাঠআলি আৰু নতুন বজাৰৰ বজাৰ-সমাৰবোৰ বন্ধ আছিল।

ধনপতৰ মাক আৰু ককায়েক উত্তৰ প্ৰদেশৰপৰা আহিছিল। ইতিমধ্যে নগৰৰ মৰিশালীত ধনপতৰ শ দাহ কৰা হৈছিল। মাক আৰু ককায়েকে চান্দ

বহমান আৰু হীৰাক দেখি ধন্যবাদ হে দিছিল — পৰ ঠাইত তাক আপোন বুলি ভবাৰ কাৰণে।

ঘৰটো হীৰাইঁতৰে হৈছিল।

তাৰ পিছত সময়ে প্ৰেম, শোক আৰু সোঁৱৰণৰ গাঢ় ৰং শেৰ্তা কৰিলে। চান্দ বহমান বেছি বুঢ়া হ'ল আৰু সি বেছিকৈ মদ খাবলৈ ললে। হীৰাৰ মাক মৰিল। সময়ে আৰু উদণ্ড যৌৱনে তাইৰ সন্ত্ৰম আৰু চেতনাৰ ধাৰক ভোটা কৰিলে।

কামনাৰ আবেদনেৰে পুষ্ট যৌৱন-গৰবিনী হীৰা বহমান হ'ল বাৰ বিলাসিনী। তাইৰ জীৱনলৈ আকৌ প্ৰাচুৰ্য আৰু আত্মক্ষয়ী আনন্দ ভোগৰ সামগ্ৰীবোৰ ঘূৰি আহিল।

এনে বিনোদিনীৰ এটা নিজস্ব পৰ্যায়কাল থাকে। এটা সম্পূৰ্ণ জীৱনৰ তুলনাত এই সময়খিনি নিতান্ত চুটি। মাথোন পূৰ্ণ যৌৱনৰ পৰা সময়ে যৌৱনক ক্ষমা নকৰাৰ দুই-এটা চিন দেখা দিয়ালৈকেহে সিহঁতৰ সময়।

হীৰাৰ সেই সময়চোৱা পাৰ হৈ গ'ল। তাইৰ জিলমিল চকুলৈ ক্লান্তি নামি আহিল। সুন্দৰ দেহৰেখাত এতিয়া মেদৰ প্ৰলেপ।

হীৰা বাই নামৰ ঘাটৰ দাঁতিত ঘূৰি ফুৰা আদহীয়া তিৰোতা জনীয়েই সেই উপকথাৰ পৰী যেন হীৰা বহমান।

এয়া বৃটিছৰ দিনৰ কথা। দ্বিতীয় মহাসমৰৰ বহু আগৰ কথা।

বৃটিছ কোম্পানীৰ ষ্টিমাৰ ৰোৱা ঘাটত এতিয়া হীৰা বাইৰ নতুন ৰূপ। তাই দিনটোত দুবাৰ ঘাটলৈ আহে। তাইৰ পাছে পাছে তোষামোদকাৰীৰ দল এটা থাকে। তাইৰ দেহৰ আকৰ্ষণীয় শক্তি এতিয়াও হেৰাই যোৱা নাই। এতিয়াও তাইৰ চকুৱে কথা কয়। তাই আদহীয়া বয়সতো শৰীৰটো ভালকৈ ৰাখিব পাৰিছে।

ঘাটত কাম কৰা সৰু সৰু মানুহবোৰৰ সদায় টকা পইচাৰ অভাৱ থাকেই। সিহঁতৰ আৰু সৰু সৰু দোকানবোৰক হীৰা বায়ে টকা ধাৰ দিয়ে। এতিয়া তাইৰ আকৰ্ষণীয় শক্তিত ভোল গ'ল — ঘাটৰ কুলিবোৰৰ চৰ্দাৰ ৰঘুবীৰ। সেইবাবে ধাৰৰ টকাবোৰ আদায় কৰাৰ বাবেও তাইৰ বৰ সুবিধা হ'ল। ৰঘুবীৰে তাইৰ লগতে থাকিবলৈ ল'লে। হীৰা বায়ে বৰ আশা কৰিছিল যে তাইৰ এটা সন্তান

হওক। কিন্তু দেখাত আকৰ্ষণীয় হৈ থকা সত্ত্বেও তাইক বয়সে প্ৰতিশোধ ল'লে। তাইৰ দেহে মাতৃ হোৱাৰ ক্ষমতা হেৰুৱালে। মেডিকেল স্কুলৰ লেডি ডাক্তৰ মেটিন্ডাই এই ৰায় দিলে।

এনে সময়তে গছৰ তলত চাং পাতি বিডি চিগাৰেট বেচা ইশ্বাদক তাইৰ চকুত পৰিল। সুন্দৰ লোদোৰ পোদোৰ ল'ৰাটো দেখি তাইৰ মোহ জাগিল। তাইৰ মনলৈ মাতৃত্বৰ ভাব আহিল। তাই তাক পোনতে বহুত আদৰ সাদৰ কৰিলে। বহুত ফুলালে। চতুৰ ইশ্বাদে বুজি পালে যে এই আদৰ সাদৰত স্বার্থ বা কৃত্ৰিমতা নাই। সিয়ো হীৰা বাইক মাতৃৰূপে গ্ৰহণ কৰিলে। সি আৰু বিডি চিগাৰেটৰ দোকান দিবলগীয়া নহ'ল। হীৰা বায়ে তাক স্কুলত দিলে। সি দেওবাৰেহে তাৰ 'আম্মা'ৰ লগত ঘাটলৈ আহি থাকিল। হীৰা বাইক তাৰ যিমান পছন্দ চৰ্চাৰ ৰঘুবীৰক তাৰ তাতকৈ বেছি পছন্দ। কাৰণ সি স্তিমাততে ডাঙৰ হোৱা ল'ৰা। সেই বাবে স্তিমাতৰ ঘাটৰ লগত জড়িত মানুহ তাৰ বেছি আপোন। বিডি চিগাৰেটৰ দোকান দিবৰ বাবে ঠাই ডোখৰ ৰঘুবীৰেই তাক পোনতে দেখুৱাই দিছিল। বাপেক চাক্জিদ খাঁৰ লগতো ৰঘুবীৰৰ ভাল আছিল।

ইশ্বাদৰ স্কুলতকৈ ঘাটটোলৈহে আকৰ্ষণ বেছি আছিল। মাজে মাজে স্কুলৰ পৰা পলাই আহিও ঘাটৰ কুলিবোৰ, মুডি, চিৰা বেচা দেখুৱালী তিৰোতাবোৰ আৰু নিষিদ্ধ কাম কৰি ফুৰা তাৰ বয়সৰ ল'ৰাবোৰৰ লগত সি আড্ডা মাৰিছিল। গৰম বন্ধৰ দিনবোৰ সি প্ৰায় ঘাটেতেই কটাইছিল।

তাৰ পঢ়া শুনাৰ মন নাছিল কাৰণে পাঠবোৰ দিনে দিনে কঠিন হৈ আহিবলৈ ধৰিলে। সি পঢ়া এৰি দিলে। সি পিলিঙা ডেকা হ'ল। সি গম পালে যে হীৰা বাই আৰু ৰঘুবীৰৰ বহুত টকা আছে। এই টকা উপাৰ্জন কৰাৰ উৎস বেলেগ। ব্লেক মাৰ্কেটিং।

ভাৰতৰ মানুহক সুস্থ সবল কৰি তুলিবৰ বাবে বৃটিছে দেশ এৰি যোৱাৰ কিছু আগৰপৰা কানি-ভাং খোৱাটো নিষিদ্ধ কৰি দিয়া নাছিল। গান্ধীৰ ভলণ্টিয়াৰৰ সত্যাগ্ৰহৰ প্ৰকোপত পৰিহে এনে কাম কৰিছিল। ইয়াৰ ফলতেই এইবোৰৰ চোৰাং কাৰবাৰৰ খুব প্ৰচলন হৈছিল। তেতিয়া ৰাস্তা কম আছিল আৰু বেয়াও আছিল। সেই অনুপাতে যানবাহনো প্ৰায় নাছিলেই বুলি ক'ব পাৰি। গতিকে নদীবোৰে

যাতায়াতৰ সুবিধা দিছিল। ৰেল আৰু ষ্টিমাৰৰ প্ৰাধান্য সমান আছিল আৰু ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ ঘাটবোৰ এতিয়াৰ ব্যস্ত ৰেল ষ্টেচন বোৰৰ দৰে কৰ্ম চঞ্চল আছিল। ডিব্ৰুগড়, গুৱাহাটী আৰু ধুবুৰী প্ৰধান ব্যৱসায় কেন্দ্ৰ হিচাবে লোৱাৰ মূলতে হ'ল বৃটিছ ষ্টিমাৰ কোম্পানীবোৰৰ যোগেদি প্ৰচুৰ বয়বস্কৰ পৰিবহন।

লগতে এই পৰিবহন ব্যৱস্থাই চোৰাং কাৰবাৰৰ সুবিধা দিছিল। ষ্টিমাৰ কোম্পানীত কাম কৰা মানুহ, কুলি, চৰ্দাৰ, মহাজন, পুলিচ আদিকে ধৰি দুপ্ত চক্ৰটোৰ যোগেদি কেনেকৈ মোনে মোনে কানিয়ে হাত সলাইছিল, এই বিষয়ে আৱকাৰী বিভাগৰ মানুহতকৈ ইশ্বাদেহে বেছি কথা জানিছিল। কাৰণ পাঁচআলি ঘাটৰ এই দুপ্ত চক্ৰটোক ৰঘুবীৰ আৰু হীৰা বায়েহে নিয়ন্ত্ৰিত কৰিছিল। সিহঁতে অবাধে এই কাম চলাই যাব পাৰিছিল। খুব কম সময়ৰ ভিতৰতে বহুত টকাৰ মালিক হোৱাৰ কাৰণে আৰু জীৱন ধাৰণৰ মানদণ্ড আশাতীত ভাবে উন্নত হোৱা বাবে আৱকাৰী বিভাগৰ সাধাৰণ কৰ্মচাৰীবোৰে ৰঘুবীৰ আৰু হীৰা বাইৰ কাষকে চাপিব পৰা নাছিল। ৰঘুবীৰে ঘাটত চৰ্দাৰগিৰি কৰিছিল কিন্তু আগৰ চৰ্দাৰৰ কাম এৰিছিল।

হীৰা-ৰঘুবীৰৰ সংসাৰ খন ৰং আৰু সুৰভিৰে স্বপ্নময় হৈ পৰিছিল। সিহঁতৰ আশা-ভৰসাৰ থল আছিল ইশ্বাদ। সমগ্ৰ চহৰতে সিহঁতৰ নৱলক্ৰ ঐশ্বৰ্য্যৰ বাতৰি বিয়পিছিল। ৰঘুবীৰে সুকীয়াকৈ ধুম-ধুপালকৈ দুৰ্গাপূজা আৰু কালীপূজা পাতিছিল। তেতিয়া সিহঁতে আত্মা-লক্ষ্মীৰপৰা অনা জনাজাত বাঈজী-খেমতাৱালীয়ে চহৰৰ বায়ুত উন্মাদনা বিয়পাইছিল। এইদৰে হীৰা-ৰঘুবীৰে মুঠিয়ে মুঠিয়ে ধন খৰচ কৰিছিল। মানুহে বাঃ বাঃ দি কৈছিল, “এনে দিলদাৰ মেলা আৰু ক'ত দেখিম?”

হীৰা ৰঘুবীৰৰ মনত ধৰ্মাঙ্কতাৰ স্থান নাই। সিহঁতে প্ৰতিটো শুকুৰবাৰে গৰীবক খোলা হাতে দান দিছিল। ষ্টিমাৰ ঘাটৰ ৰোজা ৰখা মুছলমান কুলি কেইটাক ৰঘুবীৰে কৈছিল, “তহঁতে দুখৰ কাম কৰ। পৰাপক্ষত ৰোজা নৰখাই ভাল। ৰোজা ৰখা কেইটাই ৰোজ ৰোজ মোৰ তাত ৰোজা ভাঙিবিহি।” সিহঁতে ঈদত দিয়া খানাবোৰ সকলোৰে মুখে মুখে হৈছিল। অকল এয়ে নহয়। ঈদৰ সময়ত সিহঁতে কাৱালী আৰু গজলৰ মজলিচো পাতিছিল। লক্ষ্মী আৰু হাযদৰাবাদৰপৰা গায়ক-গায়িকা অনাইছিল।

ঈশ্বাদ খাঁৰ কৈশোৰ সেই নানাবগ্ণী দিনবোৰৰ মাজত পাৰ হৈছিল আৰু সি লগে লগে লাভ কৰিছিল শীঘ্ৰে অগাধ ধন সম্পত্তিৰ অধিকাৰী হোৱাৰ গুপ্ত মন্ত্ৰ। তাৰ এটা ধাৰণা সৰুতেই বদ্ধমূল হৈছিল যে জীৱনৰ পৰম বন্ধু হ'ল ধন আৰু ইয়াৰ যোগেদি সকলো বিপৰ্য্যয়ৰ পৰা হাত সাৰিব পাৰি। সি জানিলে যে তাৰ আশ্মাইঁতৰ গোপন কাৰবাৰ আবকাৰী বিভাগে সমূলি বন্ধ কৰিব নোৱাৰিলেও যথেষ্ট কৰ্মাব পাৰে। কিন্তু মণিকাঞ্চনৰ চিকমিকনিত এনে এটা সন্মোহনী শক্তি আছে যে ই সকলোকে বশ কৰিব পাৰে। সি জানিছিল যে আবকাৰী বিভাগৰ মানুহে মাজে মাজে কানি-ভাং আদি ধৰে, — চৰকাৰৰ চকুত ধূলি দিবলৈহে। আচলতে আবকাৰী বিভাগৰ মানুহবোৰ তাৰ আশ্মাইঁতে উদাৰভাৱে দিয়া উৎকোচৰ বশ। আবকাৰী বিভাগটোত কেইটামান দুৰ্নীতিগ্ৰস্ত বিষয়া থকা কাৰণে তাৰ আশ্মাইঁতৰ কানিৰ কাৰবাৰ কৰাত বহু সুবিধাহে হৈছে।

কিন্তু সকলোৰে দিন সমানে নেযায়। এই ব্যৱসায় চলি থকাৰ কাৰণে গান্ধীৰ ভলণ্টিয়াৰবোৰে হেনো ৰজাঘৰত ছলস্থল লগাই দিয়ে। ফলস্বৰূপে হীৰা-ৰঘুবীৰে তুপ্ত ৰখা আবকাৰী বিষয়াৰ দলটো বদলি হয়। নতুনকৈ কাৰ্যাভাৰ গ্ৰহণ কৰা আবকাৰী অধীক্ষকজনে ৰঘুবীৰৰ ঘৰ খানাতালাচ কৰে। কিন্তু একো বস্তু নেপায়। কিন্তু ৰঘুবীৰৰ 'কেৰিয়াৰ' হিচাপে কাম কৰা দুটা মানুহে ছমাহমান জেল ভাত খাবলগীয়া হয়। কিন্তু অধীক্ষকজনৰ দিনতে গান্ধীৰ ভলণ্টিয়াৰবোৰৰ অভিযোগবোৰ টাপ মৰাৰ পিছত আন এটা চোৰাং কাৰবাৰীৰ দলে গা কৰি উঠে। সিহঁতৰ লগত ৰঘুবীৰৰ দলৰ সংঘৰ্ষ হয়। ৰঘুবীৰে ভাবে যে তাৰ কৌশল সলনি কৰিবৰ সময় হৈছে। সিহঁতে চোৰাং কাৰবাৰকে একমাত্ৰ নিৰ্ভৰ কৰি চলাটো ঠিক হোৱা নাই বুলি ভাবে। সেই সময়তে এতিয়া মৌচম মঞ্জিল থকা মাটিখিনি সিহঁতে কিনি লয়। হীৰা-ৰঘুবীৰে হাতত থকা ধনেৰে এটা তেলৰ কল আৰু ডুমডুমাত ফালে দুটা কাঠৰ কল পতাৰ আঁচনি লয়। এতিয়া ঈশ্বাদৰ ডুমডুমাত দুটা কাঠৰ কল আৰু মাকুমত এটা ধানকল আৰু এটা তেলৰ কল আছে। কিন্তু এইবোৰ ঈশ্বাদে পিছত অৰ্জা বস্তুহে। ৰঘুবীৰে মাকুমত তেলৰ কল বহুৱাবলৈ চাই-চিতি থকাৰ সময়তে এদিন আবেলি দুবৈৰপৰা লক্ষ্য কৰি মৰা এটা গুলীত ৰঘুবীৰ নিহত হয়। সি যে শত্ৰুপক্ষৰ গুলীত নিহত হৈছে এই কথা হীৰাৰ বুজিবলৈ বাকী নেথাকে। ঈশ্বাদ চফল ডেকা। ঈশ্বাদ আৰু হীৰা বাইৰ অন্তৰত প্ৰতিশোধৰ

অগনি জ্বলে। কিন্তু এই প্ৰতিশোধ ইৰ্ষাদে অকলেহে লবলগীয়া হয়। কাৰণ ৰঘুবীৰৰ হত্যাৰ তিনি মাহৰ পিছত হীৰা বাইৰ মৃত্যু ঘটে। এই মৃত্যুও পাতাল জীৱনৰ অন্য এক কৰুণ কাহিনী।

ভৰ যোৱান কালত ধনপত সিং হীৰাৰ বুকু উদং কৰি অজ্ঞান দেশলৈ গুচি গ'ল। পিছত ভাটী বয়সত যিটো মানুহে তাইৰ জীৱনলৈ আনি দিছিল সংযত দ্বিতীয়বিধ প্ৰেম আৰু ভৱিষ্যতৰ এখন ৰঙীন ছবি, এতিয়া সেই মানুহটোও তাইৰ হৃদয় শূন্য কৰি গুচি গ'ল। কিন্তু এইবাৰ তাই আগৰ দৰে ব্যাকুল নহয়। কাৰণ খহনীয়া আৰম্ভ হলেই আৰু এতিয়া তাইৰ আছে — যথেষ্ট টকা আৰু আশাৰ মাণিক স্বৰূপ চফল ডেকা ইৰ্ষাদ।

ৰঘুবীৰৰ হত্যাৰ সাদিনৰ পিছৰেপৰা হীৰা বাইৰ মূৰটো আচম্ভাই কৰি থকা হ'ল। বমিও হবলৈ ধৰিলে। পাঁচআলি ঘাটৰ নাগিনা মুচিয়াৰৰ ঘৈণীয়েক জানকী আকৌ এই ঘাটৰ আটাইবোৰ তিৰোতাক গৰ্ভৱতী হ'লে আজ মাৰে। হীৰা বায়ে তাইক মতাই পঠিয়ালে। লক্ষণবোৰ দেখি জানকীয়ে ক'লে, --“বৰ ভাল কথা। বহুত বকচিচ দিব লাগিব। গৰ্ভ হৈছে।”

কথাটোত হীৰা বাইৰ বিশ্বাস হ'ল। তাই জানকীক দহটা টকা দিলে। জানকী যোৱাৰ পিছত তাই অকলে ছৰাও ৰাওকৈ কান্দিলে। তাই জানে যে তাইৰ জীৱনলৈ ৰঘুবীৰ অহাৰ পিছত তাইৰ মন উজলি উঠাৰ লগে লগে দেহটোও সলনি হ'বলৈ বিচাৰিলে। লেডি ডাক্তৰ মেটিম্ভাই তাইক চাবৰ সময়ত তাইৰ উদৰৰ জনম দিয়া উপকৰণ কেইটা নিষ্ক্ৰিয় আছিল। মাহেকীয়া ঋতু নহৈছিল। তাৰ পিছত কিন্তু গাভৰুৰ দৰে মন এটা পোৱা কাৰণেই নাইবা ৰঘুবীৰৰ সান্নিধ্যই পুৰণি বাসনা জগাই তোলাৰ কাৰণেই হয়তো প্ৰকৃতি তাইৰ প্ৰতি সদয় হৈছিল। মাহেকীয়া ঋতুৱে তাইক নাৰীত্বৰ মহিমা দিছিল। কিন্তু অদৃষ্টৰ কি পৰিহাস যে তাইৰ সন্তান সন্তৰা হোৱাৰ লক্ষণে দেখা দিলে ৰঘুবীৰক কালে হৰি নিয়াৰ পিছতহে।

হীৰা বাইৰ বাস্তৱ বুদ্ধি প্ৰচুৰ আৰু বাস্তৱৰ লগত মুখামুখি হোৱাৰ সহসো অসামান্য। তাই ভাবিলে কথাটো লুকুৱাই ৰখা উচিত নহয় আৰু সন্তানটো নষ্ট কৰাৰ প্ৰশ্নই নুঠে। তাই সেইদিনাই ইৰ্ষাদক ক'লে, “তই এতিয়া ডেকা হৈছ।

তই কথাতো খুজি পাবি। সেই কাৰণেই তোক মাতি আনি কথাতো ক'বলৈ মই লাজ পোৱা নাই। দেখাত সাধাৰণ হলেও আচলতে কথাতো গহীনেই। চব আত্মাৰ শিয়াল। মোক যদি এজোপা গছ বুলি ভাব, সেইজোপা গছত মই আবতৰীয়া বেঙেনা ভাৰ বব খুজিছোঁ। আৰু দুমাহৰ পিছত মই এনেকৈ ঘূৰি ফুৰিব নোৱাৰিম। দেহায়ো নসহিব, দেখাতো কথাতো বেয়া হ'ব। গতিকে তয়ে মানুহবোৰৰ চাৰ্জ ল'বি। অসমৰ ক'ত ক'ত আমাৰ মানুহ আছে, তই জানই। সিফালে মিলবোৰ সজাৰ কাম চলি থাকিব লাগিব।”

ইশ্বাদে সকলো শুনি থাকিল। সি একো নেমাতিলে। হীৰা বায়ে আকৌ ক'লে, “চোৰাংচোৱা ৰাখিবি। আমাৰ মানুহ সিফালে যোৱাৰ গম পালে খতম কৰি দিবি। আৰু এটা কথা। আৰুদুলাৰ ওপৰত চকু ৰখা হৈছেতো?”

আৰুদুলা হ'ল শত্ৰু পক্ষৰ দলপতি। তাৰ মানুহেই ৰঘুবীৰক গুলীয়াইছিল। ইশ্বাদহঁতে ব্যক্তিগতভাৱে চোৰাং-চোৱা লগাই এই কথা জানি ল'লে। এতিয়া আৰুদুলা কেতিয়া ক'লৈ যায় এই বিষয়ে ইশ্বাদৰ হাতত পুঙ্খানুপুঙ্খ তালিকা আছে। সি হীৰা বাইক তাকে ক'লে। তাই শুনি আশ্চৰ্য হৈ পুনৰ ক'লে, “মনত ৰাখিবি, ইশ্বাদ, যিদিনাই বদলা লবলৈ পাহৰি যাবি, সেইদিনাই ৰঘুবীৰে কষ্টেৰে পতা আমাৰ ৰাজ্যখন খহি জহি যাব। অ' আচল কথাতোৱেই কোৱা হোৱা নাই। ইয়াত আজিৰেপৰা চাৰিটা গাৰ্ড থাকিব লাগিব।”

এইদৰেই ইশ্বাদ খাঁৰ লোকচক্ষুৰ অস্ত্ৰবালৰ অপৰাধীৰ জগতখনৰ লগত পৰিচিত হয়। সি এই জগতখনক তাৰ নিয়ন্ত্ৰণাধীন কৰি ৰখাৰো যোগ্যতা অৰ্জন কৰে। এতিয়া মাত্ৰ তাৰ একমাত্ৰ চিন্তা হ'ল আন এটা আন্ধাৰৰ ৰজা আৰুদুলাক খতম কৰি দিয়া।

ইফালে হীৰা বাইক গৰ্ভস্থ শিশুৱে আমনি দি থকা হ'ল। লেডি ডাক্তৰ মেটিন্ডা এবাৰকৈ আহি তাইক পৰীক্ষা কৰি থকা হল। তাইক পুষ্টিৰ আহাৰ খোৱাৰ উপদেশ দিলে। গাত জোৰ আহিবৰ বাবে বড়ি খাবলৈ দিলে। কিন্তু প্ৰকৃতিৰ বিৰুদ্ধে গৈ জয়ী হোৱা ইমান সহজ কথা নহয়। এদিন পুৱাতে হীৰা বাইৰ আগতীয়াতকৈ প্ৰসব বেদনা আৰম্ভ হ'ল। ততাতৈয়াকৈ বেৰি হোৱাইট মেডিকেল স্কুলৰ হস্পিটেললৈ লৈ যোৱা হল। কিন্তু তাত আচল সকলো ব্যৱস্থা খটুওৱা সত্ত্বেও একো লাভ নহ'লে। চল্লিছ বছৰৰ পিছত গৰ্ভ ধাৰণ কৰিলে এনে

অবস্থাই হয়। হীৰা বায়ে মাজ নিশা এটা কম ওজনৰ বিকৃত মৃত সন্তানৰ জন্ম দি চকু মুদিলে।

সেই তাৰিখটো আছিল মনত থকা বিধৰ। ১৯৪৬ চনৰ ১৪ আগষ্টৰ মাজনিশা। এৰা, ঠিক তাৰ এবছৰৰ পিছত এনে এটা মাজ নিশা জবাহৰলালে দিল্লীৰ লালকেল্লাৰপৰা ভাৰতৰ জনগণক 'নিয়তিৰ লগত মিলন-সংকেত'ৰ কথা কৈছিল।

গান্ধীৰ অহিংস নীতিৰে স্বাধীনতা পোৱা হ'ল বুলি চাৰিওফালে ঢাক ঢোল বজোৱা হল যদিও দ্বিখণ্ডিত ভাৰত মাতাই যন্ত্ৰণাতে চিঞৰিলে। হিংস্ৰ নীতিৰে স্বাধীনতা পোৱাহেঁতেন যিমানখিনি লোক শ্বহীদ হলহেঁতেন পেটেল-জবাহৰলাল-জিন্নাৰ বুঢ়া কালৰ অভিল্লাষ পূৰণ কৰিবৰ কাৰণে ভাৰত দ্বিখণ্ডিত হোৱাৰ হেতু তাতকৈ বহুত গুণে বেছি মানুহ সাম্প্ৰদায়িক ৰোষৰ বলি হ'ল।

অহিংস নীতিৰে স্বৰাজ পোৱা গ'ল বাবে ইয়াত ৰাম ৰাজ্য হোৱাৰ কথা। এয়াই আছিল বাতৰি কাকত আৰু আকাশবাণীৰ জৰিয়তে নেতাসকলৰ প্ৰতিশ্ৰুতি। স্বাধীন ভাৰতৰ প্ৰথম প্ৰধান মন্ত্ৰী জবাহৰলাল নেহৰুৱে ক'লে — চোৰাং বেপাৰীক তৎ মুহূৰ্তে পোৱা বিজুলী বাতিৰ খুঁটাত ফাঁটী দিব লাগে। ইয়াকে শুনি উপকূলস্থ চোৰাং বেপাৰীবোৰে বস্বেত, কলিকতাৰ গাৰ্ডেন ৰিচত, শিলিগুৰিত আৰু আন অসংখ্য ঠাইত মদৰ টেবুলত একত্ৰিত হৈ চাটগৈ পাৰেমানে হাঁহিলে। চোৰাং বেপাৰীবোৰে অৰ্থনীতিৰ তত্ত্ব, সমাজ আৰু কৃষ্টি সংস্কৃতিৰ কথা নেজানিব পাৰে। সিহঁতক নেতাসকলে ফুচলুওৱা বৰ টান। কাৰণ সিহঁত হ'ল যুগৰ জটিলতাৰ সৃষ্টি আৰু সিহঁতে এটা কথা বুদ্ধিজীৱীসকলতকৈ ভালকৈ জানে যে মানুহৰ প্ৰকৃতি আৰু প্ৰবৃত্তিৰ আদি কালৰেপৰা বিশেষ পৰিবৰ্তন হোৱা নাই। সেই বাবে গান্ধী ৰাজ্য বা ৰামৰাজ্য প্ৰতিষ্ঠা হব বুলি সিহঁতে নিজৰ কাম টিলাই দিয়া নাই।

নতুন আমোলত হেনো ক'লা টকা অৰ্জাৰ বেছি সুচলহে ওলাইছে। নৈতিকতাৰ ক্ৰমাগত পতন আৰু ভণ্ডামিৰ অবিৰত উত্থানে আন্ধাৰ জগতৰ মানুহবোৰক যথেষ্ট সুবিধা দিছে। তাকে আন্ধাৰৰ ৰজাবোৰৰ বুদ্ধিবলৈ খুব কম সময়হে লাগিল। ইশ্বাদ খাঁও সেই একে ধাতুৰে গঢ়া মানুহ। সি ভাবি পালে যে সিহঁতৰ 'ৰামৰাজ্যখন' লাহে লাহে শক্তিশালী হৈ আহিছে। সি দুখেৰে বঘুবীৰ আৰু হীৰা 'আম্মাৰ' কথা সুৰ্বিলে। চাহাবৰ দিন আছিল কাৰণেই তেওঁলোকে

খুব বুদ্ধি খটুৱাবলগীয়া হৈছিল আৰু কষ্টও কৰিবলগীয়া হৈছিল। কিন্তু দেশী শাসকে চোৰাং বেপাৰীক যথেষ্ট 'কনচেচন' দিছে। এতিয়া চব টকাৰ খেলা। নীতিতকৈ, চৰিত্ৰতকৈ, ব্যক্তিত্বতকৈ আৰু গুণতকৈ এতিয়া টকাৰ মূল্য বহুত বেছি। ইয়ে হ'ল গান্ধীৰ সপোনৰ ভাৰতবৰ্ষৰ বৃহৎ প্ৰহসনমূলক সত্য।

মানুহৰ, নেতাৰ আৰু শাসকবৰ্গৰ সাৰপানী পাই ১৯৪৭ চনৰ পিছৰ প্ৰকৃত পৰাধীন ভাৰতবৰ্ষৰ নাগৰিক ইৰ্ষাদ খাঁই দোপত দোপে উন্নতি কৰিবলৈ ধৰিলে। ইৰ্ষাদে তাৰ চোৰাং কাৰবাৰৰ লগত জড়িত মানুহখিনি ৰঘুবীৰ আৰু হীৰা নথকাৰ কাৰণে আগৰ দৰে চলেনে নচলে পোনতে চাই ল'লে। তাৰ পক্ষৰ মানুহৰ মাজত তিনিটাই গোপনে আব্দুলাৰ লগত হালিগলি কৰাৰ সি সন্তোদ পাই গ'ল। তাকে জানি এই পৰ্যন্ত উৎকণ্ঠহীনভাবে আৰু বিলাস আৰামেৰে ডাঙৰ হোৱা ইৰ্ষাদ খাঁ জ্বলি পকি উঠিল। সি অতিশয় নিষ্ঠুৰ হৈ পৰিল। তাৰ চকুৰ আগত ৰঘুবীৰ আৰু তাৰ মাতৃস্বৰূপা হীৰাৰ ছবি ভাগি উঠিল। তাৰ ভাব হ'ল, সিহঁতে যেন তাক হুকুম দিছে। তাৰ দেহৰক্ষী মানুহকেইটাক খুব সাধাৰণ কথা এটা কোৱাৰ দৰে ক'লে, "মোৰ লগত তহঁতৰ যিকোনো এটা থাকিলেই হ'ব। এতিয়া আমাৰ কাম হ'ব লাগিব সেই নিমখ-হাৰাম তিনিটাৰ মঙ হ'ব কাছই খাব লাগিব।"

"মঙ হ'ব কাছই খাব লাগিব"। এই চাৰিটা শব্দ অপৰাধীৰ পাতাল ৰাজ্যত খুব জনাজাত। ইয়াৰ অৰ্থ হ'ল হত্যা কৰি ব্ৰহ্মপুত্ৰত পেলাই দিয়া। ইৰ্ষাদৰ মুখত এইকেইটা শব্দ প্ৰথম ব্যৱহাৰ কৰে — সেইদিনা তাৰ দেহৰক্ষী কেইটাৰ আগতহে।

যেনে কথা তেনে কাম। সেই মানুহকেইটা দুদিনৰ পিছত নিশ্চিহ্ন হৈ যায়। এই খবৰ পাই আব্দুল্লা অধিক দেহৰক্ষীৰে পৰিবেষ্টিত হৈ থাকে।

"ইলপেস্তৰ মুদৈ আব্দুল্লাৰ মানুহ। দহ হেজাৰ টকা দিবি। নহ'লে তাৰ মঙ হ'ব কাছই খাব লাগিব।" — ইৰ্ষাদৰ অধীনত কাম কৰা গুণ্ডা কেইটাক এনে হুকুম দিয়াৰ ছদিনৰ পিছত মুদৈ চিৰদিনলৈ নিখোজ হয়।

আব্দুল্লাক খতম কৰি ইৰ্ষাদ নিশ্চিন্ত হয়। আব্দুল্লা কলিকতাৰ 'গাৰ্ডেন বিচ'ৰ এগৰাকী মহিলাৰ ওচৰলৈ প্ৰায়ে ৰাতিটো কটাৰলৈ যোৱাৰ সন্তোদে ইৰ্ষাদে পাই যায়। সেই মহিলাৰ শয়ন কক্ষতে আব্দুল্লাক ভেডনীয়া গুণ্ডাই হত্যা কৰে

আৰু ৰক্তাক্ত শৰীৰটো এটা কুখ্যাত গলিত পেলাই থোৱা হয়। ইশ্বাদে পাঁচ হেজাৰ টকা দিয়াই সেই দেহোপজীৱিনীৰ মুখ বন্ধ কৰে।

ইয়াৰ পিছৰেপৰা সমগ্ৰ উজনি অসমত ইশ্বাদ খাঁ আৰু তাৰ কৰ্ম পদ্ধতিয়ে উপকথাৰ ৰূপ লয়। ইশ্বাদৰ ঘৈণীয়েক কেবাজনীও। চহৰৰ বেলেগ বেলেগ ঠাইত চাৰিজনী উপপত্নী আছে। ইশ্বাদৰ অট্টালিকাৰ ভিতৰতে সুসজ্জিত 'বাৰ' বা পানশালা আছে। তাত উৰ্দি পিন্ধা বেহেৰাই সকলো লৌকিকতা ৰক্ষা কৰি উৎকৃষ্ট মদ পৰিবেশন কৰে। ইশ্বাদে দিয়া বিশেষ একোটা গোপন পাৰ্টিত স্কচ ছইস্কি নদীৰ দৰে বয়। ইশ্বাদে এগৰাকী 'বিবি' মফিকাক পাটনাৰ পৰা অনাৰ তিনি দিনৰ পিছত উচ্চ ৰাজ-কৰ্মচাৰী আৰু তাৰ লগত জড়িত অন্যান্য লোকক সি যিটো অঘোষিত পাৰ্টি দিছিল, সেই পাৰ্টিৰ লগতে দিয়া ভোজত ৰৌ মাছৰ ৰ'ষ্ট, চিকেন বিৰিয়ানি আদি সুখাদ্য বনাবৰ বাবে কলিকতাৰ মগাস্থো হোটেলৰ কাৰিকৰ অনাইছিল। ইশ্বাদৰ হাত খোলা স্বভাৱটোৱে ভদ্ৰ সমাজকো আকৰ্ষিত কৰিছিল। অসমল এগৰাকী জনাজাত সমাজসেৱিকা (পিছত মন্ত্ৰী) যৌৱন হেৰুৱাৰ পূৰ্বে ইশ্বাদৰ মৌচুম মঞ্জিলত গোপনে দুদিন কটোৱাৰ সময়ছোৱাত তাৰ তিৰোতা কেইজনীৰ অন্তৰত ইশ্বাদৰ দাবানল জ্বলিছিল।

প্ৰশাসনতো ইশ্বাদৰ হাত আছে। হায় বিশুদ্ধ সংবিধানৰে ৰচিত গণতন্ত্ৰ। সি জিলা প্ৰশাসনৰ গুৰিয়াল কেইটাৰ লগত ছইস্কিৰ প্লাচত চুমা দি ৰাতি তাৰ 'মৌচুম মঞ্জিল'তে জুৱা খেলে। আবকাৰী আৰু পুলিচ বিভাগে তাক ৰক্ষণাবেক্ষণ দিয়ে।

গতিকে এই অঞ্চলত ইশ্বাদ উপকথা নহৈ আৰু কোন হ'ব?

ইশ্বাদ কালি আহি পাইছেহি। দেউতাহঁতে আজি দিনত তাক দেখা কৰাৰ কথা আছিল। কিন্তু অন্য কামত ব্যস্ত থকাৰ কাৰণে ইশ্বাদে সিহঁতক অনুমতি নিদিলে। সন্ধিয়াতে অনুমতি পোৱা গ'ল।

মৌচুম মঞ্জিলৰ সুন্দৰ গেটৰ খুটাৰ ওপৰত একোটাকৈ বৃহৎ গোলাকাৰ বিজুলী বাতি জ্বলিছে। অট্টালিকাটোৰ ফালে গতি কৰা পিচ্ দিয়া আলিটোৰ কিনাৰে কিনাৰে থকা থুজা, দেবদাৰু আৰু কান্নাই সংমিশ্ৰিত সঙ্গতি ৰক্ষা কৰি থিয় দি আছে। বিধ বিধ নিয়ন লাইট আৰু বিজুলী বাতিয়ে সুবিস্তৃত মসৃণ সেউজীয়া

‘শন’খন আৰু আলিটো পোহৰাইছে। আলিটো গৈ ‘পৰ্চ’ পাই অৰ্দ্ধ বৃত্তাকাৰভাৱে আগবাঢ়ি আন এটা ‘গেট’ পাইছেগৈ। সেইটো গেটৰো নিৰ্মাণ কাৰুকাৰ্য্য প্ৰায় একেই।

‘পৰ্চ’ত এখন ফেছৰঙী আমেৰিকান গাড়ী (প্লাই মাউথ)। প্ৰকাণ্ড অট্টালিকাটোৰ কেইটামান কোঠাতহে উজ্জ্বল পোহৰ। বাকীবোৰত চকুক আমনি নিদিয়া কোমল পোহৰহে।

বিৰাটত্বৰ হেতু অট্টালিকাটোৰ গাভীৰ্য্য আৰু চৌহদটোৰ পৰিমার্জিত সুন্দৰ ৰূপ বাহিৰৰ পৰা চকুত নপৰে। বহিৰে ইয়াত সোমাই প্ৰতি বাৰেই ভাবে -- ইয়াত আবকাৰী ‘ডি চি’ৰ কথা বাদেই, স্বয়ং নাগিচ (সেইকালৰ চিত্ৰ তাৰকা) আহিও এৰাতি কটাই গ’লে কোনেও গম নেপাব।

এতিয়া ৰাতি চাৰে সাতটা বজাত দেউতা, বহিৰ আৰু মুকুন্দ এই চৌহদৰ ভিতৰত। মুকুন্দই লক্ষ্য কৰিছে যে সিহঁতক কেইটামান মানুহে আলেঙে আলেঙে চাই আছে আৰু সিহঁতৰ গতিবিধিও চিকাৰীৰ দৰে। অট্টালিকাটোও নীৰৱ। মুকুন্দৰ এনে ভাব হৈছে অট্টালিকাটোকে ধৰি সমস্ত চৌহদটোৰ ভিতৰত যেন এটা গভীৰ অভিসন্ধি চলি আছে।

‘পৰ্চ’ৰ দুয়োকাষে দুখন মটৰ গাড়ী। এখন ফিয়েট আৰু এখন এম্বেম্ব্লেডৰ।

দেউতাহঁতক দেখি ভুটং কৰে এটা মানুহ ওলালহি। সবল পেশীৰে এটা হুপ্তপুপ্ত মানুহ। সিয়েই সিহঁতক ইশ্বাদৰ তালৈ লৈ যাব। তাৰ নাম গোনা। বেছ জোৰ থকা মানুহ। সি দুই হাতে পিস্তল চলাব পাৰে, পানী নিমিহলোৱাকৈ আধা বটল মিলিটেৰী ৰাম’ গিলিব পাৰে। চাপৰ কাৰণে গোনাক লগৰবোৰে ‘মাটি পালোৱান’ বুলি মাতে।

“তহঁতে নতুন মানুহ এটা অনাৰ কথা আছিল নহয়?”

“ইয়েই সেইটো।”

“মোৰ পাছে পাছে আহি থাক।”

গোনাই সিহঁতক এটা সুসজ্জিত কোঠাত বহুৱালেগৈ। কোঠাটোত সোমালেই পোনতে চকুত পৰে দুখন ডাঙৰ ছবি। দেউতাই খুব সৰু সৰুকৈ মুকুন্দক কয়, “এয়া ৰঘুবীৰ আৰু হীৰা বাইৰ ছবি। তাৰ এক ৰকম বাপেক মাক। তোক কৈছোঁৱেই নহয়। বেলি বহাৰ লগে লগেই হীৰা বাইৰ ছবিৰ তলত চাৰিডাল মম জ্বলাব লাগে আৰু ৰঘুবীৰৰ ছবিৰ তলত লক্ষী মাৰ্কা মাইচুৰী ধূপ।”

বছৰে এইবোৰ কথা শুনা নাই। সি গোনা কোঠাটোত কেতিয়া সোমাবহি তাকে লক্ষ্য কৰি আছে আৰু ড্ৰয়িং ৰুমটোৰ সুন্দৰ সাজ-সজ্জা চাই সময় কটাইছে। বেৰত লিপিত খুৱাই ৰখা আৰু সুকীয়াকৈ থিয় কৰোৱাই ৰখা, মাৰ্বলৰ ভিন ভিন আকাৰৰ নঙঠা পৰী কেইজনীয়ে তাৰ আশালীন মনটোক আমনি দিছে।

কেবাটাও ভাঁজ থকা খটখটিয়েদি তিনিটা মানুহ নামি আহিছে। তাৰে দুটাৰ ভৰি থৰক-বৰক। এটা কুৎসিত। তাৰ গাটো লোখোমা। ওপৰ পাৰি দাঁত নকলী। দেউতাই তাক চিনি পায়। সি ডি এচ পি লবোৰাম গগৈ। ইটো লেং-লেংকৈ দীঘল। তাৰ গাত মঙহৰ সঁচ নাই। তাৰ চকুত বিশৃঙ্খল জীৱন যাপন কৰাৰ চিন। তাৰ ডিঙিটো বেছি দীঘল। সি চুৰীয়া আৰু আঠুলৈকে পৰা বগা কামিজ পিন্ধা কাৰণে তাক দেখিলে বৰটোকোলা এটালৈহে মনত পৰে। দেউতাই তাকে চিনি পায়। সি হ'ল অলক ফুকন। এম এল এ জেঠেৰীয়েক জ্ঞানেশ বৰুৱাৰ চেপ্তাত এতিয়া সি লাহোৱালত মদৰ মহল এটা পাইছে আৰু হঠাতে প্ৰচুৰ টকা হাতলৈ অহাৰ বাবে লুটচা স্বভাৱটো আগতকৈ বাঢ়িছেহে। মহলদাৰ হোৱাৰ আগতে সি দালালী কৰি খাইছিল।

খটখটিয়েদি নামি অহা তৃতীয় ব্যক্তিয়েই ইশ্বাদ খাঁ। সি শুধ বগা বহল পায়জামাৰ ওপৰত বাদামী ৰঙৰ ফুলবছা লক্ষ্মীৱালাৰ পাঞ্জাৰী পিন্ধিছে। তাৰ হাতত দামী চিগাৰেটৰ টিন। তাৰ খোজ কাটল সংঘত। গান্ধীৰ্য্য আভিজাত্যনিহিত। সি সুপুৰুষ। দেহৰ ক'তো অবাঞ্ছিত মেদ নাই। উচ্চতা ছফুটৰ ওচৰাওচৰি। ক'লা চুলিবোৰ চিত্ৰ তাৰকা দিলীপ কুমাৰৰ চুলিৰ দৰে সুন্দৰভাৱে খেলিমেলি হৈ আছে। আতৰসিঙ মিহি মোচ। মুখত ডাটি নাই। কেৰেচটোহে (জুলুকি) কাণৰ তল পাইছেহি। মুখখন ধুনীয়া। তাক দেখিলে টেপ্ট খেলত স্থান পোৱা জাকত জিলিকা ক্ৰিকেট খেলুৱৈ এটা যেন লাগে। তাৰ বয়স অনুমান কৰা টান। পঞ্চাছ হব পাৰে, চল্লিছো হব পাৰে।

সিহঁত খটখটিৰপৰা নামি ড্ৰয়িং ৰুমৰ ডাঠ পাৰ্চিয়ান কাপেটত দুখোজমান দিয়াৰ লগে লগেই নিৰ্যাসৰ সুবাস আৰু আৰু সুৰাৰ গোন্ধে, তিনিটা বেলেগ বেলেগ ধৰণৰ মানুহৰ উপস্থিতিয়ে আৰু মদে বিকল কৰা অসংযমী মানুহ দুটাৰ লাগবান্ধ নোহোৱা কথাই ড্ৰয়িং ৰুমটোৰ পৰিবেশ তেনেই সলনি কৰি পেলালে।

দেউতাহঁত থিয় হ'ল। সিহঁতে লক্ষ্য কৰিলে যে মাটি পালোৱান গোনা ক'ৰবাৰপৰা ভুটুং কৰে ওলাই ইৰ্ষাদৰ পিছত থিয় দিলেহি। ইৰ্ষাদে তাক ক'লে, “আমাৰ গাড়ীৰে থোৱাবি।”

গোনাই গগৈ আৰু ফুকনক পৰ্চৰ ফালে লৈ গ'ল। গগৈৰ মুখত অস্ফুট গানৰ কলি : আখিয়াঁ মিলাকে জিয়া ভৰমাকে

এতিয়া দেউতাহঁত ইৰ্ষাদৰ লগত মুখামুখি হ'ল। চালাম আৰু প্ৰণাম গ্ৰহণ কৰাৰ পিছত ইৰ্ষাদে সিহঁতক ইঙ্গিতেৰে বহিবলৈ দিলে। সিও বহিল।

“কিবা বিপদ?”

“নাই হোৱা। অইন এটা কথা।”

“এওঁ কোন?”

“এওৰ কাৰণেই আহিছোঁ। কথাটো অলপ দীঘলীয়া।”

দেউতাই সকলোখিনি কথা শুৰিৰেপৰা কৈ গ'ল। ইৰ্ষাদে আগ্ৰহেৰে শুনিলে। সি শেহত সুধিলে, “তেনেহলে তেতিয়াৰেপৰা ইহঁতৰ লগতে?” মুকুন্দই ক'লে, “হয়। এবাৰ দুবাৰ ভাড়াও মাৰিলোঁ।”

“তেনেহলে, দেউতা, কি কৰা ভাল হব?”

“মই আৰু কি ক'ম?”

“তথাপি ।”

“ফেমিলি থকা মানুহ। বাগানত দিল বাহাদুৰহঁতৰ দৰে চকিদাৰ হলেও বেয়া নহ'ব।”

‘খেৎ তেৰি। এইবোৰ কাম কাৰ কাৰণে, জান? যিবোৰে মূতনিকে বান বুলি ভাবে, সেই গুড়ি পৰুৱাবোৰৰ কাৰণে। এওঁৰ চেহেৰা আছে, তাগজ আছে। এইবোৰ মানুহে বাগানৰ বাবুক হজুৰ বুলিব?’

“অলবৎ, অলবৎ। সেই বাবেই এন ই এচ ক্লাবৰ প্ৰেচিডেণ্ট-চেফ্ৰেটেৰীক লেওৰা দেখুৱাই ই আমাৰ ওচৰ পালেহি।”

বয়োবৃদ্ধ দেউতাৰ মুখত ‘লেওৰা’ শব্দটো শুনি ইৰ্ষাদে অকণমান মিচিকিয়ালে। সি লক্ষ্য কৰিলে দেউতা আৰু বছিৰৰ চকুকেইটা বেছি উজ্জ্বল যেন দেখা গৈছে যদিও সিহঁতৰ দৃষ্টি নৈৰ্ব্যক্তিক। এয়া এটোপা ধৰি অহাৰ লক্ষণ। সিও গগৈহঁতৰ লগত দুই ‘পেগ’ মাৰিলে কাৰণে সি এতিয়া সিহঁতৰ মুখত গোন্ধ নেপালে।

“গতিকে চকিদাৰ হোৱা কেনচেল।”

“যদি আমাৰ লগত থাকে?”

দেউতাই এনেকৈ সোধাৰ লগে লগে ইশ্বাদে মুকুন্দক ভালকৈ আকৌ এবাৰ চাই ল'লে। ইয়াৰ সুন্দৰ আটিল চেহেৰা। মুখখনত বৈশিষ্ট্য আছে। এই মুখ সাধাৰণ মুখৰ লগত মিলি পৰা ধৰণৰ নহয়। ওখও যথেষ্ট। চকুৰ তীব্ৰ দৃষ্টিয়ে তাৰ বন্য অদমনীয় ব্যক্তিত্বৰ আভাস দিছে। এনে এটা চকুত লগা মানুহ দেউতা বহিৰৰ লগত নাৱৰীয়া হৈ ‘মাল’ কঢ়িয়ালে সকলোৰে সন্দেহ হ'ব, হিতে বিপৰীত হ'ব। অৱশ্যে ই আটাই কেইখন নাৱৰ তদাৰক হৈ থাকিলে কেৰিয়াৰ আৰু পাইকাৰীবোৰে তুৰি-মুৰি কৰিব নোৱাৰিব।

এইবোৰ কথা ভাবি চিন্তি চাই ইশ্বাদে ভালেখিনি সময়ৰ মুৰত ক'ল,
“মোৰ ওচৰলৈ আহিল যেতিয়া কিবা এটা কৰিবই লাগিব।”

সি টেমাটো খুলি ‘ফাইভ ফাইভ ফাইভ’ চিগাৰেট এডাল উলিয়াই জাপানী লাইটাৰেৰে তাত অগ্নি-সংযোগ কৰি এটা হোপা মাৰি ভাবিলে যে মুকুন্দক আৰু কিছুমান গোপনীয় কামৰ প্ৰশিক্ষণ দিয়া উচিত আৰু সেইবাবে সি মানুহটো বিশ্বাসী হয়নে নহয় তাকো পৰীক্ষা কৰা উচিত।

“মুকুন্দ সম্প্ৰতি মোৰ তাতে থাওক” বুলি কোৱাৰ লগে লগে দেউতা আৰু বহিৰৰ মুখত হাঁহি ওলাল। কাৰণ এয়ে হ'ল ইশ্বাদৰ মুকুন্দক অতিশয় পছন্দ হোৱাৰ চিন। কিন্তু এটা কথা মনত পৰাত দেউতাৰ খন্তেকতে হাঁহি মোলান পৰিল। কথাটোও গুৰুতৰ। মুকুন্দৰ পৰিয়াল আছে। তিনিজনী বেগম আৰু অন্যান্য ব্যাভিচাৰৰ মাজত এই চৌহদত যশোৱাহঁত কেনেকৈ থাকিব। মুকুন্দই প্ৰস্তাৱটো তপৰাই প্ৰত্যাখ্যান কৰে বুলি দেউতাই ক'লে, “কিন্তু তাৰ ফেমিলি আছে।”

ইশ্বাদে দেউতাৰ কথাটোত গুৰুত্ব নিদিয়া যেন দেখুৱাই মুকুন্দলৈ চাই ক'লে, “মুকুন্দ, ফেমিলি থকা কথাটো জানিয়েই মোৰ লগত থকাৰ কথা কৈছো। ঘাটত দিগুদাৰ হ'ব। অব্ ক'ৰ্চ ফেমিলিটো আৰু তুমিও ওচৰতে মোৰে ভাড়া ঘৰত থকাৰ সুবিধা হ'ব। মাথোন তুমি বোঁছভাগ সময় ইয়াত থাকিব লাগিব। ৰাজি? তোমাৰ দৰে মানুহে কেৱল নাও বাবলৈ শিকিলেই নহ'ব, গাড়ীও চলাবলৈ শিকিব লাগিব আৰু বিভলভাৰো ।”

সি থিয় হ'ল আৰু হাত মেলি এটা চুইচ টিপিলে। গোনা আকৌ ভুটং কৰে ওলালহি। ইৰ্ষাদে ক'লে “নতুন মানুহ। মুকুন্দ।” গোনাই মুকুন্দৰ ওচৰলৈ আহি হাত এখন জোকাৰি দিলে। তাৰ কেএগ আঙুলিটোৱে মুকুন্দৰ কেএগ আঙুলি এটা স্পৰ্শ কৰিলে। এয়া পাতাল জীৱনত চলা সিজনৰ বিশ্বস্ত হোৱাৰ ইঙ্গিত। ইয়াৰ পিছত ইৰ্ষাদে আকৌ ক'লে, “আৰু, মুকুন্দ, ই হ'ল গোনা, মানে থানু নেওগ। বাৰু গোনা ঘৰটোৰপৰা সি গ'লনে?”

“কোনটো ঘৰ?”

“টেক্স ইন্সপেক্টৰ থকা ঘৰটো।”

“এতিয়া খালি আছে।”

“তেনেহে মুকুন্দ তাতে থাকিব।”

ইয়াৰ পিছত দেউতা আৰু বহিৰে একো নক'লে। ইৰ্ষাদে মুকুন্দৰ ওচৰলৈ আহি তাৰ বাহুত জোৰেৰে খামোচ মাৰি ধৰি ক'লে, “কাইলৈ ইয়াত গোনাক লগ পাবা। সি চব বটাই দিব।”

সি এই বাৰ বহিৰৰ কান্ধত হাতটো থৈ ক'লে, “তই আৰু বিয়া নেপাতিলি?”

বহিৰে একো নেমাতিলে।

সিহঁত মৌচম মঞ্জিলৰপৰা ওলাই আহিল।

ছয়

মই ইশ্বাদৰ কৃপাধন্য হ'লো। তাকো প্ৰথমৰ দিনাই। এই কথাটোৰে পাতাল ৰাজ্যত খলক লগালে। হয়তো মোৰ চেহেৰাটো তাৰ পছন্দ হৈছে। মোৰ বোধেৰে এইটোবেই মোক পছন্দ কৰাৰ একমাত্ৰ কাৰণ হ'ব নোৱাৰে। চাহ বাগিছাৰ মালিক সুনন্দ দত্ত আৰু অম্বৰীষ চট্টোপাধ্যায়ৰ দৰে মানুহক পৰোৱাই নকৰি কাম ইন্তুফা দিয়াৰ বাবেও মোক সি পছন্দ কৰিব পাৰে।

দিল বাহাদুৰক মই সকলোখিনি কথা কলৌঁহি। সেই সময়ত যশোৱা আৰু হিমাদ্ৰিও ওচৰত আছিল। সিহঁতৰ মুখ-চকু দেখি ভাব হ'ল সিহঁত সন্তুষ্ট হ'ব পৰা নাই। সেইবাবে মই সিহঁতক ক'লো যে কামটো বেয়া লাগিলে গুচি আহিম আৰু আকৌ দিল বাহাদুৰহঁতৰ হাডমাল হ'মহি।

ইয়াকে শুনি হিমাদ্ৰিৰ বিষাদভৰা মুখখন সামান্যভাৱে উজ্জ্বল হ'ল। দিল বাহাদুৰে খুব লাহে লাহে ক'লে, “মনত ৰাখিবি মুকুন সাপ নচুৱা মানুহ সাপৰ হাতত মৰে। যি আনক গুলীয়াই মাৰে সিও গুলী খায়েই মৰে। কিয়নো ওস্তাদৰো ওস্তাদ আছে। তই যি লাইন বাছি ল'লি এই লাইনত পদে পদে বিপদ।”

ইয়াকে শুনি মোৰ মনটো মুজুৰা নপৰিল। মোৰ চকুত ভাঁহি উঠিল লোহাৰ খুটাৰ দৰে বয়সে ছুব নোৱাৰা দেউতাৰ—মুক্তা ৰহমানৰ—চেহেৰাটো। মানুহৰ অতীজৰেপৰা থকা মূল দোষবিলাকৰ কথা কৈ সি স্বলনমুখী মানুহৰ নিচাৰ আৱশ্যকতাৰ কথা কয়। তাৰ পিছত গীতাৰ অৰ্জুন-শ্ৰীকৃষ্ণৰ কথা-বতৰাৰ ৰিজনি দি কয় যে আমি যদি এনে যুক্তিসম্মত চোৰাং বজাৰত লিপ্ত নহওঁ, আনহে এই কাৰবাৰত সোমাই পৰিব।

সি কোৱা কথাবোৰকে জুকিয়াই চাই মই দিল বাহাদুৰক ক'লোঁ, “সৰু সৰু বিপদ খণ্ডাব পাৰিলে, সেই অনুসৰি উন্নতিও সৰু বিধৰহে হয়। যিমানেই

ডাঙৰ উন্নতি সিমানে ডাঙৰ বিপদ। ডাঙৰ বিপদ আহিব পাৰে বুলি ধৰি লৈ তালৈ গণ্য নকৰি আগ বাটিলেহে উন্নতিও লেখত ল'বলগীয়া হয়। যি বিপদৰ আশংকা কৰি চাকৰীয়ালবোৰৰ নিচিনা আত্মকাল নথকা জীৱন বিচাৰি লয়, সি ওৰে জীৱন নিৰ্মাণিত হৈয়ে থাকে। তেনে মানুহ বেছি উধাব নোৱাৰে, তাৰ কাৰণে এই ভোগৰ পৃথিৱীখন উদং। কিন্তু জীৱনে যি যি বিচাৰে সেইবোৰ বস্তু এই পৃথিৱীৰপৰা আদায় কৰিবই লাগিব। দেউতা-বছৰ আৰু ইশ্বাদক লগ পোৱাৰ পিছত মোৰ মতামতবোৰ এনেকুৱা হৈছে।”

ইয়াকে শুনি গালত হাত দি বহি থকা দিল বাহাদুৰে এটা ছমুনিয়াহ পাৰিলে আৰু ক'লে, “তেনেহলে তই আমাৰপৰা হেৰাই গ'লি। ইমান সুকীয়া হবি বুলি মই ভবা নাছিলোঁ।”

যশোৱাই বোধকৰোঁ কথাবোৰ আঁতেই বিচাৰি পোৱা নাই। তাইৰ মনত কিজানি বেছ টনা-আঁজোৰা চলিছে।

দিনটো পাৰ হোৱাৰ পিছতেই তাৰ প্ৰমাণ পোৱা গ'ল। পিছ দিনা একেবাৰে পুলিয়ে পোখালিয়ে গৈ ইশ্বাদৰ ভাডাঘৰত খোপনি পিটিব লাগিব কাৰণে মই ‘ডিউটী’ৰপৰা সোনকালে আহিলোঁ। ৰাতি আঠটা নৌ বাজোতেই ৰঞ্জু আৰু চানুৰ শুলে। মই সোনকালে অহা দেখি পিছে যশোৱা হৰষিত নহ'ল। এনেতে পদূলিমুখত মটৰ চাইকেল এখন গুজৰি গুজৰি ৰৈ যোৱাৰ শব্দ শুনা গ'ল। মই সেই ফালে ট'ৰ্চ মাৰি দেখিলো যে মানুহ এটাই নঙলা খুলিছে। বোধকৰো দিল বাহাদুৰেও তাক লক্ষ্য কৰি আছিল। সেয়েহে সি আলহী বহা কোঠাটোৰ টুল এখনৰ ওপৰত লেমটো থ'লে। ময়ো তালৈ আহিলোঁ।

এটা দেখিলেই উতনুৱা যেন লগা ডেকা কোঠাটোত সোমালহি। তাক দেখিয়েই মোৰ বৃজ্জিবলৈ বাকী নেথাকিল যে ইয়েই গোনাই কোৱা গুঠ-কুটা হামিদ। সি এতিয়া এই হাতীধৰা বাগিছাত ইশ্বাদৰ বিশ্বস্ত মানুহ। তাৰ চাকৰিটোৰ কোনো নাম নাই। কিন্তু মেনেজাৰ এচিচটেণ্ট মেনেজাৰৰ ওপৰত ওস্তাদী দেখুৱাবলৈকো তাক ইশ্বাদে কৰ্তৃত্ব দিছে। গোনাই কোৱা মতে হামিদ আদিত্তে ‘পকেটমাৰ’ আছিল। পিছত সি এটা দল গঠন কৰি বিলাতী মাটি, কমলা আৰু তামৰ তাঁৰ চুৰ কৰিছিল। এবাৰ তিনি বছৰ জেলত থাকিবলগীয়া হৈছিল। জেলৰপৰা ওলোৱাৰ পিছত তাৰ মূৰ গুজিবলৈ ঠাই এডোখৰ নাছিল। কাৰণ সি

আছিল ঘাত মাউৰা। জেলত একেলগে থকা ৰহিমুদ্দিন নামৰ ডকাইত এটাৰ মুখে তিনিচুকীয়াৰ বিজয়া ৰয় নামৰ মাইকী মানুহ এজনীৰ ৰূপগুণৰ কথা শুনি তাৰ কাণ ঘোগোলা হৈছিল। সি ধৰি লৈছিল যে বিজয়া ৰহিমুদ্দিনৰ উপাৰ্জনৰে পোৱা ছলনাময়ী প্ৰিয়া। সি ভাবি পাইছিল যে ৰহিমুদ্দিনৰ কথা কৈ বিজয়াৰ কাষ চপাই ভাল। সমবয়সী হোৱাৰ বাবে সুন্দৰী বিজয়াৰ হামিদক পছন্দ হৈছিল। তাই তাক তাইৰ লগত থাকিবলৈ দিছিল আৰু সি তাইৰ সোঁহাত স্বৰূপ হৈ পৰিছিল। তদুপৰি তাক টকাৰ যোগেদি পাব নোৱাৰা দেহমনৰ আচল প্ৰেমখিনিৰ সোৱাদ দিছিল। বিজয়া ৰয়ৰ জৰিয়তে হামিদৰ সি নজনা আন এখন অপৰাধীৰ জগতৰ লগত পৰিচয় ঘটিছিল। এইখন ইশ্বাদৰ জগত। বিজয়াৰ তালৈ অহা এইখন জগতৰ দুই এটা মানুহৰ ধন খৰচ কৰিব পৰা আৰু লাহ বিলাসত থাকিব পৰা ক্ষমতা দেখি নষ্ট চৰিত্ৰ হামিদৰ মন এইখন জগতলৈ দৌ খাইছিল। হাতত ধন প্ৰয়োজনতকৈ বেছি হলে ত্ৰিছ মাইল ৰেলত উঠি বিজয়াৰ মৰম বিচাৰি অহা চাজ্জানেই হামিদক ইশ্বাদৰ আক্ষাৰ ৰাজ্যলৈ আনিছিল। হামিদৰপৰা ইশ্বাদ খাঁৰ উপকাৰো হৈছিল। বিজয়াৰ ছলনাময়ী ৰূপত ভোল যোৱা উগ্ৰ পুলিচ বিষয়া দুটামান ইশ্বাদৰ প্ৰধান সহায়ক হৈ পৰিছিল।

মোৰ এক নিমিষতে এইবোৰ কথা মনত পৰি গ'ল। মই উতনুৱা মানুহটোলৈ চালোঁ। ওপৰৰ ওঁঠটো অলপ কটা কাৰণে তাৰ কুকুৰ দাঁতটো ওলাই থাকে। কিন্তু ই গটিত উজ্জ্বল মুখখন অশুৱনি কৰা নাই।

তাৰ বিষয়ে আৰু এটা কথা মনত পৰিল। চাৰি বছৰৰ পিছত ইশ্বাদৰ বিশ্বস্ত দলটোৰ এটা হৈ পৰাত সি তিনিচুকীয়ালৈ এমাহ-দুমাহৰ ভিতৰতহে যাব পাৰিছিল। এদিন বিজয়া তাৰ ওচৰ ওলাই তাক কান্দি কান্দি কৈছিল যে তাইৰ এটা কঠিন বেমাৰ হৈছে, যিটো বেমাৰৰ বাবেও দেহেৰে বেহা কৰা তিৰোতাবোৰক মানুহে ঘূণাৰ চকুৰে চায়। তাই ইতিমধ্যে ৰূপ আৰু সুঠাম দেহ হেৰুৱাইছিল। কথাটো গোনাৰ মুখে ইমানলৈকে শুনি মই ভাবিছিলো যে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ চাপৰিত নৈ-ৰখীয়া পুলিচৰ লগত ৰাইফল লৈ গুলিয়াগুলি কৰিব পৰা কঠোৰ হামিদে বিজয়াৰ হাতত অলপ টকা দি তাইক আঁতৰাবলৈ চাব। কিন্তু মোৰ অনুমান ভুল হ'ল। এই চহৰৰ এইবোৰ বেমাৰৰ চিকিৎসাত নাম থকা খুব ডাঙৰ ডাক্তৰ এজনৰ তালৈ সি তাইক লৈ গৈছিল। সি তাইৰ বাবে বহুত খৰচ কৰিছিল।

তাইৰ বেমাৰ ভাল হৈছিল। কিন্তু তাইৰ যৌৱনে আগতীয়াকৈ বিদায় লৈছিল। তথাপি তাইক সি আত্মকাল বুলি ভবা নাছিল। সি তিনিচুকীয়াৰ হস্পিটেলৰ চূপাৰিনটেণ্ডেণ্টক ঘোচ দি তাইক তাতে চকিদাৰনী কাম দিয়াইছিল। গোলাই কৈছিল “প্ৰেম দেহাতেই নেথাকে, মনতো থাকে। এয়া দেখ দেখ প্ৰমাণ।”

যতীন কেৰাণীৰ ঘৰত কৰা বেয়া ব্যৱহাৰৰ কথা মোৰ মনত পৰিল। এতিয়াও দেখিলোঁ যে তাৰ আদৰ কাযদা ভাল নহয়। তাৰ এনে এটা ভাব যেন সি সমস্ত পৃথিৱীৰ অধিপতিহে।

তথাপি তাক দেখাৰ আগতেই তাৰ কথা মই জানো। সেই বাবে তাক দেখি মোৰ ক্ৰোধ নজন্মিল। দিল বাহাদুৰে তাক নমস্কাৰ কৰি কৌতুহলেৰে চাই ব'ল। হেজাৰ হওক, হামিদ এতিয়া দিল বাহাদুৰৰ এক প্ৰকাৰ ওপৰবালা।

হামিদক বহিবলৈ দিয়া হ'ল। সি ক'লে, “মই হামিদ। তুমি দিল বাহাদুৰ। হেঃ হেঃ হেঃ। কাৰেক্ট ? আপুনি জৰুৰ মুকুন্দ খাওন্দ, এদিন মোৰো 'বচ' হ'ব যেন পাইছো। এতিয়া ন'টাইম। পইন্টলৈ আহোঁ। আপুনি টেক্স ইন্সপেক্টৰ থকা ঘৰটোত থাকিব লাগিব। কাৰেক্ট। কাইল মৰ্ণিঙত মই বাগানৰ ট্ৰেক্টৰ আৰু ট্ৰেইলাৰ লৈ আহিম। জৰুৰ চব বস্ত্ৰ ধৰিব। কাৰেক্ট ? বাই ।” মই সাজু থাকিম বুলি ক'লোঁ।

সি থিয় হলেই। দিল বাহাদুৰে ক'লে, “ঘৰলৈ প্ৰথম আহিছে যেতিয়া চাহ একাপ খাই যাওক।”

“ধুং। ৰাতি মানুহে চাহ খায় নেকি ?”

“আচাম একচাইজৰ বস্ত্ৰ ?”

“বেছি জোৰদাৰ হ'ব। অলপ খায়ে আহিছোঁ।”

“ব্ৰাণ্ডি ?”

“হাও নাইচ।”

“মানে ?”

“বেছ জমিব। লগত ?”

“ভাবিছোঁ।”

“লগত মোৰ লেকচাৰ থাকিলেইটো নহব। কি কয়, মুকুন্দ ? কাৰেক্ট ? কিয় ভাবিব লাগিছে, মিষ্টাৰ দিল চৰি, বাহাদুৰ ? যতীনে দিয়া পাৰ কেইযোৰ নাই জানো ? আলুৰে সৈতে তামাম জোল বনাবা।”

“হয়। মই হিমাদ্ৰিক কণ্ড।”

এইবুলি দিল বাহাদুৰ ভিতৰ সোমাল। হামিদে চকিখনত বহি ভৰি জোকাৰি জোকাৰি বুকুজেপৰপৰা সোণালী ৰঙৰ পেকেট এটা উলিয়ালে। চলেউটো (পাচতহে জানিলোঁ যে এনে চলেউকে মিস্সাৰ বোলে) বনাব পৰা সমান জোখৰ কাগজ এটুকুৰা উলিয়াই মোহাৰি নৰম কৰি থোৱা ধপাতখিনি পকাই চলেউ ডালত জিভাৰে এঠা লগাই সি ক’লে, “দিম নেকি, এডাল বনাই? ইয়াত কেৱল মিস্সাৰেই নাই, মোহিনী ভাঙো আছে। ছপিলেই একদম চকুৰ আগত অন্ধৰাই নাচিবলৈ ধৰিব। মই কাৰেঙ্ক কেছোঁ, মুকুন্দ বাবু তামাম আমেজ লাগিব।”

মই ‘এইবোৰ নচলে’ বুলি ক’লো। সি দুনাই জোৰ নকৰিলে। মই ভাবিলোঁ মই আচল মানুহকে পাইছোঁ। যি মদ আৰু ভাং একেলগে খাব পাৰে সি কম বস্তু নহয়। হামিদে দুহোপমানেৰে চকু সেমেকা কৰি আগৰ দৰে ভৰি দুখন জোকাৰি ক’লে, “পাৰলৈ লোভ হোৱাত যতীনৰ নামটো ওলাই পৰিল। সি বেটা হেনো ইজ্জত বঢ়াবলৈ ৰিজাইন দিলে। বাঃ বাঃ এইটোনো পইণ্টৰ কথা হ’লনে? সি হেনো মহা পাতচোৰ বাবু। সিফালে মুছলমান দেখিব নোৱাৰে। কাৰেঙ্ক? কুলি কিছুমানক হেনো উচটাই দিছিল। চব ডিটেঙ্ক হৈ গ’ল। তাক পোনে পোনে নেখেদাই, সেই কাযদাৰে খেদিলো। ছোৱালীজনীৰ কিন্তু বেছ ফেঞ্চি চেহেৰা। কাৰেঙ্ক?” দিল বাহাদুৰে এনেতে দুপেগমান নথকা এটা খোলা ব্ৰাণ্ডিৰ বটল আৰু গিলাচ এটা থলেহি। তাকে দেখি হামিদৰ ভৰি জোকাৰণি কমিল। থম্বেক পিছতে সি পানীৰ বটল এটা আৰু ধোঁৱা ওলাই থকা মণ্ডহৰ বাটি এটা থ’লত হামিদে সুধিলে, “কাৰেঙ্ক? কেৱল মইহে? কোনোবা এটাই খাব লাগিব। অকলে খালে নজমে।”

মই দিল বাহাদুৰেহে খাব বুলি কোৱাত হামিদে “ইয়েচ ইয়েচ” বুলি ক’লে, “তেম্মে দিল—চৰি—বাহাদুৰ, চব ৰেডি কৰা।” হেজাৰ হণ্ডক, হামিদ তাৰ এক প্ৰকাৰ মালিক। সেয়েহে সি লাজুক ভঙ্গী এটা কৰি আৰু এটা গিলাচ আনিলে আৰু দুটাৰ বাবে মদ বাকিলে।

সিহঁতক ব্ৰাণ্ডিৰ কাষত বহুৱাই মই ভিতৰ সোমালোঁ। পোনতে ভেটাভেটি হ’ল হিমাদ্ৰিক লগত। তাই মোৰ ফালে ঘোপাকৈ চাই ক’লে, “এইপাতক দেখিলেই মাথা টিঙিচ কৰে উঠে।”

ইহত কেইটা শুলেনে বুলি মই আশুৱাই আহোঁতে যশোৱাৰ ওন্দোলোৱা মুখখন চকুত পৰিল। তাই মোৰ ওচৰ চাপি ক'লে, “ভাল মানুহবোৰ তোমাৰ লগ হৈছে। এইবোৰৰ দৰে হবলৈ গ'লে মই হলে ফাঁচ লাগি মৰিম।”

মোৰ ফাঁই উঠি গ'ল। মই টানকৈয়ে ক'লো, “এই তিৰোতাবোৰৰ ঘৰৰ ভিতৰতে যতবোৰ দুশ্চিন্তা। সেই কাৰণে তিৰোতাক সুধি কোনো কাম কৰিব নেলাগে। ইমান দিন সত হৈ, কাঙ্কুলি-জানৰ ভকতীয়া নিয়মেৰে চলি মই হ'লো কি? দুখীয়াৰ চৰিত্ৰৰ কি মূল্য আছে। নকৰ কিয়। পেটত গামোচা বান্ধি থাকিবিনে, দেউতাইঁতৰ লগ হবলৈ দিবি। ইহঁতৰ লগ নললে আমাক কোনে খুৱাব? সন্ত মহন্তবোৰে?”

থিতাতে বহুত বকিলোঁ। সিহঁতে বকা মদৰ বাষ্পবোৰেহে যেন কৰ্ণপথেদি মোৰ মগজুত সোমাই মোক অস্থিৰ কৰি পেলালে। মই হিমাদ্ৰিক গিলাচ এটা খুজিলোঁ। তাইৰপৰা গিলাচটো লৈ হামিদৰ ওচৰত বহিলোঁ। হামিদে ক'লে, “এইবোৰ নচলে বুলি কৈছিল নহয়? কাৰেক্ট?” মই ক'লো, “পোনতে কোৱা যায়েই।” ইয়াকে শুনি দিল বাহাদুৰ আৰু হামিদে একেলগে হাঁহিলে।

ব্ৰাশি শেষ হোৱাৰ পিছত ‘আচাম একচাইজ’ চলিল অৰ্থাৎ মহলৰ মদ চলিল। পাৰৰ মঙহ শেষ হ'ল। এতিয়া তাৰ ঠাইত কেঁচা পিৰাঁজ মূলাৰ টুকুৰা আৰু কেঁচা জলকীয়া। এতিয়া দিল বাহাদুৰৰ গলাত বেসুৰা গান। মোৰ এটা কথাৰ বোকোচাত এটা কথা উঠি চব খেলিমেলি লগাই দিছে। নিজেই নিজৰ কথা নুবুজা হৈছোঁ। হামিদে কৈছে, “কুন্দ বাবু (নাম ভুল কৰিছে), বুইছে, আজিৰপৰা আমাৰ মাজত দোস্ত বনি যোৱাটো চেৰাপৰ চিযাহীৰে বেজিষ্টাৰ কৰি পেলালোঁ। কাৰেক্ট? অকলে চেৰাপ খাই একদম ভাল নেলাগে। কাৰেক্ট? তেতিয়া বিজয়লৈ মনত পৰে। যোৱান আৰু খুবচুৰে বিজয়লৈ। এতিয়া বিজয়া একদম ‘ৰজিড’। নটিনীবোৰৰ বয়স হলে ”

তাৰ পিছত কি কলে সেইবোৰ মোৰ কাণত নোসোমাল। জাল কমাৰ পিছত দেখিলোঁ যে দিল বাহাদুৰে চকিত মুৰ ধৈ নাক বজাই আছে। হামিদ নাই। মদপী যদিও সি কিজানি ‘ডিউটি’ পাহৰি নেযায়। সি মটৰ চাইকেলৰ প্ৰচণ্ড আৱাজ কৰি বেতিয়া গ'লগৈ আমাৰ বিভোৰ অৱস্থাত একো কাণত নপৰিল।

এতিয়াও দেহত দুবিধ সুৰাৰ কাম চলি আছিল। মই মনে মনে বিছনাত পৰাৰ লগে লগে এটা উচুপনি শুনিলোঁ। তাৰ অৰ্থ এয়ে যে ইমান পৰে যশোৱা শোৱা নাছিল। মই গাৰুত মুৰটো থৈ গোলাপী নিচাখিনি অনুভৱ কৰি কৰি শুবলৈ বুলি গাটো শিথিল কৰাৰ লগে লগে তাইৰ উচুপনিটো আৰু ঘন হ'ল। “চুপ থাক, হাৰামজাদী। মোক তোৰ নাকী লগোৱা ম'হ পাইছ'” বুলি ধমক দি মই শুই পৰিলোঁ।

দিল বাহাদুৰহঁতক এৰি অহাৰ সময়ত আমি যে কিমান বেথা পাইছিলোঁ সেয়া আমৰণ মনত থাকিব। ৰঞ্জু আৰু চানুৰে হিমাদ্ৰিক এৰিয়েই দিব খোজা নাছিল। যশোৱাই দিল বাহাদুৰ আৰু হিমাদ্ৰিক সেৱা কৰি ধোকাথুকি মাতেৰে বিদায় লৈছিল। তেওঁলোকেই মোৰ চৰম বিপদত ত্ৰাণকৰ্তা আছিল। তেওঁলোকৰ হিয়া বসুন্ধৰাৰ দৰে বহল। তেওঁলোকক এৰি আহিবৰ সময়ত ময়ো মুখ ফুটাই কথা ক'ব পৰা নাছিলোঁ। বুঢ়া-বুঢ়ী হালৰ সোতোৰা সূতুৰি গাল চকুলোৰে তিতিছিল।

জীৱনত মনটো অতিশয় কোমল হৈ পৰাৰ মুহূৰ্তবোৰ আৰু আত্মাই অন্তৰ উবুৰিয়াই ভাল পাব পৰা সোঁৱৰণীবোৰ সৰ্টাকৈয়ে গৌৰৱৰ বস্তু। ইয়েই খণ্ডেকীয়া দুৰ্লভ মনুষ্য জীৱন সাৰ্থক কৰে বুলি জ্ঞানীজনে কোৱা শুনিছোঁ। এই ফালৰপৰা ময়ো সাৰ্থক, যশোৱাও সাৰ্থক আৰু দিল বাহাদুৰহঁতো সাৰ্থক।

কিন্তু, মই জানো সেই একেটা মুকুন্দ খাওণ্ড ? মই হামিদ বা গোনাৰ দৰে এটা আন্ধাৰ জগতৰ মানুহহে। এইখন জগতত কিজানি দয়া-মায়া বিচাৰি পোৱা টান হ'ব। পাপাচাৰ আৰু প্ৰতি দিনৰ ভোগ-বাসনাক জীৱনৰপৰা আদায় কৰাহে এই জগতৰ নিয়ম। পিছত কি হ'ব এই বিষয়ে চিন্তা কৰিলে এই আন্ধাৰ জগত চলিব নোৱাৰে। এই জগতত আতচবাজীৰ চমক আছে কিন্তু দিন-ৰাতিৰ ৰ'দ-জোনাক নাই। এই কথা ইশ্বাদৰপৰা জগনুলৈকে ইহঁতৰ সকলোবে জানে। সেই বাবেই সিহঁতৰ আশ্ৰয়ৰোৰ অদ্ভুত বস্তু। মদ, জুৱা, নাৰী আৰু গোপনে কাম কৰাৰ নিচা।

মোৰ ভয়তো বহুত টকা হব। হয়তো টকাই মোক ক্ষমতাও দিব। কিন্তু ইয়াকে পাবলৈ হয়তো মই বহুত কিবাকিবি হেৰুৱাব লাগিব। মোৰ মনত বহুত প্ৰশ্ন। মোৰ হাতত এই প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ নাই। দেউতাই বা ৰু অলপ খোকোজা ভাঙিব পাৰিবনে? এৰা মই দেউতাৰ ওচৰলৈ যাবই লাগিব। কিন্তু সময় পাইছোঁ ক'ত? ইৰ্শ্বাদৰ ভূতৰ ৰাজ্যলৈ অহাৰেপৰা নদীৰ পাৰৰ ফালে যাবলৈ সময়কে নোপোৱা হৈছে। মেম চাহাব কেইজনীমানৰ লগত হাঁহি-খিকিন্দালিকৈ পুৱাৰ আহাৰ খাই ইৰ্শ্বাদে হামিদ, গোনা আৰু চাঙ্জনক এঘণ্টা-দুঘণ্টা কিবাকিবি কৈ থকাৰ সময়ত ময়ো হাজিৰ থাকিব লাগে। ইয়াকে শুনি থকাও মোৰ ট্ৰেইনিঙৰ এটা অংশ। মোৰ হতুৱাই হয়তো ইৰ্শ্বাদৰ অতি ডাঙৰ কাম কৰাবলগীয়া আছে। সি মোক বিশ্বস্ত কেইটাৰ লগৰে এটা বুলি ধৰি নোলোৱা হ'লে এই গোপন কথাবোৰ শুনিবলৈ নিদিলেহেঁতেন। এইবোৰ কথাৰপৰাই ওলাই পৰে যে ইৰ্শ্বাদৰ সহচৰবোৰ কেৱল উজ্জনি অসমতেই বিয়পি থকা নাই, অসমৰ বাহিৰতো তাৰ ঘাঁটি আৰু অনুগত লোক আছে। তাৰ গোপন ৰাজ্যৰ মানুহবোৰ বিচিত্ৰ। কোনোবা খুনী, কোনোবা জেলৰপৰা ওলোৱা ডকাইত, কোনোবা মোহময়ী নাৰী, কোনোবা অৰ্থলিপ্সু বিষয়া, কোনোবা দুৰন্ত অভিলাসী ৰাজনীতি কৰা মানুহ।

এইবোৰ শুনাৰ পিছত গোনাই মোক বন্দুক আৰু মটৰ গাড়ী চলাবলৈ শিকায়। বন্দুক চলাবলৈ কোনোবা এটা ব্ৰহ্মপুত্ৰ চাপৰিলৈ লৈ যায় হাতীধৰা চাহ বাগিছাৰ ফালে মটৰ চলোৱাৰ ট্ৰেইনিং চলে।

আবেলি হামিদ আৰু চাঙ্জনৰ লগত থাকিব লাগে। সিহঁতৰ লগত দন-বৈঠক কৰিব লাগে। সিহঁতে লাঠি আৰু পিস্তল চলাবলৈ শিকায়। সন্ধিয়া যেতিয়া ইৰ্শ্বাদে গোনাই চলোৱা গাড়ীত চহৰৰ আন ঠাইত থকা উপপত্নী কেইজনীৰ যিকোনো এজনীৰ তালৈ যায়, তেতিয়া সিহঁতৰ লগত দুই এক পেগ মদ চলে।

ৰাতি ডাডাঘৰটো ওলাওঁগৈ মানে মোৰ ল'ৰা দুটা শুই পৰে। আগৰ দৰে যশোৱাৰ লগত মনৰ দুটা-এটা কথা পাতিবলৈকো মোক ভাগৰে জুমুৰি দি ধৰে। স্বৰূপ কথা ক'বলৈ গলে, মই এতিয়া আগৰ অকপট খোলোচা স্বভাৱটো হেৰুৱাইছোঁ, যশোৱাৰ লগত যেন মোৰ কথা-বতৰাৰ বিষয়বস্তুৰ অন্ত পৰি আহিছে।

মই এতিয়া ভাবোঁ — মই বাৰু কোন ? কান্ধুলিজনৰ মুকুন্দ খাওন্দনে ?

“অ’, স্পিচিয়েল গিয়েৰ ? যেতিয়া ওপৰলৈ কোনো পথ্যে নুঠে, তেতিয়া ইয়াৰ কাম। ধৰা, বোকাত বা খালত সোমালত চকাটো একে ঠাইতে ঘূৰি থাকিবলৈ ধৰিলে, কেওঁ কেওঁ মাত দিলে, তেতিয়া চকাৰ তলত তক্তা বা ইটা ভৰাবা। ঠেলিবলৈ মানুহ থাকিলে ফাষ্ট গিয়েৰ, নেথাকিলে স্পিচিয়েল। মানুহে ঠেলিলেও গিয়েৰ লগাব পাৰা। এই ”

“আৰু যদি হঠাৎ ”

“হঠাৎ ব্ৰেক ফেইল কৰিলে, অথচ দেখিলে যে আগত ট্ৰাক বা ছাগলী বা গৰু। তেতিয়া একদম চেকেণ্ড গিয়েৰ। লাগে গিয়েৰ বক্স ফাটি যাওক। তথাপি স্পিড খুব কমিব, অন্ততঃ বক্ষা পৰিব। আৰু এটা কথা। ৰাস্তাত গৰু থাকিলে সদায় তাৰ পাছফালেহে ক্ৰছ কৰি যাব। এইটো বৰ ইম্পৰ্টেণ্ট কথা। এয়া চাওক। হৰ্ণ দিলোঁ যদিও গৰু জনী ইটো চাইডলৈ আহিয়েই আছে। আগফালেদি ক্ৰছ কৰাহেঁতেন তাইৰ খোতোৰা ভাগি গ’লহেঁতেন।”

“সাধাৰণতে কিমান স্পিড হলে ভাল ?”

“কাৰবাক খেদিবলৈ বা নিজে পলাবলৈ হ’লেতো স্পিডৰ প্ৰশ্নই নুঠে। তথাপি এটা কথা। ষাঠি কিলোমিটাৰলৈ গাড়ীখন যিকোনো অৱস্থাত কণ্ট্ৰ’ল কৰিব পাৰি। মুৰ্গী জেনেৰেলি গাড়ীৰ চেপাত নমৰে। কিন্তু গাড়ীৰ চেপাত মুৰ্গী মৰা মানে এনে স্পিডতেই এক্চিডেণ্ট।”

গোনাই মটৰ গাড়ী চলোৱাৰ অভিজ্ঞতা কেইটাৰ কথা কলে। ঠিক আজিয়েই কোৱা নাই। আগতেও কৈছে। বোধকৰোঁ আগতে সি কৈছিল বুলি পাহৰি যোৱাৰ বাবেও আজি ক’লে।

সি মোৰ হাতত ষ্টিয়েৰিং এৰি দি নিজে এচুকত বহিল। মোৰ হাত আহিছে। সেই বাবে নিশ্চিত নিসংকোচে জীপখন চলাই গ’লো। হাংচুৰিয়া হল আৰু এন ই এছ ক্লাব হৈ হাতীধৰা চাহ বাগিছাত সোমালোঁ। দিল বাহাদুৰ আৰু হিমালয়িক চাবৰ বৰ মন গ’ল।

মই গাড়ী চলাই অহা দেখি হিমাদ্ৰিয়ে সন্তোষ পালে। আবেলি হোৱা বাবে দিল বাহাদুৰকো পোৱা গ'ল। এখন গাড়ী লৈ যে মই অকলে আহিছোঁ। এই কথাটো সিহঁতে ভাল নেপালে। মই গোনাক পৰিচয় কৰি দি ক'লো, “এওঁ মোৰ শিক্ষক। পিছত মোক এম্বাশ্ব্বেডৰ গাড়ী চলাবলৈ শিকাব। তেতিয়া হলে আৰু ভয় নাই।” চলাই ভাত কঠা মোকোলাৰ পানীৰি।

গোনাই ক'লে, “ফাৰ্ষ্ট ক্লাছ চলাবলৈ কিটো লাগিছে? জীপৰ গিয়েৰ তিনিডাল আৰু এম্বাশ্ব্বেডৰ চাৰিডাল। ইমানেই।”

হিমাদ্ৰিয়ে ক'লে, “কেবল চলাব জানিলেই নহ'ব। সিহঁতকো হাৱা গাড়ীত হাৱা খুৱাবা। পাৰিলে আমাকো।”

মই ক'লো, “গোনাৰ মৰ্জি হলে পৰা যাব।”

ইমান পৰি দিল বাহাদুৰ মনে মনে আছিল। সি শেহত ক'লে

“তই হাৱা গাড়ীত ঘূৰি ফুৰিলেই নহ'ব নহয়। মানুহজনীৰ কি অৱস্থা কৰিছ। তাইৰ বৰ কষ্ট হৈছে। আমি এদিন গৈছিলোঁ। ল'ৰা দুটা আৰু আশি অহাৰ সময়ত খুব কান্দিলে।”

কথাটো শুনি মই আচৰিত হ'লো। দিল বাহাদুৰহঁতকো চাবলৈ গৈছিল। এই কথাটো তাই মোক ক'ব লাগিছিল। তাই মোৰ ই কথা কোৱাৰ প্ৰয়োজন বুলি নেভাবিলে। এয়ে তাইৰ মোৰ প্ৰতি বিৰূপৰ লক্ষণ। কিন্তু মোৰো তাইৰ প্ৰতি বিৰূপ হোৱাৰ কাৰণ নথকা নহয়। মোৰ আকোৰগোঁজ স্ব ভাৱটো মোৰ একেবাৰে অপছন্দ। তাই মোক দিনে ৰাতি বৰ বাবেই মই ক্লাবৰ চকিদাৰৰ নিচিনা কাম কৰিব নোৱাৰো। অনবৰত ৬ ঘণ্টাৰ পৰিচৰ্যাৰ মাজত থকাও বিৰক্তিকৰ। কাৰণ এনে জীবনত সোঁত নাই। ব্যতিক্ৰম নাই। মোৰ যশোৱালৈ পুনৰ বিৰূপ ভাৱহে হ'ল।

এই মানুহবোৰৰ সংশ্ৰৱলৈ অহাৰ পিছত মোৰ এটা গুণ হ'ল। মই নিজকে লৈ আঁচনি বনাব পৰা হৈছে। মগজুটো উৰ্বৰ হৈছে। এটা দিল বাহাদুৰৰ মুখত যশোৱাৰ মনৰ অৱস্থাৰ এটা আভাষ পাই মই ইতিমধ্যে বুদ্ধি বিচাৰি পালোৱেই। মই ভাবিলোঁ, মোৰ এতিয়া টকাৰ অভাৱ নাই, ঘৰত বন কৰা ছোৱালী এজনী ৰাখিলে যশোৱাৰ ঘৰুৱা কাম পাতলিব, তাইৰ লগ এটাও হব আৰু মাজে মাজে পুৰাই সিহঁতৰ আটাইবোৰকে দিল বাহাদুৰৰ ঘৰত থৈ গ'লে সকলো সন্তুষ্ট হব।

উভতি আহোতে জীপৰ পিছ চকা এটা ফুটিল। গোনো জীপৰপৰা নামিল। লগে লগে ময়ো। সি ক'লে, “ভালেই হ'ল আৰু এটা ট্ৰেইনিং পোৱাৰ সুবিধা হ'ল।”

এইবুলি সি কেনেকৈ ‘জেক’ৰ সহায়ত চেপেটা পৰি থকা চকাটো দাঙিব লাগে, কেনেকৈ খুলিব লাগে এইবোৰ দেখুৱাই গ'ল। তাৰ হাত বৰ খৰ। সকলো কাম পাঁচ মিনিটৰ ভিতৰতে কৰিলে।

চকাটো লগাই তাৰ মুখত শ্ৰমৰ আনন্দ। সি চিগাৰেট এটা জ্বলাই ক'লে, “আৰু দুটা কথা শিকাব লাগিব। ষ্টাৰ্ট বন্ধ হৈ গ'লে কি কি পৰীক্ষা কৰিব লাগিব সেই কথা। কাৰ্বোৰেটৰ চাফা কৰিবলৈ শিকাব লাগিব। মনত ৰাখিব, মুকুন্দ বাবু, স্মাগ্লাৰৰ গাড়ী সদায় টিপ টপ কণ্ডিশ্বনত থাকিব লাগিব।”

ইয়াত ভালেমান নতুন কথা শিকিছোঁ। গোনোহঁতে মটৰ গাড়ীক গাড়ীহে বোলে আৰু গাড়ীৰ চকা ফুটিলে ‘পাংচাৰ’ হৈছে বুলিহে কয়। চোৰাং কাৰবাৰক স্মাগলিং আৰু তাৰ লগত লিপ্ত মানুহক স্মাগ্লাৰ বোলে। হামিদ বা গোনোহঁত স্মাগ্লাৰ হিচাপে গৰ্বিত। কাৰণ সাধাৰণ মানুহে সিহঁতক সাহসী আৰু চহকী বুলি ভাবে।

ইয়াৰ পিছৰ কেইদিন বেছ আৰামতে থাকিলোঁ। কাৰণ মই কাম খিনি নিয়াৰিকৈ শিকি পেলালোঁ। হামিদৰ প্ৰথম দিনাতে মোক পছন হোৱাৰ বাবে এতিয়া আমি দুয়ো সমানে ডাঙৰ-দীঘল হোৱা ল'ৰাৰ দৰে কথা পাতো। গাড়ী আৰু বন্দুক চলোৱা শিকোৱা শেষ নোহোৱালৈকে গোনোই মোৰ লগত হলিগলি কৰিবলৈ ইচ্ছা কৰা নাছিল। তাৰ ট্ৰেইনিং দিয়াৰ কাম লাহে লাহে অন্ত পৰি অহাৰ লগে লগে আৰু দিন যোৱাৰ লগে লগে গাড়ী আৰু বন্দুক সম্পৰ্কে ক'বলগীয়া কথাৰ অন্ত পৰাৰ লগে লগে তাৰ ইচ্ছাকৃত গাভীৰ্য কমিল আৰু সি মোৰ লগত বন্ধু হ'বলৈ হাবিয়াস কৰিলে। অৱশ্যে আগৰেপৰা সি মোক ভাল ব্যৱহাৰ কৰি আহিছে। পোনতে দেখিয়েই ইশ্বাদ খাঁই মোক তাৰ বিশ্ৰুত সহচৰ হিচাবে গটি তোলাৰ আঁচনি লোৱাৰ বাবেহে কিজানি ইহঁতে মোক খুব প্ৰাধান্য দি আহিছে। ইফালে মই লিখা-পঢ়া নেজানো বুলি গম পোৱাহেঁতেন ইহঁতৰপৰা এনে ব্যৱহাৰ কিজানি নেপালোঁহেঁতেন।

গোনোই এতিয়া মোক ‘তই’ বুলি মাতে। সি এদিন ক'লে, মোৰ আতিগুৰি জানিলে তই আচৰিত হ'বি। এদিন নীৰলে কম। ইমানদিন এই দুনিয়াত থাকি

এটা কথা বুজি ল'লো। কথাটো তোৰ ভাল নেলাগিব পাৰে। কিন্তু অলবৎ সঁচা কথা। মানে দুনিয়াত কাকো বিশ্বাস নকৰিবি। পুলিচবোৰৰ দৰে। সিহঁত একদম ৰাইট। সেই বাবেই মই নিজৰ কথা কাকো নকওঁ। কিন্তু তোক ক'ম। যি বুজিলো, তয়ে ময়ে একে গছৰ পাণ।”

মই একো নমতা দেখি সি আকৌ ক'লে, “একদম চুপ? তাজ্জব কাণ্ড। অ' তোৰ মন খাৰাপ। এনে সুন্দৰ বতৰতো?”

এৰা, শীতৰ পিছত সকলোতে বসন্তৰ পয়োভৰ। এতিয়া মন মাৰি থকাৰ সময় নহয়। বসন্তকাল বছৰত এবাৰহে আহে। মানুহৰ জীৱনটো চুটি আৰু বছৰবোৰো চুটি চুটি।

“মই আগতেই কৈছোঁ, মোৰ এটা কথাত খোকোজা লাগি আছে। দেউতাইহে তাৰ শ্ৰমিধান দিব পাৰিব। দেউতাৰ ওচৰলৈ যাবই লাগিব। নহ'লে এই গা-পিৰপিৰোৱা বতৰতো মোৰ মন গোমা হৈহে থাকিব।”

“ঠিক আছে। লগে লগে মোৰ এটা ভাল আইডিয়া খেলাই গ'ল। বন্দুক মাৰিবলৈ শিকাৰ লাগে বুলি হাইঠা চাপৰিলৈ যাম। চিকাৰ কৰিম। তেতিয়া মোৰ কথা কম। ভাল লাগিব। মনটো পাতলিব।”

দেউতা আৰু বছিৰে মোক আৰু “মাটি পালোৱান” গোনাক পাই খুব ভাল পালে। সিহঁতৰ নাৱতে হাইঠা চাপৰিত চিকাৰ কৰিবলৈ যাবলৈ আহিছে। বুলি কোৱাত দুয়োটাই কিৰিলি পাৰিলে।

দেউতা : মই জানো, কামৰ বোজা পাতলিলেই তই ওলাবিহি।

বছিৰ : সি আমাক এৰি থাকিব পাৰিবনে?

মই : মোৰ সদায় মনত পৰে।

গোনা : আমাৰ কেবাটাৰো দুখৰ সময়ত দুটাইহে সাৰথি। মুকুন, ইহঁত দুটাক সকলোৱে কিয় ইমান ভাল পায়, জান?

মই : কচোন বাৰু।

গোনা : ইহঁতৰ দেহে হযতো পাপ কৰিছে। কিন্তু অন্তৰ একদম চাফা। আৰু ইহঁতৰ টকা পইচা আৰু সা-সম্পত্তিলৈ কোনো মায়া নাই। চহকী হোৱাৰ ইচ্ছা নাই। সন্ন্যাসীৰ দৰে। কাৰোঁলৈ আক্ৰোশ নাই। মন সদায় খুচী।

মই : তই তেনেহলে ইহঁতক উধৰপৰা মুখলৈ চিনি পালি।

বছিৰ : তেনেহলে এই কেইদিনৰ ভিতৰতে আপুনি নুবুলি তই বুলি কোৱাক লৈ তহঁত বেছ ফ্ৰেশ হৈছ।

দেউতা : হেৰ গোনা, আমাক ইমান শলাগিব নেলাগে দে। শলাগিলে শলাগাঠি লাগে। আমি ইমান মহাপুৰুষ নহয় দে, “চেৰাবী” নাৱৰীয়াহে।

আমি চাৰিওটা নাৱৰ ছৈৰ তলত। চ’তৰ পহিলা ভাগৰ ৰ’দটো চোকা হৈছে। দেউতা আৰু বছিৰে চাউল কিমান আছে চাইছে। কাৰণ আমি হাইঠা চাপৰিত চিকাৰত মৰা চৰাইৰ মঙহেৰে বালি ভাত খাব লাগিব। মোৰ মনত অপাৰ আনন্দ। ব্ৰহ্মপুত্ৰখন দেখিলেই মই সুকীয়া মানুহ হৈ পৰোঁ। তদুপৰি ভালেমান দিনৰ অন্তত দেউতা আৰু বছিৰক লগ পাইছোঁ।

দেউতাই আমাক চাহ আৰু আদাৰ ৰস দি বনোৱা বিস্কুট খাবলৈ দি মোক ক’লে, “এদিন আমি দুযোটা গৈছিলোঁ। তই নাই। আহিবৰ সময়ত ৰঞ্জুহঁতে আমাক ভৰিত সাৰট মাৰি মাৰি ধৰিছিল। আমাৰ মন খৰাপ হৈ গৈছিল। যশোৱাৰ মনটো কিন্তু ফৰকাল নহয়। আমাৰ ওচৰত তাই ওজৰ দিলে।”

মই ব্যগ্ৰ হৈ সুধিলো, “কি ওজৰ?”

বছিৰেহে মাত লগালে, “তই হেনো তাইক পাট্টা নিদিয়। তাই আমাক ক’লে — “তোমালোক হাত দীঘল মানুহ, তাক আকৌ চকিদাৰ কৰি দিয়া।”

মই বেছি কৌতুহল দেখুৱাই সুধিলোঁ, “তোমালোকে কি ক’লা?”

দেউতাই ক’লে, “মই ক’লো বোলো দুখোজ আশুৱাই যাওঁতে তই পাছফালৰপৰা আজুৰি পিছুবাই নানিবি। সি ঠিক বাটেৰেহে বাট বুলিছে। এতিয়া ভুল কৰিলে আৰু পিছত শুধৰাব নোৱাৰি। মোৰ বেলিকা সেয়ে হ’ল। যেতিয়া থিতাপি ল’ব লাগিছিল তেতিয়া আকৌ মোৰ মন কমোৱা তুলা হৈ আছিল।”

দেউতাই যশোৱাক দিয়া উত্তৰটো মোৰ পছন্দ হ’ল। মই ধৰি ল’লো যে যি কেইটা প্ৰশ্নৰ মই উত্তৰ পোৱা নাই তাৰ উত্তৰ দি দেউতাইহে মোৰ মনৰ খুদুৱনি মাৰিব পাৰিব।

গোনাৰো কিজানি বৰ লুইতক ভাল পোৱা মন এটা আছে। কিজানি সকলো মানুহকে ঈশ্বৰৰ বিনন্দীয়া পৃথিৱীখনে মুগ্ধ কৰিব পাৰে।

চ’তৰ বাউলী বতাহত চাপৰিৰ বন বিৰিণাই নাচি থকা আৰু মুহূৰ্তে মুহূৰ্তে বৰ লুইতে ৰং সলোৱা চাই চাই গোনা অৰ্থাৎ থানু নেওগ বিভোল হৈ পৰিল।

তাৰ ওচৰতে বহিৰো থিয় দি আছে। সি গোনাক মাতি আমনি দিবলৈ ইচ্ছা কৰা নাই। সিহঁত নাবৰ মাজ ভাগত। দেউতা আৰু মই ছেৰ তলত। সি কঁকালত হেৰিকমী মালিছ এটা ঘঁহি আছে আৰু মোৰ ল'ৰা দুটাৰ কথাও কৈ আছে। মোক যশোৱাৰ ওফন্দ ভঙাৰ বুদ্ধি কেইটামানো দিছে। মই এই বুদ্ধিত পতিয়ন যাব খোজা নাই। মোৰ মনত আকৌ সংশয়। অৱশ্যে ইৰ্ছাদক লগ পোৱাৰ আগতে মোৰ এই সংশয় দূৰ কৰিবলৈ দেউতাই বহু যুক্তি দেখুৱাই বহু কথাই কৈছিল। এতিয়া সেইবোৰ যুক্তিয়ে মোক সবল কৰিব পৰা নাই। গতিকে দেউতাক কথাটো কেনেকৈ সোধোঁ তাকে ভাবি আছোঁ।

“তই দেখোন মাছৰ দৰে দৰক লাগিলি?”

“এটা কথাই মনটো তল ওপৰ কৰিছে। মই বাৰু একাঠু বোকাত নামিলোঁ নেকি? এই বোকাতৈ পোত যাম নেকি?”

“অ’, বুজিলো। কথাটো কায়দা লগাই কৈছ। প্ৰথম কথা হ'ল, তই আঁতৰি থাকি স্মাগলিং বন্ধ কৰিব নোৱাৰ। দ্বিতীয়তে, বেপাৰীতকৈ গ্ৰাহকৰহে এনে স্মাগলিঙৰ দৰ্কাৰ বেছি — চৰকাৰৰ ভণ্ডামি আৰু গাফিলিৰ কাৰণেই।”

“মোক জানো এই লাইনে শুজিব?”

“অলবৎ। তই কিবা স্কুল-কলেজত পঢ়া ভো ভো পণ্ডিতনে কি যি কাৰণে তই অইন লাইন ল'ব পাৰিবি। শুন। মানুহে হাৰ মানিব নোৱাৰে। মানুহ আজৰ জীৱ। মানুহে য'তে ত'তে, আনকি অতি অসম্ভৱ যেন লগা অৱস্থাতো, নিজকে খাপ খুৱাব পাৰে কাৰণেই সি মানুহ। আমাৰ কথাকে চাচোন। নদীয়েই আমাৰ ঘৰ, অথচ বেমাৰৰ নামত আমাৰ মূৰৰ বিষ এটাও নাই। ঘৰত থাকিবলৈ আমাৰ কষ্ট হ'ব পাৰে। সেইবুলি আমি ঘৰৰ ভিতৰত থাকিব নোৱাৰিমনে? কি কৰ? এতিয়া কথাটো পৰিষ্কাৰ হ'লনে?”

“কিন্তু স্মাগলিঙত যে ইমানবোৰ চৈদ্ৰান।”

“ইয়াক চৈদ্ৰানৰ কাম বুলিও ক'ব নোৱাৰি। স্মাগলিঙত মন বহাৰ পিছত তই এনেকৈ কব নোৱাৰিবি। মোহৰ নিচাত যেনেকৈ মানুহে বহুত কিবাকিবি ভাল পাই পেলায়— সংসাৰ, ল'ৰা-ছোৱালীক — সেইদৰে স্মাগলিঙক ভাল পোৱাও এটা নিচা, অন্তৰে বিচৰা বস্তু। এই নিচাৰ তুলনাত লাভখিনি তুচ্ছ। এই বেৰচাই অন্ততঃ মানুহৰ সময় কটোৱাৰ বহুখিনি বিৰক্তি নাইকিয়া কৰে। তই

পাপ-পুণ্যৰ কথা ভাবিছ নেকি ? হেৰ, মই চিঞৰি চিঞৰি ক'ব পাৰো। বোলোঁ পাপ আৰু পুণ্যৰ মাজত থকা বেৰখন তেনেই লেহুকা, ফুটা ওলোৱা। পুথিবোৰে আমাক ভয় খুৱাই থাকিলেই হ'বনে ?”

মই সমিধান পাই গ'লো। মোৰ সংশয় দূৰ হ'ল। মোৰ ভগবানৰ সুন্দৰ সৃষ্টি এই বিশাল ব্ৰহ্মপুত্ৰখনলৈ চাই চাই এতিয়া ক'বৰ ইচ্ছা গ'ল, “হে ভগবান, তুমি যদি ইমান বিবেচক তেনেহলে দেশত ইমান অনিয়ম কিয় ? পুণ্যবানে ভূ-নোপোৱা এই পৃথিৱীখন ইমান ভয়ানক আৰু চিত্তাকৰ্ষক কিয়। তোমাৰ পৃথিৱীত ব্যভিচাৰী আৰু খুনীও খুচী হৈ আছে, অথচ সৎ আত্মাবোৰক বেদনাই দহিছে। তুমি নাই বুলিহে ভাব হয়।”

হাইঠা চাপৰিৰ ফালে আমাৰ নাও চলিল। আমি আঁটে ঘণ্টাৰ মুৰত পালোঁগৈ।

হাইঠা চাপৰি লোকালয়ৰ পৰা ভালেখিনি নিলগত। স্তিমাবখন এইখিনি নেপাইহিয়েই। সেই কাৰণে ইয়াৰ আকাশ, মাটি, বতাহ, তৰুলতা, সকলো আপুৰুগীয়া। এইবোৰত মানুহৰ নিষ্ঠুৰ হাত পৰা নাই কাৰণেই এই চাপৰিয়ে, কাষৰ ৰূপালী পানীয়ে আৰু অনন্ত আকাশে চিত্তক টানি নিয়ে।

বহুৰে বহুৰে পলস পৰা হাইঠা চাপৰিৰ ডাঠ সেউজৰ মাজত বহুত অজলা জানোৱাৰ। পানীৰ কাষৰ বালিত বহুত নানাৰঙী চৰাই। ই চিকাৰীৰ স্বৰ্গ।

হাইঠা চাপৰিত হাইঠা থাকিবই। হয়তো বহুত চৰাইৰ মাজত থকাৰ কাৰণে হাইঠাবোৰ চকুত পৰা নাই। তদুপৰি হাইঠা বোলে মাটিত নপৰে। হাইঠাৰ বাহিৰেও তৃপ্তিকৰ মঙহৰ বহুত চৰাই আছে : উলু ম'ৰা, শৰালি, বনৰীয়া ৰাজহাঁহ ইত্যাদি।

আমাৰ চাৰিওটাই বন্দুক চলাব জানো। কিন্তু চিকাৰৰ চখ বেছি গোনৰহে। তাৰ বন্দুকত দুটা পৰঘোমা চৰাই পৰিল। সি হঠাতে ভুমুকি মৰা বন কুকুৰা এটা মাৰি মোক ক'লে, “ইহঁত দুটাই এতিয়া খোৱাৰ যোগাৰ কৰক। আমি আওৱাই যাওঁ, আহ। কেইটামান বনৰীয়া হাঁহ ইশ্বাদকো দিব লাগিব। তাৰ এজনী বিবি হেনো ৰষ্ট বনোৱাত ওস্তাদ।”

গোনাৰ এই কেইটা কথাই মোক দুটা কথাৰ সম্বন্ধ দিলে। প্ৰথম কথা হ'ল মোক ইয়ালৈ লৈ অহাৰ কথা ইশ্বাদে জানে আৰু দ্বিতীয় কথা হ'ল — ইশ্বাদৰ মৌচম মঞ্জিলত থকা বিবিবোৰ তেনেই মমৰ পুতলা নহয়, সিহঁতে কিজানি

মাজে মাজে সোৱাদ লগাকৈ ৰান্ধি ইশ্বাদক সম্ভুষ্ট কৰে।

চাপৰিৰ পাৰে পাৰে আহি থাকোঁতে মই কৌতূহল দমাব নোৱাৰি গোনাক সুধিলোঁ, “তাক ইমানবোৰ তিৰোতা লাগেনে ? বাহিৰত আৰু আছে দেখোন।” সি ক’লে, “সেইবোৰ কেলেঙ্কাৰী কথা। তিৰোতা গোটোৱাটো ইহঁতৰ এটা বাহদুৰি : চা, মোৰ কিমান প্ৰতাপ। সিফালে লালসা থাওঁক বা নেথাওক। ‘নেফা’ৰ গাওঁ বুঢ়াবোৰে মেথোন ৰখাৰ নিচিনা কথা। ধনে তিৰোতালৈ খঁকটো বেছি কৰে কিজানি। পিছে লালসাৰ জানো শেষ আছে ? নিকাহ কৰাই অনাৰ অলপ পিছতে ধনী মানুহৰ বেগম গৰাকী পুৰণা হয়। ইয়াকে কয় বোলে বাৰীৰ ঘাঁহে গোহালিৰ গৰুৱে নিমিলে। বোধকৰোঁ ইহঁতক সহজে পোবা যায় কাৰণে। ইহঁতক লুতুৰা স্বভাৱটোৱে লগ নেৰে। সেই কাৰণেই বাহিৰত তাৰ মন বেছি। বিবিহঁত যিমনেই ধুনীয়া হওঁক লাগে। হেজাৰ হওক সিহঁত দুখীয়া মানুহৰ ছোবালী। গতিকে মঞ্জিলৰ ভিতৰতে খৰলি পিটি থাকে। খোৱা ভাল, থকাত আৰাম, অথচ কাম নাই। গতিকে দুবছৰমানৰ ভিতৰত বিবি কেইজনীৰ গাবোৰ মঙহেৰে লোথোপ থোপ হয়। ফলত ইশ্বাদ নেলাগে আনৰ চকুকো সিহঁতে তৃপ্তি দিব নোৱাৰা হয়। সিহঁত মালী, চকীদাৰ আৰু বজাৰ কৰা মানুহৰ ভোজ হয়। মুঠতে সকলো ফালেই চোৰাং বিজনেচ। এবাৰ এজনী বেগম সম্পৰ্কীয় বুলি দেখা কৰিবলৈ অহা ডেকা এটাৰ লগত ধৰা পৰিল। ইশ্বাদে তাইক তুৰন্তে তালাক দি সেই ডেকাটোৰ লগত যাবলৈ দিলে। ডেকাটো আছিল জোতা বেপাৰী। তাই ইয়াত জেলত থকাৰ দৰে থকাতকৈ তাৰ লগত গৈ ভালেই পালে। এজনী ড্ৰাইভাৰ এটাৰ লগত নিৰুদ্দেশ হ’ল। ইশ্বাদে বিচাৰি উলিয়াব পাৰিলেইহেঁতেন। কিন্তু ইচ্ছা নকৰিলে। এই দুজনীক ধৰিহে তাৰ পাঁচজনী তিৰোতা।”

“আৰু ল’ৰা-ছোবালী ?”

“কেবাটাও আছে। ডাঙৰ হলেই সিহঁতক আঁতৰত পঢ়িবলৈ পঠায়।”

“কিমান ডাঙৰ হৈছে ?”

“বেছ ডাঙৰ হৈছে। দুটামানে কলেজ পাবৰ হৈছে। সিহঁতৰ কাৰণে বহুত খৰচ। সিহঁত দিনীৰ ফালে পাব্লিক স্কুলত পঢ়ে। আনকি ছোবালী কেইজনীয়েও তাতে পঢ়ে।”

“মুঠতে কেইটা ল’ৰা ছোবালী।”

“মোৰ হিচাবত আঠটা।”

পানীৰ যুৱলিত জিৰণি লৈ থকা নাহৰফুটুকী এটা আমাক দেখি পলাল। দঁতাল গান্ধি এটাইহে আমাৰ ফালে ভেবা লাগি চাই থাকিল। গছৰ ডালত কুৰুৱা চৰাইৰ আৰাও শুনিলোঁ। ওখ চতীয়া গছ কেইজোপাত থকা বহুত কপৌৰে একেলগে কুৰুলিয়ালে।

আমি ভিতৰলৈ নোসোমালোঁ। আমাৰ লক্ষ্য হ’ল ধেনুভিৰীয়াকৈ জাকপাতি উৰি অহা শৰালি হাঁহবোৰ। গোনাই বন্দুকটো মোৰ হাতত দিলে। এজাঁই গুলীতে পাঁচটা নোদোকা শৰালি আকাশৰপৰা খহি পৰিল। আৰু এজাঁই মাৰিলোঁ। এইবাৰ তিনিটা। মই উত্ৰাবল হৈ চিঞৰিলো। গোনাই মোক মনে মনে থাকিবলৈ ইঙ্গিত দি মোৰ পৰা বন্দুকটো ল’লে। সি হাতত সাৰে ভৰিত সাৰে হাবিত সোমাল। অলপ পিছত বন্দুকৰ আবাজ শুনিলো। মই শৰালি কেইটা দুজোঁটকৈ বান্ধিলো। এনেতে দেখিলোঁ যে গোনাই গধুৰ উলু ম ৰা এটা বন্দুকত ওলোমাই লৈ আহিছে।

সি ক’লে “আজিলৈ চখ মিটিল দে। উলু ম’ৰা মৰাটো এলাপেচা চিকাৰীৰ কাম নহয়। ইয়াৰ মঙহেই উত্তম। আন একো মঙহে ইয়াৰ লগত ফেৰ মাৰিব নোবাৰে। এতিয়া দেউতাহঁতে ইয়াকহে বান্ধিব লাগিব।”

আনি লৰালৰিকৈ দেউতাহঁতৰ ওচৰ পালোঁহি। সিহঁতে ইতিমধ্যে চৰুত চাউল বহালেই। হাঁহ দুজোঁট ছৈৰ তলত থ’লোঁগৈ। বহিছে উলু ম’ৰাটোৰ পাখি ওচোৱাত লাগিল। দেউতাই আমাৰ হাতে হাতে একো কাপ কফি দিলেহি।

কফিৰ কাপত চুমা দি গোনাই মোক ক’লে, “এতিয়া আমি হাবিৰ ভিতৰ সোমাম দেই। পাল খোৱা মাইকী গাহৰি চাম।”

বন ফালি আহি এৰালিয়ে ঘেৰি থকা ডোবা এটা পালোঁ। গোনাই ক’লে যে এনে ঠাইলৈ পাল খোৱা গাহৰিজনী আহি মাত দিয়েহি আৰু লগে লগে গাহৰি গোঁ গোঁ শব্দ কৰি ওলায়হি। মোৰ কপাল ভালে থাকিলে ঘটনাটো দেখি যাব পাৰোঁ।

কিন্তু তালৈকে খপি থকাটো কম ধৈৰ্য্যৰ কথা নহয়। মুকলিত পমা গছ এজোপা পৰি আছিল। আমি তাতে বহিলোঁ। সি মুখত চিগাৰেট এটা গুজি মোৰ ফালে ধুনীয়া পেকেটটো আগবঢ়াই দি ক’লে, “নিজৰ কথা ক’ম বুলি তোৰ কথা দিছিলোঁ নহয়। এতিয়া চব ক’ম। ”

এইবুলি আৰম্ভ কৰি সি অন্তৰ খুলি নিজৰ কাহিনী কৈ গ'ল :

তাৰ ঘৰ আছিল চুঙীত। গোলাঘাট আৰু যোৰহাটৰ মাজত থকা এই অঞ্চলটোৰ ওচৰত চাহ বাগিছাও আছে, সাৰুৱা পথাৰো আছে। চুঙীৰপৰা গোলাঘাটৰ ফালে গৈ থাকিলে দক্ষিণ হেঙেৰা হাট পোৱা যায়। এইখন বৰ ডাঙৰ হাট। গোটেই শিৱসাগৰ জিলাখনৰ গৰু ম'হৰ তাত কিনা-বেচা হয়।

গোনা ওৰফে থানু নেওগৰ বাপেক ভাবিত নেওগ পেটে ভাতে খাই থকা মানুহ আছিল। ভাবিতৰ কমাৰ হিচাবেও বেছ নাম আছিল। সি খেতিৰ কাম নথকা দিনকেইটা নাঙলৰ ফাল, দা কটাৰী আদি বনাই ওপৰঞ্চি উপাৰ্জন কৰিছিল।

গোনাৰ মাক কনকা বৰ ধুনীয়া তিৰোতা আছিল। ভাবিত চাপৰ আছিল বাবেহে গোনা চাপৰ হ'ল। তাৰ নাক মুখত মাকৰ চেহেৰাৰ কিছু মিল আছে বুলি মানুহে কয়।

কনকা তেতিয়া ভৰ গাভৰু আৰু গোনা দুবছৰীয়া। সংসাৰ সুন্দৰকৈ চলিছিল। কিন্তু হঠাতে এই সংসাৰত জুই জ্বলিল। বাৰিষা বাৰীত বাঁহ কাটিবলৈ যাওঁতে ভাবিতক সাপে খুটিলে। বেজ গিয়ানী লগোৱা হ'ল। কিন্তু ভাবিত নেবাচিল।

কনকাই দিকবিদিক শূন্য দেখিলে। তিতাবৰৰ পৰা তাইৰ বাপেক মাব আহিল। শাধকৰম শেষ হোৱাৰ পিছত বাপেকে জীয়েকক নিজৰ ঘৰতে ৰখাৰ প্ৰস্তাৱ কৰিলে। কিন্তু কনকা মান্তি নহ'ল। তাই বেছ ধৈৰ্য্য ধৰি থাকিব পৰা তিৰোতা। তাই ভাবিলে, বিয়া দিয়া ছোৱালীৰ বাপেক-মাকৰ ঘৰত স্বত্ব নাই।

এটা মৰকীয়া পোৱা গ'ল। তাৰ নাম বিষ্ণু। এই বিষ্ণুবেই গাভৰু মানুহজনীৰ কণাৰ লাখুটি হ'ল। আৰু এটা অসময়ত হেনো কনকাৰ তালৈ এজন মানুহ আহি আছিল। তেওঁ শিক্ষিত ডেকা। নামটো হৰিপ্ৰসাদ ভূঞা। এতিয়া এইটো বিখ্যাত নাম। তেওঁ হিংসাত বিশ্বাসী কমিউনিষ্ট পাৰ্টি এটাত সোমাই জেল খাটিছিল। পিছত এম-এল-এ হৈছিল। এতিয়া গুৱাহাটীত এজন ডাঙৰ উকীল।

এই হৰিপ্ৰসাদ ভূঞাৰ ঘৰ আছিল দক্ষিণ হেঙেৰাত। তেওঁ গোনা ওপজাৰ আগৰেপৰা চৰকাৰৰ ৰোষত পৰা মানুহ। গোনা ওপজাৰ সময়ত হৰিপ্ৰসাদ ভূঞাৰ পাৰ্টিটো নিষিদ্ধ আছিল। এই পাৰ্টিৰ মানুহবোৰ দেশী চৰকাৰৰ চকুৰ আঁৰত লুকাই চুৰকৈ থাকিব লগীয়া হৈছিল। পুলিচে চোৰাংচোৱাৰপৰা খবৰ পাইছিল যে মাৰ্ঘেৰিটা, থাওৰা আৰু ৰজাবাৰীৰ ডকাইতিবোৰ এই পাৰ্টিৰ মানুহেই কৰিছিল। ডকাইতিৰ ধৰণ একে। শনিবাৰে দৰমহা দিবলৈ ছপ্তিৰ টকা নিওতেই তিনিওটা ডকাইতি হৈছিল। এই ডকাইতিৰ দলটোৱে চুঙী দক্ষিণ হেঙেৰা অঞ্চলত গঢ় লৈ উঠিছিল। দলটোক ধৰা পেলাবৰ বাবে পুলিচে ৰাইজৰ পৰা সহায় পোৱা নাছিল। কিয়নো এনে ডকাইতিৰ আঁৰত এটা সৎ অভিপ্ৰায় লুকাই আছিল।

এই দলৰে এজন হ'ল হৰিপ্ৰসাদ ভূঞা। তেতিয়া তেওঁ এজন দেশৰ উজ্জ্বল ভবিষ্যত দেখা, কলেজৰ পৰীক্ষা সাং কৰি অহা ডেকা। ভূঞাৰ ভাবিত কমাৰৰ লগতো চিনাকি আছিল। ভাবিতে পেলনি যোৱা লোহাৰ চুঙাৰে তেওঁক বন্দুকৰ নল বনাই দিছিল। সেই সময়তেই কনকাৰ লগতো হৰিপ্ৰসাদ ভূঞাৰ চিনাকি। এই চিনাকি আছিল সৰ্বনশীয়া। তাৰ বাবে গোনাই মাকক জগৰ নিদিযে। দুনিয়াৰ গতি-বিধি বুজি এতিয়া সি মাকক প্ৰশংসাৰে বিচাৰ কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছে।

ভাবিতৰ মৃতুৱে হৰিপ্ৰসাদ ভূঞাক বিচলিত কৰিছিল। তেওঁ কনকাক সাস্তুনা দিছিল। মাজে মাজে খা-খবৰ কৰিছিলহি। বিপদে কাবু কৰিব নোৱাৰা মানুহজনীয়ে আত্মগোপন কৰি থকা হৰিপ্ৰসাদক বৰ আকৰ্ষণ কৰিছিল। কনকাৰ কেৱল দুৰ্যোগৰ মুখামুখি হ'ব পৰা সাহসেই নাছিল, তাইৰ আছিল দুকুল ওপচোবা যৌৱন। মাকৰ বিষয়ে নিৰপেক্ষভাৱে জানিবলৈ বিচাৰি গোনাৰ এটা কথা জানি ভাল লাগিছিল যে বাঁৰী ভাত খোৱা যুৱতী কনকাই সমাজৰ বান্ধোন নেওচা দি জীৱন-দেৱতাৰ উপাসিকা হৈছিল। ৰূপকথাৰ কোঁৱৰৰ দৰে তাইৰ ওচৰলৈ আহি হৰিপ্ৰসাদে তাইক জীয়াই থকাৰ সোৱাদ দিছিল। হৰিপ্ৰসাদ সাঁচাকৈয়ে ৰহস্যময় কোঁৱৰ আছিল। কাৰণ যিদিনা তেওঁ কনকাৰ কাষলৈ আহিছিল, তাৰ পিছদিনাই হয়তো তেওঁ পুলিচৰ গুলীত শেষ হৈ যোৱাৰ আশংকাও আছিল। সেই কাৰণেই হয়তো এই গোপন প্ৰেম উপকথাৰ প্ৰেমৰ দৰে নিৰ্মল আৰু অকৃপণ আছিল। কথাটো ওচৰ-চুবুৰীয়াই নজনাকৈ থকা নাছিল। কিন্তু কোনেও বিশেষ বু-বু বা-বা লগোৱা নাছিল। এইটো মানুহখিনিৰ মহৎ গুণৰ চিন বুলিহে গোনাই ভাবে।

কাৰণ তেওঁলোকৰ হেনো হৰিপ্ৰসাদলৈ শ্ৰদ্ধাও আছিল ভযো আছিল। হযতো কনকালৈকো তেওঁলোকৰ দয়া হৈছিল।

কিন্তু অকস্মাতে ঘটনাই এনে এটা ৰূপ ল'ব বুলি কনকাই ভবা নাছিল। হৰিপ্ৰসাদে দুপৰ নিশা জগাই ফোঁপাই ফোঁপাই কৈছিল, “মহিমা বাগিছাৰ মালিক খতম। মোৰ লগৰ দুটা ধৰা পৰিছে। সেয়েহে মোকো হযতো ধৰিব।”

ইয়াকে কৈ, কনকাৰ হাতত মোনা এটা দি হৰিপ্ৰসাদ লুকাই পৰিছিল। মোনাটোত কিছুমান কাগজ পত্ৰ আৰু কেইটামান মানুহৰ ছবি। তেওঁৰ দলৰ মানুহৰ ছবি নহয় বুলি কনকাই বুজিছিল।

হৰিপ্ৰসাদ পলোৱাৰ অলপ পিছতেই কনকাৰ ঘৰ ঘেৰাও কৰিছিল। তাইৰ হাতত সেই মোনাটো পোৱা গৈছিল। এয়ে পূৰা প্ৰমাণ। যি কেইটা মানুহৰ ছবি পোৱা হৈছিল, সিহঁত হৰিপ্ৰসাদহঁতৰ মতে দেশদ্ৰোহী আৰু ডকাইতৰ দলটোৱে সিহঁতক হত্যা কৰাৰ আঁচনি লৈছিল। কথাটো হযনে নহয় অনুমান কৰা কঠিন। কিন্তু পুলিচ বিষয়াবোৰে এনে এটা ব্যাখ্যাকে দাঙি ধৰিছিল।

পুলিচ বিষয়া ধাৰ্মশ্বৰ শইকীয়া যিমান নিষ্ঠুৰ আছিল, সিমান লম্পটে আছিল। কেৱল সিহঁত নহয়। এটাৰ পিছত এটাকৈ তিনিটাৰ তাইৰ দেহাৰ ওপৰত সেই ৰাতি উৎপীড়ন চলিছিল।

হৰিপ্ৰসাদ ডুএগ ধৰা পৰিছিল। বিচাৰত মুক্তি নোপোৱা পৰ্য্যন্ত সি আঢ়ৈ বছৰ জেলত আছিল।

ইতিমধ্যে কনকাৰ জীৱনলৈ বহুত পৰিবৰ্তন আহিছিল। তাইক মাক বাপেকে তিতাবৰলৈ লৈ গৈছিল। বাপক হাত দীঘল মানুহ আছিল কাৰণে তাইক বয়ন বিভাগত কামত সুমুৱাই দিছিল।

গোনা তিতাবৰতে ডাঙৰ দীঘল হৈছিল। সি তাত হাইস্কুলৰ শেষ শ্ৰেণীলৈকে পঢ়িছিল। ককাক আৰু আইতাক মৰাৰ পিছত তাক আৰু মাক কনকাক তিতাবৰৰ ঘৰখনে আগৰ দৰে নোচোৱা হ'ল। আৰু সিহঁতক আপদ যেন ভবা হৈছিল। তাকে এদিন কনকাই তাৰ আগত চকুলো টুকি টুকি কৈছিল।

কেবল উইডিং বিভাগৰ চাকৰিটাকে সমল হিচাবে লৈ কনকা সেইখন ঘৰৰপৰা ওলাই আহিছিল। বাপেকে ভাবি চিন্তিহেই তাইৰ নামত এডোখৰ মাটি লিখি দিছিল। তাতে সামান্য ঘৰ এটা সাজি মাক আৰু পুতেক থাকিবলৈ

লৈছিল। কনকাৰ চাকৰিটো নথকা হ'লে তাই বাপেকৰ ঘৰখনতে লেদেনা উকটি থাকিব লাগিলহেঁতেন।

গোনাই আকৌ স্কুলত পঢ়িছিল। সি মেট্ৰিক পাছ কৰিছিল। সি যোৰহাটত কলেজত পঢ়াৰ কোনো উপায় নাছিল। ইফালে খেতি-বাতি কৰা বা খেতি তদাৰক কৰাৰো উপায় নোহোৱা হৈছিল। কাৰণ চুঙীত বৰ দেউতাকে ভাৰিতৰ সকলো মাটি নিজৰ কৰি লৈছিল। সিফালে চাকৰি এটা পোৱাও সহজ কথা নাছিল। তাৰ চাকৰি বিচাৰোতে দুবছৰ গৈছিল। কিন্তু ক'তো তাৰ কাৰণে চাকৰি নাছিল। নিষ্কৰ্ম অৱস্থাত মনৰ গতি সলনি হৈছিল। সি সেই অঞ্চলৰ প্ৰায়বোৰ ঠগ-প্ৰৱঞ্চক আৰু অপৰাধী মানুহবোৰৰ লগ লাগিছিল। এইবোৰত লিপ্ত হৈ পৰিছিল। তাৰ এটা দলো আছিল। এই দলটোক মানুহে ভয় কৰি চলিছিল। এনে সময়তে এই দলটোলৈ এটা সুযোগ ওলাইছিল। অসমত ধান-চাউল উৎপন্ন একেদৰে থকাৰ বাবে নিজ ঠাইৰ চাউলে নিজৰ মানুহখিনিকে খাবলৈ নুজুৰিছিল। সিফালে নাগালেণ্ডে ধান-চাউলৰ বাবে অসমলৈহে বাট চাই আছিল। নগাবোৰৰ হাতলৈ কিবা কাৰণত বহুত টকা আহিছিল। অথচ কচু-হালধি আদিৰ বাহিৰে তাত খোৱা বস্তু একো নাছিল।

ইফালে চৰকাৰে বিনা অনুমতিত এঠাইৰপৰা এঠাইলৈ ধান-চাউল নিয়াটো বন্ধ কৰি দিছিল বাবে ধান-চাউলৰ ক'লা বজাৰে গা কৰি উঠিছিল।

জালুকনিৰপৰা বৰহোলালৈকে তিতাবৰৰ এই বৃহৎ অঞ্চলটোত খুব ধান হয়। গতিকে তিতাবৰৰপৰা ধান-চাউলৰ চোৰাং কাৰবাৰ কৰা সুচল হৈছিল। ইয়াৰ গুৰি ধৰিছিল এটা মাৰোৱাৰীয়ে। এই কামত তাৰ সহায় হৈছিল গোনাই আৰু তাৰ দলটো। মাৰোৱাৰীটোৰ দহখন ট্ৰাক আছিল। একোখন ট্ৰাক এৰাতিৰ ভিতৰতে ঘাঁচপানী-কহিমাৰ অঞ্চলত ধান-চাউল থৈ ঘূৰি আহিব পাৰিছিল। গোনাইৰ হাতলৈ বহুত টকা আহিছিল। আচৰিত কথা যে মাক কনকাই তাক ৰাতি ৰাতি ক'ত ঘূৰি ফুৰ বুলি সোধা নাছিল। হয়তো পুতেকৰ গাত সেই হৰিপ্ৰসাদ ভূঞাৰ লক্ষণ আছে বুলি ভাবিহে ভাল পাইছিল। সিহঁত থকা ঘৰটো আগতকৈ ভাল হৈছিল।

এদিন যেতিয়া গোনাই একেলগে পাঁচ হেজাৰ টকা মাকৰ হাতত দিছিলহি মাকে আচৰিত হৈ কৈছিল, “মই হ'লে কথাটো ভাল দেখা নাই। এইবোৰ এৰ।” তাকে শুনি গোনাই কৈছিল, কিয় এৰিম? সৎ হিচাপে জীয়াই থাকিবলৈ এখন

দেশৰ মানুহে আমাক কি সুবিধা দিছে? যি দেশৰ পুলিচে পাঁচবছৰীয়া ল'ৰাটোৰ আগতে মাকক অত্যাচাৰ কৰিব পাৰে, ইজ্জৎ নষ্ট কৰিব পাৰে (গোনাই যে সেই নিলজ্জ কাণ্ড দেখিছিল, সি পিছতহে ক'লে) সেইখন দেশত কিহৰ ন্যায় বিচাৰ আছে। বাঁৰী বোৱাৰীয়েকক ঠগি যদি বৰজনাকে মাটি বাৰী হজম কৰিব পাৰে আৰু গএগ মনে মনে থাকে, সেইখনো সমাজনে?"

মাকৰ মাতিবলৈ একো নাছিল। গোনাৰ তেতিয়া ভাব হৈছিল যে এইখন সমাজত অন্যায্যৰ পৰা বাচি থাকিবলৈ হ'লে নিজৰ হাতত ক্ষমতা থাকিব লাগিব আৰু এনে ক্ষমতা ধনৰ যোগেদিহে হয়।

কিন্তু ধানৰ চোৰাং বজাৰ কৰাও সহজ কাম নাছিল। এক ট্ৰাক চাউল ডিমাপুৰলৈ লৈ যাওঁতে ৰাতি গোলাঘাট এৰাৰ পিছতে গোনাইঁতক পুলিচে আঙুৰি ধৰিছিল। দুয়োপক্ষৰ মাজত গুলীয়াগুলী চলিছিল। দুই পক্ষৰ লোকেই আহত হৈছিল। মাল জৰ্দ হৈছিল। গোনা ধৰা পৰিছিল। তাৰ জেল হৈছিল।

জেলতেই তাৰ আন এটা লাভ হৈছিল। জেলত অধঃপতিত মানুহবোৰৰ বৃথা ভেম, নীচামি, লোভ, খিয়লাখিয়লি আৰু লেতেৰা স্বভাৱবোৰ তাৰ ভাল নেলাগিছিল। কিন্তু এটা মানুহক তাৰ বৰ ভাল লাগিছিল। সি সাধাৰণ কয়দীবোৰৰ লগত মিলামিছা কৰা নাছিল। সি কয়দীবোৰৰ ওপৰত হুকুম চলাইছিল। তাৰ হাতত পইচা আছিল। সেইবাবে সি থকা-খোৱাত কষ্ট পোৱা নাছিল। সিয়েই আছিল চাৰ্জ্জন সিং। বিহাৰী মানুহ। শিলৰ মূৰ্তিৰ দৰে তাৰ চেহেৰা। সি আছিল ইশ্বাদি খাঁৰ মানুহ। গোনাই তাৰ মুখেই প্ৰথম ইশ্বাদি খাঁৰ কথা শুনিছিল। ইশ্বাদিৰ কাৰণে পৃথিৱীখন দুৱাৰদলিৰ গালিছাৰ দৰে যদিও ইশ্বাদিৰ মানুহৰ জেল কেনেকৈ হয় বুলি সোধাত চাৰ্জ্জনে কৈছিল, “অভাৱত পৰা চব ছোৱালীয়েই বেশ্যা নহয়। সেইদৰে একচাইজৰ চব অফিচাৰেই ঘোচৰ দাস নহয়। এটা কালান্তক একচাইজ চুপাৰ আহিল। সি আমাৰ বস্ত্ৰ বাহানি অনা ট্ৰাক এখনত ‘ৰেইড’ চলালে। মিঠা তেলৰ টিনৰ মাজত কানি পাই গ'ল। সেয়া মোৰেই কানি বুলি ক'বলগীয়া হ'ল। মই জেল খাটিবলগীয়া হ'ল। ইশ্বাদি আকাশৰ তৰাৰ দৰে দূৰৈতে জিক্‌মিকাই থাকিল। পিছে এতিয়া মোৰ ইয়াত ‘ৰেইড’ হৈছে। ঘৰখন ইশ্বাদেই পোহপাল দি আছে। এইটোৱেই নিয়ম।”

চাজ্জানেও গোনাক বৰ পছন্দ কৰিছিল। চাজ্জানে আগতে খালাচ পাইছিল। গোনায়ো খালাচ হোৱাৰ পিছত চাজ্জানৰ ওচৰ পাইছিলগৈ। চাজ্জানৰ যোগেদিয়েই গোনাই ইশ্বৰ্দ খাঁৰ গোপন জগতখনত সোমাব পাৰিছিল।

গোনাৰ কাহিনীয়ে মোৰ অন্তৰ ছুই গ'ল। মোৰ মনৰ চকুত দুজনী কনকাৰ ছবি ভাঁহি উঠিল। এজনী যৌৱন সম্পদেৰে গৰবিনী কনকা আৰু এজনী বয়সৰ আঁচোৰ লগা স্থূলকায়া কনকা।

মই সুধিলো, “মাৰ এতিয়া ক'ত থাকে?”

সি ক'লে, “মোৰ লগত। মাই মোক গোপ্লাই গৈছোঁ বুলি নেভাবে।”

ইয়াকে শুনি মোৰ মগজত এটা বুদ্ধি খেলালে। মই এবালীৰে ঘেৰা ডোবাটোলৈ চাই থাকিলোঁ।

সি সুধিলে, “তোৰ কাহিনীৰ লগত মোৰ অলপ মিল নাইনে বাৰু?”

মই ক'লো, “সেই বাবেই এতিয়া মোৰ আগৰ কথাবোৰ মনত পৰিছে। গোনা, যাওঁ বল। ব্ৰহ্মপুত্ৰক সাক্ষী কৰি আমি আজি সখি পাৰ্তোঁগৈ।”

সেই ঠাই এৰাৰ সময়ত সি ক'লে, ‘সখি মানে দোস্ত আৰু এটা দোস্তৰ ইটো দোস্তৰ লগত এক কথা। চাবাইছ। হাত মিলা।’

সি মোৰ হাতখন জোকাৰি দিলে। বন ফালি হাইঠা চাপৰিৰ কিনাৰলৈ আহি থাকোঁতে গোনাই হাঁহি ক'লে, “চালা এজনী গাহৰিও নাছিল। বনৰ জানোৱাৰেও আমাক খচৰ বুলি জানে।”

দেউতাহঁতে বন্ধা-বঢ়া কৰি থকা ঠাইকণ পোৱাৰ আগতে মোৰ ইয়াৰ আগতে মনত খেলোৱা বুদ্ধিটো কামত খটুৱাবলৈ চালোঁ। ক'লোঁ, “গোনা এটা ডাঙৰ কথা তোৰ লগত আলচ কৰিব খোজোঁ। তোৰ মা মানে মোৰো মা। তেখেতে ভাৰাঘৰত থাকি বৰ আমনি পাইছে চাগৈ। ইফালে যশোৱাৰো একে অৱস্থা। এতিয়া অবশ্যে বাই এজনী দিনটো থাকে বাবে তাই অলপ সকাহ পাইছে। মোৰ ভাৰাঘৰটো ডাঙৰ। দুয়োটা পৰিয়াল একেলগে থাকিলে কেনে হয়?”

সি ক'লে, এৰা, কথাটো ময়ো ভাবি চাইছোঁ। তথাপি মাক সুধিব লাগিব। কিন্তু এটা চৰু হোৱা বেয়া। আমি পাৰ্ট হিচাপে থাকিব লাগিব। ইশ্বৰ্দে ভালেই পাব।”

গোনাৰ এইকেইটা কথাই মোৰ মনটো পাতল কৰিলে। আমাৰ ভোজন পৰ্বৰ আগতে এঘণ্টা ‘জিন’ চলিল। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বতাহ গাত লগাৰ ফলত ‘জিন’ৰ ৰাগীয়ে আমাৰ দেহত বেছি কাম দিলে। তাৰ পিছত কেবাৰিধো ব্যঞ্জন আৰু উলু মৰাৰ মঙহ থকা ডাঠ জোলেৰে বালিভাত খাই পাঁচআলিৰ ঘাট পাওঁ মানে পশ্চিমৰ ৰঙা কাঁহী যেন বেলিটোৰ এফাল ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দৃৰৈৰ দিগ্বলয়ত ডুব গ’ল।

দুটা শৰালি লৈ প্ৰথম সোনকালে ঘৰত সোমালোঁ। ৰঞ্জু আৰু চানুৰে কিজানি মোক দহদিনমানৰ মূৰতহে দেখা পালে। সিহঁতৰ প্ৰত্যেকেই এটা এটা হাঁহ হাতত লৈ মাকক চিঞৰিবলৈ ধৰিলে। যশোৱাৰ হাঁহি থকা মুখখন যেন বাৰাণ্ডাৰ লাইটে আৰু পোহৰ কৰি তুলিলে। মইও ভাবিলোঁ, এয়া এচমকা মেঘ আঁতৰি যোৱা আকাশৰ জোননে, শৰতৰ ফৰকাল জোন ?

মুখ হাত ধুই আৰামী চকিখনত বহি চিগাৰেট ছপি থকাৰ সময়ত যশোৱাই চাহ একাপ হাতত লৈ মোক ক’লে, “বুইছা মানুহজনী বেছ ভাল। মানে আমাৰ নাদুৰীৰ কথা কৈছে। ভাল ৰাঞ্জেও। আজি ঔটেঙাৰে মাটি মাহ ৰাঙ্কিলে। জিলমিল শাকৰ লগত হাঁহ কনীও ভাজিলে। ইয়াকে খাবলৈ পাই মোৰ কান্ধুলিজানত থকা যেন লাগিল। কাইলৈ আহোঁতে তাই মধু সোলেং আৰু কচুৰ খোৰ আনিব। পাতত দি খুৰাব।”

নাদুৰী মোহনা ঘাটৰফালে থাকে। তাৰ্ত এইবোৰ বস্তু পায়। মই চাহ খাই খাই যশোৱাই নাদুৰীক ভুৰি ভুৰি শলাগ লোৱা শুনি গ’লো। মই ক’লো, “আমাৰ আৰু ভাল দিন আহিছে, যশো। ৰঞ্জুহঁতৰ আইতা এজনীও এইটো ঘৰলৈ আহিব।”

“আইতা।”

“আইতা।।”

“ঐ, তহঁতৰ আইতা।”

“কাৰ কথা কৈছা”

“গোনাৰ মাক। সাদৰী তিৰোতা। কনকা।”

সাত

মকুন্দই ইশ্বাদৰ কানিৰ কাৰবাৰৰ চক্ৰটোৰ লগত সকলো প্ৰকাৰে লিপ্ত হ'ব পৰা পাৰদৰ্শিতা অৰ্জন কৰিলে। অলপ দিনৰ ভিতৰতে সি ইশ্বাদক সন্তুষ্ট কৰিব পাৰিলে। সি ইশ্বাদৰ ইমান প্ৰিয়পাত্ৰ হ'ল যে তাৰ যিকোনো অনুৰোধ ইশ্বাদে পেলাব নোৱাৰা হ'ল।

ইফালে মুকুন্দৰ ঘৰুৱা সমস্যাৰো সমাধান হ'ল। গোনাৰ আৰু তাৰ মাক কনকাই মকুন্দহঁত থকা ভাৰাঘৰটোৰ এটা অংশত থাকিবলৈ ল'লে। কনকাক ওচৰতে পাই যশোৱাৰ মনত বৰ আনন্দ। ল'ৰাছোৱালী কেইটাই কনকাৰ দৰে আইতাক এজনী পাই হাততে সৰগ ঢুকি পালে। আনকি নাদুৰীও কনকাৰ প্ৰশংসাত পঞ্চমুখ। তাই কয়, “এৰা গোনাৰ দৰে নিপোটল মানুহ এটাৰ মাক এনেকুৱাহে হ'ব লাগে। অন্নপূৰ্ণাৰ দৰে চেহেৰা।”

হাইঠা, বিৰিণা, পছকটা, ধনবৰ, ব'দালী আদি চাপৰিয়ে কোন ঋতুত কি ৰূপ লয় আৰু কি কি পশুপক্ষীৰ চিকাৰ কৰিব পৰা যায়, এইবোৰ কথা এতিয়া মুকুন্দ খাউণ্ডৰ নখদৰ্পণত। সি দেউতা-বছিৰৰ নাৱত মাল আনি তিনিবাৰ উত্তৰ পাৰলৈ আহিছে। এতিয়া সি এইবোৰ অঞ্চলৰ কানি বিতৰণত লিপ্ত মানুহবোৰ চিনি পায়। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ চাপৰিবোৰতেই সাধাৰণতে 'ৰিটেইলাৰ'ৰ লগত কানিৰ আৰু টকা পইচাৰ আদান প্ৰদান হয়। এই মানুহবোৰে কানিখিনি পায়েই টুলুঙা নাৱেৰে দুৰণিৰ অচিন গাঁৱলৈ যায়। একোখন গাঁৱক কানি যোগোৱাৰ এনে ব্যৱস্থাৰ পম খেদি আবকাৰী বিভাগৰ মানুহ হাযৰাণ হয়। সিহঁতে একো উৰাদিহ নেপায়। কিবা গম পালেও দুৰণিৰ এনেবোৰ ঠাইত আবকাৰী মানুহে কানিৰ বেপাৰৰ লগত লিপ্ত দুৰ্দাস্ত মানুহবোৰৰ লগত ফেৰ-পাতি লৈ ইহঁতক ধৰা পেলোৱা সহজ কথা নহয়। মুকুন্দই ইহঁতক দেখি আৰু কথা-বতৰা পাতি বুজি পাইছে যে ইহঁতৰ প্ৰত্যেকটোৱেই গোনা হামিদ বা চাজ্জানৰ দৰে বলী দেখনিয়াৰ আৰু সাহসী। ইহঁতো ইশ্বাদৰ পাতাল ৰাজ্যৰ প্ৰজা। ইহঁতৰ হাততো ৰিভলভাৰ থাকে।

ইহঁতৰ একো একোটাৰ বাদশ্বাহৰ দৰে মেজাজ। কামো তেনেকুৱা। তাৰ এটা হ'ল — সম্প্ৰতিৰ মুকুন্দৰ বন্ধু কেশৱ। ধনবৰ চাপৰিত নাও ৰ'লে সি তাৰপৰাই বুজন পৰিমাণৰ কানি লৈ তুৰন্তে কেবাভাগো কৰি চাৰি পাঁচখন সৰু নাও লৈ ৰৈ থকা মানুহ † একোটাকৈ ভাগ দি বৰনৈকাষৰীয়া গাওঁ কিছুমানলৈ পঠিয়ায়। তাক ধনবৰ চাপৰিৰ গৰাকী যেন লাগে। ইয়াত তাৰ এটা ডাঙৰ ম'হৰ খুটি আছে। তাৰ কেবাজনীও ঘৈণীয়েক। দুজনী ম'হৰ খুটিত থাকে। এজনী মহুৰা ঘাটত আৰু তিনিজনী লক্ষ্মীমপুৰত থাকে। সি দুটা ঘাট আৰু তিনিখন বিল ডাকি লৈছে। তাৰ ক'লা কাৰবাৰ নকৰিলেও চলে। কিন্তু এই কাৰবাৰ নকৰিলে তাৰ মনটো সূত নলাগে। এই কাৰবাৰলৈ তাৰ এটা সুকীয়া মোহ। কাৰণ এই কাৰবাৰত 'ৰিঞ্জী' আছে।

মুকুন্দৰ ভাব হয়, ক'লা কাৰবাৰ কেবল কাৰবাৰেই নহয়, ই নৃত্যগীতৰ দৰে এটা মোহনীয় বিদ্যা। দেউতাই ঠিকেই কৈছে যে স্মাগলিঙত ধন পোবাটো গৌণহে, স্মাগলিং কৰি পোৱা তৃপ্তি খিনিহে মুখ্য। কথাতো হয়। ইশ্বাদৰ মাকুম আৰু তিনিচুকীয়াৰ ফালে কাঠকল, তেলকল আদি আছে আৰু এতিয়া সি এখন চাহ বাগিছাও কিনি ল'লে। এই বোৰেৰেই তাৰ চলি যায়। কিন্তু সি গতানুগতিকভাৱে চলিবলৈ নিবিচাৰে। ইশ্বাদক লাগে দুঃসাহসিকতাৰ আনন্দ। সেইবাবে তাৰ স্মাগলিঙলৈ আকৰ্ষণ বেছি। দেউতাই কয়, 'স্মাগলিং মানে ক'লা বেপাৰ। কিন্তু স্মাগলিং বুলিলে অলপ বেছি বুজায়। ইয়াৰ লগত জেঁট খাইছে বিদেশী বস্তু, বন্দুক-বাৰুদ, মটৰ লাঞ্চ ইত্যাদি ”

দেউতা আৰু বছিৰৰ লগত নাবেৰে যোবাত যিমান আৰাম, বছিৰ আৰু জগনুৰ লগত তাতকৈ বেচি আৰাম। কাৰণ দেউতাৰ লগত যিকোনো কথা ক'ব নোৱাৰি। দেউতা নেথাকিলে জগনু আৰু বছিৰৰ মাজত নাৰীসংগ্ৰাস্ত গোপন চক্ৰটোৰ ওপৰত বেছ আলোচনা চলে। মুকুন্দই এইবোৰ শুনি আন এখন জগতৰ বাতৰি পায়। সি বছিৰক দেউতাৰ দৰেই ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ প্ৰতি একমাত্ৰ আসক্তি থকা মানুহ বুলি ভাবিছিল। কিন্তু পনচল্লিছ বছৰীয়া মানুহটোক ভোগ-লালসাই ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পাৰৰপৰা বহু দূৰলৈ টানি লৈ যায়। দেউতাই এইবোৰ কথা জানিও নজনাৰ ভাও জোৰে।

ইয়াৰ পিছত মুকুন্দ খাওন্দৰ ক'লা বেপাৰৰ ঘাই শিপাডালকে চিনি লোৱাৰ সুযোগ হয়। সি বঢ়িয়াকৈ হিন্দী ক'ব পৰা হয়। কাৰণ তাৰ স্মৃতি-শক্তি আনতকৈ বহুত বেছি। হয়তো লিখা-পঢ়া নেজানে কাৰণেই।

মুকুন্দৰ হিন্দী ভাষা কোৱাত বেছ পাৰদৰ্শী হোৱাৰ কেবাটাও প্ৰমাণ পাই আৰু ৰুচিসন্মতভাৱে দামী পোছাক পিন্ধি সি বেছ দেখনিয়াৰটো হৈ থকা দেখি ইশ্বাদে তাক কেবাবাৰো পাকিস্তানৰ সীমাৰ নিকটৱৰ্তী ৰাজস্থানৰ ঠাই কেইখনমানলৈ লৈ যায়। কাৰণ বৰ বৰ মহাজনবোৰে এইবোৰ ঠাইত চৰকাৰৰ চকুত বালি মাৰি প্ৰয়োজন্যধিক কানি উৎপন্ন কৰে। সৰ্বমুঠ উৎপাদনৰ তুলনাত ঔষধ প্ৰস্তুত কৰিবৰ বাবে প্ৰয়োজন হোৱা কানিৰ পৰিমাণ অতি কম। অথচ এই অজুহাততে তাত আফিং খেতি চলি থাকে।

ইশ্বাদে মুকুন্দক আফিং কেলেঙ্কাৰীৰ বাদশ্বাহ কেইজনৰ লগত চিনাকি কৰি দিয়ে। বাদশ্বাহ কেইজন মুকুন্দৰ প্ৰতি আকৰ্ষিত হয়। কাৰণ তাৰ গলগলীয়া মাতটোৰ হিন্দীৰ উচ্চাৰণ আৰু ন্যায়কোচিত চেহেৰা বেছ মনোগ্ৰাহী। এইদৰে সি ইশ্বাদৰ ৰাজধানী আৰু উত্তৰ প্ৰদেশত থকা চোৰাং বেপাৰৰ চক্ৰটো জানি লয়।

ইশ্বাদে টাক তিনিবাৰ কলিকতালৈ লৈ যায়। এতিয়া পঞ্চ তাৰকাযুক্ত হোটেলত কেনে কাযদাত থাকিব লাগে, কেনেকৈ কাটা চামোচ খৰিব লাগে আৰু কেনেকৈ কেবেৰী নৰ্তকীক চায়ো নোচোৱাৰ ভাও জুৰি তাইৰ দেহৰ নগ্ন, অশ্লীলতাৰে নয়ন জুৰাব লাগে— এইবোৰ কথা আৰু তাৰ জানিবলৈ বাকী নাই।

ইশ্বাদে কলিকতাৰ প্ৰাইভেট মাল পৰিবহন প্ৰতিষ্ঠান কেইটামানৰ মূল মানুহ দুটামানৰ লগত তাক চিনাকি কৰি দিয়ে। ট্ৰাক যোগাৰ কৰি দিয়া দালাল দুটামানৰ লগতো মুকুন্দৰ চিনাকি হয়। কাৰণ অসমলৈ মালবস্তু অনাৰ নামত এনেকুৱা ট্ৰাকবোৰতেই অবাধে কানি আহি থাকে।

মানুহবোৰৰ নাম, থকা ঠাই, চেহেৰা, পৰিবহন প্ৰতিষ্ঠান কেইটাৰ নাম মুকুন্দৰ মনত থাকিবই। তাৰ স্মৃতিশক্তি অতি প্ৰখৰ। তথাপি তাৰ ভয়ো হয়, আৰু দুশ্বো হয় এটা কথাতঃ ইশ্বাদকে ধৰি এই মানুহবোৰৰ কোনেও নেজানে যে সি 'ক'ৰ চুকটোও চিনি নেপায়। সি আৰু কিমানদিন এনেদৰে অভিনয় কৰি থাকিব ?

এই বয়সত আখৰ লিখা শিকিবলৈ তাৰ ইচ্ছা নাই। সিয়ে লিখা-পঢ়া নেজানে এই কথাটো জনাই কাৰোবাক ঘৰুৱা শিক্ষক ল'লেও বিপদ। কথাটো ফাঁচ হৈ বহি। তেতিয়া ইশ্বাদৰপৰা আৰম্ভ কৰি বহিৰ বা জগনুলৈকে সকলোৰে মনোভাৱ বেয়া হ'ব বুলি তাৰ নিতান্ত বিশ্বাস। ইয়াৰ ফলত সি ইশ্বাদৰ ওচৰত বিশ্বস্ত হৈ থাকিব নোৱাৰিব আৰু ইশ্বাদে তাক দিল্লী-কলিকতালৈ লৈ নেযাব। সি হয়তো তেতিয়া বহিৰহঁতৰ লগত নাওহে মাৰিব লাগিব।

পিচে এতিয়ালৈকে সি টিপ্ চহী দিবলগীয়া হোৱা নাই। কহুৱামুখৰ ফৰিঙা মাষ্টৰে মুকুন্দৰ নামটো ইংৰাজী আৰু অসমীয়া আখৰেৰে লিখি দিছিল। তাকে সি কেবাবাৰো আকি থকাৰ কাৰণে গোটেই পাকবোৰ মনত ৰৈ গ'ল। গতিকে ফৰিঙা মাষ্টৰে লিখা আখৰ কেইটাৰ দৰেই সি অসমীয়া আৰু ইংৰাজী আখৰেৰে চহী কৰিব পাৰে।

সি অনুভৱ কৰে যে লিখা-পঢ়া নেজানিলে বৰ বিপদ। গতিকে সি লিখা পঢ়া শিকিবই। ৰঞ্জুৱে ইংৰাজী স্কুলৰ দুটা শ্ৰেণী বগালেই। সি অসমীয়াও লিখিব জানে। এইবাৰ চানুৰেও স্কুলত ভৰি দিব। গতিকে সি সিহঁতৰপৰাই আখৰ কেইটা চিনি ল'ব। সিহঁতে নিশ্চয় নিৰক্ষৰ বাপেকক নেহাঁহিব আৰু আনকো কথাটো নক'ব।

কিন্তু ইশ্বাদ কিছুমান বিপদৰ সন্মুখীন হোৱাত মুকুন্দৰ এই বোৰ চিন্তা তল পৰিল। ইশ্বাদে এটা বেয়া খবৰ পালে। প্ৰথমতে খবৰটো দিলে গোনাই। সি জগনু আৰু বহিৰে চলোৱা নাৱত গৈ থাকোঁতে চাপৰি আৰু ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ কাষৰীয়া গাঁৱত থকা কেৰিয়াৰ আৰু ৰিটেই লাৰবোৰে তাক জনালে যে সিহঁতে আগৰ সমান কানি বেচিব নোৱাৰা হ'ল। কেশৱ মহাজনে ক'লে, “এই লাইনত আন কোনোবা সোমাইছে। কেইখনমান গাৱত কেইখনমান নতুন মুখ দেখিছো। সিহঁতৰ দুটামানে মনিহাৰী বস্তু ভাৰ বান্ধি বেচিবলৈ আনে। কেইটামানে এলুমুনিয়ামৰ বাচন-বৰ্তন বেচিবলৈ আহে। কেইটামান আকৌ মিস্ত্ৰী। সিহঁতে ছাতি ভাল কৰে, বাচন জ্বালাই কৰে। মই সিহঁতৰ পিছত মানুহ লগাইছোঁ।

খনবৰ চাপৰিত ইকৰা বোজাই কৰি উভতি আহোঁতে ৰ'দালি চাপৰি পোৱাৰ সময়ত দুখন নাৱে সিহঁতৰ নাওখন আগুৰি ধৰিলে। দুই পক্ষৰ মাজত গুলিয়াগুলি হ'ল। গোনাৰ গুলি চলোৱাৰ অভ্যাস বহুদিনীয়া। জগনু আৰু বহিৰো বন্দুক চলোৱাত পাকৈত। সেই কাৰণেই আক্ৰমণকাৰীৰ দল পলাই গ'ল।

হামিদ, চাৰ্জ্জন আৰু মুকুন্দৰ লগত ইৰ্শাদ খাঁই উস্তেজিত হৈ কিবা আলোচনা কৰি আছিল। সিহঁতে ইতিমধ্যে খবৰ পাইছিল যে তিনিচুকীয়াৰপৰা ডুম্‌ডুমাৰ ফালে যাওঁতে দুই কিলো কানি সহ ইৰ্শাদৰ পাৰ্টিৰ এম্বেচাদৰ এখন আবকাৰী বিভাগৰ মানুহে জৰ্দ কৰিলে।

এনে সময়ত গোনাইতে সিহঁতৰ নাৱলৈ গুলী চলোৱাৰ কথা আৰু কেশৱ মহাজনে কোৱা কথা কেইটা ক'লেহি।

তাকে শুনি সকলোৰে ভাবিছিল যে ইৰ্শাদ অধৈৰ্য্য হৈ পৰিব। কিন্তু সি এতিয়া হঠাতে সম্পূৰ্ণ স্বাভাৱিকহে হৈ পৰিল। এইটোৱেই নেতাৰ লক্ষণ। সিয়ে যদি উস্তেজিত হৈ পৰে আনে তাৰ আৰু সিহঁতৰ নিজৰ ওপৰতে আস্থা হেৰুৱাব।

ইৰ্শাদৰ অলপ বক্তচাপ বৃদ্ধি হৈছে বুলি অলপতে ডাক্তৰে ধৰা পেলাইছিল। সেই কাৰণে সুৰাপানৰ ক্ষেত্ৰত খুব সংযমী হৈ আছিল। মনক অত্যন্ত দমাৰ নোৱাৰা সময়তহে সুৰাৰ নিমাখিত বিকল্প হিচাবে 'বিয়েৰ' খাইছিল। কিন্তু এই সন্ধিয়া মনৰ ভিতৰত থৈয়ানথৈয়া ৰণ চলি থকাৰ বাবে সি সুৰাৰ আশ্ৰয় লবলগীয়া হ'ল। সি বেল টিপি দিয়াত বেহেৰা এটা ওলাল। সি ক'লে, "বৰা পেগ। স্কচ।"

স্কচ দুটোকমান গিলি সি কেবাদিনৰ মুৰত ইয়াৰ স্বাদ অনুভৱ কৰিলে। অলপ পৰৰ পিছত ই তাৰ স্নায়ুতন্ত্ৰত কাম কৰিলে। সি এইবাৰ সুস্থিৰ হৈ মুকুন্দৰ ফালে চাই থাকি ক'লে, 'মুকুন্দ, তুমি কি ভাবা? আৰু কি ঘটিব পাৰে?'

মুকুন্দয়ো ঘটনাবোৰ ধৈৰ্য্য সহকাৰে জুকিয়াই চাই আছিল। সি ক'লে "এইটো নিশ্চয় ষড়যন্ত্ৰ। প্ৰথম কোবতে যথেষ্ট হেঁচা দি সিহঁতে আমাক কাবু কৰিব পাৰে। হয়তো ইয়াত আজি ৰাতি 'ৰেইড' হব পাৰে।"

"কোনে ৰেইড কৰিব? সিহঁতে?" ইৰ্শাদে তাজিল্যেৰে হাঁহিলে।

"কিন্তু মোৰ মনে কৈছে যে আজি ৰাতি কিবা এটা অঘটন হ'বই।" — মুকুন্দই দোহাৰিলে।

ইৰ্শাদে অৱশিষ্ট হুই স্কিখিনি একে কোবে শেষ কৰি চকুহাল চলচলীয়া কৰিলে। ফোনটো খুলি আনি প্লাগটোত লগাই দিবলৈ সি চাৰ্জ্জনক হুকুম দিলে।

সি আবকাৰী অধীক্ষকলৈ ফোন কৰিলে। এই অধীক্ষকজন ইৰ্শাদৰ হাতৰ মুঠিৰ মানুহ। কিন্তু তেওঁ ফোনত ক'লে, "মই সেইবোৰ একো নেজানো। কাইলৈ অফিচতহে গম পাম।"

তেওঁ আৰু এটো ক'ব নুখুজিলে। ইশ্বাদে সকলো বুজি গ'ল। সি ক'লে, “মুকুন্দ, তুমি ঠিকেই ভাবিছা। আজি বেইড হ'ব পাৰে। নিশ্চয় পুলিচ আৰু একটাইজকো সিহঁতে হাত কৰিছে। তেনেহলে সিহঁতে পোনতেই কায়দা কৰি বিজ্ঞেচত নামিছে। কিন্তু ভয় নাই। এক্সপিৰিয়েন্স বৰ ডাঙৰ বস্তু। চব ঠিক হৈ যাব।”

এই নতুন দলটো কোন হ'ব পাৰে ইশ্বাদেহে জানে। সি শেহৰ বাৰ কলিকতালৈ যাওঁতে তাৰ এটা বিশ্বস্ত চেঠজীৰপৰা এনে এটা ইঙ্গিত পাইছিল। কিন্তু তাকে এতিয়া মুকুন্দহঁতক ক'ব খোজা নাই। কানিসহ এম্বাশ্বেডৰখন আটক হোৱাৰ হোৱাৰ লগে লগেই অবৈধভাৱে বহুৱা ফোনৰ লাইনৰ যোগেদি ইশ্বাদে তাৰ হৈ কাম কৰা বিভিন্ন ঠাইৰ মানুহবোৰক সজাগ কৰি দিলে।

ইশ্বাদে চিগাৰেট ছপি ছপি একে ঠাইতে বহি থাকিল। মুকুন্দহঁত তাৰ ওচৰতে থিয় দি থাকিল। কাৰণ সি সিহঁতক আঁতৰি যাবলৈ কোৱা নাছিল।

ইশ্বাদে ভাবিলে যে ‘বেইড’ কৰিলে সিহঁতে তাৰ ঘৰত একো নেপাব। মাত্ৰ এটা অপমানৰ কথাহে। কিন্তু জগনুহঁতৰ নাৱত এফাল ‘মাল’ আছে। গতিকে সিহঁতৰহে ৰাতি বিপদ হ'ব পাৰে।

‘মুকুন্দ, আজি যদি ‘বেইড’ হয় তেনেহলে তোমাক চাবাইছ দিম তুমি কৰ্ণাবোৰ বেছ বুজি উঠিছা। এই লাইনত চবকে সন্দেহ কৰিব লাগে।”

“পাৰ্টিটো কাৰ হ'ব পাৰে?”

মুকুন্দৰ এই প্ৰশ্নটো শুনি ইশ্বাদে ঘড়ীটোলৈ চাই ক'লে, “এতিয়া ন বাজিছে। মাজ নিশা কেবাঠাইৰপৰা মোৰ ইন্ফৰ্মাৰ আহি যাব। তেতিয়া চব জানি যাম।”

“তেতিয়ালৈকে আমাৰ কাম কি হ'ব?”

“গোনা, হামিদ আৰু চাৰ্জ্জান মোৰ লগত থাকুক। মুকুন্দ জগনুহঁতৰ লগত থকা ‘মাল’খিনিৰ কথা কি ভাবিছা?”

“মই ভাবিছোঁ মালখিনি হাতীধৰা বাগানৰ মাজত লুকুৱাই থওঁগৈ।”

“এইটো বুদ্ধি একেবাৰে উৰাই দিব নোৱাৰি। তাকে নকৰি আৰু এটা কাম কৰিব পাৰা। সৰু নাও এখনত মাল লৈ দেউতা এতিয়া ওচৰৰ চাপৰি এটালৈ যাওকগৈ। তালৈ কোনো নেযায়। বছিৰ আৰু জগনুৰ লগত মুকুন্দই

নাৱত ৰাতিটো থাওক। পহৰা দিয়ক। আমাৰ দুচুমন কেনেকুৱা তাৰ এটা আইডিয়া পোৱা যাব।”

মুকুন্দই অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰৰে সজ্জিত হৈ পাঁচআলি ঘাটলৈ গ'ল।

ৰাতি বাৰ বাজি দহ মিনিট গ'ল। ইমান পৰে নৰেন আহিব লাগিছিল। নৰেন হ'ল আবকাৰী বিভাগৰ এটা পিয়ন। সি ইশ্বাদক ভিতৰুৱা খবৰ দি থাকে। কিন্তু ৰাতি দুটালৈকে নৰেন নাহিল। তিনি বজাত গোপনীয় ফোনটো বাজি উঠিল।

“কোন?”

“মই ইন্সপেক্টৰ বাবুলী বৰা। আপুনি সাৱধানে থাওক। আজি সুবিধা মতে পুলিচ যোগাৰ নহ'ল কাৰণে আপোনাৰ তাত ৰেইড নহ'ল। কাইলৈ আগ ৰাতি হ'ব।”

“কোন বাৰু আমাৰ পিছত লাগিছে, বাবুলী?”

“তাকেই কম বুলিহে ইমান ৰাতি ফোন কৰিছোঁ। সিহঁতে আজি নৰেনক ধৰি লৈ গ'ল। সিহঁত বেয়া ধৰণে নামিছে। লগত পলিটিচিয়ান এটা আছে। আপুনি জানেই চাইগৈ।”

“ধৰিব পাৰিছোঁ। মোক ডিটেইল লাগে।”

এইবুলি কৈ হঠাতে ইশ্বাদে ফোনটো থৈ দিলে। সি আৰাজতে গম পালে যে তাৰ গোপন লাইনত থকা ফোনো 'টেপ' হৈছে। সি চিন্তিত হৈ পৰিল। সি ধৰি ল'লে যে তাৰ অনুগত মানুহকো গোলাম আলিয়ে হাত কৰিছে। তেনেহলে কথা গহীনেই। সেই ব্যক্তি কোন হ'ব পাৰে তাকে হামিদে নিশ্চয় বাহিৰ কৰিব পাৰিব।

পাতাল জগতত যদি এটা মানুহ খুন হয়, কথাটো শীঘ্ৰে সিহঁতৰ মাজত বিয়পি পৰে। এনে এটা খুনৰ খবৰ ৰাতি তিনিটা বজাতো মৌচম মঞ্জিলে পাই গ'ল। চাৰ্কিত হাউচৰ আগত পৰি থকা ৰক্তাক্ত শটো হ'ল নৰেনৰ। একে সময়তে তাতকৈ তপত খবৰ এটা পোৱা গ'ল। পাঁচআলি ঘাটৰ বছিৰ দেউতাহঁতৰ নাওখন গোলা ম আলিৰ মানুহে আক্ৰমণ কৰিলে। মুকুন্দ আৰু জগনুৰ প্ৰতি আক্ৰমণত তন্ত্ৰিব নোৱাৰি পলাবলৈ ধৰিলে। জগনুৰ ভৰিত গুলি লাগিল। মুকুন্দই অসীম সাহসেৰে নাৱৰ পৰা পাবলৈ উঠি আন্ধাৰৰ আঁৰে আঁৰে গৈ এটা মানুহক গুলী কৰিলে। তাক গবা মাৰি ধৰি সি নাৱলৈ লৈ আহিল। সি গুৰুতৰভাৱে আহত

হৈছিল। সি অচেতন। তাক একেবাৰে শেষ কৰি ব্ৰহ্মপুত্ৰত উটুৱাই দিব পাৰি। কিন্তু তাৰ পৰা লাভতকৈ লোকচানহে বেছি বুলি মুকুন্দই ভাবি পালে।

ৰাতি নৌ পূৰ্বাৰ্ণতেই ইশ্বাদে এই খবৰ পাই গ'ল। খবৰ পাইয়েই ইশ্বাদে পাঁচআলিলৈ এখন জীপ পঠালে। পোহৰ হোৱাৰ আগতে আহত মানুহটো মৌচম মঞ্জিলৰ চৌহদলৈ অনা হ'ল। লগত মুকুন্দ খাওন্দ।

“চাবাইছ মুকুন্দ, ঠিক কাম কৰিলা। ইয়াক গোপনে চিকিৎসা কৰাই বচাম। তাৰ মুখেই সিহঁতৰ চব কথা জানি ল'ম। খতম নকৰি গোলাম আলিক সাংঘাটিক চিন্তাত পেলাইছোঁ। তাৰ পৰা কথা উলিয়াব নোৱাৰিলে হাৰামজাদাৰ মঙহ কাছই খাব লাগিব।

“বোধকৰোঁ ক'ব।”

“তথাপি হাৰামজাদাৰ মঙহ কাছই খাব লাগিব। আমাৰ বিজনেচ মতে সি থাকিব নোৱাৰে।”

এই কথা শুনি মুকুন্দৰ বুকু কঁপি গ'ল। এইখন নিৰ্মম পৃথিৱীত কেবল বিজনেচ। খুব ঠাণ্ডা মগজেৰেই ইয়াৰ মানুহে খুন কৰিব পাৰে।

মুকুন্দই চাই থাকোতেই আহত মানুহটো মৌচম মঞ্জিলৰ কোনো এটা গোপন কক্ষলৈ স্থানান্তৰিত হ'ল।

ৰাতি পুৱাল। গোটেই ৰাতি নোশোৰা সত্ত্বেও ইশ্বাদৰ চকুৰ তীব্ৰ দৃষ্টি একেদৰেই আছে। বিপদত সি অধিক তৎপৰ, নিষ্ঠুৰ আৰু ধৈৰ্য্যশীল হৈ পৰে। আব্দুল্লাই তেতিয়া তাক অধিক আঘাত হানিছিল। তাৰ দলৰ পাঁচটা মানুহে প্ৰাণ হেৰুৱাবলগীয়া হৈছিল। কিন্তু আব্দুল্লাৰ দল চেদেলি ভেদেলি হৈ এই চোৰাং ব্যৱসায় এৰিবলৈ বাধ্য হোৱাৰ আগতে “সাতটা হাৰামজাদাৰ মঙহ কাছই খাইছিল।” আব্দুল্লাকো নিষ্ঠুৰভাৱে হত্যা কৰা হৈছিল।

ইশ্বাদৰ ধাৰণা যে একালৰ আব্দুল্লাৰ আঞ্জাবহ গোলাম আলিয়েই কৌশল সলাইছে বাবে তাক কাবু কৰাটো সহজ নহ'ব।

মুকুন্দৰ এটা কাণু দেখিহে আচৰিত লাগিল। পুৱা সাত বজাৰ আগতেই সাতটা বেলেগ বেলেগ ধৰণৰ মানুহ ইশ্বাদৰ ওচৰ পালেহি। এইবোৰ তাৰ নিজস্ব চোৰাংচোৱা বাহিনীৰ মানুহ। তাৰ ভিতৰত পাঁচআলিৰ ভিখাৰী এটা, ‘মডাৰ্ণ ট্ৰেভেলচ’ৰ আগত থকা ঠেলাৱালীবোৰৰ ভিতৰতে এটা আৰু টেক্সী ড্ৰাইভাৰ

এটাও আছে। জিনৰ পেণ্ট আৰু ডাঠ কাপোৰৰ হাৰাইন চাৰ্ট পিন্ধা স্বাস্থ্যবান মানুহ এটাও আছে। সি হ'ল আবকাৰী বিভাগৰ পৰিদৰ্শক বাবুলী বৰা।

বাবুলী বেছি সময় নাথাকিল। সি ফুচফুচাই কেইটামান কথা কৈ খিতাতে আঁতৰিল। বাবুলীৰ মটৰ চাইকেল এখন আছে। কিন্তু এতিয়া চাইকেলতহে আহিছিল।

প্ৰতিটো মানুহে এটাৰ পিছত এটাকৈ ইশ্বাদক কিবাকিবি কৈ গ'ল। সিহঁত কথাবোৰ সাধাৰণ মানুহে ধৰিব নোৱাৰা ভাষাতহে কৈছিল। এইবোৰ শব্দ হ'ল পাতালৰ জীৱনৰ সাংকেতিক ভাষা। এনেবোৰ শব্দৰ ভালে কেইটামান শব্দ মুকুন্দৰ এতিয়াও আয়ত্ত্বাধীন হোৱা নাই। সেই বাবে মুকুন্দই গোটেইখিনি কথা বুজিব নোবাৰিলে।

ইশ্বাদে প্ৰতিটো মানুহক এনুৰা এনুৰা নোট দি বিদায় দিলে। সিহঁত যোৱাৰ পিছত সি মুকুন্দক ক'লে, “এতিয়া চব পৰিষ্কাৰ। মই শোওঁগৈ। তুমিও যোৱাওঁগৈ। কি কাণ্ড ঘটি আছে চব আবেলি ক'ম।”

ইশ্বাদৰ বিৱৰণত গোলাম আলিৰ পূৰ্ণ পৰিচয় নেপালে। সি মাথোন মুকুন্দই জানিবলগীয়া কথাখিনি এনেকৈ ক'লে, ‘তাৰ দলত মানুহ কম নহয়। এক্সপিৰিয়েন্স থকা মানুহো আছে। বিমোচন মহালীয়েই তাক বেক’কৰিছে। কমিচনাৰো আছে। গোলাম আলিয়ে আমাক একদম শেষ কৰি দিব খুজিছে।”

কথাখিনিৰ মুকলি অৰ্থ হ'ল এনেকুৱা : গোলাম আলিয়ে শ্ৰম মন্ত্ৰী বিমোচন মহালীক হাত কৰিছে। বিমোচনে ইশ্বাদক এই ব্যৱসায় এক্সৰ্ভাবলৈ বাধ্য কৰাবৰ বাবে সি আবকাৰী আয়ুক্তক হেঁচা দিছে। এয়ে পৰিষ্কাৰ ছবি এখন দাঙি ধৰিছে। গোলাম আলিৰ ধনৰ ভাগ নিশ্চয় আবকাৰী মন্ত্ৰীয়ে পাইছে। সেই কাৰণেই আবকাৰী অধীক্ষকজনে ইশ্বাদৰ মানুহ হোৱা সত্ত্বেও তাক সহায় কৰিব পৰা নাই।

গোলাম আলিৰ জীৱন কাহিনীও আচৰিত। যি ৰাতি কলিকতাৰ 'গাৰ্ডেন বিচ'ৰ এক দেহোপজীৱিনীৰ ঘৰত আব্দুল্লাক গুলীয়াই মাৰি এক কুখ্যাত গলিত পেলাই থোৱা হৈছিল, সেই ৰাতি সি কলিকতাৰে পাৰ্ক চাৰ্কাচৰ শীত তাপ নিয়ন্ত্ৰিত বিলাসপূৰ্ণ হোটেলত আমোদ-প্ৰমোদত মত্ত আছিল। পিছ দিনা পুৱা আব্দুল্লাই তাক লগ পোৱাৰ কথা আছিল। লক্ষ্ণৌৰপৰা আহি আব্দুল্লা চেষ্টা এজনৰ ঘৰত উঠিছিলহি। ৰাতি চেষ্টাৰ ঘৰলৈ ঘূৰি নহ'ল, দেখি তেওঁ একো ভবা নাছিল। কাৰণ আগতেও আব্দুল্লা আমোদ-প্ৰমোদৰ কাৰণে ওলাই গৈ ৰাতি ঘূৰি নাহিছিল। কিন্তু দুপৰালৈকে নহা দেখি সেই চেষ্টাজন শঙ্কিত হৈ পৰিছিল। গোলাম আলিয়েও আব্দুল্লাই তাক লগ নধৰা দেখি উৎকণ্ঠিত হৈ পৰিছিল। কিন্তু পুলিচলৈ ফোন কৰাটোও সি উচিত নহয় বুলি ভাবিছিল। একে কাৰণত চেষ্টাজীয়েও একো অনুসন্ধান নচলাইছিল। তৃতীয় দিনাৰ কাকতত আব্দুল্লাৰ অচিনাক্ত শটো দেখি গোলাম আলি শিয়ৰি উঠিছিল। সেই শটো চিনি পাওঁ বুলি ক'লে সি বিপদ মাতি অনা হব বুলি সি জানিছিল। সি ফোন কৰি চিধা চেষ্টাজীৰ ওচৰ ওলাইছিলগৈ। চেষ্টাজীয়েও তাক কৈছিল, "তুমি তুৰন্তে অসমলৈ যাব লাগিব। অসমলৈ মাল গ'লেই।"

তাৰ পাছতো পেছাদাৰ খুনী লগাইছিল বুলি গোলাম আলিৰ ভয় হৈছিল। সি হোটেল পায়ৈ টেক্সী এখন লৈ এয়াৰপৰ্টলৈ আহি ৰাতিটো নিকটবৰ্তী পঞ্চতাৰকাযুক্ত 'হোটেল এয়াৰপৰ্ট'ত আছিল। পুৱাৰ 'ফ্লাইট'ত নিজৰ ঠাই পাইছিলহি। কলিকতাৰ বাতৰি কাকতবোৰ আগদিনা আবেলি চহৰখন পাইছিলহি। সাধাৰণ পাঠকে ইয়াত কোনো গুৰুত্ব দিয়া নাছিল। কাৰণ আব্দুল্লাক নেদেখা মানুহৰেই সংখ্যা বেছি। তদুপৰি তাৰ মুখখন বিকৃত কৰিহে কুখ্যাত গলিটোত পেলাই দিয়া হৈছিল। তথাপি পাতাল জগতৰ দুই এটাই তাক আব্দুল্লা বুলি সন্দেহ কৰিছিল।

নিজ ঠাই পাই গোলাম আলিয়ে নছৰৎ হোছেইনক মতাই পঠাইছিল। সিয়ো আব্দুল্লা চক্ৰৰ এটা প্ৰধান মানুহ। গোলাম আলিৰ উদভ্ৰান্ত চেহেৰা দেখি নছৰতৰ এটা ডাঙৰ সন্দেহ হৈছিল। ঘূকটি উলিওৱা চকুহাল আৰু ছুৰীৰে পূৰণ চিনৰ দৰে কটা আব্দুল্লাৰ চিনিব নোৱাৰা মুখখনৰ ছবি আব্দুল্লাৰ বুলি নছৰৎ

নিশ্চিত। কাৰণ আব্দুল্লাৰ কপালখন বেছি ওখ, তাৰ চৌ উঠা উঠা চুলিখিনিৰো বৈশিষ্ট্য আছিল। আব্দুল্লাৰ জুলফিও গালৰ মাজলৈকে অহা বিধৰ।

আব্দুল্লা লক্ষ্ণৌৰপৰা অহাই নাছিল বুলি গোলাম আলিয়ে কোৱাৰ এটা কাৰণ আছিল। নছৰতৰ হাতত ডুমডুমাৰ ফালে বেচা মালখিনিৰ বাবদ তিনি লাখ টকা আছিল। আব্দুল্লা মৰিছিল বুলি জানিলে সেইখিনি টকা থকাৰ কথা সি অস্বীকাৰ কৰিব বুলি গোলামৰ সন্দেহ হৈছিল। ইফালে আব্দুল্লাৰ পিছত বজাৰখন চলাবৰ অভিপ্ৰায়েৰে গোলাম আলিয়েই তাক হত্যা কৰিলে বুলি নছৰতে সন্দেহ কৰিছিল। সাত দিনৰ ভিতৰতো আব্দুল্লা নোলোৱাহি দেখি নছৰতৰ সন্দেহ বাটিছিল। গোলাম আলি আব্দুল্লাৰ প্ৰধান অনুগত লোক আছিল সঁচা। কিন্তু নছৰতেহে আব্দুল্লাক মানুহ হিচাপে ভাল পাইছিল। পৰিয়ালৰ মানুহে আব্দুল্লা নিখোজ হোৱাৰ খবৰ দিয়াত পুলিচে দুদিনমানহে তৎপৰতা দেখুৱাইছিল। পুলিচৰ গুৰিয়াল কেইজনে ক'লা বেপাৰীৰ জটিল জগতখনৰ ভিতৰত সোমাবলৈ ইচ্ছা নকৰিছিল। তদুপৰি আব্দুল্লাৰ মৃত্যু বা নিৰুদ্দেশে কাকো সন্তপ্ত কৰা নাছিল।

দিন যোবাৰ লগে লগে নছৰত আৰু গোলামৰ মনোমালিন্য বাটিছিল। নছৰতৰ হাতত পাইকাৰীবোৰৰপৰা পোৱা টকাও গোট খাইছিল। গোলামৰ চকুত এইটোৱেই আছিল অক্ষমণীয় অপৰাধ।

চোৰাং বেপাৰীয়ে জমা টকা বেপাৰত নখটুৱালে বেংকত নেৰাখে। কাৰণ সেয়া ক'লা টকা।

সেই বাবে গোলামে নছৰতৰ হাতত থকা টকাখিনিৰ ভাগ বিচৰাত সি টকা থকাৰ কথা অস্বীকাৰ কৰিছিল। এয়ে তাৰ কাল হৈছিল। গোলাম আলিয়ে লগত মানুহ লৈ ৰাতি নছৰতৰ ঘৰত সোমাই তাক হত্যা কৰি কেবা লাখো টকা লুট কৰিছিল। সিহঁত পলাইছিল।

এইদৰে ভিতৰুৱা কন্দল, প্ৰতিশোধ আৰু হত্যাৰ ফলত আব্দুল্লাৰ দলটো থানবান হৈ গৈছিল। ইৰ্শ্বাদৰ দলেহে প্ৰভুত্ব বিস্তাৰ কৰিছিল। আন্ধাৰ জগতে গোলাম আলিহঁতৰ কথা পাহৰি গৈছিল। পুলিচৰ হিচাবতো সিহঁত ইতিহাসহে হৈ পৰিছিল। কিন্তু গোলাম আলিৰ আকস্মিক আবিৰ্ভাবে ইৰ্শ্বাদ খাঁৰ সকলো হিচাবত গোলমাল লগাই দিলে।

নছৰতক হত্যা কৰাৰ পিছত গোলাম আলি গুৱাহাটী আৰু তিনিচুকীয়াৰ জনাৰণৰ মাজত কাৰো চকুত ধৰা নপৰাকৈ আছিল। তাৰ হাতত বহুত টকা আছিল বাবে কোনো চাকৰি বা ব্যবসায় কৰাৰ দৰ্কাৰ নাছিল। সি তিনিচুকীয়াৰ বেলেগ বেলেগ ঠাইত তিনিটা ঘৰ কিনি লৈছিল। দুটা ঘৰ ভাড়া দিছিল। সি তাত থকাৰ এবছৰৰ পিছত সেই ঠাইত এটা ডকাইতৰ দল গঢ়ি উঠিছিল। সেই দলৰ দলপতি বিষুৱ মোহন ধৰা পৰি জেলত সোমোৱাটোৱে আৰু বিমোচন মহালী চাহ মজদুৰৰ নেতা হৈ পৰাটোৱে গোলাম আলিক আকৌ পাতাল জগতত প্ৰবেশ কৰিবলৈ সুবিধা দিছিল।

মজদুৰ সন্তান বিমোচন নেতা হৈ চাহ বাগিছা এৰি তিনিচুকীয়াত গোলাম আলিৰ ভাড়াঘৰত আছিল। সেই সময়ৰ পৰাই — ভাৰত-চীন যুদ্ধৰ পাঁচ বছৰমানৰ পিছত — শ্ৰম বিভাগৰ নিৰ্দেশ মতে চাহ বাগিছাৰ মজদুৰক মালিকে কিছুমান সুবিধা দিবলৈ বাধ্য হৈছিল। মজদুৰ তিৰোতাৰ বাবে জাপি, এপ্ৰন আৰু মুনিহৰ কাৰণে ছাতি একোটা দিবলগীয়া হৈছিল। তাৰ ফলত চাহ বাগিছাবোৰত এইবোৰ বস্তু যোগান ধৰাৰ লাখ লাখ টকাৰ ঠিকা ওলাইছিল। চাহ বাগিছাৰ মালিকে মজদুৰ নেতাই মনোনীত কৰা লোককহে বস্তু যোগান দিয়াৰ ঠিকা দিছিল। এই ঠিকাৰ বাবে নিবনুবা যুবকসকলে খুব চেপ্টা কৰিছিল। কিন্তু বিমোচনক ঘোচ দিয়াৰ ফলত তিনিটামান মাৰোৱাৰী আৰু গোলাম আলিয়েহে এই ঠিকা পাইছিল। এইটো সুবিধাতে বিমোচন মহালীৰ জেপত দুই লাখমান টকা সোমাইছিল। অৱশ্যে বেছি লাভ হৈছিল ঠিকাদাৰ কেইটাৰ। কাৰণ জাপি সজা মানুহটোৱে এটা জাপিত ডেৰ টকা পাইছিল। কিন্তু ঠিকাদাৰে পাইছিল আঠ টকাকৈ।

এই সময়তে গোলাম আলিৰ বিমোচন মহালীৰ লগত এটা নিবিড় অসুস্থ সম্পৰ্ক ঘটিছিল। টকাই বিমোচনক ৰাজনৈতিক শক্তিও দিছিল। সি বিধান সভাৰ নিৰ্বাচনত প্ৰত্নিৱন্ধিতা কৰি জয়ী হৈছিল। ভোট যুদ্ধত গোলাম আলিয়ে তাক প্ৰচুৰ সহায় কৰিছিল। ডকাইত বিষুৱ মোহন জেলত সোমোৱাৰ পিছত সৰু-সুৰা অপৰাধ কৰি বৰ্তি থকা তাৰ দলটোৱেও বিমোচনক সহায় কৰিছিল। এই নিৰ্বাচনত প্ৰচুৰ টকা ঢলা হৈছিল। বিমোচনৰ ৰাজনৈতিক ভবিষ্যত উজ্জ্বল বুলি ভাবি কিছুমান ব্যবসায়ীয়ে তাক যথেষ্ট টকা দিছিল।

বিমোচন মহালী শ্ৰমমন্ত্ৰী হৈছিল।

নিৰ্বাচনৰ পিছত গোলাম আলিয়ে বিষ্ণু মোহনৰ দলটো একত্ৰিত কৰি চোৰাং বজাৰৰ বাবে উপযুক্ত কৰি তুলিছিল। ইয়াক সুকলমে চলাই যাবৰ বাবে গোলাম আলিয়ে ৰাজনৈতিক সহায় পোৱাৰ প্ৰতিশ্ৰুতি আদায় কৰিছিল। বিশেষকৈ বিমোচনৰপৰা।

গোলাম আলিৰ দলটোৱে ১৯৬৭ চনৰ জুলাই মাহৰপৰা চোৰাং কাৰবাৰত লাগে। এতিয়া ১৯৬৮ চনৰ এপ্ৰিল-মেত সি ইমান শক্তিশালী হৈ পৰে যে সি ইশ্বাদৰ কৰ্ম ক্ষেত্ৰও অধিকাৰ কৰিব খুজিছে।

বিমোচন মন্ত্ৰী হৈয়ে আছে আৰু গোলাম আলিয়েও পুলিচ আৰু আবকাৰী বিষয়াৰ সতৰ্কতাৰপৰা হাত সাৰি বেছ স্বচ্ছন্দে কাৰবাৰ চলাই আছে। ইশ্বাদে ভাবিলে।

সি ধৰি ল'লে যে নিজে নিঃশেষ হৈ যাব পৰা এইসংকটৰ পৰা মুক্তি পাবলৈ হলে সি বেছ কঠোৰ হ'ব লাগিব।

গোলাম আলিৰ অভ্যুত্থানৰ গতি-প্ৰকৃতি জানি লৈ সি জয়ী হোৱাৰ এটা পথ বাছি ল'লে। এই পথ হল নিৰ্মম হত্যাৰ।

এতিয়া আবেলি তাৰ ওচৰত ওঠ কটা হামিদ, মুকুন্দ আৰু চাজ্জন। ইশ্বাদে চাজ্জনক ক'লে, “৬ নম্বৰক মাত।”

একোটা নম্বৰে একোটা গুণ্ডাক বুজায়। সিহঁতৰ নাম আছে। কিন্তু সিহঁত নম্বৰৰ যোগেদিহে পৰিচিত হোৱাটো সিহঁতৰ বাবেই বেছি সুবিধা। অলপ পৰৰ পিছতে এটা কুৎসিত চেহেৰাৰ লেং পেং মানুহ ইশ্বাদৰ ওচৰত থিয় হলহি। মুকুন্দই গুলীয়াই বন্দী কৰি অনা মানুহটোৰ নাম ধাম জানি লৈ ইশ্বাদে ছয় নম্বৰক ক'লে, “সি থাকিব নেলাগে। কামটো ‘ৰেইড’ৰ আগতেই হ'ব লাগে।”

শুনাত অতি সাধাৰণ কথা। ইশ্বাদে কৈছেও অতি সাধাৰণ কথা এটা কোৱাৰ দৰে। কিন্তু আচলতে ই এক নিৰ্মম আদেশ : সেই মানুহটোক আগ ৰাতিৰ ভিতৰতে শেষ কৰি দিব লাগে।

মুকুন্দই ইমান ঠাণ্ডা মগজেৰে মৃত্যু-দণ্ড দিব পৰা মানুহটোলৈ তন্ন তন্নকৈ চাই তাৰ মুখত কোনো উৎকণ্ঠা, ভয় বা অনুশোচনাৰ চিন নেদেখিলে। তাৰ মুখখনত মনৰ ভাষা অকণো পৰিস্ফুট নহ'ল। মুকুন্দই ভাবিলে যে এনে মানুহেইহে চোৰাং জগতৰ ৰজা হোৱাৰ যোগ্য। হঠাতে ইশ্বাদে তাৰ চকুৰ আগত যেন এটা দৈত্যৰ আকাৰ ধাৰণ কৰিলে। মুকুন্দই চকু মুদি দিলে। সি ভাবিলে যে মানুহটো সি ধৰি ননাহেঁতেন আজি সি মৰিবলগীয়া নহ'লহেঁতেন। তাৰ তেতিয়াই দেউতাক চিঞৰি ক'বৰ মন গ'ল — তই কোৱাৰ দৰে এই জগত ৰঙীন নহয়। তই এই জগতৰ বহুত কথাই নেজান।

সন্ধিয়াৰ পিছত তিনি আৰু ছয় নম্বৰে মানুহটোক পোনতে মদ খুৱাই লৈ পিছত প্ৰচুৰ কানি খুৱাই ইমান অজ্ঞান কৰি পেলালে যে সি পাঁচ ঘণ্টালৈ চকু মেলা আশা নাই। সিহঁতে তাক ৰেলৰ আলিত শুৱাই থৈ আহিল। ৰাতি দহ বজাৰ ৰেলখন তাৰ মৃত্যুদূত হ'ল।

ৰাতি এঘাৰ বজাত মৌচম মঞ্জিলৰ চৌহদত পুলিচ সোমাল। কিন্তু তাত একো বিচাৰি পোৱা নহল। অতিৰিক্ত আৰক্ষী অধীক্ষক বিপুল ঘোষ আৰু আবকাৰী অধীক্ষক ৰূপক ডেকাৰহে লাভ হ'ল। সিহঁতৰ প্ৰত্যেকৰ জেপত তিনি হেজাৰটকীয়া নোটৰ বান্দিদল একোটা সোমাল। ইয়াৰ দ্বাৰা ইশ্বাদে সিহঁতক বুজাই দিলে যে মন্ত্ৰীৰ হেঁচাত পৰি সিহঁতে এনে কাম কৰিছে যদিও কৰ্তব্য কঠিনভাৱে পালন নকৰিলেও চলে।

আঠ

মই এতিয়া কি কৰোঁ ? মই যি চক্ৰবেহুত সোমালোঁ তাৰ পৰা মই এতিয়া ওলাব নোৱাৰোঁ। মই ইশ্বাদৰ পাপচক্ৰৰ সকলো কথা জানো। মই সেই পাপচক্ৰৰ প্ৰধান এটা অংশ। মই যদি এই চক্ৰবেহুৰপৰা ওলাই যাব খোজো, তেন্তেহলে মোৰ সাৰণ নহব। ইশ্বাদে কোনোবা এটা নম্বৰেৰে পৰিচিত পেছাদাৰ খুনীক মাতি আনি খুব সাধাৰণ কথা এটা কোৱাদি ক'ব, “সি থাকিব নেলাগে, তাক কাছই খাব লাগিব।”

সিহঁতে মোক এই মৌচম মঞ্জিলতে অতি সহজে গুলীয়াই মাৰিব আৰু পিছত হয়তো মোৰ শটো কোনোবা এটা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ ডুবিত থকা কাছই খাব।

মই বিমৰ্ষ। নাদুৰী থকাৰ বাবে যশোৱাৰ সুখ হৈছে। নাদুৰী আৰু গোনাৰ মাক কনকাই ঘৰখন বৰ মৰম কৰি তুলিছে। বঞ্জু আৰু চানুৰ ডাঙৰ হৈছে। সিহঁতক দেখি মোৰ মনত কিছুমান নতুন ভাবৰ উদয় হৈছে। এদিন ভালকৈ পঢ়াশুনা কৰি ডাঙৰ মানুহ হোৱা দেখিলে কোনোবাই কব “সেই খুনী, নিৰক্ষৰ চোৰাং বেপাৰীটোৰ ল'ৰা ইমান ভাল হৈছেনে?” কিন্তু এনে উক্তি দিয়া মানুহে হয়তো নেজানিব যে সুবিধা পোৱাহেঁতেন ময়ো বহুত পঢ়াশুনা, উকীল-মুনচিফ হব পাৰিলোহেঁতেন আৰু অপৰাধী মানুহৰ লগত হাত মিলাব নেলাগিলহেঁতেন।

এৰা, কথাটোৱে মোৰ হৃদয় দহিছে। অসীম সাহস দেখুৱাই মই সেই মানুহটোক ধৰি আনিবোঁ। গোলাম আলিৰ দলৰ সকলো শৃংসুত্ৰ ইতিমধ্যে পোৱা গ'ল কাৰণে ইশ্বাদৰ ওচৰত সেই মানুহটোৰ প্ৰয়োজন নোহোৱা হ'ল। বিপৰীত পক্ষৰ মানুহ কাৰণে সি বেলগাডীৰ চকাৰ তলত লাড়ু হৈ গ'ল। স্বৰূপ কথা ক'বলৈ গ'লে তাৰ মৰণৰ প্ৰকাৰান্তৰে ময়েই দায়ী। মই খুনী।

এতিয়া মই যশোৱাৰ অন্তৰ জয় কৰিব পাৰিছোঁ। মই তাইক খুব ভালপাবলৈ ধৰিছোঁ। কাৰণ মৌচম মঞ্জিলত কলুষিত হৈ অহা মনটোৱে তাইক দেখি সুখ পাব বিচাৰে। কনকাও খুব খুচী। কাৰণ তাই উপাৰ্জনক্ষম পুতেকক জীৱন যুঁজত

সফল বুলি ভাবিছে। কনকাই মোৰ পৰিয়ালটো পায়ো অত্যন্ত সুখী। কিন্তু নিম্নলুখ মনৰ সুখবোৰ দেখিহে মোৰ বৰ ঈৰ্ষা হৈছে।

চোৰাং কাৰবাৰৰ সপক্ষে দেউতা, বছিৰ আৰু জগনুৱে যিবোৰ যুক্তি দিয়ে সেইবোৰ বেছ মনোগ্ৰাহী। এনে যুক্তিক সহজে খণ্ডন কৰিব নোৱাৰি। কিন্তু চোৰাং কাৰবাৰে মানুহক অসুস্থ অভিলাষ দিয়ে, লোভ, লালসা, বাসনা দিয়ে, নিৰ্মম কৰে, হত্যাকাৰী কৰে। মোৰ দেউতাক বাৰে বাৰে সুধিবৰ ইচ্ছা যায় এনেকৈ :

দেউতা, যিখন ব্ৰহ্মপুত্ৰক মাছ, পানী আৰু পশুপক্ষীৰে ভাল পোৱা, সেইখন ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দৰেই তুমি বিশাল, তুমি সুন্দৰ। তোমাৰ পৰা মাত্ৰ এটা উস্তৰ লাগে। হিংসাৰ পথ পৰিহাৰ কৰি, নিৰ্মম নহৈ, হত্যাকাৰী নহৈ আমি সফল চোৰাং কাৰবাৰী হ'ব নোৱাৰিমনে ? দেউতাই হযতো এই প্ৰশ্নৰ মনোগ্ৰাহী উস্তৰ দিব নোৱাৰিব। ময়ে ইয়াৰ উস্তৰ বিচাৰি উলিয়াব লাগিব।

বেলগাডীৰ চকাই প্ৰাণ লোৱা সেই মানুহটোৰ মূৰটো যদি দুৰৈত ছিটিকি পৰিছে, তেনেহলে তাক লৈ এতিয়া মানুহৰ মাজত আলোচনা হৈছে। গোলাম আলিয়ে খবৰ পাই নিশ্চয় সি বেলগাডীৰ আগত পৰি আত্মঘাতী হোৱা বুলি ভবা নাই।

এতিয়া মোৰ পৰিপূৰ্ণ ঘৰখনে মোক শান্তি দিব পৰা নাই। মই যশোৱাক একো কোৱা নাই। কনকাৰ মুখে তাই আমাৰ কেনেকৈ উপাৰ্জন হয় গম পাইছে। অথচ তাই মোক আৰু গোনাক আমি কি কৰিব লাগে এই বিষয়ে একো সোধা নাই। হযতো কনকাক পাই তাই এই বিশেষ জীৱন খাৰাৰ স্বচ্ছলতাৰ লগত মিলি গৈছে।

মই এতিয়া অতিশয় ক্লান্ত। দুপৰীয়া একেটা কোঠাত ময়ো আছোঁ, কনকা আৰু যশোৱায়ো তাতে কথা পাতি আছে। দেওবাৰ কাৰণে ৰঞ্জুৱেও কিবা পটি আছে। সি কেবাখনো কিতাপ পটি অঁতালে। তাৰ চকু গজিছে। তাৰ নজনাক জনাৰ আগ্ৰহ হৈছে।

চানুৰ চোফাৰ এচুকত শুই আছে।

মই কনকালৈ লক্ষ্য কৰিছোঁ। জীৱনত ইমান ধুমুহা পাৰ হৈ গ'ল বুলি মানুহজনীক দেখি কবই নোৱাৰি। এতিয়া মৰমীয়াল আইতাকৰ চেহেৰাটোৱেই সোঁৱৰাই দিয়ে যে একালত কনকা অতি ৰূপৱতী আছিল। এতিয়া এইখন আইতাক আইতাক লগা মুখত শান্তিৰ চিন, বয়সক সন্ত্ৰমেৰে গ্ৰহণ কৰাৰ চিন।

যশোৱা আৰু কনকাক একেলগে দেখিলে মোৰ মোৰ মনটো ভাল লাগে। যশোৱাৰ মুখতো শান্তিৰ চিন। কাৰণ তাইৰ জীৱনৰ দাবী কম। বোধকৰোঁ যোৱা কেইমাহৰ ভিতৰত যশোৱাৰ মনটো কনকাৰ ঠাচত গঢ় লৈছে।

মই কৈছোঁ, “এবাৰ দিল বাহাদুৰহঁতৰ ফালে ঘূৰি আহিলে কেনে হয় ? মোৰ বেলি বহাৰ পিছতহে কাম।” সিহঁতে হয়ভৰ দিছে।

আমি আটাইবোৰ হাতীধৰা বাগিছালৈ ওলাইছোঁ। গোনাই জীপ চলাইছে। দিল বাহাদুৰৰ পদূলী পোৱাৰ লগে লগে মই বৰ অস্বস্তি-বোধ কৰিছোঁ। নিশ্চয় ক'ৰবাত কিবা ঘটিছে। চৌহদটো আগৰ দৰে লগা নাই। গাই কেইবাজনীও দেখা নাই। চোতাল অপৰিষ্কাৰ।

পোনতে মইহে সোমাই গৈছোঁ। সিহঁত জীপত। ৰঞ্জু আৰু চানুৰে হৰষত সিহঁতৰ ককাক-আইতাকক চিঞৰিছে। হিমাদ্ৰি বা দিল বাহাদুৰৰ সলনি আন এটা মানুহহে ওলাই আহিছে।

“দিল বাহাদুৰ নাই ?”

“তেওঁলোক গ'লগৈ নহয়।”

“কেতিয়া ?”

“যোৱা দেওবাৰে।”

“আপুনি ?”

“মহৰী। আপুনি বাৰু মুকুন্দ বাবু নেকি ?”

“হয়।”

“আপোনাক ক'বলৈ কৈছে — সি গাই কেইজনী লৈ গৈছে। খানাপাৰাত থকা পুতেকে ভেটেনেৰীৰ ট্ৰাকত লৈ গ'ল। আপোনাৰ পাওনাখিনি পঠাব হেনো।”

“আপুনি মোক খবৰ নিদিলে কিয় ?”

“ক'ত থাকে নেজানো।”

“হামিদক নক'লে কিয় ?”

“তেখেতৰ লগত দেখাদেখিয়েই হোৱা নাই। আজি আবেলি আপোনাক খবৰ কৰাৰ কথা আছিল।”

মই অধোমুখে উভতি জীপৰ ওচৰত কথাটো তেনেই চমুকৈ কৈছোঁহি। যশোৱাৰ এটা ছমুনিয়াহ শুনিছোঁ আৰু ৰঞ্জুৰ চকুহাল চলচলীয়া হোৱা দেখিছোঁ। লগতে মোৰ চকুৰপৰা লোতক নিগৰিছে। মই ভাবিছোঁ যে দুটা কাৰণত দিল

বাহাদুৰহঁতে আমাক খবৰ নিদিয়াকৈ এটা বেয়া ভাৰ লৈ গুচি যাব পাৰে। যশোৱাহঁতক ইয়াত নৰখাৰ বাবে আৰু মই ইশ্বাদৰ লগ লোৱাৰ ব্যবে। হয়তো এটা চোৰাং বেপাৰীয়ে কিনি লোৱা চাহ বাগিছাত সি কাম কৰি নিজক সৰু নকৰে আৰু এই চোৰাং বেপাৰটোৰ অনুচৰ হিচাপে থকাৰ বাবে সিহঁতে মোক ঘৃণা কৰে।

মই দ্বিল বাহাদুৰে এৰি থৈ যোৱা ঘৰটোলৈ চাইছোঁ। ভাবিছোঁ এইটো ঘৰৰ ভিতৰতে এদিন মোক দ্বিল বাহাদুৰে এনেকৈ কৈছিল : সাপ নচুৰা মানুহ সাপৰ হাতত মৰে। যি গুলিয়াই মাৰে সিও গুলী খায়েই মৰে।

মই আকৌ ভাবি ভাবি জীপত উঠিছোঁ। মই নিশ্চয় হৈ পৰিছোঁ। কাৰণ বুঢ়ী আইৰ সাধুত শূনাৰ দৰে মৰম লগা, সৎ মহৎ আৰু সুখী বুঢ়া-বুঢ়ীহালৈ মোক তুচ্ছ কৰি থৈ গ'ল।

গোনাই এমাইলমান গাভী চলাই সকলোকে চিনেমা হল এটাত সুমুৱাই থৈ যাব নেকি সুধিছে। যশোৱাই কোৱা শুনিছোঁ, “ইমান নিদাৰুণ নহ'বা, গোনাকাই। মৰাৰ সমান দুখ পাইছোঁ। আচল শাস্ত-শাস্তৰ নেপা না, যাক পালোঁ তেওঁলোকো ”

তাই বাকীখিনি কথা কব পৰা নাই। মই মাত্ৰ তাই নাৰ পানী উজুৱা হৈ শুনিছোঁ।

আচল গ্ৰাহকক মাল দিবলৈ যাওঁতে মৰামৰি হৈছে। তি 'বচুকাইয়াৰ ফালে অহা ৰেলগাড়ীত খুব খানাতালাচ হৈছে। নাদুৱাত কোনোবাই চাৰ্জ্জনৰ জীপলৈ গুলী চলাইছিল। সি কোনোপধ্যে বাচিছে। সিন্ফালে চিলাপথান ইশ্বাদৰ মানুহে দুটাক ভালকৈ ঘাইল কৰিলে।

কানিৰে সৈতে ধৰা পেলোৱা এম্বাশ্বেডৰখনৰ বাবে তাৰ ডাইভাৰটো এতিয়া জেলত। নকলী নস্বৰ থকা এই গাভীখনৰ বাবে ইশ্বাদকহে পুলিচে সন্দেহ কৰিছে। মাকুম আৰু পানীতোলা ৰেলষ্টেচনৰ মালবাবু দুটাক পুলিচে গ্ৰেপ্তাৰ কৰিছে।

“কিন্তু তুমি কোৱা কাযদামতে সি বিমোচন আৰু অধিকাৰীকো পকেটত ভৰালে।”

“সেইটো কি কথা? মনত ৰাখিব, চাহাব, দুনিয়াত বাপেকবোৰৰো একোটা বাপেক আছে ওস্তাদৰ ওপৰতো একোটা ওস্তাদ আছে। মোক এট্টা চাঞ্চ দিয়ক। মই আপোনাক নিষ্কণ্টক কৰিমেই।”

“তুমি ঠাণ্ডা মগজেৰে কথাবোৰ কৈছানে’ কিবাকিবি খাই কৈছা?”

“সন্দেহ নকৰিব, চাহাব, মই আপোনাৰ ওচৰলৈ কেতিয়াও নিচা খাই নাহোঁ। এনেকুবা সংকটতেহে একোটা ভাল আইডিয়া মগজলৈ আনে।”

“তোমাৰ পূৰা আইডিয়াটো কি?”

“এপষ মালৰ লেনদেন বন্ধ কৰক। মোক ৰখীয়া দুটা লগত দিয়ক। গোলামৰ আৰু পাবাবত থকা মানুহ কেইটামানক ভালকৈ জানি লবলৈ মোক অনুমতি দিয়ক। পিছত এদিন দেখিব, গোলাম আলি জেলত আৰু আপুনি সন্মানিত মানুহ হিচাপে ফুটবল খেলত প্ৰাইজ দিব পাৰিছে।”

শেহতীয়া মোৰ বিশ্বাস জন্মিছে। সি মোৰ পিঠিত চপৰিয়াইছে। মই মনামতে মনোমানৰ সত্ৰা কিছুমান দুপৰৰপৰা ভাবিহে আছিলোঁ। কিন্তু ইশ্বাদক কাৰাবন্দীৰ হাটনি এটা পোবা নাছিলোঁ। তাৰ লগত আলচ কৰি থাকোতেই এটা আৰ্চনাৰে মনত ঠাই ললে। মোৰ বোধৰে দুনিয়াৰ ডাঙৰ ডাঙৰ মানুহবোৰৰ ডাঙৰ ডাঙৰ আচনিবোৰ বা ভাববোৰ এনেকৈয়ে হঠাতে উদয় হয়।

ইশ্বাদক এতিয়া মই নিৰ্ভয় দিছোঁ। মোৰো নবজন্ম হৈছে। হত্যাৰ প্ৰতি মোৰ প্ৰাভাবিক ঘৃণা আছে কাৰণেই হয়তো মই ক’লা বজাৰৰ ক্ষেত্ৰতো অহিংস প্ৰতিবে খটুবা কুচক্ৰী লোক হিচাপে আবিৰ্ভাব হৈছে। মোৰ মনে মনে হাঁহিও দিছিলোঁ। দুৰ্গাযাখনক মনে মনে বিদ্ৰূপ কৰিছোঁ। দুনিয়াত ইমানবোৰ সপোনৰ অগোচৰ বিৰোধ। অহিংসক ধৰ্ম কৰিব খোজা মহাত্মা গান্ধী গুলী খাই মৰে। মোৰেই জয় হব বুলি বিশ্বাস কৰা গান্ধীৰ দেশতেই আকৌ ৰজাঘৰে প্ৰজাঘৰে অহিংস আৰু ভগ্নামিৰ প্ৰকোপ বেছি। গতিকে মই ইশ্বাদক ঠিকেই কৈছোঁ যে শেহতীয়া পিছৰ এই গান্ধীৰ দেশখনত কুট কৌশল ভগ্নামি, পাপ আৰু বনৰ অস্ত্ৰৰ ব্যৱহাৰ-বোমাতকৈ বহুত বেছি।

“চৰকাৰ ‘বেক’ত থাকিলে সি আমাক শেষ কৰি নিষ্কণ্টক হোৱাৰ কথা ভাবিবই। আমিওতো তাক শেষ কৰি দিয়াৰ কথা ভাবিছোঁ।”

“তেনেহলে সি (জীয়াই) থাকিব লাগে?”

“তাক মুৰাও সহজ নহ’ব। তাকে কৰিবলৈ যাওঁতে তাৰ পক্ষৰ মানুহ মৰিব আৰু আমাৰ মানুহো মৰিব। তেতিয়া পুলিচৰ বৰ মজা হব। লাভৰ বেছি ভাগ পইচা পুলিচক দিওঁতেই যাব। এই ক্ষেত্ৰত থুলিচে ক্ষমতা পোৱা অনুচিত। ধৰক এটা মানুহ খুন হল। তাৰ লগে লগে পুলিচৰ ক্ষমতা বাটিল। তাৰ বাবে আপোনাকো সিহঁতে এৰেষ্ট কৰিব নোৱাৰিব বুলি ভাবেনে? আজিৰ দিনত টকাৰ যোগেদি দেখা সাক্ষী বনাই আপুনি বেয়া পোৱা যিকোনো এটা মানুহক জেলত দিয়াৰ পাৰি।”

“তুমি ইমানবোৰ কথা ক’বপৰা জানিলা?”

“মই এন-ই-এছ ক্লাবত কাম কৰোতে তাত আলচ হওঁতে শুনা কথা। সমাজৰ তেজ শোহা মানুহ কিছুমানো ইয়াৰ সভ্য। তাত বিমোচন মহালীকো দেখিছিলো, এতিয়াৰ কমিছনাৰ সূৰ্য্য অধিকাৰীকো দেখিছিলোঁ। সিদিনা খানাতালাচীৰ বাবে এডিচনেল পুলিচ ছুপাৰিনটেণ্ডেণ্টটো যে আহিছিল— বিপুল ঘোষ— সি তেতিয়া ডি এচ পি আছিল— সিও চাৰ্টাৰ একাউনটেণ্ট, পিছত ক্লাবৰ চেক্ৰেটেৰী, অম্বৰীষ চাৰ্টাৰ্জিৰ লগত প্ৰায়ে আহিছিল। এইবোৰ মানুহৰ কথা-বতৰাবোৰ শুনিয়েই দুনিয়া কিমান হাৰামী বুজি পাইছিলোঁ। প্লেণ্টেড কেচ মানে কি জানে?”

“কৈ যোৱা।”

“ধৰক আপুনি দোষ কৰা নাই। কিন্তু আপোনাৰ শাস্তি হবই লাগিব। তাৰ বাবে আপোনাক দোষী কৰাৰ বুদ্ধি কিছুমান আগৰেপৰা ঠিক কৰি আপোনাক ঘটনাৰ ঠাইতে গ্ৰেপ্তাৰ কৰা হৈছে বুলি কোৱা হব। মুঠতে আইনখন গোটেই ফাঁকি। ই কেৱল দুখীয়াৰ কাৰণেহে।”

“বুজিলোঁ। তুমি কি কৰিবলৈ দিহা দিয়াৰ আগতে ইমান কথা কবলগীয়া হৈছে?”

“মই কব খুজিছোঁ, আইনৰ চকুত ধূলি দি ধনৰ জোৰত যিটো কাম কৰিব পাৰি সেইটো কামৰ বাবে তাহানিৰ চুবুৰীয়া ৰজাবোৰৰ দৰে যুঁজ-বাগৰ কৰিবৰ দৰ্কাৰ নাই। দিনো বদলিছে, কাইদাও বদলিছে।”

“কিন্তু তুমি কোৱা কাযদামতে সি বিমোচন আৰু অধিকাৰীকো পকেটত ভৰালে।”

“সেইটো কি কথা? মনত ৰাখিব, চাহাব, দুনিয়াত বাপেকবোৰৰো একোটা বাপেক আছে, ওস্তাদৰ ওপৰতো একোটা ওস্তাদ আছে। মোক এটা চাক্ষু দিয়ক। মই আপোনাক নিষ্কণ্টক কৰিমই।”

“তুমি ঠাণ্ডা মগজেৰে কথাবোৰ কৈছানে’ কিবাকিবি খাই কৈছা?”

“সন্দেহ নকৰিব, চাহাব, মই আপোনাৰ ওচৰলৈ কেতিয়াও নিৰ্ণা খাই নাহোঁ। এনেকুৱা সংকটতেহে একোটা ভাল আইডিয়া মগজলৈ আনে।”

“তোমাৰ পুৰা আইডিয়াটো কি?”

“এপষ মালৰ লেনদেন বন্ধ কৰক। মোক ৰখীয়া দুটা লগত দিয়ক। গোলামক আৰু পাৱাৰত থকা মানুহ কেইটামানক ভালকৈ জানি লবলৈ মোক সময় দিয়ক। পিছত এদিন দেখিব, গোলাম আলি জেলত আৰু আপুনি সন্মানিত মানুহ হিচাপে ফুটবল খেলত প্ৰাইজ দিব পাৰিছে।”

ইশ্বাদৰ মোৰ কথাত বিশ্বাস জন্মিছে। সি মোৰ পিঠিত চপৰিয়াইছে। মই সমস্যাটো সমাধানৰ পন্থা কিছুমান দুপৰৰপৰা ভাবিহে আছিলোঁ। কিন্তু ইশ্বাদক কোৱাৰ দৰে আঁচনি এটা পোৱা নাছিলোঁ। তাৰ লগত আলচ কৰি থাকোতেই এটা আঁচনিযে মনত ঠাই ললে। মোৰ বোধেৰে দুনিয়াৰ ডাঙৰ ডাঙৰ মানুহবোৰৰ ডাঙৰ ডাঙৰ আঁচনিবোৰ বা ভাববোৰ এনেকৈয়ে হঠাতে উদয় হয়।

ইশ্বাদক এতিয়া মই নিৰ্ভয় দিছোঁ। মোৰো নবজন্ম হৈছে। হত্যাৰ প্ৰতি মোৰ স্বাভাৱিক ঘৃণা আছে কাৰণেই হয়তো মই ক’লা বজাৰৰ ক্ষেত্ৰতো অহিংস নীতিকে খটুৱা কুচক্ৰী লোক হিচাপে আবিৰ্ভাৱ হৈছো। মোৰ মনে মনে হাঁহিও উঠিছে। দুনিয়াখনক মনে মনে বিদ্ৰূপ কৰিছোঁ। দুনিয়াত ইমানবোৰ সপোনৰ অগোচৰ বিৰোধ। অহিংসাক ধৰ্ম কৰিব খোজা মহাত্মা গান্ধী গুলী খাই মৰে। সত্যৰেই জয় হব বুলি বিশ্বাস কৰা গান্ধীৰ দেশতেই আকৌ ৰজাঘৰে প্ৰজাঘৰে অসত্য আৰু ভণ্ডামিৰ প্ৰকোপ বেছি। গতিকে মই ইশ্বাদক ঠিকেই কৈছোঁ যে স্বাধীনতাৰ পিছৰ এই গান্ধীৰ দেশখনত কুট-কৌশল ভণ্ডামি, পাপ আৰু ধনৰ শক্তি খাৰ-বাৰুদ-বোমাতকৈ বহুত বেছি।

“চৰকাৰ ‘বেক’ত থাকিলে সি আমাক শেষ কৰি নিষ্কণ্টক হোৱাৰ কথা ভাবিবই। আমিওতো তাক শেষ কৰি দিয়াৰ কথা ভাবিছোঁ।”

“তেনেহলে সি (জীয়াই) থাকিব লাগে?”

“তাক মৰাও সহজ নহ’ব। তাকে কৰিবলৈ যাওঁতে তাৰ পক্ষৰ মানুহ মৰিব আৰু আমাৰ মানুহো মৰিব। তেতিয়া পুলিচৰ বৰ মজা হব। লাভৰ বেছি ভাগ পইচা পুলিচক দিওঁতেই যাব। এই ক্ষেত্ৰত পুলিচে ক্ষমতা পোৱা অনুচিত। ধৰক এটা মানুহ খুন হল। তাৰ লগে লগে পুলিচৰ ক্ষমতা বাটিল। তাৰ বাবে আপোনাকো সিহঁতে এৰেষ্ট কৰিব নোৱাৰিব বুলি ভাবেনে? আজিৰ দিনত টকাৰ যোগেদি দেখা সাক্ষী বনাই আপুনি বেয়া পোবা যিকোনো এটা মানুহক জেলত দিয়াব পাৰি।”

“তুমি ইমানবোৰ কথা ক’বপৰা জানিলা?”

“মই এন-ই-এছ ক্লাবত কাম কৰোতে তাত আলচ হওঁতে শুনা কথা। সমাজৰ তেজ শোহা মানুহ কিছুমানো ইয়াৰ সভ্য। তাত বিমোচন মহালীকো দেখিছিলো, এতিয়াৰ কমিছনাৰ সূৰ্য্য অধিকাৰীকো দেখিছিলোঁ। সিদিনা খানাতালাচীৰ বাবে এডিচনেল পুলিচ ছুপাৰিনটেণ্ডেণ্টটো যে আহিছিল— বিপুল ঘোষ— সি তেতিয়া ডি এচ পি আছিল— সিও চাৰ্টাৰ একাউনটেণ্ট, পিছত ক্লাবৰ চেফ্ৰেটেৰী, অম্বৰীষ চাৰ্টাৰ্জিৰ লগত প্ৰায়ে আহিছিল। এইবোৰ মানুহৰ কথা-বতৰাবোৰ শুনিযেই দুনিয়া কিমান হাৰাশী বুজি পাইছিলোঁ। প্লেণ্টেড কেচ মানে কি জানে?”

“কৈ যোবা।”

“ধৰক আপুনি দোষ কৰা নাই। কিন্তু আপোনাৰ শাস্তি হবই লাগিব। তাৰ বাবে আপোনাক দোষী কৰাৰ বুদ্ধি কিছুমান আগৰেপৰা ঠিক কৰি আপোনাক ঘটনাৰ ঠাইতে গ্ৰেপ্তাৰ কৰা হৈছে বুলি কোৱা হব। মুঠতে আইনখন গোটেই ফাঁকি। ই কেৱল দুখীয়াৰ কাৰণেহে।”

‘বুজিলোঁ। তুমি কি কৰিবলৈ দিহা দিয়াৰ আগতে ইমান কথা কবলগীয়া হৈছে?’

‘মই কব খুজিছোঁ, আইনৰ চকুত ধূলি দি ধনৰ / জাৰত যিটো কাম কৰিব পাৰি সেইটো কামৰ বাবে তাহানিৰ চুবুৰীয়া ৰজাবোৰৰ দৰে যুঁজ-বাগৰ কৰিবৰ দৰ্কাৰ নাই। দিনো বদলিছে, কাইদাও বদলিছে।’

তাই আছিল বিজুলী। ৰূপৰ পোহৰ বিলাই তাই আওপকীয়াকৈ ক্ষমতা ভোগ কৰিব পাৰিছিল। যোবাবাৰপাৰ্টিয়ে চাবুৱা সমষ্টিৰ পৰা বিধান সভাত প্ৰতিক্ষিতা কৰিবৰ বাবে তাইৰ নামটো দিল্লীলৈ পঠিয়াইছিল। কিন্তু এইটো সমষ্টিত চাহ মজদুৰৰ সংখ্যা বেছি আছিল বাবে তাত বিমোচন মহালীকহে দিল্লীয়ে প্ৰতিক্ষিতা কৰিবলৈ দিয়ে।

তথাপি শ্ৰীমতী ভানু শৰ্মা ক্ষমতাত আছে। তাই কিবাকিবি চৰকাৰী সৰ্মতিৰ সদস্যা। তাই গুৱাহাটীতেই থাকে। সিফালে বয়সত আদহীয়া যদিও মানুহজনীয়ে লোলুপ লোকক ভুলোৱা আকৰ্ষণখিনি হেৰুৱা নাই।

‘ৰাম খচৰ’ বশিষ্ঠ শৰ্মাৰ ভানুৰ স্বৰূপ বুজিবলৈ বাকী নাই বুলি বুজাবোৰে বুজি লৈছে। তাইৰ জোৰতেই সি আজি পাৰ্টিৰ জিলা অফিচটোৰ সম্পাদক। এই কামটোৰ যোগেদিয়েই ‘ৰাম খচৰ’ মানুহটোৱে “পলিটিক্সৰ খচৰ’ মানুহবোৰক সঘনে লগ পাই থাকে বাবেই ক্ষমতা লাভৰ ‘হাৰা’ কোনফালে বলিছে চব গম পায়। তাৰ লগত চৰিত্ৰৰ বহুখিনি মিল আছে বাবে অলক ফুকন তাৰ ভাল বন্ধু।

বশিষ্ঠ শৰ্মাৰ পৰিষাল জীৱন নায়েই। তাৰ অকলশৰীয়া জীৱন পত্নীপ্ৰেম আৰু পুত্ৰ স্নেহৰপৰা বঞ্চিত। সেই বাবে অফিচটোৱেই তাৰ প্ৰাণ আৰু বাকীখিনি সময় সি নিজক ক্ষয় কৰাৰ উপায় বিচাৰে। সি হেনো দুটা বস্ত্ৰৰ বাবেই বাচি আছে : নিচা আৰু ভিন ভিন নাৰীৰ নিচা। তাৰ এইটো বহুৰৰ নিচা হ’ল জুলেখা।

অলক ফুকনে বশিষ্ঠৰ কথা কওঁতে ‘ৰাম খচৰ’ বুলি মোক বাৰে বাৰে সোঁৱৰাই দিয়া সত্ত্বেও মোৰ কিন্তু মানুহটোলৈ মায়াহে উপজিল।

বশিষ্ঠ শৰ্মাৰ বাবে সন্ধিয়াৰপৰা সেইখনেই ঘৰ। সাধাৰণ তিনি খোঁটালীৰ ঘৰটোত তিনিটা মানুহ বহিব পৰাৰে ব্যৱস্থা নাই। এইটো হেনো জুলেখাৰ ঘৰ নহয়। জুলেখা ইয়ালৈ আহাহে। দৰ্কাৰ হলে তাই থাকি যায়। এইটো খবৰ মোক বহিৰেহে দিলে।

বহিৰৰ আগতে ইয়ালৈ আহিছিল। তেতিয়া ইয়ালৈ জুলেখা অহা নাছিল। আন কোনোবা কোনোবাহে আহি আছিলহি।

এতিয়াৰজনক অপছন্দ কৰে, তেনেহলে খেলা খতম। বিমোচন তেতিয়া একচাইজলৈ আহি কোটিপতি হব। ইশ্বৰদে 'মাল'ৰ কাৰণৰ এৰি কাঠকল আৰু তেলকলহে চলাব লাগিব। গতিকে মই এটাৰ লগত গৰমিল হৈহে বুদ্ধি উলিয়াব লাগিব। মানুহটো কিন্তু 'ৰাম খচৰ।' তাৰ তালৈ মোক নিলে কিন্তু তোমাৰ — মানে ইশ্বৰদৰ — যথেষ্ট খৰচ পৰিব। সি দিনটো অফিচত থাকে। অফিচ মানে বিমোচনহঁতৰ পাৰ্টিৰ অফিচ। সি তাৰ চেক্ৰেটেৰী। সি চব জানে। কিন্তু অফিচৰপৰা পোনে পোনে এজনী নটিনীৰ তালৈ যায় আৰু মাজৰাতিলৈকে তাতে পৰি থাকে। গতিকে সন্ধিয়া আহিবা। এই মানুহ দুটাও আনিবা। জেগা ভাল নহয়। গোলাম আলিও সেই ফালেই থাকে।”

অলক ফুলুনে মোৰ আগত সেই মানুহটোৰ বিষয়ে বহুত কথাই কলে। নাম বশিষ্ঠ শৰ্মা। তাক ভানু শৰ্মাৰ গিৰিয়েক হিচাপেহে জানে। বশিষ্ঠ ৰ লগত ভানুৰ সৰুতে বিয়া হৈছিল। বশিষ্ঠ তেতিয়া হাইস্কুলৰ হিন্দী শিক্ষক আছিল। ভানুৰ প্ৰথম সন্তানটি আছিল লৰা। এতিয়া সি গুৱাহাটীত পঢ়ি আছে। সিয়েই সিহঁতৰ একমাত্ৰ সন্তান হব বুলি ভবা নাছিল। কিন্তু ল'ৰাটো ওপজাৰ দুবছৰৰ পিছত ডাক্তৰে পৰীক্ষা কৰি পালে যে ভানুৰ জৰায়ুৰ এটা জটিল গণ্ডগোল ঘটিছে বাবে তাইৰ আৰু লৰা-ছোৱালী নহয়। ভানু আছিল মেট্ৰিক পাছ। কেবল এটা ল'ৰাৰ মাক হিচাবে তাইৰ মাতৃৰ কৰ্তব্য তেনেই কম। তদুপৰি হিন্দী মাষ্টৰৰ নিৰহ-নিপানী জীৱনে তাইক আমনি দিলে। সেই বাবে তাই ঘৰতে পঢ়া-শুনা কৰি বিশ্ববিদ্যালয়ৰ মাধ্যমিক পৰীক্ষাটো ভালকৈ পাছ কৰি স্থানীয় কলেজত বি এ শ্ৰেণীত নাম ভৰ্তি কৰিলে। এজনৰ ভাৰ্য্যা আৰু এটাৰ মাক হিচাপেও ৰূপ আৰু মোহনীয় কথা-বতৰাৰে কলেজত দুবছৰ প্ৰেমৰ টৌ তুলি ভানুৱে বি এ পাছ কৰিলে। তাইৰ ৰূপ আছিল। পিছে তাইৰ ৰূপতকৈ যৌৱনৰ পয়োভৰহে বেছি আছিল। তাতে আকৌ ছোৱালীস্কুলত মাষ্টৰণী হৈয়ে তাই ক্ষান্ত হোৱা নাছিল। ঘৰুৱা জঞ্জাল প্ৰায় নাছিলেই বাবে তাই সমাজসেৱিকা হৈ শাসক দলত সোমাই মহিলাৰ সমিতিবোৰত মেম্বৰ বা সভানেত্ৰী আদি হৈছিল। তাই ঘৰত থাকিবলৈ সময়কে নোপোৱা হৈছিল। তাইৰ ৰূপৰ চমকে ক্ষমতাশালী পুৰুষবোৰক মুহিছিল আৰু কোনো কোনো সময়ত ৰাজনীতি কৰা পুৰুষসকলৰ নীৰস জীৱন তাই জীপাল কৰি তুলিছিল। ক্ষমতালাভৰ ৰাজনীতিৰ ক'লা মেঘত

তাই আছিল বিজুলী। ৰূপৰ পোহৰ বিলাই তাই আওপকীয়াকৈ ক্ষমতা ভোগ কৰিব পাৰিছিল। যোৱাবাৰপাৰ্টিয়ে চাবুবা সমষ্টিৰ পৰা বিধান সভাত প্ৰত্নিদ্বিতা কৰিবৰ বাবে তাইৰ নামটো দিল্লীলৈ পঠিয়াইছিল। কিন্তু এইটো সমষ্টিত চাহ মজদুৰৰ সংখ্যা বেছি আছিল বাবে তাত বিমোচন মহালীকহে দিল্লীয়ে প্ৰত্নিদ্বিতা কৰিবলৈ দিয়ে।

তথাপি শ্ৰীমতী ভানু শৰ্মা ক্ষমতাত আছে। তাই কিবাকিবি চৰকাৰী সমিতিৰ সদস্যা। তাই গুৱাহাটীতেই থাকে। সিফালে বয়সত আদহীয়া যদিও মানুহজনীয়ে লোলুপ লোকক ভুলোবা আকৰ্ষণখিনি হেৰুৱা নাই।

‘ৰাম খচৰ’ বশিষ্ঠ শৰ্মাৰ ভানুৰ স্বৰূপ বুজিবলৈ বাকী নাই বুলি বুজাবোৰে বুজি লৈছে। তাইৰ জোৰতেই সি আজি পাৰ্টিৰ জিলা অফিচটোৰ সম্পাদক। এই কামটোৰ যোগেদিয়েই ‘ৰাম খচৰ’ মানুহটোৱে “পলিটিক্সৰ খচৰ’ মানুহবোৰক সঘনে লগ পাই থাকে বাবেই ক্ষমতা লাভৰ ‘হাৰা’ কোনফালে বলিছে চব গম পায়। তাৰ লগত চৰিত্ৰৰ বহুখিনি মিল আছে বাবে অলক ফুকন তাৰ ভাল বন্ধু।

বশিষ্ঠ শৰ্মাৰ পৰিয়াল জীৱন নায়েই। তাৰ অকলশৰীয়া জীৱন পত্নীপ্ৰেম আৰু পুত্ৰ স্নেহৰপৰা বঞ্চিত। সেই বাবে অফিচটোৱেই তাৰ প্ৰাণ আৰু বাকীখিনি সময় সি নিজক ক্ষয় কৰাৰ উপায় বিচাৰে। সি হেনো দুটা বস্ত্ৰৰ বাবেই বাচি আছে : নিচা আৰু ভিন ভিন নাৰীৰ নিচা। তাৰ এইটো বহুৰ নিচা হ’ল জুলেখা।

অলক ফুকনে বশিষ্ঠৰ কথা কওঁতে ‘ৰাম খচৰ’ বুলি মোক বাবে বাবে সোঁৱৰাই দিয়া সত্বেও মোৰ কিন্তু মানুহটোলৈ মায়াছে উপজিল।

বশিষ্ঠ শৰ্মাৰ বাবে সন্ধিয়াৰপৰা সেইখনেই ঘৰ। সাধাৰণ তিনি খোঁটালীৰ ঘৰটোত তিনিটা মানুহ বহিব পৰাৰে ব্যৱস্থা নাই। এইটো হেনো জুলেখাৰ ঘৰ নহয়। জুলেখা ইয়ালৈ আহেহে। দৰ্কাৰ হলে তাই থাকি যায়। এইটো খবৰ মোক বহিৰেহে দিলে।

বহিৰৰ আগতে ইয়ালৈ আহিছিল। তেতিয়া ইয়ালৈ জুলেখা অহা নাছিল। আন কোনোবা কোনোবাহে আহি আছিলহি।

এতিয়াৰজনক অপছন্দ কৰে, তেনেহলে খেলা খতম। বিমোচন তেতিয়া একচাইজলৈ আহি কোটিপতি হব। ইশ্বাৰে মানুহৰ কাৰবাৰ এৰি কঠকল আৰু তেলকলহে চলাব লাগিব। গতিকে মই এটাৰ লগত গৰামল হৈহে বুদ্ধি উলিয়াব লাগিব। মানুহটো কিন্তু 'ৰাম খচৰ'। তাৰ তালৈ মোক নিলে কিন্তু তোমাৰ - মানে ইশ্বাদৰ -- যথেষ্ট খৰচ পৰিব। সি দিনটো অফিচত থাকে। অফিচ মানে বিমোচনহঁতৰ পাৰ্টিৰ অফিচ। সি তাৰ চেক্রেণ্টৰী। সি চব জানে। সি অফিচৰপৰা পোনে পোনে এজনী নটিনীৰ তালৈ যায় আৰু মাজৰাতলৈকে তাতৈ পৰি থাকে। গতিকে সন্ধিয়া আহিবা। এই মানুহ দুটাও আনিবা। জেগা ভাঙ্গ নহয়। গোলাম আলিও সেই ফালেই থাকে।'

অলক ফুকনে মোৰ আগত সেই মানুহটোৰ বিষয়ে বহুত কথাই কলে। নাম বশিষ্ঠ শৰ্মা। তাক ভানু শৰ্মাৰ গাৰ্ভায়েক হিচাপেহে জানে। বশিষ্ঠৰ লগত ভানুৰ সৰুতে বিয়া হৈছিল। বশিষ্ঠ তেতিয়া গাইস্কুলৰ হিচাৰী শিক্ষক আছিল। ভানুৰ প্ৰথম সন্তানটি আছিল লৰা। এতিয়া সি গুৱাহাটীত পঢ়ি আছে। সিয়েই সিহঁতৰ একমাত্ৰ সন্তান হ'ব বুলি ভাৱ নাছিল। কিন্তু ল'ৰাটো ওপজাৰ দুবছৰৰ পিছত ডাক্তৰে পৰীক্ষা কৰি পালে যে ভানুৰ জৰায়ুৰ এটা জটিল গুণোগোল ঘটিব বাবে তাইৰ আৰু লৰা-ছোৱালী নহয়। ভানু আছিল মেট্ৰিক পাছ। কেবল এটা ল'ৰাৰ মাক হিচাবে তাইৰ মাতৃৰ কতকাৰ তেনেই কম। তদুপৰি হিন্দী নাট্যৰ নিৰ্বহ-নিপানী জীৱনে তাইক আমনি দিলে। সেই বাবে তাই ঘৰতে পঢ়া শুনা কৰি বিশ্ববিদ্যালয়ৰ মাধ্যমিক পৰীক্ষাটো ভালকৈ পাছ কৰি স্থানীয় কলেজৰ বি.এ. শ্ৰেণীত নাম ভৰ্তি কৰিলে। এজনৰ ভাৰ্যা আৰু এটাৰ মাক হিচাপেও ৰূপ আৰু মোহনীয় কথা-বতৰাৰে কলেজত দুবছৰ প্ৰেমৰ টৌ তুলি ভানুৰ বি.এ. পাছ কৰিলে। তাইৰ ৰূপ আছিল। পিছে তাইৰ ৰূপতকৈ যৌবনৰ পৰ্যায়ৰে বেছি আছিল। তাতে আকৌ ছোৱালীস্কুলত মাষ্ট্ৰবৰ্গী হৈহে তাই ক্ষান্ত হোৱা নাছিল। ঘৰুৱা জঞ্জাল প্ৰায় নাছিলেই বাবে তাই সমাজসেৱিকা হৈ শাসক দলত সোমাই মহিলাৰ সমিতিবোৰত মেম্বৰ বা সভানেত্ৰী আদি হৈছিল। তাই ঘৰ থাকিবলৈ সময়কে নোপোৱা হৈছিল। তাইৰ ৰূপৰ চমককে ক্ষমতাশালী পুৰুষবোৰক মুহিছিল আৰু কোনো কোনো সময়ত ৰাজনীতি কৰা পুৰুষসকলো নীৰস জীৱন তাই জীপাল কৰি তুলিছিল। ক্ষমতালোভৰ ৰাজনীতিৰ ক'লা মেঘ

বৈ পৰা চেলাউৰি দুডালত আঙুলী বোলালেই বুজিব লাগিব যে বশিষ্ঠই এটা নতুন কথা ভাবিছে। আবেলিৰেপৰা লক্ষ্য কৰি ইয়াকে জানি ল'লো। সি দুটা আঙুলিৰ চেপত বখা চিগাৰেট ডাল হুপি হুপি চেলাউৰিৰ ওপৰত এটা হাতৰ তৰ্জনী আঙুলি ইফাল সিফাল কৰি থাকিল। পুৰি শেষ হৈ আহিব খোজা চিগাৰেটডাল হাঁইদানীত থৈ সি ক'লে, “অৱশ্যে আনটো জখলাইদি আচল ঠাই ওলাবগৈ পাৰিলে বিমোচনক বুঢ়া আঙুলি দেখুৱাব পাৰিবা। জখলাৰ পহিলা খলপা উদ্ধৰ শইকীয়া, পিছৰ খলপা দশানন যাদৱ আৰু পিছৰ খলপাই আচলজন, শ্ৰীকান্ত মহন্ত।”

“মহন্ত। স্বয়ং একচাইজ মিনিষ্টাৰ।” এনেকৈ কৈ মই মনত খোকোজা লগাটো দেখুৱালোঁ। বশিষ্ঠ শৰ্মাই আকৌ এটা চিগাৰেট জ্বলাই ক'লে, “আচৰিত হৈছা? মনত ৰাখিবা, এনে বুদ্ধিৰে দিল্লীৰ দৰবাৰো ওলাবগৈ পাৰি। মাথোন মানুহ কোনটোৰে কেনেকৈ সঁতুৰি আছে আৰু কাৰ বাহুৰ বল কিমান এইবোৰ কথা আগতে নিয়াৰিকৈ জানিব লাগিব। সেই কাৰণেই ইহঁতৰ কাণ্ড-কাৰখানাবোৰ নজনাটো ভুল হ'ব। সকলোকে নকওঁ। অৱশ্যে তোমালোক ইশ্বাদৰ মানুহ বুলিয়েই কওঁ বাৰু। অৱশ্যে ইশ্বাদেও অলপ অলপ জানে।”

দশানন যাদৱৰ উন্নতি হোৱাৰ কাহিনী সাধুকথালেখীয়া। পোনতে বাপেকৰ লগত বিহাৰৰপৰা অহা সময়ত তাৰ বয়স বাৰ কি চৈধ্য। সি তেনেই ভিকছ হৈ আহিছিল। তাৰ জাৰত গাত লোৱা কাপোৰেই নাছিল, দীঘল ৰাতিবোৰ জুই ফুৰাই কটাইছিল। এয়া দ্বিতীয় মহা সময়ৰ দুবছৰমানৰ আগৰ কথা।

দশাননৰ বাপেকে মাটি কাটিছিল আৰু দশাননেও মানুহৰ ঘৰৰ ইটো সিটো কাম কৰি দুই এপইচা ঘটিছিল। পিছত তাৰ বাপেকে এটা ঘোঁৰাই টনা গাড়ী এখন লৈ গাঁৱৰ বজাৰে সমাৰে সৰুসুৰা বেপাৰ কৰি ফুৰিছিল। দশাননো বাপেকৰ লগে লগে আছিল। মহাযুদ্ধৰ সময়ত দশানন ডেকা। তেতিয়া বাপেক পুতেক দুয়ো ঠিকাদাৰ। যুদ্ধৰ সময়ৰ ঠিকাত সিহঁতৰ বহুত টকা হ'ল। আনকি যুদ্ধৰ পিছত দশাননে কেবাখনো জীপ নিলামত কিনি লব পৰা হল। বাপেক বুঢ়া হ'ল। সি ঘৰতে থাকিবলৈ ললে। ইফালে মূলধন ফথেষ্ট হোৱাৰ বাবে দশাননে বেলেগ বেলেগ কাৰবাৰত ধন খটুৱালে। মাকুম, বৰহাপজান, তিনিচুকীয়া, ডুমডুমা, মাৰ্ঘেৰিটা আদি ঠাইত তাৰ মাটিঘৰ আৰু পেট্ৰল পাম্পৰ ষ্টেচন হ'ল। ডিগবৈত

বহিৰে গোলাম আলিৰ ঘৰটো দেখুৱালে। দুমহলীয়া লেংলেঙীয়া ঘৰ এটা মাত্ৰ। হয়তো তিনিচুকীয়াত তাৰ ঘৰ আছে।

ঘৰত সোমোৱাৰ লগে লগেই বশিষ্ঠ শৰ্মাৰ আগৰ লেহুকা মনটোৰ লেশমানো চিন নোহোৱা হ'ল। সি আমাক ধুনীয়াকৈ সজাই পৰাই ৰখা ড্ৰয়িং ৰুমত ক্ষমতাৰ ৰাজনীতিৰ 'দুকুৰি সোতৰটা পাক'ৰ কথা কৈ গ'ল :

ক্ষমতাৰ বাঘজৰী টানিবলৈ হ'লে কেৱল গুণ, খ্যাতি আৰু ৰাইজৰ ওপৰত প্ৰতিপত্তি থাকিলেই নহব। বৰ বৰ গছত হাঁকুটী লগাবলৈয়ো শিকিব লাগিব। এই বিষয়ত মুখ্যমন্ত্ৰীজন বৰ পাকৈত। সেই বাবেই তেওঁ মুখ্যমন্ত্ৰী। আনহাতেদি তেওঁক বিৰোধিতা কৰি থকা একে দলৰে বিধায়ক পৰীক্ষিত বৰুৱা মুখ্যমন্ত্ৰীতকৈ বহুত ওপৰ খাপৰ জ্ঞানুহ। কিন্তু মুখ্যমন্ত্ৰীজনাই তিনি ঠাইত বঢ়িযাকৈ হাঁকুটী লগাইছিল। ফলত তিনিচুকীয়া আৰু গুৱাহাটীৰ দুজন মাৰোৱাৰীয়ে আৰু ডুমডুমা-ডিগৰৈ-মাৰ্ঘেৰিটাৰ মুকুট-বিহীন মহাৰাজ দশানন যাদবে তেওঁৰ হকে বজ্জাই বজ্জাই টকা খৰচ কৰি তেওঁৰ অনুগত এম, এল, এবোৰক দলপতি বজ্জাৰ দিনা আঠমঙলা খাবলৈ যোৱা জোঁৱাইৰ দৰে ৰাখিছিল, তদুপৰি তেওঁ দিল্লীৰ অধীশ্বৰীৰ কৃপা লাভ কৰিছিল।

পৰীক্ষিত বৰুৱা হাৰিব বুলি ভবা নাছিল। তেওঁ এসপ্তাহমান চেঙালুটি পাৰি আছিল। দুটা সিংহ একে ঠাইতে থকাটো ভাল কথা নহব বুলি ভাবি পাৰ্টিৰ গৰাকিনীয়ে তেওঁক বিলাসপূৰ্ণ হোটেলত থাকি কাম চলাই থাকিব পৰা ডাঙৰ পদবী এটা দিছিল। ওভতগোৰে নচা আৰু ৰজাক ককাই বুলিব নোখোজা পৰীক্ষিত বৰুৱা কেৱল পচাশুনাতেই বিদগ্ধ নাছিল, বুদ্ধিতো আছিল বৃহস্পতি। তেওঁ অসমত নিজৰ প্ৰতিপত্তি কমাটো সম্ভৱ হ'ব পাৰে বুলি ভাবি মুখ্যমন্ত্ৰীক ভাবুকি দি চাৰিজন নিজৰ দলৰ মানুহক মন্ত্ৰী হিচাপে ৰাখিবলৈ বাধ্য কৰাইছিল। শিক্ষা মন্ত্ৰী, স্বাস্থ্য মন্ত্ৰী, কৃষি মন্ত্ৰী আৰু শ্ৰম মন্ত্ৰী (লগতে কাৰাগাৰ) পৰীক্ষিত বৰুৱাৰ মানুহ। এওঁলোকক এতিয়া মুখ্যমন্ত্ৰীয়ে গাখীৰ খুৱাই সাপ পোহাৰ দৰেই হৈছে।

গতিকে সেই সূত্ৰেই শ্ৰম আৰু কাৰাগাৰ মন্ত্ৰী বিমোচন মহালী পৰীক্ষিত বৰুৱাৰ মানুহ। সেই ফালৰপৰা চাবলৈ গ'লে ইশ্বাদ খাঁৰ বাবে এইটো ভাল খবৰ। "পিছে সি ইতিমধ্যে লুটিবাগৰ মাৰিলেনে কি তাকে ৰাজধানীত জানি লব লাগিব। তাৰ মোৰ ওৱাইফেও কব পাৰিব।" বশিষ্ঠ শৰ্মাই এনেকৈ টিগ্ননী কাটিলে।

বৈ পৰা চেলাউৰি দুডালত আঙুলী বোলালেই বুজিব লাগিব যে বশিষ্ঠই এটা নতুন কথা ভাবিছে। আবেলিৰেপৰা লক্ষ্য কৰি ইয়াকে জানি ল'লে। সি দুটা আঙুলিৰ চেপত বখা চিগাৰেট ডাল ছপি ছপি চেলাউৰিৰ ওপৰত এটা হাতৰ তৰ্জনী আঙুলি ইফাল সিফাল কৰি থাকিল। পূৰি শেষ হৈ আহিব খোজা চিগাৰেটডাল ছাঁইদানীত থৈ সি ক'লে, “অৱশ্যে আনটো জখলাইদি আচল ঠাই ওলাবগৈ পাৰিলে বিমোচনক বুঢ়া আঙুলি দেখুৱাব পাৰিবা। জখলাৰ পহিলা খলপা উদ্ধৱ শইকীয়া, পিছৰ খলপা দশানন যাদব আৰু পিছৰ খলপাই অৰ্চলজন, শ্ৰীকান্ত মহন্ত।”

“মহন্ত! স্বয়ং একচাইজ মিনিষ্টাৰ!” এনেকৈ কৈ মই মনত খোকোজা লগাটো দেখুৱালোঁ। বশিষ্ঠ শৰ্মাই আকৌ এটা চিগাৰেট জ্বলাই ক'লে, “আচৰিত হৈছা? মনত ৰাখিবা, এনে বুদ্ধিৰে দিল্লীৰ দৰবাৰো ওলাবগৈ পাৰি। মাথোন মানুহ কোনটোৱে কেনেকৈ সঁতুৰি আছে আৰু কাৰ বাহৰ বল কিমান এইবোৰ কথা আগতে নিয়াৰিকৈ জানিব লাগিব। সেই কাৰণেই ইহঁতৰ কাণ্ড-কাৰখানাবোৰ নজনাটো ভুল হ'ব। সকলোকে নকওঁ। অৱশ্যে তোমালোক ইশ্বাদৰ মানুহ বুলিয়েই কওঁ বাৰু। অৱশ্যে ইশ্বাদেও অলপ অলপ জানে।”

দশানন যাদবৰ উন্নতি হোৱাৰ কাহিনী সাধুকথালেখীয়া। পোনতে বাপেকৰ লগত বিহাৰৰপৰা অহা সময়ত তাৰ বয়স বাৰ কি চৈধ্য। সি তেনেই ভিকছ হৈ আহিছিল। তাৰ জাৰত গাত লোৱা কাপোৰেই নাছিল, দীঘল ৰাতিবোৰ জুই ফুৰাই কটাইছিল। এয়া দ্বিতীয় মহা সময়ৰ দুবছৰমানৰ আগৰ কথা।

দশাননৰ বাপেকে মাটি কাটিছিল আৰু দশাননেও মানুহৰ ঘৰৰ ইটো সিটো কাম কৰি দুই এপইচা ঘটিছিল। পিছত তাৰ বাপেকে এটা ঘোঁৰাই টনা গাড়ী এখন লৈ গাঁৱৰ বজাৰে সমাৰে সৰুসুৰা বেপাৰ কৰি ফুৰিছিল। দশাননো বাপেকৰ লগে লগে আছিল। মহাযুদ্ধৰ সময়ত দশানন ডেকা। তেতিয়া বাপেক পুতেক দুয়ো ঠিকাদাৰ। যুদ্ধৰ সময়ৰ ঠিকাত সিহঁতৰ ঘৰত টকা হ'ল। আনকি যুদ্ধৰ পিছত দশাননে কেবাখনো জীপ নিলামত কিনি ল'ব পৰা হল। বাপেক বুঢ়া হ'ল। সি ঘৰতে থাকিবলৈ ললে। ইফালে মূলধন যথেষ্ট হোৱাৰ বাবে দশাননে বেলেগ বেলেগ কাৰবাৰত ধন খটুৱালে। মাকুম, বৰহাপজান, তিনিচুকীয়া, ডুমডুমা, মাৰ্ঘেৰিটা আদি ঠাইত তাৰ মাটিঘৰ আৰু পেট্ৰল পাম্পৰ ষ্টেচন হ'ল। ভিগাইবত

বহিৰে গোলাম আলিৰ ঘৰটো দেখুৱালে। দুমহলীয়া লেংলেঙীয়া ঘৰ এটা মাত্ৰ। হয়তো তিনিচুকীয়াত তাৰ ঘৰ আছে।

ঘৰত সোমোৱাৰ লগে লগেই বিশিষ্ঠ শৰ্মাৰ আগৰ লেছকা মনটোৰ লেশমানো চিন নোহোৱা হ'ল। সি আমাক ধুনীয়াটক সজাই পৰাই ৰখা ড্ৰয়িং ৰুমত ক্ষমতাৰ ৰাজনীতিৰ 'দুকুৰি সোতৰটা পাক'ৰ কথা কৈ গল :

ক্ষমতাৰ বাঘজৰী টানিবলৈ হ'লে কেৱল গুণ, খ্যাতি আৰু ৰাইজৰ ওপৰত প্ৰতিপত্তি থাকিলেই নহব। বৰ বৰ গছত হাঁকুটী লগাবলৈয়ো শিকিব লাগিব। এই বিষয়ত মুখ্যমন্ত্ৰীজন বৰ পাটকত। সেই বাবেই তেওঁ মুখ্যমন্ত্ৰী। আনহাতেদি তেওঁক বিৰোধিতা কৰি থকা একে দলৰে বিধায়ক পৰীক্ষিত বৰুৱা মুখ্যমন্ত্ৰীতকৈ বহুত ওপৰ খাপৰ মানুহ। কিন্তু মুখ্যমন্ত্ৰীজনাই তিনি ঠাইত বঢ়িযাকৈ হাঁকুটী লগাইছিল। ফলত তিনিচুকীয়া আৰু গুৱাহাটীৰ দুজন মাৰোৱাৰীয়ে আৰু ডুমডুমা-ডিগৰৈ-মাৰ্ঘেৰিটাৰ মুকুট-বিহীন মহাৰাজ দশানন যাদবে তেওঁৰ হকে বস্তাই বস্তাই টকা খৰচ কৰি তেওঁৰ অনুগত এম এল এবোৰক দলপতি বহুৰ দিনা আঠমঙলা খাবলৈ যোৱা জোঁৱাইৰ দৰে ৰাখিছিল, তদুপৰি তেওঁ দিল্লীৰ অধীশ্বৰীৰ কৃপা লাভ কৰিছিল।

পৰীক্ষিত বৰুৱা হাৰিব বুলি ভবা নাছিল। তেওঁ এসপ্তাহমান চেঙালুটি পাৰি আছিল। দুটা সিংহ একে ঠাইতে থকাটো ভাল কথা নহব বুলি ভাবি পাৰ্টিৰ গৰাকিনীয়ে তেওঁক বিলাসপূৰ্ণ হোটেলত থাকি কাম চলাই থাকিব পৰা ডাঙৰ ৰদবী এটা দিছিল। ওভতগোৰে নচা আৰু ৰজাক ককাই বুলিব নোখোজা পৰীক্ষিত বৰুৱা কেৱল পতাশুনাতেই বিদগ্ধ নাছিল, বুদ্ধিতে আছিল বৃহস্পতি। তেওঁ অসমত নিজৰ প্ৰতিপত্তি কমাটো সম্ভৱ হ'ব পাৰে বুলি ভাবি মুখ্যমন্ত্ৰীক ভাবুকি দি চাৰিজন নিজৰ দলৰ মানুহক মন্ত্ৰী হিচাপে ৰাখিবলৈ বাধ্য কৰাইছিল। শিক্ষা মন্ত্ৰী, স্বাস্থ্য মন্ত্ৰী, কৃষি মন্ত্ৰী আৰু শ্ৰম মন্ত্ৰী (লগতে কাৰাগাৰ) পৰীক্ষিত বৰুৱাৰ মানুহ। এওঁলোকক এতিয়া মুখ্যমন্ত্ৰীয়ে গাখীৰ খুৱাই সাপ পোহাৰ দৰেই হৈছে।

গতিকে সেই সূত্ৰেই শ্ৰম আৰু কাৰাগাৰ মন্ত্ৰী বিমোচন মহালী পৰীক্ষিত বৰুৱাৰ মানুহ। সেই ফালৰপৰা চাবলৈ গ'লে ইশ্বাদ খাৰ বাবে এইটো ভাল খবৰ। "পিছে সি ইতিমধ্যে লুটিবাগৰ মাৰিলেনে কি তাকে ৰাজধানীত জানি লব লাগিব। তাৰ মোৰ ওৱাইফেও কৰ পাৰিব।" বিশিষ্ঠ শৰ্মাই এনেকৈ টিপনী কাটিলে।

মই কোৱা কথাখিনি মনোযোগেৰে শুনাৰ পিছত সি ক'লে লিংকবোৰ ময়ো কিছু নজনা নহয়। কিন্তু ইমান জনা নাছিলোঁ। তেনেহলে গোলাম আলিয়ে মেইন লাইনত উঠা নাই, ব্ৰাঞ্চ লাইনতহে উঠিছে। মুকুন্দ, মেনি খেংকচ। বাছৰ, তযো তেনেহ'লে এইবোৰ শুনি ওস্তাদ হৈ গ'লি। দেউতাৰ ভালনে, জিকিৰ একেটাই গায়নে আৰু কিবা গায় ?”

বছিৰে ইয়াৰ চমু উত্তৰ দিয়াৰ সময়ত মই লক্ষ্য কৰিলোঁ যে ইশ্বাদ থিতাতে প্ৰফুল্লিত হৈ পৰিল।

“এতিয়া, মুকুন্দ, প্লেন কি ?”

“মেইন লাইনত উঠিব লাগিব।”

‘কাইলৈ পুবা।’

‘পাবাগৈ ?’

“পাম। এচৰ্চিপিলি বাহ আছে।’

“অকলে।’

কাক নিয়া ভাল হব বাৰ ?’

“বশিষ্ঠক মই তেনেকৈ চিনি নেপাওঁ। তাৰ মিচেচকহে জানো। অলকক নিয়াই ভাল হ'ব। বছিৰতো যাবই। ফিয়েটখন নিবা। কাৰণ ভানু শৰ্মাকো শ্বিলঙলৈ নিবলগীয়া হব পাৰে। কিমান টকা লাগিব ?”

‘এই বিষয়ে মোৰ কোনো ধাৰণা নাই।’

শুনা মিনিষ্টাৰক কেতিয়াও লাখৰ কম ‘অফাৰ’ নকৰিবা। মিনিষ্টাৰে চাওঁচোন বাৰু’ বুলি ক'লেই বুজিবা টকা দিশে কামত আহিব। তেতিয়া শ্বিলঙৰ গুৰুৱে সিঙৰ তালৈ যাবা। সি মোক কেনেকৈ খবৰ দিব লাগে জানে। মই ‘বাতাৰাত’ গৈ ওলামগৈ। এতিয়া পচিছ হেজাৰ লৈ যোৱা। তাৰে উদ্ধব শইকীয়া আৰু অধিকাৰী কমিচনাৰৰতো ওঠ তিয়াব লাগিব। পিছে কাইলৈ দুপৰীয়াহে যাবা। উদ্ধব শইকীয়াৰপৰা চব বুজি লবা। পাৰিলে দশানন বা মংগুলে ট্ৰাফিকল এটাও কৰিবা।’

ইটোৰ লগত এটা সৰু সৰু সম্পদে জাৰি উঠাৰ পিছত অভিজ্ঞ ইশ্বাদৰ মোতকৈ বুদ্ধি বেছি হ'ল। সি উঠা গৈ পাঁচ মিনিটমানৰ মূৰত আ'হল। তাৰ পাছত পাছে এটা মানুহ। নম্বৰ ছয়। মানুহটোৰ হাতত এটা ধুনীয়া সৰু চুটাকচ।

সিদিনালৈকে শ্ৰীকান্ত মহন্ত দশাননৰ 'ৰিটেইনাৰ' আছিল। এইবাৰৰ পৰীক্ষিত বৰুৱাক হেৰুওৱা ক্ষমতাৰ যুঁজখনত ডুগৰমলৰ ব্যৱসায়ীৰ দলটোতকৈ দশাননৰ 'লিকৰ লবী'য়েহে বেছি প্ৰভুত্ব খটুৱায়। এই সুবিধাতে দশাননৰ 'লবীয়ে' জোৰ দিয়াৰ ফলত শ্ৰীকান্ত মহন্ত আবকাৰী মন্ত্ৰী হয় আৰু দশাননহঁত তেনেই নিষ্কণ্টক হৈ পৰে। "এয়ে ৰাইজক ভুৱা দি চলা গণতন্ত্ৰৰ পাহাৰাৱালাবোৰৰ চাল।" বশিষ্ঠ শৰ্মাই পুনৰ এটা মত দাঙি ধৰিলে।

এতিয়া উদ্ধৰ শইকীয়া দশাননৰ 'ৰিটেইনাৰ'। শইকীয়া ডাঙৰ উকীল। দুবছৰ মানৰ আগতে তেওঁ চৰকাৰী উকীলো আছিল। গতিকে তেওঁৰ জৰিয়তে শ্ৰীকান্ত মহন্তৰ ওচৰ চাপিব লাগিব। কিন্তু দশাননৰ জৰিয়তেহে শ্ৰীকান্ত মহন্তৰ ওচৰ চপা বেছি ভাল। তদুপৰি দশানন প্ৰায়ে ৰাজধানীতে থাকে।

ৰাতি দহটা বাজিল। মই সকলো তলানলা বুজি ল'লোঁ। আমি বশিষ্ঠ শৰ্মাক ধন্যবাদ জনাই ৰাস্তাত উঠিলোঁহি। অলক ফুকনে ক'লে, "মানুহটো ৰাম খচৰ হব পাৰে। কিন্তু তাৰ কাৰোবাৰ পছন্দ হ'লে সহায় কৰিবই। বিৰাট হেল্লফুল।" মই ক'লো, "দশাননক লগ পোৱাতকৈ ৰাজধানীলৈ তাৰ ঘৈণীয়েককে লৈ যোবা ভাল হব কিজানি।" বহিৰেও ক'লে, "তোৰ কথাটো উৰাই দিব নোৱাৰি।"

আমি অলকৰ ঘৰৰ ওচৰ পাবৰ হ'লহি। তাক এৰাৰ সময়ত সিক'লে, "এতিয়া তোমালোক ইশ্বাদৰ তালৈকে যোৱা। তাৰোতো এটা মত আছে।"

আমি মৌচম মঞ্জিল পাওঁ মানে চহৰখন নিঃপালী দিলে। পিছে চৌহদত থকা মানুহবোৰ আগৰ দৰেই সজাগ। ইশ্বাদক জগাবলগীয়া নহল। সি শোৱাহেঁতেন গুচি গলোঁহেঁতেন।

মদ আৰু ভাঙৰ জালত হামিদৰ মুখে-চকুৱে বিকৃত চেহেৰা লোৱা সস্ব্বেও তাৰ কথা-বতৰাবোৰ লৰ হোৱা নাই। সি আমাক বাৰাণ্ডাতে পাই ক'লে, ইশ্বাদে বেগম মহলত মছগুল নেথাকি ড্ৰয়িং ৰুমতে সাতটামান বজাৰপৰা বহি আছে। আমি দেখিলোঁ যে ড্ৰয়িং ৰুমত নীলা জিৰো পাৱাৰৰ লাইটহে জ্বলিছে।

বোধকৰোঁ ইশ্বাদে আমাৰ মাত শুনিলে। কাৰণ একেলগে দুটা টিউব লাইট জ্বলিল। সি আমাক মাত দিলে।

ইশ্বাদৰ কাষৰ টেবুলৰ ষ্টাইদানীটোত চিগাৰেটৰ টুকুৰা দেখা নেপালোঁ। মুখত মদৰ গোন্ধো নেপালোঁ। বোধকয় ডাক্তৰে দুই বিধ বস্তুকে খাবলৈ মানা কৰিলে।

মই কোৱা কথাখিনি মনোযোগেৰে শুনাৰ পিছত সি ক'লে, “লিংকবোৰ ময়ো কিছু নজনা নহয়। কিন্তু ইমান জনা নাছিলোঁ। তেনেহলে গোলাম আলিয়ে মেইন লাইনত উঠা নাই, ব্ৰাঞ্চ লাইনতহে উঠিছে। মুকুন্দ, মেনি থেংকচ। বহিৰ, তযো তেনেহ'লে এইবোৰ শুনি ওস্তাদ হৈ গ'লি। দেউতাৰ ভালনে? জিকিৰ একেটাই গায়নে আৰু কিবা গায়?”

বহিৰে ইয়াৰ চমু উত্তৰ দিয়াৰ সময়ত মই লক্ষ্য কৰিলোঁ যে ইশ্বাদ খিতাতে প্ৰফুল্লিত হৈ পৰিল।

“এতিয়া, মুকুন্দ, প্লেন কি?”

“মেইন লাইনত উঠিব লাগিব।”

“কাইলৈ পুবা।”

“পাবাগৈ?”

“পাম। এচেন্সিলি বহি আছে।”

“অকলে?”

“কাক নিয়া ভাল হব বাৰু?”

“বশিষ্ঠক মই তেনেকৈ চিনি নেপাওঁ। তাৰ মিচেচকহে জানো। অলকক নিয়াই ভাল হ'ব। বহিৰতো যাবই। ফিয়েটখন নিবা। কাৰণ ভানু শৰ্মাকো শ্বিলঙলৈ নিবলগীয়া হব পাৰে। কিমান টকা লাগিব?”

“এই বিষয়ে মোৰ কোনো ধাৰণা নাই।”

“শুনা, মিনিষ্টাৰক কেতিয়াও লাখৰ কম ‘অফাৰ’ নকৰিবা। মিনিষ্টাৰে ‘চাওঁচোন বাৰু’ বুলি ক'লেই বুজিবা টকা দিলে কামত আহিব। তেতিয়া শ্বিলঙৰ গুৰুমেং সিঙৰ তালৈ যাবা। সি মোক কেনেকৈ খবৰ দিব লাগে জানে। মই ‘ৰাতাৰাত’ গৈ ওলামগৈ। এতিয়া পঁচিছ হেজাৰ লৈ যোৱা। তাৰে উদ্ধৱ শইকীয়া আৰু অধিকাৰী কমিচনাৰৰতো ওঁঠ তিয়াব লাগিব। পিছে কাইলৈ দুপৰীয়াহে যাবা। উদ্ধৱ শইকীয়াৰপৰা চব বুজি লবা। পাৰিলে দশানন বা মহন্তলৈ ট্ৰাঙ্ককল এটাও কৰিবা।”

ইটোৰ লগত সিটোৰ অসুস্থ সম্পৰ্ক জানি উঠাৰ পিছত অভিজ্ঞ ইশ্বাদৰ মোতকৈ বুদ্ধি বেছি হ'ল। সি উঠি গৈ পাঁচ মিনিটমানৰ মুৰত আহিল। তাৰ পাছে পাছে এটা মানুহ। নস্বৰ ছয়। মানুহটোৰ হাতত এটা ধুনীয়া সৰু চুটাকচ।

সিদিনালৈকে শ্ৰীকান্ত মহাস্ত দশাননৰ 'ৰিটেইনাৰ' আছিল। এই বাৰৰ পৰীক্ষিত বৰুৱাক হেৰুওৱা ক্ষমতাৰ যুঁজখনত ডুগৰমলৰ বাৰসায়ীৰ দলটোতকৈ দশাননৰ লিকৰ লবী'য়েহে বেছি প্ৰভুত্ব খটুৱায়। এই সুবিধাতে দশাননৰ 'লবীয়ে' জোৰ দিয়াৰ ফলত শ্ৰীকান্ত মহাস্ত আবকাৰী মন্ত্ৰী হয় আৰু দশাননহঁত তেনেই নিষ্কণ্টক হৈ পৰে। 'এয়ে ৰাইজক ভুবা দি চলা গণতন্ত্ৰৰ পাহাৰাবালাবোৰৰ চাল।' বশিষ্ঠ শৰ্মাই পুনৰ এটা মত দাঙি ধৰিলে।

এতিয়া উদ্ধব শইকীয়া দশাননৰ 'ৰিটেইনাৰ'। শইকীয়া ডাঙৰ উকীল। দুবছৰ মানৰ আগতে তেওঁ চৰকাৰী উকীলা আছিল। গতিকে তেওঁৰ জৰিয়তে শ্ৰীকান্ত মহাস্তৰ ওচৰ চাপিব লাগিব। কিন্তু দশাননৰ জৰিয়তেহে শ্ৰীকান্ত মহাস্তৰ ওচৰ চপা বেছি ভাল। তদুপৰি দশানন প্ৰায়ে ৰাজধানীতে থাকে।

ৰাতি দহটা বাজিল। মঠ সকলো তলানলা বুজি গ'লোঁ। আমি বশিষ্ঠ শৰ্মাক ধন্যবাদ জনাই ৰাস্তাত উঠিলোঁহি। অলক ফুকনে ক'লে 'মানুহটো ৰাম খচৰ হব পাৰে। কিন্তু তাৰ কাৰোবাৰ পছন্দ হ'লে সহায় কৰিবহ। বিৰাট হেল্লফুল।' মহ ক'লো 'দশাননক লগ পোৱাতকৈ ৰাজধানীলৈ তাৰ যোগাযোগক লৈ যোৱা ভাল হব কিজানি।' বাছৰেও ক'লে, 'তোৰ কথাটো উৰাই দিব নোৱাৰ।'

আমি অলকৰ ঘৰৰ ওচৰ পাবৰ হ'লহি। তাক এবাৰ সময়ত সিক লে 'এতিয়া তোমালোক ইশ্বাদৰ তালৈকে যোৱা। তাৰোতো এটা মত আছে।'

আমি মৌচম মঞ্জিল পাওঁ মানে চহৰখন নিঃপালী দিলে। পিছে চৌহদত গৈ মানুহাবাৰ আগৰ দৰেই সজাগ। ইশ্বাদক জগাবলগীয়া নহল। সি শোৱাহেঁতেন গুচি গলোঁহেতেন।

মদ আৰু ডাঙৰ জালত হামিদৰ মুখে-চকুৰে বিকৃত চেহেৰা লোৱা সন্ত্ৰেও তাৰ কথা-বতৰাবোৰ লৰ হোৱা নাই। সি আমাক বাৰাণ্ডাত পাই ক'লে, ইশ্বাদে বেগম মহলত মছওল নেধাকি ড্ৰয়িং ৰুমতে সাতটামান বজাৰপৰা বহি আছে। আমি দেখিলোঁ যে ড্ৰয়িং ৰুমত নীলা জিৰো পাৱাৰৰ লাইটহে জ্বলিছে।

বোৱকাৰী ইশ্বাদে আমাৰ মাত শুনিলে। কাৰণ একেলগে দুটা টিউব পাইট জ্বলিল। সি আমাক মাত দিলে।

ইশ্বাদৰ কাষৰ টেবুলৰ ছাইদানাটোত চিগাৰেটৰ টুকুৰা দেখা নোপালে। মুখত মদৰ গাফল্লা নোপালে। বোধকৰা ডাঙৰে দুই বিধ বস্তুকে খাবলৈ মানা কৰিলে।

যোৰাৰাটৰ পানশালা এখনত সিহঁত সন্ধিয়াই সোমাইছিল। ‘তৰ্কাৰ পৰা ‘লিভাৰ ফ্ৰাই’লৈ কেবা বিধো সুস্বাদু খাদ্যৰ লগত কৰা সুৰাপান মাত্ৰাধিক হোৱাৰ ফলত ৰাতি নটাত বহিৰৰ মুখত কোনোবা নিবিড নিতম্বিনীৰ কামগঙ্গী দেহৰ বৰ্ণনা আৰু অলকৰ আকৌ তাৰ ওপৰত অশ্লীল অভিমত। অথচ সিহঁতৰ কাৰো পেটত সুৰা নেথাকিলে মহলদাৰ অলক ফুকনক বহিৰে ‘ছাৰ’ বোলে আৰু অলকেও বহিৰৰপৰা এটা সন্ত্ৰমসূচক দুৰত্ব বজাই ৰাখে। কিন্তু এতিয়া দুয়োটা একে। সিহঁতে মাজে মাজে গলত ধৰাধৰিকৈ কান্দে। তাকো জুলেখাৰ দুখত। কাৰণ সিহঁতৰ মতে জুলেখাৰ দৰে ছোৱালী এজনী বশিষ্ঠ শৰ্মাৰ নিচিনা ‘খচ্চৰ’ এটাৰ কবলত পৰাতকৈ সিহঁত দুটাৰ মৰমেৰে সৌভাগ্যৱতী হোৱাটো উচিত আছিল।

এইবোৰ শুনি মুকুন্দই মাজে মাজে আমোদ পালেও সি সুৰাৰ পাতলীয়া নিচাখিনি আৰু সঙ্গী দুটাৰ মাতলামিখিনি উপভোগ কৰিব পৰা নাই। এতিয়া ৰাতি নটা বজাত যোৰাৰাটৰপৰা শ্বিলঙলৈ গ’লেও অসুবিধা নহব আৰু বিপদো নহব। কাৰণ সিহঁতে অনা ফিয়েট গাডীখনৰ চালক হল ছয় নম্বৰ। ইয়াৰ নাম কালীন্দ্র। মোহনবাৰীৰ মজদুৰ বস্তিৰ কঠোৰ জীৱনক প্ৰত্যাগ্ৰহণ জনাই পাপচক্ৰত সোমাই পৰা ই এটা গুণ্ডা। সি এনে কিছুমান দুঃসাহসিক কাম কৰিছিল যে সি সহজে ইশ্বাদৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিছিল।

ৰাতি দহটা বজাত মুকুন্দ বেছি বিমোৰত পৰিল। সি সিহঁত হালক এৰি গাডীৰ ওচৰ পাই কালীন্দ্রক কলে, “ইহতক উঠোৱাই টান হব। অথচ কলৈ যোৱা ভাল হব কব পৰা নাই। অলকে কোৱা নাই।”

কালীন্দ্রই কিন্তু একো খোৱা নাই। গুণ্ডা এটাৰ সংযম দেখি মুকুন্দৰ মানুহ জাতিটোৰ বিচিত্ৰ ৰূপৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা হ’ল। কালীন্দ্রই তাক এটা বুদ্ধি দিলে। সেই

মতে 'ধাৰা'ৰ ল'ৰা এটাই সিহঁতৰ আগত দুগিলাচ নেমু টেঙাৰ পানী দিলে। সিহঁতে তাকে 'লাইম দিয়া জিন' বুলি ততালিকে খাই শেষ কৰিলে। পিছত আকৌ দুগিলাচ দিয়া হ'ল। এই দুগিলাচ শেষ কৰাৰ পিছত 'দৰবে' কাম দিলে। অলক ফুকন নিশ্চল হৈ বহিল। বছিৰে চকু দুটা পিৰিকিয়াই থাকিবলৈ ধৰিলে। অলকে ঘড়ীটোলৈ চাই বছিৰক ক'লে, 'ছালা মাতাল, বাহান (অশ্লীল) উঠ মুকুন্দ।'

মুকুন্দই সুধিলে, "ক'লে?" অলকৰ মগজে শীঘ্ৰে কাম কৰিব পৰা হল। কলে, "বিল পে কৰাচোন। অলপ ভাবোঁ।"

মুকুন্দই খোৱা-লোৱাৰ দাম দি গাড়ীত বহিলত আগৰে পৰা বহি থকা অলকে ক'লে, "কালী, গুৱাহাটী।"

"গুৱাহাটী?"

"অঁ নিচা কৰাৰ পিছতেই এনেদৰে এই অলকৰ মগজত আচল বুদ্ধি খেলায়। শ্বিলং ৰাজধানী হব পাৰে, কিন্তু পলিটিক্সৰ আচল খেলাখন হয় গুৱাহাটীতহে। চি এম আদি ইয়াত থাকিব পাৰে। চি-এম য'ত, শ্ৰীকান্তও ত'ত।"

মুকুন্দই একো নেমাতিলে। সিহঁত গুৱাহাটীৰ ভাল হোটেল এটাত উঠিলগৈ। অলকে মেনেজাৰৰ ফোনটো ল'লে। ৰাতি চাৰে এঘাৰ বজাতো সিটো মূৰৰ পৰা সি সেই মায়াবিনীৰ মাত শুনিলে। বছিৰ আৰু মুকুন্দই অলকৰ মুখত যি দুই এটা শব্দ শুনিলে তাৰ পৰা আচল কথা একো বুজা নগ'ল।

অলকে ফোনটো থলে। তাৰ মুখত এটা সন্তোষৰ হাঁহি বিৰিঙি উঠিল। কৌতুহলী মুকুন্দই কি হ'ল বুলি সুধিলত অলকে ক'লে "ৰুমলৈ আহ। চব ক'ম। মুঠতে তুমি যে উদ্ধৰ শইকীয়াৰপৰা চিঠিখন আনিলা, সেইখন সাংঘাতিক কামত আহিব নাইবা সেই চিঠিৰ দৰ্কাৰেই নহব পাৰে। আফটাৰ অল, ইশ্বাদ বা তুমি ভেৰি ভেৰি লাকী।"

"কোনে ক'লে?"

"ভানু শৰ্মাই। ভানু হ'ল বলদ সোপাৰ মাজত ন,ন, এক্সকিউজ মি, মিষ্টাৰ মুকুন্দ, মই ক'ব খুজিছোঁ — আমাৰ ভানু সিহঁতৰ মাজত মৌ ৰাণী।"

কালীন্দ্র আৰু বছিৰ তলৰ কোঠা এটাত থাকিল। মই আৰু অলক ফুকন দ্বিতীয় তলাৰ বেছি সুবিধা থকা কোঠা এটাত থাকিলোঁ। অলকে ক'লে, "এতিয়া

শোৱা। পুৱাই ভানুৰ ওচৰ ওলাবগৈ লাগিব। আই উইল ড্যু অল ড্যু টকিং। মুঠতে তুমি সুবিধা পালেই তাইক প্ৰশংসা কৰি যাবা।”

এতিয়াও অলকে মুকুন্দৰ কৌতুহল অটুট ৰাখিবলৈ সক্ষম হ'ল।

“চব কথা খোলোচাকৈ নকলে মোৰ কিন্তু শোৱা নহব।”

“ক'লো নহয়। আমাৰ ষ্টাৰ ভাল। বশিষ্ঠই ঠিক খবৰেই দিছে। পৰীক্ষিত বৰুৱা সহজে হাৰ মনা লোক নহয়। মহা লেকেটিয়া আৰু কোৰ খোৱা সাপৰ দৰে।”

“মুঠতে কি হৈছে?”

“তাৰ পুৰণি বেমাৰটোৱে উক দিছে। দলপতি হবলৈকে পৰীক্ষিতে এম, এল, এ গোটাইছে। দুই পক্ষৰে সমান এম এল এ আছে বুলি প্ৰত্যেকটো উপদলৰ মানুহে কয়। অৰ্থাৎ দুয়ো পক্ষৰে নিজৰ শক্তিৰ বিষয়ে সন্দেহ। এতিয়া গুৱাহাটী-শ্বিলঙত গৰুৰ — চৰি, চৰি — আই মিন, এই বাহান - (অশ্লীল) হাঁতৰ দৰদাম হৈছে। এইটোৱেই ইশ্বাদৰ টকা খটুৱাৰ আচল সময়। ক্লিয়েৰ? ইশ্বাদ কাইলৈ পাবহিয়েই লাগিব। — উইথ মেনি এ লাখ।”

অলকে মুকুন্দক নিজে বুজা কথাখিনি বিজ্ঞতভাৱে কৈ গ'ল। মুকুন্দই নিশ্চিত্তে ছয় ইঞ্চি ডাঠ ডানলোপ গাৰুৰ ওপৰত মূৰটো থলে আৰু তাৰ সোনকালে টোপনি আহিল।

বয়সটো ধৰিব নোৱাৰি কিন্তু যুৱতী যেন লাগে। তাইৰ ঝঞ্জু শৰীৰত মেদ নাই। এতিয়াও এটা লোভনীয় দেহৰ অধিকাৰিণী। অথচ নিজৰ একমাত্ৰ সন্তানটো স্নাতকোত্তৰ মহলাৰ ছাত্ৰ। দেহত পাহাৰী নিজৰাৰ চঞ্চলতা নেথাকিলেও ভৈয়ামৰ নৈৰ লয়লাসখিনি আছে। মৌবৰষা কথা। ঘনাই নাচি থকা তৰা যেন চকুহালত সংযতক অসংযত কৰাৰ মায়াজাল তৰা আছে। গতিত মুখখন ন গাভৰুৰ দৰে সতেজ। তাৰ এতিয়াও দেহহিষ্ণোলত কামৰেণু বিয়পে।

এইজনীয়েই বহু আলোচিতা, বহু কল্পিতা আৰু বহুতক ধন্য কৰোঁতা মিচেচ ডানু শৰ্মা। পঞ্চ তিলক বিভূষিতা এই মহিয়সীৰ আজিৰ ৰাজদৰবাৰত বহুত ক্ষমতা।

পুৱা ন বজাত অলক, মুকুন্দ আৰু বছিৰ ডানু শৰ্মাৰ ঘৰত। কেবা মাহৰ মূৰত ডানুক দেখি লম্পট অলকে ভাবিছে, — এইজনী বুঢ়ী নহ'ব নেকি? এৰা, এনে তিবোতাবোৰ এনেকুৱা ছোৱালী ছোৱালী চেহেৰাতে থাকে। ইয়াৰ প্ৰমাণ আছে। বসন্তৰ শাহুবেকক জীয়েককতকৈ সৰু দেখি। কলিতা ডাক্তৰৰ খেণীয়েকক

তপা পকাচুলীয়া কলিতাৰ জীয়েক যেনহে লাগে। বিয়াৰ সোতৰ বছৰৰ পিছতো মিচেচ কলিতাই সেইফালে বেছ জমাই আছে।

বছিৰৰ স্থল কামাবেগকো মিচেচ শৰ্মাৰ দেহভঙ্গীয়ে আকৃষ্ট কৰিব পাৰিলে।

মুকুন্দৰ ভাব হল, — তাই যেন শাপভ্ৰষ্টা অঙ্গৰীহে। তাই কথা কৈ থাকোঁতে তাইৰ ধুনীয়া নাকটো আৰু নিমজ গাল দুখনত তাৰ আঙুলি কেইটা বগৰাই দিবৰ মন গ'ল। তাইৰ উন্মুক্ত নিমজ বাহু দুটাই তাৰ চকুহালক বাৰে বাৰে নিমন্ত্ৰণ কৰিলে।

অলপ সময়ৰ ভিতৰতে সিহঁতৰ মাজত বসলাপ চলিল। মুকুন্দই মানুহজনীৰ শীঘ্ৰে আনৰ লগত অন্তৰঙ্গ হোৱাৰ ক্ষমতা দেখি আচৰিত। তাৰ মনত তাই যাদুকৰী। এতিয়া তাৰ মনত নৈতিক স্থলনো আৰম্ভ হৈছে। জীৱনত পহিলা বাৰৰ বাবে।

মাগিকেহে মাগিকক চিনি পায়। সঠা কথা। কাৰণ মুকুন্দৰ পূৰ্ব মৰম লগা মুখখনে, গোপন আত্মীয়তা আভাস দিয়া উজ্জ্বল চকুহালে আৰু তাইতকৈ দহ বছৰমান সৰু যেন লগা তাৰ আকৰ্ষণীয় পৌৰুষে ভানু শৰ্মাক মদনৰ শৰ মাৰিলে।

অলক ফুকন তাইৰ আগৰে চিনাকি। তাই অলকৰ মুখে ইশ্বাদৰ বহুত কথাই শুনিছিল যদিও বছিৰ আৰু মুকুন্দৰ কথা শুনা নাছিল। মুকুন্দ নতুন 'আমদানী'। অলকে সিহঁতক এনেকৈ চিনাকি কৰি দিছিল, "এয়ামুকুন্দ খাওন্দ,— ইশ্বাদৰ আচল লেফটেনেণ্টতকৈ, এওঁ বছিৰুদ্দিন যুচফ — ইশ্বাদৰ চকু কাণ।" তাই পোনতেই ধৰি লৈছিল হে ৰাজধানীত চব ফয়চলা কৰিবলৈ অহা এই ক'লা বেপাৰীৰ দলটোৰ মুকুন্দ নিশ্চয় দলপতি। তাইৰ চকুত তাৰ চেহেৰাটো লেফটেনেণ্টতকৈ কোনোবা কোপ্তন মেজৰ যেনহে লাগিল। পনচল্লিচৰ ডেওনা পাৰ হোৱা মিচেচ শৰ্মাৰ কেবল দেহটোৱেই নহয় মনটোও বহু দিনৰ মূৰত গাভৰু হৈ পৰিল। তাইক জীয়ৰী কালৰ সুখ স্মৃতিয়ে এতিয়াৰ জটিল পাক লগা মনটো আবেগপ্ৰবণ কৰি তুলিলে।

আজি তাইৰ যেন প্ৰেমৰ আৰাধ্য দেৱতা সাক্ষাৎ নিকটত। তাই উলাহেৰে লোতেৰা ৰাজনীতিৰ গেলাপঠা কথাৰোৰ অকণো নুলুকুৱাকৈ ক'লে। ক্ষমতাৰ

ৰাজনীতিৰ ভিতৰুৱা কথাবোৰৰ বিষয়ে তাইৰ জ্ঞান দেখি মুকুন্দ আচৰিত হ'ল। তাই কৈ থাকোতে সি ভাবিলে : ইমান ধুনীয়া মানুহজনীয়ে এই কুট কথাবোৰ নকৈ ক'ব লাগিছিল কাম্বুলিজানপৰীয়া অকৃত্ৰিম প্ৰেম পীৰিতিৰ কথা। ভানু শৰ্মাই তাক আশ্চৰ্যজনকভাৱে অভিভূত কৰিলে, তাতকৈ বৈছি আশ্চৰ্য্যজনকভাৱে অভিভূত কৰিলে আন এটা কথাইহে। কথাটো হ'ল -- সি নিজক নিজে চিনি নোপোৱা হ'ল। নিজৰ হৃদয় মনৰ দৌৰল্যত এতিয়া সি বিস্মিত আৰু উৎকণ্ঠিত। কলিকতা-দিল্লীত শীততাপ নিয়ন্ত্ৰিত হোটেলত ইশ্বাদে তাৰ লগত কেবাজনীও সুন্দৰীৰ লগত ইঞ্জিতসূচক পৰিচয় কৰি দিয়া সন্মুখেও তাক সৌন্দৰ্য্যক ভাল পোৱাৰ প্ৰৱণতাই আৰু কামলিঙ্গাই আমনি দিয়া নাছিল। তাৰ সামান্য মানসিক স্মলনো হোৱা নাছিল। সিহঁত দেহোপজীৱিনী কাৰণেই নহয়। সিহঁতৰ লগত কোনো ধৰণৰ সম্পৰ্ক স্থাপনেই কিবা কাৰণত তাৰ মনত খুব বেসুৰা বেসুৰা লাগিছিল। ইফালে সযত্নে আকৰ্ষণীয় কৰি ৰখা ভানু শৰ্মাক তাৰ কিয় ভাল লাগি গ'ল তাৰ উদ্ভৱ তাৰ মাজত নাই। হয়তো সাধাৰণতে দেখা পোৱা বহুততকৈ তাইৰ জীৱনলালসা বেছি বুলি তাৰ চকুত দেখা দিয়াৰ বাবেও। হয়তো নুমাই যাব খোজা বস্তিগছৰ পোহৰ সি বেছিকৈ দেখিলে বাবেও। হয়তো তাৰ জীৱনতন্ত্ৰীত এটা অচিন সুৰৰ লগত তাইৰ মাজত পোৱা একে অচিন সুৰৰ সমলয় ঘটিল। কাৰণ এই আকৰ্ষণ একপক্ষীয় নহয়। তাৰ লগত চিনাকি কৰি দিয়াৰ অলপ পিছতে মিচেচ ভানু শৰ্মাই কৈছিল, “তোমাৰ লগত ইমান সুন্দৰ মানুহটো দেখি আচৰিত হৈছোঁ। তুমি (মানে অলক) আমাৰটোৰ দৰে এটা বৰটোকোলা। এওঁ হ'ল — গ্ৰীক দেৱতা, আমাৰ শাস্ত্ৰৰ কাৰ্তিক।” বহিৰক কেনেকুৱা বুলি সোধাত তাই কৈছিল, “মহা খোৰ। নাকী নলগোৱা ম'হ।” নিজৰ ৰসিকতাত নিজে ভোল গৈ তাই হাঁহি হাঁহি চকু চলচলীয়া কৰিছিল। এনেজনী লাস্যময়ী নাৰীয়ে ৰাজনীতিৰ ডবা খেলৰ কথা কওঁতে তাইৰ পিছে চেলাউৰিৰ মাজৰ মঙহ থুপ খাইছিল।

“মুঠতে পৰীক্ষিত বৰুৱা জীয়াই থাকে মানে সি আমাৰ মুখ্যমন্ত্ৰীক সুখেৰে থাকিবলৈ নিদিযে। পৰীক্ষিতৰ দলটো আকৌ মূৰ ছুলি উঠিছে। সিহঁতে দাবী কৰিছে যে দলপতি নিৰ্বাচিত কৰিবৰ বাবে আকৌ পাৰ্টিৰ এম, এল, এন্ট্ৰাৰৰ সভা বহিব লাগে।”

“তেনেহলে কোন দলপতি হ'ব?”

“পৰীক্ষিত বৰুৱা। তেওঁ দিল্লীলৈ গ'ল যদিও অসমত এতিয়াও এম, এল, এ।”

“কাৰণ?”

“অতি সহজে কাৰণ এটা বিচাৰি পোৱা যায়। যেনে বৰ্তমান মুখ্যমন্ত্ৰীয়ে দলৰ আস্থা হেৰুৱাইছে।”

“গতিকে কি হ'ব পাৰে?”

“অলপতে, মানে দুই এদিনৰ ভিতৰতে, শক্তি পৰীক্ষা হৈ যাব পাৰে। পৰীক্ষিতে জিকিবলৈ হ'লে বৰ বেয়া কথা হ'ব। সি আচল বদন বৰফুকন। সি মিটিঙত অসমৰ ইতিহাসৰ বৰ বৰ কথা ক'লে কি হ'ব? সি জানে যে সীমান্তৰ সিপাৰৰপৰা বিদেশী আহি আছে। সিহঁত বেদখল কৰি পমুৱা মুছলমানৰ মাজত বহিছেহি। সি সিহঁতৰ ত্ৰাণকৰ্তা হৈ পৰিছে। তাৰ এটা গ্ৰুপ আছে। এনেকৈ বিদেশী আহি থাকিলে মূল অসমীয়া মানুহখিনি তাকৰীয়া হৈ পৰিব। অসমীয়া ঘৰতে বিদেশী হ'ব। এই বিদেশীবোৰ খেদিবলৈ নিৰ্দেশো আছে। কিন্তু তাকে কৰিবলৈ ল'লেই একুৰিমান এম, এল, এই 'ৰিজাইন' দিম বুলি কয়। তাতে লগ লাগে পৰীক্ষিত বৰুৱা। আমাৰ চি এমৰ অৱস্থা খৰক-বৰক হৈ পৰে। এতিয়া আমাৰ চি এমৰ ইন্দিৰা গান্ধী আৰু ফকৰুদ্দিন আহমেদতকৈ মুৰাৰজী আৰু নিজলিঙ্গ পাৰ ফালেহে দৰদটো বেছি কাৰণে পৰীক্ষিতে সুবিধা ল'ব খুজিছে। এইটো ইন্দিৰাবো চাল হ'ব পাৰে। তাকে জানি কালি আমাৰ চি এম দিল্লীলৈ গৈ 'মেডাম'ক ক'লে — এনেকুৱা হলে মই কংগ্ৰেছ এৰি দিম, অসমৰপৰা কংগ্ৰেছ উৰি যাব। মেডামে নজনা ভাও ধৰি ক'লে — পিছে দলপতিৰ প্ৰতি আস্থা আছেনে নাই তাকে জানিবলৈ বিচৰাটো ভাল কথা, গণতন্ত্ৰ পূৰ্ণ হোৱাৰ চিন।”

“তেনেহ'লে এম-এল-এৰ ভিতৰত 'ভোটাভোটি' হ'বই নেকি?”

“হ'ব।”

“বতাহ কোনফালে বেছে?”

“কোনো পাস্তা পোৱা নাই। পৰীক্ষিতৰ লক্ষ-জক্ষ বেছি। সি অসমতে আছেহি। বৰ বৰ কথা শুনাইছেহি। আমাৰ 'চীফ'ৰ কুৎসা ৰটনা কৰিছে। দেখাত তাৰ দলটো ডাঙৰ যেন লাগিছে। পূৰ পাৰিস্থানৰ মানুহবোৰক আশ্ৰয় দিয়া

নেতাকেইটা আছেই। এতিয়া বিমোচন মহালীৰ হাতত থকা বনুৱা গোষ্ঠীৰ পাঁচটা এম, এল, এ পৰীক্ষিতৰ লগ লাগিছে বুলি শুনিছোঁ। সিহঁতে ‘বেক’ কৰা ব্যৱসায়ীবোৰৰপৰা বহুত বহুত টকা লৈছে। এই কেইদিন ঘণ্টাই ঘণ্টাই পলিটিক্স বদলি আছে।”

“আপোনাৰ মুখ্যমন্ত্ৰীয়ে হাত সাৰটি বহি আছেনে?”

“পিছে এৰোঁ কম ভকত নহয়। মুখ দেখি একো বুজিব নোৱাৰি। দেম কেয়াৰত আছে। দ পানীৰ মাছ। আমাৰ পিছে ভয় হৈছে। কাৰণ পৰীক্ষিতৰ বেজাই টকা। দিল্লীত কাযদা খটুৱাই এক্সপৰ্ট লাইচেন্স দি হোজাইৰ আতৰ বেপাৰী এগালৰপৰা অনেক লাখ টকা পাইছে। মই চীফ মিনিষ্টাৰ হ’লে তহঁতক বৰুৱা বামুণ গাঁৱত ‘ৰাম’ বনোৱাৰ পাৰ্মিট দিম, বিনা বাধাই হাবিত কাঠ কটাৰ সুবিধা দিম, প্লাইউড মিল বহুৱাবৰ বাবে লাইচেন্স দিয়াম আদি বাৰেকুৰি কথা কৈ সি বোম্বাইৰ মুখা ফুটা শিল্পপতি দুটাৰ পৰা সহায় আদায় কৰিছে। এতিয়া তেওঁলোকৰ মানুহ আহি শ্বিলঙত ‘পাইন উড’ত আছেহি। এৰা, এই সপ্তাহটোৱেই আমাৰ ‘চীফ’ৰ বাবে মাৰাত্মক সময়। এতিয়া যি তেওঁক সহায় কৰিব, সেই জন লোকক আৰু তেওঁ নেপাহৰে।”

“বাৰ, বুজিলোঁ। আৰু এটা কথা। বোম্বেইত পলিটিচিয়ানে হাজি মাস্তানৰ দৰে স্মাগলাৰৰপৰা টকা লয়। আমাৰ ইয়াত কেনে? আমিতো সেই বাবেই ”

“মুঠতে যেনেকৈয়ে ‘আৰ্ন’ কৰক লাগে, দেখাত একে। সিফালে পলিটিক্স হ’ল এজনী নাটেশৰী তিৰোতা। কলিকতাৰপৰা দুটা গুজৰাটী স্মাগলাৰ আহি ‘পাইন উড’ত আছেহি বুলি আমাৰ চীফ চি-আই-ডি ৰিপোর্ট পাইছে। আমাৰ চীফেও বোলে মানুহ পকোৱাত লাগিছে। পিছে তাৰ কোনেও পাস্তা পোৱা নাই। মাথোন কালি চেম্বাৰত মোক ক’লে — বুইছা ভানু, মই যে “অঁ” বুলি কওঁ ইয়াৰ অৰ্থ ইয়েচো নহয়, ন’ও নহয়। কিন্তু ইয়াৰ জোৰ বেছি। বুইছা অলক, আমাৰ চীফ আচল বস্ত্ৰ যেন পাইছোঁ। সহজে ‘কমিট’ নকৰে। কথাবোৰ এনেকৈ কয় যে কিছুমান বাক্যৰ অৰ্থ দুই বা তিনি ধৰণে ব্যাখ্যা কৰিব পাৰি।”

‘সঁচা?’

“তোমালোকক মিছা কথা কলে ভানুৰ কি কামত আহিব? আমাৰ চীফে এই কাযদা হেনো মহাত্মা গান্ধীৰপৰা শিকা। এই কথা জানিলোঁ আমাৰ চীফৰ

বিশ্বাসী লোক বিজয় ভাগবতীৰপৰা। আমাৰ চীফ বাৰ্ধাত থাকোঁতে এদিন গান্ধীৰ চেফ্ৰেটেৰী প্যাৰেলালে হেনো তেওঁক এনেকৈ কৈছিল — চাৰ্চিলে নঙঠা ফকিৰ বুলি ক'লে কি হব? কেইটা ইংৰাজে গান্ধীজীৰ দৰে সুন্দৰ ইংৰাজী লিখিব পাৰে? কংগ্ৰেছৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ প্ৰস্তাৱবোৰ গান্ধীয়ে লিখিছিল। একোটা প্ৰস্তাৱৰ বাক্য একোটাৰ দুই তিনিটা অৰ্থ কৰিব পৰা নোহোৱালৈকে গান্ধীয়ে বাক্যটোত শব্দৰ যাদু খটুৱাই আছিল। গতিকে মাউণ্টবেটেনে গান্ধীৰ কি পাস্তা পাব?”

“গতিকে, ভানু, চাঞ্চ কাৰ বেছি?”

“নিশ্চয় আমাৰ ‘চীফ’ৰ। বুইছা, মুকুন্দ,— আৰু তোমালোক দুয়োকে কৈছোঁ --প্লিজ ডণ্ট বেক এ ৰং হৰ্চ। আমাৰ ‘চীফ’ৰ আচল কেপিটেল কি জানা? টকা নহয়। আনৰ আস্থা — কনফিডেন্স উইথ কেপিটেল চি। অথচ পৰীক্ষিত বৰুৱাই যাক মন্ত্ৰী পাতিম বুলি কথা দিব, মুৰকৰ পৰত সেইটো এম, এল, এই সৰু কৰ্পোৰেচন এটাৰ চেয়াৰমেনশ্বিপো নেপাব পাৰে।”

“মুঠৰ ওপৰত তোমাৰ ‘চীফ’ক তুমি কোৱা ভেড়া কেইটামানক কিনিবলৈ আমাৰ ইশ্বাদৰ দৰ্কাৰ আছেনে নাই?”

“মুকুন্দ, তুমি কি ভাবা? তুমিটো এটা ‘পিকচাৰ’ পাই গলা।”

“মই মানুহজনক এতিয়ালৈকে দেখা নাই। পেটটো পাম কেনেকৈ?”

“লুক, মিষ্টাৰ মুকুন্দ, ইশ্বাদ উইল বি ছেৰি মাচ ৱেলকাম। পইণ্ট ৱান — সি আমাৰ ‘চীফ’ক সহায় কৰিবলৈ অহাটোৱে তেওঁক ইমপ্ৰেছ কৰিব এই কাৰণেই যে এই কাৰ্যই ইশ্বাদক ‘কমিউনেল’ নোহোৱাটো দেখুৱাব। এন ইমপৰ্টেণ্ট প্লাচ পইণ্ট। পইণ্ট টু — এনে সময়তেই টকাৰ তেওঁৰ দৰ্কাৰ। এই দুৰ্বল মুহূৰ্ততেই তেওঁক হাতলৈ অনাৰ অপূৰ্ব সুযোগ। ইটচ আনাডাৰ প্লাচ পইণ্ট। অবশ্যে পাৰ্টিৰ সংগঠনৰ কাৰণে দৰ্কাৰ বাবে টকাটো আমি ৰাখিব পাৰোঁ বুলি কব। মাছ আৰু জিৰিৰ পাৰ্থক্যটো বুজাবলৈ চাব। বুইছা?”

“কিমান?”

“মুঠতে ইশ্বাদক মাতি দিয়া। যদিও মই এই এম-এল-এ বোৰক ঘূণা কৰো, তথাপি তোমালোকৰ টকাৰ বাগেনিঙৰ চব ষ্টেজতে মই থাকিম।”

“এ লেডি ইন নিড ইনডিড। এ বিউটিফুল ৱান এট্ ডেট।”

“অলক, তোমাৰ বুদ্ধি, ইংৰাজী আৰু মদ খোৱাৰ ধৰণ— চব মোৰ পছন্দ হয়। ৰাট নট ইয়ৰ লেংকি বডি। কিন্তু মুকুন্দক চোৱাচোন — এ গ্ৰীক গড।”

“সেইবোৰ বাদ। নাও ন’ৰুম ফৰ দিল্লগী। কেতিয়া যাবা?”

“আগতে ইশ্বাদ আহক।”

“সি ক’লৈ আহিব লাগিব?”

“আজিৰ ভিতৰতে। পাইনলৈ।”

“তোমাক ক’ত ৰাখিব লাগিব?”

“মই এম, এল, এ হোষ্টেলতে থাকিম। পাইনত থাকিলে দেখোন সিপক্ষই বহুত স্কেণ্ডেল উলিয়াব।”

মুকুন্দই ভানুৰ ফোনটো ল’লে। টুকি ৰাখিব নেজানে কাৰণেই তাৰ গুৰুমৎ সিঙৰ ফোন নম্বৰটো মনত আছিল। সি ট্ৰাক কলত গুৰুমৎ সিঙক পাই গল। সি ইশ্বাদে কৈ দিয়া গোপন ভাষাৰে ক’লে, “চিৰিয়াখানাৰপৰা কৈছে। ডিব্ৰুগড়ক কবা, আহিব লাগে। শ্বিলঙত বাৰখন মান কম্বল লাগিব।”

ভানুৰে নিৰিষ্ট মনে শুনি বৰ আমোদ পালে। তাই ক’লে “অ’, আমাৰ ‘হিৰো’ কম নহয়। পুৰা জিৰো জিৰো চেভেন।”

সন্ধিয়াৰ ভিতৰতে ইশ্বাদ শ্বিলং পালেহি। সি গুৰুমৎ সিঙক লগত লৈ ‘পাইনউড’ হোটেলত মুকুন্দহঁতক লগ ধৰিলেহি। সি প্লাইমাউথখনত আহিল। তাৰ লগত দুটা দেহৰক্ষী। তিনি নম্বৰ আৰু চাৰি নম্বৰ। সুন্দৰ প্লাইমাউথ গাড়ীখনে শ্বিলঙলৈ এজন আঢ়্যবস্ত লোকৰ আগমন জাহিৰ কৰিলে।

১৯৬৯ চনৰ ‘পাইনউড’ হোটেল আভিজাত্যৰ এক চৰম নিদৰ্শন। ইয়াৰ কাৰুকাৰ্য্যখচিত ‘বাৰ’ত (পানশালাৰ) লাখ লাখ টকাৰ বিনিময়ত ‘পাৰ্টিট’, ‘লাইচেন্স’ আদি পাবৰ বাবে গোপন বন্দবস্ত হয়। চাটুকৰৰে পৰিবেষ্টিত হৈ ইয়ালৈ দুই-এক মন্ত্ৰীও আহে। তেতিয়া কৰ্তৃত্বৰ সুৰ সলাই মন্ত্ৰীজন ‘মৌ চাহাব’ হৈ পৰে। তেওঁ যেন নতুন যুগৰ জমিদাৰহে। আৰু আহে সচিব, উপসচিব, অবৰ সচিব, সঞ্চালক আদিৰ দল। দামী সুৰাৰে আপ্যায়িত এই ৰাজপুৰুষসকলৰ

ডাঙৰ ডাঙৰ শিল্প-প্ৰতিষ্ঠানৰ প্ৰতিনিধিসকলৰ লগত কমিচনৰ পাৰ্চেন্ট সম্পৰ্কে দৰাদৰি হয়। এই 'পাইনউড'ৰ চুকে কোণে দালাল। এই দালালবোৰৰ যোগেদিয়েই এজন মানুহে প্ৰশাসনৰ উচ্চতম পৰ্য্যায়ৰ লোকৰ লগত যোগাযোগ কৰি নিজৰ স্বাৰ্থসিদ্ধি কৰিব পাৰে। মাথোন টকা থাকিলেই হ'ল। অকল এয়ে নহয়। 'পাইনউড' হ'ল ভোগ লালসাৰ অকুষ্ঠ সমৰ্থক। কোনোবা আদবয়সীয়া, ব্যস্ত, ক্ষমতাবান বিষয়াৰ ৰচকী তিৰোতা সুবিধা বুজি প্ৰিয়জনক লৈ 'পাইনউড' পাইহি। সেইদৰে কোনোবা মেদবহুলা পতিপ্ৰাণা প্ৰৌঢ়াৰ বৈচিত্ৰবিলাসী পতি ইয়াত মধ্যবিত্তৰ নৈতিকতাক নেওচা দিয়া, ধন আৰু সম্ভোগক প্ৰশ্ৰয় দিয়া কোনোবা মায়াবিনীৰ বাহুবন্ধনত পৰিতৃপ্ত হয়হি। ৰাতি এই হোটেলত ভিন ভিন জাতিৰ দেহোপঞ্জীৱিনীৰ উলহ মালহ।

এই 'পাইনউড' হোটেলতে এতিয়া বৃহৎ শিল্পপতিৰ এজেন্ট দুটা আহি আছেহি। ইয়াত হাজিৰ হোৱাৰ অলপ পৰৰ পিছতেই অলক ফুকনে গম পালে যে ইয়াতে দশানন যাদবো আহি আছেহি। গতিকে আচল মানুহজনক লগ পোৱাটো সিমান টান নহব বুলি অলকে ধৰি ললে। কিন্তু 'পাইনউড'ত থাকিবলৈ ঠাই নোপোৱাৰ কাৰণেহে অলক ফুকন হতাশ হল। পিছে গুৰুমৎ সিঙে কথোটো জানি ভালহে পালে। সি সকলোকে বুজালে যে সিহঁত 'পাইনউড'ত থকাহেঁতেন বেয়াহে হলহেঁতেন। কাৰণ সিহঁত বহুতৰ চকুত পৰিলহেঁতেন। তাৰ সলনি সিহঁত গুৰুমৎ সিঙৰ ঘৰত থকাই ভাল। তাৰ প্ৰকাশু ঘৰটোৰ এটা অংশৰ তিনিটা কোঠা সি অতিথিৰ কাৰণেই আছুতীয়াকৈ ৰাখিছে। এইকেইটা কোঠাতে সি তাৰ প্ৰয়োজনীয় অতিথিবৰ্গক আমোদ-প্ৰমোদৰ সকলো সুবিধাৰে সুন্দৰকৈ আপ্যায়িত কৰে।

গুৰুমৎ সিঙো ইশ্বাৰদৰ দৰেই প্ৰতাপী। একালৰ বাছ কণ্ট্ৰ'ৰ গুৰুমৎ সিং এতিয়া এই ফালৰ আন্ধাৰ জগতখনৰ ৰজা। তাৰ কাৰবাৰ তিনিটা বস্ত্ৰৰ। কানি, মদ আৰু বিদেশী সৰঞ্জাম। কানি বেপাৰ কৰাৰ বাবেই তাৰ লগত ইশ্বাৰদৰ সম্পৰ্ক গাঢ়। ইশ্বাৰদৰ লগত তাৰ বিবাদ হব নোৱাৰে। কাৰণ তাৰ কানি বিতৰণৰ ঠাই হল মিকিৰ আৰু উত্তৰ কাছাৰ পাৰ্বত্য জিলা। সিফালে নগাওঁ আৰু নামনি অসমত চৰকাৰে মদ নিবাৰণ কৰাত তাৰ কপাল ফুলিল। সেইবোৰ ঠাইলৈ মদ চালান কৰি সি ইমান ধনী হল যে এতিয়া সি মন্ত্ৰী একোটা তাৰ জেপত ভৰাই

থব পাৰে। তাৰ আনটো লাভবান কাৰবাৰ হল বিদেশী বস্তুৰ চোৰাং কাৰবাৰ কৰা। পূব পাকিস্থানৰ সীমান্ত বৰ্তী এলেকাত তাৰ মানুহ আছে। সিফালে শুক্ক বিভাগৰ বিষয়াও তাৰ হাতৰ মুঠিত। সেয়েহে সি জাপানী ট্ৰেনজিষ্টৰ, কেমেৰা আৰু টেপৰেকৰ্ডাৰ, নানা বিধ বিদেশী ঘড়ী, এচেন্স, পাউডাৰ আদিৰ চোৰাং কাৰবাৰ চলাই ভালমান নিবনুৱা খাচীয়া, মিজো আৰু বঙালী ডেকাক ৰোজকাৰৰ সুবিধা দিছে।

ভানু শৰ্মা এম, এল, এ হোটেলৰ শ্ৰীমতী মঞ্জুশ্ৰী পুৰকায়স্থৰ লগত আছিল। শ্ৰীমতী পুৰকায়স্থ কাছাৰ জিলাৰ কোনোবা এটা সমষ্টিৰ এম, এল, এ। সিহঁত আজি ৰাতি ক'ত থাকিব এইটো কথা ভানু শৰ্মাই জনা উচিত। অথচ এতিয়া আটাইকেইটা মানুহ শ্ৰীমতী পুৰকায়স্থৰ ওচৰ ওলালৈগৈ বহুতৰে চকু থিয় হব। সেইবাবে অলক ফুকনে কালীশ্ৰক লৈ ফিয়েটত ভানু শৰ্মাক 'পাইনউড'লৈ আনিবলৈ গ'ল।

ভানু শৰ্মাৰ কাৰণে 'লাউঞ্জ'ত অপেক্ষা কৰি থকা সময়খিনিৰ ভিতৰত মুকুন্দই ইশ্বাদ আৰু গুৰুমৎ সিঙৰ আগত গোটেই পৰিস্থিতিটো দাঙি ধৰিলে। ইশ্বাদে আঁচনিটো পছন্দ কৰিলে। গুৰুমৎ সিঙে কলে, "হয়তো গোলাম আলিয়েও ইয়াতে কৰবাত জুপুকা মাৰি থাকি একেটা চেষ্টাই কৰি থাকিব পাৰে। কিন্তু সি নোৱাৰিব। এই লাইনত নতুনকৈ নমা মানুহে বেছি টকা দিব নোৱাৰিব। সি তলৰ চাপতে থাকি যাব। কি কোৱা ইশ্বাদ?"

শ্বিলঙত ইশ্বাদৰ সুকীয়া ৰূপ। গুৰুমৎ সিঙৰ দৰে কৰ্ডৰ পেণ্ট আৰু ডিঙিলৈকে আবৰা চুৱেটাৰ পিন্ধি অহা নাই। সি 'থ্ৰি পিচেচ চুট' পিন্ধিছে।

ইশ্বাদে কলে, "কব নোৱাৰোঁ। মই কনফিউজড। সিয়েইতো আচল মানুহ কেইটা হাত কৰাৰ কাৰণে মোৰ বিপদ।"

গুৰুমৎ সিঙে কলে, কিন্তু গোলামে নেজানে যে বিমোচন মহালীয়েই চৰকাৰ নহয়। ৰূপক ডেকাই এক্সাইজ ডিপাৰ্টমেন্ট নহয়। এচ পি বিপুল ঘোষো দেশৰ হৰ্তা কৰ্তা নহয়। চব উফৰি যাব। মুকুন্দ বাবুৱে ঠিক কথাই কৈছে। আচলতে গোলাম আলি হল এটা ডকাইত। তাৰ বুদ্ধি সিমান ক্ষুৰধাৰ হব নোৱাৰে। এই লাইনত 'ৰাফ' বুদ্ধিয়ে কাম নিদিয়ে। সেয়েহে মই কওঁ তোমাৰ মুকুন্দ বাবু ডাঙৰ সম্পত্তি।"

সিহঁতে নিঃসন্দেহে কথা-বতৰা প্ৰাপ্তি থাকিল। কাৰণ সিহঁতৰ অনুমান হল যে সিহঁতৰ কাষেদি পাৰ হৈ যোৱা মানুহবোৰৰ বেছি ভাগেই অসমীয়া নেজানে আৰু এইবোৰ মানুহৰ লোকৰ কথা বতৰালৈ আগ্ৰহো নাই।

অলক ফুকনে ভানু শৰ্মাক লৈ 'লাউঞ্জ' পালেহি। থিতাতে পৰিবেশটো মনোৰম হৈ পৰিল। গুৰুমৎ আৰু ইৰ্ষাদকো ৰূপৰ প্লাৱন্ধে স্পৰ্শ কৰিলে। কাৰণ ভানু শৰ্মাৰ ৰূপত এক মোহনীয় মার্জিত ব্যক্তিত্বও সিহঁতে দেখা পালে। পৰিচয় পৰ্ব সমাপ্ত হোৱাৰ পিছত ভানু শৰ্মাই কেবাটাও তপত খবৰ জনালেহিঃ কেন্দ্ৰত দলৰ বিভাজনৰ পিছত অসমৰ বিধায়কসকলে কোনটো দল লৈছে এই বিষয়ে দলপতিয়ে একো ব্যক্ত কৰা নাই আৰু বিধায়কসকলেও সুবিধা বুজি জাপ মাৰিবৰ বাবে নিৰপেক্ষ হৈ আছে। কিন্তু 'মেডামে' জানে যে মুখ্যমন্ত্ৰীৰ পেটটো সিটো দলৰ ফালেহে। ইফালে পৰীক্ষিত বৰুৱা 'মেডাম'ৰ মানুহ। গতিকে দলৰ বিধায়কৰ সভাত শক্তি পৰীক্ষা হোৱাটো প্ৰায় নিশ্চিত। তথাপি পৰ্যবেক্ষকসকলৰ মতে মুখ্যমন্ত্ৰীক ওফৰোৱাটো সহজ নহ'ব। কাৰণ বহুতো বিধায়কে মুখ্যমন্ত্ৰীকহে বেছি বিশ্বাস কৰে। মুখ্যমন্ত্ৰী দিল্লীৰপৰা আবেলি গুৱাহাটী পালেহি। মাজনিশা শ্বিলং পোৱাহি কথা।

সেই বাবে সেই লাউঞ্জতে পিছদিনাৰ ৰণকৌশল প্ৰস্তুত হ'ল। কাইলৈ নিচেই পুৱাতে এই হোটেলতে ক্ষমতাৰ কুটচক্ৰৰ লগত জড়িত ব্যৱসায়ী আৰু মুখ্যমন্ত্ৰীৰ মানুহ' দশানন যাদবক সকলোৱে লগ ধৰিব আৰু তেওঁৰ সহায় বিচাৰিব। লগত দলৰ হৈ ভানু শৰ্মাও থাকিব। দশাননে যদি আবকাৰী মন্ত্ৰী শ্ৰীকান্ত মহন্তক এটা লেনদেনৰ মাজলৈ আনিব পাৰে তেনেহলে সকলো সহজ হৈ পৰিব।

এই সামূহিক সিদ্ধান্তত সকলো সন্তুষ্ট হল। প্লাইমাউথ আৰু ফিয়েটে 'পাইনউড' হোটেলৰ চৌহদ এৰিলে। পোনতে ভানু শৰ্মা এম এল, এ হোষ্টেলত নামিল।

দশানন যাদবৰ চেহেৰাত এসময়ৰ মাটি কটা বনুৱাৰ লেশমানো চিন নাই। বেছ সন্ত্ৰাস্ত মানুহৰ চেহেৰা। খন্দৰৰ ধূতি-পাঞ্জাবীৰ ওপৰত কাশ্মীৰী শ্বাল এখন লোৱা ষাঠি বছৰীয়া শকত-আৱত মানুহটোক সমূলি উৎকণ্ঠা নথকা ঠাণ্ডা মগজৰ মানুহ যেন লাগে। তাৰ আধা পকা চুলিবোৰ মূৰৰ চৌপাশে চেদেলি ভেদেলি হৈ পৰি থকা। প্ৰশস্ত কপালত চন্দনৰ ফোঁট। কাপোৰে আৱৰি নথকা সুগোল

গলধনটোত সোণৰ চেইনডালৰ একাংশ দেখা যায়। মানুহটো তন্ত্ৰ-মন্ত্ৰত বিশ্বাসী যেন লাগে। তাৰ আঙুলিত কেবাটাও বাখৰ খটোৱা সোণ আৰু ৰূপৰ আঙঠি। ভোটা নাকটোৰে আৰু মঙহে পুতি থোৱা সৰু সৰু চকু ছুটাৰে তাৰ বহল আৰু পূৰ্ণ মুখখন সম্পূৰ্ণ ভাবলেশ শূন্য। এনে মানুহক বুজি পোৱা টান। শুদুপৰি মানুহটোৱে জুখি-মাখি কথা কয়।

এনে এটা সময়ত শ্বিলঙত দশাননৰ উপস্থিতিয়েই অলক ফুকন আৰু ভানু শৰ্মাক বুজায় যে মুখ্যমন্ত্ৰীয়েও তলে তলে কাম কৰি আছে। তেওঁৰ নিৰ্দেশমতে নিশ্চয় দশানন যাদব ইয়াত আছেহি। কাৰণ ধনৰ বলেৰে উজনি অসমৰ বেছিভাগ বিধায়ককে হাতত ৰখাৰ ক্ষমতা দশাননৰহে আছে।

মানুহটো খুব গহীন। সংকটে বিচলিত কৰিব নোৱাৰা অভিজ্ঞ ৰাজনীতিজ্ঞৰ দৰে। পিছে খুব অমাষিকো। সি সকলোকে সাদৰেৰে বহুৱালে। গুৰুমেং সিং নাহিল। বছিৰ গাডীতে কালীন্দ্রৰ লগত বহি থাকিল। ভানু আৰু ইশ্বাদ একেখন দীঘল চকিতে বহিল। মুকুন্দ আৰু অলক তাৰ কাষতে বিছনাত বহিল। সি 'চুইচ' টিপি কফিৰ অৰ্ডাৰ দিলে। অলকে তাক সকলোৰে লগত পৰিচয় কৰাই দিলে। সি অৱশ্যে ভানু শৰ্মাক আগৰেপৰা চিনি পায়। সি ইশ্বাদৰ নামহে শুনিছিল। এতিয়া তাক তন্ন তন্নলৈ চাই ল'লে। তাৰ অসমীয়া শব্দৰ উচ্চাৰণত অকণো আডম্বতা নাই। শব্দৰ বাছনিও যথার্থ। সি কলে, "মিচেচ শৰ্মাও আহিছে যেতিয়া কথা শকতেই। নহলে তেখেতে এনেয়ে মোৰ মেদেলা দেখুৱালীটোৰ খবৰ লবনে?"

নিজৰ ৰসিকতাত নিজে ভোল গৈ সি নিজেহে বেছিকৈ হাঁহিলে। খস্তুকতে পৰিবেশটো সজীৱ হৈ পৰিল। ভানুৱে মাত লগালে, "সুবিধা পাইছে যেতিয়া কণ্ডক বাৰু। মোৰো আপোনাৰ ওপৰত অভিযোগ বহুত।"

"অভিযোগবোৰ গাত পাতি লৈছোঁ।"

"অভিযোগবোৰ উঠাই লৈ যদি আন এটা অনুৰোধ কৰোঁ?"

"সেই বাবেইতো আহিছে।"

"আপোনাৰোতো 'বচ'। সেইবোৰ বহুত কথা। আগতে কি সকামত আহিল কণ্ডক।"

“ইশ্বাদকতো জানেই । সাহস আৰু কষ্টৰ বলত মানুহটোৱে বেছ উন্নতি কৰিছিল । কিন্তু এতিয়া তেওঁৰ পদে পদে বিপদ ।”

এনেকৈ আৰম্ভ কৰি ভানু শৰ্মাই সকলোকে তাৰ আগত কথাখিনি কোৱাৰ সুবিধা দিলে । দশাননে কথাবোৰ শুনিহে গ'ল, সি একো মতামত নিদিলে । সি গোলাম আলিক চিনি পায় । এসময়ত সি গোলাম আলিক টকাও ধাৰে দিছিল । এবাৰ তাৰ চিনেমা হল এটাত গণ্ডগোল হওঁতে গোলাম আলিৰ মানুহেই উৎপাত কৰা মানুহকেইটাক ঠাণ্ডা কৰিছিল । তেতিয়া গোলাম আলি তাৰ আজ্ঞাবহ আছিল । এইবোৰ কথা অলক ফুকনে বছিৰৰ মুখে শুনিছিল । অথচ টিমক দশাননে সিহঁতক এইবিষয়ে একো জানিবলৈ নিদিলে । সি মাথোন ক'লে, “কথাখিনি শুনি মই যি বুজিলোঁ, এই গোলাম আলি কেৱল ধান খেৰৰ জুইহে । ভমককৈ জ্বলি ভমককৈ নুমাৰ । কি কয় মিচেচ শৰ্মা ?”

ভানুৱে ক'লে, “বিপক্ষক সাধাৰণ বুলি ভাবিব নেপায় । মই হ'লে তেনে বুলি নেভাৱোঁ । তাৰ প্লেন জটিল । সি একছত্ৰী সস্ৰাট হব খুজিছে । নহলেনো বিমোচন মহালীক হাতৰ মুঠিলৈ আনি ইশ্বাদৰ দৰে মানুহক কাবু কৰি পেলায়নে ?”

“বিমোচন ধান খেৰৰ জুই । একেলগে নুমাৰ ।”

“কিন্তু পৰীক্ষিত যদি ”

“সেই বোৰ বাদ । সি ধান খেৰৰ জুই নোহোৱাহেঁতেন এই সময়ত সি শ্বিলঙত থাকিলেহেঁতেন, সুবিধা বুজি চোং সলাব পাৰিলেহেঁতেন ।”

ইয়াকে কৈ দশানন যাদব ইশ্বাদ খাঁৰ ওচৰত থিয় হৈ তাৰ কাণৰ ওচৰত ফুচফুচাই কিবা এটা ক'লে । সকলোৱে দেখিবলৈ পালে যে ইশ্বাদে মুৰ দুপিয়াই কথাটোত সমৰ্থন জনাইছে ।

অলপ পিছতে দশাননে ঘোষণা কৰিলে যে সি সকলোকে আবকাৰী মন্ত্ৰী শ্ৰীকান্ত মহন্তৰ ওচৰলৈ লৈ যাব । ইয়াকে শুনি সকলোৱে সকাহ পালে । কাৰণ শ্ৰীকান্ত মহন্ত নহলে দশাননৰ বিপদ , আৰু দশানন নহলেও শ্ৰীকান্ত তিষ্ঠি থাকিব নোৱাৰে ।

বাৰাণ্ডাত বেঞ্চিত ভালেমান দৰ্শনাৰ্থী। কিন্তু দশানন, অলক বা ভানুৰ দৰে ব্যক্তিয়ে 'পি, এ'ক (ব্যক্তিগত সহায়কাৰী) নামটো লিখি দি ৰৈ থাকিব নেলাগে। ইতিমধ্যে সোমাই থকা মানুহটো ওলাই আহিলেই হ'ল। সিহঁতে দহ মিনিটমান ইফাল সিফাল কৰি থকাৰ পিছত হাতত নথি পত্ৰ লৈ মানুহ এটা ওলাই আহিল। সিহঁত সোমাই গ'ল।

শ্ৰীকান্ত মহন্ত বহি থকা কোঠাটো বেছ আহলবহল। বেৰত থকা বিখ্যাত শিল্পীয়ে অঁকা ছবি কেইখনে মানুহটোৰ মার্জিত ৰুচিৰ পৰিচয় দিয়ে। ঘূৰণীয়া মেজখনৰ ওপৰত কিতাপ কিছুমান আছে। সেই বোৰ আইনৰ কিতাপ নহয়। মন্ত্ৰী হোৱা সত্ত্বেও মানুহটোৰ পঢ়াৰ অভ্যাস আছে। মানুহটোৱে দেশ-বিদেশৰ সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ খবৰ ৰাখে। ডেটিকৈ শুই ডেটিকৈ উঠা মানুহটোৱে সাজি পাৰি আহিহে মানুহক দেখা দিলে।

মানুহটো বেছ চকুতলগা। ক'লা চুলিখিনিযে মাখন যেন কোমল মুখখনৰ উজ্জ্বলতা বঢ়াইছে। গাত চৰ্বিৰ পৰিমাণ অধিক নহয়। উচ্চতাও নিয়মীয়া। তথাপি মানুহটোক দেখিলে আচল মানুহ এটা দেখা যেন নেলাগে। অবাস্তব দৃষ্টিহীন কৰ্মহীন জগত এখনৰ ভোগী মানুহ এটা যেনহে লাগে।

মানুহটো খুব চৌখিন। বাদামৰঙী ট্ৰাণ্ডজাৰৰ ওপৰত কফিৰঙী প্ৰিঞ্চ কোট পিন্ধিছে। সোণালী ফ্ৰেমৰ চছমাযোৰৰ কাচ দুখন যথেষ্ট শক্তিশালী।

দশাননে ইৰ্ষাদ আৰু মুকুন্দক উজনি অসমৰ প্ৰখ্যাত ব্যৱসায়ী বুলি চিনাকি কৰি দিলে। কিন্তু শ্ৰীকান্ত মহন্তই ইতিমধ্যে সকলো তলা-নলা বুজি পাই গ'ল। সি ধৰি ললে যে মুকুন্দ ইৰ্ষাদ খাৰে এটা সৃষ্টি। সি জানে যে বিমোচন মহালীয়ে মাত্ৰা চেৰাই গৈ উজনি অসমত তাৰ নিজৰ আবকাৰী বিভাগত হস্তক্ষেপ কৰিছে।

শ্ৰীকান্ত মহন্তই দশানন আৰু অলকৰ লগত ইৰ্ষাদৰ কি যোগসূত্ৰ থাকিব পাৰে তাকে ভাবিবলৈ চেষ্টা কৰিলে। কিন্তু এই গোটেইখিনি মানুহৰ লগত ভানু শৰ্মাৰ কি সম্পৰ্ক থাকিব পাৰে, ইয়াকে ভাবি সি বিমূঢ় হল। অৱশ্যে দুমাহমানৰ মুৰত তাইক দেখি তাৰ ভালেই লাগিল। সি ক'লে, "আজি দিনটো খুব ভালেই যাব যেন পাইছোঁ। পুৱাই কেৰ্টাচ ফুলা দেখিলোঁ, এতিয়া আকৌ দেখিলোঁ এই মৰুভূমিত আচল এপাহি গোলাপ।"

“এনেবোৰ কবিত্ব কৰিলে মন্ত্ৰীত্ব বজাই ৰখা টান হব কিন্তু।” মিচেচ শৰ্মাই মুখখন ভেঙুচাই কলে। মুখখনৰ এনে কৃত্ৰিম ভেঙুচালীয়ে তাইক অপৰূপা কৰি তুলিলে।

দশাননে আওপকীয়াকৈ ভানু শৰ্মাক জনাই দিলে যে এনে লঘু কথা-বতৰা শুনিবলৈ তাৰ সময় নাই। সি ক’লে, “মিচেচ শৰ্মা, আমি আচল কথাই অহাই ভাল হব যেন পাইছোঁ। মহন্ত চাহাব, মোক কিজানি সেই বাবেই মাতিছিল?”

“হয়। এনে দুৰ্যোগৰ সময়ত আপোন মানুহ ওচৰত থকা ভাল।”

“লগতে ইশ্বাদ খাঁকো আনিছোঁ। তেৱো এই দুৰ্যোগত সহায় কৰিবলৈ ইচ্ছুক।”

ভানু শৰ্মাই ভাবিলে, দশাননে কথাটো উজু কৰি ললে। শ্ৰীকান্ত মহন্তই ‘হয়নে’ বুলি ইশ্বাদৰ ফালে চাওঁতে ইশ্বাদে ক’লে, “আমাৰ তাত আপোনাক লৈ গৌৰৱ কৰোঁ। অথচ এটা গ্ৰুপৰ কাণ্ড-কাৰখানা দেখি ভাব হৈছে আপোনালোকৰ খুব জুলুম হৈছে।”

মুকুন্দ আৰু চতুৰ। সি ক’লে, “হয় ছাৰ, উজনি অসমৰ মানুহে আপোনাৰ আৰু ‘চীফ’ত বাদে আন নেতা নাই বুলি কয়। তাৰ সকলো ব্যৱসায়ীয়েই আপোনাৰ আশ্ৰামতে চলিবলৈ পালে ভাল পায়। তেওঁলোকে মহালীক পালি নেতা বুলিও নেভাবে। এতিয়া এইটো গ্ৰুপৰ শত্ৰুতা দেখি প্ৰায়বোৰ ব্যৱসায়ীয়ে কি কৈছে জানে?”

শ্ৰীকান্তই নিৰুত্তৰ ভাৱে সুধিলে, “কি কৈছে?”

মুকুন্দই বিশ্বাসযোগ্যভাৱে সাজি সাজি অনৰ্গল কৈ গ’ল, “তেওঁ লোকে এনেকৈ কয়—কেৱল মহালীক গ্ৰুপটোৰেই টকা আছেনে? আমি কি পানীয়ে মৰা বাও? আমাৰ হাতত কি পইচা নাই? সেয়েহে আমি তেওঁলোকৰ হৈ আহিছোঁ।”

এই কথাবোৰ আচল উদ্দেশ্য বেকত কৰাৰ কৃত্ৰিম সাংকেতিক ভাষা বুলি সকলোৰেই জানে। তথাপিও এনে কৃত্ৰিম আৱৰণৰ প্ৰয়োজন আছে। নোম টেঙৰ শ্ৰীকান্ত মহন্তই নিশ্চিত হবলৈ বিচাৰিলে।

“হয়নে যাদব?” আকৌ শ্ৰীকান্তৰ কুট প্ৰশ্ন।

“নহলে ইমান দুৰৰ পৰা নাহে।” দশানন যাদবৰ চুটি উত্তৰ।

দুষ্টি উদাসীন কৰি নিজক আনে বুজিব নোৱাৰা কৰিবলৈকে চতুৰ শ্ৰীকান্তই চছমাযোৰ খুলি আওপকীয়াকৈ টকাৰ প্ৰয়োজনটো বুজাই দিলে। সি ক’লে, “মিচেচ শৰ্মাই কিজানি জানেই পৰীক্ষিত বৰুৱাই দুৰ্যোধনৰ দৰে কুকৰ্ণেত্ৰলৈ সাজু হৈছে। লগত কৰ্ণ হিচাবে থিয় হৈছে উত্তৰ প্ৰদেশৰ বহুত চেনিকলৰ মালিক কৰম ত্ৰিপাঠী। অবশ্যে লগত ভীষ্ম-দ্ৰোণ নাই। বুড়া বজাৰৰ মাৰোৱাৰীবোৰহে নাৰায়ণী সেনা হৈছে। খেলা বেছ জমিব। আমাৰ ‘চীফ’ৰ ইনফুয়েন্স হ’ল লকেল, পৰীক্ষিতৰ হল নেচনেল। যিটো কথা উকীল হৈ বিশ বছৰেও বুজা নাছিলোঁ, সেইটো কথা দুবছৰমান মন্ত্ৰী হৈয়ে বুজি পালোঁ। বৰ নিদাৰুণ কথা। গণতন্ত্ৰ হ’ল পূৰ্জিবাদৰ মুখা। ‘গৰিবী হটাও’ৰ সংকল্প লৈ ইন্দিৰা প্ৰিয়দৰ্শিনীয়ে বেংক কেইটামান নেচনেলাইজ কৰিলে। তাকে জানি উচ্ছাসত দিল্লীত বিজ্ঞাৱালাবোৰে প্ৰচেচন কৰিলে। তাকে ৰেডিঅ’ত শুনি আপোনমনে হাঁহিলোঁ। ধাৰ লৈ বিজ্ঞাৱালাবোৰ শিল্পপতি হব নেকি? টাটা-বিৰলাৰ ফালে টেকেলী কাতি? গিমিক’ৰো এটা সীমা আছে। বুইছে মিচেচ শৰ্মা, বুড়া বজাৰৰ ভীষ্ম-দ্ৰোণবোৰ পৰীক্ষিতৰ হৈ ধনুত আটোপ-টকাৰ দিছে, অথচ আমি — মানে আপুনি, মই, চীফ আদি সকলো এতিয়াও সাৰথি কৃষ্ণৰ সন্ধানত। বুইছে, দশানন বাবু, খাঁচাহেব, মিষ্টাৰ খাওন্দ আৰু ফুকন, আপোনালোকক দেখি মই সঁচাকৈয়ে আশ্চৰ্য হৈছোঁ। ইয়াতে অৰ্গেনাইজ কৰা বাবে মিচেচ শৰ্মা আৰু দশানন বাবুৰ নিশ্চয় এটা ডাঙৰ ভূমিকা আছে। এৰা, বিপদৰ বন্ধুৰেহে আচল বন্ধু।”

এই ৰূপট-কৃত্ৰিম ভাষণত আশ্লুত হোৱা দেখুৱাই মুকুন্দই ক’লে, “আমি ইমান প্ৰশংসাৰ যোগ্য নহওঁ, ছাৰ। আগতে কামটো সমাধা হওঁকচোন। আমাৰ পাচেকৈ শলাগ ল’লেও হব। চিন্তা নকৰিব ছাৰ। ৰাইজৰ আশীৰ্বাদৰ জোৰ বুড়া বজাৰৰ মাৰোৱাৰীৰ টকাতকৈ বহুত বেছি। তথাপি আমি বহি থকা নাই। পৰীক্ষিত বৰুৱাই আন ৰাজ্যৰ বেপাৰীৰ আগত হাত পতাৰ কথা শুনি অসমৰ ৰসজীপ থকা মানুহখিনি টিঙিবি তুলা হৈছে। মই জানো, মোৰে বন্ধু, মাছৰ মহলদাৰ কেশৱ মহাজনেও দুই তিনি লাখ টকা দিবলৈ প্ৰস্তুত। আমাৰ ইশ্বাদ খাঁৰ অকলে দহটা হাতীৰ জোৰ। দশানন যাদবতো একেবাৰে ৰথীৰো ৰথী মহাৰথী।”

তাৰ সমুখত থকা মানুহ কেইটাৰ যে ধনৰ মোনা শকত আৰু সিহঁতো যে বিসম্বাদীয়ে জ্বলাকলা কৰাৰ সময়ত তাৰ কাষত থিয় দি নিজেও একোটা সুবিধা লব বিচাৰিছে এই কথা শ্ৰীকান্ত মহন্তই নিমিষতে বুজি পালে। ৰাজনীতিত নতুন যদিও তাৰ বুজিবলৈ বাকী নাই যে নীতি বৰ্জিত সাম্প্ৰতিক ৰাজনীতিৰ ডাৰা খেলত কোনো কাৰো স্থায়ী শত্ৰু বা মিত্ৰ নহয়। দশাননে হয়তো ভাবিছে যে তাৰ ব্যৱসায়ৰ সাম্ৰাজ্যখন সম্প্ৰসাৰিত কৰি অধিক সুদৃঢ় কৰাৰ সুযোগ এইটোৱেই। ইৰ্ষাদ-মুকুন্দই হয়তো ভাবিছে এই সুযোগতে ৰাজনীতিত যুক্ত হৈ নিজক প্রতিষ্ঠা কৰাৰ কথা। সি জানে যে এনেকৈয়ে ব্যৱসায়ী শ্ৰেণীটো নিষ্কটক হৈ আছে।

শ্ৰীকান্তৰ নিজৰ অৱস্থিতিৰ কথাও মনলৈ আহিছে। সি ভাবি পাইছে যে এই মানুহখিনিৰ ওপৰত তাৰ প্ৰভাৱ থকা কথাটো মুখ্য মন্ত্ৰীয়ে জনা উচিত। তেতিয়াহে তাৰ মন্ত্ৰী হিচাপে অস্তিত্ব অক্ষুণ্ণ হৈ থাকিব। এই সন্ধিক্ষণত তাৰ যোগেদি মুখ্যমন্ত্ৰী উপকৃত হলে সি অধিক শক্তিশালী হব পাৰিব। এই সুযোগতে বন বিভাগটোও তাৰ হাতলৈ আহিব পাৰে। সেই কাৰণে এই দলটোক সি মুখ্যমন্ত্ৰীৰ ওচৰলৈ লৈ যোৱাটোকে ঠিৰাং কৰিলে। প্ৰস্তাৱটো এওঁলোকৰ আগত কেনেকৈ দাঙি ধৰিব তাকে আগতে মনতে জুকিয়াই ললে। সি কলে, “আপোনালোকৰ কথাখিনি শুনি ভাল পাইছোঁ। মুখ্যমন্ত্ৰীয়েও আপোনালোকক দেখা পালে বৰ ভাল পাব। কিন্তু এটা কথা। মই আপোনালোকৰ কথা বেলেগ ধৰণেৰে কম। হিতাকাংক্ষী হিচাবে খবৰ কৰিবলৈ আহিছে বুলিহে কম। আৰু কম — প্ৰতিজন বিসম্বাদীৰ লগত এওঁলোকৰ নাৰাজ। বিমোচন মহালীয়ে জোৰজুলুম চলাইছে বুলিও কম। তেখেতে চব বুজিব। নহয়নে মিচেচ শৰ্মা? আপুনিতো চব জানে। তেখেতে এজন বিচক্ষণ খেলুৱৈ। তেখেতে আঁ কৰিলেই তলুৱালৈকে সকলো গম পায়।”

শ্ৰীকান্ত মহন্ত থমকি ৰ'ল। সি ক'লা মিহি চুলিখিনিত হাত ফুৰাই এটা হাঁহি মাৰিলে। এই হাঁহিয়ে তাৰ গোপন মনৰ দুষ্টালিখিনি অগোপন কৰি দেখুৱালে। সি 'চুইচ' টি পাৰ লগে লগে 'পি-এ' জন হাজিৰ হ'ল। পি এক মুখ্যমন্ত্ৰীৰ তালৈ যোৱা হ'ব বুলি জনালে। ইয়াকে জনোৱাৰ অৰ্থ হ'ল দুটা। অপেক্ষা কৰি থকা

মানুহবোৰক আজি আৰু মন্ত্ৰীয়ে দেখা নকৰে বুলি পি-এ জনে জনাব লাগিব আৰু ড্ৰাইভাৰকো গাডীখন সাজু কৰি ৰাখিবলৈ ক'ব লাগিব।

শ্ৰীকান্ত মহন্ত বাৰাণ্ডাত থিয় হোৱাৰ লগে লগেই সকলো থিয় হ'ল। সি ক'লে, 'চেন্সাৰত মই পোনতে সোমাম। মই ওলাই আহি আপোনালোকক তেখেতৰ ওচৰলৈ নিম। অৱশ্যে মিচেচ শৰ্মা মোতকৈ আগতে সোমালেও শ্ৰোব একো ক'বলগীয়া নাই। পাৰ্টিৰ বাৰ্কাৰ যেতিয়া "

বেঞ্চিৰ কাষত থিয় দি প্ৰণাম কৰা মানুহখিনিৰ ওচৰেদি পাৰ হৈ শ্ৰীকান্ত মহন্ত গাডীত উঠিল। তাৰ গাডীৰ পাছে পাছে প্লাইমাউথ আৰু ফিয়েটখন চলিল। ভানু শৰ্মা শ্ৰীকান্ত মহন্তৰ কাষত বহিল।

বিয়োগোম মানুহজন পোহ মনা হাতী এটাৰ দৰে ধীৰ-স্থিৰ। তেওঁৰ নিৰ্বিকাৰ চকুৰ দৃষ্টি অসীমত। তেওঁ কাৰো ফালে চাই কথা নকয়। এনে দৃষ্টিয়ে ওচৰৰ সকলোৰে স্থিতি অস্বীকাৰ কৰা যেন লাগে। ডাঠ ধুতি-পাঞ্জাবী আৰু এৰি কাপোৰখনে মানুহজনৰ স্থূলত্ব বেছিহে কৰিছে। তেওঁৰ মুখখন অস্বাভাৱিকভাৱে স্বাভাৱিক। তাত বিন্দুমানো উৎকণ্ঠা-অনুভূতি নাই। বিৰাট মানুহজনৰ ব্যক্তিগত ও বিৰাট। তেওঁক দেখি কাৰো ভাব নহয় যে এইজন মানুহৰ মগজত ক্ষমতা হেৰুওৱা টনা-আজোৰ চলি আছে আৰু একেটা মগজতে হেজাৰ কুট বুদ্ধিয়ে খেলা কৰি আছে।

এইজনেই মুখ্যমন্ত্ৰী। অসমৰ ৰাজনীতিৰ এজন নিপুণ খেলুৱৈ। কথা খুব কম কয়। ক'লে এটা বাক্যই দুটা-তিনিটা অৰ্থেৰে শ্ৰোতাৰক বিশ্ৰান্ত কৰে।

শ্ৰীকান্ত মহন্তই ইশ্বাদ আৰু মুকুন্দকহে চিনাকি দিবলগীয়া হ'ল। বাকী কেইজন মুখ্যমন্ত্ৰীৰ বহু আগৰে চিনাকি। এক পক্ষে চাবলৈ গ'লে, মুখ্যমন্ত্ৰীৰ লগত দশানন যাদবৰ ঘনিষ্ঠতা তেখেতৰ মন্ত্ৰীসভাৰ সদস্যসকলতকৈয়ো বেছি। তেখেতৰ বিপদৰ বন্ধু দশাননহে। কাইলৈ যদি দশাননে পৰীক্ষিত বকৱাৰ শিবিৰৰ প্ৰতি আনুগত্য দেখুৱায়, তেনেহলে তৎক্ষণাত মুখ্যমন্ত্ৰীৰ সিংহাসন খৰক-বৰক হ'ব। তেখেতে জানে যে তেখেতৰ অপকাৰ হয় বুলিয়েই ৰাদব আজি শিল্পগত।

এইজন দশাননৰ লগত অহা বাবেই এতিয়া মুখ্যমন্ত্ৰীৰ ওচৰত ইৰ্ষাদ আৰু মুকুন্দৰ গুৰুত্ব বাটিল। স্বয়ং আবকাৰী মন্ত্ৰী শ্ৰীকান্ত মহন্তই এনেকৈ চিনাকি কৰি দিলে, “এওঁ ইৰ্ষাদ খাঁ, খোৱাঙৰ পৰা মাইজানলৈকে এওঁৰ সমান প্ৰতাপী ব্যৱসায়ী পাবলৈ নাই। এওঁ মুকুন্দ খাওন্দ, ইৰ্ষাদ খাঁৰ পাৰ্টনাৰ। উজনি অসমৰ লুইতপৰীয়া গাওঁবোৰত এওঁৰ খুব প্ৰতিপত্তি।”

মুখ্যমন্ত্ৰীয়ে এটা মানুহক কোন পলকত চাই লয় কোনোও তৰ্কিব নোৱাৰে। কিন্তু আজি তেখেতে ইৰ্ষাদ আৰু মুকুন্দলৈ কেবা চেকেণ্ডো চাই থকাটো সকলোৰে চকুত ধৰা পৰিল। তেখেতে ইয়াৰদ্বাৰা আওপকীয়াকৈ বুজাই দিলে যে নতুন মানুহ দুটাৰ জীৱিকাৰ ধৰণ আৰু অত্যধিক আয়ৰ প্ৰতি তেখেতৰ এক প্ৰকাৰ সমৰ্থন থল্কিব যদিহে আয়ৰ সামান্য অংশ এটাই তেখেতৰ গাৰ্দ্দী বজাই ৰখাত সহায় কৰে।

সিহঁত দুটাক চাই “অ’ বুলি কৈ মুখ্যমন্ত্ৰীয়ে খিৰিকিয়েদি শ্বিলঙৰ মেঘালী আকাশখনলৈ চাই খন্তেকতে পূৰ্বৰ দৰে অমনোযোগী হৈ পৰিল। অলক ফুকনে এনেতে মাত লগলে “এওঁলোক, ছাৰ, মোৰ সোঁহাত স্বৰূপ। অফিচ চলোৱাত মোক ধনজনেৰে বেছ সহায় কৰে।”

সম্পূৰ্ণ মিছা কথা। তথাপি ইয়াৰ উদ্ভৱ হব লাগিছিল এনে ধৰণৰ : ভাল কথা। তাকে নকৈ মুখ্যমন্ত্ৰীয়ে মাত্ৰ ‘অ’ বুলিহে সঁহাৰি দিলে। “অ’ নামৰ ধ্বনিটোৰ একেলগে দুই তিনিটা অৰ্থ হব পাৰে। এজন উপমন্ত্ৰীয়ে তেখেতক এবছৰৰ ভিতৰত বাসভৱন এটাৰ বাবে তিনিবাৰ মুখ্যমন্ত্ৰীক অনুৰোধ কৰিছিল। প্ৰতি বাৰেই তেখেতে “অ’ বুলি কৈছিল — নিৰুত্তাপভাৱে। এবছৰ পাৰ হোৱাৰ পিছত সেই উপমন্ত্ৰীজন পদচ্যুৎ হৈছিল। এতিয়া তেওঁ পৰীক্ষিত বৰুৱাৰ শিবিৰত। এইদৰে মুখ্যমন্ত্ৰীৰ বহু প্ৰশ্নৰ উদ্ভৱ ‘অ’। অসমৰ পৰা বিদেশী বিতাৰণ কৰিব লাগে। — অ’। শিল্পোদ্যোগসমূহত অসমীয়া ডেকাক চাকৰি দিব লাগে। — অ’। অতি শীঘ্ৰে বানপানী ৰোধ কৰিব লাগে। অ’। কৃষিমন্ত্ৰীৰ সাম্প্ৰদায়িকতাত লেগাম লগাব লাগে। অ’। শিক্ষামন্ত্ৰীৰ উদ্ভঙালি দূৰ কৰিব লাগে। — অ’। দেখা গ’ল যে আগৰ কেইটা অ’ৰ অৰ্থ হ’ল — গাপ পেলাই থোৱা হব, শেষৰ দুটাৰ অৰ্থ হ’ল — নিশ্চয় তাকে কৰা হব। কাৰণ, আনে পেটৰ কথা বুজি নোপোৱা এই নিপুণ খেলুৱৈজনে কৃষিমন্ত্ৰী আৰু শিক্ষামন্ত্ৰীক অসমৰ ৰাজনীতিৰ পৰা বনবাসী কৰিলে।

বাক্যকৈ দিল্লীত কৰুণাময়ীয়ে এই সূচত্বৰ বাক্যপটু সুদৰ্শন পূৰ্বৰ দুজনক আশ্ৰয় দিলে। এতিয়া তেওঁলোক পৰীক্ষিতৰ শিবিৰত। এইবোৰ কথা ‘পলিটিচিয়ান বিজনেচমেন’ দশানন যাদবৰ মনত পৰাত তাৰ পেটে পেটে হাঁহিও উঠিল।

এনেতে এটা অঘটন ঘটিল। সকলোকে আচৰিত কৰি স্থিতপ্রজ্ঞ কৰ্পী নতুবা স্থিতপ্রজ্ঞৰ ভাও লোবা মুখ্যমন্ত্রীজনাই এটা নৈৰ্য্যক্তিক উপদেশ বা মন্তব্য দাঙি ধৰিলে। টেবুলৰ কাচৰ গোলকটো লিৰিকি বিদাৰি মুখ্যমন্ত্রীয়ে ক’লে, “কেবল ব্যৱসায় কৰিলেই দেশৰ উপকাৰ নহয়। আমি উৎপাদন কৰিবলৈ আগবাঢ়িব লাগিব। আমাক শিল্পপতিও লাগে। দেশত পলিটিচিয়ানতকৈ শিল্পপতিৰহে প্ৰয়োজন বেছি।”

সকলোৰে কথাটো শলাগিলে। কাৰণ তেওঁলোকে শলাগিবলৈ স্বাধ্য। কাৰণ এখন ৰাজ্যৰ সকলো দিশত মুখ্যমন্ত্রী হৰ্তা-কৰ্তা-বিধাতা। কোনোবা মুখ্যমন্ত্রীয়ে যদি কয়, “অসমত খেতিৰ ফচল বঢ়াবৰ বাবে পদ্মা-কুচিয়াৰাৰ পাৰৰ মিঞাবোৰ অনাৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে,” তেতিয়াও অনুগতসকলে “হয় ছাৰ” বুলিবই লাগিব। সকলো অনুগতৰে — যাৰ নতুন নাম চামচা — এইখিনি উপস্থিত বুদ্ধি আৰু ভণ্ডামি আছেই।

কিন্তু এতিয়া মুখ্যমন্ত্ৰীৰ চেম্বাৰত বহি থকা প্ৰত্যেকেই মুখ্যমন্ত্ৰীৰ আচৰণৰ ব্যতিক্ৰম দেখি বিমুঢ়। কাৰণ অলক ফুকন, ভানু শৰ্মা আৰু দশানন যাদবে ভালকৈ জানে যে বিধান সভাত আৰু পাৰ্টিৰ সভাত বাদে আন ক্ষেত্ৰত এনেকৈ মুখ্যমন্ত্ৰীৰ একে লগে চাৰিটা বাক্য কিজানি বহু মাহৰ মূৰতহে উচ্চাৰণ কৰিছে। এই চাৰিটা বাক্যৰ মৰ্ম অতি সুন্দৰ — আনকি বাতৰি কাকতৰ বাবেও। কাৰণ অৰ্থনীতি নপঢ়া মানুহেও জানে যে বেপাৰতকৈ শিল্পোদ্যোগৰ স্থান উৰ্দ্ধত। পিছে সম্প্ৰতিৰ পৰিস্থিতিত ইয়াৰ অৰ্থ আৰু দুটা হ’ব পাৰে। কৌশলগত ভাবে। আচল অৰ্থটো কিন্তু দশাননৰ বাবে স্পষ্ট : যদি এই পৰিস্থিতিত মুক্তহস্তে মোক ধনেৰে সহায় কৰা, নিষ্কণ্টক মুখ্যমন্ত্ৰী হিচাপে মই তোমালোকক শিল্প-প্ৰতিষ্ঠান প্ৰতিষ্ঠা কৰিবৰ বাবে অনুজ্ঞাপত্ৰ দিম তেহেলে এই অনুজ্ঞা পত্ৰ যিহকে কৰা লাগে।

“হয়, ছাৰ, আমি সকলোৰেই আগ্ৰহী।” — ইশ্বাদৰ ইস্তিত পাই মুকুন্দ খাওশে এনেকৈ ক’লে। সি ভবাই নাছিল যে এই সামান্য অভিমতটোৰেই মুখ্যমন্ত্ৰীৰ মনৰ অলপ বতৰা ব’দ কাঁচলিলে ওলাব।

মুখ্যমন্ত্ৰীয়ে সৌঁ কাষৰ বেৰত থকা মহাত্মা গান্ধীৰ বন্ধোৱা ছবিখনলৈ চাই চাই ক'লে, “এমাহৰ পিছতেই ইণ্ডাষ্ট্ৰীৰ এটা ব্যাপক প্লেন লোৱা যাব। কিন্তু এই মাহটোৱেই এবছৰ যেন লাগিছে।”

ভানু শৰ্মাইঁতৰ এয়ে প্ৰথম অভিজ্ঞতা যে এই শেষৰ বাক্যটোৱে দুটা অৰ্থ বহন কৰা নাই। মুখ্যমন্ত্ৰী যে সংকটত পৰিছে তাকে সময়ৰ ৰূপকেৰে প্ৰকাশ কৰিছে।

শ্ৰীকান্ত মহন্তুই মাত লগালে, “এই বিষয়ে এখেতসকলে চিন্তা কৰি আছে।”

এই কথাটোৰ ওপৰত গুৰুত্ব নিদি মুখ্যমন্ত্ৰী সৌঁহাতৰ পাথৰ বন্ধোৱা ৰূপৰ আঙুঠি তিনিটালৈ চাই ক'লে “অকল শিল্পৰ গৰাকী নহৈ উজনি অসমৰ ধনী মানুহখিনি চাহু বাগিছাৰ বনুৱাৰ মাজত সোমাই যাব লাগে। ধনৰ সদ্ব্যৱহাৰ কৰিব লাগে।”

আকৌ বহু দিনৰ মূৰত এটা দীঘল বাক্য। ইয়ো এক ব্যক্তিক্ৰম। ইয়াৰ অৰ্থ আছে বুলি ভানু শৰ্মা, দশানন যাদব আৰু শ্ৰীকান্ত মহন্তুই নিমিষতে বুজি পালে। সাধাৰণতে দেখা দিয়া অৰ্থটো সঁচাকৈয়ে এক মহৎ আদৰ্শৰ পৰিচায়ক। কিন্তু বহুদিন মুখ্যমন্ত্ৰীৰ সান্নিধ্যত থাকি এই তিনিও ব্যক্তিয়ে এই প্ৰথম এটা ভষাবহ ইঙ্গিত পালে বনুৱাৰ নেতা বিমোচন মহালীক ক্ষমতাৰ যুক্ত নিপাত কৰাৰ ই এটা প্ৰস্তুতি। দ্বিতীয় বাক্যটোৱে ইয়াকে সুচাইছে যে চাহ বাগিছাত বনুৱাৰ মাজত সংগঠন কৰিবৰ বাবে ইৰ্ষাদ-দশাননৰ দলে ধন ভাঙিব লাগিব আৰু নতুন লোকপ্ৰিয় চাহ বনুৱা নেতাৰ সৃষ্টি কৰি বিমোচন মহালীক বুকুত কামোৰ মাৰিব লাগিব।

ইয়াকে কোৱাৰ পিছত মুখ্যমন্ত্ৰীয়ে টেবুলত আঙুলি বোলালে আৰু এটা সৰু হামিৰে বিৰক্তি প্ৰকাশ কৰিলে। অৰ্থাৎ তেখেতৰ লগত কথা পতাৰ সময় উকলি গ'ল। ধন্যবাদ জনাই আটাই কেইজন মুখ্যমন্ত্ৰীৰ কোঠাৰপৰা ওলাই আহিল।

গাড়ীত উঠাৰ আগতে দশাননে ইৰ্ষাদক সুধিলে, “তোমাৰপৰা কিমান পাব গম পালে জানো?” ইৰ্ষাদে ক'লে “কেতিয়া কি কৰিব লাগে তত ধৰিব নোৱাৰিলোঁ।”

ভানু শৰ্মা লাহে ধীৰে ওলাই আহিছিল। তাইৰ মুখত ডাৱৰ। তাই ততাতৈয়াকৈ মুকুন্দৰ ওচৰলৈ আহি সুধিলে, টকাখিনি কাৰ হাতত আছিল? সি ক'লে, 'ইশ্বাদৰ পৰ্টফলিঅ' বেগত। সাধাৰণতে আমি অফিচাৰক দৰদাম কৰি পইচা দিওঁ। মন্ত্ৰীবোৰৰ মুখত ইমান বৰ বৰ কথা যে কি কৰিব লাগে তৰ্কিবই নোৱাৰিলোঁ।"

ভানুৱে মুকুন্দৰ কান্ধত সৰুকৈ চিকুট এটা মাৰি কলে, "তথাপি চি এমৰ ওচৰত তুমি ঠিক কথাই কৈ আছিল। ইয়ৰ পাৰ্ফৰ্মেন্স ৱাজ একচেলেণ্ট। ক্ষুধি থিতাতে ইশ্বাদৰপৰা টকা আনা। মই মহন্তৰ লগত পৰামৰ্শ কৰোঁ।

মহন্ত নিজৰ গাডীত উঠাৰ আগতে ভানু শৰ্মাই তেওঁৰ লগত ফুচফুচাই কিবা আলোচনা কৰিলে। ইয়াকে দশাননে লক্ষ্য কৰি আছিল। 'ইশ্বাদৰ পৰ্টফলিঅ' বেগত পাঁচ লাখ টকা থকাৰ কথা সি প্ৰশ্ন কৰি জানি ললে। দশাননে অৱস্থা বুজি আদেশ দিলে, "তোমালোক দুয়ো মহন্তৰ ওচৰলৈ যোৱা। বেগটোকে দি দিয়া। আৰু পাঁচ লাখ দিম বুলি ক'বা।"

"পোনতে কি ক'ম?"

"ক'বা, ছাৰ, এইটো আপোনাৰ বেগ। বচ। বুজি পাব।"

মুকুন্দই ইয়াকে কৈ বেগটো শ্ৰীকান্ত মহন্তৰ হাতত দিয়াত মহন্তই ক'লে, "অ', হয়। থেংক ইউ।" এনেতে ইশ্বাদে মাত লগালে "দশানন যাদবৰ মতে অংকটো কমেই। আৰু পাঁচমান যোগাৰ কৰি আছে।"

ভানু শৰ্মাই মিচিকা মিচিককৈ হাঁহিবলৈ ধৰিলে। অলক ফুকনে অকণো ভাৱৰ পৰিবৰ্তন নোহোৱা ইশ্বাদৰ আভিজাত্যভাৰা মুখখনলৈ চাই ৰ'ল।

শ্ৰীকান্ত মহন্ত গাডীত উঠিল। গাডী চলিবলৈ ধৰাত সি হঠাতে ড্ৰাইভাৰক গাডী ৰাখিবলৈ নিৰ্দেশ দিলে। সি হঠাতে গাডীৰপৰা নামিল। অৱশ্যে পৰ্টফলিঅ' বেগটোৰে সৈতে। অপেক্ষা কৰি থকা ইশ্বাদহঁতক শুনাই ক'লে, "এস, মই এটা কথা ক'বলৈ থাকি গ'ল।"

মন্ত্ৰী শ্ৰীকান্ত মহন্ত পুনৰ মুখ্যমন্ত্ৰীৰ বাসভৱনৰ কক্ষটোত সোমাল। সি পৰ্টফলিঅ' বেগটোৰ ফালে বাৰে বাৰে চাই মুখ্যমন্ত্ৰীক ক'লে, "ছাৰ, সম্প্ৰতি আমাৰ তালৈ দহজনক আনিব পাৰিম। এওঁলোকৰ সহায়ত। এজনক এক

লাখতকৈ বেছি নেলাগিব নিশ্চয়। ভানুৱেও কৈছে, অলকেও কৈছে। জ্ঞানেশ বৰুৱাৰ মতে কোনো এম-এল-এৰ দাম এক লাখতকৈ বেছি হ'ব নোৱাৰে।”

“বেগটোলৈ বেয়াকৈ চাই আছে দেখোন?”

“এই বেগটোত ছাৰ, সেই দহটাৰ মূল্য ধূপ খাই আছে।”

স্পষ্টবাদিতাতকৈ ব্যক্তিত্বক অধিক গুৰুত্ব দিয়া মুখ্যমন্ত্ৰীয়ে হাঁহি এটা মাৰি আকৌ ক'লে, “সেইবোৰ আপোনালোকৰ কথা। মোক লাগে যদি যি পাৰে কৰক। মোৰ কিন্তু এইবোৰলৈ হাৰিয়াস নোহোৱা হৈছে। এইটো বাবৰপৰা সকাহ পালেই বিনোৱাৰ ওচৰ পামগৈ। তাতেই ভাল।”

মাছ বুলি নেখাই জি জি বুলি খোৱা মুখ্যমন্ত্ৰী পুনৰ সাঁথৰ হৈ পৰিল। সংকটৰ সময়তো মানুহটোৰ স্বভাৱৰ বিশেষ পৰিবৰ্তন নহয়।

অলপ পৰৰ পিছত আবকাৰী মন্ত্ৰী শ্ৰীকান্ত মহন্ত মুখ্যমন্ত্ৰীৰ কক্ষৰপৰা ওলাই আহিল। ইশ্বাদহঁতৰ ফালে চাই হাঁহি হাঁহি নিজৰ মটৰত উঠিল।

আটাইকেইজন প্লাইমাউথত উঠিল। ফিফেটখন পাছে পাছে আহি থাকিল। দশাননে ক'লে, “চ'ব কাম হৈ যাব। মহন্তই শেষত বুজাই গ'ল।” ভানুৱে ক'লে, “কিন্তু এজন ইয়াত বা গুৱাহাটীত থকা ভাল হ'ব। সৌৱৰাই নিদিলে কাম নহয়।”

ইশ্বাদ, তুমি থাকি যাবা নেকি?” দশাননে সুধিলে।

“মোৰ বোধেৰে এইবোৰ কামৰ বাবে অলক আৰু মুকুন্দই ভাল।” ইশ্বাদে এনেকৈ কোৱাৰ লগে লগে ভানুৱে মুকুন্দৰ পিঠিত কোমল চিকুট এটা মাৰিলে।

ইশ্বাদ সেইদিনাই গ'লগৈ। ৰাজনৈতিক যুঁজৰ শেষ পৰিণাম চাবলৈকে দশানন যাদব 'পাইনউড'ত থাকিল।

ইশ্বাদৰ সহায়কাৰী হিচাপে কাম কৰিবৰ বাবে ভানু, অলক আৰু মুকুন্দ শ্বিলঙত থাকি গ'ল। ভানুৰ স্থান হল এম, এল, এ হোষ্টেলত। মঞ্জুশ্ৰী পুৰকায়স্থৰ লগত। বছিৰৰে সৈতে বাকীবোৰ থকাৰ ব্যৱস্থা হল গুৰুমেং সিঙৰ ঘৰত।

দহ

আচল কথা হ'ল, মই আশ্বস্ত হবলৈ কিচাৰোঁ। যদি এতিয়াৰ দৰেই মন্ত্ৰীসভাখন বৰ্তি থাকে তেনেহলে আমাৰ একো অসুবিধা নাই। কিন্তু তাকে নহ'লে সকলোতকৈ মোৰেই বিপদ বেছি হ'ব। মই ইশ্বাদৰ আস্থাভাজন হৈ থাকিব নোৱাৰিম। এইখন স্থিৰঙলৈ আহি ক্ষমতাৰ চূড়ান্ত স্তৰৰ মানুহবোৰক হাতৰ মুঠিলৈ আনি অহিংসভাৱে গোপন কাৰবাৰটো চলোৱাৰ বুদ্ধি মোৰেই। এই বুদ্ধি মতে কাম কৰিবলৈ ইশ্বাদ পোনতে অমান্তি হৈছিল। তাক মোৰ মতলৈ আনিবৰ বাবে মই যথেষ্ট যুক্তি দিছিলোঁ, মোৰ যথেষ্ট বাকশক্তি খৰচ হৈছিল।

এই বুদ্ধি মতে স্বয়ং মুখ্যমন্ত্ৰীকো লগ কৰাটো কম কৃতকাৰ্য্য হোৱাৰ লক্ষণ নহয়। তাৰ বাবে ইশ্বাদৰ ধনবলতকৈ বশিষ্ঠ শৰ্মা, অলক ফুকন আৰু শ্ৰীমতী ভানু শৰ্মাৰেই কৃতিত্ব বেছি। ইশ্বাদৰ উপায়টো ইমান কুটিল নাছিল। তাৰ উপায়টো আছিল অতি চিধা। সি তাৰ পোহনীয়া গুণাবোৰক গোটাই ক'লেহেঁতেন— “গোলাম আলি। সি এক নম্বৰৰ হাৰামী। তাৰ লাচ কাছই খাব লাগিব।” বচ। তাৰ পিছতেই দুটা দলৰ মাজত খুন খাৰাপী হ'লেহেঁতেন। পুলিচ উকীল চহকী হ'লেহেঁতেন। হয়তো দুয়োটা পক্ষৰ এটা পক্ষ শেষ হৈ গ'লেহেঁতেন। হয়তো আন্দুল্লাৰ দৰে গোলাম আলিকো হত্যা কৰা হ'লেহেঁতেন নতুবা ইশ্বাদক। হয়তো যশোৱাৰ কপালৰ সেন্দূৰ মোচ গ'লেহেঁতেন।

কিন্তু তাকে ঘটাবলৈ দিয়া নহল। ইশ্বাদৰ মজুত ধনৰ দহ লাখ কমিল। হয়তো আৰু পাঁচ লাখ খৰচ হ'ব। তাৰ বাবে ইশ্বাদৰ মন বেয়া নকৰে। এয়া টকা নাধৰপৰা কেইবাশ্ৰীমান পানী তুলি নিয়াৰ নিচিনাহে। নাদটো কিন্তু পানীৰে অক্ষয়। এতিয়া মোৰ হাততো প্ৰায় পঞ্চাশ হেজাৰ টকা আছে। ইশ্বাদে স্থিৰং এবাৰ সময়ত মোক আৰু দহ হেজাৰ টকা দি গৈছিল। চৰ খমখমীয়া নতুন এশটুকীয়া নোট এতিয়া ট্ৰেভেলাইট কোম্পানীৰ দামী চুটকেচত থুপ খাই আছে।

গুৰুমৎ সিঙৰ অট্টালিকাৰ তৃতীয় মহলাৰ বাৰাণ্ডাত বহি ৰাতিৰ শ্বিলংখনলৈ চাই মই নানান কথা ভাবিছোঁ। ভাববোৰৰ সংগতি নাই। অলপ আগতে গুৰুমৎ সিঙে আমাক শ্বিলঙৰ কিছুমান ঠাই দেখুৱালে। তাকে দেখি মোৰ ভাব হ'ল যে শ্বিলংখন ভোগীৰ বাবে স্বৰ্গ। শীত আৰু শক্তিৰ্বৰ্ধক জলবায়ুয়ে ইয়াত সংভোগৰ লালসা অধিক কৰে। প্ৰত্যেক ঠাইতে এই লালসা পূৰণ কৰিব পৰাৰ ব্যৱস্থা। শ্বিলং ক্লাবত, ফাৰ্গান্ডেলত আৰু পাইনউডত ভোগ সামগ্ৰীৰ প্ৰাচুৰ্যই আচল দুঃসাহসিক লোকক বিশেষ তৃপ্তি দিব নোৱাৰে। কাৰণ টকা থাকিলে ইয়াত নানা ধৰণৰ নৈতিক স্বলনে বিপদ মাতি আনিব নোৱাৰে। কথাটো সুপুৰুষ গুৰুমৎ সিঙে আমাক এনেকৈ জনালে, এই পাইনউডৰে এইটো ৰুমত—চেফ্ৰেটেৰীৰ ৱাইফ জীনাৰ লগত—থাকোঁতে অকল স্কচ আৰু চৌদাতে বিল হৈছিল— টু হাণ্ড্ৰেডফাৰ্টি। স্কচে মগজত অদ্ভুত কাম কৰিছিল। যেন এটা তমাম আৰবী ৰাতি। পুৱা হেং অভাৱত কথাবোৰ মনত পৰিলত স্বপ্ন স্বপ্ন লাগিছিল। জীনালৈ সাংঘাতিক মৰম লাগিল। দহটাৰ পিছত, মানে সি অফিচলৈ যোৱাৰ পিছত, তাইক দুটা বস্ত্ৰ প্ৰেজেন্ট দি আহিলোঁ। এডাল সোণৰ চেইন আৰু দুই চিচি ফৰেইন এচেন্স। ”

নাৰৰ হৈখন মাটিত বহুৱাই দিলে যিটো ঘৰ হ'ব, তেনেকুৱা জুপুৰীঘৰবোৰত ৰাতিৰ শ্বিলঙত কামনা বাসনা দগমগ অঙঠাৰ দৰে জ্বলি থাকে। ইয়াত আকৌ সস্তাতে সুন্দৰ ব্যৱস্থা। আনকি ইয়াত টুকুৰা হিচাপে ভজা গাহৰিৰ মঙহ আৰু এদাগ দুদাগ হিচাপে—অৰ্থাৎ পেগ হিচাপে— কাকিয়াৎ কিনিব পাৰি, তাতে মুঢ়াত বহি এইবোৰ খাব পাৰি। লগতে এনে জুপুৰীবোৰৰ অন্তৰ মহল'ত মিজো খাচী জয়ন্তীয়া ৰূপহীৰ যৌৱনৰ পোহৰ তাইৰ দাম হোনো এপিয়লা সোণালী মদতকৈ অলপহে বেছি। এই বিষয়ে আমাৰ অলক ফুকন গুৰুমৎ সিঙতকৈ বেছি অভিজ্ঞ। তাৰে উমান পাই বহিৰে অলকৰ লগ এৰা নাই। এতিয়া হয়তো সিহঁত তেনেকুৱা এটা জুপুৰীতে প্ৰতিটো পল-দণ্ড মধুৰ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছে।

গুৰুমৎ সিঙে আজিয়েই 'পাইনউড'ৰপৰা চিধাই লাৰানৰ এটা সুসজ্জিত ঘৰলৈ লৈ গ'ল। এইটোও গুৰুমৎ সিঙৰ অতিথি গৃহ। ইয়াত সকলো ধৰণৰ সুব্যৱস্থা আছে। ইয়াত সৰু আকাৰত (১৬ মিলিমিটাৰ) চিনেমা দেখুওৱা হয়। সি আমাক দুখন চিনেমা দেখুওৱালে। এইবোৰ হেনো গোপনভাৱে ফটো তুলি

বনোৱা চিনেমা। এইবোৰৰ প্ৰচলনো হয় গোপনকৈ। এইবোৰক হেনো 'ব্লু ফিল্ম' বোলে। অৰ্থাৎ এইবোৰ চিনেমাত নৰনাৰীৰ দেহ আৰু দেহে পুহি ধোৱা আকাংক্ষাৰ লক্ষ্যক উদাৰভাৱে দেখুওৱা হয়। শুনিছোঁ বোলে এই 'ব্লু ফিল্ম'বোৰে বহুতৰ ব্যাধিযুক্ত দেহমনক আওপকীয়া তৃপ্তি দিয়ে। ইয়াকে দেখা হৈঁ তেন আমাৰ কনকাৰ--গোনাৰ মাকৰ-একালৰ প্ৰিয়তম হৰিপ্ৰসাদ ভূঞাই ক'লেহে তেন, যে এইবোৰ এখন জহি পঁচি শেষ হ'ব খোজা সমাজৰ লক্ষণ দিল কাহদুৰে চেৰাপ খাই বেছচ হৈ থাকিও এইবোৰ দেখি অগ্নিশৰ্মা হ'ল হৈঁ তেন। সি ইয়াকো ক'লে হৈঁ তেন সভ্য, টকা থকা, যন্তুপাতি বনাব পৰা, চিনেমা বনাব পৰা মানুহবোৰ আৰু মানুহ জাতিটো ইমান অসভ্যনে ?

এৰা, স্বৰূপতে এইবোৰ অসভ্যামিৰ লীলাখেলাহে। ইয়াকে চাবলৈ অহা, গুৰুমতৰ বন্ধুত্বখন্য বয়সীয়া আদ বয়সীয়া দৰ্শকবোৰৰো স্বৰূপ তেনেকুৱাই। সিহঁতৰ প্ৰত্যেকৰে কোলাত, বুকুৰ একাষত বা একোটা দুস্ত হাতে ঢুকি পোৱা দুৰত্বত একো একোজনী ক্ষণিকৰ বাবে জীৱন পোহৰাব পৰা প্ৰিয়া। সিহঁত হেৰেক প্ৰকাৰৰ। মুখ, পোছাক, কথাৰ ধৰণ আৰু অঙ্ককাৰৰপৰা আৰু অঙ্ককাৰলৈ যোৱাৰ বে-পৰোৱা ভাৱ দেখি আমাৰ লগৰ অলক ফুকনে ক'লে যে সিহঁত পাদুৰী চাহাবৰ সৃষ্টিৰ আধুনিকা নগা, খাচী আৰু মিজো গাভৰু, যি পৰৰ বাসনাত সহযোগ কৰিবলৈ নিজক বিলাই দিয়াটো এপিয়লা সুৰা পান কৰাৰ দৰে সহজ আৰু স্বাভাৱিক কথা বুলি ভাবে।

আৰু, ৰূপালী পৰ্দাত বিভিন্ন অৰুচিৰ দৃশ্য চাই থকা দৰ্শক সকলৰ ভিতৰত আছে--গুৰুমতে আহোতে বাটত কোৱা মতে--কোনোবা চৰকাৰী বিভাগৰ সঞ্চালক, সচিব, অবৰ সচিব আৰু কেইদিনমানৰ কাৰণে স্থিৰাঙ্গীয়া মৌ চুঙিবলৈ অহা এম এল এ আদি। গুৰুমতে কোৱা মতে এলাহ আৰু সুখাদ্যৰে সুন্দৰী হোৱা স্ত্ৰীকুলৰ মাজতে হেনো জীনাৰ দৰে কেবাজনীও লাস্যময়ী আছে। গুৰুমতৰ 'হেনো মতা মানুহখিনিলৈ চেনেহ আৰু সহানুভূতিও আছে। তাৰ মতে ইহঁতে ব্যাভিচাৰৰ পথ বাছি লোৱাৰ কাৰণ হ'ল-অফিচত মন্ত্ৰীক মিনিটত দহবাৰকৈ 'ছাৰ, ছাৰ' বুলি চাকৰি কৰাৰ তিজতা, নিজস্বতা হেৰুৱাৰ বেদনা, যৌৱন পাৰ হোৱাৰ পিছত যৌৱনৰ লালসা থাকি যোৱাৰ বাবে দেহমনৰ উৎপীড়ণ আৰু সৰ্বশেষত প্ৰচুৰ দুৰ্নীতি কৰি পোৱা টকা।

অথচ এই মানুবোৰেই মন্ত্ৰীক অযথা প্ৰভুভক্তি দেখুৱাই দেশখন চলায়। মোৰ চৰকাৰ বোলা বস্তুটোৰ প্ৰতিয়েই ধাৰণা বদলি হ'ল। এটা চকুৰে দেখা নোপোৱা "অনন্ত শক্তি"ক (অনন্ত শক্তি তুমি বাম লক্ষণ সূত্ৰীৰ বিভীষণ) আমি ঈশ্বৰ বুলি ভাবোঁ, সেইদৰে চৰকাৰ বুলি আদত স্বতন্ত্ৰ বস্তু এটা নাই। মই এই পৰ্য্যন্ত ইয়াকে বুজিছোঁ যে চৰকাৰ হ'ল মাজে মাজে সলনি হৈ থকা এমুঠিমান মানুহৰ সমষ্টি এই মানুহখিনিক চলোৱা নেজাল তৰাৰ দৰে মন্ত্ৰীবোৰ ধুবন্ধৰ হ'লে এই চৰকাৰী মানুহখিনিও ধুবন্ধৰ হয় আৰু সং হ'লে ইহঁতে বিডাল তপস্বীৰ ভাও জোৰে।

এতিয়া ধুবন্ধৰৰ শাসনত ইহঁতৰ প্ৰত্যেকেই একো একোটা ক্ষুদ্ৰ চৰকাৰ। এতিয়া এই 'চৰকাৰ'বোৰে গুৰুমতৰ কৃপাত ৰূপালী পৰ্দাত নাৰীদেহৰ বিধ বিধ নিৰাভাৱণৰ স্তৰ আৰু পিছৰ চৰম অসভ্যালিবোৰ চাইছে।

ময়ো চাই আছিলোঁ। কিন্তু মই নিজৰ প্ৰয়োজনত ইয়ালৈ অহা নাছিলোঁ। কিন্তু এইবোৰ চাই মই মোৰ সুৰুচিকহে পুস্ত কৰি আছিলোঁ। মই ঈশ্বৰৰ সৃষ্টিৰ বিধ বিধ কাৰুকাৰ্যৰ নমুনা দেখি তন্ময় হৈছিলো। ভাব হৈছিল-পৃথিৱীত কত নাৰী, কত দেহ আৰু প্ৰতি দেহৰ যে অতবোৰ বিশেষ বিশেষ গুণ। ইয়াকে দেখি মই পোনতে ধন্যবাদ দিছিলোঁ অস্বৰ্ণীয়ক, পিছত দেউতা বহিৰক, শেষত ইশ্বাদ ঠাঁক, কাৰণ সিহঁতৰ জহতেই আন্ধাৰৰ ৰাজ্যতখোজ দি মই পৃথিৱীৰ আৰু ইয়াৰ নৰনাৰীৰ বাবে বৰণীয়া ৰূপ দেখিবলৈ পালোঁ।

ৰূপালী পৰ্দাত নিষিদ্ধ দৃশ্য চাই চাই কিন্তু ময়ো সলনি হৈ গৈছিলোঁ। মোৰ মনটো অবৈধ স্বপ্নৰে ভৰি পৰিছিল। সেই নিৰাভাৱণ নাৰীৰ দেহবোৰৰ লগত মই বিভিন্ন বয়সৰ দেহৰ মাধুৰী কল্পনা কৰিছিলোঁ- এগৰাকী বিশেষ নাৰীৰ। তাই যশোৱা হোৱাহেঁতেন একো আচৰিত হ'বলগীয়া কথা নাছিল। কিন্তু সেই স্বপ্নৰ দৰে সুন্দৰী নাৰী গৰাকী বয়সত মোতকৈ ডাঙৰ, কিন্তু তাইৰ আকৰ্ষণ কৰিব পৰা শক্তি ভৰ যুবতীতকৈ বেছি। অলক ফুকণৰ ভাষাত তাই নিত্যায়োৱনা। তাই যেন নিৰাভাৱণ দেহৰ সমস্ত ঐশ্বৰ্যৰে ৰূপালী পৰ্দাত থিয় দি কৈছিল কোনোবা কন্দৰ্পকঃ চোৱা মই বয়সক জয় কৰিছোঁ, ব্যাধিক জয় কৰিছোঁ, সেয়েহে একাজলি কিঞ্চিত্ত লাজ সংকোচ সানি তোমাৰ ওচৰ চাপিছোঁ। চোৱা, চৌদিশে বসন্ত, চৌদিশে জোনাক, চৌদিশে ৰূপহ। চোৱা কিমান সুন্দৰ ।

মোৰ হাতত এপিয়লা চিভাচ বিগেল-পৃথিৱীৰ সৰ্বোৎকৃষ্ট সুৰা যাব কল্যাণত মোৰ মনটো কমোবা তুলা হৈছে। মই কটাই অহা বহুবৰ্ণীয়া সন্ধিয়াটোৰ সৰুসুৰা কথাবোৰ পাহৰা নাই। মোৰ এতিয়া মনত পৰিছে যে 'ব্লু ফিল্ম' দেখুওৱা কপালী পৰ্দাত নাৰী দেহৰ প্ৰতিটো অৱস্থাতে যাব দেহটো মনৰ চকুৰে বখলিয়াই চাইছিলোঁ— তাই আছিল এটা এম এ পঢ়া ল'ৰাৰ মাকঃ শ্ৰীমতী ভানু শৰ্মা। তাকে সুঁৱৰি মই জিকাৰ খাই উঠা নাই। ভাল লাগিছে। তাইৰ সৌৰৰণক কি বুলি ব্যাখ্যা কৰা যায় বুজিব পৰা নাই। ঠিক আছে মনত পৰিছে। মই আৰু গোনাই এখন যাত্ৰা চাইছিলোঁ। তিনিচুকীয়াত। কলিকতাৰ শ্যামলী অপেৰা পাৰ্টিৰ। নাম আছিল— উৎস অনুৰাগ। এতিয়া মোৰ ভাব হৈছে—মোৰ সৌৰৰণৰ নাম উৎস অনুৰাগ, ভানুক কেন্দ্ৰ কৰি ঠন ধৰি উঠা মোৰ নীতি নমনা স্বপ্নটোৰ নামো উৎস অনুৰাগ, মই যেন কন্দৰ্প, মই জীৱনৰ লালসাৰ যত্নগা, মই সকলো। গুৰুমেং সিঙৰ অট্টালিকাৰপৰা তলত দেখা শ্বিলংখন যেন মোৰ ভৰিৰ গচকত। শ্বিলংখনে এই মাজনিশা নিৰ্দোষ ৰূপত ধৰা দিছে। ই যেন কিছুমান গুখ চাপৰ নিৰ্বাক টিলাহে, বিজুলী বাতিবোৰ যেন কিছুমান জোনাকী পৰুৱাহে, ঘৰবোৰ যেন কিছুমান শুধ বগা ফুল। সৰ্টাকৈয়ে শ্বিলংখনক অতি নিৰ্দোষ আৰু নিৰ্মাণিত যেন লাগিছে। অথচ কত পাপ লালসা আৰু কত দুনীৰ্তি দুষ্কাৰ্যৰ শ্বিলং।

ভানুশৰ্মাই জনালে পৰহিলৈ ৰাজ্যৰ দলীয় কৰ্মীসকলৰ এখন সভা হ'ব। তালৈ দিল্লীৰপৰা ডাঙৰ নেতা এজন আহিব আমাৰ মুখ্যমন্ত্ৰীও সেই সভাত থাকিব। গতিকে আমি শ্বিলঙত থকা লাভ নাই।

ইয়াকে শুনি মোৰ বহুত চিন্তা হ'ল। মই ভাবিলোঁ যে এতিয়াও আমাৰ উদ্দেশ্য সিদ্ধি হ'বলৈ কিছু সময় আছে। আমি মুখ্যমন্ত্ৰীকো দেখা কৰিলোঁ আৰু আমাৰ হাতৰপৰা লাখ লাখ টকা সৰকিল কিন্তু আমাৰ হৈ কি কাম কৰিব লাগিব এই কথা শাসনযন্ত্ৰটোক কোৱা নহ'ল। গতিকে আকৌ ভানু শৰ্মালৈ ফোন কৰিবলগীয়া হ'ল।

ভানু শৰ্মাই মোক ফোনযোগে মাতি পঠিয়ালে। অলক আৰু বছিৰ লগত যাব নেলাগে বুলি তাই ক'লে। ময়ো তাইৰ মনোভাৱটো সিহঁতক নজনািলোঁ। মই ভাবি পালোঁ যে ফিয়েটখন সিহঁতৰ কাৰণে এৰি থৈ মই টেক্সী এখন লোৱাই ভাল হ'ব। সেই বাবে অলকক জনোৱাৰ প্ৰয়োজন নাই।

মই টেক্সীৰে এম এল এ হোটেল ওলালোঁগৈ। মই ভানুক মনৰ সন্দেহখিনি ক'লোঁ। তাই ক'লে যে গোলাম আলি আৰু সূৰ্য্য অধিকাৰী সম্পৰ্কে কথাবোৰ ফোন যোগে কোৱা উচিত নহয়।

গতিকে আমি শ্ৰীকান্ত মহন্তৰ ওচৰ পালোঁগৈ। মহন্তক সিবাৰৰ নিচিনা গহীন দেখা নগ'ল। তেওঁৰ চিন্তা ভাবনাবোৰ দূৰ হ'ল যেন লাগিল। মোৰ অনুমান হয়তো সঁচা। কাৰণ টেক্সীত আহোঁতে ভানু শৰ্মাই মোক ক'লে যে দিল্লীৰ পৰা অহা নেতাজনে হৈনো আমাৰ মুখ্যমন্ত্ৰীৰ হকে দুই এষাৰ কথা কৈছে। এই মানুহজনে তেওঁ হেনো এগৰাকী পৃথিৱীবিখ্যাত ইঞ্জিনিয়াৰ-মুখ্যমন্ত্ৰীক হেনো আগৰে পৰা ভাল পাৰ। পশ্চিম বঙ্গৰ মুখ্যমন্ত্ৰীজন এতিয়া হেনো প্রধান মন্ত্ৰীৰ সৌহাত। অসমৰ দলীয় কৰ্মীসকলে তেওঁৰপৰা গম পাইছে যে প্রধান মন্ত্ৰীৰ লগত মত নিমিলা আমাৰ মুখ্যমন্ত্ৰীক প্রধান মন্ত্ৰীয়ে এই সন্ধিক্ষণত বিতুষ্ট কৰাৰ ইচ্ছা নাই। ভানু শৰ্মাই এই খবৰটো বিশ্বাস কৰিছে। তাই টেক্সীতে জোন যেন মুখখন মোৰ নিচেই ওচৰলৈ আনি খুব সৰু সৰু কৈ কৈছিল, “আমাৰ ‘চীফ’ৰ কম তাগজ নহয়। বাৰষ্ঠী চনত চীনে আমাৰ এছোৱা দখল কৰাৰ সময়ত জৱহৰলাল, লালবাহাদুৰ আদিয়ে অসমখন বলিৰ পাঠাৰ দৰে এৰি দিছিল। তাকে ৰেডিঅ’ত শুনি আমাৰ মুখ্যমন্ত্ৰী অগ্নিশৰ্মা হৈ জৱহৰলালক এনেকৈ কৈছিল— “অসমলৈ যদি এনে লেৰেলা সাদৰ তেনেহলে মই কংগ্ৰেছত ভাৰসা কৰি থকাৰ লাভ কি? ইচ্ছা কৰিলে মই অসমৰ গোটেইবোৰকে কংগ্ৰেছ একুৱাৰ পাৰোঁ। মই অসমৰ পাৰ্টি এটা গঠন কৰিব পাৰোঁ। এনেকুৱা তাগজ থকা মানুহটোলৈ এতিয়াৰ প্রধান মন্ত্ৰীয়েনো কিয় তোচ নল’ব?”

কথাখিনি ফুচফুচাই কোৱাৰ কোনো দৰ্কাৰ নাই। মোৰ বোধেৰে এয়া হয়তো অইন এবিধ মায়া। মোহিনী বাণ।

ভানুক দেখিয়েই মহন্তই ক'লে, “কিবা ভাল খবৰ আছে?” ভানুৱে ক'লে, “খবৰ ভাল বুলি মুখ দেখিয়েই বুজি পাইছোঁ। খবৰ বুটলিবলৈ মই ক'ত সময় পাইছোঁ? এই শ্ৰীমানহঁতৰ (মোলৈ চাই) লেঠা মৰাতে ব্যস্ত।”

মহন্তক লগ পাবলৈ অহা মানুহ নাছিল। সেই বাবেও তেওঁৰ মনৰ অৱস্থা ভাল। তেওঁ টেবুলত চুইচ টিপিলে। চাপ্ৰাচীটোক কফি আৰু কেৰু কেক আনিবলৈ হুকুম দিলে।

“অলপ আমনি দিও দেই, মিচেচ শৰ্মা। এই ফাইলটো অলপ চাই লওঁ।” তাকে কৈ মহন্তই ফাইলৰ ওপৰত কিবা লিখাত লাগি গ’ল। চিলিংখনলৈ চাই মাজে মাজে কিবা ভাবিলেও এনেতে কফি আৰু কেৰু আহিল। অগ্নি তাকে খাই নিঃশব্দে সময় কটালোঁ।

মহন্তৰ কাম শেষ হ’ল। ফাইলৰ দ’মটো একাধৰীযাকৈ থৈ তেওঁ ক’লে, “আজিহে কামত মন বহিছে। পুনৰ বিধায়নী দলৰ নেতা বাছিবৰ বাবে সভাখনহে বহিব। ভোট দিয়া যুঁজখন নহ’ব। পিছে পৰীক্ষিতৰ হানি হ’ব বুলি ক’ব নোৱাৰি। চেপ্টাৰে তেওঁক ডাঙৰ কৰ্পোৰেচন এটাৰ চেয়াৰমেন পাতিব।”

শ্ৰীমতী শৰ্মা বৰ চতুৰা। তাই খিতাতে কংগ্ৰেচুলেচল টু এভৰ্ণি বডি’ বুলি উচ্ছাসেৰে উচ্চাৰণ কৰি মোৰ সান্ধাততে শ্ৰীকান্ত মহন্তৰ হাত এখন তাইৰ দুয়োখন হাতেৰে জোকাৰি দিলে। মহন্তৰ মুখত তৃপ্তিৰ হাঁহি। মই দেখিও নেদেখাৰ ভাও জুৰিলোঁ।

তাই আগৰ ঠাইত বহিলহি। তাই ওঁঠ দুখন আকৰ্ষণীয়ভাৱে বেঁকা কৰি মোৰ ফালে চালে। লীলাময়ীয়ে মোৰ কলিজাৰ এচুকত বিষ তুলিলে। মোৰ ধাৰণা হল, তাই এতিয়া আচল কথালৈ আহিব বুলি ওঁঠৰ কায়দাৰে জনালে।

মোৰ অনুমান সঁচা। কাৰণ তাইৰ ৰূপটো উদঙাই চাবলৈ চেষ্টা কৰি থকা শ্ৰীকান্ত মহন্তক তাই ক’লে, “মোৰ নিজৰো এটা অনুৰোধ আছে। মুকুন্দহঁতৰ আবেদনখিনি আছেই।”

: আপোনাৰ অনুৰোধ? মোক? মোৰ ইমান ভাগ্যনে? স্বয়ং ‘চীফে’ও দেখোন আপোনাক বিমুখ কৰিব নোৱাৰে।

: মোক ইমান ‘পাৱাৰফুল’ বুলি নভবাই ভাল। মোক জোকাইছে? কওক বাৰু। এস ওফোন্দ পাতিলেই।

: কিমান দিননো অকলে থাকিম? মানুহটোক এইফালে আনি দিয়ক।

: বশিষ্ঠ শৰ্মাক? তেখেততো ইচ্ছা কৰিলেই আহিব পাৰে। নাহে কাৰণেহে। চৌধুৰীয়ে ইয়াতে গৃহ ৰক্ষা বাহিনীৰ ডেপুটী ‘এড্‌ভাইচাৰ’ কৰিব খুজিছিল। তেওঁ সেই ঠাই এৰিব নোখোজে। তাত বেৰ্ছ জমিছে যেন পাইছোঁ।

শ্রীকান্ত মহন্তৰ এনে উক্তি শুনি ছলনাময়ীয়ে পতি বিৰহিনীৰ ভাৱটো দেখুৱাবলৈকে খন্তেকলৈ হতাশ হোৱা যেন দেখুৱালে। শ্রীকান্তই এই কপটহতাশা দুৰ কৰিবলৈ চেষ্টা নকৰিলে। তেওঁ হ'য়তো জানে যে ই এটা তাইৰ ছলহে।

ঃ ঠিক আছে। শৰ্মাকে বাৰু আপোনাৰ ওচৰলৈ পঠাম। আপুনি মানুহটোক বুজাই বৰাই ভাল কৰক। আপোনাক এই দায়িত্ব দিলোঁ। এতিয়া কথা হ'ল— আমাৰ মুকুন্দ খাওন্দ কি ভৰসা লৈ আজি স্থিলং এৰিব? বিমোচন মহালীৰ হুকুম শুনি সূৰ্য্য অধিকাৰী আপোনাৰ কমিচনাৰ বেলেগ হৈ পৰিছে। ইশ্বাদ মুকুন্দইতৰ ওপৰত অতিপাত প্ৰেচাৰ এতিয়া। এতিয়া কথা হল গোলাম আলিক ঠাণ্ডা কৰিব ন্দ্ৰবাৰিলে বিমোচনে নিজৰ সমষ্টিতে ইনফ্লুৱেন্স নোহোৱা হ'ব।

ঃ সেইবোৰ মনত আছে। দশানন যাদবেও কালি ৰাতি ক'লেহি।

ইয়াক শুনি মই আশ্বস্ত হ'লো। মই মাত লগালোঁ, “এতিয়াহে মই সকাহ পাইছোঁ, ছাৰ। তেস্তে মই নিশ্চিত্তে উভতিব পাৰিম।”

ঃ আপুনি যাওকগৈ। পিছে আমাৰ ফালৰপৰা আপোনালোকৰ কৰ্তব্য শেষ হোৱা নাই। আপোনালোকে আমাৰ— বিশেষকৈ মুখ্যমন্ত্ৰীৰ আঁচনি এখন কামত খটুৱাব লাগিব। তাৰ বাবে ধনজন দুয়োটাৰে দৰ্কাৰ। আমি — মানে আপুনি, মই, ভানু, বশিষ্ঠ, এই সকলোবোৰেই— আমাৰ অঞ্চলৰ চাহ বাগিছাবোৰৰ মাজত সোমাই পৰিব লাগিব, নতুন নেতাৰ সৃষ্টি কৰিব লাগিব। তাকে যদি কৰা যায়, তেনেহ'লে পাবত গজা বিমোচন মহালীৰ ৰাজনৈতিক মৃত্যু ঘটিব। মই বহুত শব্দৰেই আঁচনিখনৰ কথা কলোঁ। মুখ্যমন্ত্ৰীয়ে কিন্তু এটা বাক্যৰেই কথাটো ইয়াত স্পষ্টকৈ মোৰ আৰু দশাননৰ আগত কৈছিল। বাক্যটো একজেক্ট মনত আছেঃ বিমোচনক ওফৰাবলৈ হ'লে তাৰ ঠাইত আঁচনি লৈ আমাৰ বিশ্বাসী মানুহখিনিয়ে সংগঠনৰ যোগেদি মনোমত নেতা বনাব লাগিব। বুজিলে মিচেচ শৰ্মা?

ঃ বুজিছোঁ, বুজিছোঁ, মুঠতে বিমোচনৰ দিন টুটি আহিল।

ঃ আপুনি কি কয় মিষ্টাৰ খাওন্দ?

ঃ সঁচা কথা। চাহ বনুৱাৰ মাজত প্ৰকৃত সেৱাৰ প্ৰয়োজন হৈছে। ছাৰ। তেওঁলোকৰ মাজত সোমাই নপৰিলে বিমোচনৰ দৰে মানুহে তেওঁলোকক প্ৰতাৰণা কৰি থাকিব। তেওঁলোকৰ অৱস্থা দিনে দিনে হীন হৈ আহিব।

: গভিকে আপোনাৰ ইয়াত বাহিৰেও আৰু কিবা বেলেগ পৰামৰ্শ আছে নেকি, মিস্টাৰ খাওন্দ ?

: ঠিক পৰামৰ্শ বুলি ক'ব নোৱাৰি। যদি আচলতে মজদুৰ শ্ৰেণীটোৰ ভাল কৰিব খোজে তেনেহলে পোনতে মজদুৰসকলক আমি আপোন কৰি ল'ব লাগিব। আমাৰ ভাল বস্তুবোৰ— গীত-মাত, নাচ-বাজনা আদি— তেওঁলোকৰ মাজত প্ৰিয় হ'ব লাগিব। আমিও তেওঁলোকৰ ভাল বস্তুবোৰ ল'ব লাগিব। তেতিয়া যিখন মজদুৰ সমাজ হ'ব সেইখন সমাজত মজদুৰৰ মাজৰ শিক্ষিত লোক বুলিয়েই বিমোচনৰ দৰে মানুহ এটা প্ৰতিনিধি হ'ব নোৱাৰিব।

: তেনেহলে এই কেইদিন ইয়াত থকা বাবে আপোনাৰ মগজতো পলিটিছৰ বীজ ?

মোৰ কথাখিনিয়ে কিজানি মন্ত্ৰী মহোদয়ক মোৰ প্ৰতি এটা ভাল ধাৰণা দিলে। অৱশ্যে মোৰ উদ্দেশ্যও আছিল। ভানুৱে মৌলৈ প্ৰশংসাবে চালে।

আমি আৰু অলপ পৰাহে থাকিলোঁ। আমাক নিজ নিজ ঠাইলৈ আহিবলৈ শ্ৰীকান্ত মহন্তই নিজৰ গাড়ীখনকে দিলে। গাড়ীত ভানুৱে মোৰ চকুলৈ খন্তেক পৰ অপলক দৃষ্টিৰে চাই থাকি ক'লে, “তোমাৰ পাৰ্ফ'মেন্স গ্ৰেণ্ড (মই অৰ্থ বুজা নাই)। পলিটিচিয়ান হ'ব পৰা বুদ্ধি যি নি তোমাৰ আছে। আমাৰ বশিষ্ঠ শৰ্মাই তোমাৰ বুদ্ধিখিনি পোৱাহেঁতেন, মই আৰু এনেকৈ গুৱাহাটীত খৰলি খাই থাকিব নেলাগিলহেঁতেন। এক্সকিউজমি, মুকুন্দ, মই তোমাক 'আপুনি' বুলি মাতিম বুলি চেষ্টা কৰি-বাৰে বাৰে হাৰি গৈছোঁ। তোমাক ইমান আপোন লাগে। তুমিও মোক তুমি বুলি মাতিবা। পকা বন্দবস্ত। ৰাজি ?”

মই ঘাণ মুখ্যমন্ত্ৰীজনৰ দৰে কলৌ, “অঁ”। তাই খিলখিলাই হাঁহিলে-পাহাৰী নিজৰাৰ দৰে। তাই মোৰ কাষত বেছিকৈ গাত গা লগাই বহি আপোন ঠাৰ বেছি ফুটাই তুলিবলৈকে ফুচফুচাই ক'লে, “সিহঁতক আজিয়েই যাবলৈ কোৱা। তুমি দুদিনৰ পিছত ৰাম বুলি ক'বা। দুটামান কাম বাকী আছে বুলি ক'লেই হ'ল। বুজিলা ? আৰু বুজাব লাগিব ?”

মই ক'লো “ওঁ”

তাই ক'লে “হেৰা মিস্টাৰ চীক মিনিস্টাৰ, এই 'অঁ, ওঁ' বোৰৰ অৰ্থ এটানে দুটা ?”

মই ক'লো, “বেজিনীয়ে বাণ মৰাৰ পিছত ওঁ অঁ কৰাত বাদে উপায় নাই।”

ভানু এম এল এ হোষ্টেলৰ আগত নামিল। মন্ত্ৰীৰ গাঙীত শুকমৎ সিঙৰ ঘৰৰ কাঠে গৈ থাকোঁতে মোৰ এটা সঠিক সিদ্ধান্ত মনলৈ আহিল। সিদ্ধান্তটো হ'ল—ভানুৰ এই অনুৰোধ বা আবেদন মই বন্ধ কৰিবই লাগিব। কাৰণ মই যদি ভাইক প্ৰত্যাখান কৰোঁ তাই নাৰী হিচাপে এই প্ৰত্যাখানৰ অপমান সহ্য কৰিব নোৱাৰিব। তই নিশ্চয় আমাৰ দহ লাখ টকীয়া প্ৰচেষ্টাটো খানবান কৰি পেলাব।

শুকমৎ সিঙৰ ঘৰত বিশ্ৰাম লৈ এগিলাচ সোণালী সুৰাৰ মাজেদি খিলঙৰ খন্তেকৰ মেঘশুন্ধ্য ব'ম ভৰা আকাশলৈ চাই মই নিজৰ লগত নিজকে কথা পাতিলোঁ। মোৰ জীৱনত মনৰ টনা আজোবা ঘটা অৱস্থাত নিজৰ লগত নিজে কথা পতাৰ অভ্যাসটো আজিহে প্ৰথম। কাৰণ মই এতিয়া নৈতিক সংকটৰ সম্মুখীন।

: তই এই বিশ্বাস ভঙ্গ কৰিব নেপায়। তাকে যদি কৰ তোৰ সংসাৰ চুৰমাৰ হৈ যাব। তই এইজনীক লাই নিদিবি। মনত ৰাখিবি, তই কান্দুলিজানৰ মানুহ।

: ধৰমত খামুচি কান্দুলিজানৰ মানুহবোৰৰ কি হৈছে। দুবেলা দুমুঠি খাবলৈ নেপায়। সিহঁত দিনে দিনে দুখীয়া হৈছে। ঈশ্বৰে চকু মেলি চোৱা নাই কিয়।

: যশোৱাৰ কথা ভাবি চা।

: ভাবিছোঁ। তইৰ প্ৰতি মোৰ কৰ্তব্য আছে। মই তইক আওহেলা কৰা নাই। যশোৱাক কেন্দ্ৰ কৰিয়েই মোৰ জীৱন। তই বঞ্জু আৰু চানুৰ মাক। মই চব বুৰ্জোঁ। কিন্তু তই মোৰ এই অসাধু কামবোৰত সন্মতি জনাইছে কিয় ?

: আৰু নিৰুপায় হৈয়ে মই ভানুৰ ওচৰ চাপিছোঁ। মই এতিয়া তইৰ আজ্ঞামতে চলিব লাগিব। এনেকৈ আজ্ঞা মতে চলোতে মোৰ যদি সংযম হেৰাই যায় আৰু লালসাই মোৰ জয় কৰি পেলায়, তেতিয়াও এই স্থলনক মোৰ জীৱিকাৰে এক অংশ বুলি ধৰিব লাগিব। কাৰণ চোৰাং কানিৰ যোগান ধৰিও মই ভাল কাম কৰা নাই।

: এয়া জোৰ কৰি অনা যুক্তিৰে নিজক শুদ্ধ বুলি জাহিৰ কৰাহে।

: হ'ব নোৱাৰে। মোৰ এতিয়া চিন্তা চৰ্চা একে হৈ থকা নাই। মই কান্দুলিজানীয়া হৈ থকা নাই। মোৰ পৃথিৱীখন এতিয়া ব্যাপক। মই এতিয়া পাপ

পুণ্যৰ মাজত থকা ৰেখাডাল নেদেখা হৈছে। কাকো পাপী বুলি ক'ব নোৱাৰা হৈছে। কাকো দুষিব নোৱাৰা হৈছে। ভানুৰ দৰে মই জীৱনৰ প্ৰতিটো পল দশু জীয়াই থাকিব খোজোঁ। মই কেবল বৰ্তি থাকিবই নোখোজোঁ। কেবল নিমাণিতভাৱে বৰ্তি থাকিব খোজাহেঁতেন মই পুনৰ কৰৱাত চকিদাৰ হ'লোঁহেঁতেন। মোৰ এতিয়া যশোৱাৰ সজ গুণবোৰ জেলুকণি বন্ধ যোৱা দস্তৰ যেনহে লাগে। সত স্বভাৱ সঁচাকৈয়ে বৰ বিৰক্তিকৰ বস্তু আৰু আমি জীয়াই আছোনো কেইদিন ?

বচ। মোৰে সৈতে কাঞ্চুলিজনীয়া মুকুন্দৰ খুৰিয়ালখন শেষ হ'ল। মই জয়ী হ'লোঁ। মই এতিয়া ইশ্বাদৰ মুকুন্দ, শ্ৰীকান্ত মহন্তই আশা কৰা বিধৰ মুকুন্দ, ভানুৰ চিকাৰ হিচাপে নিজক ধৰা দিয়া এটা ধূৰ্ত লোলুপ মুকুন্দ।

আমি এতিয়া এখন ৰিজৰ্ভ কৰা টেক্সীত গুৱাহাটীৰ ফালে আহিছোঁ। ভানুৱে কথা কৈছে। মই শুনিছোঁ। মই আচৰিত হৈছোঁ এটা কথা ভাবিহে। কিয় বাৰু আমাৰ ইমান মিল হৈ গ'ল ? বিধিৰ লিখননে, মই অলপ অন্ধকাৰৰপৰা অধিক অন্ধকাৰৰ মাজলৈ সোমাইছোঁ ? আকৌ মোৰ ওপৰত কাঞ্চুলিজনীয়া মুকুন্দৰ উৎপীড়ন আৰম্ভ হৈছে।

গুৱাহাটী পোৱাৰ লগেলগে ভানুৱে মোক সিহঁতৰ দলৰ অফিচলৈ লৈ গ'ল। তাত বহুত গণ্যমান্য লোকৰ সমাগম হৈছে। বহুত মটৰ গাড়ী। গোটেইবোৰ মানুহ পাৰ্টিৰ কৰ্মী বুলি মোৰ বিশ্বাস হ'ল। অলপ পৰৰ পিছতহে মিটিং বহিব। এই সুযোগতে ভানুৱে মোক কেইজনমান মন্ত্ৰীৰ লগত চিনাকি কৰি দিলে। ভানুৱে উজনিৰ প্ৰখ্যাত কাৰবাৰী বুলি মোক পৰিচয় কৰি দিলে যেতিয়া এই ক্ষমতাবান মানুহ কেইটাই মোৰ নাম আৰু চেহেৰা সহজে নেপাহৰিব বুলি বিশ্বাস হ'ল। মই মনে মনে ভানুক ধন্যবাদ জনালোঁ।

মন্ত্ৰীবোৰক মোৰ সুকীয়া এটা জাতিৰ মানুহ যেন লাগিল। সকলোৰে একে ধৰণৰ পোছাক। প্ৰায়ে খন্দৰৰ ধুতি পাঞ্জাবী, সময় বুজি এডিয়া কাপোৰৰ পেণ্ট আৰু মুগা বা পাটৰ হাৰাইন চাৰ্ট। সকলোৰে কথা আৰু চেহেৰাত জীৱন্ত কৃতিত্ব লাভ কৰাৰ চিন স্পষ্ট। সকলোৰে কুটিল মনটো বঢ়িয়াকৈ ঢাকি ৰাখিব জানে। সকলোৰে মুখত এমোকোৰা কৃত্ৰিম হাঁহি। সকলোৰে সময় বুজি অভিনয়ো সুকীয়া সুকীয়া। যিজন মন্ত্ৰী মুখ্যমন্ত্ৰীৰ ওচৰত ভিজা মেকুৰী, তেওঁ আকৌ মহিলা কৰ্মীৰ ওচৰত অমায়িক ফুৰ্তি বাজ লোক, ৰাইজৰ ওচৰত নিৰহ-নিপানী

দেশ সেবক আৰু চৰকাৰী কৰ্মচাৰীৰ ওচৰত দেশৰ হৰ্তাকৰ্তা। এই সোপা মানুহৰ লগত ভাল মিলাই চলা সচাকৈয়ে সহজ কথা নহয়।

মই ডানুক লাহেকৈ সুধিলোঁ, “পৰীক্ষিত বৰুৱা বাকু ইয়াৰ মাজত আছেনে?” তাই ক’লে, “নাই অহা। দিল্লীৰ নেতাজনো অহা নাই। ইয়াত এতিয়া আমাৰ মুখ্যমন্ত্ৰীয়েহে গুস্তাদ মাৰিব যেন পাইছোঁ।”

মুখ্যমন্ত্ৰীৰ আগমনৰ লগেলগেই পাৰ্টি অফিচৰ সভাঘৰৰ কোলাহল শাম কাটিলে। গম্ভীৰ পৰিবেশৰ মাজত মুখ্যমন্ত্ৰীয়ে বক্তৃতা আৰম্ভ কৰিলে, “দলৰ সুহৃদয় কৰ্মীবৃন্দ, আপোনালোকক লগ পাবলৈ আহিছোঁ— এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ কথা খোলাখুলিভাৱে ক’বলৈ। ভাৰতৰ ৰাজনীতিত এই কেইমাহৰ ভিতৰতে প্ৰচুৰ খেলিমেলিৰ সৃষ্টি হৈছে। কাৰণ মহাত্মা গান্ধীৰ কৃপাধন্য আমাৰ এই মহান ৰাজনৈতিক দলটোত নীতি নিয়মৰ বান্ধ সুলকি পৰিছে। ভাগ্যৰ কথা যে আপোনালোকৰ মোৰ প্ৰতি আস্থা আছে কাৰণেই অসমত এনে বিশৃঙ্খলতাই এতিয়ালৈকে গা কৰিব পৰা নাই। তথাপি মই উৎসাহিত হ’ব পৰা নাই। আমি সদায় জীয়াই নাথাকোঁ। কিন্তু আমাৰ দিনতে গণতন্ত্ৰৰ ধৰণী নাইকীয়া হোৱাৰ লক্ষণ দেখিছোঁ। দিল্লীত গৈ মই নিজে জানি আহিছোঁ, আপোনালোকেও নিশ্চয় কাৰোবাৰ মুখে নাইবা বাতৰি কাকতৰ যোগেদি জানিব পাৰিছে। নিজৰ দলে থিয় কৰোৱা লোকজনকে যদি নিজৰ দলৰ মানুহেই বিৰোধিতা কৰে আৰু ভুল নীতিটোৰ সমৰ্থনত সকলো প্ৰচাৰ যন্ত্ৰ মুখৰ হৈ পৰে, তেনেহলে আমি কি নৈতিক ভেটি সাৰোগত কৰি দেশ সেৱা কৰিম? ভোটত জিকি কোন ৰাষ্ট্ৰপতি হয়, সেইটো ডাঙৰ প্ৰশ্ন নহয়। আমাৰ আগত ডাঙৰ প্ৰশ্নটো হ’ল-গণতন্ত্ৰৰ গৰাখহনীয়া হোৱাৰ এয়ে আৰম্ভনি নেকি? বন্ধুসকল, নীৰলে ভাবি চাওঁক। এই সভাত যিসকল তৰুণ আছে সেইসকলৰ আগত মই ভবিষ্যৎবাণী কৰিছোঁ যে এতিয়া একেটা দলৰ উপদলৰ মাজতহে দল বদল বা ডিফেক্‌চন হৈছে, কিন্তু পোন্ধৰ বিহ বছৰৰ পিছত ক্ষমতা লাভৰ অৰ্থে এটা দলৰপৰা এটা দললৈ গতিও সঘনে ঘটিব। ৰাজনীতিত কোনো নৈতিক বিচাৰ নেথাকিব। হয়তো মই তেতিয়ালৈনেথাকিম। সিও মোৰ কাৰণে ভাগ্যৰ কথা হ’ব। কাৰণ তেতিয়া গণতন্ত্ৰ হৈ পৰিব এটা মুখ্য মাত্ৰ, টকাৰ হাতত পুতলা। সংবিধানো ক্ষমতাৰ হাতত লেতুসেতু হৈ পৰিব। তাকে মাত্ৰ সকলোৱেই দিব খুজিছোঁ। তেতিয়া হয়তো মোলৈ এই সভাত উপস্থিত

থকা বহুতৰে মনত পৰিব। মই বুঢ়া হৈছোঁ, আৰু পোন্ধৰ বা কুৰি বছৰ যে বাচি নেথাকিম ”।

মুখ্যমন্ত্ৰীৰ কথা কেইটাৰ ভালেমান শব্দৰ অৰ্থ মই বুজি নেপালোঁ। কিন্তু কথাখিনিৰ মৰ্ম বুজিব পাৰিলোঁ। সেয়েহে মানুহজনলৈ মোৰ শ্ৰদ্ধা উপজিল। বোধকৰো সভাৰ প্ৰতিজন লোকৰপৰা তেখেতে সহানুভূতি আদায় কৰিলে। মই ইয়াকে বুজিলোঁ যে মোৰ আৰু ইৰ্ষাদৰ জীৱিকা যেনেকৈ নীতিৰ ফালৰপৰা ঘৃণনীয় সেইদৰে ৰাজনীতিয়েও নীতিক বনবাসী কৰি ঘৃণনীয় হৈ পৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিছে। আৰু পোন্ধৰ বিছ বছৰৰ পিছত পলিটিচিয়ান আৰু স্মাগলাৰৰ কোনো ভেদাভেদ নেথাকিব। কথাটো বুজি পাই মই পেটে পেটে বেয়াও পাইছোঁ আৰু এক পক্ষ ভালেই পাইছোঁ। কাৰণ স্মাগলাৰৰ লগ লোৱাৰ পৰা মোৰ মানুহৰ সজ গুণবোৰলৈ ভয় লগা হৈছে।

সভাৰ শেষত ভানুৱে ক’লে, “ব’লা।” মই সুধিলোঁ, “ক’লে?” তাই বৰ মোহ লগা হাহি এটা মাৰি ক’লে, “গুৱাহাটী এতিয়া চিটি। হেৰাই যাবা। গতিকে ইয়াত মই তোমাৰ তদাৰক।”

ভানুৰ ঘৰটো উদং হৈ থকা নাই। কোনোবা মহিলা কৰ্মী দুগৰাকীমান পুৱাতে ওলালহি। তাই সিহঁতৰ লগত মোক সম্পৰ্কীয় ভায়েক বুলি চিনাকি কৰি দিলে। মোৰ মনৰ খাৰ ঘৰত জুই লাগিল। কাৰণ ভানুৰ কথাত আৰু দেহত নিচা আছে। মোৰ গাতো সেই নিচা লাগিল। তাইৰ দুয়োটা চকু যেন কান্ধুলিজনৰ ডুবিহে। তাইক দেখি মই মনৰ গোপন কথা বিচাৰি পালোঁ। যশোৱাৰ গাত এনে নৈৰ টো নাই। তাই আলিয়ে ঘেৰা ঠাইৰ পানীহে।

এৰা, এই বান্ধ নথকা পানীৰ টোৱে মোক উটাই লৈ গৈছিল। নিজম ৰাতি এটা ছায়ামূৰ্তিয়ে ইমান সহজে মোক ধৰা দিবহি বুলি মই ভবাই নাছিলোঁ। মাজনিশালৈকে মোৰ টোপনি অহা নাছিল। লাহেলাহে সাপৰ দৰে মোক সেই ছায়ামূৰ্তিয়ে মেৰিয়াই ধৰিছিল। আমি অন্ধকাৰৰপৰা আৰু অন্ধকাৰৰ মাজত হেৰাই গৈছিলোঁ।

মোক অনুতাপে আমনি দিয়া নাছিল। মই ভাবিছিলোঁ, বিলৰ বুকুখন ভাল পোৱাৰ দৰে মই যশোৱাক ভাল পাওঁ যদিও তাই বিলৰ বুকুখনৰ দৰে শীতল, তাই আকোৱালিতো নিধৰ। কিন্তু ভানু কান্ধুলিজনৰ নিচিনা। তাইহে এৰিব নোৱাৰা এটা নিচা, কান্ধুলিজনৰ টো বা ভৰ বাৰিষাৰ বান।

এঘাৰ

ইশ্বাদৰ চোৰাংচোৰা কেইটাই গোলাম আলিৰ এই কেইদিনৰ খবৰো তাক জনালেহি। গোলাম বহি থকা নাই। সিও স্থিলঙত আছিল। তাকো বিমোচন মহালীৰ বাসভৱনত। সি এতিয়াও স্থিলং বা গুৱাহাটীত আছে।

কথাটো সঁচা। ‘ছয় নম্বৰ’ কালীন্দ্রই তাক স্থিলঙতো দেখা পাইছিল, গুৱাহাটীতো দেখা পাইছিল। সেয়েহে মুকুন্দ এই পৰ্যন্ত ঘূৰি নহা দেখি ইশ্বাদৰ চিন্তা হ’ল। তাৰ মতে বহিৰ আৰু কালীন্দ্র তাৰ লগত থাকি যাব লাগিছিল। কাৰণ গোলাম আলিৰ মানুহে তাক খতম কৰি দিব পাৰে। সেইবাবে ইশ্বাদে সিহঁতক টান কথা শুনালে।

চাৰি দিন পাৰ হল। মুকুন্দ নাছিল। ইশ্বাদৰ সন্দেহ বাঢ়িল। সি গুৰুমৎ সিঙলৈ ফোন কৰিলে। গুৰুমতে মুকুন্দক ভানু শৰ্মাৰ লগত গুৱাহাটীলৈ যোৱা বুলি ক’লে। ভানু শৰ্মালৈ ফোন কৰা হ’ল। ফোনটো বাজি থাকিল, কেনেও নখৰিলে। অৰ্থাৎ ভানু শৰ্মাৰ ঘৰত কোনো নাই। ইতিমধ্যে ইশ্বাদৰ হৈ গুৱাহাটীত গোয়েন্দাগিৰি কৰা মানুহ দুটাই জনালেহি যে মুকুন্দৰ বাবে চিন্তাৰ কাৰণ নাই। মুকুন্দ দুদিন গুৱাহাটীত থাকি আকৌ স্থিলঙলৈ গ’লগৈ। ভানু শৰ্মা অনবৰত তাৰ লগত। কাম শেষ হলেই গুৰুমৎ সিঙে তাক নিজৰ পাড়ীত পঠাই দিব।

ইশ্বাদৰ চিন্তা কমিল। সি মুকুন্দৰপৰাও ফোনত উত্তৰ পালে। মুকুন্দই জনালে যে সি ঘূৰি অহাৰ দিনটো এতিয়াও ঠিক হোৱা নাই। ভয়ৰ কোনো কাৰণ নাই বুলি সি ইশ্বাদক দুবাৰমান ক’লে।

ইশ্বাদে যে নিৰ্ভয়ে কাম চলাই যাব পাৰিব বাতৰি ককতেই তাৰ ইঙ্গিত দিলে। গুৱাহাটীৰপৰা প্ৰকাশিত একমাত্ৰ অসমীয়া দৈনিক কাকতখনে মন্ত্ৰীস ভাৰ আচল সংকটো পাৰ হোৱাৰ খবৰটো এনেকৈ পৰিবেশন কৰিলে:

মুখ্যমন্ত্ৰীৰ প্ৰতি অকুণ্ঠ সমৰ্থন

শ্বিলং আজি শাসক দলৰ বিধায়কসকলৰ সভাত মুখ্যমন্ত্ৰীৰ প্ৰতি পুনৰ আস্থা স্থাপনৰ প্ৰস্তাৱটো সৰ্বসন্মতিক্ৰমে বিপুল হৰ্ষধ্বনিৰে গৃহীত হয়। উল্লেখযোগ্য যে শ্ৰীপৰীক্ষিত হাজৰিকাকে ধৰি বিসম্বাদীসকলৰ মাথোন তিনিজন সদস্যহে সভাত উপস্থিত আছিল। মুখ্যমন্ত্ৰী ই বিধায়কসকলক ধন্যবাদ জনাই কয় যে সংসদী গণতন্ত্ৰক বিপথে পৰিচালিত কৰা ব্যক্তিসকলক আৰু দলৰ অনুশাসনহীনতাক প্ৰশ্নয় নিদি অসমৰ দলীয় কৰ্মী আৰু বিধায়কসকলে এটা সুস্থ নিদৰ্শন দাঙি ধৰিছে। তেওঁ দুখনমান নতুন আঁচনি কাৰ্যকৰী কৰাৰ ক্ষেত্ৰত বিধায়কসকলৰ সক্ৰিয় সহযোগিতা বিচাৰে। মুখ্যমন্ত্ৰীজনাই জানিবলৈ দিয়ে যে এখন আঁচনিৰ উদ্দেশ্য হ'ব চাহ শ্ৰমিকশ্ৰেণীৰ সমাজ সংস্কৃতিৰ বিকাশ সাধন কৰা

গুৱাহাটীৰপৰা প্ৰকাশিত দৈনিক বাতৰিকাকত দুখন ইৰ্ষাদহঁতৰ চহৰৰ মানুহে আবেলিহে পায়। ইৰ্ষাদে আবেলি গোনা আৰু হামিদক সচৰাচৰ দিহা পৰামৰ্শ দিয়া সময়তে এই বিশেষ বাতৰি থকা দৈনিকখন তাৰ হাতত পৰিল। প্ৰথম পৃষ্ঠাতে শিৰোনামাটো পঢ়ি সি উল্লসিত হৈ পৰিল। সি ততাতৈয়াকৈ বাতৰিটো পঢ়ি শেষ কৰি আকৌ এবাৰ ধীৰে সুস্থিৰে পঢ়ি আঁতাই গোনাহঁতক ক'লে, “দেউতা, বছিৰআৰু জগনুক আজিয়েই কব লাগিব, কাইলৈৰ বাবে সাজু থাকিবলৈ। উত্তৰ পাৰলৈ জমা থকা গোটেইখিনি মাল যাব। সৰু নাও লৈ আজিয়েই কোনোবা এটাক ধনবৰ চাপৰিলৈ পঠাব লাগিব। কেশৱ মহাজনক খবৰ দিলেই আনবোৰে গম পাই যাব। মুঠতে আমাৰ কাম আজিৰপৰা ফিলি' চলিব। হামিদ, তই কাইলৈ ডুমডুমালৈ টুকত যাব লাগিব। তাতো প্ৰাহকে হাঁহাকাৰ কৰি আছে।”

“হঠাৎ কিয় আগৰ প্লেন বদলালে?”

“বাতৰি কাকত পাই গ'লো। কি পালোঁ জান? এটা দুৰ্দান্ত খবৰ। মোৰো টকাবোৰ ঠিক জেগাতে পৰিল। শুইতৰ মুকুন্দ কম বস্তু নহ'ল।”

বাতৰি কাকতখন হাতত লৈ অলক ফুকন বশিষ্ঠ শৰ্মাৰ ওচৰ পালেহি। বাতৰি শুনাৰ পিছত বশিষ্ঠ শৰ্মাই ক'লে, “ভেনেহলৈ অলক, মোৰ অৰিভিনেল প্লেনটো কিমান কাৰেক্ট আছিল ভাবি চোৱা।”

বিজয়োল্লাসেৰে মুকুন্দ পালেহি। তাৰ এতিয়া সকলোৰে আগত এটা নিঃসংকোচ ভাৱ। তাৰ আত্মপ্ৰত্যয়ো বাটিল। সি এটা আগতীয়া খবৰ দিলে। দুই এদিনৰ ভিতৰতে হেনো মন্ত্ৰীস ভাত সাল সলনি ঘটিব। এই খবৰে ইশ্বাদক অধিক উল্লসিত কৰিলে। সি ক'লে, “মুকুন্দ, তুমি সঁচাকৈয়ে চাবাইছ পোৱা উচিত। কিন্তু এনে এটা ভাল দিনত মোৰ যিমান ভাল লাগিব লাগিছিল, সিমান ভাল লগা নাই।”

“কিয় ?”

“প্ৰেচাৰ চোৱালোঁ। বেছি বাটিছে। হাৰ্টৰ অৱস্থা ভাল নহয়।”

“সাৱধানে আছে নহয় ?”

“আছোঁ। ড্ৰিঙ্কচৰ ভিতৰত কেৱল বিয়েৰ। কেৱল সৰু সৰু মাছ আৰু মুৰ্গী খাবলৈহে ডাক্তৰে কৈছে।”

“এইটো বয়সত এইবোৰ থাকেই। ইমান চিন্তা নকৰিব।”

“চিন্তাৰ কথাই, মুকুন্দ। মই সহজে দমি যোৱা মানুহ নহয়।

মই খুব দুৰ্বল।”

‘তেনেহলে ৰেষ্ট লওক। চিন্তা ভাৱনা দূৰ কৰক।’

“এৰা ঠিকেই কৈছ। আজিহে ভাবিচোঁ, মই সঁচাকৈয়ে ৰেষ্ট লব পাৰিম, চিন্তা নকৰাকৈ থাকিব পাৰিম। কাৰণ তুমি আছ। মোৰ বিশ্বাস, মই একো নেভাবিলেও তুমি আমাৰ কামবোৰ চলাই যাব পাৰিবা।”

মুকুন্দই ইশ্বাদলৈ চালে। এৰা, দুৰ্দাস্ত মানুহটো এতিয়া আগৰ দৰে তজ্জবজীয়া হৈ থকা নাই। মুখখন শেঠা পৰিছে। গলৰ মণ্ডহখিনি আগৰদৰে আটিল নহয়। চকুৰ চাবনিত আগৰ শক্তি নাই।

কেবাদিনৰ মূৰত দেখি মুকুন্দই অনুমান কৰিলে যে ইশ্বাদৰ স্বাস্থ্যৰ অৱনতি ঘটাৰ কাৰণ হয়তো তাৰ এই কেইদিনৰ অত্যধিক অসংযমী জীৱন। সি জানে হতাশ হলে নাইবা চিন্তা ভাৱনা বেছি হলে ইশ্বাদে অত্যধিক সুৰাপান কৰে আৰু নগৰৰ উপকণ্ঠতপোহপাল দি থকা তিবোতাকেইজনীৰ জৰিয়তে মনটো বাসনাৰে পৰিপূৰ্ণ কৰি ৰাখিব খোজে। কিন্তু ইশ্বাদৰ শেষৰ কথা কেইটাৰপৰা তাৰ অনুমান ভুল বুলি প্ৰমাণিত হ'ল। ইশ্বাদৰ দৰে মানুহৰ এনে ব্যাধি হবই। এদিন শুাবো

হ'ব। এই ব্যাধিয়ে গুৰিতে হল এটা অসুস্থ অভিলাষী মন, প্ৰাচুৰ্য্য, ব্যক্ততা আৰু বিলাস। সি ভাবি পালে।

“মই ভাবিছোঁ, আৰু এসপ্তাহৰ পিছত কলিকতালৈ যাম। তুমিও যাব লাগিব। ডাক্তৰ প্ৰতাপ বেনাৰ্জি হেনো এইবোৰ বেমাৰৰ ডাঙৰ এক্সপাৰ্ট।”

“ইয়াত নেদেখুৱায় কিয় ? কলেজত ডাক্তৰ ছুএগ আছে।”

“নেদেখুৱাওঁ। কাৰণ মোৰ এই বেমাৰ দুটাৰ কথা বহুতে জানি প্ৰেমাৰ। শত্ৰুৱে লাই পাব। মই কণ্ট'ল কৰি থকা মানুহবোৰেও মৌলৈ ভয় নকৰা হ'ব পাৰে। অৱশ্যে তোমাৰ কথা সুকীয়া। হামিদ আৰু গোণাক মোৰ বেমাৰৰ কথা কোৱা নাই।”

“যদি কলিকতাত দেখুৱাব খোজে, তেনেহলে আৰু এমাহ বাট চাব লাগিব ক্ষমতাবান নেতাখিনিক আপুনি দানীমানী পুৰুষ বুলি সদৰী কৰি আহিছোঁ। অলপতে শ্ৰীকান্ত মহন্ত এটা দল লৈ ইয়ালৈ আহিব। চাহ বনুৱাৰ মাজলৈকো যাব। সিহঁতৰ বাবে নতুন আঁচনি এখন মুকলি কৰিব। আপুনি আৰু দশানন যাদবে তেওঁলোকক তুষ্ট কৰি ৰাখিব। এয়ে বিমোচন মহালীৰ কাৰণে কাল হ'ব। ইয়াৰ নামেই পলিটিস্ক।”

“বুজিলোঁ। আচল উদ্দেশ্য আন কিবা। মানে আমি

“আপোনালোক পুৰা চৰকাৰৰ মানুহ হৈ পৰিব। টকাতো আগতেও আছিল। এতিয়া সন্মান আৰু প্ৰতিপত্তি।”

“ঠিক আছে, নেযাওঁ।”

কোৱাৰ লগে লগে মুকুন্দৰ চকুত ভবিষ্যতৰ স্বপ্ন এটাই নিটোল হৈ দেখা দিলে। মজদুৰ নেতা, বহু কেইযোৰ হাতৰ প্ৰণাম, যশ প্ৰতিপত্তি, ক্ষমতাৰ গাদী।

সি ঘৰলৈ খুব সংকোচ মনেৰে আহিল। সি ভাবিলে,— ভানুৱে তৈয়াৰ কৰা অভিনাটকীয় নাটকৰ মঞ্চখন এৰি আহি এতিয়া সি আগৰ দৰে যশোৱাৰ মুখলৈ চাব পাৰিবনে? তাৰ যে কাঙ্ক্ষলিজনীয়া নিয়ম, সংস্কাৰ আৰু পাপবোধ খন্তেকীয়া মধুময় দুৰ্বলতাই নিঃশেষ কৰি পেলালে। সি এতিয়া মনটো ডাঠ কৰিলে। সি আকৌ ভাবিলেঃ সি এতিয়া সংসাৰ ধৰ্ম পালনৰ বাবেহে বাচি আছে, শুচিতাবে সংসাৰ সুখী হোৱাৰ বাবে বাচি থকা নাই। কিন্তু সি বাচি আছে আৰু

বাচি থকাৰ অৰ্থ বিচাৰি পাইছে দুটা বস্তুৰ কাৰণে। সম্ভোগৰ পূৰ্ণ প্ৰতিশ্ৰুতি থকা বৈশ্বিক ঐশ্বৰ্য্য আৰু সামাজিক প্ৰতিপত্তি।

মাত্ৰ এতিয়া তাক এটা শক্তি লাগে। সেয়ে হ'ল পঢ়াশুনা। সি স্থিৰ কৰিলে যে সি আহৰি পালেই ঘৰলৈ আহিব, অনবৰত তাৰ ঘৰত পঢ়াশুনা জনা ল'ৰা এটা থাকিব, সি তাক পঢ়াশুনা শিকাব, বাকীখিনি সময় যশোৱাৰ যিমান মৰম যাচিব পাৰি সিমান মৰম যাচিবলৈ চেষ্টা কৰি তাৰ প্ৰণয়ৰ জীৱন বজাই ৰাখিব।

এই আঁচনি লোৱাৰ পিছত তাৰ মনৰ উভয় সংকট নাইকীয়া হ'ল। পৰিস্থিতিয়ে পাৰিবাৰিক ক্ষেত্ৰত তাক প্ৰথমবাৰৰ বাবে কপট কৰি তুলিলে। সি নিঃসংকোচভাৱে নিজ ঘৰৰ কলিং বেল টিপিলে। যশোৱাই দুৱাৰ খুলি দিয়াৰ আগতে ঘৰৰ আনটো অংশৰ দুৱাৰ খুলি গোনো ওলাই আহিল আৰু তাক সাবট মাৰি ধৰি ক'লে, “চাবাইছ বেটা। এই কেইদিন গৈ চৰকাৰৰ ভিতৰুৱা খবৰো গম পাই গলি। তই চহৰত ভৰি দিয়েই কথাটো কৈছিলি!”

“কি কথা?”

“মন্ত্ৰীৰ অদল বদল।”

“হ'ল নেকি?”

“হ'ল। ৰেডিঅ'ত দিছে। আমাৰ বিমোচনৰ ফালে টেকেলি কাটি। এতিয়া বিনোদ টেৱাৰী শ্ৰম মন্ত্ৰীও, বিমোচন মহালীয়ে পালে কাৰাগাৰ, ৰেচম আৰু বয়ন শিল্প। মানে ”

মুকুন্দই নিজকে বুজিব নোৱাৰা হ'ল। সি ভাবিবই পৰা নাছিল যে সি ইমান সহজে নিজক স্বামী ৰূপে হিচাপে খুৱাই লব পাৰিব। যশোৱাক তাৰ আগৰ দৰেই ভাল লাগিল। ইয়ো এটা আচৰিত কথা। কেবাদিনৰ মূৰত ৰঞ্জু আৰু চানুৰক দেখি তাৰ মনটো শাঁত পৰিল। সি যশোৱাক খুৰ স্বাভাৱিকভাৱে ঘৰুৱা কথাবোৰ কব পাৰিলে। তাৰ ডাঙ হ'ল, স্থিৰলং গুৱাহাটীত থকা দিনকেইটাৰ ঘটনাবোৰ যেন আচল ঘটনা নহয়। সপোনৰ স্মৃতিহে। তাৰ মনৰ পৰা ডানু এতিয়া বহু

নিলগত। তাৰ গাত যেন হঠাতে ফাণ্ডনৰ ফাকুগুডি লাগিছিল। এজাক বৰবুণে হঠাৎ বেন ফাকুগুডিখিনি ধুৱাই লৈ গ'ল। এতিয়া সি সম্পূৰ্ণ নিকা।

সি শুৱাহাটী আৰু শ্বিলঙলৈ গৈ কি কৰিলেগৈ তাকে জানিবলৈ যশোৱাৰ খুব আগ্ৰহ। তাইৰ কথাৰপৰাই সি বুজি পালে। সি খুব চমুকৈ ক'লে, "ইশ্বাদৰ বৰ জুলুম হৈছিল। বিপক্ষৰপৰা। এই কাৰণেই অলপ বৰ গছৰ শুৰিত পানী ঢালি আহিলোঁ। কামটো সহজ নাছিল। এতিয়া চব ঠিকহৈ গ'ল। বুইছ, যশো, দুনিয়াখন মুঠতে টকাৰ বশ। আগতে কথাটো জনা নাছিলোঁ। এতিয়া মই, ইশ্বাদ, গোনা, হামিদ চব নিষ্কণ্টক। ইশ্বাদৰ টকাখিনিকে লেনদেন কৰিবলৈ পাই মোৰ দুনিয়াখনক জয় কৰা যেন লাগিল।"

ইয়াকে শুনি যশোৱাই কৌতুহল দমাব পাৰিলেনে নাই মুকুন্দই ধৰিব নোৱাৰিলে। তাই ঘৰুৱা কথা কবলৈ লাগিল। ঘৰখনেই তাইৰ জগত। এইখন জগতত গুৰুমৎ সিং, শ্ৰীকান্ত মহন্ত, দশানন যাদব বা ভানু শৰ্মাৰ অস্তিত্ব নাই। পাপৰ পৃথিবীখনৰ পাকচক্ৰ নেজানে কাৰণেই তাই পৰিয়ালৰ অধিকত্ৰী হৈ ইমান সুখী। সি ভাবি পালে যে সুখী হবলৈ যশোৱাৰ দৰে সৰল মন এটা লাগে কিন্তু সকলো মানুহে তাইৰ দৰে সৰল হব নোৱাৰে। লেঠা এইখিনিতেই।

ইতিমধ্যে যশোৱাই ঘৰখনৰ সাল-সলনি কৰিলে। মুকুন্দই ইমান দিনে লক্ষ্যই কৰা নাছিল। সি সাল সলনিখিনিৰ লগত যশোৱাৰ স্বভাৱৰ যথেষ্ট মিল দেখা পালে। এটা কোঠাত থাপনাৰ ওচৰত অনবৰত এগছি বস্তি জ্বলি থাকিল। তাত ধূপ-ধূনাও জ্বলি থাকিল।

ঘৰৰ আগত এখন ফুলনি হল। তাত ডালিয়া, ক্ৰিচেনথেমাম আদি ফুল পোৱা নগল। যশোৱাৰ ফুলনিখনে অতীতক সোঁৱৰাৰহে সুবিধা দিলে। এই ফুলনিত ফুলিল কেবাবিধো কাকুলিজনাত দেখা ফুলঃ গিলাচ ফুল, কথনা, জবা, খৰিকা জাই, যুতি আৰু তগৰ। চৌহদৰ তিনিফুট ওখ ইটাৰ দেৱালৰ কিনাৰে কিনাৰে আকৌ তিতা ফুলৰ শাৰী।

মুকুন্দ এইবোৰ লক্ষ্যই কৰা নাছিল। নিজৰ প্ৰয়োজনতে যশোৱাৰ মতি গতি লক্ষ্য কৰিবলগীয়া হোৱাত তাৰ এইবোৰ বস্তু চকুত পৰিল। সি তাইৰ শলাগ ললে। তাই ক'লে "অনুপক আমাৰ তাৰপৰা কেতেকী এজোপা উঁঘালি আনিবলৈ কেহেঁ।" সোঁ চুকত লগাব লাগিব। বাওঁ চুকত এজোপা আমলখী লগাম।"

মুকুন্দ মনত দুটা প্ৰশ্নৰ উদয় হল আৰু প্ৰশ্ন দুটাৰ আনুমানিক উত্তৰ দুটাও সি প্ৰস্তুত কৰিলে। কোন এই অনুপ? অনুপে আমাৰ তাৰপৰা কেতেকী এজোপা আনিব। আমাৰ তাৰপৰা মানে কি? ইয়াৰ উত্তৰ এয়ে হব যে যশোৱাৰ ওচৰলৈ সঘনে অহা মানুহটো কাঙ্ক্ষাজানৰ।

অনুপক চিনি পোৱাৰ নিচিনা ভাৱ এটা দেখুৱাই মুকুন্দই যশোৱাৰ আনবোৰ কথা শুনি গ'ল, “এই ঠাইডোখৰ ইমান বঢ়িয়া! পাছফালে বৰনৈ! উত্তৰ দক্ষিণাকৈ সদায় জিৰ জিৰ বতাহ আগত ইমান কেইটা ধুনীয়া ধুনীয়া ঘৰ! তোমাৰ টকা গোট খালে আকৌ ঘৰ সাজিব নেলাগে, এইটোকে কিনি লবা। ঘৰটোলৈ মোৰ বৰ মোহ হৈছে। দেউতাই কৈছে বোলে ঘৰটো মালিকে বেচিব।”

ইয়াকে শুনি মুকুন্দৰ যশোৱালৈ পুতৌহে উপজিল। তাৰ নিজক নিজে কথা কোৱা অভ্যাসটোৱে যশোৱাৰ আগতে উক দিলে। সি অস্পষ্ট উচ্চাৰণেৰে ক'লে “চাচোন, মুকুন্দ, এইজনী কেনে আঁজলী। নিজৰ গিৰিয়েককে চিনি নেপায়। তাৰ হাতত আজি ইমান টকা যে এনেকুৱা এটা ঘৰ একো বস্তু নহয়। মই এদিনতে একে কোবে এনেকুৱা দুই তিনিটা ঘৰ কিনি লব পাৰোঁ। যশোৱা তই ভেলেঙী, তই যে নিষ্পাপ, সেই বাবে তোক ঈৰ্ষাও কৰোঁ। ঘৃণাও কৰোঁ। মই আৰু কাঙ্ক্ষাজনীয়া মনটো ঘূৰাই নেপাম।”

যশোৱাই তাৰ মুখৰ ফালে ভেবা লাগি চাই বল। তাৰ গুণগুণনি বন্ধ হোৱাৰ পিছত তাই তাৰ চকিৰ পাছত ফালে থিয় হৈ ক'লে, “বোলোঁ কি মন্ত্ৰ মাতিছা?”

চোৰাং কাৰবাৰীৰ উপস্থিত বুদ্ধি প্ৰখৰ। সি ক'লে, “অলপ অংক কৰিলোঁ। মুখে মুখে। টকাৰ হিচাব মিলালোঁ। বাৰু, যশো সৌ ড্ৰেয়ৰটো খুলি ফলিঅ' বেগটো আনচোন।”

সি ফলিঅ' বেগটোৰ গৰ্ভৰপৰা পাঁচটা নোটৰ বান্দি উলিয়াই তাইৰ হাতত দি ক'লে, “বিছ হেজাৰ আছে। আগৰ ঠাইতে ৰাখি থ।”

তাৰ সুকীয়া এটা গডবেজ কোম্পানীৰ আলমাৰি আছে। এই আলমাৰিটো বেংকত থকা লকাৰবোৰৰ নিচিনা। তাত সি কি বস্তু থয় যশোৱাই একো ভূ নেপায়।

এতিয়া তাৰ উপাৰ্জন-ক্ৰমতাৰ ইস্তিত দিবলৈকে তাইৰ হাতত বিছ হেজাৰ টকা দিয়াত তাই উচ্ছসিত হৈ ক'লে, “ইমানবোৰ টকা! একলগে!! ক'ত পালা?”

সি খুব স্বাভাৱিকভাৱে ক'লে, “এঠাইলৈ মকামিলা কৰিবলৈ মোক পঠালে ইশ্বাদে মোক যিখিনি টকা দিয়ে, তাৰে বাকী থকা টকাখিনি তাক ঘূৰাই দিব নেলাগে। ইহঁতৰ মানত বিছ ত্ৰিছ হেজাৰ টকা মাথোন হাতৰ মলি।”

“তেনেহলে এইঘৰটো কি নি লোৱা।”

“ৰ'বিচোন। সময় আছে। গোটেই জীৱনটোৱেই দেখোন পৰি আছে।

“কোনো কোনোৱে কয় বোলে টকা বেংকত থোৱা ভাল। হৰণ-ভগনৰ ভয় নাই।”

“আঁকৰী, তই বহুত কথাৰ ভূ নেপাৱ। আমাৰ নিচিনা মানুহে 'বেংকত টকা থ'ব নেপায় নহয়।”

“কিয় ?”

“কাৰণ, দুনিয়াখন তই ভবাৰ দৰে সৰল নহয়।।”

এনেকৈ প্ৰশ্নটোৰপৰা এৰাই যাব খুজি মুকুন্দই বাটৰ ফালে চাই দেখিলে যে দুৰৈৰপৰা বেচ ৰূপহী যেন লগা মানুহজনী আন কোনো নহয় গোনাৰ মাক কনকাহে। অথচ গোনা তাতকৈ তিনি বছৰ সৰু। এই বয়সতো মানুহজনী দেখনিয়াৰ সুস্বাস্থ্যৰ এটা সুকীয়া ৰূপ আছে কাৰণেই।

এই ভৰ দুপৰীয়া মানুহজনী কৰপৰা ওলালহি ? কনকাই নিচেই পুৱাতে উঠি বৰনৈত সুৰুয উঠা চায় আৰু ফুল বোটলে। পিছত গা-পা ধুই যশোবাৰ সৈতে যশোবাৰ গোসাঁই ঘৰত একে লগে নাম গায়। ৰঞ্জু আৰু চানুৰ স্কুললৈ যোৱাৰ পিছত দুয়োজনী বজাৰ কৰিবলৈ যায়। সময় থাকিলে মেডিকেল কলেজৰ ওচৰৰ হৰেকৃষ্ণ দেৱস্থানো দৰ্শন কৰিবলৈ যায়। দিনৰ এঘাৰমান বজাৰ পৰা দুয়োজনী ৰন্ধা বঢ়াৰ কামত ব্যস্ত হৈ পৰে। কিন্তু এতিয়া ভৰ দুপৰীয়া কনকা অকলে অকলে ক'ৰবাৰপৰা অহা দেখি মুকুন্দ আচৰিত হ'ল। তাইৰ সাজপাৰো সুকীয়া। গাভৰু ছোৱালীৰ সাজপাৰৰ দৰে।

তাই বাৰাণ্ডাত ভৰি দিয়াৰ লগে লগে সি ক'লে, “খুড়ীক দেখোন আজি অবতৰত বিছৱতী যেন লাগিছে। ক'ৰপৰা আহিল ?”

কনকাই খিতাতে উস্তৰ নিদিলে। ওচৰৰে চকিখনত বহি ক'লে, “ইয়াৰ বহুত কথা, বোপাই। দেউতাৰ মুখে শুনিবলৈ বোলে খুনৰ গোচৰ এটাত

গুৱাহাটীৰপৰা অহা উকীল এজনে জাৰা কৰিব। খুব ডাঙৰ উকীল হেনো। তেওঁকে চাবলৈ গ'লোঁ।”

অকস্মাতে মুকুন্দৰ এটা আখ্যান মনত পৰি গ'ল। সেয়েহে সি সুধিলে, “কোন উকীল।” কনকাই লাহে লাহে ক'লে, “হৰি প্ৰসাদ ভূঞা।”

সি কনকালৈ চালে। তাই পাট গাভৰুৰ দৰে বঙা ছিঙা পৰি গ'ল। পীৰিত্তিৰ ৰীতি দেখি মুকুন্দৰ মনটো অজানিতে কোমল হৈ পৰিল। কনকাৰ সেই বৈধব্যক উলাই কৰা যৌৱনৰ আখ্যানটো তাৰ মনত পৰিল। সি যি জানিব লাগে সকলো জানি গ'ল। তথাপি সি কৌতুহল দমাব নোৱাৰি সুধিলে, “তেখেতক আপুনি চিনি পায়?” তাই ভাৱত বিভোল হৈ নিজে নিজে কোৱাৰ দৰে কৈ গ'ল, “এসময়ত সেই চুঙীত থকা কালত, দেখিছিলোঁ। বিপ্লৱী আছিল। এতিয়া ডাঙৰ মানুহ। মোটা হৈছে। মূৰত চুলি খুব কম। চুলি পকিছেও। খুব বয়সীয়া হৈছে। বোধকৰো এতিয়া শহৰ হৈছে। ককাক হৈছে। সময়ৰ যে কি খেলা।”

“আপোনাক চিনি পালে?”

“তেখেতক জানো চিনি পাওঁ বুলি কৈছিলোঁ? চিনি পোৱা হেঁতেনো নাম নজনা হ'লে ধৰিব নোৱাৰিলোঁহেতেন। আৰু ময়োতো বুঢ়ী হৈছোঁ।”

অতীতৰ সোঁৱৰণে দুখ দিব বুলিয়েই মুকুন্দই কনকাক আৰু একো নুসুধিলে। সি আকৌ নিজক নিজে মনে মনে ক'লে “মুকুন্দ, আৰু একো নুসুধিবি। এওঁক সোঁৱৰণেৰে মধুৰ অতীতক জীয়াই ৰাখিবলৈ যেন ভগবানে শক্তি দিয়ক।”

সি কথাটো লুটিয়ালে। অনুপৰ কথা ওলাল। অনুপ কলিতা ৰঞ্জু আৰু চানুৰৰ ঘৰুৱা শিক্ষক। সি সুৰেণ উকীলৰ চৌহদৰ জুপুৰী এটাত থাকি আইন পঢ়ে। তাৰ মুখেই কনকাই হৰিপ্ৰসাদ ভূঞা গুৱাহাটীৰপৰা আহিব বুলি শুনিছিল।

অনুপৰ এয়ে একমাত্ৰ পৰিচয় নহয়। সি কাম্বুলিজনীয়া। তাৰ ঘৰ কঁহুৰা মুখত। মুকুন্দৰ নিজৰ গাঁৱৰ ল'ৰা। দেউতাকেই তাক ল'ৰাহাল পঢ়ুৱাবলৈ যোগাৰ কৰি দিছিল।

ইয়াকে শুনি মুকুন্দ অস্থিৰ হৈ পৰিল। ৰঞ্জু আৰু চানুৰক কোনোবাই পঢ়ুৱাই বুলিহে কনকা-যশোৱাই কৰা কোৱাকুই সি শুনিছিল। কিন্তু সি যে কঁহুৰামুখৰ ল'ৰা এই কথা সিহঁতে ঘূণাৰেও উল্লেখ কৰা নাছিল।

ওপজা ঠাইখনলৈ তাৰ বহুত দিনৰ মুৰত মনত পৰিল। সি বিভোল হৈ পৰিল। সোঁৱৰণবোৰে তাক জুমুৰি দি ধৰিলে। কান্ধুলিজান অঞ্চলৰ এতিয়াৰ সকলো কথা জানিবলৈ তাৰ মনটো ব্যাকুল হৈ পৰিল। ছমাহ ঘৰুৱা শিক্ষক হৈ থকা আৰু এতিয়ালৈ দেখাদেখি নোহোৱা সেই অনুপ নামৰ ডেকা ল'ৰাটো তাৰ মনত দেৱদূত যেন লাগিল।

কনকা ভিতৰলৈ সোমাই গৈ যশোৱাৰ লগত ঘৰুৱা কথা পতাৰ লাগিলগৈ। মুকুন্দই নিজৰ লগত নিজে কথা পাতিলেঃ এৰা মুকুন্দ, তই আগতেই অনুপক লগ পাব লাগিছিল। সি যে ল'ৰা পঢ়ুৱাৰ সময়ত তই ঘৰত নেথাকই। শোৱালপৰা উঠাৰ পিছতেই তোৰ ধান্দা বেলেগ হয়। পুৱাতে ওলাই গৈ ৰাতিহে আহ। ধিক তোৰ কুটিল জীৱন ধিক তোৰ জিৰণি নোপোৱা জীৱন। জীৱনত কি টকা ঘটাব বাবে টনা আজোৰাত বাদে আন কিবা সুন্দৰ বস্তু নাই? কিন্তু তোৰ এৰি অহা কান্ধুলিজানত কিজানি দুৰন্ত হাবিয়াস নাই, তাত কিজানি কুটিলতা আৰু নিষ্ঠুৰতাই মানুহক গ্ৰাস কৰিব পৰা নাই। আজি কেবা মাহৰ মুৰত দিনৰ ভাগত ঘৰত আছে। মোক এটা সহজ সৰল গৃহস্থ যেন লাগিছে। কিন্তু মোৰ দৰে চোৰাং কাৰবাৰী এটাৰ সদায় জানো এনেকৈ পৰিয়ালৰ সুখৰ মাজত থাকিবলৈ সময় সুবিধা হব? মোৰ নহয়, গোনাবো নহয়। ইৰ্ষাদ কিজানি

এমাহমানৰ আগতেই ইৰ্ষাদে তাৰ ঘৰত ফোন এটাৰ ব্যবস্থা কৰিছিল। এই ফোনটোৱেই তাৰ বৈৰী। কাৰণ, ফোনটোৱে ইৰ্ষাদৰ নিৰ্দেশ বেছি ততাতৈয়া কৰে।

এতিয়া তাৰ এই নিমগ্ন অৱস্থাত ফোনটো বাজি উঠিল। সিমূৰে ইৰ্ষাদ খাঁ। পোনতে ইৰ্ষাদে তাক এটা সুখৰ দিলেঃ ছদিনৰ পিছত অৰ্থাৎ আগষ্টৰ পহিলা তাৰিখে মুখ্যমন্ত্রী আৰু শ্ৰীকান্ত মহন্ত আহিব। ইৰ্ষাদ আৰু মুকুন্দক তেওঁলোকে লগ পাব পাৰে। খবৰটো “মেচেঞ্জাৰ” যোগে শুকমৎ সিঙে পঠাইছে। তাৰে আলচ কৰিবলৈ কাইলৈ পুৱাতে মুকুন্দ বশিষ্ঠ শৰ্মাৰ ওচৰলৈ যাব।

এইটো মুকুন্দৰেই কৃতিত্ব। তথাপি এই খবৰ পাই সি সিমান উল্লসিত নহ'ল। তাক অনুপক লগ পোৱাৰ চিন্তাই গ্ৰাস কৰি পেলালে। কাইলৈ পুৱা ভাগত তাৰ ক'লেকো যোৱাৰ ইচ্ছা নাই। সেয়েহে সি ক'লে, “মোৰ গাটো ভাল লগা নাই। বশিষ্ঠ শৰ্মাক মোৰ তালৈকে মতাই পঠাম।”

“আহিবনে? শৰ্মাকো হুকুম দিব পৰা হ'লা?”

“অসুখ বুলি ক'ম।”

সি ফোনটো ধলে। তাৰ মনলৈ আকৌ এটা কুটিল বুদ্ধি আহিল। সি অসুখট স্বৰেবে নিজক নিজে ক'লে, “বুইছ, মুকুন, সি ইশ্বাদ মোক ভাৰসা নকৰাকৈ চলিবই নোৱাৰা হ'ল। সি এদিন মোক পাৰ্টনাৰ কৰিবই লাগিব। লেহুকা ন'হবি, মুকুন, তই খিতাপ দেখুৱাব লাগিব। আজিৰ দিনত টকাই সকলো। ইয়াকে যিবোৰে নহয় বুলি কয়, সিহঁতক বিশ্বাস নকৰিব। সিহঁতে টকা ঘটাব নোৱাৰে কাৰণে এনেকৈ কয়।”

পুৱা অনুপৰ বজুহঁতক পঢ়ুৱা নহ'ল। মুকুন্দৰ লগত কথা পাতেতেই সময়খিনি পাল হ'ল।

পাঁচিছ বছৰীয়া চফল ডেকা অনুপে বি-এ পৰীক্ষা ভালকৈ পাছ কৰা সন্মুখেও এম-এ নপটি আইন পঢ়াৰ হেনো এটা উদ্দেশ্য আছে। সি কান্ধুলিজান অঞ্চলৰ কথা কৈ গ'ল। এতিয়া হেনো কান্ধুলিজানলৈ কিছুমান বাছ চলে। দীঘলআটীত এখন বেচৰকাৰী হাইস্কুল হৈছে। বৰনৈৰ কিনাৰে কিনাৰে আগৰ মথাউৰিটো আছে। পিছে ডাঙৰ বানটোৰ পিছত এই মথাউৰিটো বহু দিনৰেপৰা আধাডুখৰীয়া হৈ আছে বাবে কিছু মান ঠাইত বানপানী হয়। অৱশ্যে মথাউৰিটোত মানুহে আশ্রয় লবলৈ সুবিধা পাইছে। বৰনৈ আৰু কান্ধুলিজান সকলো ঠাইতে সমানে নেবাগৰে বাবে সকলোতে সমানে পলস নপৰে। সেই বাবে সকলো ঠাইতে আগৰ দৰে খৰালি সৰিয়হ খেতি নহয়। মানুহবোৰৰো কিছুমান নিঠকুৱা আৰু কিছুমান পেটে-ভাতে-খোৱা বিধৰ। ঠাইখনৰ উন্নতি হোৱা নাই। দুসাজ খাবলৈ নোপোৱা মানুহৰ সংখ্যা বাঢ়িছেহে। মানুহবোৰে এতিয়াও পুৰণিকলীয়া নীতি নিয়ম এৰা নাই। কিছুমানে খেতিত কাৰখানাই বনোৱা সাৰ দিছে যদিও বেছি ভাগ মানুহে নতুন নিয়মেৰে খেতি কৰা বুদ্ধিবোৰ বিশ্বাস কৰা নাই। তাত হাইজা-বসন্ত হলে মানুহে কুকুৰ-শিয়াল মৰাদি মৰে। তাত আধুনিক চিকিৎসাৰ ব্যৱস্থা নাই। মাথোন হাইস্কুলৰ দেওনা পাৰ হব নোৱাৰা, বঙালী কিতাপ পঢ়ি হোমিওপেথিক ডাক্তৰ খৰ্গেশ্বৰ বৰাইহে ল'ৰা-ছোৱালীৰ আৰু পোৱাঁতী তিবোতাৰ অসুখ-বিসুখ ভাল কৰে। টান অসুখত কণপাই বেজে জৰাফুকা কৰে। লচমী মুচিয়াৰণীয়েই হ'ল অঞ্চলটোৰ প্ৰসূতি। হাইজা হ'লে মানুহে প্ৰতিবিধান মানি

চলাৰ সলনি হাইজাৰ দেও খেদিবলৈ বাতি বাটে বাটে নাম-কীৰ্তন কৰি ফুৰে। বৰ আইৰ পৰা বক্ষা পোৱাৰ উপায় হ'ল শীতলাৰ আইনাম।

এতিয়াও কাঙ্কুলিজনত আঠখেলীয়া ভাওনা হয়, বৰ সৰাহ হয়, গৰখীয়া সৰাহ হয়। এতিয়াও হাবিৰ মাজৰ মুকলি ঠাইত গাভৰুৱে জেং বিছ পাতে, ডেকা-ডেকেৰীয়ে মনত পীৰিতিৰ উম লৈ ঘাম মচি মচি নাচে। এতিয়াও কাঙ্কুলি জনত চকু চমকোৱা সোণ ৰূপৰ সোঁত। বৰনৈৰ বালি এতিয়াও কপাহ বগা আৰু বিশাল কাঙ্কুলিজনৰ কাষৰীয়া হাবিত আগৰ দৰেই অলেখ চৰাই। কিন্তু খেতিয়ে আগৰ দৰে শইচ নিদিয়ে। বোপা ককাৰ দিনৰেপৰা পথাৰৰ লখিমীক লালন পালন কৰি আই বসুমতী এতিয়া ভাগৰি পৰিছে। গতিকে কাৰখানাত বনোৱা লোণ-চেনিৰ দৰে লগা সাৰৰ আৱশ্যক হৈছে। তাৰে মৰ্মটো বেছি ভাগ খেতিয়কে বুজা নাই। ন ন জাতৰ অধিক শইচ দিয়া ধান ঘেঁহুৰ মহিমাৰ কথাও খেতিয়ক ৰাইজে বুজ লোৱা নাই। সেয়েহে কাঙ্কুলিজনত কা ক পথাৰ, হোজাই, লক্ষা বা তিতাবৰৰ দৰে সেউজ বিপ্লৱ হোৱা নাই।

সিফালে গএগৰ দন-খৰিয়ালবোৰো কমা নাই। কাঙ্কুলিজনৰ কোনোবা মানুহে নবন্ধোৱা গৰুৰে হাল বোৱা কাৰণে নামঘৰত পৰাচিত হ'ব লাগে। এতিয়াও তাত জাত কুলৰ বিচাৰ প্ৰৱল। এঘাৰ দিনীয়া মাহেকীয়া লৈ কাজিয়া, ভেদাভেদ। হৈ-ধ্বনিয়া' আৰু বামুণ মাতি কাজকৰম কৰা মানুহৰ মাজত অসুখ।

সি অনুপৰপৰা আৰু গম পালে যে তাৰ মোমায়েক মোহোদৰ ঢুকুৱাৰ পিছত এতিয়া ডাঙৰ ছোৱালীজনীয়ে কাবৈমাৰী প্ৰাইমাৰী স্কুলত কাম কৰি ঘৰখন পোহপাল দি আছে। যশোৱাৰ দুইটা ককায়েকে বিয়া কৰালে। এটা মহৰী। 'পৰফুল খুড়া' এতিয়া আলৰ বুঢ়া। চকুত ছানিপৰিছে।

এইবোৰকে শুনি মুকুন্দই এটা হুমুনিয়াহ কাটিলে। তাৰ চকুৰ আগত আজাৰ গছে বেৰি থকা সেই সৰু সৰু গাওঁবোৰ ঘূৰি থাকিবলৈ ধৰিলে। কছৰামুখ, দীঘলআটা, কাৱৈমাৰী, দলৈচুৱা, জলমৈ

মাজনিশা আৱৰ্ত ভবনৰ এটা সুন্দৰ কোঠাত পাঁচজন মানুহ। মুখ্যমন্ত্ৰী, শ্ৰীকান্ত মহন্ত, দশানন যাদৱ, ইৰ্ষাদ খাঁ আৰু মুকুন্দ তেওঁলোকৰ মাজত গোপন

১৮৬/পাতাল ভৈৰৱী

আলোচনা। এই আলোচনাত ইশ্বাদ আৰু মুকুন্দৰ উপস্থিতিয়ে উপায়ুক্তৰপৰা পুলিচ আৰু পৰিদৰ্শকলৈকে জিলাখনৰ সকলো কৰ্মচাৰীকে বুজাই দিলে যে ইশ্বাদৰ কাৰকাৰ সকলোৱে জনা এটা গোপন ৰহস্য হিচাপে চলি থাকিব লাগিব আৰু কোনেও ইয়াক ৰোধ কৰিব নোৱাৰিব। ৰোধ কৰিবলৈ বিচৰা কোনোবা আদৰ্শবান যুৱক বিষয়া ওলালে চৰকাৰেই তাৰ চাকৰী-জীৱন দুৰ্বিসহ কৰি তুলিব।

দিনত তিনিচুকীয়াত মুখ্যমন্ত্ৰীৰ গাড়ীত দশানন যাদবক দেখা গৈছিল। এই খবৰ জিলাখনৰ প্ৰায়বোৰ বিষয়াই পাইছিল। সকলোৱে ইয়াৰ গুপ্ত সত্য উদ্ধাৰ কৰিব পাৰিছিল। সত্যটো হ'ল, দশাননৰ চাৰি পাঁচ বিধ ব্যৱসায়ত কোনো বিষয়াই বিশেষ প্ৰভুত্ব চলাব নোৱাৰিব।

এই মাজনিশা গোপন আলোচনা কৰাৰ সময়তো স্বল্পভাষী মুখ্যমন্ত্ৰীৰ কথাকেইটা সাঁথৰৰ দৰে। তেওঁ ক'লে, “দুদিনৰ পিছত পাঁচজন এম-এল-এ। চাহবাগিছাৰ মাজত সোমাই আমাৰ বিৰুদ্ধে বিষোদগাৰ কৰিব পাৰে। মজদুৰৰ ভোটত উঠা এম এল এ। আপোনালোক তিনিজনক তেওঁলোকৰ ভাৰ দিলোঁ। মানুহ কেইজনক কিপথে যাবলৈ নিদিব। চৈধ্য তাৰিখে চাবুৱাৰ সভাত মই তেওঁলোকক দেখিব লাগিব।”

ইয়াৰ অৰ্থ কোনেও পূৰাকৈ বুজি নেপালে। মাথোন মহন্তই বিমোচন মহালীৰ অনুগামী পাঁচজন চাহ শ্ৰমিকৰ বংশধৰ এম-এল-এৰ নাম দোহাৰিলে। চৈধ্য আগষ্টৰপৰা চাহ শ্ৰমিকৰ বিশেষ উন্নয়ন আঁচনিখন মুখ্যমন্ত্ৰীয়ে চাবুৱাত মুকলি কৰিব। বাগিছাৰ মালিক, মেনেজাৰ আৰু শ্ৰমিক সন্থাৰ পেছাদাৰ কৰ্মীৰ তৎপৰতাত এই সভাখন ডাঙৰ হ'ব বুলি সহজে অনুমান কৰিব পাৰি। তাত এই পাঁচজন এম-এল-এক মুখ্যমন্ত্ৰীয়ে দেখিয়েই তেওঁ বুজি ল'ব যে ইশ্বাদ আৰু দশাননে সিহঁতক চম্ভালিব পাৰিছে।

কিন্তু সিহঁতে বিদ্ৰোহ কৰিব কিয়? এম-এল-এ হৈ সিহঁতে বেচ মজা লুটিছে। সিহঁতৰ হাতত ইমান টকা আৰু সিহঁত ইমান ৰাজসুখত আছে যে সিহঁতে নিজ জাতিভাইৰ দুৰ্দশা দূৰ কৰাৰ কথা ভবা নাই, মাথোন নানা তালি-ভালি দেখুৱাই সিহঁতক হাতত ৰাখিছে। গতিকে চাহ-শ্ৰমিকৰ বিশেষ উন্নয়ন আঁচনিখন উল্লাধন কৰাৰ দিনা এই পাঁচজন এম-এল-এ উপস্থিত নেথাকিব বুলি মুখ্যমন্ত্ৰীয়ে আশঙ্কা কৰিছে কিয়?

মুখ্যমন্ত্রী পুরাই ৰাজধানীলৈ গ'ল। সন্ধিয়া আকাশবাণীয়ে দিয়া বাতৰি এটাইহে মুখ্যমন্ত্ৰীৰ সাঁথৰটো ভাঙিলে। বাতৰিটো অতি সংক্ষিপ্তঃ বিমোচন মহালীয়ে পদত্যাগ কৰাৰ পিছত মুখ্যমন্ত্ৰীয়েই শ্ৰম দপ্তৰৰ ভাৰ লৈছে।

এতিয়া ইশ্বাদ, মুকুন্দ আৰু দশাননৰ গোটেই কথাখিনি পৰিষ্কাৰ হ'ল। মুখ্যমন্ত্ৰীয়ে বিমোচনক বৰ্খাস্ত নকৰি পদত্যাগ কৰিবলৈ বাধ্য কৰোৱালে। সেই বাবেই তাৰ অনুগামী পাঁচজন এম-এল-এ বিদ্রোহী হৈ চাহ শ্ৰমিকৰ মাজত সোমাই মুখ্যমন্ত্ৰীৰ আৰু তেওঁৰ অনুগামী সকলৰ বিপক্ষে জনমত গঢ়ি তুলিব পাৰে। সাধাৰণ নিৰ্বাচনলৈ আৰু ডেৰ বছৰ বাকী।

সন্ধিয়া আকাশবাণীৰ বাতৰি পোৱাৰ আগতেই দশাননে কথাটো জানিলে। সি মাঘেৰিটাৰপৰা আহি ইশ্বাদক লগ ধৰিলেহি। মুকুন্দও ওলালহি। বশিষ্ঠ শৰ্মাকো ফোন কৰা হ'ল। তাক ফোনত পোৱা নগ'ল। সেই বাবেই সকলোৰে বহিৰক প্ৰয়োজন হৈ পৰিল। ৰাতি দহ বজাত বহিৰে বশিষ্ঠ শৰ্মাক জুলেখাৰ ঘৰৰপৰা আনি মৌচম মঞ্জিলত হাজিৰ কৰালে।

অলপ পৰ আলোচনাৰ পিছত সিদ্ধান্ত হল যে বশিষ্ঠ, মুকুন্দ আৰু দশানন শীঘ্ৰে শ্বিলং পাবগৈ লাগিব। পুরাই এচেমৱি হোষ্টেলত এম-এল-এ পাঁচজনক লগ পাব লাগিব। ইশ্বাদ যাব নেলাগে। সি ৰক্তচাপত ভোগা মানুহ।

মুকুন্দ পুনৰ ইশ্বাদৰ টকাৰে দায়িত্ব পালন কৰিবলৈ ওলাল। এইবাৰ লগত অলক ফুকনৰ সলনি বশিষ্ঠ শৰ্মা। সিহঁত দশাননৰ গাভীত যাব। দশাননৰ ড্ৰাইভাৰ মহিমো কালীন্দ্ৰৰ দৰেই দেহৰক্ষী।

সিহঁত পুৱা শ্বিলং পালেগৈ। বশিষ্ঠ শৰ্মাই প্ৰত্যেকটো এম-এল-এক চিনি পায়। সি খবৰ কৰি গম পালে যে বিমোচন মহালীৰ ঘৰৰ পৰা এইমাত্ৰ সেই পাঁচটা এম-এল-এ ঘূৰি আহিছে।

দশাননহঁত এম-এল-এ হোষ্টেলত সোমাল। মৰাণৰ এম-এল-এ কৃষ্ণ তাতীৰ তাতে বাকী চাৰিজনকো পোৱা গ'ল। সিহঁতৰ প্ৰত্যেকেই দশানন যাদবক চিনিপায় কাৰণে মূল উদ্দেশ্যলৈ অহাটো সহজ হৈ পৰিল।

সি ক'লে, “মুখ্যমন্ত্ৰীৰ ইচ্ছা, সংকটৰ সময়ত দলৰ সকলোৰে এক হব লাগে। তাকে আমি জনাবলৈ আহিছোঁ। আপোনালোকৰ ভবিষ্যত হ'ল মজদুৰবোৰহে। সিহঁতৰ মাজত যদি আপোনালোকৰ খুব ভাল সংগঠন নেথাকে,

১৮৮/পাতাল ভৈৰবী

তেনেহলে আপোনালোকৰ বিপদ। নিজৰ সমষ্টিটোক ফাঁকি ফুকা দি আছিল বাবেই বিমোচন মহালীক গাদীৰপৰা আঁতৰোৱাত মুখ্যমন্ত্ৰীৰ গাৰ নোম এডালো নলৰিল।”

এনেতে বশিষ্ঠ শৰ্মাই মাত লগালে, “চাহ মজদুৰৰ মাজত সংগঠনৰ অভাৱ। কিন্তু ইয়াৰ দায়িত্ব আপোনালোকৰ। তাৰ বাবে আপোনালোকৰ পিছত আছোঁ। কি কয়, মুকুন্দ খাওন্দ?”

মুকুন্দই ক’লে “তাৰে বাবে একোটা পূজি গঠন কৰক। আমি সহায় কৰিম।”

ডুলীযাজানৰ এম এল-এ বসন্ত কুৰ্মীয়ে অবশেষত লাহে লাহে ক’লে “ঠিক আছে। আমি মানি লৈছোঁ। আপোনালোকে সহায় কৰিব?”

দশানন যাদবে সুবিধাই পালে। সি ক’লে, “অতি সহজ কথা। বিমোচনৰ লগ নললেই হ’ল। চৈধ্য তাৰিখৰ উদ্বোধনী সভালৈ গ’লেই তেওঁ বুজিব বিমোচন অকলশৰীয়া হ’ল। এতিয়া যাওক সেই সভা পাতিবৰ বাবে আমাৰ লগত লগ লাগকগৈ। তাৰ বাবে খৰচ পৰিব। সেইখিনি টকাও আমি দিবলৈ আহিছোঁ।”

এনেকৈ কোবাৰ লগে লগে মুকুন্দই দুটা নোটৰ বান্দি উলিয়ালে। তাত বিছ হেজাৰ টকা আছিল। দশাননে উলিয়ালে তিনিটা বান্দি। মুঠতে পঞ্চাশ হেজাৰ টকা টেবুলৰ ওপৰত দ’ম বান্দি।

“এতিয়া ইমানেই। আৰু লাগিব। মোলৈ ফোন কৰিলেই হ’ল।” দশাননে গহীনাই কলে।

সিহঁত হতভম্ব হ’ল। কাৰো মুখত মাত নাই। ভালেমান পৰ নিম্মতে থকা দেখি বশিষ্ঠ শৰ্মাই চিগাৰেটৰ পেকেটটো উলিয়াই প্ৰত্যেককে যাচিলে। খন্তেকৰ পিছতে প্ৰত্যেকৰ ওঁঠত গোজা চিগাৰেট কেইটা বশিষ্ঠই জ্বলাই গ’ল। ধোঁৱাৰে কোঠাটো ধূঁৱলী-কুঁৱলী হোৱাৰ পিছত দশাননহঁতে বিদায় ল’লে। এম-এল-এ পাঁচজনে সিহঁতক নম্ৰভাবে আৰু স্বাভাৱিকভাৱে বিদায় দিলে।

উভতিবৰ সময়ত দশানন আৰু মুকুন্দৰ ওঁঠত বিজয়ৰ হাঁহি। বাৰ্ণিহাট পোৱাৰ সময়ত মুকুন্দৰ মনটো শতপুষ্পেৰে মুকুলিত হ’ল। তাৰ মনত পৰিল ভানু শৰ্মালৈ। ইফালে সি জানিলে যে দশাননৰ কাম থকাৰ কাৰণে সিহঁতে গুৱাহাটীত এদিন থাকিব লাগিব।

সি সুধিলে, “শৰ্মা, গৃহিণীক জানো মাত এষাৰ লগাই নেযায়?”

বশিষ্ঠ শৰ্মাই ক’লে, “তেওঁ নাই নহয়। হায়দ্রাবাদলৈ গৈছে। শিশু কল্যাণ সমিতিৰ কিবা চেমিনাৰ আছে।”

দুদিনৰ পিছত ঘৰলৈ আহি মুকুন্দই যশোৱাৰ হাতত আঠ হেজাৰ টকা দিয়াত তাই আগতকৈ আচৰিত হ’ল। তাই সুধিলে, “এইবোৰ ক’ত পালা?” সি মাথোন ক’লে, “মই আগতেই কৈছোঁ নহয়, যশো, ইৰ্ষাদে যিখিনি টকা দিযে তাৰ সি হিচাব নলয়, ঘূৰাই দিলেও ‘ফুঃ লৈ যোৱা বুলি কয়।”

চৈধ্য আগষ্টত যথাসময়ত চাহ শ্ৰমিকৰ উন্নয়ন আঁচনিৰ উদ্বোধনী সভাখন সমাৰোহেৰে পতা হ’ল। মুখ্যমন্ত্ৰীৰ ভালৰ কাৰণেই দশানন, ইৰ্ষাদ আৰু মুকুন্দই সেই সভাত যোগদান নকৰিলে। অভ্যৰ্থনা সমিতিৰ সভাপতি হিচাপে বসন্ত কুৰ্মীয়ে নিজৰ ভাষণৰ এঠাইত ক’লে, “আমাৰ মজদুৰ সমাজৰ উজ্জ্বল ভৱিষ্যতৰ সপোন দেখিছোঁ। মাননীয় মুখ্যমন্ত্ৰীদেৱে অসমীয়া সমাজৰ অঙ্গ হিচাপে মজদুৰ সমাজৰ সদগতি সাধিবলৈ যি সংকল্প লৈছে এই সংকল্পই হ’ল তেখেতৰ দেশপ্ৰেম আৰু দক্ষতাৰ জ্বলন্ত নিদৰ্শন। ”

বাৰ

এনে এটা আৰাম আৰু বিলাসৰ দিন আহিব বুলি মই কাহানিও কল্পনা কৰা নাছিলোঁ। যেতিয়া ভাগ্য ভাল হয় তেতিয়া সকলো চেপ্টাই সফল হয়।

মোৰ জীৱনলৈ এতিয়া শৃঙ্খলা আহিছে। ৰাজনীতি কৰা মানুহৰ সহায়ত চোৰাং কাৰবাৰ বঢ়িয়াকৈ চলিছে। আমাক কোনেও বাধা দিয়া নাই। পুলিচ, আবকাৰী আৰু যানবাহন বিভাগৰ মানুহবোৰ আমাৰ বহুতীয়া হৈছে। মাথোন মাহে মাহে সিহঁতক মৰ্য্যদা অনুসৰি একোটা 'বোনাচ' দি থাকিব লাগে। আৰক্ষী অধীক্ষকক দুহেজাৰ, আবকাৰী অধীক্ষকক ডেৰ হেজাৰ, টাউন দাৰোগাক এহেজাৰ, ডি-টি-অ অফিচৰ এনফ'ৰ্চমেন্ট ইন্সপেক্টৰক চাৰিশ আৰু উপায়ুক্তক উপটৌকন সহ মাজে মাজে চালাম। এই উপটৌকনবোৰ বেলেগ ধৰণৰ। যেনে জাপানী কেমেৰা, থাইলেণ্ডৰ ছাতি, কোৰিয়াৰ কাপোৰ, বিলাতী মদ, কিছুমান ইলেক্ট্ৰনিক সৰঞ্জাম। এবাৰ ডি-চিৰ গান জনা লেঙেৰী ছোৱালীজনীৰ বাবে পিয়ানো এটা দিয়া হৈছিল। শ্ৰীকান্ত মহন্তৰ ভনীয়েকৰ বিয়াত আমি হীৰা খটোৱা সোণৰ হাৰ এডাল দিছিলোঁ। দশানন যাদুৱে এইখন বিয়াৰ সকলো খৰচ বহন কৰিছিল।

এই মানুহবোৰক 'ছাৰ' বোলোঁ নমস্কাৰ কৰোঁ। এয়া নিয়মহে। কিন্তু সিহঁতে আমাৰদৰে চোৰাং কাৰবাৰীক যেনেকৈ পেটে পেটে ভাল নেপায়, আমিও সিহঁতক পেটে পেটে ঘৃণা কৰোঁ। এৰা, ঘৃণাৰ মাজেদিয়েই এই ৰুগীয়া সমাজখন চলিছে। সিহঁতে ঘৃণা কৰে আমাৰ আইনবিৰোধী উপাৰ্জনৰ পন্থাক, আমি ঘৃণা কৰোঁ সিহঁতৰ ভণ্ডামিক, প্ৰঞ্চনাক, দুমুখীয়া কথাবোৰক আৰু ক্ষমতাৰ নিচাক।

এইবোৰ কথা যশোৱাক নকওঁ। অসং কাৰ্য্যত লিপ্ত নহলে এইবোৰ কথা বুজা নেযায়। মোৰ মতে সং মানুহবোৰেও অসং লোকৰ আৰু অসং কাৰ্য্যৰ সকলো খবৰ জনা উচিত। তেহে সমাজখন নিকা হোৱাৰ আশা। যশোৱাই এইবোৰ কি বুজিব? পূজা সেৱা কৰা, ঘৰুৱা কামকাজৰ তদাৰক কৰা, মাজে মাজে অহা

গোসাঁই-স্বামীজী দৈৱজ্ঞক তুষ্ট কৰা আৰু ৰঞ্জু চানুৰৰ ভৱিষ্যত চিন্তা কৰাত বাদে তাইৰ পৃথিৱীখনত অইন আত্মকাল নাই। অথচ মই এতিয়া তাইতকৈ তেনেই সুকীয়া। মই লোভ, মোহ আৰু দম্ভৰ বন্দী। মোৰ স্বভাৱটো পুথিৰ পাতত থকা উপদেশৰ লগত মিলাব নোৱাৰোঁ। এৰা গোনাই কোৱা কথাই ঠিক। একালত লেখা পুথিৰ কথাবোৰ আন এটা কালৰ মানুহৰ বেলিকা খাটিব জানো? চাবুইছ গোনা। তোৰ মাৰো ওস্তাদনী, তয়ো ওস্তাদ। মাক চাই বেটা। তোৰ মাৰৰ বয়সৰ তিৰোতাবোৰক চাইগৈ জীৱন যাত্ৰাই আমুৱালে। কিন্তু তোৰ মাৰে এতিয়াও ডেকা হৰিপ্ৰসাদৰ লগত নিয়ম নমনা পীৰিত্তিৰ ইতিকথা ৰোমছুন কৰে। মই জ্ঞাবোঁ, কনকাইহে আচল জীৱনৰ উইটো বিচাৰি পাইছে। ভালকৈ আনন্দ উচ্ছাসেৰে যদি আমি প্ৰতিটো দিন যাপন কৰোঁ তেনে কৰিবলৈ যাওঁতে যদি আগৰ কথা মনৰপৰা মচি পেলাওঁ আৰু বৰ্তমান ভৱিষ্যতৰ মাজত এখন ওখ বেৰ আজিৰ দিনটোকে জীৱনৰ অতিকৈ আপুৰুগীয়া দিন বুলি ধৰি লওঁ, তেনেহ'লে তেনে কিছুমান দিনৰ সমষ্টিয়েই হ'ব বঞ্চিত জীৱন। কনকাই হয়তো এনে এটা জীৱন বিচাৰিছিল আৰু বিচাৰি আছে। তাই মই কোৱা কিছুমান কথা বুজি পায়। কিন্তু সেইবোৰ কথা যশোৱাই বুজিব নোৱাৰে।

দেশৰ এই ভণ্ডামিৰ কথাবোৰ মই কনকাক কওঁ। তাই নিবিষ্ট মনে ৫ ন। কিন্তু তাই একো অভিমত নিদিয়ে। ভাল কথা। কাৰণ তাই হয়তো সংসাৰখন নিৰপেক্ষ হৈ চায়। একো অভিমত নিদিয়ে কাৰণেই আজিকালি আকৌ মনৰ কথাবোৰ কওঁ মণিকা কাকতীক। ছাবিছ বছৰ বয়সতেই তাইৰ দেহটোৰ দৰে মনটোও ৰেছ পূৰঠ।

ছাবিছ বছৰীয়া, অতি আকৰ্ষণীয় ছোৱালী এজনীৰ লগত মোৰ দৈবক্ৰমে চিনাকি হৈছিল। তাই ডাক্তৰ ঊৰালীৰ চেম্বাৰলৈ আহিছিল। আৰু ময়ো ইশ্বাদৰ বুকুত লোৱা এক্সৰে ফটো কিছুমান লৈ তালৈ গৈছিলোঁ। তেতিয়াই চিনাকি। তাইক লগ নোপোৱা হলে এই বয়সৰ চাকৰি বিচাৰি ঘূৰি ফুৰা বি-এ পাছ ছোৱালীবোৰে সমাজৰ বিষয়ে কি ভাবে আৰু সিহঁতৰ আশা ভাৱসা কেনে বিধৰ এই সম্পৰ্কে মই নজনাকৈ থাকিলোহেঁতেন। মণিকাৰ ছাবিছ বছৰীয়া জীৱনত কিজানি আনে ভু-নোপোৱা বিধৰ কলঙ্ক আছে। কাৰণ তাই কোনোবা পঞ্চায়তৰ সভাপতিৰ লগত চাকৰি বিচাৰি গুৱাহাটীলৈ যায়। গল্প উপন্যাস পঢ়ি ভাল পোৱা

মণিকাক এনেবোৰ কিতাপৰ যোগান ধৰে ওচৰৰে জীপত ঘূৰা ঠিকাদাৰটোৱে। তথাপি তাইৰ চাকৰি নহয়। তাই কয়, “আগতে বৰ গছত হাঁকুটী লগালেই চাকৰি পোৱা গৈছিল। এতিয়া মাত্ৰ টকা লাগে। এল-পি স্কুলৰ মাষ্টৰণী হ’বলৈ এহেজাৰ, কেৰেণী হ’বলৈ দুহেজাৰ। পাঁচ হেজাৰ দিলে আকৌ কেৰাণীৰ ‘বচ’ মানে অফিচাৰ।”

“কিন্তু তুমিটো এজনী বেছ দেখনিয়াৰ ছোৱালী।”

“চাকৰিৰ বাবে লোৱাৰ বেলিকা নাৰীৰ ছয়াময়া বিশেষকৈ কামত নাহে। তদুপৰি চাকৰি দিব পৰা মানুহবোৰ সাধাৰণতে পেঞ্চন পাবলৈ দুই এবছৰ থকা মানুহ। শেষৰ বছৰকেইটাত পইচা কৰি লব খোজে।”

‘চাকৰি নেপালা নাই, আচল চাকৰিটোৰে ব্যৱস্থা নকৰা কিয়?’

“বিয়াৰ কথা কৈছে? অসম্ভৱ। দেউতাৰ পেৰেলাইচিচ। বকাই দুটা বিয়া বাৰু কৰাই আঁতৰিল। সিহঁতে পূৰা ‘এভইড’ কৰিলে।”

ছোৱালীজনীৰ হয়তো চৰিত্ৰত হৰকতৰক থাকিব পাৰে। কিন্তু তাই বৰ খোলোচা মনৰ। আওপকীয়াকৈ নিজক বৰ শুচি নহয় বুলি জানিবলৈ দিয়া সাহসী ছোৱালীজনীক সঁচাকৈয়ে মোৰ বৰ ভাল লাগিল। তাতকৈ ভাল লাগিল তাইৰ জিলিকি থকা অদ্ভুত সুন্দৰ চকু দুটা।

তাই মোৰ গাডীত উভতিছিল। আমি একেলগে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰবালিত বহিছিলোঁ। তাই নিজৰ কথা কৈছিল। সেইদিনা ‘কলঙ্কিনী’য়ে মোৰ কামিজত সেন্দুৰীয়া ফোঁটৰ তিনিটা দাগ দিছিল পিছত তাইক বশিষ্ঠৰ জৰিয়তে সমবায় বেঙ্ক এটাত চাকৰি এটা যোগাৰ কৰি দিছিলোঁ।

মজ্জীৰপৰা দ্বিতীয় শ্ৰেণীৰ বিষয়া আৰু তৃতীয় শ্ৰেণীৰ সমাজ সেৱীলৈকে সকলোৰে যেতিয়া ভণ্ডামিবোৰৰ কথা কওঁ মণিকাই খুব ভালকৈ বুজি পায় আৰু কয়, “নতুন সমাজ এখন গঢ়াৰ আগতেই এনেবোৰ লক্ষণ থাকে। ৰুচ দেশৰ উপন্যাসবোৰত আছে”।

মই চিন্তা কৰিবলৈ কিবা এটা পাওঁ। আজিকালি এইবোৰ কথা বুজি পাওঁ। ৰঞ্জুহঁতক পঢ়াবলৈ অহা অনুপ কলিতাই মোক ৰাতি গোপনে ছমাহ পঢ়ালে। মই অসমীয়া পঢ়িব লিখিব পাৰোঁ। ইংৰাজী পঢ়িবহে পাৰোঁ। এতিয়া মোৰ বাবে বাতৰি কাকত কেইখন হল দিবাচকু। লিখা পঢ়া জনাৰ কাৰণে মোৰ আত্ম বিশ্বাসো

বাটিছে। আগতে চিনাকি হোৱাহেঁতেন মই ধুনীয়া মণিকাৰ সকলো কথা বুজি নেপালোঁহেতেন বা মই নিৰক্ষৰ বাবে তাইৰ দৰে বি-এ পাছ ছোৱালী জনীক 'এভইড' কৰিলোঁহেতেন। আজিকালি লিখা পঢ়া শিকিবলৈ বেছ সহজ হৈছে। ইংৰাজী শিকিবৰ বাবে ডিক্টাফোন আছে, ৰেকৰ্ড আছে, কেছেট আছে। অনুপে সেইবোৰ মোক কিনি দিলে। অসমীয়া কিতাপ আৰু বাতৰি কাকতত থকা ডাঙৰ শব্দ বুজা টান নহয়। কাৰণ ৰেডিঅ'ৰ বাতৰি আৰু বক্তৃতাত সেইবোৰ শব্দ থাকে। কিছুদিন ৰেডিঅ'ত অসমীয়া বাতৰি শুনি পিছত ইংৰাজী আৰু হিন্দী বাতৰি শুনিলে এই দুয়োটা ভাষাৰ ভালেমান জ্ঞান পাব পাৰি। মোৰ ভাষা শিকাৰ বুদ্ধিবোৰৰ কথা শুনি অনুপে কৈছিল, "আপোনালৈ সঁচাকৈয়ে মোৰ শ্ৰদ্ধা হৈছে। মগজু থকা মানুহৰ কাৰণে সকলো কামেই সম্ভৱ।"

মই মণিকাৰ কথাত সদায় চিন্তা কৰিবলৈ কিবা এটা পাওঁ। সমাজৰ ভণ্ডামিৰ বিষয়ে মই জনা কথাখিনি শুনি তাই বিস্মিত হোৱা নাছিল। তাই কৈছিল, "আচলতে ভাৰতৰ মানুহবোৰহে কিজানি বেছি ভণ্ড। চৰেই মুখা পিন্ধি ফুৰে। সেই বাবেই চাহাববোৰে আমাক বেয়া পায় হেনো।"

'তেনেহলে ময়ো এটা ভণ্ড। ঘৰত গৃহস্থ, বাহিৰত সম্ভ্ৰান্ত পুৰুষ, ব্যৱসায় হ'ল ইশ্বাদৰ লগত। তোমাৰ লগততো মোৰ সম্পৰ্ক আচলতে ককায়েক ভনীয়েকৰ সম্পৰ্ক নহয়।'

"এইখিনি কথা ক'লে কাৰণেই আপুনি ভণ্ড নহয়। তদুপৰি বাহিৰত ব্লেক মনি আয় কৰা মানুহত বাদে আন মানুহ বুলি আপুনি ভাও জোৰা নাই।"

"তেনেহলে, মণিকা, তোমাৰ নিজৰ ভণ্ডামি আছে বুলি ভাবানে?"

"নেভাৱোঁ। গোপনতাক যদি ভণ্ডামি বোলে তেনেহলে মোৰ ক'বলৈ একো নাই। অৱস্থাত পৰিলে মোৰ দৰে ছোৱালীবোৰে পুণ্যক এৰিব লাগিব।"

"আৰু এতিয়া?"

"এই গোপনতা সুন্দৰ।"

"সেইটো উত্তৰ হোৱা নাই।"

"তেনেহলে শুনক-মই বৰ ফ্ৰেঙ্ক-এয়া সমৰ্পণৰ সুখ।"

এটা পাপাচাৰী ব্যৱসায়ীৰ আগত এজনী শিক্ষিতা সুন্দৰীৰ সুন্দৰ সুন্দৰ কবিতা লগা কথাবোৰ সঁচাকৈয়ে এটা বিৰল অভিজ্ঞতা, সেই বাবে মণিকা যেন

এটা আটক ধুনীয়া অভিনয় অনুভব। মই মনে মনে নিজক কৈছোঁ, “মুকুন্, তই তাইৰ তিনিটা শব্দেৰে ধন্য হৈছ। খোলোচা গাভৰুজনীয়ে তোক আবেগ ঢালি কৈছে—এয়া সমৰ্পণৰ সুখ।”

সমৰ্পণ বোলা শব্দটো ছপা আখৰত পোৱা শব্দ। কিন্তু তাইৰ কথাত এইটো শব্দৰ আৱশ্যক হ'ল। এৰা, মনে সজা উপন্যাসবোৰেও এনেবোৰ শব্দৰে আমাৰ কোৱা ভাষাটোও চহকী কৰিছে।

মণিকা ভাড়া ঘৰত থাকে। ৰাতি কলেজত আইনো পঢ়ে। তাই এতিয়াৰ স্বাধীনতাৰ সোৱাদ লোৱা ছোৱালী। তাইক এৰি অহাৰ পিছত মই বাটত নিজক নিজে প্ৰশ্ন সোধো, “মুকুন্ মণিকাই ভানু শৰ্মা হ'বলৈ পথ বিচাৰিছে নেকি?”

কিন্তু এই প্ৰশ্নৰ উত্তৰ নগৰীয়া মুকুন্‌দয়ো দিব নোৱাৰে, কাম্বুলিজনীয়া মুকুন্‌দো দিব নোৱাৰে। মই কি পথ বাছি লৈছোঁ নিজেই বুজা নাই। মণিকা সম্পৰ্কে প্ৰশ্নৰ উত্তৰটো কিজানি তাইৰো অবিদিত।

সময় আশুৱাই গৈছে। মোৰ বয়সো মৰণৰ ফালে আশুৱাই গৈছে। হয়তো মোৰ জ্ঞান বঢ়া নাই, কিন্তু অভিজ্ঞতা হ'লে বাঢ়িছে। সময় পাৰ হোৱাৰ কথা ভাবিলেই সোঁৱৰণে মোক জুমুৰি দি ধৰে। মোৰ দিনবোৰ আৰু ঘূৰি নাহে। কিন্তু মোৰ জীৱনৰ কৰ্মকাণ্ড যদি চিনেমাৰ ৰীল হ'লেহেতেন তাকে পুনৰ চাব পাৰিলোঁহেঁতেন। মই এতিয়া মনৰ চিনেমাৰ ‘ৰীল’ত বহুত দৃশ্যই দেখিছোঁ। ভালেমান বসন্ত, বৰ্ষা, শৰৎ, হেমন্ত আৰু শীত। চিনেমাত যে সময় পাৰ হোৱা দেখুৱায় গছ গছনিৰ ৰূপ সলনি হোৱাৰ যোগেদি, ই এটা বঢ়িয়া কৌশল। কেলেণ্ডাৰৰ একোটা পাত উৰি যোৱাও দেখুৱায়। এনেকৈয়ে কম সময়তে এই কৌশলী মানুহবোৰে সময়ৰ ব্যৱধানটো বুজায়। ময়ো একোটা পাতৰ ওপৰেদি মোৰ আৰু বহুতৰ বাট বোলা দেখিছোঁ। এটা পাতৰ ওপৰেদি অকণমানি ৰঞ্জুৱে এই চহৰৰ পাঠশালা স্কুললৈ কিতাপ ফলি লৈ গৈছে। এতিয়া কেলেণ্ডাৰ আচল আয়নাতকৈ বহল এটা পাতৰ ওপৰেদি গোঁফ ঠুটিওৱা মুখৰ প্ৰায় ছফুট ওখ ৰঞ্জু আৰু চানুৰে চাইকেলেৰে হাইস্কুললৈ যোৱা দেখিছোঁ। নিজক দেখিছোঁ কেবাটাও ৰূপত। প্ৰথম সাংঘাতিক ‘ষ্ট্ৰ’কত বেয়াকৈ ঘাইল হোৱা আগৰ দুৰ্দান্ত ইশ্বাৰ্দৰ কাষত মই চিন্তিত হৈ বহিছোঁ। ইশ্বাৰ্দো। ইশ্বাৰ্দে যন্ত্ৰণাত সেও লোৱা মাতেৰে মোক যোগ্য মানুহ বুলি প্ৰশংসা কৰিছে। সি মোৰ ওপৰত তাৰ আস্থা দেখুৱাইছে।

সি মোক তাৰ গোপন কাৰবাৰৰ অংশীদাৰ কৰিছে। মই হামিদ গোনাৰপৰা বছিৰ জগনুলৈ ইশ্বাদে তৈয়াৰ কৰা আন্ধাৰ জগতখনৰ অধিপতি হৈছোঁ। এতিয়া মোৰ সাদিনীয়া পৰেকীয়া হিচাপবোৰ অনেক লাখ টকাৰ। একমাত্ৰ দেউতা আৰু বছিৰত বাদে আনবোৰে মোক সমীহ কৰি চলে। দেউতাৰ চকুত ছানি পৰোঁতে তাক চকু কটাৰ সময়ত মই নিজে মেডিকেল কলেজত আছিলোঁ। দেউতাই তাৰ প্ৰিয় নাৱৰীয়া জীৱন এৰি ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পাৰৰ ঘৰত তোলনীয়া পুতেক এটাৰে সৈতে থকা ঘৰটোত তাৰ খবৰ কৰিবলৈ যোৱা মুকুন্দ নামৰ দৰদী মানুহটোক দেখিছোঁ। সেইটো 'ৰীল'ত দেখিছোঁ দেউতাৰ চকুত মোটা চছমা, যাৰ মাজেদি তাৰ আচল চকুযোৰ নেদেখি। সেইটো ৰীলে শুনাইছে দেউতাৰ কণ্ঠৰ ভালেমান জিকিৰ-জিহিৰ আৰু আন্ধাৰ সৃষ্টিৰ মহিমাৰ কথা। আন এটা জোনৰ পোহৰত তোলা ৰীলত দেখিছোঁ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বালিয়েদি খোজ কাটি বছিৰৰ বালিৰ ভেটিত সঁজা দুকুলীয়া পঁজাটোলৈ। পঁজাটোৰ ভিতৰত লেমৰ উজ্জল পোহৰত দেখিছোঁ- জীৱনৰ লগত মকামিলালৈ আহিব খোজা আদহীয়া বছিৰৰুদিন যুচুক আৰু তাৰ লগত দেখিছোঁ কেঁচা তেজে সম্প্ৰতি দেহমন উজনি-ভাটী কৰিবলৈ এৰা জুলেখাক। সিহঁতৰ কাষত কিন্তু সৰগৰ মুকুতা যেন লগা কোনো দেৱশিশু নাই। কিবা কাৰণত হেনো জুলেখাই মাক হোৱাৰ ক্ষমতা হেৰুৱালে। তাইৰ দেহত পূৰ্বৰ জিল্মিলনি কমা নাই। বছিৰে আমাৰ হৈয়ে নাও চলায়। লগত সদায় জুলেখাও থাকে। নাৱত তাইক আৰু বছিৰক দেখি হীৰাবাঈ আৰু ধনপৎ ঠিকাদাৰৰ আখ্যানটো মোৰ মনত পাৰে।

অতীত-কেলেগুৰৰ এটা পাতত দেখিছোঁ অলক ফুকনক। সি বুঢ়া হৈছে। ঘৰতে থাকে। চকুৰে ভালকৈ নমনে। তাৰ হাই ব্লাড প্ৰেছাৰ আৰু কিডনিৰ অসুখো আছে। তাৰ ল'ৰা কেইটাৰ উপাৰ্জন ভাল। বেডিঅ'টোহে তাৰ বাহিৰৰ পৃথিৱীৰ লগত এতিয়া সংযোগৰ থল।

কেলেগুৰৰ ওপৰত জাপি দিয়া আন এটা ৰীলত দেখিছোঁ, বশিষ্ঠ শৰ্মাই তাৰ 'ভাৰসা নাইকীয়া' দেহটোৰ অথন্তৰবোৰৰ কথা মোক কৈছেঃ গেষ্ট্ৰিক, কেঁচুমূৰীয়া, হাৰ্টৰ অসুখ (কিবা ৰিউমেটিক হাৰ্ট) আদি। ডানু শৰ্মাৰ লগত তাক গুৱাহাটীত দেখিছোঁ। ভাৱ-হৈছে-জীৱনৰ বিয়লি বেলিকা এতিয়া সিও ভানুৰ আশ্ৰয়, ভানুও তাৰ আশ্ৰয়। ভানুৰ কথা শুনি মই ধৰি লৈছোঁ যে তাইক

১৯৬/পাতাল ভৈৰবী

ৰাজনীতিৰ বাঘজৰী টনা মানুহবোৰে উলঙা নকৰে। তাই এতিয়া মহিলাৰ লগত সম্পৰ্ক থকা ব'ৰ্ড এখনৰ অধ্যক্ষ। এয়ে হয়তো বহু দিন সমাজসেৱা কৰাৰ পুৰস্কাৰ।

আকৌ দেখিছোঁ অলক ফুকনৰ চিতাৰ জুয়ে আৰু থকা অৱস্থাত। মুকুন্দ নামৰ 'ভীষণ ধনী' মানুহটোৱে মৰিশালিত দুখাৰি চকুলো মাটিত পেলাই কালৰ বুকুত চিৰদিনলৈ হেৰাই যাব খোজা প্ৰতাপী মহলদাৰটোক নীৰলে শ্ৰদ্ধা জনোৱাও দেখা পাইছোঁ। কিন্তু সেইটো ৰীলে 'ভীষণ ধনী' মুকুন্দৰ সেই সময়ৰ মনৰ কথা ক'ব পৰা নাছিল।

কাৰণ সেইটো মুকুন্দই চিতাৰ জুইলৈ চাই চাই নিজক নিজে এনেকৈ কৈছিলঃ জীৱন বোলা বস্তুটো আৰু লালসাক যদি চেপি খুন্দি মদৰ দৰে ৰস কৰিব পাৰিলোহেঁতেন, তেনেবিধ মদৰ বটল কেইটামান ইয়াৰ খৰি দিয়া ভেঁটিটোত পুতি থলোহেঁতেন।

আকৌ অসমৰ সীমান্তত মই ঠিকাদাৰ হিচাপে। লক্ষ লক্ষ টকা লাভ।

এয়া মই অকলে চিৰিং চাপৰিত। মাটি চাইছোঁ। মাটি জুখিছোঁ। কেচাৰী ঘৰত টকা দি মাটি ৰেজিষ্টাৰ কৰিছোঁ। ছকঠা মাটি। ঘৰলৈ আৰ্কিটেক্ট মতাই আনিছোঁ।

নতুন ঘৰৰ সুসজ্জিত কোঠাত মই। কেৰাণীক দিনটো কি কি কৰিব লাগিব তাৰ দিহা দিছোঁ। এতিয়া কোনেও মোলৈ পোনে পোনে ফোন কৰিব নোৱাৰে। গেইটৰ কাষত দাৰোৱানৰ ঘৰৰ ফোনটো পোনতে বাজিব লাগিব। দাৰোৱানটোবেহে মোক 'ক'লটো ধৰিবনে নধৰে সুধিব।

চিৰিং চাপৰিত থকা মোৰ ঘৰটোৱে আয়তনৰ ফালৰপৰা মৌচম মঞ্জিলক চেৰ পেলাব পৰা নাই, কিন্তু মোৰ ঘৰটো মৌচম মঞ্জিলতকৈ ধুনীয়া। ঘৰটোৰ এটা অংশ ৰঞ্জু আৰু চানুৰক এৰি দিছোঁ। সিহঁতে এতিয়াই গাড়ী চলাব জানে। সিহঁতক এখন স্পাৰ্টচ কাৰ কিনি দিছোঁ।

এয়া আয়নাৰ সমুখত মই। বয়স উনপঞ্চাছ। বয়সৰ আঁচোৰ পৰিছে যদিও মোৰ স্বাস্থ্য অটুট আছে। মই এতিয়াও ডেকা। কাণৰ ওচৰত দুই এডাল চুলি পকিছে। চকুটো মুদা যেন কৰিলে কোণত দুই-এডাল আঁক পৰে। চৰ্বি হয় বুলি মই আহাৰ বৃদ্ধি-বাজি খাওঁ। কুকুৰাৰ বাহিৰে অইন মাংস নেখাওঁ। চেনি দিয়া চাহ নেখাওঁ। পুৱা উঠি 'জগিং কৰোঁ। এতিয়াও মই সুপুৰুষ। ভানু শৰ্মাই কোৱাৰ দৰে "মাই এড' নিচ"।

মই মণিকা কাকতীক কওঁ, “বেছি ‘বাৰাবাৰি’ নকৰিবা। সময় মতে বিয়া কৰোৱাহেঁতেন তোমাৰ সমান ছোৱালী এজনীৰ বাপেক হ’লোহেঁতেন।”

মণিকাই কয়, “বয়সক পাহৰি থকাটো ভাল। পিছে এনেষে কৈছে। আপোনাৰ ইমান বয়স হ’ব নোৱাৰে।”

মই এবাৰ নিজক নিজে কওঁ, “ধন্যবাদ মণিকা। তোমাৰ ওচৰত থাকিলে মোৰ আচল বয়সটোৱেই কমি যায়। মই হেৰোৱা যৌৱনক বিচাৰি পাওঁ। মই তোমাৰ ওচৰত থাকি এটা বৰ পাইছো। ৰোহিতাশ্বই পোৱা বৰ। মোৰ যেন বয়স সদায় ত্ৰিশ বছৰতে ৰৈ আছে।”

মণিকা কাকতীৰ নিচাত ডুবি থাকি আৰু পিছত সেই নিচাৰ ছুকি ‘হেং অভাৰ’ লগত লৈ যেতিয়া মোৰ প্ৰাসাদোপম ঘৰটোত সোমোওঁ, ৰঞ্জু আৰু চানুৰৰ সবল সুঠাম চেহেৰা দুটাই আৰু যশোৱাৰ মাজবয়সীয়া, মুহিব নোৱাৰা দেহটোৱে নিজৰ বয়সটোক সোঁৱৰাই দিযেঃ মুকুন্দ, আৰু বেছিদিন নাই, লাঠিত মানুহ বুঢ়া হয়। চাকৰি কৰা মানুহবোৰক আঠা ৰন্ধ বছৰ বয়সতে পেঞ্চন দিয়া হয়। তোৰো মহা পয়োভৰেৰে থকা দিনকেইটা শেষ হ’বলৈ আৰু কেইবছৰ আছে? অতি বেছি দহ বছৰ। এইখিনি সময়তে জীৱনৰপৰা যিমান পাৰ সিমান আঁকুহি-বাঁকুহি আদায় কৰি ল। জীয়াই থকাৰ দৰ্প দেখুৱাই যা। প্ৰতিটো দিন বৰ্তি থকাতকৈ জীয়াই থকাটোহে জীৱনৰ পৰিচয়।

ঘৰ সোমালেই যশোৱাই দিনটোত কি কি কৰিলে তাৰ এটা হিচাপ দিয়ে। ৰঞ্জু আৰু চানুৰৰ পঢ়াশুনাৰ কথা কয়। অনুপ কলিতাৰ কথা কয়। অনুপে মোৰ লৰা দুটাক ভাল গঢ় দিছে। অনুপৰ বাবেই যশোৱাৰ এৰি অহা কাম্বুলিজানৰ লগত ভাল যোগাযোগ এটা হৈছে। আমাৰ ঘৰলৈ কাম্বুলিজানৰ মানুহ আছে। সিহঁতে বিমুখ হৈ উভতিব নেলোৱে। তালৈ নোযোৱাকৈয়ে হেনো যশোৱাৰ কাম্বুলিজানত লক্ষ্মী তিৰোতা বুলি নাম বিয়পি পৰিছে। তাত অনুপৰ দৰে অঞ্চলটোৰ উন্নতি সাধিব খোজা কেবাটাও যুৱক ওলাইছে। সিহঁতে নামঘৰ, স্কুল, ৰাস্তা আদি বনাবৰ বাবে টকা বিচাৰিছে। যশোৱাই খোলা হাতেৰে সিহঁতক টকা দিয়ে। সিফালে সাধু মহন্তক দান দিয়াৰ কথা বাবেই। অৱশ্যে তাই মোক হিচাপ নিদিয়াকৈ নেথাকে।

গতিকে যশোৱাৰ জীৱনযাত্ৰাৰ প্ৰতিটো খোজ শুদ্ধ যেন লাগে। অৱশ্যে মোৰ গোপনে অৰ্জা টকাৰেই তাই চলে। এই ক্ষেত্ৰতহে যশোৱাৰ একমাত্ৰ দোষ। বাকীবোৰ চব শুদ্ধ। এই শুদ্ধ হোৱাতেই মোৰ পছন্দ নহয়। মানুহে আঁচনি মতে, নীতি-নিয়ম মতে চলি থকাও মোৰ পছন্দ নহয়। জীৱন আৰু জগত ইমান বিশাল আৰু ইমান বিচিত্ৰ যে নীতি-নিয়ম আৰু আশুৱাই যোৱাৰ কটকটীয়া আঁচনি মাথোন একোখন কম ঠাই আশুৰা বেৰহে।

মণিকাৰ 'হেং অভাৱ' স্নায়ুত লৈ মই মনে মনে কওঁ, “যশোৱা, তোক মই ঘৃণা কৰোঁ, তোৰ শুচি হৈ অৰ্জা পুণ্যাখিনিক ঘৃণা কৰোঁ, তোৰ জেলুকনি বন্ধ যোৱা ঠেক জগতখনক ঘৃণা কৰোঁ।”

তেতিয়াই মনটো পূৰ্ণ কৰি তোলে মণিকাই। তাই লালসাৰ নিচাত ডুব গৈ স্বাধীন চিন্তেৰে জীৱন দেৱতাৰপৰা বহুত কিবাকিবি বিচাৰিছে। মোৰ সমানেই তাইৰ তৃষ্ণা। মই অস্ফুট স্বৰেৰে কওঁ, “মণিকা, তুমি দেৱীৰূপা, তুমি মোক ধন্য কৰিছা।”

এতিয়া মই সমগ্ৰ অসমতে জনাজাত। মোৰ প্ৰতিপত্তিও যথেষ্ট। এতিয়া কোনো পুলিচ বা আবকাৰী বিষয়াই মোৰ ব্যৱসায়ত চলেঞ্জ দিব নোৱাৰে। গোলাম আলিৰ নিচিনা মানুহেই উৰি গ'ল। সি এতিয়া এটা সাধাৰণ খাপৰ ডকাইত।

মই মোৰ গোপন ব্যৱসায়ত নিৰ্ভয়। ৰাজনীতি কৰা মানুহৰ লগত আৰু মন্ত্ৰী-বিষয়াৰ লগত কেনেকৈ ভালে থাকিব লাগে জানো কাৰণেই। মোৰ বুদ্ধি থকাৰ বাবেই সিহঁতৰ লগত এনে সম্প্ৰীতি গঢ়ি উঠা নাই। মই টকা ছটিয়াব পাৰোঁ বাবেও। মাত্ৰ ইশ্বাদ খাঁক লৈহে মোৰ চিন্তা। তাৰ বাৰটা মাহত তেৰটা বেমাৰ। মই নিজে তাৰ বাবে ডাক্তৰৰ ওচৰলৈ নগ'লে সি বৰ দুখ পায়। মানুহটোক এতিয়া বয়সতকৈ বেছি বুঢ়া যেন দেখি। সেইবাবেই কিজানি তাৰ তিনিজনী বিবিজানে তাৰ জীৱন অতীষ্ঠ কৰি তুলিছে। মোৰ দুখ লাগে।

মোৰ নিজৰ কাৰণেও দুখ লাগে। নিজলৈ পুতৌ ওপজে। তেতিয়া মণিকাক সোধোঁ, “মোৰ উপাৰ্জনৰ ধৰণ ভাল নহয়। গতিকে মই গৰ্হিত কাম কৰিহে খুব ডাঙৰ কিবা এটা হৈছোঁ। মোক অপৰাধী বুলি নোকাৰা কিয়?”

তাই নিৰুত্তৰ।

তেৰ

তিনিচুকীয়া ডুমডুমা পথত চাজ্জান সিঙক কোনোবাই নিষ্ঠুৰভাৱে হত্যা কৰিলে। ট্ৰাক ড্ৰাইভাৰটো কোনোমতে বাচিল। ট্ৰাকখনত 'তিনি নম্বৰ' (বীৰেন হাজৰিকা) আৰু 'চাৰি নম্বৰো' (গণেশ পচোৱান) আছিল। সিহঁত নথকাহেঁতেন, ড্ৰাইভাৰৰ যোগালী দুটা আৰু ড্ৰাইভাৰটোৰো প্ৰাণ গ'লহেঁতেন, বস্তুখিনি লুট হ'লহেঁতেন, বস্তুৰ মাজত প্ৰায় পঞ্চাছ কে-জি কানি পালেহেঁতেন।

দসুহঁত পলাই গ'ল। এটাকহে ধৰিলে। তাক ওচৰৰ গছ এজোপাত ৰচিৰে ভৰিৰেপৰা মেৰিয়াই টানকৈ বান্ধিলে।

চাজ্জান সিঙৰ শটো তেজেৰে লুতুৰি -পুতুৰি হৈ আলিৰ কাষত পৰি থাকিল।

বীৰেন আৰু গণেশে বহু কষ্ট কৰি কয়লাৰ মাজৰপৰা কানিখিনি উলিয়াই হাবিত গাত খান্দি পুতি থোৱাৰ পিছতহে পুলিচ আহি পায়হি।

মুকুন্দ তিনিচুকীয়াত আছিল। তাত তাৰ কয়লাৰ ডিপো আছে। ডিপোটো খুব ডাঙৰ। 'খাওন্দ ডিপো' নামেৰে জনাজাত ডিপোটোবে চাবুৱাৰপৰা ডুমডুমালৈ থকা চাহ বাগিছাবোৰলৈ কয়লা যোগান ধৰে।

আগতে ডুমডুমা অঞ্চললৈ 'ইষ্টাৰ্ণ কেৰিং কৰ্পোৰেচন'ৰ মালভৰ্তি ট্ৰাকত কানি পঠোৱা হৈছিল। এতিয়া 'খাওন্দ ডিপো'ৰ ট্ৰাকতহে সেই কাম বেছি নিৰ্বিয়ে চলি আছে।

মুকুন্দৰ চাজ্জান সিঙৰ কাৰণে এটুপি চকুলো পেলাবলৈ তাৰ সময় নহ'ল। সি অত্যন্ত কঠোৰ হৈ পৰিল। চাজ্জানৰ ৰক্তাক্ত শটো পুলিচে গাডীত তোলাৰ সময়তহে মুকুন্দই তাৰ মুখখন শেষবাৰলৈ চাই ল'লে।

পোনতে বীৰেন আৰু গণেশে ঘটনাৰ বিবৰণ দিলে।

দুপৰীয়া তিনিচুকীয়া-ডুমডুমাৰ ৰাস্তাত ট্ৰাকখনত বাদে অন্য যানবাহন নাছিলেই। ডুমডুমা পাবলৈ প্ৰায় ছমাইল বাট থাকোতেই ৰাস্তাটোৰ দুয়োকাষে

ডাঠ হাবি এখন পোবা যায়। ট্রাকখন সেই ঠাই পোবাৰ লগে লগেই একেলগে তিনিটামান সুহৰি শুনা গ'ল। চাজ্জানক ধৰি সকলোবে দেখিলে যে পুলিচ কেইটামানে ৰাস্তাৰ সোঁ মাজত থিয় দি হাত দাঙি ট্রাকখন বখাবলৈ নিৰ্দেশ দিছে। ড্রাইভাৰ ৰাম দেৱানে ট্রাকখন বখালে। 'চুবৰৰ বাচ্চাইঁতক চব দিন পইচা দিব লাগে নেকি' বুলি খঙা বকি কয়। বভোৰাই চাজ্জান সিং ট্রাকৰপৰা জাপ মাৰি নামি ভালকৈ থিয় হোৱাৰ লগে লগেই সি গুলীবিদ্ধ হৈ পৰি গ'ল। বীৰেন আৰু গণেশে তৎক্ষণাৎ ট্রাকৰ আয়না কেইখন ওপৰলৈ উঠাই দিলে। এটাই গাড়ী চলাই দে বুলি চিঞৰিলে। লগে লগে সিহঁত দুটা ট্রাকৰ এখন দুবাৰেদি তৎক্ষণাৎ ওলাই কয়লাৰ ওপৰত থিয় দি তললৈ গুলী কৰিলে। আক্ৰমণকাৰী বিবুদ্ধিত পৰিল। ৰাম দেৱানেও গুলী চলালে। ট্রাক বৈ গ'ল। গণেশ আৰু বীৰেনে ট্রাকৰপৰা জপিয়াই নামি আক্ৰমণকাৰীক খেদি গ'ল। তাৰে এটাক সিহঁতে ধৰিলে। সেই মানুহটোকে গছত বান্ধি থোবা হৈছে।

দাৰোগা ভৈৰব নেওগে মানুহটোক বন্ধা অৱস্থাতে দুচৰমান সোধালে। জেৰা কৰা হল। মানুহটোৱে একো উত্তৰ নিদিলে।

সকলোবোৰ ডুমডুমালৈ আহিবলগীয়া হল। মুকুন্দ পুৰাণী থানাত বেছি সময় নেথাকিল। ডাঙৰৰ প্ৰমাণ-পত্ৰ পোৱাৰ পিছত পুলিচে চাজ্জান সিঙৰ শটো ওলোটাই দিলে। মুকুন্দ অহা জীপখনত চাজ্জানৰ শটো ভৰি থৈ হ'ল। বীৰেন হাজৰিকাই (৩ নম্বৰ) শটো ঘৰত সোধাই দিয়াৰ ভাৰ ল'লে। মুকুন্দ ট্রাকত উঠিল। লগত গণেশ পাচোৱান (৪ নম্বৰ), ট্রাকৰ ড্রাইভাৰ আৰু বীৰেন ন্দিমেন। সি ভৈৰব নেওগক গাণেশৰ হতুৱাই জনালে যে সি কাইলৈৰ ভিতৰলৈ গৈছিল। এই হত্যাকাৰী দলটোৰ আদি-অন্ত জানিবলৈ ই ছুক। কষ্ট কৰাৰ কাৰণে নেওগে কষ্টকাৰীক টকাও দিয়া হ'ল।

ট্রাকৰ কয়লা পেলাবৰ কাৰণে ডুমডুমা অতিক্ৰম কৰি উজাৰ গ'ল। মুকুন্দৰ ট্রাকত উঠিহে ঘটনাৰটোৰ আগ-পুৰি ভাবিবলৈ সময় হ'ল। ঘটনাৰ লগত পাৰ কৰা দিনবোৰৰ কথা তাৰ মনলৈ আহিল। তাৰ চিঞৰি ফিৰি কান্দিবৰ মন গ'ল। কিন্তু সি চকুলোকগহে গণেশহঁতৰ অলক্ষিতে মচিবলগীয়া হ'ল। ইহঁতৰ আগত সি লেহুৱা হৈ দেখুৱাব নোবাৰে। কাৰণ সি এতিয়া ইশ্বাদে গঢ়া পাতাল ৰাজ্যৰ অধিপতি।

ট্রাকৰ লক্ষ্য-স্থান মিঠাজান বাগিছা। ডুমডুমৰপৰা সাতাইশ কিলোমিটাৰ নিলগত। মুকুন্দৰ কাৰণে বাটছোৱা খুব দীঘল যেন লাগিছে। সি খুব অস্থিৰ। সি মটক আৰু মৰাণ মানুহৰ গাওঁবোৰ পাৰ হৈ গৈছে। একালত মোৱামৰীয়া বিদ্ৰোহ কৰা বলিষ্ঠ মৰাণ মটক মানুহ। গাৰ বং তেজগোৰা, দীৰ্ঘকায় আৰু দেখনিয়াৰ মানুহ সিহঁতৰ কৃষ্টিও চহকী। মটক আৰু মৰাণ সম্প্ৰদায়ৰ ডকতৰ খোলাৰ বোল আৰু গীতৰ বাগিনী কমলাবাৰী সত্ৰৰ লগত মিলে। উৎসৱত এওঁলোকৰ বুঢ়াসকলে মুগাৰ চুৰিয়া পিন্ধে। মূৰৰ পাগটোও মুগা কাপোৰৰ। মানুহবোৰ সৰু। মুকুন্দই এইবোৰ ঠাইলৈ চাঙ্জন সিঙৰ লগত কেবাবাৰো আহিছিল। সিহঁত পুলিচৰ সহায়তেই ইয়ালৈ আহি 'এজেন্ট আৰু "ৰাণাৰ" বোৰক লগ পাই গৈছিল। অৱশ্যে ভালেমান দিনৰ আগৰ কথা। তেতিয়া শ্ৰীকান্ত মহন্ত আবকাৰী মন্ত্ৰী আছিল।

গাওঁবোৰ দেখি মুকুন্দৰ খুব দুখ হৈছে। ইয়াৰ মানুহবোৰ দিনে দিনে দুখীয়া হৈ গৈছে। থানা দাৰোগা ভৈৰৱ নেওগৰ মতে এতিয়া এই মটক মানুহবোৰ ডাঙৰ ডাঙৰ মহাজনৰ কবলত। আগতে কেবাটাও হাতী থকা একো একো ঘৰ মটক বা মৰাণ মানুহে ডাঙৰ ডাঙৰ সুমথিৰা টেঙাৰ বাগিছা প্ৰতিপাল কৰি নিজেই সুমথিৰা ছিঙা আৰু বেচাৰ কাম কৰিছিল। কিন্তু এতিয়া এলাহ আৰু অকৰ্মন্যতাই এওঁলোকক এনেকৈ গ্ৰাস কৰিলে যে মহাজনৰ আগধন নহ'লে তেওঁলোক অসহায়। এইবোৰ ঠাইৰ মৰাণ আৰু মটক মানুহখিনিৰ সুমথিৰা টেঙাৰ বাৰীবোৰ ফল ছিঙাৰ সময়ত খুব কম দামত মাৰোৱাৰী-বিহাৰী মহাজনে ডাকি লোৱা হ'ল। আচল খেতিয়কে পালে লাভৰ সমান্য অংশ এটাহে। ফলত এই অঞ্চলৰে কাষৰীয়া মিৰি গাওঁ কেইখনৰ দৰে ডুমডুমা অঞ্চলৰ মটক গাওঁবোৰ দাৰিদ্ৰৰ চৰম পৰ্য্যায় পালেহি।

ইয়াৰ কাৰণটোও মুকুন্দৰ নজনা নহয়। সি জানে যে কানি বৰবিহে মানুহবোৰৰ এই অৱস্থা কৰিছে। সি আজিকালি বাতৰি কাকত পঢ়ে। ডুমডুমৰ কাষৰীয়া গাওঁবোৰৰ ছবি দাঙি ধৰা 'জনমভূমি'ৰ এটা প্ৰবন্ধত দীনেশ কৈশী নামৰ মানুহ এজনে লিখা কথা কেইবাৰ তাৰ মনত পৰিল। বৈশ্যই লিখিছিল। কানি বৰ বিহে সম্প্ৰদায়টোৰ শক্তিক শেষ কৰি পেলালে। কানিয়ে দুটা ব্ৰহ্মপুত্ৰ দিলে-এলাহ আৰু অকৰ্মন্যতা। তদুপৰি মানুহখিনি অসুস্থ ৰাজ নীতিৰ পুত্ৰ

২০২/পাতাল জৈবনী

লগতে বেপাৰী আৰু কাবুলীৱালাৰ শোষণ। এই সকলোবোৰে সম্প্ৰদায়টোৰ
ৰস চেপি খাইছে।

ট্ৰাকেৰে গৈ থাকোঁতে মুকুন্দই অলক্ষিতে এটা দীঘল হুমুনিয়াহ কাটিলে।
সন্ধিয়া আধা অন্ধকাৰত ঠেক বাটেদি ট্ৰাকৰ শ্লথ গতি, চাৰ্জ্জানৰ হত্যা আৰু
এৰি থৈ অহা সৰু গাওঁবোৰৰ দুৰ্দৰ্শাৰ ছবি,— এই সকলোবোৰে মুকুন্দক বৰ
ব্যথিত কৰি তুলিলে।

মুকুন্দৰ নিজক নিজে কথা কোৱা অভ্যাসটোৱে উক দিলে। সি মনে মনে
নিজক ক'লে, “মুকুন্দ, মানুহবোৰৰ দুৰৱস্থাৰ কাৰণ তয়ো নহয়নে? কানিয়ে ইহঁতক
শেষ কৰি দিলে। তই পাতকী। মণিকাই তোৰ প্ৰশ্নৰ উত্তৰ কিয় নিদিলে?”

উভতি আহোঁতে ট্ৰাকখন ডুমডুমা পুলিচ থানাত ৰ'ল। মুকুন্দক দেখি
দাৰোগা ভৈৰৱ নেওগে বহিবলৈ দি ক'লে, “কথা গহীন।”

সি তাৰ কোঠাৰ দুৱাৰখন বন্ধ কৰিলে। পিয়নৰ দৰে কাম কৰা পুলিচটো
আঁতৰাই পঠিয়াই সি এটা গোপন কথা ক'বলৈ প্ৰস্তুত হ'ল।

“মিষ্টাৰ খাওণ্ড, দ'লটো ক'ৰ হ'ব পাৰে আপোনাৰ কিবা আইডিয়া
আছেনে?”

“ধৰিব পৰা নাই।”

“শুনক তেস্তে। মানুহটোক ভাল এসেকা দিলোঁ। সি ক'বলৈ বাধ্য হ'ল।
সি সাজি কোৱা নাই বুলিয়েই ভাবোঁ। মোৰ ইমান দিনৰ অভিজ্ঞতা ভুল হ'ব
নোৱাৰে। এইটো এতিয়াৰ বাংলাদেশৰ পাৰ্টি। এসম্ভৱত লাখ লাখ বাংলাদেশী
কিল-আমি আশ্ৰয় দিছিলোঁ-তাৰ চৰ ঘূৰি নগ'ল। খচৰ কিছুমান থাকি গ'ল।

কিল চাটগৈ, পূব পাকিস্থান গুচি বঙালীৰ বাংলাদেশ হ'ব যদিও তাত
—খিব।”

ভৈৰৱ নেওগে আচল কথাটোলৈ আহিবলৈ চালে।

“ইটা শব্দই মুকুন্দক অতীতলৈ লৈ গ'ল।

“বি তাৰ গা শিযৰি উঠিল। প্ৰব্ৰজ্ঞনৰ

, ৰাজনৈতিক সচেতনতা তাৰ

গাবে কৰা হাঁহাকাৰৰ কথা মনত

হল মুজিবৰ ফালে। গতিকে ভাৰতে

মানুহবোৰক আশ্ৰয় দিলে। ভূট্টো বা ইয়াহা খাঁই হয়তো ভাবিবই পৰা নাছিল যে দিনে কেবা কৌটি টকা খৰচ কৰি এই মানুহবোৰক ভৰণ-পোষণ দিয়াৰ কাৰণ দেখুৱাই ভাৰতীয় সৈন্যই মুজিবৰ মুক্তি বাহিনীক সহায় কৰিব। বাকীখিনি ইতিহাস।

মুকুন্দই সীমান্তৰ শিবিৰবোৰত বহুত শৰণাৰ্থী দেখিছিল। দাৰিল্ল আৰু অসহায়তাৰ এনে নগ্ন আৰু কদৰ্য্য ছবি সি আগতে দেখা নাছিল। সি দেখা এনে ঘটনাবোৰৰ অনুপ কলিতাই একোটা একোটা ব্যাখ্যা তাৰ আগত দাঙি ধৰি কয় যে এইবোৰ হেনো ভুল বাটে আহি থকা ইতিহাসৰ সৃষ্টি।

যোগান বিভাগৰ মন্ত্ৰী শৈল কাকতীক শৰণাৰ্থী সংস্থাপন দপ্তৰৰ ভাৰো দিয়া হৈছিল। কাকতী আৰু মুকুন্দৰ লেনদেন আছিল। কাকতীয়ে শৰণাৰ্থীক ঘৰ সাজি দিয়া আৰু খাদ্য যোগান ধৰাৰ ঠিকা লবলৈ মুকুন্দক অনুৰোধ কৰিছিল। উদ্দেশ্য হ'ল “চোৰে চোৰে পিতল বটোৱা।” মুকুন্দই এটা প্ৰকাণ্ড বাহিনী লৈ সেই কাম কৰিছিল। এই কামৰ যোগেদি তাৰ হাতলৈ বহু টকা আহিছিল। তাতকৈ বেছি টকা আহিছিল শৈল কাকতীৰ হাতলৈ। ঠিকাদাৰৰপৰা চান কটা টকা আৰু বিদেশৰপৰা পঠোৱা কম্বল আদি বিতৰণত গোলমাল লগাই পোৱা টকা।

বিছ দিন সীমান্তত ঠিকাদাৰী কৰাৰ সময়ত ইশ্বাদে সৃষ্টি কৰা সাম্ৰাজ্যখন চলোৱাত হামিদ আৰু গোনাই সহায় কৰিছিল। চাৰ্জ্জান সিং মুকুন্দৰ লগত গৈছিল। ভাৰত-পূৱ পাকিস্থানৰ সীমাইদি অহা বিবিধ বিদেশী সা-সৰঞ্জামেৰে চাৰ্জ্জানে উজনি অসম ওপোচাই পেলাইছিল। চাৰ্জ্জানৰ সহায় নোপোৱাহেঁতেন ডাঙৰ চোঁ বাংকাৰবাৰী মলয় চাহাই মাত্ৰ ন হেজাৰ টকাতে এখন আমেৰিকান মটৰ গাড়ী লব নোৱাৰিলেহেঁতেন।

মুকুন্দৰ মুহূৰ্ততে ইমানবোৰ কথা মনত পৰি গ'ল। এই স্মৃতিৰ লগত চাৰ্জ্জান সিং সাঙোৰ খাই আছে। আকৌ চাৰ্জ্জানৰ মৃত্যু-শোকে মুকুন্দৰ চকুহাল সেমেকালে।

ভৈৰৱ নেওগে আগতকৈ মাতটো সৰু কৰি আক্ৰমণকাৰী দলটোৰ কথা আৰু ধৰা পৰা মানুহটোৰ কথা কৈ গ'ল। মুকুন্দই মাথোন শুনিহে গ'ল। একো মতামত নিদিলে।

তিনিচুকীয়া আৰু মাৰ্ঘেৰিটাৰ ভিতৰত দুটা চোৰাং কাৰবাৰীৰ দল গঠিত হৈছে। মানুহ কেইটা বাংলাদেশী। সিহঁতে পোনতে ঘড়ী, ট্ৰেনজিচ্‌টৰ, টেপ ৰেকৰ্ডাৰ আদি চোৰাংকৈ বেচিছিল। কিন্তু ভূটানৰ সীমাত এইবোৰ বিদেশী বস্তুৰ বেহা পাতিবলৈ ধৰাত আৰু শিলিগুৰিৰ 'চোৰ বজাৰ' খনেও চৌদিশে এইবোৰ বস্তু বেচাৰ নিশ্চিন্ত ব্যৱস্থা কৰাত অসমৰ সকলো ঠাইতে এইবোৰ বস্তু সুলভ হৈ পৰিল। এইবোৰ মালৰ সমান্তৰাল বজাৰ এখন চলি থাকিল। ফলত আগৰ দৰে লাভ নাইকীয়া হল। সেই বাবে এই বাংলাদেশী দল দুটা একে লগে চোৰাং মদ আৰু ভাঙৰ কাৰবাৰত লাগিল। মদ আৰু ভাঙৰ বাবে ইহঁতৰ ঘাঁটি হল ডিমাপুৰ। শিলিগুৰিৰ দৰে ডিমাপুৰো এখন অতি অপৰাধপূৰ্ণ ঠাই হৈ পৰিছে। এই দুখন ঠায়ে নতুন নতুন ধৰণৰ অপৰাধো উত্তৰ-পূব ভাৰতত বিয়পাইছে।

দল দুটা ধৰা পৰিছিল। সিহঁতক ধৰিবলৈ ভৈৰৱ নেওগহঁতৰ বৰ কষ্ট হৈছিল। তেতিয়াই চোৰাংচোৱাৰপৰা ভৈৰৱ নেওগে গম পাইছিল যে ভাঙৰ চোৰাং বজাৰত লাভ হোৱা টকাৰে মণিপুৰত এটা উগ্ৰ ৰাজনৈতিক দল ঠন ধৰি উঠিছে আৰু তাত স্বাভাৱিক জীৱন-যাত্ৰা ব্যাহত হৈছে।

চোৰাংচোৱাৰ যোগেদি পোৱা এই দল দুটাৰ মানুহ কেইটামানৰ ফটোও ভৈৰৱ নেওগে মুকুন্দক দেখুৱালে। এতিয়া হাজোতত থকা মানুহটোৰ ফটোও তাৰ মাজত আছে। চোৰাংচোৱাই মানুহটোৰ তিনিটা নাম দিছেঃ কালু, মোস্তাফা আৰু বাঘা। হয়তো ঠাই বিশেষে সি বেলেগ বেলেগ নাম লয় নতুবা সি এই তিনিওটা নামেৰেই জনাজাত। চাৰে পাঁচ ফুটমান ওখ মানুহটোৰ মাংসপেশীত আসুৰিক বল থকাৰ চিন। তাৰ চকুহাল সাপৰ দৰে। মুখত কিছুমান স্থায়ী কুৎসিৎ দাগ। আগত শিল এটা উজুতি খাই নপৰাহেঁতেন তাক ধৰা টান হলেহেঁতেন বুলি মানুহটোৱে দৰ্পেৰে ভৈৰৱক জনালে। তাৰ হাতত এটা পশ্চিম জাৰ্মানীত প্ৰস্তুত বিভল্ভাৰ পোৱা গ'ল।

যথেষ্ট ফুলিয়াই সোধোতে কালু বা মোস্তাফাই এটা মাত মতা নাছিল। পিছত তাৰ শৰীৰৰ ওপৰত উৎপীড়ন চলিল। তেতিয়া সি চিলেটীয়া বাংলা ভাষাত ক'লে যে সি অসমীয়াতে সোধা কথাবোৰ বুজিব পৰা নাই। ভৈৰৱে চিলেটীয়া ভাষাত কথা ক'ব পাৰে। কাৰণ সি কৰিমগঞ্জত তিনিবছৰ কাম কৰিছিল। সি চিলেটীয়া বঙালী ব্যৱহাৰ কৰিছিল।

ভৈৰৱে তাক কৈছিল, “চব ক’ব লাগিব। নহলে গুলী কৰি ৰাস্তাৰ কিনাৰত পেলাই থ’ম। পলাই গৈছিলি বুলি ক’ম। বিহাৰত তাকেই কৰে।”

সি কৈছিল, “কোৱাৰ পিছতো মোক গুলী কৰি মাৰিব পাৰে।”

এনেকৈ কৈ কালু বা মোস্তাফাই ভৈৰৱৰ ভাবুকিলৈ ভয় নকৰে বুলি জনাইছিল। ভৈৰৱে কৈছিল, “ঠিক আছে। মাত্ৰ এটা কথাৰ উত্তৰ দে। এইখন ট্ৰাক ধৰাৰ কাৰণ কি?”

সি ইয়াৰ সঠিক উত্তৰেই দিছিল। ভৈৰৱে কথাটো মুকুন্দক এনেকৈ ক’লে, “মদ আৰু ভাঙৰ কাৰবাবত মুনাফা কমিল। অঞ্চলে অঞ্চলে মদ-ভাঙৰ কাৰবাৰী মানুহ গৰ্জি উঠিল। প্ৰতিদ্বন্দীও বাটিল। কিন্তু কানিৰ ঠাই হ’ল বহুত দূৰৈত। সকলোৱে ইয়াৰ কাৰবাৰ কৰিব নোৱাৰে। সেয়েহে সিহঁত দুমাহমানৰপৰা এই কাৰবাৰত লাগিছে। আমাৰ চি-আই-ডি ৰিপৰ্ট মতে সিহঁতে কানি আনে কলিকতাৰ খোংৰা পাট্ৰিৰ হবিবুৰৰপৰা। গতিকে ইয়াৰপৰাই বুজক, খাওণ্ড, সিহঁতে আপোনাৰ ট্ৰাক ‘এটেক’ কৰিবই।”

ইমানতো মুকুন্দৰ সন্দেহ দূৰ নহ’ল। কয়লা ডিপোত এই দলটোৰ মানুহ আছে বুলি তাৰ সন্দেহ হ’ল।

মুকুন্দই জানে যে এই মানুহটোৰ সুৰক্ষাৰ প্ৰয়োজন। তাক এৰি দিলেই দলৰ মানুহে তাক হত্যা কৰিব। জেলত পৰিলেহে তাৰ জীৱন ৰক্ষা পৰিব। গতিকে আন্ধাৰ জগতৰ নিয়ম মতে সি দোষ স্বীকাৰ কৰি জেলত সোমাব। কিন্তু আন্ধাৰ জগতৰ আন এটা নীতি মতে সি জেলৰপৰা পলাবলৈ চেষ্টা কৰিব।

মুকুন্দ ট্ৰাকত উঠিল। সিহঁত তিনিচুকীয়াৰ ফালে আহি থাকিল। মুকুন্দৰ গণেশক সুধিলে, “বস্তুটো বীৰেনে নিবনে আমি নিব লাগিব?” গণেশ পাচোৱানে ক’লে, “আমিয়েই নিব লাগিব। সি দিনত কিজানি সুবিধা কৰিব নোৱাৰিলে।”

ট্ৰাকখন আক্ৰমণ কৰা ঠাইখিনি পাবৰ হ’ল। মুকুন্দ আৰু গণেশে একে সময়তে ট্ৰাকৰ লাইটত দেখিলে যে চাৰ্জ্জনক হত্যা কৰা ঠাইৰ ওচৰৰ খাটোৱৈলৈ কোনোবাই মটৰ চাইকেল এখন নমাইছে। ইয়াকে দেখি দুয়োটাই ৰাম দেৱানক ক’লে, “ৰখা। লাইট নুমাই দে।”

মুকুন্দ আৰু গণেশে ৰাস্তাৰপৰা নামি কিনাৰে কিনাৰে কুঁজা হৈ গৈ সেই ঠাই পাই দেখিলে যে ক’লা মটৰ চাইকেলখন গছৰ ডাল এটাৰে ঢাকি থোৱা

আছে। ইয়াৰ কাৰণে দুয়োটাই একেলগে বুজি পালে। সিহঁত হাতত সাৰে ভৰিত সাৰে কানি পুতি থোৱা ঠাইলৈ আগবাঢ়ি হ'ল। হাবিত সিহঁতে এটা শৰীৰৰ বিচৰণ অনুমান কৰিব পাৰিলে। শৰীৰটো মাটিত সমান্য টৰ্চৰ পোহৰ পেলাই জোনাকী পৰুৱাৰ দৰে ঘূৰি ফুৰিছে। এনে সময়ত শব্দ হলেই শৰীৰটোবে গুলী কৰি দিব পাৰে। গতিকে সিহঁত জোপোহা এটাৰ লগত নিশ্চল হৈ ৰ'ল। শৰীৰটো সিহঁতৰ ফালেই আহি থাকিল। সিহঁতে জোপা লৈ থকাৰ পৰা দুহাতমান আঁতৰেদি খোজ পেলাওঁতেই গণেশ পাচোৱানে চৰম সিদ্ধান্ত লৈ পেলালে। সি শৰীৰটোৰ ওপৰত বাঘৰ দৰে জপিয়াই পৰি পাক মাৰি তাক মাটিত পেলাই তাৰ কামিজটো ফালি তাৰে তাৰ মুখ বন্ধ কৰিলে। মুকুন্দ ৰৈ নেথাকিল। দুয়োটাই মানুহটোক ধৰি আনিলে। হাবিৰ পৰা ৰাস্তা ওলায়েই মুকুন্দই মানুহটোৰ মুখখন দেখি আচৰিত হ'ল। তাৰ গাটো খঙত কঁপিবলৈ ধৰিলে। মানুহটো কি চৰম বিশ্বাসঘাতক। তাৰে 'খাওগু ডিপো'ৰ মেনেজাৰ বিনয় দে।

মটৰ চাইকেলখন ট্ৰাকৰ ওপৰত উঠিল। বিনয় দেক গণেশে তাৰ ওচৰত বহুৱাই ল'লে। সি ক্ষমা বিচৰাৰ প্ৰশ্নই নুঠে। তাৰ মুখৰ ভিতৰত ৰুমাল।

ট্ৰাকখন তিনিচুকীয়াত নৰ'ল। মুকুন্দই ভাবিলে যে বিনয় দেক এতিয়াই অভিজ্ঞ ইশ্বাদ খাঁই দেখা উচিত, সি কাহিনীটো শুনা উচিত আৰু তাৰ কি ব্যৱস্থা কৰিব লাগিব সি তাৰে পৰামৰ্শ লোৱা উচিত।

ৰাতি এঘাৰ বজাত ট্ৰাকখন 'মৌচম মঞ্জিল'ৰ চৌহদত সোমাল। ইশ্বাদ শুই আছিল। ৰক্তচাপ থকা মানুহক শুই থাকিলে জগাব নেলাগে। সেই কাৰণেই সিহঁত বাৰাণ্ডাৰ চকিত কিছুপৰ বহি থাকিল। অলপ পৰৰ পিছত সিহঁতে দেখিলে যে বহা কোঠাত লাইট জ্বলিল। দুৱাৰ খোল খালে। ইশ্বাদ ওলাই আহিল।

ইশ্বাদে ট্ৰাকৰ শব্দ শুনি সাৰ পাইছিল। সি সচকিত হৈ পৰিছিল। কাৰণ, ৰাতি মৌচম মঞ্জিলত ট্ৰাক সোমোৱাটো অশুভ লক্ষণ। এনেকুৱা ট্ৰাকেই নিজ দলৰ খুন হোৱা মানুহ আনে নাইবা যাত্ৰাৰ আগতে কিবা বিপদ দেখা পালেও ট্ৰাক সোমাই আহে।

সেয়েহে ইশ্বাদে সিহঁতৰপৰা উদ্বিগ্নভাৱে কথাটো জানিবলৈ বিচাৰি মুখত সোপা দি ৰখা মানুহটোলৈ ঘনাই ঘনাই চাই থাকিবলৈ ধৰিলে। পোনতে ইশ্বাদে মাত লগালে, "ই তোমাৰ মেনেজাৰটো দেখোন।" মুকুন্দই কথাটো ক'বলৈ আৰম্ভ

কৰোতেই ইশ্বাদে আকৌ ক'লে “গণেশ, ইয়াক লৈ যা। কালিন্দক সোধাই দৈগৈ। বীৰেণ আহিছিল। ৰেইড হোৱাৰ খবৰ দিলেহি।”

এই মাজনিশা ৰোগগ্ৰস্ত ইশ্বাদে দহ-বাৰ বছৰৰ আগৰ ক্ষিপ্ৰতা অতৰ্কিতে ঘূৰাই পালে। সি কেৱল ধন ঘটিবৰ কাৰণেই চোৰাং কাৰবাৰী হোৱা নাছিল। সি চোৰাং কাৰবাৰক মনে-প্ৰাণে ভাল পায় কাৰণেও। তাৰ মানত চোৰাং কাৰবাৰ এটা কলা।

ইশ্বাদে বছদিনৰ মুৰত চোৰাং কাৰবাৰৰ লগত জড়িত এই উস্তেজনাপূৰ্ণ মুহূৰ্তবোৰ উপভোগ কৰিছে বুলি মুকুন্দৰ ভাব হ'ল। গণেশে বিনয় দেক লৈ যোৱাৰ পিছত ইশ্বাদে নিজক নিজে কোৱাৰ দৰে ক'লে, “আকৌ বিপক্ষৰ আঘাত। হাঃ হাঃ হাঃ। উৰি যাব। দলটোৰ পলিটিকেল কানেকচন আছে নেকি?”

“খুব সম্ভৱ নাই। বাংলাদেশী থানাত সিহঁতৰ ছবি আছে।” মুকুন্দই এনেকৈ দলটোৰ আভাস দিয়াৰ পিছতহে কাহিনীটো কৈ যোৱাৰ সময়ত ইশ্বাদে ঘনাই ঘনাই প্ৰশ্ন কৰিবলৈ ধৰিলে।

সকলো শূনাৰ পিছত ইশ্বাদ শান্ত হওক চাৰি অস্থিৰ হৈহে পৰিল। সি একো নেমাতি কোঠাটোত দুবাৰ ঘূৰি বুকুৰ চেইনডালত আঙুলি বোলাই কিবা ভাবিলে। সি হঠাতে উচপ খোৱা মানুহৰ দৰে ‘মুকুন্দ’ বুলি চিঞৰিলে। মুকুন্দ তাৰ ওচৰ চাপি গ'ল। ইশ্বাদেৰ হৃদপিণ্ড আক্ৰান্ত হ'ল বুলি তাৰ সন্দেহ হ'ল। কিন্তু তাৰ অনুমান মিছা। ইশ্বাদে তাৰ বুকুৰ ফালে আগবাঢ়ি অহা মুকুন্দৰ হাতখন আঁতৰাই সুধিলে, “পুলিচে এটা মানুহক কিমান ঘণ্টা লক আপত আইন মতে ৰাখিব লাগে, জানা?” মুকুন্দই একো নেমাতা দেখি ইশ্বাদে স্বগতোক্তিৰ দৰে কৈ গ'ল, “নট ম'ৰ ডেন টুৱাৰ্শি ফ'ৰ আৱাৰ্ছ। গতিকে ভৈৰৱ নেওগৰ লক আপত ধকা বাংলাদেশীটোক কাইলৈ ক'টলৈ আনিবই লাগিব। ভানৰপৰা তাক নমাওঁতেই তাক গুলীয়াই খতম কৰি দিব লাগিব। মোৰ অৰ্ডাৰ। দুই নম্বৰ-ম'নচুৰে-এই কাম ঠিকমতে কৰিব।”

মুকুন্দৰ ভৰি হাল কঁপিল। কিন্তু হৃদৰোগী ইশ্বাদ এতিয়া স্থিৰ। মুকুন্দই ক্ষীণ কঠেৰে ক'লে, “কিন্তু তাৰপৰা কথা ওলোৱাৰ চাঞ্চটো মাটি হৈ যাব।” ইশ্বাদে গৰ্জি উঠিল, “ন, 'ন', ন'। ইম্পচিবোল। মুকুন্দ, চিলেটিয়া আসামী কি বস্তু তুমি জানা? একো কথা উলিয়াব নোৱাৰা। সি সব মিছা ক'ব। চিলেট জিলাৰ

আচামীৰ খোদ বৃটিছেও পাত্ৰা পোৱা নাছিল। বৃটিছৰ দিনতে চিলেট জিলাত কিমান সাংঘাটিক মানুহ আছিল জানা ? বহুত বেছি। চিলেটৰ নিচিনা টাউনখনতে দুঠাইত দুখন কৰ্ট আছিল। বুজিলা ? ইয়াক শেষ কৰি দিব লাগিব। তেহে সিহঁতে বুজি পাব, ইশ্বাদক জোকাই লোৱাৰ ফল মাৰাত্মক।’

গোনাৰ ৰাতিৰ ডিউটি আছিল। সি ক’ববাৰপৰা ভুটুং কৰি ওলালহি। ইশ্বাদ চোফা এখনত বহিল। মনে মনে থাকি সি অলপ বিশ্রাম ল’লে। সি আকৌ ক’লে, “বুজিছ, গোনা, আমাৰ মতে সেই চিলেটীয়াটো বাচি থাকিব নোৱাৰে। এই নিয়ম নহয়। তাকেতো বুজাই থাকিব নেলাগে। মনচুৰক চব বটাই দিবি। তই যা। তাক এতিয়াই হাতীধৰা বাগানৰপৰা আনিব লাগিব।”

হাতীধৰা চাহ বাগিছাতো গোপনে ‘মাল’ ৰখা হয়। তাত হামিদক মনচুৰে সহায় কৰে।

মুকুন্দ তাৰ চিৰিং চাপৰিৰ ঘৰলৈ গ’ল। সি খুব অবসন্ন। কিন্তু সি শুব নোৱাৰিলে। বিছনাতে ইচাটি বিচাটিকৈ থাকিল। যশোৱাক ঘোৰ টোপনিত দেখি তাৰ তহিলৈ দীৰ্ঘা হ’ল।

পুৱা সি মৌচম মঞ্জললৈ আহি দেখিলে যে ইশ্বাদে মনচুৰক নিৰ্দেশ দি আছে। ঠিক পাঁচ ফুট ৰেইঞ্জ। মানুহৰ মাজৰ পৰা। হাত দুটা ওলমি থাকিব লাগিব। শ্বট কৰাৰ লগে লগে ওলমি থকা হাতখনৰপৰা ৰিভলভাৰ মাটিত টুপুৰ কৰে পৰিব

মুকুন্দই বহুদিনৰ মূৰত ঘূণাৰে ইশ্বাদলৈ চালে। তাৰ ভাব হ’ল যে ইশ্বাদে কেৱল চোৰাং কাৰবাৰকে ভাল নেপায়, হত্যাও তাৰ কাৰণে সমানে প্ৰিয়।

মুকুন্দক দেখি সি ক’লে, “তোমাৰ বিনয় দেক জাৰা কৰিব লাগিব। মই জাৰা কৰিম। তুমি নেথাকিলেও হ’ব। কিন্তু তোমাৰ কয়লা ডিপোৰ আটাইকেইটা মানুহ ইয়ালৈ আহিব লাগিব। সিহঁতৰ লগত কথা পাতিলেই এই বিনয় দেটো কেনে গম পাম। তুমি মানুহ পঠিওৱা।”

দহটাৰ আগতে কয়লা ডিপোৰ বনুৱাকেইটা পালেহি। ইশ্বাদে দুই এষাৰ কথা পাতিয়েই সিহঁতক পঠিয়াই দিলে। সিহঁতক সন্দেহ নকৰিলে। ইশ্বাদৰ বিনয় দৌল আক্ৰোশ বাঢ়িল। সি গণেশৰ লগত বিনয় দেক ৰখা কোঠাটোলৈ গৈ তাক বন্ধা অৱস্থাতে ঘুচিয়াবলৈ ধৰিলে। বিনয়ৰ কোৱাৰিয়েদি ৩৬ ব’লৈ ধৰিলে।

ইশ্বাদে ক'লে, “অতি বেয়া চাজা দিহে খতম কৰিম। যদি কৰ, আমাৰ লগ হবি।”

সি ক'লে “পাৰত পৰিছোঁ। শীঘ্ৰে মাৰি পেলাওক।” নিশ্চিত মৃত্যুৰ আগতেও জীয়াই থকাৰ আশা আছে বুলি ভবাটো সকলোৰে কাৰণে সম্ভৱ। সাক্ষাৎ যম যেন ইশ্বাদৰ জাৰাৰ সঠিক উত্তৰ দি বিনয় দেই জীয়াই থাকিবলৈ বিচাৰিলে।

বিনয় দেৰ ‘জবান বন্দী’ মতে দলটো তিনিচুকীয়াৰ ৰেণুকা চিনেমাৰ পাছফালে থাকে। সি মানুহকেইটাৰ নামো ক'লে। তাকে শুনি ইশ্বাদৰ ওঁঠত ত্ৰুৰ হাঁহি বিৰঙি উঠিল।

দিনৰ এটা বজাত চহৰ চাঞ্চল্য। চিপাহীয়ে আচামীক আদালতলৈ আনোতেই জুমৰ মাজৰপৰা কোনোবাই গুলী কৰি হত্যা কৰে। ওচৰত এটা ৰিভলভাৰ।

মনচুৰ অতি স্বাভাৱিকভাৱে ৰেডক্ৰছ আলিয়েদি আহি খলিহামাৰী পালেহি। সি মুখৰ মদৰ গোন্ধ কমাবলৈ এলাচি দিয়া জৰ্দাৰ পান এখন খালেহি। কাৰণ এতিয়াই সি ইশ্বাদৰ ওচৰ ওলাবগৈ। বেমাৰী হোৱাৰপৰা ইশ্বাদে মদৰ গোন্ধ সহিব নোৱাৰে আৰু আনেও দিনত মদ খোৱাটো পছন্দ নকৰে। মনচুৰৰ হাতৰ লক্ষ্য আৰু চকুৰ নজৰ নিৰ্ভুল আৰু সুক্ষ্ম, কিন্তু মন স্থূল। সি একোভবা নাই। সি নতুন বজাৰ চেৰাই পাঁচআলিৰ ফালে আহি আছে।

মুকুন্দই বাৰে বাৰে ঘড়ীটোলৈ চাই আছে। এটা বজাত ডুমডুমাৰ আচামী শেষ হৈ গ'ল। এতিয়া প্ৰশ্ন হ'ল— চাঙ্জনৰ হত্যাৰ বাবে গোচৰ তৰা হ'বনে নহয়। সিও এটা সিদ্ধান্তলৈ আহিছে। ইশ্বাদো নিশ্চয় এই সিদ্ধান্তলৈকে আহিব। কিন্তু ইশ্বাদে শুইছে। মনচুৰে কামটো পকা কৰি আহিছোঁ বুলি কোৱাৰ পিছতেই কিজানি তাৰ স্নায়ুবোৰ শীত পৰিল। সি তাৰ পিছতেই শুলে।

তাকে শুনি মুকুন্দৰ আচৰিত লাগিল। নিজে আদেশ দি দুটা মানুহক হত্যা কৰোৱাৰ পিছত খুচী মনোৰে শুব পৰা ইশ্বাদৰ দৰে নৰ- পিশাচ এটাৰ বাবেহে সম্ভৱ। মনচুৰৰ দৰে এক নম্বৰৰপৰা দহ নম্বৰলৈকে গুণ্ডাবোৰৰ কাৰণেও সম্ভৱ। কিন্তু এইখন আন্ধাৰ ৰাজ্যত সি মনচুৰই তৰ প্ৰভু হোৱা সত্ত্বেও সি ইমান অমানুহ হ'ব পৰা নাই।

তাক ইশ্বাদৰ ড্ৰয়িং ৰুমত বনকৰা ছোৱালী এজনীয়ে 'ছাৰ ছটা বজাতহে উঠিব' বুলি খবৰ দিয়াত সি বিৰক্ত হৈ ঘড়ীটোলৈ চাই ব'ল। তাৰ মন শূন্য।

চাৰে ছটা বজাত ড্ৰয়িং ৰুমৰ লাইটকেইটা মুকুন্দই নিজে জ্বলালে। ইশ্বাদে বৃহৎ চকি এখনত বাদশ্বাহৰ দৰে বহি সুধিলে, "চব ঠিকেই আছে নহয়?" মুকুন্দই সমিধান দিয়াৰ প্ৰযোজনবোধ নকৰিলে। মাত্ৰ সুধিলে, "কেচটো?"

ইশ্বাদ মুখৰ হৈ পৰিল। ক'লে, "কেচ হ'ব নোৱাৰে। একচিডেণ্ট। বচ। কেচ কৰিলে আমাৰ প্ৰেষ্টিজ নেথাকে। ভৈৰৱক কথাটো জনাই দিব লাগিব।"

মুকুন্দযো ইয়াকেই ভাবি আছিল। গোপন কাৰবাৰীৰ অলিখিত নিয়ম মতে নিজৰ মানুহ খুন হলেও আদালতত বিচাৰ হ'ব নোৱাৰে। কেঁচু খান্দোতে সাপ ওলাব পাৰে কাৰণেই।

ইশ্বাদ অলপ পৰ তভক মাৰি থাকি মনত থকা বাকীখিনি কথা উচ্ছাসেৰে ক'লে, "তোমাৰ বিনয় দেৰ ব্যৱস্থা ময়ে কৰিলোঁ। আৰামেৰেই খতম। মটৰ চাইকেলেৰে সৈতে ট্ৰাকৰপৰা খোৱাঙৰ ডিহিঙৰ দলঙৰপৰা পেলাই দিয়া হৈছে। যথেষ্ট ড্ৰাগ খুৱাই অচেতন কৰি।"

ইশ্বাদৰ এইকেইটা বাক্যৰ প্ৰত্যেকটো শব্দই মুকুন্দক ছলে বিস্কাদি বিস্কিলে। সি যন্ত্ৰণাকাতৰ মুখখন দুয়োখন হাতৰ তলুৱাৰে ঢাকি ভয়াৰ্ত চকুৰে নৰকপী পশুটোলৈ চালে।

ইশ্বাদ খুব লাহে লাহে থিয় হ'ল আৰু মুকুন্দৰ কাষত বহিলহি। সি মুকুন্দৰ গাত হাত বুলাই খুব লাহে লাহে ক'লে, "তোমাক নোসোধাৰ কাৰণে বেয়া পাইছা? মুকুন্দ, মই দিনে দিনে কম-জোৰী হৈ আহিছোঁ। ইমান কেইটা বেমাৰ। কিজানি মোৰ বেছি দিন নাই। তথাপি মই এনে কাম কিয় কৰিলোঁ? ইয়াৰ উত্তৰ এটাই। আমাৰ কাৰবাৰৰ নিয়ম মতে, আমাৰ আদালতত, তোমাৰ মেনেজাৰ বিনয় দে বাচিব নোৱাৰে।"

ইশ্বাদে তাৰ গাৰপৰা হাতখন গুচালে। মুকুন্দই ইশ্বাদৰ চকুলৈ চালে। তাৰ চকুহাল নিৰ্মম। ব্যাধি আৰু এতিয়াৰ এক প্ৰকাৰৰ অনুশোচনাই সেইহাল চকুৰ তেজ কমোৱা নাই। মুকুন্দৰ মনত তাৰ কাৰণ স্পষ্ট: ইশ্বাদে চোৰাং কাৰবাৰক যেনেকৈ ভালপায়, হত্যাকাণ্ডকো তেনেকৈয়ে ভাল পায়। সি নিজ কৰ্মত সন্তুষ্ট। অস্বাভাৱিক কামত তাৰ সন্তুষ্টিও অস্বাভাৱিক।

মুকুন্দই তাক মাত নলগোৱাকৈ মৌচম মঞ্জিলৰপৰা ওলাই আহিল। এনে কিছুমান কাণ্ড ঘটাব পিছত থাপনাৰ ফুল যেন বিশুদ্ধ যশোৱাৰ ওচৰলৈ যাবলৈ তাৰ মনটোৱে নক'লে। আজি তাৰ ইমান দিনে পোষণ কৰি অহা এটা বিশ্বাসৰো মৃত্যু হৈছে। বিশ্বাসটো আছিল, ভীতি-প্ৰদৰ্শন আৰু হত্যাৰ আশ্ৰয় নোলোৱাকৈ কাৰচাজি খুৱাই ওপৰ মহলক তুষ্ট কৰি চোৰাং কাৰবাৰ চলাই যাব পাৰি। এই বিশ্বাসে তাৰ মনত ইমান প্ৰাধান্য বিস্তাৰ কৰিছিল যে ইশ্বাদেও তাৰ কথা মানি লৈছিল আৰু সেই সময়ৰ মন্ত্রী শ্ৰীকান্ত মহন্ত আদিৰ সহায়ত বিনা ৰক্তপাতে ইশ্বাদ-সৃষ্ট সাম্ৰাজ্যখন বঢ়িয়াকৈ চলি আছিল। কিন্তু এসত্তৰ চনৰ পিছৰেপৰা অৰ্থাৎ ভাৰতে মুজিবৰ বাংলাদেশখন বুকুৰ কুটুম কৰি লোৱাৰ দিনৰেপৰা অসমলৈ ইমানবোৰ খুনী চোৰ-ডকাইত আৰু স্মাগলাৰৰো প্ৰব্ৰজন ঘটিল যে কেৱল ৰাজনৈতিক পৃষ্ঠপোষকতাৰেই মুকুন্দ-ইশ্বাদৰ গোপন কাৰবাৰ চলি থাকিব নোৱাৰে। এনেকুৱা সংঘৰ্ষ চলি থাকিবই। এতিয়াৰ স্মাগলাৰ চৰ্দাৰ ৰঘুবীৰ বা ইশ্বাদ খাঁতকৈ বেছি নিৰ্মম হ'ব লাগিব। দশানন যাদবৰ কাৰবাৰবোৰ নিৰ্বিঘ্নে চলিছে। কিন্তু আজি যদি কোনোবা আদৰ্শবাদী মন্ত্ৰীয়ে তাৰ হাতৰপৰা মদৰ মহলবোৰ লৈ যায় আৰু তাৰ কিছুমান পাৰ্টিট "বিনিউ"(নবীকৰণ) নকৰে, তেন্তে অমায়িক হাঁহি বিৰিঙাই ৰাজনৈতিক মহলত কাৰচাজি খটুৱাই ফুৰা দশানন যাদবো আৰু নিৰ্মম হৈ পৰিব। গতিকে বেছিভাগ সমৃদ্ধিৰ অন্তৰালত সেই বাবেই অহিংসা আৰু গোপন কাৰবাৰ দুয়োটা স্ববিৰোধী কথা। মুকুন্দৰ ইমান দিনে পুহি ৰখা বিশ্বাসটোৰ সঁচাকৈয়ে আজি মৃত্যু হৈছে।

সি তাৰ ফিফেট কাৰৰ ড্ৰাইভাৰটোক ক'লে, “ঘৰলৈ নিব নেলাগে। শান্তিপাৰালৈ চলা।”

ড্ৰাইভাৰে মণিকা কাকতীৰ ভাড়াঘৰৰ আগত গাড়ী ৰখালে। মুকুন্দই তাক ক'লে, “পুৱা ইয়াৰপৰা লৈ যাবিহি।”

মণিকা শোৱা নাছিল। তাৰ উদ্ভট আচৰণ আৰু সঙ্গতিহীন কথাবোৰ শুনি মণিকা আচৰিত হ'ল। কাৰণ মুকুন্দই বেছিকৈ মদ খালেও স্বাভাৱিক হৈ থাকিব পাৰে।

— মণিকা, হয়তো মই এটা লম্পট। এটা অপৰাধী ব্যৱসায়ী কিন্তু মই অসুৰ নহয়। তুমি ৰাতি মোক দেখি ভয় খাইছা নেকি, মণিকা? মই লোলুপ হৈ

২১২/পাতাল ভৈবনী

এতিয়া তোমাৰ কাষ চপা নাই, মণিকা। তোমাৰ নামত চেকা লাগে বুলি গাড়ীখনো পঠিয়াই দিলোঁ। মই কেবল আহিছোঁ, দুদণ্ড জিৰণি ল'বলৈ। মোক মাত্ৰ শান্তি লাগে। তুমি মোক বুজিবা। আৰু কোনেও মোক নুবুজে।

— আগতে আৰামত বহি লওকচোন।

মণিকাই নিজৰ সৰু কোঠাটোতে ষ্টভত বন্ধা -বঢ়াও কৰে। তাই ভয় আৰু কৌতুহলেৰে তালৈ চাই ষ্টভটো জ্বলাই তাৰ ওপৰত কেট্‌লিটো পাতি দিলে।

মুকুন্দই তাইৰ টেবুলখনত থকা বস্তুবোৰ চালে। এজনী ছোৱালীৰ টেবুল যদিও টেবুলৰ বস্তুবোৰ চিজিল হৈ থকা নাই। আটাইবোৰ বস্তু থ'বলৈ ঠাই নথকাৰ বাবেও এনে হ'ব পাৰে। সোমালেই নিশ্বাস বন্ধ হৈ যাব খোজা কোঠাটোত টেবুল, ষ্টভ আৰু বন্ধাবঢ়াৰ সৰঞ্জাম আদি আছে। বাতামত পোতা খুটিত পিন্ধা কাপোৰ ওলমাই থোৱা আছে। কোঠাটোৰ প্ৰতি ইঞ্চি ঠায়েই ব্যৱহাৰত লাগিছে।

টেবুলৰ এচুকত দুখনমান মোটা কিতাপ। তাৰ ওচৰত বাতৰি কাকত কেইখনমান জাপি থোৱা আছে। মাজত এটা ভেনিটি বেগ, আৰ্চি-ফণি, স্নো-পাওদাৰ, লিপষ্টিক, নেইল পলিচ আদি। টেবুলৰ আন এটা মূৰত বটা এটাৰ ওপৰত দুখন পুথি। কীৰ্তন আৰু নামঘোষা।

সি তাইৰ লগত পুথি দুখন থাকিব বুলি আশা কৰা নাছিল। সেই বাবে তাই বহস্যময়ী হৈ পৰিল।

— মণিকা, তুমি ঈশ্বৰ-বিশ্বাস কৰা ?

— নিশ্চয়।

— কিয় ?

— নহ'লে কাত ভৰসা ৰাখিম ? আৰু কোনে শান্তি দিব ? এইকণ ভৰসা ৰাখিছোঁ বাবেই পাগলী হোৱা নাই।

এই কথা কেইটা শুনি মুকুন্দ আচৰিত হ'ল। সি ভাবিলে যে এইজনী মণিকাৰ দুখৰ ত্ৰাণকৰ্তা ঈশ্বৰহে। তাইৰ দুটা ৰূপ। ভূৱন-মোহিনী আৰু শ্বাসৰুদ্ধ কৰিব খোজা কোঠাটোৰ ভিতৰত তাই দেবীস্বৰূপ। তাই এতিয়া তাক গৃহিণীৰূপে পৰিচৰ্যা কৰিব খুজিছে।

মণিকাই প্লেটত এটা অমলেট আৰু একাপ চাহ থ'লেহি। সি তাইৰ সোঁ হাতটো ধৰি ওপৰলৈ তুলি মূৰৰ ওপৰত ৰাখি ক'লে, “মণিকা, তোমাক সেৱা কৰিবৰ মন গৈছে। তোমাৰ অন্তৰৰ দুখখিনিকো শ্ৰদ্ধা জনাইছোঁ। মোক আশীৰ্বাদ দিয়া, মণিকা। মই মানুহ হ'ব বিচাৰিছোঁ।”

তাই তাৰ মূৰৰপৰা হাতটো আঁতৰাই নানিলে। তাই লক্ষ্য কৰিলে যে তাৰ চকুহাল সেমেকা।

— আপুনি অমানুহ ?

— ওঁ, মই অমানুহ। তোমাৰ ঈশ্বৰত খুব বিশ্বাস। তাকে দেখি-শুনি মোৰ মন জুৰাই গৈছে। মানুহৰ জীৱনত আটাইতকৈ অন্তৰ ছাঁই কৰিব পৰা দুখৰ দিন কেতিয়া জানা ? যেতিয়া বিশ্বাসটো মৰি যায়। সেইটো মানুহেই মই।

— আপুনি ?

— ওঁ ময়েই। আৰু মই আওপকীয়াকৈ এটা নৰবধী।

— নৰবধী ? খুনী ? মাৰ্দ্ভাৰা ?

তাই পোনতে ফেকুৰিলে। পিছত হাওঁ-হাওঁকৈ কান্দি পেলালে। পিছত খন্তেকতে চকু-মুখ মচি কোঠাটোৰ চুক এটা চাফা কৰিলে। খাটখনৰ খুটাৰ ওপৰত থকা মাৰ্চি চাকিটো জ্বলাই তাত থ'লে। তাতে বেতৰ বটাটোৰে সৈতে পুথি দুখন থাপিলেহি। প্ৰায় দুই মিনিটৰ ভিতৰতে তাই লখিমী হাতেৰে এটি গোসাঁই-ঘৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিলে। তাই ভয়াৰ্ত্ত দৃষ্টিৰে ডাঙৰ ডাঙৰকৈ ক'লে, “নৰবধী হ'ল ? এতিয়া ইয়াত সপ্তাঙ্গে প্ৰণিপাত কৰক। প্ৰভুৰ আগত দোষ স্বীকাৰ কৰক। প্ৰভুৱে ক্ষমা কৰিব।”

মণিকাই এইমাত্ৰ সজোৱা গোসাঁই-খানখনৰ ওচৰত মুকুন্দই লেপেটা খাই বহি থোকাথুকি মাতেৰে ক'লে, “মণিকা, মই পাতকী। প্ৰভুৰ কেনেকৈ মৰিষণ বিচাৰিম ?”

তাই আঠু কাটিলে। চাদৰৰ একাংশ মাটিত পেলাই পুথি আৰু বস্তিৰ আগত সেৱা জনাই সুৰ লগাই তাত গাই গ'ল—

কতনো আমোঘ

অপৰাধ হৰি

কৰিয়া আছো প্ৰভু প্ৰচুৰ।

বুদ্ধিত থাকিয়া

নেদেহা সুবুদ্ধি

কৃপাৰ হয় ঠাকুৰ ॥

সেৱা কৰি উঠি মণিকাই মুকুন্দৰ দুধাৰি চকুলো চাদৰৰ আঁচলেৰে মচি দিলে।

পুথি দুখনৰ ওচৰত মাটিৰ চাকিগছি জ্বলি থাকিল। বিজুলী বাতিৰ পোহৰে চাকিৰ জুই তেনেই নিস্তেজ কৰি আছে বাবে মুকুন্দই ক'লে, “মণিকা, লাইটটো নুমাই দিয়া।”

বেতৰ বটাৰ থাপনাখন পোহৰোৱা চাকিগছিৰ পৰিত্ৰ পোহৰত মুকুন্দই যোৱা দুদিনৰ ভিতৰত ঘট ঘটনাবোৰ আবেগেৰে বিবৰি শেষ কৰি কিবা এটা কওক বুলি আশা কৰি মণিকাৰ চকুলৈ চাই ৰ'ল।

মণিকাই সুধিলে, “সিদিনা মোক সোধা প্ৰশ্নটোৰ বাৰু আপোনাৰ উত্তৰ কেনেকুৱা আছিল?”

মুকুন্দই ক'লে, “সেইদিনা মোৰ এটাই উত্তৰ আছিল। কিন্তু সেই উত্তৰ সলনি হৈছে। বৰঞ্চ মোৰ এতিয়া উত্তৰ নাই বুলিয়েই ক'ব পাৰি।”

— তেনেহলে আমি কৰা কামবোৰৰ কোনো সঙ্গত কাৰণ নাই?

— নাই, মণিকা। অন্ততঃ মোৰ বেলিকা। মই টোৱে টোৱে গৈ থকা ডিঙৰা। শুৰি নধৰা ডিঙৰা। ঠিকনা নথকা লেফাফা।

— তেনেহলে এতিয়া আমাৰ হাতত একো উত্তৰ নাই। আৰু, দুনিয়াৰ বহুত প্ৰশ্নৰে উত্তৰ নাই। আপুনি জানেই, মই উপন্যাস পঢ়ো। ৰুছ দেশৰ এজন মহান উপন্যাস লেখকৰ কথা ক'ব খুজিছোঁ। নাম ডষ্ট্ৰভয়েক্ষি। বিষম অভিজ্ঞতাৰে জীৱনটো গেলাই-পঁচাই জীৱনৰ সত্যৰ অনুসন্ধান কৰা মহাপুৰুষ। তেওঁ কিন্তু পাপ আৰু পুণ্যৰ মাজত চিনিব পৰা আঁচ এডাল দেখা নেপালে, মাত্ৰ সকলোতে আত্মাৰ হাঁহাকাৰহে শুনিলে। সেই কাৰণেই তেওঁৰ উপন্যাসৰ অসংযমী লুট্‌চা বুঢ়া কাৰামেজভেও আচৰিত হৈ নিজক নিজে এনেকৈ সুধিলে—মোৰ নিচিনা স্কাউণ্ডেল এটাৰ মগজলৈ হঠাতে ঈশ্বৰৰ ধাৰণা এটা আহিল কেনেকৈ? বুঢ়া কাৰামেজভেও ইয়াৰ উত্তৰ নেপালে আৰু এতিয়ালৈকে পৃথিৱীৰ কোনো মানুহে এই সাঁথৰ ভাঙিব নোৱাৰিলে।

— কৈ যোৱা, মণিকা। প্ৰতিটো কথা বুজিছোঁ। তোমাৰ সমান শিক্ষা নাই যদিও মই বুজিছোঁ।

মণিকাই কিন্তু এই সম্পৰ্কে একো নক'লে। আচলতে তাইৰ ক'বলৈ একো নাছিল। বিছনাৰ এচুকত বিভ্ৰান্ত হৈ বহি থকা মুকুন্দৰ কাষলৈ তাই গাৰু এটা দলিয়াই দিলে। সি গাৰুটো বুকুত লৈ পেট পেলাই শুলে আৰু বহু পৰৰ মূৰত চিগাৰেট এটা জ্বলালে। এনেতে তাই বাঁহী যেন মাতটোৰে সুললিত সুৰেৰে সি বুজি নোপোৱা কোনোবা শ্লোক এটা গালে। সি এটা শব্দও বুজি নোপালে। তথাপি শব্দ কেইটাই কিবা এটা তাক কৈ সাস্তুনা দিলে।

— ক্ৰৈৱাং মাস্ম গমঃ পাৰ্থ নৈতং ত্ব্যাপপদ্যতে।

ক্ষুদ্ৰং হৃদয়-দৌৰ্বল্যং ত্যক্তোত্তিষ্ঠ পৰন্তপ।।

— মানে কি মণিকা?

— কৈছে যে জীৱনৰ যুঁজখনত সকলো দুৰ্বলতা নেওচিব লাগে। কাপুৰুৱালি এৰি বীৰ পুৰুষ হ'ব লাগে।

— এইটোতো বেচ গাত বল দিব পৰা শ্লোক। ক'ব?

— গীতাৰ। কুরুক্ষেত্ৰ মহাযুদ্ধৰ আৰম্ভনিত উভয়-সংকটত পৰা অৰ্জুনক স্বয়ং ভগবান শ্ৰীকৃষ্ণই কৈছে।

— বাঃ কি সন্দূৰ কথা।

মুকুন্দই অতিশয় তৃপ্তিৰে চিগাৰেটটো ছপি শেষ কৰিলে। সি বিছনাত উঠি ক'লে, “মণিকা, তুমি শোৱা। মই চাকিটোৰ ওচৰতে ৰাতিটো বহি থাকিম। মাথোন মোৰ ওচৰত মিঠা তেলৰ বটলটো থোৱাছি।”

মণিকাই দেখিলে যে মুকুন্দৰ পোনতে দেখুওৱা উদ্ভট-অচিন আচৰণৰ ঠাইত এতিয়া এটা প্ৰসন্ন প্ৰশান্ত আচৰণ। এনে এটা নিবিড় নিমাত নিশা সাধাৰণতে লালসাৰ বহিত জাহ যাব খোজা মানুহটোৰ খন্তেকীয়া ৰূপান্তৰ দেখি মণিকা গৰ্বিতা হ'ল।

মুকুন্দ বস্তিগাছৰ ওচৰতে চকু মুদি বহি থাকিল। মণিকাই মিঠাতেলৰ সৰু বটলটো নিশব্দে তাৰ ওচৰত থৈ এটা জীয়া সপোন মনত লৈ বিছনাত ঢলি পৰিল। তাইৰ এই একাকিনী জীৱনত এইটো নিমাষিত কোঠাত আজি গোটেই

২১৬/পাতাল ভৈৰবী

ৰাতিটো যে ব্যঞ্জিত স্বামীৰ দৰে মৰম কৰা প্ৰচণ্ড পুৰুষ এজন আছে। কি সুন্দৰ আশ্ৰয়।

অলপ পৰৰ পিছতে তাই দুৰ্যোগেৰ টোপনিত।

উজ্জ্বল পোহৰৰ উমান পাই তাই সাৰ পালে। তাই দেখিলে যে ৰাতি ভালকৈ পুওবা নাই, মুকুন্দই লাইটটোহে জ্বলাইছে আৰু তাইৰ ফণিৰে মূৰ আচুৰিছে।

তাই তৎক্ষণাৎ চকু-মুখ ধুই ল'লে। তাই লক্ষ্য কৰিলে যে মুকুন্দ এতিয়া অত্যন্ত স্বাভাৱিক।

— চাহ দুকাপ বনাওঁ।

— নেলাগে। সময় নহ'ব। গাড়ীখন পাবহিযেই। মই পলমকৈ গ'লেই তোমালৈ বেয়া। বুইছা, মণিকা, তোমাৰ ইয়াতেই বহি থাকি সেই প্ৰশ্নৰ এটা উত্তৰ পাই গ'লোঁ। শুনিবা?

— কওক। আপেকীয়া উত্তৰ। যদি দেশত খুব চুৰি-ডকাইতি হয়, তেনেহলে নিজে চোৰ-ডকাইত হ'লেহে চুৰি-ডকাইতিৰপৰা ৰক্ষা পাব পাৰি। দেশত এতিয়া অনায়াস-অনাচাৰ চলিছে, সমাজ পঁচি উৰলি গৈছে। এইখন সমাজ সলাব নোৱাৰিলে দেশৰ বেছি ভাগ মানুহেই জীৱনটোত একো নেপাই হাঁ ভাত হাঁ কানিকৈ মৰিব। কিন্তু সমাজক সলাবলৈ হ'ল কিছুমান মানুহৰ হাতত ক্ষমতা থাকিব লাগিব। পলিটিকেল পাৱাৰ। টকাও এটা ক্ষমতা। গতিকে চৰকাৰ দখল কৰি দেশ ভাল কৰা ক্ষমতা পাবলৈ হ'ল আগতে বহুত টকা লাগিব। কিন্তু এই টকা আমাক কোনে দিব? বেপাৰীবোৰে দিব পাৰে কিন্তু সেই টকাৰে নহ'ব। সিহঁতৰ পুতলাহে হ'ব লাগিব। গতিকে সেই টকা নিজেই ঘটিব লাগিব। এইদৰে অৰ্জা আৰু বহুত টকাৰে মই তাকেই কৰিম। ক্ষমতা ল'ম। তোমালোকৰ ফালৰ গজেন ফুকনৰ দৰে ফালু এটাও যদি মন্ত্ৰী হ'বলৈ বিচাৰে, মই এনেকৈ নেভাবিম কিয়? মোৰ উত্তৰ কেনে পালা?

— যুক্তি আছে। খুব বঢ়িয়াকৈ কৈছে। নেতাই কোৱাৰ দৰে। আপোনাক নেতা যেন লাগিছে। আপোনাৰ ইচ্ছা সফল হওক। মই ভগৱানক খাটিছোঁ। মণিকা তাৰ ষুকুও সোমাই পৰিল। সি তাইৰ পিঠিত হাত ফুৰাই সুধিলে মই

শুদ্ধ উদ্ভৰ দিহোঁনে, মণিকা ১” তাই উদ্ভৰ দিলে, “হব পাৰে, আধা আধি শুদ্ধও হব পাৰে। মানুহে আচল সত্যক বিচাৰি আধাখিনিহে পায়। সেই বাবেই কিজানি আমাৰ জীবনবোৰৰ এফাল শুদ্ধ, এফাল ভুল। পিছে মোৰ চিন্তা কৰা শক্তি আপোনাতকৈ খুব কম। সেই বাবে আপোনাৰ প্ৰতিটো যুক্তিতে মই পতিয়ন গৈছোঁ। সি খুব উৎসাহৰে ক’লে, “থেংক ইউ, মণিকা।”

দুৱাৰত কেইটামান অস্থিৰ টোকৰ। মুকুন্দয়ে দুৱাৰ খুলি দেখিলে যে তাৰ ফিফেট গাডীখনৰ ড্ৰাইভাৰ বুলু। সি ক’লে, “বেগেতেও লাওক, ছাৰ। সৰ্বনাশ হল। গোনাই আপোনাৰ ঘৰলৈ দুবাৰ ফোন কৰিছিল।”

— কি হ’ল নকৰ কিয় ?

— ইশ্বাদ খা চাহাব মৰিল, ছাৰ। হাৰ্ট ফেল কৰিলে।

মুকুন্দই হৃদয়ৰ কোণত বিষ অনুভৱ কৰিলে। জীৱনৰ বহু স্মৃতি -বিজড়িত উপকাৰী ইশ্বাদ শেষ হৈ গ’ল। কিন্তু স্বাভাৱিক-ভাৱে মণিকাৰপৰা বিদায় লৈ সি পানীৰে পূৰ হৈ পৰা চকুহাল মচি মচি ফিফেট গাডীখনৰ ফালে খোজ দিলে। গাডীত বহি সি নিজক মনে মনে ক’লে, “ধৈৰ্য্য ধৰ মুকুন। তই যে আজিৰ পৰা অকলে ইশ্বাদৰ ৰাজ্যখন চলাব লাগিব।”

চৈধ্য

শটো সুন্দৰকৈ সজাই থোবা হৈছে। ইচলাম ধৰ্মৰ কথাটো মোৰ ভাল লাগে। ইয়ে ইঙ্গিত দিয়ে যে দেহ নশ্বৰ যদিও আওহেলা কৰিব নেপায় আৰু মৃত্যুও কদৰ্যা নহয়।

মৃত ইশ্বাদৰ মুখখনত এতিয়া একো উদ্বেগ-উৎকণ্ঠা নাই। আধা মেলা চকুৰে চিৰকাললৈ বিশ্রাম লোবা তাৰ মুখখন বেচ সুন্দৰ দেখা গৈছে। দুনিয়াক তোচ নোলোৱা প্ৰতাপী ইশ্বাদ এতিয়া এটা নিষ্পাপ শিশুৰ দৰে শুই আছে।

মই তাৰ ভৰি-পথানৰ ফালে বহিলোঁ। স্বাভাবিক মৃত্যুৰ এনে বেদনাৰ ছবি দেখি মোৰ সমস্ত দেহমন কান্ধলিজনীয়া চিন্তা-ভাবনাই আচ্ছন্ন কৰি পেলালে। অকস্মাতে ইশ্বাদক স্পৰ্শ কৰি মই সুৰ লগাই সৰু সৰুকৈ গালোঁ—

ৰাম-নাম বিনে মৃত্যু এৰাইবাৰ
আবৰ উপায় নাই।
মৃত্যু তৰিবাৰ ইচ্ছা আছে যাৰ
ফুৰা ৰাম নাম গাই ॥

৩৮বত বহি থকা মানুহখিনিয়ে মোলৈ প্ৰশংসাৰে চালে। বোধকৰো যোষাফাকিৰ কথা আৰু সুৰে এটা কৰুণ অবস্থাৰ সৃষ্টি কৰিলে। মোৰ চকু পানীৰে ভৰি পৰিল। চকুহাল মচি মই চাৰিওফালে চালোঁ। ইশ্বাদৰ তি নিজনী বিবিজানে মুখত কাপোৰ দি হুকহুকনি বন্ধ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছে।

আশা ষ্টুডিঅ'ৰ হৰিসাধনে ফটো তুলিলেহি।

দেউতাক বোধকৰোঁ পলমকৈ খবৰ দিয়া হ'ল। সি থৰক-বৰক খোজেৰে শটোৰ কাষ চাপি মোটা চহুমাৰ মাজেদি ইশ্বাদৰ মুখখনলৈ থৰ লাগি চাই ব'ল। পিছত কঁপা কঁপা হাতেৰে ইশ্বাদৰ মুখত আঙুলি বোলাই থোকাত্থকি মাতোৰে সকলোৰে শুনাকৈ ক'লে 'ওই বক্তৃত আগতে গ'লি, ইশ্বাদ। অন্ততঃ মই যোবাৰ পিছত যাব পাৰিলিহেঁতেন। যা পাৰ, ইশ্বাদ। তোৰ লগে লগে ময়ো গৈছোঁ।'

এনেকৈ কৈ দেউতা তৎক্ষণাৎ বাহিৰলৈ ওলাই আহিল। বাৰাণ্ডাত বহি খুব ধীৰে ধীৰে সি হিয়া ঢালি গোৱা শুনিলে।

জীৱৰ সাৰথি নাই অ' আল্লা
জীৱৰ সাৰথি নাই।

দেউতাৰ মুখৰপৰা ওলোৱা জিকিৰটোৱে অস্বাৱতী যেন মৌচম মঞ্জিলৰ গোটেই চৌহদটোত শোকৰ ছাঁ পেলালে আৰু হয়তো 'অধিৰ ধন-জন অধিৰ জীৱন' বুলি সবাকে সোঁৱৰাই দিলে। মোৰো দেউতাৰ লগত এনেকৈ গাবৰ মন গ'ল—

এমন সুন্দৰ দেহা কোন দিনা যায়
এ মন ভাৰসা নাই।

এদিন দেউতাই মোক কৈছিল যে অসমৰ মাটিত পোন পহিলা জিকিৰ-জাৰীৰে 'ধৰম'ৰ জীপ দিয়া ম ৰুৰ দেশৰ আজান ফকিৰে শংকৰ-মাধৱৰ 'ধৰম' টোক আৰু গীত-বাদ্য-তাল-মানক বৰ পছন্দ কৰিছিল। সেয়েহে জিকিৰ-জাৰীত 'ধৰম মূৰ্তি বস্ত্ৰ' মাধৱদেৱ আৰু নামঘোষাত আজান ফকিৰ জীয়াই আছে।

মৌচম মঞ্জিলৰ চৌহদটো মানুহেৰে ভৰি পৰিছে। খাৰ গাঁঠি নঢকা বহল বগা পায়জামা, বগা কামিজ বা পাঞ্জাবী আৰু বগা সৰু টুপী পিন্ধা বেলেগ বেলেগ স্তৰৰ ইচলামধৰ্মী মানুহে ইশ্বাদৰ গুণবোৰ সুৰ্ৰিছে। মই আজিহে গম পালোঁ যে তাৰ ওচৰলৈ ভালেমান দুখীয়া মানুহ আহি আছিল। সিহঁতে সহায় ভিক্ষা খুজিছিল। সি সিহঁতক যথেষ্ট টকা-পইচা দিছিল। সেই টকাৰে কোনোবাই জীয়েকক বিয়া দিছিল, কোনোবাই বন্ধকত থকা মাটি মোকোলাইছিল, কোনোবাই হালৰ সময়ত গৰু কিনিছিল আৰু কোনোবাই নিজৰ দুসাজ তিনিসাজ খাবলৈ নো পোৱা ল'ৰা ছোৱালীৰ মুখত এজেবা ভাত দিব পাৰিছিল। এই ক্ষেত্ৰত ইশ্বাদে ধৰ্মৰ বাচ-বিচাৰ নকৰিছিল।

ইশ্বাদৰ উদাৰতাৰ আৰু কেইটামান দৃষ্টান্ত মোৰ মনত পৰিছে। বাৱন্ন চনৰ ভুঁইকঁপত ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ মতি-গতি সলনি হ'ল। চহৰৰ কাষৰে নগাখেলীয়া গাওঁখন ব্ৰহ্মপুত্ৰই গ্ৰাস কৰিলে। ফলত সেই ঠাইৰ মাছমৰীয়া পৰিয়াল কিছুমান আৰু সৰু সৰু খেতিয়কাৰৰ তেনেই নিষ্ঠাৰ হ'ল। সেই মানুহবোৰক চৰকাৰেহে

ক'ৰবাত বহুৱাব লাগিছিল। কিন্তু সেই কাম কৰিলে ইৰ্ষাদেহে। চহৰৰপৰা পাঁচ-ছয় কিলোমিটাৰ নিলগৰ সোণাৰী ঘাটত যথেষ্ট মাটি কিনি সি সেই মানুহবোৰক বহুৱাইছিল। ঘৰ সাজি দিছিল। ইয়াৰে কিছুমান মানুহে কমাৰ, মাছ বেপাৰী, পানুৱালা, পিয়ন-চকিদাৰ, চাইকেল মেৰামতি কৰা দোকানৰ কৰ্মচাৰী, মটৰ মেকানিক আদি হৈ ভাত মোকোলাই আছে। যদিও ইৰ্ষাদে তাৰ প্ৰায় ত্ৰিছ-চল্লিছ ঘৰ মানুহ পুহি আছিল বুলি কব পাৰি। কিন্তু এইবোৰ মানুহক সি নিজৰ কামত লগোৱা নাছিল। “বৰ কথকী আৰু এলেছৱা মানুহ, সিহঁত এইবোৰ কামৰ কাৰণে ঠিক নহয়” বুলি ইৰ্ষাদে মোক কৈছিল। কিন্তু এই মানুহ খিনিৰ ধৰম কৰমতৈ বৰ মতি। ইৰ্ষাদে বনোৱা এই গাওঁখনত এটা বটিয়া নাম ঘৰ আছে। তাত ভাওনা-সবাহ হয়। এইবোৰ কামৰ বাবে ইৰ্ষাদে বেচ পইচা দিছিল। এইবোৰ মানুহে তাক ‘ইৰ্ষাদ দেউতা’ বুলিছিল।

এই মানুহবোৰেও খবৰ পাই গ'ল। সিহঁত মৌচম মঞ্জিলৰ গেইটৰ ওচৰত গোট খালে। সিহঁত গায়ন-বায়নৰ সৈতে আহিছে। অকস্মাতে কিছুমান সং চিন্তাই মোক আত্মবিশ্বাস দিলে। মোৰ ভাবি ভাল লাগি গ'ল যে ক'লা বেপাৰী ইৰ্ষাদৰ কথা সোণাৰী ঘাটত থিতাপি লোৱা মানুহখিনিৰ মাজত সিহঁতৰ ‘ইৰ্ষাদ দেউতা’ উপকথা হিচাবে থাকি যাব। কিজানি ইৰ্ষাদৰ হৈ এই মানুহখিনিযে নামঘৰত এগছি বস্তি জ্বলাব আৰু এপোহু মাহ-চাউল আগবঢ়াব। ভৱিষ্যতে এই অঞ্চলৰ কোনোবা দুখনী বিধবাই, কন্যাদায়গ্ৰস্ত পিতৃয়ে আৰু কোনোপধ্যে জোৰা মাৰিব নোৱাৰা আধাপেটীয়াকৈ থকা কোনোবা খেতিয়কে ইৰ্ষাদক সেমেকা হিয়াৰে সুঁৱৰিব। তেনেহলে তাৰ জীৱন সাৰ্থক। কেতিয়াবা যদি স্বাৰ্থপৰ নেতাৰ কাৰচাজিত হিন্দু-মুছলমানৰ মাজত বিৰোধ হয় আৰু দুয়ো বিধ মানুহ ক্ষতিগ্ৰস্ত হয় তেতিয়া এই অঞ্চলৰ বিবেচক শ্ৰেণীটোৱে ইৰ্ষাদৰ ধৰ্মৰ ক্ষেত্ৰত উদাৰতাৰ কথাও শ্ৰদ্ধাৰে সুঁৱৰিব। কাৰণ সি ধৰ্ম-ভাষা-সম্প্ৰদায়ৰ উৰ্দ্ধত আছিল। সি এই ক্ষেত্ৰত ৰেডিঅ' আৰু মিটিঙত জাতি-ধৰ্মৰ সমিল মিলৰ ওপৰত বন্ধুতাৰ ফুলজাৰি মাৰি ফুৰা কপট অথচ সমাজৰ চকুত সি মাথোন এটা প্ৰতাপী ‘স্মাগলাৰ’ পিছে দেশৰ স্বাৰ্থ হৰণ কৰা আচল ‘স্মাগলাৰ’বোৰে গাঁৱে-নগৰে মালা পিন্ধি ফুৰে। ইৰ্ষাদ এটা লাপিলুপা মন্ত্ৰী হিচাবে মৰাহেঁতেন মৃতকৰ শেৰকৃতাৰ সময়ত সৰ্বধৰ্মৰ প্ৰাৰ্থনা হ'লহেঁতেন। কি যে ভণ্ডামি।

সেই শ্ৰেণীটোৰে ভণ্ডামি আজিহে বেছি প্ৰকট হৈছে। যিবোৰ মানুহে নিৰ্বাচনৰ সময়ত ইশ্বাদৰ ওচৰলৈ মনে মনে আহি পইচা বিচাৰিছিল, যিবোৰ বগা ভাত দেখা কাউৰীয়ে ইশ্বাদৰ অনুগ্ৰহ পাই বিপদৰ বৈতৰণী পাৰ হৈছিল আৰু যিবোৰ অফিচাৰ ইশ্বাদৰ 'মাহেকীয়া উপহাৰ' পাই 'মানুহ বনি গৈছিল' সেই ভণ্ডবোৰৰ বহুতেই এতিয়া এই চহৰত আছে। কিন্তু মই সিহঁতৰ কাকো ইয়াত দেখা নাই। সিহঁত আৰু অহাৰ সময় নাই। ইশ্বাদৰ শটো কবৰলৈ স্নিয়াৰ সময় হলেই। ইশ্বাদৰ মুখখন শেষবাৰলৈ চাবলৈ আৰু মনে মনে এটা শেষ নমস্কাৰ জনাবলৈ মোৰ প্ৰবল ইচ্ছা হ'ল। এতিয়া তাৰ গাত সুগন্ধি ফুল আৰু অতি সুগন্ধি আতৰ। এয়াও নিয়ম। কিন্তু মই হিন্দু হিচাপেতো ইশ্বাদক কিবা এটা দিব লাগিব। সেয়েহে গোনাৰ হতুৱাই তুৰন্তে ধূপ এপেকেট অনালোঁ। চৌহদত থকা গিলাচ ফুল দুটামান হাতত ল'লো। ইশ্বাদৰ শটোৰ মুৰৰ ফালে ধূপ দুডাল জ্বলাই দিলোঁ। আতৰৰ গোক্ৰ ভেদ কৰি ধূপৰ গোক্ৰ বিয়পিল। গিলাচ ফুল কেইটা দুহাতে আজলি কৰি লৈ মই ভুনভুনালোঁ, মই ইশ্বাদৰ হৈ প্ৰাৰ্থনা জনালোঁঃ

নমো নমো নাৰায়ণ প্ৰসন্ন হৃদয়োক হৰি
কৰিয়োক মাযাক নিৰ্য্যগন।
আপোনাৰ মহিমা আপুনি বেকত কৰি
জীৱক কৰিয়ো পৰিত্ৰাণ।।

কাহানিও অনুভৱ নকৰা এটা কৃতাৰ্থ হোৱা ভাবে মোক আৰম্ভি ধৰিলে, মই ইশ্বাদৰ মুখৰ ফালে চাই মনে মনে ক'লো, ইশ্বাদ খাঁ চাহাব, আপোনাৰ হৈ মই ঈশ্বৰক খাটিছোঁ। কিন্তু আপোনাৰপৰাও মই শুভ-কামনা বিচাৰিছোঁ। মোৰ দোষৰ মৰিষণো বিচাৰিছোঁ। আপুনি মোক বহুত দিলে, বোকাৰপৰা তুলি ললে। কিন্তু মই

কবৰ-যাত্ৰা আৰম্ভ হ'ল। গেইটৰ ওচৰত গীতৰ ঘাঁত শুনা গ'ল। পৰিতালৰ ঘাঁতঃ

তৌ তা থিতিতা থিতৌ ধে ধেন থেই, ধেন থেই নিতা থিত্তি তৌ
খোল-তাল লৈ গায়ন-বায়ন হিচাপে সাজি-পাৰি অহা সোণাৰী ঘাটৰ
মানুহখিনি শাৰী পাত্তি ইশ্বাদৰ শটোৰ পিছ লবলৈ খাপ পিটি আছে।

শৰ একেবাৰে ওচৰত ইশ্বাদৰ পুতেক তিনিটা আৰু মৌলবীজন। হামিদ, বছিৰ আৰু দেউতাও সিহঁতৰ লগত। শ ভাৰী কেইটাৰ লগে লগে ইশ্বাদৰ অতি চেনেহৰ এলচেচিয়ান কুকুৰ জিমি।

বগা পায়জামা-পাঞ্জাবী আৰু টুপী পিন্ধা মানুহৰ শাৰী দুটা বেচ দীঘল। এই শাৰী দুটাৰ পিছতে সোণাৰী ঘাটৰ গায়ন-বা যনৰ সৈতে প্ৰায় ডেৰকুৰিমান মানুহ। সিহঁতে গীতৰ ধ্বনিৰে গোটেই শ যাত্ৰাৰ সমদলটো সুকীয়া ধ্বৰণৰ কৰি পেলালে।

তাকে দেখি মোৰ প্ৰাণ জুৰাই গ'ল। এনেকৈ কবৰলৈ কেবা-বাৰো আহিছোঁ। কবৰৰ মাটিয়ে নশ্বৰ দেহা সারাটি লোৱা দেখিছোঁ। আনকি মৌলবীয়ে গোৱা আৰবী কণ্ঠ কেইটাও মনত ৰৈ গৈছে। তথাপি আজিৰ কথা বেলেগ।

ইশ্বাদৰ শটো কবৰস্থানত থোৱা হ'ল। এলচেচিয়ান 'জিমি'য়ে কিজানি আগতে কবৰলৈ আহিছিল। ইশ্বাদক জোৰাকৈ গাঁত এটা খন্দা হোৱাত সি কন্দাৰ নিচিনাকৈ কৰুণ শব্দ এটা কৰিলে। মোৰ ওচৰতে থকা দেউতাই ক'লে "এয়ে তাৰ শেষ ঠাই বুলি নিমাত জন্তুৱেও জানে।"

ইশ্বাদৰ নৰদেহ এতিয়া গাঁতৰ ভিতৰত। ইয়াকে দেখি মোৰ একেবাৰে অসম্ভৱ কথা এটা যেন লাগিল। কাৰণ প্ৰায় বাৰ ঘণ্টাৰ আগলৈকে ইশ্বাদ এটা জীয়া বাঘৰ দৰে আছিল।

কবৰত তিনি আঁজলি মাটি দিওঁতে কবৰস্থানত থকা ৰাইজক আশ্ৰয় এইফাকি বচনে বেথা দিলেঃ

মিনহা খালাক দুকুম
ৰ ফিহা নুঈ' দুকুন
ৰা মিনহা নুখ ৰিজুকুম
তাৰাতান উখৰা।

গাঁতটো নিমিষতে মাটিৰে পূৰ হ'ল। মই চকুহাল মুদি দিলোঁ। মই দেউতাৰ মাত শুনিলোঁ, "এই সুৰ লগাই গোৱা কথা ফাকিৰ অৰ্থতো তহঁতেও জনা দৰ্কাৰ। ইয়াৰ অৰ্থ হ'ল— হেৰা মানুহ, মই মানে আশ্ৰাই, তোমালোকক ইয়াৰ মাটিৰপৰা স্ৰজন কৰিছিলো আৰু মই তোমালোকক ইয়াৰ ভিতৰলৈকে দুনাই ওভোতাই আনিছোঁ। মই তোমালোকক ইয়াৰ ভিতৰলৈ দুনাই ওভোতাই আনিম।"

ইশ্বাদ কবৰস্থানৰ মানুহ হ'ল। মই তাত খন্তেকো নৰলোঁ।

মই মৌচম মঞ্জিলৰ ড্ৰাফিং ৰুমত। ইশ্বাদে মোক যিখন চকিত বছৰাই গোপন কথাবোৰ কৈছিল, মই এতিয়া সেইখন চকিতে বহি হামিদৰপৰা জগনুলৈ ইশ্বাদে পাতি থৈ যোৱা ৰাজ্যখনৰ মূল মানুহকেইটাক কৈছোঁ, “শোক মোৰো লাগিছে, সেইবুলি মই ভাগি পৰা নাই। ই পুৰুষৰ লক্ষণ নহয়। তোমালোক এনেকৈ দুখত মৰা যেন হৈ থকা কথাটো পছন্দ হোৱা নাই। আমাক এন্ধাৰেও চাই থাকে, দুৱাৰৰ ফুটাবোৰেও চাই থাকে। গতিকে আমি ধৈৰ্য্য হেৰুৱাব নেলাগিব। কেৰিয়াৰ আৰু ৰিটেইলাৰবোৰে জানিলে সিহঁতে আঁসে পাব, আমাৰ মস্তক হব। আমি কাৰবাৰ বেয়াকৈ চলালে ইশ্বাদক অপমান কৰাহে হব।”

সিহঁত অবাৰ। বোধকৰো মোৰ লানি নিছিগা কথাত সিহঁতে আদেশৰ সুৰ শুনিলে। কিন্তু মোৰ একেটা শৰীৰতে দুটা মন। এটা মনে যশোৱা আৰু কীৰ্তন-নামঘোষা ভাল পায় আৰু ইটো মনে ভাল পায় কামনাৰ জুই যেন ভানু শৰ্মাক আৰু শৰতৰ শেৱালি যেন মণিকা কাকতীক। মোৰ যশোৱাক ভাল পোৱা মনটোৱে ভানু-মণিকাৰ নিচা লগা মনটোক লগে লগে সুধিলে, “তই জানো ইশ্বাদৰ ঠাই দখল কৰিবলৈ ঠাৱৰ কৰিলি? ইশ্বাদৰ দৰে পাতাল ৰাজ্যৰ ধাৰা মতে মানুহক নিৰ্বিকাৰভাৱে হত্যা কৰিব বা হত্যা কৰোৱাব পাৰিবি? বুইছ, মুকুন্দ খাওন্দ, অহিংসাৰ লগত অবৈধ ব্যৱসায়ৰ সম্পৰ্ক নাই। ইটোৰ লগত সিটোৰ বিৰোধ। তই খুনী হব লাগিব, মিষ্টাৰ মুকুন্দ খাওন্দ।”

মই মিষ্টাৰ মুকুন্দ খাওন্দে হামিদহঁতক লগে লগে কবলৈ ধৰিলোঁ, “এই বাংলাদেশী দলটোলৈ ভয় নাই। ডি-আই-জিক কথাটো কবলৈ ‘ফিলাৰ’ পঠাইছোঁ। হম মিনিষ্টাৰকো কোৱাম। কিন্তু এটা কথা ঘৰ বিভীষণৰ নিস্তাৰ নাই। চুকতে থাকি বুকতে কামোৰ মৰাবোৰক— কয়লাৰ ডিপোৰ মেনেজাৰটোৰ দৰে তিলতিলকৈ শাস্তি দি মাৰিম। তোমালোক এতিয়া যোৱা।”

ইয়াৰ পিছত মৌচম মঞ্জিলৰ এটা সভাঘৰৰ দৰে আহল-বহল কোঠাত ইশ্বাদে পতা ৰাজ্যৰ দূৰে দূৰে থকা মানুহখিনিক লগ পালো। সিহঁতেই হ'ল এই

ৰাজ্যৰ স্নায়ু আৰু ধমনী। ‘ৰানাৰ’ৰপৰা ‘ইনফৰ্মাৰ’লৈকে। সিহঁতক মই ক’লো, “চিন্তা নাই। একেদৰেই চলিব। ঠিকে ঠিকে চাপ্লাই পাবা। কিন্তু এটা কথা। অবিশ্বাসীক, নিমখহাৰামক ক্ষমা কৰা নহ’ব।”

সিহঁতে নতশিৰে মোৰ কথা মানি ল’লে। সিহঁতক যাবলৈ কৈ মই ড্ৰয়িং ৰুমত বহিলোঁ। গোনা আৰু ছয় নম্বৰ (কালীন্দ্র) মোৰ দুয়ো কাষে পৰিষদৰ দৰে থিয় দি বল। অলপ দুৰৈত থিয় দি থকা হামিদেও মোৰ চকুলৈ চাই কথা নোকোৱা হ’ল। মোৰ এনে ভাব হ’ল যেন ইশ্বাদৰ জীৱটো আহি মোৰ দেহত সোমালহি আৰু মোৰ জীৱটো কাঙ্কলিজনৰ ফালে উৰা মাৰিলে। এই আন্ধাৰ ৰাজ্যত আজি মোৰ প্ৰকাৰান্তৰে অভিষেক হৈ গ’ল। মই বেলেগ বেলেগ মানুহক বেলেগ বেলেগ হুকুম দিয়াত লাগি গ’লোঁ। বছিৰ আৰু দেউতায়ো মোক দেখি আচৰিত হৈ গ’ল।

মই দেউতা আৰু হামিদক জনালোঁ যে ইশ্বাদৰ পৰিয়ালৰ সকলোকে মই লগ পাব খোঁজো। সিহঁতে সকলোকে মতাই আনিলে।

ইশ্বাদৰ দুজনী ঘৈণীয়েক — জাহিৰা আৰু মফিকা — আদহীয়া বয়সৰ তিৰোতা। এতিয়াৰ মেদে উপচি পৰা দেহৰ দীঘ, গৌড় বৰ্ণ আৰু নাক-মুখ-চকুৰ গঢ়ৰপৰা অনুমান কৰিব পাৰি যে এওঁলোক একালত সুন্দৰী আছিল। শেষৰ গৰাকী ঘৈণীয়েক ৰেণু বেগম স্বৰূপতে সুন্দৰী। গাভৰু। ডেকা ল’ৰা তিনিটা কিজানি আগৰ দুজনীৰ। সিহঁতৰ ওচৰে ওচৰে থকা পাঁচ বছৰৰপৰা দহবছৰলৈকে বয়সৰ ল’ৰা-ছোৱালী কেইটা কিজানি সিহঁতৰ শেহতীয়া সন্তান। ৰেণু বেগমৰ কোলাত এটা ডেৰবছৰীয়া ল’ৰা আৰু কাষত থিয় দি থকা এজনী চাৰি বছৰীয়া ছোৱালী।

ডেকা ল’ৰা তিনিটা মোৰ কাষতে বহিলহি। সিহঁত আঁতৰত থাকে। মই সিহঁতৰ কথা শুনিছিলোঁহে। আজিহে সিহঁতৰ লগত ভালকৈ পৰিচয় হ’ল। সিহঁত অসমৰ বাহিৰৰ স্কুল-কলেজত পঢ়ে। কি সূত্ৰে সিহঁত ঘৰত গোট খালেহি তাৰ সবিশেষ জনা নগ’ল। বোধকৰোঁ এনে সময়তে স্কুল-কলেজবোৰৰ গৰম বন্ধ হয় বাবে সিহঁত ঘৰত আছেহি। সিহঁতৰ বাপেকক মৃত্যুৰ সময়ত দেখাৰ সৌভাগ্য হ’ল। আৰু এটা ল’ৰা দাৰ্জিলিঙত পঢ়ে। তালৈ টেলিগ্ৰাম কৰা হ’ল। সি যিকোনো এদিন ওলাবহি পাৰে।

ইশ্বাদে নিজৰ সন্তানক তলে তলে ইমান উপযুক্ত কৰি তুলিছে বুলি মই আগতে কল্পনাই কৰা নাছিলোঁ। মাত্ৰ হামিদে কৈ থাকিছিল, “ল’ৰা কেইটাই ভূ নেপায়। সিহঁত কিন্তু এইবোৰত নাই।” ইশ্বাদে এবাৰ এনেকৈ কৈছিল, “এই পৰা বয়সত আমাৰনো আৰু কি হাবিয়াস থাকিব পাৰে? সিহঁত কেইটা ভাল হ’লেই হ’ল।”

হামিদ আৰু ইশ্বাদৰ এনে ধৰণৰ কথাই মোক কৌতূহলী কৰা নাছিল। ভাবিছিলোঁ যে সিহঁতে বাপেকৰ ধনেৰে আঁতৰত বেচ মজা কৰিছে। কিন্তু এতিয়া ভূ লৈ বুজিলোঁ ইশ্বাদে সিহঁতৰ কাৰণে খৰচ কৰাটো অথলে যোৱা নাই।

ডাঙৰ ল’ৰা মজহৰ খাঁই লক্ষ্ণৌত আইন পঢ়ে। দ্বিতীয় ল’ৰা ইম্বান খাঁই আলিগড় মুছলীম বিশ্ববিদ্যালয়ত বি-এ শ্ৰেণীত পঢ়ি আছে। তৃতীয় ল’ৰা আলম খাঁই পিলানীৰ পাব্লিক স্কুলত শিক্ষা শেষ কৰি বম্বেৰ কোনোবা কলেজ এখনত ভৰ্তি হৈছে। ইশ্বাদৰ ডাঙৰ ছোৱালী দুজনী শ্বিলঙৰ লেডী কীন কলেজত পঢ়ে। সিহঁতে আজিহে খবৰ পাব।

মোৰ তিনিওটা ল’ৰাকে ভাল লাগিল। সিহঁত বেচ অমাযিক। সিহঁতে পিতৃ বিয়োগৰ শোক সম্বন্ধেৰে বহন কৰিছে আৰু মাক কেইজনীৰ দৰে অসহায় ভাব এটা দেখুওৱা নাই।

গোনা, হামিদ, ৰছিদ, বছিৰ, পৰমা আদি এইখন ৰাজ্যৰ বিশ্বস্ত মানুহখিনিও ড্ৰয়িং ৰুমত থুপ খালেহি। খবৰ পাই হাইঠা চাপৰিত ম’হৰ খুটি থকা কেশৱ মহাজনো ওলালহি। এখন সৰুসুৰা মিটিঙৰ সমান মানুহ। সকলোৱে মোৰ ফালে নিমাতে চাই থাকিল। গতিকে ময়ে কথা আৰম্ভ কৰিবলগীয়া হ’ল।

মই লাহে লাহে ক’লোঁ, “আমি সকলোৱেই ভগবানক খাটিছোঁ, মৃতকৰ যেন সদগতি হওক। আমি সকলো ইশ্বাদ খাঁৰ জহতে এই অৱস্থা পাইছোঁহি। তেওঁ আমাৰ পালক আছিল। তেওঁ আমাৰ শিক্ষকো আছিল। আমি এইজন মানুহক কাহানিও পাহৰিব নোৱাৰোঁ। কিন্তু দুনিয়াৰ নিয়ম হ’ল — ই অনবৰত ভালে-বেয়াই চলি থাকিব। গতিকে আমিও এটা দিন হানি নকৰাকৈ কামে কামে থাকিব লাগিব।”

এনেকৈ পাতনি মেলি মই সকলোৰে মুখবোৰ এবাৰ চাই ললোঁ। ইশ্বাদৰ ল’ৰা কেইটালৈকে চাই ক’লোঁ, “এইবোৰ আগৰ নিয়মেৰেই চলিব। ইশ্বাদৰ

পৰিয়ালটোৱে আগৰ দৰেই সকলো পাই থাকিব। তেওঁৰ ল'ৰা কেইজনৰ সহায় পালেতো আমাৰ ব্যৱসায় আগতকৈ ভালকৈহে চলিব। আমি সকলোবে মনত ৰাখিব লাগিব এটা কথাঃ ডিচিপ্লিন, নিয়ম আদি আগৰ দৰেই সমানে বাহাল ৰখা হ'ব।”

বোধকৰোঁ মোৰ শেষৰ কথা কেইটাত ময়ে সকলোকে চলাম বুলি মই সকলোকে বুজাই দিব পাৰিলোঁ। বোধকৰোঁ সকলোবেই মোক মুৰব্বী বুলি মানি ল'লে। নহলে ইশ্বাদৰ ডেকা পুতেক কেইটাই সিহঁতৰ আপত্তিৰ এটা ইঙ্গিত দিলেহেঁতেন।

মই অলপ পৰ ৰ'লো। কোনেও একো নেমাতিলে। বোধকৰোঁ হামিদহঁতে এয়া মোৰ ছকুম বুলিয়েই ধৰি ল'লে।

মোৰ আচল উদ্দেশ্যটো আছিল বিধবা তিৰোতা কেইগৰাকীক সান্ত্বনা দিয়াহে। তাৰ সলনি মই সকলোৰে দায়িত্ব ল'লোঁ বুলিহে সদৰী কৰিলোঁ। সকলো ইমান পৰে নিমতে থকাটো ভাল কথা হোবা নাই। মই অন্ততঃ কোনোবাই কিবা এটা কথা ক'ব বুলি আশা কৰি ৰ'লোঁ।

অৱশেষত বছিৰে মাত লগালে, “তই ঠিকেই কৈছ, মুকুন, আমি তোৰপৰা ইয়াকে আশা কৰি আছিলোঁ।”

হামিদেও বছিৰৰ কথাত হযভৰ দিলে। গোনাযো মাত লগালে, “তোমাৰ ওপৰ মহলাত হলিগলি। কাক কেনেকৈ হাতত ৰাখিব লাগে তুমি জানা। তুমিয়েই আমাৰ সাৰথি।”

মই উৎফুল্ল নহ'লো। এটা অবৈধ কাৰবাৰৰ দলপতি হোবাটো একো গৌৰবৰ কথা নহয়। অথচ মই জানো যে মই ইশ্বাদৰ বাহিৰে আনক দলপতি হিচাপে গ্ৰহণ কৰিব নোবাৰোঁ। মই এই গোপন ৰাজ্য পৰিত্যাগ কৰিলেও মোৰ একো হানি নহয়। মোৰ মজুত টকাৰে মই দুটামান ভাল ব্যৱসায়ত হাত দি সুন্দৰকৈ চলিব পাৰোঁ। কিন্তু এইটো কথাও মই জানো যে মই এই ব্যৱসায় এৰিলে ইহঁতৰে কোনোবাই মোক হত্যা কৰিব পাৰে। এনে অবৈধ ব্যবসায়ৰ সকলো গোপন কথা জনা মানুহ এটা বাহিৰৰ স্বাভাৱিক পৃথিৱীখনত বসবাস কৰাটো এই ব্যৱসায়ৰ লগত লিপ্ত মানুহবোৰে নিৰাপদ বুলি নেভাবে। সেই কাৰণেই মোৰ অতি দুখ। মই ভাবি পাইছোঁ যে যিটো ব্যৱসায়ত মোৰ আগ্ৰহ

নাই, সেইটো ব্যৱসায়ৰ লগত লিপ্ত হৈয়ে মই মৰিব লাগিব। হয়তো মোৰ আন্ধাৰ যাত্ৰাৰ ওভতনি নাই।

ইয়াকে ভাবি থকা সময়ত এটা আশা নকৰা ঘটনা ঘটিল। ইশ্বাদৰ বৰ পুতেক মজহৰে মাত লগালে, “খাওন্দ দাদাৰ কথাকেইটা শুনি আমি নিৰ্ভয়। আন্মাহঁতৰ চিন্তাও দূৰ হ’ল। আপুনি নোহোৱাহেঁতেন বোধহয় এইবোৰ চব ছেদেলি-ভেদেলি হ’লহেঁতেন।”

এনেতে সৰু পুতেক আলম খাঁই ক’লে, “আপুনি যেনেকৈ চলাই চলাওক। আমি নেজানিলেও কথা নাই। আমাৰ এইবোৰত একো আগ্ৰহ নাই।”

তাৰ কথা শেষ নহওঁতেই ইম্বান খাঁই মাত লগালে, “মাত্ৰ মুকুন্দ দাদাই আন্মাহঁতৰ ইচ্ছাটো পূৰণ কৰিলেই হ’ল।”

মই ইশ্বাদৰ পুতেক কেইটাৰ কথাৰ মৰ্ম বুজিব নোৱাৰিলোঁ। মোৰ ভাব হ’ল যে সিহঁতে কোৱা কথা কেইটাৰ উদ্দেশ্য অতি জটিল হ’ব পাৰে নতুবা যি কৈছে সেয়ে অন্তৰৰ কথা হ’ব পাৰে। মোৰ মনত খোকোজা লাগিল।

মই ক’লোঁ, “তোমালোকে যি ক’ব লাগে পিছত ক’বা। মই স্বয়ম্ভু নেতা হ’ব খোজা নাই। মই নবৌহঁতক শোকত মাত এমাৰ দিবলৈহে ইয়াত বহিছিলোঁ। পিছে কথাই আকৌ আন ফালেহে গতি ল’লে।”

চাৰাং ব্যৱসায়ত লিপ্ত মানুহবোৰ অতি বুধিয়ক। সিহঁত যে কোঠাৰপৰা গুচি যাব লাগে মোৰ এই কেইটা কথাৰ পৰাই বুজি পালে। হামিদহঁত বাৰাণ্ডালৈ আহিল।

মই থিয় দিলোঁ। মজহৰৰ ওচৰলৈ গৈ সৰু সৰুকৈ ক’লোঁ, “মই তোমালোকক কেইটামান গোপন কথা ক’ব লাগিব। অলপ পিছত।”

ইশ্বাদৰ পুতেককেইটাও বেচ বুধিয়ক। সিহঁতেও ‘হ’ব বাৰু দাদা’ বুলি আঁতৰ হ’ল। মই এতিয়া সিহঁতৰ মাকহঁতৰ মুখামুখি হ’লোঁ।

— দুখ সহিবলৈ ভগৱন্তই বল দিয়ক।

— হঠাতে চব ওলট পালট হৈ গ’ল। আমাৰ নচিব।

— মোক নিজৰ ভাই বুলি ভাবক। একো চিন্তা নকৰিব। আগৰ দৰেই চলিব। আপোনালোকৰ একো ক্ষয় ক্ষতি নহ’ব।

— এৰা, তুমি আমাক নেৰা। দেউতাই আমাক তোমাৰ চব কথা কয়।

মানুহ কেইজনীৰ আৰ্থিক সংকট হোৱা নাই। ইৰ্ষাদৰ লগত এওঁলোকৰ স্বামী-স্ত্ৰীৰ সম্পৰ্কত মৰমৰ আৰু সততাৰ স্থান নাছিল। ইৰ্ষাদৰ মানত এওঁলোকৰ মূল্য কেবল সন্তানৰ মাতৃ আৰু গাডী বা ঘৰৰ দৰে একোটা সম্পত্তি হিচাপেহে। ইৰ্ষাদৰ আন নাৰীলৈ অধিক লোভো এওঁলোকৰ কাৰণে স্বতঃসিদ্ধ কথা আছিল। তথাপি এওঁলোকৰ বিহ্বলতাৰ কাৰণবোৰো দেবৰো অবিদিত স্ত্ৰীচৰিত্ৰৰেই লক্ষণ।

আচলতে মোৰ এওঁলোকৰ ওচৰত থাকি ভাল নেলাগিল। মজহৰহঁতৰ লগত জৰুৰী কথা আছে বুলি আঁতৰি আহিলোঁ। মনৰ এনে টনা-আজোৰা অৱস্থা এটাত মোৰ বাবে অতি প্ৰয়োজন হ'ল দেউতাৰ অৰ্থাৎ নাৰীয়া মুক্তা ৰহমানৰ।

দেউতা চৌহদৰ এচুকত সোণাৰী ঘাটলৈ উঠি অহা, শ-যাত্ৰাত থকা মানুহকেইটামানৰ লগত কথা পাতি আছিল।

মৌচম মঞ্জিলৰ আন এটা কোঠাত দেউতাক বছৰাই মনৰ খোকোজা মাৰিবলৈ কৰা কেবাটাও প্ৰশ্নৰ উদ্ভৱত ইৰ্ষাদৰ পৰিয়ালবৰ্গৰ মনৰ গোপন বতৰা ওলাই পৰিল। দেউতাৰ কথা কেইটাত যথেষ্ট যুক্তি দেখা পালোঁ।

জাহিৰা, মফিকা আৰু ৰেণুৰ শোকৰ কাৰণ বৰ আওপকীয়া। সিহঁতে চোৰাং কাৰবাৰ চলি থকাটো বিচৰাৰ কাৰণে বেলেগ ধৰণৰ।

জাহিৰাহঁতৰ বাহিৰৰ পৃথিৱীখনৰ লগত সম্পৰ্ক ইমান কম যে চোৰাং কাৰবাৰত বাহিৰে ৰোজকাৰৰ অন্য পথ আছে বুলি সিহঁতে ভাবিবই নোৱাৰে। পুৰুষ যে এগৰাকী তিৰোতা বিয়া কৰাই পত্নীৰ বিশ্বাস ভঙ্গ নকৰাকৈ চলিব পাৰে এই কথাও সিহঁতে ভাবিবই নোৱাৰে। সিহঁত তেনেকুৱা পৰিয়ালত ডাঙৰ হোৱা নাছিল। জাহিৰা আছিল বাপেকৰ চতুৰ্থজনী ঘৈণীয়েকৰ ছোৱালী। 'বান্দৰ' বিডি আৰু উনানী দৰবৰ এজেন্ট জব্বৰ মিঞাৰ ছজনী ঘৈণীয়েক। জাহিৰা দ্বিতীয়জনীৰ জীয়েক। ৰেণুৰ কথা সুকীয়া। তাই মোহানা ঘাটৰ ধপাত বেপাৰী কেৰামতৰ জীয়েক। কেৰামতৰ ঘৈণীয়েক কেবল দুজনীহে যদিও চাহ বাগিছাত পাত তোলা ছোৱালীৰ লগত তাৰ বৰ কেৰামতালি আছিল। সি ফালে ৰেণুকে ধৰি তিনিজনী বাই-ভনীৰেই স্বভাৱত ঘূণে ধৰিছিল। সেই বাবেই ইৰ্ষাদৰ লগত তাইৰ চিনাকি। তাই বুদ্ধি আৰু ৰূপেৰে ইৰ্ষাদক হাত কৰিব পাৰিলে কাৰণেই আজি তাই মৌচম মঞ্জিলত।

বেগম চাহেবাসকলৰ আঁতিগুৰি দাঙি ধৰি দেউতাই ক'লে, 'ইহঁতৰ কাৰণে ইৰ্ষাদ গুণী-জ্ঞানী গিৰিয়েক হ'নই। মতা হিচাপে তাৰ সাত খুন মাফি। ইৰ্ষাদৰ

ঘেণীয়েক বুলি সিহঁতৰ ফিতাহিও আছিল। সিহঁতে সন্মানো পাইছিল। সাতে সোতৰে এইবোৰ কাৰণতে এতিয়া সিহঁতৰ শোক।”

মই চিন্তা কৰি চাই দেউতাৰ কথাকেইটাত যুক্তি নাই বুলি উলাই কৰিব নোৱাৰিলোঁ।

মই সুধিলোঁ, “ইশ্বাদৰ ল’ৰাকেইটাক আগতে দেখা নাছিলোঁ কিয়? এতিয়ানো একেলগে বন্ধত ঘৰলৈ আহিল কিয়?”

সি ক’লে, “তাৰ ৰোজকাৰৰ থল নেজানক বুলিয়েই ইশ্বাদে সিহঁতক আঁতৰে আঁতৰে ৰাখিছিল। সিহঁত অৱশ্যে বুজন হোৱাৰ পিছত দুই-এদিনৰ কাৰণে ঘৰলৈ আহিবলৈ ধৰা হ’ল। সিহঁতে ইয়াত থাকি ভাল নোপোৱাও হ’ল। এই বছৰ ইশ্বাদৰ দেহৰ অৱস্থা বেয়া আছিল বাবে সিহঁত তিনিওটাই গৰমৰ বন্ধটো বাপেকৰ ওচৰত থকাৰ কথা ভাবিছিল।”

— সিহঁত শিক্ষিত ল’ৰা। চোৰাং কাৰবাৰক ঘৃণা কৰে নেকি?

— ধৰিব পৰা নাই। সিহঁত ঘৰলৈ আহিলে কিতাপ পঢ়ি থকাহে দেখোঁ। মানুহৰ লগত মিলি জুলি থাকিবলৈ ভাল নেপায়।

ঘৰৰপৰা নোলায়েই। অথচ মৌচম মঞ্জিলত কি ঘটি আছে গমো নেপায়।

— মোৰ মেনেজাৰ বিনয়ক কি কৰা হ’ল তাকো নেজানে?

— নিশ্চয় নেজানে।

— মই যে অথনি গোটেইবোৰৰ আগত কথাকেইটা ক’লো, বহিৰে কৈছে নেকি?

— কৈছে।

— ভাল কৰিলোঁনে?

— ঠিক সময়ত ঠিক কথা কৈছ। কাৰণ তই আমাৰ দৰে পইচা লৈ কাম কৰা মানুহ নহয়। তোৰ কথাটো বেলেগ। তই কৰ্মচাৰী নহয়। অংশীদাৰহে। গতিকে তই এনেকৈ ক’বই লাগিব।

দেউতাই মোৰ ওচৰত বেছি সময় থাকিবলৈ ইচ্ছা নকৰিলে। যাৰৰ সন্ময়ত মই তাক ক’লোঁ, “মজহৰহঁতক মই ইয়াতে বহি আছোঁ বুলি ক’বিতো নাই।”

ইশ্বাদৰ পুতেক কেইটা বৰ দেখনিয়াৰ। ওখ আৰু ধুনীয়া। কাপোৰৰ বিজ্ঞাপনৰ মডেলবোৰৰ দৰে। সিহঁত মোৰ ওচৰত বহিল।

মই ক'লো, “তেখেত মৰাৰ দিনাই তোমালোকক আমনি দিব খোজা নাই। বাকীবোৰকতো কি কৰিব লাগিব জনাই দিব লাগিব। অকণমান সুৰুঙা পালেই সিহঁতৰ মতলব বেলেগ হ'ব। মই এইদৰে কোৱা বেয়া হ'ল নেকি?”

মজহৰে ক'লে, “ভাল কৈছে, দাদা। আশ্মাই তেও ভাল পাইছে।”

ইম্বানে মাত লগালে, “ঠিকেই কৈছে। পিছে আমাক সদায় বাদ দি থ'ব।”

মই আলম খাঁৰো মতামত বিচাৰিলোঁ। সি ক'লে, “মোৰ আশ্মাই ক'লে বোলে মোৰ হেনো এইবোৰত মূৰ ঘমুৱাবৰ সময় হোৱা নাই।”

কথাখিনি শুনি মই আচৰিত হ'লোঁ। সিহঁতে কথাখিনি পেটৰ পৰা কৈছে বুলিও মোৰ বিশ্বাস নহ'ল। মোৰ ভাব হ'ল যে সিহঁতে মোক হয়তো বাদ দিবলৈ চেষ্টা কৰিছে। কাৰণ ইশ্বাদৰ পুতেকহঁত চোৰাং কাৰবাৰৰ প্ৰতি উদাসীন হ'ব বুলি মোৰ বিশ্বাস নহ'ল।

— আমাৰ ব্যৱসায়টো কেনেকুৱা, কেনেকুৱা ৰিস্ক ল'ব লাগে তোমালোক নিশ্চয় জানা।

— জানো।

— গতিকে তোমালোকৰ দৰে ডেকা ল'ৰা থাকিলে মই বহুত সকাহ পাম। আন দলে গা কৰি উঠিব নোবাৰিব।

— আমাৰ পঢ়া শেষ হোৱা নাই। (আলম খাঁ)

— আৰুই মোক কৈছিল, মই হেনো আলসুৱা, মই হেনো এইবোৰ কামৰ কাৰণে ঠিক নহ'ম। (ইম্বান খাঁ)

কানি, ভাং আৰু অন্যান্য 'ড্ৰাগ'ৰ স্মাগলিং নেটৱৰ্ক'ৰ বিষয়ে মই নজনা নহয়। দেশ-বিদেশৰ পেপাৰ অৱৰ মেগাজিনৰ কাটিঙো মই ৰাখি থওঁ। আৰুৱাৰ নেটৱৰ্কো কেনেকুৱা আছিল জানো। আৰুৱাৰো সময় পালে এইবোৰ কথা কৈ তৃপ্তি পাইছিল। আৰুৱাই কয় — খ্ৰীল আছে বাবেই তেখেতে স্মাগলিং কৰে। তাৰ সলনি তিনিচুকীয়াৰ বিহাৰী-মাৰোৱাৰীবোৰৰ দৰে চৰকাৰৰ লগত হাত মিলাই ফাং ফুং ইন্ডাষ্ট্ৰি কৰিলে বেছি লাভ। চিনেমা হলো ভাল ব্যৱসায়। নদী বা বিল ডাকি ল'লেও প্ৰচুৰ লাভ। কিন্তু এইবোৰত খ্ৰীল নাই, উস্তেজনাৰ নিচা নেলাগে। সেইবাবে আৰুৱাই অন্য ব্যৱসায় পছন্দ নকৰিছিল। (মজহৰ খাঁ)

সিহঁতৰ কথা শুনি মই বিমোহিত পৰিলোঁ। কিন্তু মোৰ চিন্তাত আউল নেলাগিল। কাৰণ আগৰেপৰাই মই আৰু দেউতাই এনেবোৰ কথা ভাবোঁ। মাজে মাজে মই কাৰবাৰ এৰি দিয়াৰ কথা ভাবোঁ, কিন্তু ইশ্বাদৰ জহতেই আজি মোৰ এই অৱস্থা। সি উৎসাহ নোযোগোবাহেঁতেন মই ৰঞ্জু-চানুৰ ঘৰুৱা শিক্ষকৰপৰা মনে মনে লিখা-পঢ়া শিকি জগতখন ন-কৈ চাই ল'বলৈ সুবিধা নেপালোঁহেঁতেন, মন্ত্ৰী আমোলাৰ লগত আত্মবিশ্বাসেৰে কথা ক'ব নোৱাৰিলোঁহেঁতেন, সিহঁতক 'মেনেজ' কৰিব নোৱাৰিলোঁহেঁতেন আৰু এতিয়া মজহৰ ইমৰানহঁতৰ কথাবোৰো বুজিব নোৱাৰিলোঁহেঁতেন।

সিহঁতৰ কথাই মোক প্ৰকাৰান্তৰে বুজালে যে সিহঁতৰ দৰে শিক্ষিত ডেকাবোৰৰ বাবে এনেবোৰ অবৈধ কাৰবাৰ অসম্মানজনক। তাত সিহঁতৰ অৰুচি। সিহঁতৰ সপক্ষে প্ৰমাণ আছে। বোম্বাইৰ আটাইতকৈ ডাঙৰ চোৰাং কাৰবাৰী মোস্তাফা আলম আগতে বন্দৰত কুলি আছিল। সেইদৰে লক্ষ্ণৌৰ আন্ধাৰৰ ৰজা মতিউৰ, কুতুব আৰু আক্ৰাম আগতে ৰিক্সা-চালক আছিল। শিলগুডিৰ সুনীল পুৰকায়স্থ, ৰবি চন্দ, বিমল ভৌমিক আৰু চন্দ্ৰ দাস আগতে চিনেমা হ'লৰ গোট কিপাৰ, বেশ্যা-গলিৰ মাতৰৰ, পাণদোকানী, টেক্সী ড্ৰাইভাৰ আদি আছিল। এতিয়া সিহঁতে টকাৰ জোৰেৰে 'নাক্সাল'-নেতাকো হাতত ৰাখিব পাৰে। কলিকতাৰ 'গাৰ্ডেন ৰিচ'ৰ চিৰাজ, সুইড, আৰিফ আৰু ঘনশ্যাম জাহাজৰ খালাচী, হ'কাৰ, ৰেষ্টুৰাঁৰ বয় আদি আছিল। ঘনশ্যাম আছিল এজনী থিয়েটাৰৰ অভিনেত্ৰীৰ তোলনীয়া পো।

কিন্তু মজহৰহঁতৰ মনোভাবৰ বিপক্ষেও উদাহৰণ আছে। সিহঁতে অৰ্থৰ অভাৱ ভোগা নাছিল আৰু ভৱিষ্যতেও একো অসুবিধা ন'হব কাৰণে চোৰাং কাৰবাৰৰ প্ৰতি সিহঁত বিতৃষ্ণ হ'ব পাৰে। পিছে দেশত যদি এনেকৈ চাকৰী-বাকৰীৰ বজাৰখন মহঙা হ'বলৈ ধৰে, বি-এ পাছ ল'ৰাৰো যদি কন্স্টেবল, টাইপিষ্ট আদি কামৰ বাবে হাবাথুৰি খাই ফুৰিব লাগে আৰু সাধাৰণ মধ্যবিত্তৰ অৱস্থা যদি এনেদৰে দিনে দিনে হীন হ'বলৈ ধৰে, তেনেহ'লে মজহৰহঁতৰ দৰে শিক্ষিত ল'ৰাও আমাৰ দললৈ আহিবলৈ বাধ্য। তাৰ প্ৰমাণ আছে। দৰং জিলাত মদ নিবাৰণী আইন জাৰি কৰাৰ পিছত বি-এছটি পাছ অপূৰ্ব হাজৰিকাই সেই জিলাখন সৰসকৈ ৰাখিছিল। লামডিঙৰ বিদ্যেশী সৰঞ্জামৰ যোগানধাৰী অচিন্ত্য বানার্জি এম-এ পাছ।

আৰু কেইটামানৰ নাম ক'ব পাৰি। 'গাৰ্ডেন ৰিচ'ৰ হাইদৰ আলি ইঞ্জিনিয়াৰ। ৰাজস্থানৰ ধন চিং উকীল। দিল্লীৰ আব্রাহম পাইলট আছিল।

— তেনেহ'লে মই এতিয়া কি কৰিব লাগে স্পষ্টকৈ কোৱা।

— পৰহিলৈ ক'ম।

মোৰ অলপ বেয়াও লাগিল আৰু লগতে উৎসাহো অনুভৱ কৰিলোঁ। কাৰণ ইশ্বাদৰ আন্ধাৰ ৰাজ্যখন সম্পূৰ্ণ মোৰ দখললৈ আহিব পাৰে। মই চিৰিং চাপৰি পালোঁহি। যশোৱাৰ কাৰণে কবৰ আৰু মৰিশালি একে বস্তু। মই ঘৰ পোৱাৰ লগে লগে তাই বাহিৰতে মোক পোছাকেৰে সৈতে দুবাৰি পানীৰে গা ধুবলৈ ক'লে। গা ধোৱাৰ পিছত তাই মোৰ মূৰৰ আগত চাকি এটা ঘূৰালে। তাৰ পিছতহে মোক ভিতৰ সোমাবলৈ দিলে।

মই একো নেখালোঁ। যশোৱাৰো ইশ্বাদৰ মৃত্যুত দুখ। তাই ক'লে, “হাজাৰ হওক, তেওঁ আমাক বোকাৰপৰা বুটলি ল'লে।” মই কওঁ-নকওঁকৈ ক'লোঁ, “কিন্তু, যশো, ইশ্বাদৰ ডেকা পুতেকেইটাৰ এই কাৰবাৰলৈ ভাল ভাব নাই। মোৰ লগ নেলাগিবও পাৰে।”

ইয়াকে শুনি মোৰ অনুভূতিক অৱজ্ঞা কৰি যশোৱাই ক'লে, “ৰঞ্জু-চানুৰো তোমাৰ এই কাৰবাৰত হাত উজনি দিয়াৰ আশা কম। আগতে তেওঁ যহ তহ। অনুপ অহাৰ পৰা সেই অনা ডেলে।”

মোৰ গাটো কঁপিবলৈ ধৰিলে। মই তাইৰ ওচৰৰপৰা বিজুলী গতিৰে আঁতৰ হ'লোঁ। মণিকা কাকতীৰ ঘৰৰ ফালে গাড়ী চলাই গৈ থাকোঁতে হঠাতে দস্যু ৰত্নাকৰৰ কথা মনত পৰিল। তাহানিতে আমাৰ কান্দুলিজনৰ অবন্তী বুঢ়ীয়ে কোৱা কথা। ৰামায়ণ লিখিছিল বাৰ্মীকি মুনিয়ে। কিন্তু আগতে তেওঁ আছিল দস্যু ৰত্নাকৰ। মানুহ হত্যা কৰাটো তেওঁৰ কাৰণে সহজ কাম আছিল। এদিন এজন মানুহক টকাৰ কাৰণে হত্যা কৰিবলৈ যাৰ সময়ত মানুহজনে ক'লে, “তুমি কি কাৰণে আৰু কাৰবাবে নৰঘাতকীৰ পাপ গোটাঁছা?” ৰত্নাকৰ থমকি ৰ'ল। কাৰণ কথাটো তেওঁ এনেকৈ চিন্তাই কৰা নাছিল। তেওঁৰ হাতৰপৰা অস্ত্ৰ সৰি পৰিল। ক'লে, “ঘৰৰ তিৰোতাজনী আৰু পৰিয়ালটো পুহিবৰ বাবে।” তেতিয়া মানুহজনে ক'লে, “যাক পুহিছা সিহঁতে তোমাৰ পাপৰ ভাগ ল'বনে? যদি লয়, তুমি মোক মাৰি পেলাবাহি।” ৰত্নাকৰ ঘৰলৈ গ'ল। পৰিয়ালৰ প্ৰত্যেকেই তাৰ নৰহত্যাৰ

পাপৰ ভাৰ ল'বলৈ অমান্তি হ'ল। তেতিয়াৰ পৰাই বত্নাকৰৰ জীয়াই থকাৰ আৰু কামৰ ধৰণেই বদলি হ'ল। জীৱনৰ সত্যৰ উই বিচাৰি বত্নাকৰ দস্যু ধ্যানত বহিল। উই হাফলুৱে দেহৰ এটা অংশ সামৰিলে। তত্ৰাচ তেওঁৰ ধ্যান ভঙ্গ নহ'ল। পিছত তেওঁ ধ্যানেৰে দেবতাৰ জ্ঞান পালে। বত্নাকৰ বাস্মীকি হ'ল। ৰামায়ণ ৰচিলে। কথাটো মোখনি মাৰি অবন্তী বুঢ়ীয়ে কোৱা কথা কেইটা এতিয়াও মোৰ মনত আছেঃ বত্নাকৰক বাস্মীকি কিয় বোলে জান ? 'সমচকিত'ত বাস্মীক মানে উই। সেইবাবেই বাস্মীকি ? হৰিৰ যে লীলা। সেয়েহে ধৰম মূৰ্তি বস্তুৱে কৈছে বোলে — বৈৰাগ্যত পৰে ভাগ্য/নাহি প্ৰবোধত পৰে। সুখ আৰু নাহি পুৰুষৰ। হৰি বিনে পৰিত্ৰাণ/কৰ্ত্তা আৰ নাহি জানা/ৰিপু নাহি সংসাৰত পৰ।।

মোৰ মনত এটাই প্ৰশ্ন। তেন্তে মই আৰু ইৰ্ষাদহে দোষভাগী আৰু বাকীবোৰে পুণ্য আৰ্জিছে ?

মণিকাই বিছনাত গাটো থোৱাৰ অলপ পিছতেই মই পালোঁগৈ। মোৰ উদ্ভাস্ত ৰূপ দেখি তাই ভয় খালে। সুধিলে, “মৃত্যুনে খুন ?” মই একো সমিধান নিদি মাথোন দুৱাৰখন জপাই দিলোঁ। অৱশ শৰীৰটো চকিত থৈ মণিকাৰ ফালে চাই থাকিলোঁ। অলপ পৰৰ পিছতহে মোৰ মুখৰপৰা কথা ওলাল।

— ইৰ্ষাদ মৰিলহে, তাৰ খুন নহ'ল। অথচ আমি জানো, সাপ নচুৱাই ফুৰা মানুহ হেনো সাপৰ হাতত মৰে আৰু চিকাৰীৰ মৃত্যু হয় শেষত বাঘৰ হাততেই। মনৰ টনা-আজোৰাবোৰ গুলী হৈহে ইৰ্ষাদৰ বুকুত সোমাল।

— হাট ফেইলাৰ ?

— সেয়ে। মণিকা, এটা বা দুটা টান প্ৰশ্ন আমি দুয়ো ভাৰোঁ দিয়া। প্ৰথম প্ৰশ্ন হ'ল— পৰজন্ম আছনে নাই ? আজি কবৰত এটা ইচ্ছামী শ্লোক শুনিবলোঁ। অৰ্থটো এনেকুৱাঃ মই তোমালোকক মাটিলৈকে ওভোতাই আনিছোঁ, মই আকৌ তোমালোকক ইয়াৰ পৰা উলিয়াই আনিম। মানে এইটো ধৰ্মতো পৰজন্ম আছে বুলি ভাবানে ?

— কাৰোবাক সুধিব লাগিব। নাই কিজানি।

— যদি আছে ?

— তদন্ত কৰি লাভ নাই। বিশ্বাসহে ডাঙৰ বস্তু। মই পৰজন্মত বিশ্বাস কৰোঁ। এই বিশ্বাসৰ অবিহনে মানুহ আৰু অসহায়।

— ঠিক কৈছা, মণিকা। ইয়াৰ চিধা উত্তৰ থাকিব নোবাৰে।

— কিন্তু গীতাই চিধা উত্তৰেই দিছে।

— কি কৈছে?

— মানুহে জৰাজীৰ্ণ কাপোৰ পেলাই দি যেনেকৈ নতুন কাপোৰ লয়, আত্মাযো তেনেকৈ জৰাব্যাধিৰে ভৰা দেহটো এৰি নতুন দেহত থিতাপি লয়গৈ।

— আৰু এটা প্ৰশ্ন আছে। তুমি বাৰু মোক ঘিণ কৰা?

— মানুহক দৈব্যই টানি নিয়ে। মানুহ অবস্থাৰ দাস। সেয়েহে কাৰোবাক ঘৃণা কৰাৰ প্ৰশ্নই নুঠে। কিন্তু মানুহ মানুহেই। মোৰ ভাব হয়, একেটা মানুহেই ভাল-বেয়াৰ সমষ্টি।

মণিকাৰ ওচৰৰপৰা মই নিৰাশ লৈ উভতি যাব নেলাগে। মনৰ কিবা এটা খোৰাক পাওঁ।

গধূলি ঘৰ পাই দেখিলোঁ, ঘৰখন নিমাও মাও। মই যশোবাক টানকৈ সুধিলোঁ, “ইহঁত দুটা কলৈ গ’ল?” তাই কোনো পাতনি নেমেলি ক’লে, ‘অনুপৰ লগত কাঙ্কুলিজনলৈ। সিহঁতৰ গৰম বন্ধ বুলি জানাই দেখোন।’

পোন্ধৰ

মৃতকৰ হৈ শেষকৃত্য সমাপন হোৱাৰ পিছত মৌচম মঞ্জিল সেমেকা পৰিল। মজহৰহঁতৰো কলেজলৈ যাবৰ দিন হ'ল। মুকুন্দই ইশ্বাদক কবৰ দি আহি যেনেকৈ সকলোবোৰ চলি থাকিব বুলি কৈছিল তেনেকৈয়ে ইশ্বাদে সৃষ্টি কৰা ৰাজ্যখন চলি থাকিল। মৌচম মঞ্জিলত আগৰ দৰে পাহৰৰ ব্যৱস্থা থাকিল। বাহিৰৰ চাকচিক্যও একে ধৰণে থাকিল। মুকুন্দই নম্বৰেৰে পৰিচিত মানুহ পাঁচটা তাৰ ঘৰলৈ নিলে।

সি মৌচম মঞ্জিললৈকো গৈ থাকিবলৈ ধৰিলে। ইশ্বাদৰ ল'ৰা কেইটা কলেজলৈ যোৱাৰ আগতে এখন গোপন বৈঠক বহিল। মুকুন্দও তাত উপস্থিত আছিল। তাতে ইশ্বাদ-সৃষ্ট ৰাজ্যখনৰ ভৱিষ্যত কাৰ্য্যপন্থাৰ ভিত্তি-স্থাপন হ'ল।

এই বৈঠকত ইশ্বাদৰ ল'ৰা তিনিটাই মুকুন্দক স্পষ্টভাবে জনাই দিলে যে সিহঁতে চোৰাং কাৰবাৰ কৰিব নোখোজে। এই কাৰবাৰত প্ৰচুৰ অৰ্থৰ বিনিয়োগ হয়। ইশ্বাদে খটুওৱা মূলধন অনুসৰি সিহঁতে লাভাংশ নিবিচাৰে, উচ হাৰত সুতহে বিচাৰিব। মুকুন্দ এই প্ৰস্তাৱত মান্তি নহৈ হিচাব নিকাচ কৰি অৰ্ধেক মূলধন ঘূৰাই দিয়াৰ কথা তোলে। সিহঁত মান্তি নহয়। কাৰণ ইমানবোৰ টকা ঘৰত ৰখাটো এটা ডাঙৰ সমস্যা। অথচ টকাবোৰ বেংকতো ৰাখিব নোৱাৰিব।

দুই পক্ষৰ মাজত মতৰ বিৰোধ নহল যদিও সমস্যাটো জটিল হৈ পৰিল। মুকুন্দই সিহঁতক সুধিলে, “তোমালোক পতা-শুনা শেষ কৰি মোৰ লগ নলগা কিয়? এই কেইবছৰ মই চলাই দিম। তোমালোকেও সমান লাভ পাব। মই এই কাম কৰিবই লাগিব। কাৰণ তেওঁ মোক বোকাৰপৰা তুলি লৈছিল।”

মজহৰে মাত লগালে, “কিন্তু, দাদা, আমি আন্ধাৰ ইচ্ছা পূৰণ নকৰিলে আমাক দোষে ছুব। আন্ধাই আমাক কলেজত ভৰি দিয়াৰ দিনৰেপৰা কৈ আছিল, আমি যেন এই কাৰবাৰত নেলাগোঁ। বৰ নিৰ্দয় কাৰবাৰ হেনো। এই কাৰবাৰত

লাগিলে হেনো আমাক পঢ়ুৱাৰ কোনো অৰ্থই নেথাকিব। মই যি হ'লোঁ হ'লোঁ আৰু, তহঁত মোতকৈ ভাল হ, সুনাম কৰ, মানুহে তহঁতক হে যজ্ঞান নকৰক। সমাজত নিঃসংকোচে ঘূৰি ফুৰ। মোৰ ঘৰলৈ মনে মনে মিনিষ্টাৰো আহে, চিনেমা কৰা বিখ্যাত মানুহো আহে। তোষামোদো কৰেহি। কিন্তু মই স্মাগ্লাৰতকৈ ডাঙৰ হ'ব নোৱাৰোঁ। মই পোহৰলৈ ওলাব নোৱাৰোঁ। — এইবোৰ আৰুৰ কথা। আমাৰ লগ হলেই কয়। মোৰ শুনি শুনি মুখস্থ হৈ গ'ল। এতিয়া সেয়ে আমাৰ ভৱিষ্যতক বাট দেখুৱাব।”

“তেনেহলে কি কৰিবা?”

“তিনিচুকীষা আৰু ডুমডুমাত থকা মিল তিনিটা আৰু ইয়াৰ কাঠৰ মিলটো আৰু চাহ বাগিছাখন চলাব পাৰিলেই যথেষ্ট। প্ৰচুৰ টকা আহিব।” (বস্বেত বাগিছা পঢ়া ল'ৰাটো)।

“মই উকীল হ'মহি। মোৰ 'ইমেজ' (ভাবমূৰ্তি) ঠিক থাকিব লাগিব। মই পলিটিক্সত যোগ দিম। সমাজৰ কাৰণে ভবাটো সকলোৰে দায়িত্ব হোৱা উচিত। কাৰণ শতকৰা পঞ্চাছজনে দুবেলা দুমুঠি খাবলৈ নোপোৱা এইখন দেশত নিজে ধনী হৈ থকাৰ কোনো অৰ্থ নাই আৰু বিপদো আছে। যি কেৱল নিজৰ বাবেই জীয়াই থাকে, সি সমাজৰ মানত মৃত। চাওকচোন, দাদা, আৰুই মনে মনে কত ভদ্ৰলোকৰ কত উপকাৰ কৰিলে, কিন্তু তেওঁলোক আমাক মাত লগাবলৈ নাহিলে। কিয় নাহিল আমি জানো। আৰু যদি ইমানেই প্ৰতাপী আৰু সন্মানী তেন্তে ৰেডিঅ' আৰু বাতৰি কাকতে তেওঁৰ মৃত্যুৰ বাতৰি নিদিলে কিয়? বাতৰি কাকতৰ মানুহ ফটো লবলৈ নাহিল কিয়? মিউনিচিপেলিটিৰ চেয়াৰমেন কবৰস্থানত উপস্থিত নেথাকিল কিয়? সমাজেই আৰু স্মাগ্লাৰ কৰিলে আৰু সমাজেই শেষত তেওঁক লাথি মাৰিলে।”

লক্ষ্ণীত আইন পঢ়ি থকা মজহৰে আবেগত কথাকিনৈ কৈ কপালৰ ঘাম মচিলে। মুকুন্দ তেনেই লেওসেও হৈ পৰিল। তাৰ নিজকে ইমান দোষী আৰু হীন যেন লাগি গ'ল যে সি ইশ্বাদৰ ডেকা ল'ৰা কেইটালৈ চাব নোৱাৰা হ'ল।

কিছু সময় সকলো নিমাত। মুকুন্দই ইম্ৰান খালৈ চালে। কাৰণ সিহে এই পৰ্য্যন্ত একো নোকোৱাকৈ আছে। তাৰপৰা সকলোৱে কিবা এটা শুনিব খুজিছে বুলি সি বুজি পালে। ইমৰানে ক'লে, “মই এইবোৰ ষ্টেটাচ-ষ্টেটাচৰ কথা

নেভাৰোঁ। ভবাৰো অৰ্থ নাই। কাৰণ সমাজৰ ‘ভেলু’বোৰ (প্ৰমূল্যসমূহ) বদলি হৈ থাকে। আৰু এটা কথা। বাতৰি কাকতে আমাক জনাই থকা, সমাজৰ মুখাফুটা মানুহবোৰো দেৱতা নহয়। মই দিল্লীৰ ওচৰতে থাকি সিহঁতৰ কিছুমানৰ চব কথা জানো। সিহঁততকৈ আৰুআইহে ভাল। আৰু গোপন ব্যৱসায়ীহে। সিহঁত দালাল। ব্যৱসায়ীৰ, সম্প্ৰদায়ৰ, ধৰ্মৰ, ৰুচিয়াৰ আৰু আমেৰিকাৰ। জঘন্য।”

মুকুন্দই বহুত পৰৰ মূৰত এইকেইটা কথা শুনি অলপ সকাহ পালে। সি মাত লগালে, “এৰা, আমি ইয়াতেই তাৰ প্ৰমাণ পাইছোঁ নহয়।”

এনেতে ইৰ্শ্বাদৰ তৰুণী ভাৰ্য্যা, ৰেণু বেগমে চাৰিওৰে সমুখত ‘নাস্তা’ থ’লেহি। তাইৰ মুখত গহীন আৰু অমাযিক এটা আকৰ্ষণীয় হাঁহি। এইটো ঘৰখন পৰিবেৰ্তন হোৱাৰ লক্ষণ। ইৰ্শ্বাদে পৰিয়ালৰ তিৰোতা মানুহবোৰক ‘অস্ত্ৰমপুৰ’তে থকাটোহে পছন্দ কৰিছিল। সি তাৰ জীৱনটোক তিনিটা ভাগত ভগাইছিল— ব্যৱসায়িক, পাৰিবাৰিক আৰু ব্যক্তিগত বিভাগত।

‘নাস্তা’ সামান্য। মাত্ৰ চাহৰ লগত খাবৰ বাবেহে। কেইটামান কাজু বাদাম, সন্দেশ, কিচমিচ আৰু ৰাজস্থানী ডালমুট।

দুটোকমান চাহ গিলি সকলোৱে ইমৰানৰ ফালেহে চাই ৰ’ল। ৰেণু বেগমে মুকুন্দৰ পাছফালে থিয় দি তাৰ ফালে চাই ৰ’ল। তাৰ কথা শুনিবৰ বাবে কৌতূহলী পৰিবেশ এটা সৃষ্টি হোৱাৰ পিছত সি লাহে লাহে ক’লে, “সেইবুলি মোলৈ চিন্তা নকৰিব, দাদা। আৰু কাৰণ মোৰ কাৰণে ‘এলাৰ্জিক’ নহয়। গণ্ডগোল চবতে আছে। দেশৰ ‘ইণ্ডাষ্ট্ৰিয়েলিষ্ট’বোৰ (শিল্পপতিসকল) কি আদৰ্শবান পুৰুষ? তেওঁলোকে পৰক শুহি খোৱা কথাবোৰো দেখোন কাগজত ছপা হয়। মুঠৰ ওপৰত, সুখী হবলৈ হলে যিটো কাম কৰি ভাল লাগে তাকে মনপুতি কৰিব লাগে।”

এয়া পাতনিহে। সি অলপ পৰ ৰ’ল। কেনে প্ৰতিক্ৰিয়া হৈছে জানিবৰ বাবে সি সকলোৰে মুখলৈ এবাৰ চালে। ৰেণু বেগমৰ সম্ভৱ কথাবোৰত ৰাপ বহিল। তায়ো এচুকত বহিল। ইমৰান আকৌ মুখৰ হৈ পৰিল। সি মুকুন্দৰ মুখলৈ স্পষ্টকৈ চাই কৈ থাকিল, “মোৰ কাৰণে কোনেও চিন্তা কৰিব নেলাগে এই কাৰণেই যে মোৰ জীৱনৰ স্পষ্ট এটা উদ্দেশ্য আছে। মই মানুহক কিবা এটা দি যাম। সেই বাবেই মই হতাশ নহওঁ। এই বছৰ মই পঢ়া শেষ কৰি বন্থেই যাম।

মই আতৰৰ 'এক্সপৰ্ট লাইচেন্স' (ৰপ্তানিৰ অনুজ্ঞাপত্ৰ) ল'ম। নগাওঁ জিলাৰ হোজাই-লংকাৰ লগত মোৰ দৈনিক সংযোগ থাকিব। মোৰ টকা হ'ব। তাৰে ফিছো বনাম। অসমৰ জীৱনৰ 'ডকুমেণ্টৰি' (তথ্য ছবি) আৰু ভাল ভাল উপন্যাসৰ কাহিনীৰে ছবি। মোৰ কথাছবি কৰাত সৰুৰেপৰা ৰাপ।”

কোনেও একো অভিমত নিদিলে। ধন ঘটৰ ইমানবোৰ বাট আছে বুলি মুকুন্দই আজিহে জানিলে। তাৰ ইমৰানক বৰ ভাল লাগি গ'ল। ইশ্বাদে এটা কথা নজনাকৈ থাকিল যে তাৰ দ্বিতীয় ল'ৰা ইমৰান খাঁই কাকতে-পত্ৰে চলচ্চিত্ৰ সম্পৰ্কে প্ৰবন্ধ লিখে। চেহেৰাটোও 'বম্বে ডাইং' আৰু 'ৰেডিওয়েণ্ট টেক্সটাইল'ৰ মডেল একোটাৰ দৰে।

আটাই কেইটা একমতলৈ আহিব পাৰিলে। ডেকা তিনিটাই মুকুন্দক সকলো দায়িত্ব অৰ্পণ কৰিলে।

মজহৰহঁত গ'লগৈ। ডেকা কেইটাক মুকুন্দৰ বৰ ভাল লাগিছিল। সিহঁত যোৱাৰ পিছত সি এটা মানসিক শূন্যতা অনুভব কৰিলে। বাবসায়ৰ কেন্দ্ৰ দুটা হ'ল। মৌচম মঞ্জিল আৰু মুকুন্দৰ চিৰিং চাপৰিৰ ঘৰটো। বিপক্ষৰ আৰু মুকুন্দৰ ব্যৱসায়ৰ লগত জড়িত মানুহবোৰৰ ভাব হ'ল যে এই ব্যৱসায়ত ইশ্বাদৰ ডেকা পুতেক কেইটাও যোগ আছে। মুকুন্দ আগৰ দৰেই মৌচম মঞ্জিললৈ দিনটোত এবাৰ আহি থকা হ'ল।

জহৰ পিছত বাৰিষা হ'ল। ৰঞ্জু আৰু চানুৰ এদিন-দুদিনৰ ছুটী পালেই অনুপৰ লগত কাঙ্কলিজনৰ কঁহুৱামুখ আৰু দীঘলআটীলৈ গৈ থকা হ'ল। সিহঁতৰ বাপেকৰ লগত সম্পৰ্ক পাতল হ'ল।

জুলাইৰ এটা দিন। সেই দিনটো মুকু দৰ বাবে স্মৰণীয় হৈ থাকিব। কাৰণ একেটা দিনতে এনে তিনিটা ঘটনা ঘটিল যে ইয়ে তাৰ জীৱনৰ সোঁত সলনি কৰি দিলে।

পুৱাতে চাহৰ কাপত মুখ দি মুকুন্দই সুধিলে, “ইহঁত দুটাক দুদিনমান দেখা নাই কিয়?”

যশোৱাই ক'লে, “অনুপৰ লগত গৈছে।”

মুকুন্দ খঙত অগ্নিশৰ্মা হৈ ক'লে, “যি সুধিছো, তাৰ উত্তৰ দিব লাগে। কাৰ লগত গৈছে বুলি সোধা নাই। সিহঁত গ'ল ক'লে?”

“তালৈকে গৈছে।”

“ঠিক কৰিছ। যশোবা, তই মোৰ মুৰাটো নোচোবাৰ কিয় ? এতিয়া সিহঁতৰ আগতো মই মুখ দেখুৱাব নোৱাৰিম। অথচ সিহঁত মোৰেই সন্তান।

“মই তোমাৰ কি মানহানিৰ কাম কৰিলোঁ ?”

“তইতো জান, মোৰ পিতৃ কোন ইয়াক লৈ মানুহৰ সন্দেহ। সেইবাবেই মই স্কুলত পঢ়িব নোৱাৰিলোঁ। কঁছৰামুখ, দলৈচুৰা, দীঘলআটা, — সকলোতে মোৰ পৰিচয় হ’ল, মই এটা জাৰজ। বুজিলি ? চাফ অৰ্থ হ’ল জহৰা। আৰু সিহঁতে ঘনুক-ঘানাক শুনি ভুল’ব ? গাওঁবোৰত পৰচৰ্চা কিমান মুখৰোচক তই নাজাননে ?”

“কিবা যদি সঁচা কথা আছে সিহঁতে জানক। যদি সত্য তাকে লুকুৱাই লাভ কি ?”

“তযো এনেকৈ ক’লি, যশোৱা ? মোৰ আৰু কি থাকিল ?”

“তোমাৰ চৰ আছে। সেই দুজনী আছে, ধন আছে, প্ৰতাপ আছে। আচলতে সিহঁতে তোমাৰ ব্যৱসায় আৰু এইবোৰ কেলেঙ্কাৰিৰ কথাহে জানিব নেলাগে। তুমি সদায় ৰাতি চেৰাপ খাই বেছ হৈ অহাটোও সিহঁতৰ কাৰণে ভাল কথা হোৱা নাই। এইবাৰ পৰীক্ষা শেষ হ’লেই সিহঁতক আৰু ইয়াত নেৰাখোঁ। ইশ্বাদ তোমাতকৈ বহুত ওপৰ খাপৰ মানুহ আছিল। ল’ৰাকেইটাক সৰুৰেপৰা আঁতৰত ৰাখিছিল।

মুকুন্দৰ খং-ৰাগ চোঁচা পৰিল। তাৰ অৱস্থা ঠেটুৱৈ ধৰা মানুহৰ দৰে হ’ল। তাৰ মনো ঠেৰেঙা লাগিল। সি যশোৱাৰ অভিযোগবোৰ মুখ পাতি ল’ব নোৱাৰিলে। সি ভাবি পালে যে যশোবাৰ আগত তাৰ এটা নিখুঁত ছবি দাঙি ধৰাটো বিডম্বন মাথোন। তাৰ অসাধু ব্যৱসায়ৰ উপৰিও তাই ভানু-মণিকাৰ কথাও ক’ব খুজিছে, তাৰ নিচা-খোৰ দস্তৰকো তাই ঘিণ কৰিছে। ইমানদিনে এইবোৰ জানিও মনে মনে থকা আৰু সুবিধা পালে তাই আজি সকলো উগাৰি পেলোৱা দেখি ভাব হ’ল যে তাৰ লগত যশোৱাৰ সম্পৰ্ক নিতান্ত যান্ত্ৰিক হৈ পৰিছে। কিজানি ৰঞ্জু-চানুৰ বাবেও সি এটা নিৰুপ্তাপ হৃদয়ৰ উদাসীন পিতৃ। মানে সিহঁতৰ লগত তাৰ সম্পৰ্কও যান্ত্ৰিক।

মুকুন্দ যশোৱাৰ আদালতত তিনিটা অপৰাধত অভিযুক্ত হৈ নতশিৰে তাইৰ ওচৰৰপৰা আঁতৰি গৈছিল। সি গেৰেজৰপৰা গাড়ী এখন উলিয়ালে। ড্ৰাইভাৰৰ

বাহিৰেও পুহি ৰখা গুপ্তা কালীন্দ্র(ছয় নম্বৰ) আৰু বীৰেণ হাজৰিকাক (তিনি নম্বৰ) লগত ল'লে।

গাড়ী তীব্ৰ বেগে চলিল — তিনিচুকীয়াৰ পূৰ্বে অৱস্থিত দশানন যাদবৰ ৰাজ্যখনৰ ফালে। মুকুন্দক এশ এবুৰি চিন্তাই চিৰলা-চিৰলি কৰিবলৈ ধৰিলে। পোনতে তাৰ বিবেচনাক আঘাত কৰিলে ইশ্বাদৰে বৰপুত্ৰ মজহৰ খাঁই। মুকুন্দৰ স্মৰণ শক্তি 'টেপ্ বেকাৰ্ডাৰৰ 'কেছেট'ৰ দৰে। তাৰ মজহৰ খাঁৰ শেষ কথাকেইটা মনত পৰিলঃ আৰু যদি ইমানেই প্ৰতাপী আৰু সন্ন্যাসী, তেন্তে ৰেডিঅ' আৰু বাতৰি কাকতে তেওঁ মৃত্যুৰ বাতৰি নিদিলে কিয় ? বাতৰি কাকতৰ মানুহ ফটো ল'বলৈ নাহিল কিয় ? মিউনিচিপেলিটিৰ চেয়াৰমেন কবৰস্থানত উপস্থিত নেথাকিল কিয় ? সমাজেই আৰু স্মাগলাৰ কৰিলে আৰু সমাজেই শেষত তেওঁক লাখি মাৰিলে।

লগতে মাথোন সাতটা বাক্যৰে প্ৰকাশ কৰা যশোৱাৰ অভিযোগবোৰ আৰু বিতৃষ্ণৰ কথাই তাৰ মনক আঘাত কৰিবলৈ ধৰিলে। কিন্তু মেঘৰ মাজত বিজুলীৰ দৰে ৰেণু বেগমৰ ইঙ্গিতময় মোহ লগা হাঁহিটো আৰু লগতে নিকট ভৱিষ্যতৰ সন্ভাৱনাময় ব্যৱসায়ী আৰু চলচ্চিত্ৰৰ প্ৰযোজক-নিৰ্দেশক ইম্বান খাঁৰ কথাকেইটা কাণত বাজিবলৈ ধৰিলে। ইম্বানে কৈছিল, “মুঠৰ ওপৰত, সুখী হ'বলৈ হ'লে যিটো কাম কৰি ভাল লাগে তাক মনপুতি কৰিব লাগে।”

সি নিজক নিজে কোবাত লাগি গ'ল, “মুকুন্দ, তেনেহলে তই অসুখী। তোৰ টকা হৈছে, প্ৰতিপত্তি হৈছে। কিন্তু এইবোৰত লেটিপেটি হৈ আছ কাৰণে তোৰ জীৱনত আচল বস্তু দুটাই নাই। মনৰ সুখ আৰু দেহৰ জিৰণি। এনে তৰা-নৰা ছিঙা ব্যস্ত জীৱন, ধনসম্পত্তি গোটাৰ বাবে এই যে শহাপহৰ দৌৰ-এইবোৰৰ কিবা অৰ্থ আছেনে, মুকুন্দ ? আঘোণত তোৰ পঞ্চাছ বছৰ পাৰ হ'ল। জীৱনৰ গতি মন্থৰ কৰিবৰ হ'ল। লোভ-বাসনাক সীমাৰ মাজত ৰাখিবৰ সময় হ'ল। অসংযমীৰ শাস্তি আছে। গতিকে তোৰ মনক দমাবৰ হ'ল। তোৰো কাল চমু চাপি আহিছে। “চাই মাত্ৰ থাকে কালে ধৰে যেতিক্ষণ।” কেৱল তোৰ ঘোষা-কীৰ্তন মনত থাকিলেই হ'বনে ? যশোৱাক খং নকৰিবি। তাই হয়তো শাস্তিত আছে। কোনখিনিলৈকে জীৱনৰ সীমা তাই বুজিব পাৰিছে। লক্ষণে সীতাৰ চৌপাশে অঁকা আঁচডালৰ দৰে। কিন্তু তই কি কৰিছ ? যশোৱাইতো এইবোৰ

খবৰ পাইছে। পাবই। পৰকীয়া প্ৰেমৰ কাহিনী জনাৰ বাবে সকলোৰে চকু-কাণ থিয়। জুইক কাপোৰেৰে ঢাকি ৰাখিব নোবাৰি। ভানুৰ আখ্যান বাৰু শেষ। তাই এতিয়া পূবৰ সোঁবৰণ লৈয়ে জীয়াই আছে। কিন্তু মণিকা? তাইতো প্ৰবাল সোঁতৰ নৈ। তাই নীতি আৰু সংযমৰ পাৰ ভাঙিব পাৰে। পিছে তাই উদাৰ। নিস্পৃহও। তাইক তই ভাল পাব। তাইৰ দুনিয়াখনক দোষে-গুণে গ্ৰহণ কৰা নিৰপেক্ষ মনোভাবকো ভাল পাৱ। মুকুন্দ, তোৰ জীৱনত আৰু কোনে পুলক জগায় ঠিক নাই। ইশ্বাদৰ তৰুণী ভাৰ্য্যা ৰেণু বেগমৰ তোলৈ চাই মৰা হাঁহিটো দেখোন মাৰাত্মক। তথাপি তই ঘৃণনীয়। বিবেকৰ ওচৰত, যশোৱাৰ ওচৰত, মজহৰ খাঁৰ ওচৰত, হযতো ৰঞ্জু-চানুৰৰ ওচৰত, বচক সমাজৰ ওচৰত, মুকুন্দ, তই বিভ্ৰান্ত, বিমোহ। তাকে দূৰ কৰিবৰ বাবে আহিছ দশানন যাদবৰ তালৈ? কাঞ্চলিজানৰ যুৰীয়া নামঘৰলৈ যাব নোবাৰিলি? ছিঃ ছিঃ ।”

ষ্টেনো আৰু একাউণ্টেণ্টেৰে পৰিবেষ্টিত দশাননে মুকুন্দক দেখি আথে-বেথে বহিবলৈ দিলে। সোনকালে ‘ডিষ্টেচন’ দিয়া শেষ কৰি মুকুন্দহঁতক তাৰ নিজৰ অতিথি গৃহলৈ লৈ গ’ল।

দুপৰীয়াৰ আহাৰৰ পিছত দশাননে তাৰ মুখৰপৰা সকলো কথা শুনিলে। সি মজহৰ খাঁৰ কথা কেইটাও কবলৈ নেপাহৰিলে। কিন্তু দশানন যাদৱক চিন্তিত যেন দেখা নগ’ল। সি তাৰ নেতাসুলভ অমাযিক হাঁহিটোৰে এক টিলিকতে মুকুন্দৰ চিন্তাৰ কাৰণবোৰ অমূলক বুলি উৰাই দিলে। সি মুকুন্দক বুজালে যে মজহৰহঁতৰ বয়সত সকলোৰেই আদৰ্শৰ কথা কয় যদিও পিছত চব আদৰ্শ ভাপ হৈ যায়, একালৰ বিদ্ৰোহী পিছত ঘোচখোৰ মন্ত্ৰী হয়। দশাননৰ মতে মুকুন্দৰ চিন্তাবোৰ কোনো ‘বিজনেচলাইক’ (ব্যবসায় সন্মত) চিন্তা নহয়।

মুকুন্দই সুধিলে, “কিন্তু মজহৰে এনেকৈ কিয় ক’লে? ইশ্বাদ হেনো এটা মাখি মৰাদি মৰিল। সমাজে খবৰ নকৰিলে। তাক সকলোৱে গোপনে অশ্ৰদ্ধা কৰিহে থাকিল?”

দশানন অলপ পৰ তভক মাৰি ৰ’ল। সি পিছত সিংহৰ দৰে গৰ্জি উঠিল, “সমাজৰ কথা ক’ব নেলাগে। চব জানো। সিহঁতে, জানে যে, ইচ্ছা কৰিলে তোমাক মই এইবাৰ ইলেকচনত জিকাই মন্ত্ৰী পাৰ্তব পাৰোঁ। ইশ্বাদে সেইবোৰ কায়দা বুজা নাছিল। সি জাতে পাতে স্মাগলাৰ আছিল। পাতালতে সোমাই আছিল।

কিন্তু আজি যদি সকলোৱে দেখা দুনিয়াখনত টকা ঢালা, চৰ ঠিক হৈ যাব। নামো কিনিব পাৰি, বুইছা।”

“তেনেহলে মই কি কৰিম?”

“ইগুন’ৰ যচোবা টুটেলি। যশোবাক একদম পাত্ৰা নিদিবা। ল’ৰা দুটাক তেওঁ যলৈ পঠায় পঠাওক। লকেল কলেজত হল এটা সজাই দিয়া। ঘৰৰ কাৰোবাৰ নামত। চহৰত ধুনীয়া চিনেমা হল এটা সাজা। কাৰণ ধুনীয়া ডাঙৰ চিনেমা হলৰ মালিকলৈ মানুহৰ সাধাৰণতে ভাল ভাব। যিমনে চিনেমা চায়, সিমনে মালিকৰ কথা জানিবলৈ বিচাৰে। ইয়াকে কৰা যদি তোমাৰ যশেও চৌ-চোৱাই থাকিব, পইচাই চৌ-চোৱাই থাকিব।”

“এৰা, চিনেমা হল এটা সাজিলে আন নকৰিলেও হ’ল। কয়লাৰ ‘হল চেল’ আছেই। কিন্তু পাৰ্মিট পাম জানো?”

“নিশ্চয়। পইচা আছেতো। কিছু পইচা সিঁচিবই লাগিব। পঞ্চাছ হেজাৰত ‘বাৰ’ৰ পাৰ্মিট, এক লাখত চিনেমা হলৰ পাৰ্মিট।

“ঠিক আছে। তেন্তে পোনতে চিনেমা হল।”

“চৰ্ব্বাই ছ। তেনেহলে তোমাৰ মনৰ কুঁবলী আতঁৰিল। কোনো বিজনেচমেনৰ মনৰ কুঁবলী থাকিব নেলাগে। কোমল মনতহে মনৰ কুঁবলী জমিব পাৰে। ”

তাহানি টকা লৈ শ্ৰীকান্ত মহন্ত আৰু মুখ্যমন্ত্ৰীক লগ ধৰিবলৈ যোৱা মুকুন্দটোক দশাননে পুনৰ সৃষ্টি কৰিলে। সি উলাহেৰে দশাননৰপৰা বিদায় ল’লে। সি ভাবিলে যে যশোৱাৰ কটুক্তি আৰু দশাননৰ যুক্তি-উপদেশ, দুয়োটা এদিনৰ ভিতৰে স্মৰণীয় ঘটনা।

কিন্তু মৌচম মঞ্জিলত যে সেইদিনাই আৰু এটা চমক লগা ঘটনা খোপনি পিটি বৈ আছিল সি কল্পনাই কৰিব পৰা নাছিল। এই ঘটনাৰ নাযিকা হ’ল ৰেণু বেগম।

ৰেণু বেগম। ফুল যেন তাইৰ মুখ। ভাস্কৰ্য্যৰ মূৰ্তি যেন তাইৰ দেহ। ভৰ বয়সৰ ৰূপহী। তাইৰ লগত চাৰি-পাঁচ বছৰীয়া ছোৱালী এজনী। অকলে নাহিলেও তাই নীৰলে আহিল। সন্ধিয়াৰ মৌচম মঞ্জিল নিস্তন্ধ। ইয়াত ব্যক্ততা নাই। সন্ধিয়াহে চকিদাৰ আৰু দেহৰক্ষী দুটামানে আগৰ গোপন আৰু উল্লেখভৰা পৰিবেশটো সোঁৱৰাই দিয়ে। এনে সময়ত কিবা তদাৰক কৰিবলৈ আহি মুকুন্দই এনে এটা পৰিবেশ গুৰুত্বপূৰ্ণ কৰি তোলে।

আজি সন্ধিয়া সি ইশ্বাদৰ গোপন ফোন কিছুমানৰ লগত সংযোগ থকা কোঠাটোত বহি আছিল। লক্ষ্মী, ৰাজস্থান আৰু কলিকতাৰ পৰাও দুটামান ‘ট্ৰান্সকল’ৰ বাবে বহি আছিল। কাৰণ সেইটো কোঠাতে ডাইৰেক্টৰীত থকা ফোনটোও আছিল। সি ইতিমধ্যে গুৱাহাটীৰ বশিষ্ঠ শৰ্মালৈ ফোন কৰি তাৰ আৰু ভানুৰ ভাল-বেয়া খবৰ লৈ কাইলৈৰ ভিতৰতে গুৱাহাটীৰ নাম কৰা আৰ্কিটেস্ট এজন পঠিয়াই দিবলৈ অনুৰোধ কৰিছিল। গোপন লাইনৰ লগত সংযুক্ত ফোনেৰে লক্ষ্মীমপুৰ, তিনিচুকীয়া আৰু ডুমডুমাত থকা নিজৰ মানুহবোৰৰ লগত ‘ক’ড’ত কথা পাতিছিল।

ফোন থৈ চকু মুদি এটা সুন্দৰ চিনেমা হলৰ ছবি এখন মনলৈ অনাৰ সময়তে সি ৰেণুৰ মাত শুনিলে। তাই চাৰি বছৰীয়া ছোৱালীজনীৰে সৈতে কোঠাটোত সোমাল। টিউব লাইটৰ দিন যেন পোহৰত ৰেণুৰ সুগঠিত গলত মুকুতাৰ হাৰ আৰু দেহত সেউজীয়া দামী শাডী আৰু একে ৰঙৰ ব্লাউজ জিলিকিল। বেছি জিলিকিল তাইৰ হেলনীয়া কামনাৰ কাজলসনা চকুহালহে।

মুকুন্দ থিয় হল। সি তাইক সসন্মানে বহিবলৈ দিলে। সৰু ছোৱালীজনীকো ওচৰতে বহিবলৈ দিলে। তাই ক’লে, “আপোনাকে অলপ ডিষ্টাৰ্ব দিওঁ বুলি আহিলোঁ। ইমান আমনি লাগে।” সিও একো ভাবাস্তৰ নোহোৱা যেন দেখুৱাই ক’লে, “বহক, ভালেই পাওঁ। একো ডিষ্টাৰ্ব নহয়, মই মাথোন ‘কল’ এটা ‘বুক’ কৰি বহি আছোঁ।”

“এটা কথা, খাওন্দ, মই এটা গোপন অনুৰোধ কৰিবলৈ আহিছোঁ। আপোনাৰ ইচ্ছা হলে অনুৰোধটো উলাই কৰিলেও মোৰ আপচোচ নেথাকিব।”

“গোপন অনুৰোধ? আমাৰতো চব কাৰবাৰেই গোপন।”

সদ্যবিধবা সুন্দৰী ৰেণু বেগমে ওঁঠত দুস্তালিৰ হাঁহি এটা বিৰিঙাই তালৈ চালে আৰু ছোৱালীজনীক ক’লে, “তই যাচোন যা। কিমাননো লাগি থাক? ফৰিদৰ লগত ৰেডিঅ’ শুনগৈ।”

মুকুন্দই পুতলা যেন অৰুণমানি ছোৱালীজনীৰ গতি বিধি লক্ষ্য কৰিলে। তাই হয়তো সি বেয়া পাই বুলিয়েই কোনোবা সমবয়সী ফৰিদৰ ওচৰলৈ যোৱাটোক ঠিক কৰিলে। তাই যাবলৈ খোজা দেখি মাকে ক’লে, “যা দেই। আমাৰ বৰ ভাল ছোৱালী।”

এইবাৰ বেণু সঁচাকৈ গোপনে মুকুন্দৰ মুখামুখি হ'ল। অধিক গোপনীয়তা আনিবলৈ প্ৰয়াস কৰি তাই মাতটো সৰু কৰিলে। তাই ক'লে, “মই ঘৰতে বন্দী হৈ থকা বিধৰ ছোৱালী নাছিলোঁ। মফিকাজাহিৰাৰ দৰে পঢ়া-শুনা নজনাও নহয়। কলেজো গচকি পাইছিলোঁ। মোৰ ব্যৱসায় বুদ্ধিও নথকা নহয়। তেখেতে যোবা কেইবছৰ মোকেহে ভাৰসা কৰিছিল। মোৰ আলপৈচানতহে তেখেতে খুচী হৈছিল। ব্যৱসায়ৰ চৰ কথা কৈছিল। মোলৈ মৰমটোও সুকীয়া আছিল। মোৰ নামত বেলেগে বহুত টকা জমা থৈছিল।”

এইবুলি কৈ হাতত থকা পাছবুকখন মুকু দৰ ফালে আগুৱাই দি তাইৰ জোন যেন মুখখন তাৰ ওচৰলৈ আনি ক'লে, “আপুনি মোক অংশীদাৰ কৰিব ? ময়ো খাটিব পাৰিমন”

মুকুন্দ শিৰ্ষিৰ উঠিল। সি কোন সময়ত নজনা ভাও ধৰিব লাগে আৰু কম কথা ক'ব লাগে জানে। বেণুৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ অনুৰোধটো ৰক্ষা কৰা-নকৰাৰ জবাব দিয়া সহজ কথা নহয়। সেই কাৰণে থিতাতে কিবা এটা কোৱাৰ পৰা বিৰত থাকিবলৈকে সি বেংকৰ পাছবুকখন এনেদৰে দুবাৰমান লুটিয়াই চালে আৰু তাইৰ অলক্ষিতে পাত এটা লুটিয়াই চাই পুনৰ থিতাতে জপাই দিলে। তাৰ জমা টকাৰ অংকটো চকুত নপৰাকৈ নেথাকিল। সুত ধৰি পাঁচপান্ন হেজাৰ টকা। তেনেহলে ছলনামাৰীয়ে দেহ বেয়াৰ ফালে ঢাল লোৱাৰ সময়ত ইশ্বাদক বেচ মুহিব পাৰিছিল।

সি কি ক'ব জুখি মাখি ঠিক কৰি ল'লে। সি তাইৰপৰা আৰু কথা উলিয়াবলৈ বুদ্ধি পাঙিলে।

সি সুধিলে, “এই ব্যৱস্থা মতে কিবা অসুবিধা হৈছে নেকি ?”

তাই ক'লে, “হয়তো চলিব পাৰিম। ভালকৈয়ে। কিন্তু মোৰোতো কিবা হাবিয়াস থাকিব পাৰে। মোৰ গোটেই জীৱনটো পৰি আছে। সেই চৰ্ত মতে মফিকা বা জাহিৰাৰ একো অসুবিধা নহয়। পৰা বয়সত সিহঁতক চাবলৈ ডেকা পুতেকহঁত আছে। কিন্তু মোৰ ল'ৰা-ছোৱালী দুটাতো দেখিছেই। এই বছৰহে হবিব স্কুললৈ গৈছে। এনে অৱস্থাত ঘৰখনত মোৰ কোনো এক্তিয়ার নেথাকিব। মই ডাঠি ক'ব পাৰোঁ, আপোনাক মই সহায় কৰিব পাৰিম। মই ঘূৰিবও পাৰিম।”

সি অভিমত ওলাই নপৰা বিধৰ গতানুগতিক প্ৰশ্ন এটা সুধিলে, ‘সঁচা ?’ তাই নিঃসংকোচে ক'লে, “এনেদৰে কোবা নাই। আজিকালি মাইকী মানুহ সকলো ধৰণৰ চাকৰীত নামিছে। মইনো অ'লৈ-ত'লৈ যাব নোৱাৰিমনে ?”

“কিন্তু, বেগম, আমাৰ কাম সঁচাকৈয়ে কঠিন মনৰ মানুহৰহে।”

“সময়ত তিবোতা মানুহ বেছি কঠোৰ হ’ব পাৰে।”

“সিহঁতে, মানে মজহৰহঁতে বেয়া নেপাবনে?”

“সিহঁতে মোৰ ওপৰত শাসন খটুৱাব নোৱাৰে। মই সিহঁতৰ মাহীটি। তদুপৰি সিহঁতৰ মনবোৰ পুৰণিকলীয়া নহয়। শিক্ষাৰ পোহৰ পোৱা।”

“জাহিৰা আৰু মফিকা বেগম হেঙাৰ হ’ব পাৰে?”

“নহয়। মই কৈছিলোঁ। সিহঁতে ভালেই পাইছে। কৈছে, — ইশ্বাদৰ ভাৰ কোনোও নল’লে যেতিয়া আজিহে ইশ্বাদৰ আচল মৃত্যু হৈছে। সিহঁতৰ ল’ৰা কেইটালৈ পেটে পেটে খং।”

“কিন্তু সেই টকাখিনি?”

“সুত অৰ্জা ধন হৈয়ে থাওক। মোৰ ভাগটো কাৰবাৰত খটুৱাম। এইখিনি টকাও দিম। বাগান আৰু মিলৰ লাভৰ মই পোৱা অংশটোও দিম। হ’ব?”

এতিয়া মুকুন্দৰ সিদ্ধান্ত লোৱাৰ চৰম মুহূৰ্ত উপস্থিত। সি খুব লাহে লাহে জেপৰপৰা চিগাৰেটৰ পেকেটটো উলিয়াই এটা চিগাৰেট ওঁঠত গোজে মানে যথেষ্ট সময় ললে। দুৰৈত অনাদৃত হৈ পৰি থকা ছাঁইদানীটো ওচৰলৈ আনি অনিচ্ছাৰে চিগাৰেটটোৰ অকণো নিগিলাকৈ ধোঁৱাবোৰ উলিয়াই কোঠাটো ধুৱলী-কুঁৱলী কৰি পেলালে।

সিদ্ধান্ত লোৱাৰ এনে ইচ্ছাকৃত বিলম্বই ৰেণু বেগমক আঘাত কৰিলে। মুকুন্দই লক্ষ্য কৰিলে যে তাইৰ গলিত হীৰাৰ দৰে চকুহাল পানীৰে ভৰি পৰিছে। তাৰো হিয়া সেমেকিল। সি ক’লে, “পিছত মস্তিল নহ’বতো?”

তাই ইয়াৰ উত্তৰ নিদিলে। সৰু বেগটোৰপৰা চেকবহী এখন উলিয়াই পাত এটা ফালিলে। টেবুলত থকা মুকুন্দৰ কলমটো লৈ তাত নম্বৰ এটা দিলে আৰু তলত চহী কৰিলে। কঁপা কঁপা হাতেৰে পাতটো মুকুন্দৰ ফালে আঙুৱাই দি ক’লে, “এয়া লওক। পাছবুক চাই এমাণ্টটো ভৰাই ল’ব।”

অজানিতে মুকুন্দৰো হাতখন আঙুৱাই গ’ল। সি চেকখন ল’লে। ৰেণু বেগমৰ বিজযোদ্ধাসৰ ৰেঙনি চকুৱে-মুখে ফুটি উঠিল। তাই বিজুলীবেগে কোঠাৰপৰা ওলাই গ’ল। মুকুন্দৰ ওপৰৰপৰা এটা স্বপ্নসম বৈঠক আঁতৰি গ’ল। তাই বৰ চতুৰ আৰু হিচাপ-নিকাচ কৰি কাম কৰিব পৰা তিবোতা। সি বিমোহ মনেৰে ভাবিলে।

যোদ্ধা

— যশোৱাই কেছ? অঁ, মই গুৱাহাটীৰপৰা কৈছোঁ। ভালনে? বাতৰিত পাইছোঁ কাঙ্কুলিজনত বানপানীয়ে প্ৰলয়ৰ ৰূপ লৈছে। ইহঁত দুটা আহিলনে? কি ক'লে? ঠিক আছে। মই কাইলৈ পামগৈ। অনুপ কলিতা
অঁ, অ। ডি-চি-চি-চি মিনিষ্টাৰ নাহিলে নেয়ায়। হেলো, হেলো, তুৰন্তে দেউতা আৰু বৰ্ছিবক পঠাই দিয়া। মোৰ কথা হেলৌ, মোৰ কথা ক'বা। থওঁ।

এই তিনি দিন গুৱাহাটীত ভালেই গৈছিল। দশাননৰ বুদ্ধি মতে কালিয়েই চিনেমা হলৰ লাইচেন্স পালোঁ। আৰ্কিটেস্ট (স্থপতি) অৰবিন্দ বৰুৱাই হলটোৰ নক্সাও আঁকিলে। সাজোতে কিমান খৰচ হ'ব তাৰো এটা হিচাব উলিয়ালে। প্ৰায় উনৈশ লাখ টকা। চিনেমা হলটোৰ ঠায়ো ঠিক হ'ল। ঠাইখন নেদেখুৱালে আৰ্কিটেস্টে কাম নকৰে। মোৰ ঘৰৰপৰা অলপ দূৰৈত চিৰিং চাপৰিতে মাটি ঠিক হ'ল। মাটিত ডেৰ লাখ পৰিল। লিখা-পঢ়া হ'ল পঞ্চাশ হেজাৰৰহে। ৰেজিষ্ট্ৰেচন ফিজ কমাৰৰ কাৰণে নহয়, আয়কৰ বিভাগৰ চকুত পৰে বুলিহে। ঠাই যথেষ্ট। চৌহদত ত্ৰিশখনতকৈ বেছি মটৰ গাড়ী ৰাখিব পৰা যাব। চিনেমা হলটো সাজিবৰ বাবে ধাৰ ল'বই লাগিব। ধাৰ লোৱা নেদেখুৱালেই বিপদ। লাইচেন্সখন পালেই ধাৰ পোৱা সহজ হৈ পৰে।

কিন্তু কাঙ্কুলিজনৰ খবৰটোৱে মোৰ সকলো উৎসাহ দমাই পেলালে। কাঙ্কুলিজনত আমি ভাগি অহাৰ দিনৰপৰা বানপানীৰ ৰাজত্ব। মাজতে বানপানী কমিছিল। নৈৰ পাৰত মথাউৰি এটা খাৰা হোৱা কাৰণে। কিন্তু দুৰ্নীতি আৰু সহজে-সোনাকালে আঢ়ব্যন্ত হ'বলৈ বেঙা মেলা ঠিকাদাৰ-ইঞ্জিনিয়াৰৰ যুগত ভালকৈ মথাউৰি বনোৱাটো তেওঁলোকৰ কৰ্তব্যৰ ভিতৰত নপৰে। গতিকে দুবছৰৰ পিছত মথাউৰি দুটা ছিগিল। কাঙ্কুলিজনীয়াই জীয়াতু ভুগিলে। অঞ্চলটো ইমান অৱহেলিত যে সঠিক সময়ত ৰাইজে কৰ্ত্তৃপক্ষক সোঁৱৰাই দিয়া সম্বন্ধে আঠ-ন

বছৰ ধৰি ছিগা অৱস্থাত থকা মথাউৰিত মাটি নপৰিল। বৰ সবাহ, গৰখীয়া সবাহ, তিথি আৰু ৰাস-যাত্ৰাৰ দৰে কাঙ্কুলিজান অঞ্চললৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু কাঙ্কুলিজানৰ বান আহি থকা হ'ল। এনে সময়তে অনুপকে ধৰি শিক্ষিত ডেকা দলটোৱে চৰকাৰৰ ওচৰত হাৰ মানি হাত সাবটি বহি নেথাকিল। সিহঁতে ৰাইজক কামত লগালে। শ্ৰমদানৰ যোগেদি ৰাইজে মথাউৰি মেৰামতি কৰিলে। চৰকাৰৰ এই কামত চলিছ হেজাৰমান টকা খৰচ হ'লহেঁতেন। কিন্তু ৰাইজে কামটো কৰা কাৰণে চাৰি হেজাৰহে খৰচ হ'ল। কথাটো বাতৰি কাকতত ওলাল। বিভাগীয় মন্ত্ৰীয়ে লাজ পালে। অফিচাৰসকলে ইজনে সিজনক দোষ দিলে। কাঙ্কুলিজানে এনেদৰে দেশৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰাৰ বাবে চৰকাৰৰ চকু মেল খালে। গোটেই কাঙ্কুলিজান বান ৰোধ কৰিব পৰা মথাউৰিৰ ব্যৱস্থা হেনো সম্পূৰ্ণ হ'ল। আগৰ আধৰুৱাকৈ ৰখা মথাউৰিৰ ব্যৱস্থা হেনো সম্পূৰ্ণ হ'ল। কাঙ্কুলিজানৰ দুয়ো পাৰেও মথাউৰি হ'ল। বাৰিষা মথাউৰিৰ নৈৰ ফালৰ অংশ পানীৰে ফিন্দ খাই থকা হ'ল। দুবছৰ বানপানী ন'হল। মানুহে তত পালে। গাঁওবোৰৰ অৱস্থা ভাল হ'ল। এনে সময়তে অনুপ কলিতা দুবছৰ বহি থকাৰ পিছত আইন পঢ়িবলৈ আহিল।

কাঙ্কুলিজানীয়া কথাবোৰ অনুপৰপৰাহে শুনা। তাৰ মতে তাত বানপানী হ'ব নেলাগিছিল। কিন্তু হঠাৎ পানী সোমাই কাঙ্কুলিজান অঞ্চলক সাগৰ-সংকাশ কৰি পেলালে। আচল ক্ষতি চাগৈ আৰু বেছি। ৰেডিঅ' শুনি আৰু বাতৰি কাকত পঢ়িয়েই মই আতঙ্কিত হৈ পৰিছোঁ। এতিয়া ৰঞ্জু আৰু চানুৰ তাত আছে। সিহঁতক লৈ মই চিন্তাত পৰিছোঁ। হোটেলত ৰাতি শুব পৰা নাই। পুৱাহে ট্ৰাঙ্ক কল কৰোতে যশোৱাই জনালে যে সিহঁতো প্ৰচণ্ড বানৰ গৰাসত পৰিছিল, ভাগ্য ভাল আছিল কাৰণেহে কোনোমতে দেহা দুটা লৈ ঘৰ পালেগৈ।

মই গুৱাহাটী এৰিলোঁ। প্ৰায় দুশ পয়সন্তৰ মাইল যাব লাগিব। সন্ধিয়াহে ঘৰ পামগৈ। কিন্তু খুব সোনকালে ঘৰ পাবলৈ বিচাৰোঁ। ৰঞ্জু আৰু চানুৰৰ হয়তো বেছি বিপদ হৈছে। যশোৱাই হয়তো মই ধৈৰ্য্যচ্যুত হওঁ বুলি গোটেইখিনি কথা নকলে।

মটৰ গাড়ীত দীঘলীয়া ভ্ৰমণ বৰ বিৰক্তিকৰ। ড্ৰাইভাৰ আৰু দেহৰক্ষী দুটাৰ লগততো আড্ডা জমাৰ নোৱাৰি। এই বিৰক্তিৰ পৰা কিছু সকাহ পোৱা বিধৰ আধুনিক ব্যৱস্থা আছে। গাড়ীত ৰেডিঅ' আৰু টেপ ৰেকৰ্ডাৰ 'ফিট' কৰিব

পাৰি। মোৰ এম্বাশ্বেডৰ গাড়ীখনত ৰেডিঅ'হে লগোৱা আছে। তাকো বাতৰি শুনিবৰ বাবেহে। গান বজাবলৈ নিদিওঁ। গান বাজি থাকিলে ড্ৰাইভাৰৰ মনোযোগ কমিব পাৰে। দুৰ্ঘটনা ঘটিব পাৰে। প্ৰায়বোৰ মটৰ দুৰ্ঘটনাৰ মূলতে হ'ল দুটা বস্তুঃ মদ আৰু টেপ্ ৰেকৰ্ডাৰ। সেইবাবেই মোৰ গাড়ীত টেপৰেকৰ্ডাৰ লগোৱা নাই।

মটৰ-ভ্ৰমণৰ বিৰক্তি দূৰ কৰিবৰ বাবে মোৰ এটা সুকীয়া বুদ্ধি আছে। গাড়ীৰ গতিত আৰামেৰে পঢ়িব নোৱাৰি কাৰণে মোৰ গাড়ীত সচিত্ৰ আলোচনী দুখনমানহে থাকে আৰু এখন ইংৰাজী অসমীয়া অভিধানো থাকে। মোৰ আমনি লাগিলে চকু মুদি অভিধানখন খোলোঁ। যি দুটা পাত ওলায় তাত থকা নজনা শব্দ কেইটাৰ উচ্চাৰণ আৰু অৰ্থ মনত ৰাখোঁ। সাধাৰণতে এনে দুটা পাতত মই নজনা তিনিৰ পৰা বাৰমান শব্দ থাকে। শব্দকেইটা মনত ৰাখোঁ মানে গাড়ী আন এখন ঠাই পায়গৈ। তাৰ পিছত আয়ত্ত কৰা শব্দ কেইটাৰে একো একোটা বাক্য ৰচনা কৰোঁ। এইদৰে এবাৰ গুৱাহাটীলৈ অহা-যোৱা কৰিলে মোৰ ভালেমান শব্দ শিকা হয়। অৱশ্যে সদায় এনেকুৱা নহয়। কেতিয়াবা উদ্বেগ-উৎকণ্ঠা ইমান বেছি হয় যে ঘনে ঘনে চিগাৰেটহে ছপি থাকোঁ।

আজি কিন্তু সচিত্ৰ আলোচনী বা অভিধানত চকু ফুৰাবলৈ মোৰ ইচ্ছা হোৱা নাই। স্মৃতি, উৎকণ্ঠা আৰু স্বৰূপ আবেগে মোক উতলা কৰিছে। মই মনৰ চকুৰে যেন কান্ধুলিজানৰ ইতিকথাষ বোলছবি দেখিছোঁ। এখন এখনকৈ গাওঁ মোৰ চকুৰ আগেদি পাৰ হৈছে। পথাৰৰ মাজত কাবৈমাৰী। তাতে দেউতাৰ ঘৰ। কান্ধুলিজানৰ পূবে আৰু তিনিখন গাঁৱৰ ছবি এতিয়া মোৰ চকুৰ আগত। লুংলুঙীয়া বাটেৰে দীঘলআটীৰ যশোৱাৰ ঘৰলৈ যোৱাৰ কথা মনত পৰিছে। কঁহুৰামুখ মোৰ জন্মস্থান হ'বনে নহ'ব মই ক'ব নোৱাৰোঁ। কিন্তু তাতে, ককাদেউতা বলোৰাম ভৰালীৰ ঘৰতে কেচুৱাৰপৰা ডেকা হৈছিলোঁ। মোৰ ককাদেউতাৰ সোতোৰা সুতুৰি মুখখন আৰু বৌটিৰ গাভৰু কালৰ ধুনীয়া মুখখন মনত পৰিছে। কঁহুৰামুখ বুলিলেই মোৰ অন্তৰখনে কান্দি উঠে। মোৰ কঁহুৰামুখৰ জীৱনক বৌটিৰ বদনামে মাজে মাজে অতীষ্ঠ কৰি তুলিছিল। যদিও এই জীৱন মোৰ সম্প্ৰতিৰ আঢ়্যবস্ত অৱস্থাৰ জীৱনতকৈ অধিক ঐশ্বৰ্য্যপূৰ্ণ আছিল।

কান্ধুলিজানৰ পূব পাৰে থকা দলৈচুবাৰ বিলত মাছ মৰাৰ কথা এতিয়াও পাহৰিব নোৱাৰো। উজান উঠিলে ভেটাত পাতি থোৱা ডাঙৰ ডাঙৰ চেপাবোৰ

খস্কেকতে ডাঙৰ ডাঙৰ মাগুৰ আৰু কাৱৈ মাছেৰে ভৰি পৰে। চেপাটো দাঙিবলৈকে দুটা মানুহ লাগে। দলৈচুবা আৰু কাঙ্কুলিজানৰ পশ্চিম পাৰৰ জলমৈৰ কাৱৈ মাছ যি খাইছে সি আৰু তাৰ সোৱাদ পাহৰিব নোৱাৰে। এবেগেত দীঘল আৰু আধা বেগেত বহল কিচ কিচ কৰে ক'লা কাৱৈ মাছ একোটা ইমান তেলাল যে চুকা-পালেঙেৰে বন্ধা আঞ্জাৰ বাটিটো তেলেৰে চামনি মাৰি থাকে।

কাঙ্কুলিজানৰ পশ্চিমে থকা জামুগুৰি, ঘোঁৰাচুঙী, ভোগজৰা আৰু পহুকাটাও মোৰ জলমৈ গাঁৱৰ দৰে আপোন। এইবোৰ গাঁৱত ভাওনা চাইছিলো। বিশ্বৰ সময়ত উনৈশত বা বলাই ঘূৰি ফুৰিছিলোঁ।

কিন্তু ইমান দিনে ইমান সুখৰ সোঁৱৰণে মোৰ মনত ভূমুকি মৰা নাছিল। ধন আৰু প্ৰতিষ্ঠাৰ লোভত চব পাহৰি আছিলোঁ। তাৰ দুৰ্য্যোধৰ বাৰিষা, ঘন কুঁৱলী, গ্ৰীষ্ম-শৰৎ-বসন্ত, প্ৰকৃতিৰ স্নিগ্ধ আৰু ৰুদ্ৰ ৰূপ— এই সকলোবোৰেই মোৰ আপোন আছিল। আৰু বেছি আপোন আছিল তিনি যুগীয়া বুঢ়ী অৱন্তী, যাৰ মুখত কাঙ্কুলিজনীয়া ৰামায়ণখন শুনিলে কাণ সূত লাগি যায়, দেহমন শীত পৰি যায়। কিন্তু মই এনে নিদাৰুণ মানুহ যে অৱন্তী বুঢ়ী কাল হলনে নাইবা এতিয়াও কান্দুলিজনীয়া সুখ-দুখৰ ৰামায়ণখন গাই ফুৰিছে তাকে অনুপ কলিতাক সোধা নাই। এৰা, কাঞ্চনমূল্যৰ বাহিৰে মই অন্যক মূল্য দিব খোজা নাই। এইফালৰপৰা মই ইশ্বৰদৰ ডেকা ল'ৰা কেইটাতকৈ অজ্ঞানী।

ঘৰ পাই দেখিলোঁ যে প্লাষ্টাৰ বন্ধা ভৰিৰে চানুৰ বিছনাত পৰি আছে। ৰঞ্জুও খুব দুৰ্বল। যশোৱাৰ মুখত অশান্তিৰ চিন। মই খুব উদ্ভিগ্ন হৈ সকলোৰে খা-খবৰ ল'লোঁ। পোনতে ৰঞ্জুবে কিছু কথা ক'লে। যশোৱাই সংক্ষেপতে গোটেইখিনি কথা ক'লে।

এইবোৰ শুনাৰ পিছত মোৰ কাঙ্কুলিজানক কেন্দ্ৰ কৰি মনত গটি তোলা ছবিখন অকস্মাতে বিবৰ্ণ হৈ পৰিল। কাৰণ বানপানীৰ তাগুৰ লীলাই কাঙ্কুলিজনীয়া ৰাইজক ৰাছৰ দৰে গ্ৰাস কৰিলে। মথাউৰি ভাগিল। অসংখ্য মান সেনাৰ দৰে ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু কাঙ্কুলিজানৰ কোবাল পানী গাঁওবোৰত সোমাল। ঘৰৰ চালৰ ওপৰেদি পানী কাটিলে। হঠাৎ এই প্ৰলয়। কোনেও এনে হব বুলি আশা কৰা নাছিল। ৰঞ্জু আৰু চানুৰ কথৰ্মাপহ বাটিল। সিহঁত অনুপৰ ঘৰত আছিল। সিহঁতে হঠাতে মথাউৰি ভেদি পানী নমাৰ শব্দ শুনিল। এই শব্দ আছিল দঁতাল হাতীৰ

কিৰিলিৰ দৰে। হঠাতে অনুপহঁতৰ ঘৰৰ ভেটি তল গৈছিল। তাকে দেখি অনুপে ৰঞ্জু আৰু চানুৰক গছ এজোপাত উঠাই থৈ মাকক পিঠিত তুলি মথাউৰিৰ নিছিগা অংশত ৰাখিছিল। ঘৰৰ বাকীবোৰ মানুহ আঠুৱনি পানীত খোজ কাটি গৈ মথাউৰিত উঠিছিলগৈ। ৰঞ্জু আৰু চানুৰে এনেকৈ একাঠু পানীত খোজকাটিব নোৱাৰা কাৰণেহে অনুপে সিহঁতক গছত উঠাইছিল। সি ভাবিছিল যে সিহঁতক নাৱেৰেহে মথাউৰিলৈ নিব পৰা যাব। চাৰিওফালে পানীৰ প্ৰকোপ দেখি চহৰত ডাঙৰ-দীঘল হোৱা আলসুৱা ৰঞ্জু-চানুৰৰ পেটতে হাত-ভৰি লুকাইছিল।

কেইবছৰমান বানপানী নহাৰ কাৰণে গাঁৱত কেইখনমান নাওহে আছিল। তাকো দল কাটিবলৈ আৰু বাওধানৰ মাজত জাল পাতি মাছ ধৰিবলৈ যোৱা সৰু নাওহ। পানীৰ্ষে যেতিয়া অনুপহঁতৰ ভঁৰালটো ইতিমধ্যে ডুবাইছিল আৰু থকা ঘৰটোৰ বেৰকেইখন পানীৰ সোঁতে ভাঙিছিল সেই সময়তহে অনুপে সৰু নাও এখন লৈ ৰঞ্জুহঁত উঠি থকা গছ জোপাৰ ওচৰ পাইছিলহি। সিহঁতক খুব সাৱধানে গছ জোপাৰপৰা নমাই গছত বান্ধি থোৱা তুলুং ডুলুং নাওখনত উঠাইছিল আৰু প্ৰবল সোঁতৰ গভীৰ বানপানীৰ লগত যুজ কৰি সি নাও চলাইছিল। সি মথাউৰিৰ কাষত নাওখন ৰখাই ভিজা মাটিত বঠাডাল পুতি তাত নাওখন বান্ধি পোনতে চানুৰক নমাইছিল। কিন্তু ৰঞ্জুৱে নিজে নামিবলৈ চেষ্টা কৰাৰ ফলত সি মথাউৰিৰ পাৰত পিছল খাই পৰিছিল। তাৰ ভৰি এখন ভাগিছিল। ৰঞ্জুৱে বিষত কেঁকাইছিল। মথাউৰিত থকা সময়খিনিত সি এনেকৈ কেঁকাবলৈ লাগিছিল যে অনুপে তাৰ হাড় ভাগিছে বুলি ধৰি লৈছিল। ইফালে চানুৰক লৈযো বিপদ। তাৰ পেটৰ অসুখ। নিশ্চয় পানীয়ে সৃজা নাছিল। তাৰ এঘণ্টাৰ ভিতৰতে পাঁচবাৰ পেট চলিছিল। দুঘোটা ল'ৰাৰে সেই দুৰ্যোগত এনে অবস্থা হোৱা দেখি অনুপ মহা চিন্তাত পৰিছিল। সি ভাবি লৈছিল যে চানুৰৰ হাইজা হৈছিল। তদুপৰি সিহঁত মথাউৰিৰ ওপৰত থকাও সিহঁতৰ সহাৰ সীমাৰ অতীত। গতিকে সিহঁতক ঘৰলৈ নিয়াটোকে সিদ্ধান্ত কৰিছিল। সি এখন মজপুত নাও ঠিক কৰিছিল। পাৰ্গত নাৱৰীয়া বিষুকে লৈ সি বহুত আশঙ্কা বুকুত বান্ধি কোনোমতে ল'ৰা দুটাক ঘৰত থৈছিলহি। যশোৱাই অনুপক দোষ দিয়া নাছিল। কাৰণ কান্ধুলিজনত এনে এটা বানপানী হ'ব বুলি কোনেও আশা কৰা নাছিল।

ঘৰ পোৱাৰ লগে লগেই চানুৰক ডাক্তৰে 'চেলাইন' দিছিল। সি এতিয়া সুস্থ যদিও বৰ দুৰ্বল। ৰঞ্জুৰ সোঁ ভৰিৰ হাড় ভগাটো 'এক্স-ৰে'ত ধৰা পৰিছিল।

ৰঞ্জু আৰু চানুৰে মোক সিহঁতৰ ভয়াবহ অভিজ্ঞতাৰ কথা বৰ্ণাই চকুলো টুকিলে।

ৰঞ্জুবে ক'লে, “দেউতা, সিহঁতে তোমাৰ কথা কয়। তুমি চহকী হৈ তাৰ মানুহক পাহৰিলা বুলি দুখ কৰে। আমি কেতিয়াও মানুহৰ ইমান দুখ দেখা নাছিলোঁ। সিহঁত ইমান দুখীয়া। খুব নিৰুপায়। তোমাক সিহঁতে পাহৰা নাই। সিহঁতে বাৰু তোমাৰ পৰা কিয় কিবা এটা সহায় আশা নকৰিব?”

মই কিবা এটা কওঁ বুলিও বৈ গ'লোঁ। এনেতে চানুৰে মাত লগালে, “মানুহখিনিক উদ্ধাৰ কৰিবলৈ তোমাৰ শক্তি আছে, টকা-পইচা আছে। সেইবোৰ আমাৰ গাঁও, সেইবোৰ আমাৰ মানুহ। সিহঁতৰ তাত এতিয়া নৰক। মই কিন্তু সিহঁতক কৈছোঁ— দেউতা আহিব। মই বুজাম। টকা থাকিলে লোকৰ কাৰণেও ভবা দৰ্কাৰ।”

মই একো ক'ব নোবাৰিলোঁ। সিহঁতৰ ওচৰৰপৰা আঁতৰি আহিলোঁ। চাহ কাপো আধা খোবা হৈ থাকিল। মোৰ একে সময়তে দুখো লাগিল। আৰু মই সন্তোষো পালোঁ। ল'ৰা দুটাৰ কান্ধুলিজানৰ প্ৰতি থকা দৰদৰ কাৰণে মই সম্ভ্ৰষ্ট আৰু গৰ্বিত। সাধাৰণতে গোপন কাৰবাৰীৰ বিলাসত ডাঙৰ-দীঘল হোবা সম্ভ্ৰষ্ট এনে দৰদ বা সহানুভূতি নেথাকে। সিহঁতৰ ওপৰত এয়া হয়তো অনুপ আৰু যশোবাৰ প্ৰভাৱ। মোৰ দুখ এই কাৰণেই যে এৰি অহা অঞ্চলটোক মই এনেকৈ নেওচা দিব নেলাগিছিল।

কিন্তু মই এই দোষৰ প্ৰায়শ্চিত্ত বিচাৰিছোঁ। মোৰ মনত অসংখ্য প্ৰশ্ন। কি উপায়েৰে মই এই মানুহবোৰক সহায় কৰিম? কেনেকৈ মই আগৰ স্বপ্নৰ কান্ধুলিজান পুনৰ ঘূৰাই আনিম? ইফালে মোৰ দুৰ্বলতা দুটাঃ মই চোৰাং কাৰবাৰী, মোৰ পিতৃ পৰিচয় সন্দেহজনক। মই গাবৰ পাপপুণ্যৰ বিচাৰ মতে এটা ঘৃণনীয় সম্ভ্ৰষ্ট। মানুহে যদি মোক পাহৰা নাই, তেনেহলে মোৰ বৌটিৰ আখ্যানো পাহৰা নাই।

বাতৰি যোগনিয়াৰ হৰেশ মেধিলৈ ফোন কৰি জানিলোঁ যে কান্ধুলিজানৰ দুৰ্দশাৰ কথা শুনি চৰকাৰৰ গা লৰা নাই। আমাৰ কান্ধুলিজানৰ এম-এল-এ জন হেনো ঘৈণীয়েকৰ বেমাৰ বাটিবৰ বাবে দিল্লীলৈ গ'ল। আনকি বানপানীৰ ক্ষয়-ক্ষতিৰ হিচাবো উপায়ুক্তৰ কাৰ্য্যালয় পোৱাহি নাই। বাতৰি কাকতে আৰু

ৰেডিঅ'য়ো অধিক খবৰ পৰিবেশন কৰা নাই। কাৰণ এতিয়া কাম্বুলিজানলৈ যোৱাটোও প্ৰায় অসম্ভৱ। ৰেডিঅ' আৰু বাতৰি কাকতে এটাই কথা কৈ আছেঃ সম্প্ৰতি কাম্বুলিজানৰ দৰে বিস্তীৰ্ণ এলেকাটোৰ লগত সকলো যোগাযোগ বিচ্ছিন্ন হৈ আছে। বানপানীৰ প্ৰকোপ কমা নাই।”

অথচ বছিৰ আৰু ৰামলালে মোক জনালেহি যে চৰকাৰী মাৰ নাওবোৰ পাঁচআলি ঘাটত এনেয়ে পৰি আছে। চহৰখন আগৰ দৰেই স্বাভাৱিক ধৰণে চলি আছে। এইবোৰ মানুহৰ ভূগোলত কাম্বুলিজানৰ স্থান নাই। অকল এয় নহয়। গাঁৱৰ কোনো দুৰ্দশাই চহৰৰূপী নিদাৰুণ যন্ত্ৰটোক টলাব নোৱাৰে।

এইবোৰকে ভাবি-গুণি মই অস্থিৰ হৈ পৰিলোঁ। আকৌ মোৰ নিজক নিজে কথা কোৱা অভ্যাসটোৰে উক দিলে। মই সুন্দৰ গা-ধোৱা ঘৰটোত সুশীতল পানীৰ ছিটিকনি গাত পেলাই ক'লোঁ, “কথা এটা লক্ষ্য কৰিছনে, মুকুন্দ খাওন্দ ? চহৰৰ যন্ত্ৰসদৃশ মানুহবোৰৰ কাৰণে এই মানুহবোৰৰ নিজৰ এটা মূল্য নাই যেন লাগে। মানুহ যেন সমবায় দোকানৰ খাদ্যদ্রব্য বিচৰা একো একোটা সংখ্যাহে। সিহঁতৰ কাৰণে কাম্বুলিজান মাথোন এটা অচিন নাম আৰু মানুহবোৰ লোকসংখ্যাৰ মাথোন নধৰ্তব্য এটা ভগ্নাংশ। ইমানেই। সেয়েহে স্বাৰ্থনাথাকিলে এইবোৰ মানুহে কাম্বুলিজানৰ বিষয়ে নেভাবিব। ৰাইজে জোৰ নকৰিলে উপায়ুক্তই ৰাইজৰ দুৰ্দশাৰ কথা নভবাৰ দৰেই। তোৰ কপাল ভাল। তই মানুহ হৈ আছ। তোৰ কাম্বুলিজানীয়া প্ৰাণটো বাচি আছে। ঈশ্বৰ তোৰ প্ৰতি সুপ্ৰসন্ন। কাৰণ পৰৰ উপকাৰ কৰিবলৈ সুযোগ পোবাও কম ভাগ্যৰ কথা নহয়।”

মই গা-পা ধুই খাবলৈ বহাৰ সময়ত যশোবাৰ ফালে চাই সুধিলোঁ, “এতিয়া মই কি কৰিব লাগিব বুলি আশা কৰ ?” তাই ক'লে, “চাৰি দিন হৈ গ'ল। কতৰ কি হ'ল চাগৈ। ভাবিবলৈ কিটো আছে ? বস্ত্ৰ-বাহানি লৈ তালৈ গলেই হ'ল।”

“তেনেহলে ৰঞ্জু আৰু চানুৰক চাবা। দৰ্কাৰ হলে গোনাই সহায় কৰিব।”

“সিহঁতৰ কাৰণে তুমি ভাবিব নেলাগে।”

মই উপায়ুক্তলৈ ফোন কৰি জানিলো যে তেওঁ বানবিধ্বস্ত ঠাইলৈ অলপ সাহায্যও পঠিওৱা নাই। মৌচম মঞ্জিললৈ কৰা ফোনটো গোনাই ধৰিলে। তাৰ কথাপৰা বুজিলোঁ যে কাম্বুলিজানত মথাউৰি ভাগি হোৱা বিপৰ্য্যয়ৰ কথা সি চাৰিদিনমানৰ আগতে শুনিছিল যদিও এতিয়া মানে পাহৰি গ'ল। মই ফোনটো

ৰেণু বেগমক দিবলৈ ক'লো। লগে লগে ৰেণু বেগমৰ মাত শুনা গ'ল। মোৰ মনত এটা ছবি ভাঁহি উঠিল। ৰেণু নিশ্চয় তাৰ লগতে আছে। দুপৰীয়াটো নিৰ্জন।

— কেতিয়া আহিল?

— আজি। দুঘণ্টাৰ আগতে।

— মই ৰঞ্জুহঁতৰ খা-খবৰ লৈ আছোঁ। আপুনি কি ভাবিছে?

— আজিয়েই যাম। লকেল এম-এল-এটো আহিলনে?

— নাই অহা।

ফোনত ৰেণুৰ হাঁহিৰ খল্খলনি। কাঙ্কুলিজনৰ এম-এল-এ বাপধন দস্তৰ কীৰ্তিকলাপ ফোনত ৰেণুৰ মুখে শুনি মই দুখৰ সময়তো ৰং পালোঁ। ৰেণুৱে নিঃসংকোচে ক'ব পৰাৰ কাৰণেহে আচৰিত মানিলোঁ। কেইদিনমানৰ আগলৈকে মৌচম মঞ্জিলৰ কোঠাত বন্দিনী হৈ থকা, চন্দ্ৰ-সূৰ্যই দেখা নোপোৱা আৰু এনেকৈয়ে পৰ্দা-প্ৰথা মানি চলা ৰেণুৱে সোনকালে আগৰ জীৱনটো সাপে মোট সলোৱাদি সলাই এই জটিল গোপন কাৰবাৰটোৰ প্ৰকৃত অংশীদাৰ হৈ পৰিল। তাই অলপ দিনৰ ভিতৰত কাৰ কাৰ লগত ভালে থাকিব লাগে জানি ললে। তাই নিঃসংকোচে জীপত ঘূৰি ফুৰিব পাৰে।

তায়ে বাপধন দস্তৰ বিষয়ে মুখৰোচক কথাটো লুকঢাক নকৰাকৈ ক'লে। বাপধন দস্ত ডিব্ৰুগড়ৰ ওচৰৰে হাইস্কুল এখনৰ প্ৰধান শিক্ষক আছিল। স্কুলৰ ঘৰ-বাৰী সজাৰ সময়ত ইটা, বিলাতী মাটি আৰু লোহা বেচি সি ভালেমান টকা কৰিছিল। লগে লগে আৰু এটা কাণ্ড ঘটিল। এগৰাকী শিক্ষয়িত্ৰীৰ লগত লেটিপেটি। এই দুই দোষৰ দেখ-দেখ প্ৰমাণ পোৱাৰ পিছত তেওঁৰ চাকৰী গ'ল। তেওঁ ডিব্ৰুগড়লৈ আহিল। কিছুদিন ঘৰুৱা শিক্ষক হল। একে সময়তে বৰ গছত হাঁকুটি লগাবলৈ শিকিলে আৰু সামাজিক কামত লাগিল। লাহে লাহে তেওঁ ৰাজনীতি কৰা মানুহৰ চকুত পৰিল আৰু অৱশেষত বিধান সভা পালেহি। অথচ অনুপহঁতৰ দৰে মানুহহে কাঙ্কুলিজনৰ এম-এল-এ হোৱা উচিত আছিল।

ৰেণু বেগমে মোক ফোন যোগে এটা বেয়া ইঙ্গিত দি জনালে যে বাপধন দস্তই ঘৈণীয়েকক জৰায়ুৰ অধস্তৰৰ বাবে অস্ত্ৰোপচাৰৰ বাবে দিল্লীত আছেগৈ যদিও তেওঁৰ লগত আৰিয়ে শিক্ষয়িত্ৰী আৰু দুৰ সম্পৰ্কীয় খুলশালীয়েক অদিতি যোৱাটোৱে বহুতৰ মনত সন্দেহৰ সৃষ্টি কৰিছে। কিছুমানে কয় বোলে অদিতিৰ

গাত তিনি মাহ। দিল্লীৰ ডাক্তৰে এই কালিমা শুচালে কোনেও ভু-নেপাব। কথাটো আনকি ঘৈণীয়েক চম্পাৰো অবিদিত।

কথাটো হবও পাৰে, নহবও পাৰে। পিছে মোৰ ভাব হৈছে, বাপধন দস্ত সোনকালে ঘূৰি অহাৰ আশা নাই। তাৰ বাবে মোৰ সুবিধাও হব পাৰে, অসুবিধাও হব পাৰে। কিন্তু বাপধনৰ বিষয়ে ৰেণুৱে ইমানবোৰ খবৰ ৰখাটো উচিত হোৱা নাই। এনেকুৱা খবৰে হয়তো তাইৰ নিজৰহে আকাঙ্ক্ষা কিছুমান তুষ্ট কৰে। ইয়াৰ ফলত হয়তো এই ব্যৱসায়ত তাই কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত কঠোৰ হব নোৱাৰিব।

মই উপায়ুক্তৰ কাৰ্য্যালয়লৈ আকৌ ফোন কৰিলোঁ। মোক মেজিষ্ট্ৰেট শাখাত কাম কৰা কেৰাণী এজনে জনালে যে উপায়ুক্ত মহোদয়ে বানৰ ক্ষয়ক্ষতিৰ হিচাব লবৰ বাবে মানুহ এজনক কাঙ্কুলিজানলৈ পঠাইছে। ইয়াকে শুনি মোৰ ক্ৰোধ হৈছে। এইবোৰ মানুহক সঁচাকৈয়ে আনৰ দুখ-দুৰ্দশাই টলাব নোৱাৰে। শাসনযন্ত্ৰ সঁচাকৈয়ে নিদাৰুণ আৰু উদাসীন।

ৰেণুৰ হাতত আমাৰ ব্যবসায়ৰ লগত জড়িত মানুহবোৰৰ এখন তালিকা দিছিলোঁ। তাইক মই ফোন যোগে জনাই দিলোঁ যে এই মানুহখিনিৰ কিছুমানক মই সন্ধিয়া লগ পাব খোজোঁ। সিহঁতক খবৰ দিয়াৰ বাবে এক নম্বৰৰপৰা দহনম্বৰৰ ভিতৰত যিকোনো তিনিটা মানুহক হুকুম দিলেই হ'ল।

মোৰ আচঁনি প্ৰস্তুত হ'ল। মই সদলে-বদলে কাঙ্কুলিজানলৈ যোবাকে ঠিক কৰিলোঁ। এতিয়া ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ ভালেমান চাপৰি বুৰিছে। গতিকে দক্ষিণ পাৰৰ কিছুমান ঠাইত বাদে উত্তৰ পাৰে আমাৰ ব্যবসায় চলিব নোৱাৰে। অহা এপষ কাল আমাৰ ব্যবসায় ভালকৈ নচলিলেও আমাৰ ক্ষতি নহয়।

জিৰণি লৈ সন্ধিয়াৰ আগতেই মৌচম মঞ্জিল পালোঁগৈ। চৌহদত মোৰ মটৰ গাড়ীখন সোমোৱাৰ লগে লগেই ৰেণু ওলাই আহিল। আমি আমাৰ অফিচটোত বহিলোঁগৈ। অফিচত তিনিটা কৰ্মচাৰীয়ে কাম কৰি আছিল। সিহঁতৰ দুটা হিচাব ৰখা মানুহ। আনটো কেৰাণী। সিহঁতক দৰমহা দিয়াৰ ক্ষেত্ৰত আমি উদাৰ। কাৰণ সিহঁতে আমাৰ ব্যবসায়ৰ বহুত গোপন কথা জানে। সিহঁত থাকোতেই মই ৰেণু বেগমক ক'লোঁ, “কথাবোৰ চাগৈ গম পাইছেই। এতিয়া যদি মই কাঙ্কুলিজানৰ মানুহক সহায় নকৰোঁ পিছত মোক সন্তাপে দহিব। পিছে আৰু এটা কথা মোৰ মনলৈ আহিছে। একেখন ঠাইৰ এই নিঠৰুৱা মানুহবোৰক সহায়

কৰাটো আমাৰ সকলোৰে কাম নহয় জানো? ইৰ্ষাদে তাহানিতে নগাথেলীয়াৰ খহনীয়াত পৰা মানুহখিনিক কিমান সহায় কৰিছিল আপুনি শুনিছেই কিজানি। এতিয়াতো সোণাৰী ঘাটত বহা মানুহখিনিক আমি সহায় কৰি আছোঁ। ইৰ্ষাদৰ আত্মাই শাস্তি পাওক বুলি। মই কথাটো কিয় ক'লো ধৰিব পাৰিলেনে মিচেচ বেগম?”

ৰেণুবে উতনুবা বুকুখন এনেকৈ ঢাকিলে যে মই লাজ পাই গ'লোঁ। তাইৰ এনে এটা ভাব যেন মইহে তাইৰ বুকুখনৰ প্ৰতি সজাগ। তাইৰ পূৰ্ঠ মুখখন কিছুপৰলৈ চিন্তিত দেখা গ'ল। তাই পূৰ্বৰ চপলতা এৰি লাহে লাহে ক'লে, “আমি সকলোবেই ভবা উচিত। গৰীব হোৱা আৰু তেনেই নিঠৰুৱা হোৱা কি মই আনতকৈ বেছিকৈ বুজোঁ। নিজে পাই থৈছোঁ। আমাৰ পৰিয়ালটোও এসময়ত দলৈ চুৰাৰ পৰা ভাগি আহিছিল।”

দলৈচুৰা? কান্ধুলিজনৰ দলৈচুৰা?”

“হয়।”

“কিন্তু দেউতা বা বছিৰে এদিনলৈকে কথাটো নক'লে।”

“নাবৰীয়া মানুহ। পানীয়ে পানীয়ে থাকে। গাঁৱৰ আটাইবোৰ খবৰ নেপায় কিজানি। কিন্তু অবস্তী বুঢ়ীক সোধক, চব ক'ব।”

“আপুনি অবস্তী বুঢ়ীকো চিনি পায়?”

“পাওঁ। আমাৰ বাবাহঁত এতিয়াও দলৈচুৰালৈ গৈ থাকে। কঁহুৰামুখৰ অবস্তী আইতাক লগ নোপোৱাকৈ নাই।”

“হয় নেকি? তেনেহলে দেউতাহঁত মোৰ দৰেই কান্ধুলিজনক নেওচা দি আছে।”

আমাৰ ভিন ভিন বিভাগত থকা কৰ্মচাৰীবোৰক খবৰ দিয়া হ'ল। যেনে হুকুম তেনে কাম। সন্ধিয়া প্ৰায় ষাঠিটামান মানুহে কেবা সপ্তাহৰ মূৰত মৌচম মঞ্জিল খলক্ লগালে। সিহঁতৰ লগত কথা পতাৰ আগতে মই ৰেণুৰপৰা কেইটামান কথা খৰচি মাৰি জানি ল'লোঁ।

“বাৰু, মিচেচ বেগম, এওঁলোকক যদি বানপানীৰ কামত খটুৱাওঁ, পাৰ্টনাৰ হিচাপে আপোনাৰ কিবা ক'বলগীয়া আছে যদি কওক। এটা কথা। ব্ৰহ্মপুত্ৰ ওফন্দি আছে কাৰণেই অহা পষেকটোত আমাৰ বিশেষ কাম নহ'ব।”

“মই নিচেই নতুন। মই মাথোন মোৰ অংশখিনিৰে আপোনাক সহায় কৰিছোঁ। ইমানেই। সদায়ে এই কাৰবাবত আপোনাৰ ইচ্ছাইহে সকলো। তদুপৰি মই তিৰোতা।”

“আমাৰ একাওণ্টৰপৰা যদি অলপ টকা খৰচ কৰোঁ?”

“একো আপত্তি নাই।”

“কাৰণ?”

“আমি হয়তো লোকৰ চকুত বেয়া কাৰবাৰ কৰা বেয়া মানুহ। কিন্তু আমিও মানুহ, আমাৰো অন্তৰ এখন আছে।”

“শুনি সন্তোষ পালোঁ। বুইছে বেগম, পৰক উপকাৰ কৰাৰ সুযোগ সহজে নাহে।”

মই মানুহখিনিক কাঙ্ক্ষলিজানৰ কথা ক'লোঁ। কোনে কেনেকৈ তালৈ গৈ কি কৰিব লাগিব তাৰ এখন তালিকা দাঙি ধৰিলোঁ। শেষত ক'লোঁ, “মানুহে কেৱল নিজৰ কাৰণে ভাবি থকাহেঁতেন এই দুনিয়া কেতিয়াবাই ছাৰখাৰ হৈ গ'লহেঁতেন। মানুহৰ অন্তৰত পৰৰ হৈ ভবা গুণ এটা আছে। চব আমাৰ নিচিনা নহয়। আমালৈ কিন্তু এতিয়া সুযোগ আহিছে। পৰৰ কিবা এটা কৰাৰ এইটো সুযোগ লৈ আমি নিজকে অলপ শুদ্ধ কৰি নলওঁ কিয়? কি কয়, মিচেচ বেগম?”

মিচেচ বেগমৰ লগে লগে আনবোৰেও মূৰ দুপিয়ালে?

মই, দেউতা, বছিৰ আৰু কিজানি ৰেণু বেগমো বহু বছৰৰ অন্তত কাঙ্ক্ষলিজানলৈ যাম। পাঁচআলি ঘাটত যিমানবোৰ চোৰাং কাৰবাবত লিপ্ত থকা নাও আছে এই সকলোবোৰকে কাঙ্ক্ষলিজান উদ্ধাৰৰ কামত খটুওৱা হ'ব। এই নাৱত থাকিব আমাৰ ড্ৰাইভাৰবোৰে কঢ়িয়াই অনা খাদ্য সামগ্ৰী। খৰচ হ'ব। কিন্তু এই খৰচৰ অংকটো আমি মন্ত্ৰী আৰু বিষয়াক দিয়া চান্দা, সাহায্য বা ঘোচতকৈ কম।

মই বানপানীৰ আওভাও বুজোঁ। মাজুলীৰ মানুহৰ দৰে ময়ো পানীৰ মাজতে ডাঙৰ হোৱা এটা পানী কাউৰী। মই বানৰ প্ৰলয় কেবাবাৰো দেখিছোঁ, কেবাবাৰো মৰণৰপৰা কথামপিহে ৰক্ষা পৰিছোঁ। দেউতাও এনেকুৱা মানুহ। বছিৰো।

সদলে-বদলে নৌকা-যাত্ৰা আৰম্ভ কৰাৰ সময়ত যশোৱাইঁত আহিছিল। চানুৰ আৰু ৰঞ্জুৱে মোক প্ৰশংসাৰে চাইছিল। মোৰ বৰ ভাল লাগিছিল। মোৰ ভাব হৈছিল যে আজিহে মই আচল স্বামী, আচল পিতৃ।

আমাৰ সকলোকে বেণু বেগমেহে আচৰিত কৰিছিল। তাই আমাৰ লগত যাবলৈকে সাজু হৈ আহিছিল। তাই মোৰ ওচৰলৈ আহি কৈছিল, “মই যদি যাওঁ?” মই কৈছিলোঁ, “ভাল কথা। আপোনাক এনেকৈ অহা দেখি মোৰ খুব ভাল লাগিছে। কিন্তু আমাৰ দুয়োৰে ভিতৰত এজন নেথাকিলে বিজনেছ কেনেকৈ চলিব? তদুপৰি ৰাজস্থান আৰু কলিকতাৰপৰা মহাজন দুটা অহাৰ কথা। তেওঁলোকক লগ পালে আপোনাৰহে উপকাৰ হব। আমাৰ গোটেই নেটৱৰ্কটো — আমাৰ যোগাযোগ কৰাৰপৰা কিমানলৈকে সকলো বুজি ল'ব পাৰিব। তেতিয়াহলে আগলৈ আপোনাকো সেইবোৰ ঠাইলৈ পঠিয়াব পাৰিম। মাইকী মানুহ বুলিনো কি কথা? লগত কালীন্দ্র, বীৰেণ বা গণেশৰ দৰে মানুহ লগত থাকিলে কিহৰ ভয়? সিহঁত খুনী হলেও বিশ্বাসী।”

মই বেণুলৈ চাইছিলোঁ। তাই খুব সাধাৰণ ছোৱালী এজনীৰ দৰে ওলাই আহিছিল। কাজল নঘঁহা চকু আৰু লিপষ্টিক নঘঁহা ওঁঠ দুখনেৰে তাইক ৰামায়ণৰ কালৰ মৎস্যগন্ধা যেন লাগিছিল।

মোৰ কথা শুনি তাই ওঁঠত এটা নীৰস হাঁহি বিৰিঙাই কৈছিল, “বাৰু, মই ওভৰ্তোঁ। কিন্তু হঠাতে ওলাবগৈ পাৰোঁ।”

এই মানুহবোৰৰ কাঙ্ক্ষলিজনলৈ যোৱাৰ আগ্ৰহ দেখি আৰু বেণুৰ সেই অচিন দুৰ্ভগীয়া মানুহবোৰলৈ দৰদ দেখি মোৰ অন্তৰশুদ্ধি হৈছিল। মোৰ আকৌ নিজক নিজে কোৱা ব্যাধিটোৱে উক দিছিল। মই খুব লাহে লাহে সৰু-সৰুকৈ কৈছিলোঁ, “চাই ল, প্ৰতাপী মুকুন্দ খাওন্দ। মই কঁহুৰামুখৰ মুকুনে কৈছোঁ, সকলো মানুহৰে আত্মাত ঈশ্বৰ আছে। তই আকৌ ধনৰ ছঁয়াময়া দেখি তাকে মানিব খোজা নাছিল।”

মই শেষত ৰঞ্জু আৰু চানুৰৰ গাত হাত দি কৈছিলোঁ, “একো চিন্তা নকৰিবি। মই তাৰে মানুহ। পানীৰ স্বভাৱ বুজোঁ। চৰকাৰ আৰু বাতৰি কাকতৰ মানুহৰ কাৰণেহে কাঙ্ক্ষলিজন যোগাযোগ নাইকীয়া হোৱা ঠাই, আমাৰ কাৰণে নহয়।”

পানীৰ কাছপিঠীয়া হোৱা ভয়ঙ্কৰ মূৰ্তি ধাৰণ কৰা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ ওপৰেদি আমাৰ সৰু-ডাঙৰ ছৈ থকা বা ছৈ নথকা নাওবোৰ কাঙ্ক্ষলিজনৰ ফালে গৈ থকা অৱস্থাত মোৰ ভাব হৈছিল যেন আমি কোনোবা মোগল সেনাক নিপাত কৰিবলৈহে ৰণক্ষেত্ৰলৈ আগুৱাই গৈছোঁ।

ৰণ-ক্ষেত্ৰ। এৰা, ৰণক্ষেত্ৰ। বানে অনা প্ৰলয়ৰূপী শত্ৰুক নাশিবলৈ। মই যেন এই ৰণক্ষেত্ৰত সেনাপতি।

আৰু মই কোন? এনে এটা সন্তান যাৰ পিতৃ পৰিচয় নিজৰে অবিদিত। সেইবাবে বহু আগতে কাল হোৱা বোঁটিলৈ মোৰ আক্ৰোশ নাই। ধুনীয়া বোঁটি, গাভৰু বোঁটি।

মোৰ যে কত কোমল-কঠিন চিন্তা। মোৰ মনত পৰিছিল তিনিযুগীয়া বুঢ়ী অৱস্তীয়ে কোবা বোঁটিৰ আখ্যানঃ

হে মোৰ গৌঁসাই, কান্ধুলিজনীয়াহঁতৰ মনৰ খেলাৰ কি শেষ আছে? প্ৰলয় যেন বানপানীৰ মাজতো ইহঁতৰ মন বিয়াকুল কৰা ৰঙৰ খেলা চলি থাকে। সেইবাৰ বানটোও বৰ ভূইকঁপৰ পিছৰ বানটোৰ সমানেই ভয়ঙ্কৰ আছিল। তেতিয়া কান্ধুলিজন ঘাটৰ মালিক বলোৰাম ভঁৰালীৰ জীয়েকৰ ভৰ বয়স। গাত ডেকেৰী তেজৰ বান। মনৰ 'মেথাউৰি' ভাঙি ছিঁঙি পেলাব পৰা বিধৰ। মনত পৰিলে হাঁহিহে উঠে আৰু লগে লগে ৰঙৰ খেলাৰ মালিক সৰগৰ কামদেবক পল্লিপাত' কৰিবৰ মন যায়। আপদীয়া বানত উপায় নেপাই মানুহ যেতিয়া গছৰ ফেৰেঙনিত থিতাপি লৈ তলৰ উত্ৰাবল পানীবোৰলৈ ভয়েৰে চাই থাকে তেতিয়াও কান্ধুলিজনীয়াৰ 'ৰিদয়'ক ৰতি-কামদেবে নেৰে। দুটাৰ বাপেৰ্ব! হেমকান্ত আছিল এজোপা গছত, আমাৰ বলোৰাম ভঁৰালীৰ ছোৱালীজনী আছিল আন এজোপাত। ওচৰতে। সিহঁতৰ চকু দুহালিয়ে ইয়াৰ ভিতৰতে কি খেল খেলিলে কোনে জানে? সিহঁতৰ মনৰ খাৰ-বাৰুদত পেৰেম অগনিৰ ফিৰিঙতি পৰি দাউ দাউকৈ জ্বলি উঠিল। এয়া আদি পৰ্বতে। বলোৰাম ভঁৰালী মহা বিপাওত পৰিল। তাইৰ মাক আৰু চিন্তাত পৰিল। তাই নৈপেয়কক দোষ দি ক'লে 'বালো তেতিয়াই তাইক সেই জামুগুৰিৰ মনুৰামক দিব লাগিছিল। এতিয়া দেখিছোঁ ভাললৈ চাওঁতে গেলা বৰালিতহে হাত পৰিব। বয়স জানো তাইৰ কম হৈছে? লগৰ ছোৱালী দুই তিনিটাৰ মাক হৈছে। এৰা, তাইৰ চেহেৰাটোবেই কাল হল। এনে অপেচাৰী' যেন চেহেৰা আমাৰ নিচিনা মানুহৰ ঘৰত নুশ্বায। বেয়া লক্ষণহে।"

পিছে তিবোতাৰ ৰূপ জানো কম বস্তু? জলমৈৰ সুনন্দ খাওন্দে কঁহুৱামুখৰ বিৰাট পৰ্ব ভাওনাত খোল বজাবলৈ আহি বলোৰাম ভঁৰালীৰ ছোৱালীটি দেখি বোৱাৰী কৰিবলৈ মন মেলিলে। ৰাহি যোৰা মিলিল। বিয়া হ'ল। ছোৱালীটিয়েও

হোমৰ গুৰিত বহাৰে পৰাই আগৰ ৰঙৰ দাগবোৰ মচি পেলালে। পতিকেই পৰম গুৰু বুলি গইণ কৰি সংসাৰৰ ধৰম পালিবলৈ লাগিল। তাইৰ দেহাতো জীৱই থিতি ল'লে। পিছে ৰাছ-শনিৰ চাগৈ তাইৰ ইমান সুখ সহ্য নহল। হেমকান্ত গান্ধীৰ বন্দে মাতৰমৰ সময়ত জেল হ'ল আৰু লগে লগে গোটেই কাঙ্কুলিজনতে তাৰ নামটো ভোটা তৰা হৈ জিলিকিল। সিফালে আমাৰ সুনন্দ খাওন্দ হ'ল গান্ধীৰ বন্দে মাতৰমৰ লগত অমত। ভলণ্টিয়াৰবোৰ শতৰু। সি গাঁওবুঢ়া। খাজনা মাফ পায়। আৰু লাপিলুপা চৰকাৰী সুবিধা আছেই। তাৰ তালৈ চৰকাৰী চৰিষ্কাৰিপুৰাবোৰ ভেশচন ধৰি আহে। সিহঁতৰ এটাই এদিন সুনন্দ আৰু পুৰ্তেক অৰবিন্দক ক'লে বোলে হেমকান্ত গান্ধীৰ ভলণ্টিয়াৰ হলেও তাৰ ভালেমান বদগুণ আছে। তিৰোতালৈ আকল বৰ বেছি। বলোৰাম ভঁৰালীৰ ছোৱালীজনীৰ লগত যিহে লেটিপেটিখন হ'ল।

এই কথা শুনাৰ লগে লগে বাপেক-পুতেকৰ মুখ দুখন কেঁহৰাজ বটা যেন হ'ল। খং-অপমানত। সিহঁতে তাইৰ একো কথা নুশুনিলে। ঘৰলৈ পঠাই দিলে। এয়ে পৰকীয়া পীৰিতিৰ দশা। পিছে তাই খাওন্দৰ ঘৰখনৰ কিজানি ঘৰ-লখিমী আছিল। তাই ঘৰ এৰাৰ পিছত সিহঁতৰ অথন্তৰ নুগুচা হ'ল। অৰবিন্দই বাওতলীত পলৰে কাতিমহীয়া মাগুৰ-কাঁব ধৰিবলৈ যাওঁতে পানী মেটেকা এডৰা চেৰাবৰ সময়ত তাক ফেঁটা সাপে খুটিলে। সি মৰাৰ বাতৰি পোৱাত তাই বাপেকৰ ঘৰত কপালৰ ফেঁটা মচিলে আৰু কেইঘোৰ খুলিলে। সেই ঘটনাৰ পাঁচ মাহৰ পিছতহে তহঁতৰ মুকনৰ জন্ম

সোতৰ

ৰেণু বেগমৰ গা ছাটিফুটি কৰিছে। তাই এৰি অহা গাওঁখনৰ মানুহবোৰৰ বিলাই-বিপত্তি কেনে হ'ব পাৰে অনুমান কৰিব পাৰিছে। আজি যদি ইশ্বাদ জীয়াই থাকিলহেঁতেন এই মানুহবোৰৰ কথা ভাবিবলৈ তাইৰ সুবিধাই নহ'লহেঁতেন। কিছুমান বিষয়ত ইশ্বাদ অতিশয় নিৰ্দয়। দক্ষিণ পাৰত ইশ্বাদে গঢ়া ৰাজ্যখনৰ কাম চলিয়েই আছে। অফিচত ধনৰ আদান-প্ৰদান হৈছে। তাই কাৰোবাক কাৰোবাক হুকুম দিবলগীয়া হৈছে। মানুহ পঠিয়াই আয়কৰ আৰু আবকাৰী বিভাগৰ বিষয়াৰ ভাবুকি নাইকীয়া কৰিবলগীয়া হৈছে। বেলেগ বেলেগ ঠাইৰপৰা ফোনত গোপন খবৰ আহি আছে। তাই উপস্থিত বুদ্ধি খটুৱাই সেইবোৰ জানি লৈছে। তাই কি উত্তৰ দিব লাগিব গোনাৰ পৰাহে শুনি লৈছে।

এইবোৰ কামত তাইৰ মন বহা নাই। তাই গোনাৰ লগত লৈ সোণাৰী ঘাটত বসবাস কৰা মানুহখিনিৰ ওচৰ ওলাইছেগৈ। এতিয়া চোৰাং কাৰবাৰৰ পইচাৰে আৰু ইশ্বাদৰ পইচাৰে পোহপাল গৈ থকা মানুহখিনিৰ কিন্তু ধৰ্মলৈ বৰ মতি। তাত এটা বঢ়িয়া নামঘৰ আছে। অসমৰ আন কিছুমান নামঘৰৰ দৰে এইটো নামঘৰত গৰু-ছাগলী নোসোমায়। নামঘৰৰ থাপনাত দিনৌ বস্তু জ্বলে। পুৱা-গধূলি বুঢ়া দুজনমানে নাম গায়। ভাদৰ দুযোটা তিথিতে ভাওনা হয়। মানুহবোৰে খোলতাল আৰু গীতমাতৰ চৰ্চা কৰে। তাতে তাই মেধিজনক সৰ্বাহ এটা পাতিবৰ বাবে পইচা দিলে। তাই ক'লে যে এই সৰ্বাহটোত যাতে কাঙ্কুলিজানৰ দুৰ্ভগীয়া মানুহখিনিৰ হৈ ভগৱন্তক চকু মেলি চাবলৈ প্ৰাৰ্থনা কৰা হয়।

তাই আমোলাপট্টিৰ মচিদটো পায়হি। তাই সেই মানুহখিনিৰ কুশলৰ অৰ্থে মমবাতি আগবঢ়ায়। ভালেমান মমবাতি কিনি চহৰৰ বাকীবোৰ মচিদত দিবলৈ মানুহ পঠিয়ায়।

বিয়লি বেলিকা ঘৰত এজনী মানুহ দেখি যশোৱাই তাইক আথে-বেথে বহিবলৈ দিয়ে। ৰূপহী তিৰোতা। ৰঞ্জুৱে চিনাকি কৰি দিয়াতাহে যশোৱাই গম

পালে যে তায়েই ইশ্বাদৰ শেহতীয়া পত্নী আৰু সম্প্ৰতি ইশ্বাদৰ কাৰবাৰত হাত উজনি দিয়া বুকু ডাঠ তিৰোতাজনী। ৰেণু বেগম।

দুই-এষাৰ কথা পতাৰ পিছত দুয়োজনী তিৰোতা তেনেই আপোন হৈ পৰে। দীঘলআটীৰ যশোৱা আৰু দলৈচুবাৰ ৰেণুৱে কাম্বুলিজন অঞ্চলৰ এৰি অহা দিনবোৰৰ কথা উলিয়ায়। সিহঁতৰ কথাত কাম্বুলিজানে প্ৰাণ পাই উঠে। দলৈচুবাৰ এসময়ৰ পৰিশ্ৰমী খেতিয়ক কেৰামতৰ জীয়েক চহৰত বিলাসত থাকিও এই জীৱনক অন্তৰেৰে আকোৱালি ল'ব পৰা নাই। গাঁৱৰ চহা জীৱনৰ প্ৰতি মোহটো মনৰপৰা মচিব পৰা নাই। সেয়েহে যশোৱাৰ কথা শুনি ৰেণুৰ কাম্বুলিজনৰ চহা জীৱনৰ গোন্ধটো নাকত লাগিছে। বাৰীৰ বাবৰি-তুলসীৰ গোন্ধ, পদিনা-মছন্দৰীৰ গোন্ধ, আধা কেঁচা জাবৰ পোৰাৰ গোন্ধ, গোঁৰোৱা মৰাপাটৰ গোন্ধ, ধানৰ গোন্ধ, জুপুৰী ঘৰৰ গোবৰ-মাটিৰ গোন্ধ। সকলো গোন্ধ মিলি এটা প্ৰাণ জুৰ পেলোৱা গোন্ধ।

যশোৱাই কয়, “সেই ৰামো নাই, অযোধ্যাও নাই। মথাউৰি হোৱাৰে পৰা মাটিত সাৰ নোহোবা হ'ল, খেতিৰ বস্তুত সাদ-সোৱাদ নোহোৱা হ'ল, মানুহৰ বিপত্তিও বাঢ়িল। মথাউৰি ভেদ কৰি অহা বানে পথাৰত বালি পেলাবলৈ ধৰিলে। বৰনৈৰ ইমানেই ৰোষ। আমাৰ এওঁতো সেই বাবেই কঁছৰামুখ এৰিলে। অনুপে কয় বোলে মথাউৰি কেইটা দিয়াও হেনো ভুল হৈছে। মহাবাছ ব্ৰহ্মপুত্ৰক হেনো উগাৰিবলৈকে চল দিয়াহে হৈছে। চব অলগৰ্ধ ইঞ্জিনিয়াৰবোৰৰ কাম।”

ৰেণুৱে কয়, “আৰু ভাগিব পৰাকৈ বনোৱাতকৈ নবনোৱাই ভাল।”

যশোৱাৰ এবলকা বলকিবলৈ সুচল ওলায়। তাই কয়, “ইয়াৰ কেৰোণ বহুত। মথাউৰিৰ দুই-এডোখৰ ঠাই নিশকতীয়া দেখি খৰালিতেই মানুহে চহৰত ইঞ্জিনিয়াৰবোৰক কৈছিলহি। বাপখন এম-এল-একো কৈছিল। বহাগৰ আগ ভাগলৈকে কোনেও একো কাণসাৰ নিদিয়া দেখি ৰাইজেই নিশকতীয়া যেন দেখা ঠাইত টান মাটি দি মজপুত কৰিছিল। অনুপে কোৱা মতে এতিয়াও সেই কেইডোখৰ ঠাই ছিগা নাই। ছিগিল আন ঠাইত। এয়া বাবা ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু আমাৰ কাম্বুলীজনৰো কাম নহয়। এই কাম কৰিলে দুটা পাতকীয়ে।”

ৰেণুৱে উৎসুক হৈ সুধিলে, “দুটা পাতকীয়ে? এনে কাম কৰা মানুহো থাকিব পাৰে?”

যশোৱাই ক'লে, “এৰা, দুটা কাম্বুলিজনীয়া পাতকীয়ে। নহ'লে শেহতীয়া পানীটো এনে যমকাল হ'ব নোবাৰে। অনুপে সিহঁতৰ নামো ক'লে। সিহঁত এতিয়া ইয়াতে ফক্তি মাৰি আছে। ভাৰস্তুত ভাল মানুহো আছে, অতি অধমো আছে। সিহঁত কোন জানে? দুটা মাছৰ মহলদাৰ। ভেবুৰাম নেওগ আৰু ঘিণাই পাচনি। অলপ দিনৰ ভিতৰতে হেনো পৰৰ পদূলি শুঙি ফুৰা চোদৰ পছলা দুটা মাতৰুৰ হৈ পৰিল। ৰাজনীতি কৰা মানুহৰ পিছ লৈ বহুত সুবিধা ল'লে। পাৰ্টিৰ মানুহ বুলিয়েই সিহঁতে কাম্বুলিজনানৰ দুখন বিল ডাকি ল'ব পাৰিলে। ঘিণাইৰ ভাগত পাৰিল দলৈচুৰা বিল আৰু ভেবুৰামে পালে জলমৈ। কিন্তু বিল দুখনৰপৰা যিমান মাছ আশা কৰিছিল সিমান মাছ নোলাল। কাৰণটো সিহঁতক চিলেটীয়া মাছুৱে এটাইহে বটাই দিলে। মথাউৰি থকা কাৰণে নদীৰ মাছ বিলত সোমাব নোৱাৰে। সেইবাবে খৰালিৰ আগতে সিহঁতে মানুহ লগাই এই মহাপাপ কৰিলে। দেছুৱালী জালোৱৈ দুটা ধৰা পৰিল। সিহঁতৰ মুখৰপৰা সকলো কথা ওলাই পৰিল। কাছৰ পিঠি যেন হৈ থকা বৰনৈখন আমাৰ কাম্বুলিজনানৰ ওপৰত একেলাটে বৰযুগ হোৱা সময়তে বাগৰি পৰিল। ”

যশোৱাক লগ পাই ৰেণুৰ অস্থিৰতা বাঢ়িলহে। তাই মোহনা-ঘাট পালেগৈ। নিজৰ ঘৰৰ পৰাই এগৰাকী অপৰিচিতা মাইকী মানুহ ওলাই আহি কাক লাগে বুলি সুধিলে। মানুহজনী হয়তো তাইৰ দেউতাক কেৰামতৰ আন কোনোবা ‘আবিষ্কাৰ’ হ'ব পাৰে। এজনী স্বাস্থ্যৱতী আদহীয়া তিৰোতা। তাইৰ দেউতাক কেৰামত কালীৰ সাধক। সেইবাবে ৰাতি তাৰ ওচৰলৈ বিবিধ ধৰণৰ মানুহ আহি থাকে। তিৰোতাও বাদ নপৰে। কালী-সাধনাৰ সময়ত সি এটা অদ্ভুত শক্তি পায়। তাৰ মুখ-চকুৰ ৰূপেই বদলি হয়। সেই সময়ত সি সৰবজান হয় আৰু আনক বশ কৰিব পাৰে। কিন্তু এই তান্ত্ৰিক শক্তিক সি মাজে মাজে নিজৰ মন্তোৰগৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰে। তন্ত্ৰৰ জৰিয়তে কেৰামতে এই বয়সতে কামাবেগ লাভ কৰিব পৰা ক্ষমতাৰ কথাও ৰেণুৰ অবিদিত নহয়। গতিকে এই তিৰোতাজনী কেৰামতৰ কেনে ধৰণৰ আপোন তাই ধৰিব নোৱাৰিলে। তাই নিজৰ পৰিচয় নিদিলে। তিৰোতাজনীয়ে ক'লে যে কেৰামত যি ঠাইলৈ গ'ল তাত প্ৰবল বানপানী। তাইহে ঘৰৰখীয়া। তাই কোন বুলি সোধাত তিৰোতাজনীয়ে মেহেঙা মেহেং কৰি গালত খাজ কটা হাঁহি এটা মাৰি ক'লে, “বাবুকে চুণ-কাৰবাৰত মদৎ কৰোঁ।”

তাই অসমীয়া নহয়। নতুন আমদানী। এই মানুহজনীয়ে ৰেণুক তেনেহলে তিনিটা নজনা খবৰ দিলেঃ (১) তাইৰ বাই-ভনী কেইজনী কাৰোবাৰ কাৰোবাৰ পত্নী হ'ল আৰু কেৰামত ঘৰত অকলশৰীয়া। (২) কেৰামতৰ দুজনী পত্নীক হয় তালাক দিয়া হৈছে নতুবা তাক এৰি গৈছে। (৩) তাৰ তেনেহলে আগৰ কাৰবাৰত হান্নি আৰু এতিয়া এইজনী মানুহৰ লগ লাগি চুণ আৰু মলা ধপাতৰ খুচুৰা কাৰবাৰত লাগিছে।

তাই ভাবিলে, আগ-গুৰি নেভাৰি কাম কৰা, কামুক, সংসাৰৰ গ্লতি উদাসীন, আচৰিত ধৰণৰ মানুহটোৱে তাইক নলঙ্ঘিলেই হ'ল। পিছে তাৰো নিজস্ব এটা মত আছে। সি ইশ্বাদক ঘৃণা কৰিছিল। তাৰ মতে ইশ্বাদ আছিল মাত্ৰ এটা ধন ঘটা যন্ত্ৰ। কাৰণ উপাৰ্জনৰ বাবে ঈশ্বাদে সহজে মানুহক হত্যা কৰিব পাৰিছিল। ধনৰ মোহত ৰেণু ইশ্বাদৰ পালঙ্ক-শায়িনী হোৱাৰ বাবে সি ৰেণুকো ভাল নেপায়। ৰেণুৰে ভাবি পায় যে তাইৰ লগত বাপেকৰ ভাল সম্পৰ্ক নাছিল। কাৰণ যি সময়ত ৰেণুৰ নব যৌবন ধনৰ বলি হৈছিল সেই সময়ত কেৰামতে বাপেক হৈয়ো নজনা ভাও ধৰি আছিল।

এতিয়া অৱশ্যে সেইটো কেৰামতৰে কাম্বুলিজনালৈ দৰদ এটা থকাৰ প্ৰমাণ পাই ৰেণুৰ বাপেকৰ বিষয়ে নতুনকৈ ভাবিবলৈ ইচ্ছা গ'ল।

তাইৰ হেঙুলীয়া এম্বাশ্বেডৰখন গোনাই চলাইছিল। মনচুৰ গা-ৰক্ষী হিচাপে আছিল।

সন্ধিয়া হ'ল। তাইৰ কিন্তু মৌচম মঞ্জিললৈ যাবলৈ ইচ্ছা নহ'ল। বাহিৰৰ বিচিত্ৰ জগতখনৰ লগত তাইৰ এনেদৰে অলপ অলপকৈ পৰিচয় হোৱাৰ পিছত তাইৰ মৌচম মঞ্জিলটো বন্দীশাল যেন লগা হ'ল আৰু দেশৰ হাজাৰ বিজাৰ স্বামীকে সৰ্বস্ব বুলি ভাৰসা কৰা সংসাৰ-পিঞ্জৰাবন্ধ তিৰোতালৈ তাইৰ পুতৌ উপজিল। তাইৰ সাম্প্ৰতিক স্বতন্ত্ৰ অৱস্থাৰ বাবে মুকুন্দ আৰু পেহীয়েকৰ বয়সৰ সতিনীয়েক দুজনীৰ প্ৰতি কৃতজ্ঞ হ'ল।

আমোলাপট্টি চাৰিআলি পোৱাৰ লগে লগে তাই গোনাক হাতীধৰা বাগিছাৰ ফালে গাভী চলাবলৈ ক'লে। বাগিছাখনত তাইৰো এটা অংশ আছে। ইয়াৰ পৰিচালনাৰ বিষয়ে তাই কিছু কথা জনা উচিত, সকলো মেনেজাৰৰ ওপৰত এৰি দিব নোৱাৰি। অৱশ্যে হামিদে মেনেজাৰৰ ওপৰত চকু ৰাখে। কিন্তু তাৰনো

কি বিশ্বাস? আজি তাই সকলোৰে লগত চা-চিনাকি হ'ব। পিছতহে কোনটো বিভাগ কেনেকৈ চলিছে উবাদিহ ল'বহি।

মঞ্জদুৰখিনিত বাদে সকলোৰেই মালিকনীক দেখা কৰিলে। বৃটিছ চাহাবে বিক্ৰী কৰা এইখন চাহ বাগিছাৰ এটা দীঘল ঘৰত ৰেলৰ ডবাৰ দৰে কিছুমান ঘৰ আছে। ইয়াত একালত চাহাবৰ খানাচামা আৰু পাহাৰাৰালাবোৰ আছিল। ইয়াত এতিয়া গোপন কাৰবাৰৰ লগত জড়িত ট্ৰাকবোৰৰ ড্ৰাইভাৰবোৰ থাকে। সিহঁতেও বাবুৱনীক দেখা কৰিলেহি। তাই সিহঁতৰ দুটামানক মৌচম মঞ্জিলত দেখা মনত পৰিল।

হামিদে এই বাগিছাৰ আটাইকেইটা বিভাগৰ কামৰ দেখা-শুনা কৰে। পোনতে এই বাৰ্ পাই সি ক্ষমতা-মতলীয়া হৈ কিছুমান অদ্ভুত অদ্ভুত কাম কৰিছিল। বেধুম মদ খাইছিল। কিন্তু এতিয়া অভিজ্ঞতাই তাক বিবেচক কৰি তুলিছে। তদুপৰি কৰ্তব্যৰ সময়ত সি মদ নেখায়।

ট্ৰাক ড্ৰাইভাৰবোৰৰ মাজত জগনুও আছিল। তাক দেখি গোনাৰ চকু থিয় হ'ল। গোনাৰ ৰূপ সলনি হোৱা দেখি জগনু আৰু ট্ৰাক ড্ৰাইভাৰ ৰতনলালে তালৈ ভয়ে ভয়ে চালে। জগনুৱে এটা অদ্ভুত কাম কৰিছে। সি বানপানীৰ সুবিধা লৈছে বুলিহে তাৰ সন্দেহ। জগনুৱে দিয়া খবৰটো গোনাই মুকুন্দকো জনোৱা নাই। ৰেণুক জনোৱাৰ প্ৰশ্নই নুঠে।

জগনুক পৰিচয় কৰি দিয়াৰ সময়ত গোনাই ৰেণুক এনেকৈ ক'লে, “এওঁ জগনু পিছে নাৱৰ ওপৰতহে থাকে। আজিকালি কিয় ইয়াত থাকে বুজিব পৰা নাই।”

জগনুৱে একো নেমাতিলে। ৰেণুৱে ক'লে, “এওঁক মই আমাৰ তাত দেখিছোঁ। দেউতাই এওঁৰ কথা কয়। এওঁ হেনো বৰ সাহসী।”

ইয়াকে শুনি গোনাই ক'লে, “কিন্তু এওঁতকৈ কম সাহসীবোৰ পাঁচআলিৰ ঘাটৰ নাৱৰ ওচৰত আছে। টোৱে এই সময়ত নাৱত কোবাই থাকে কাৰণে আমাৰ জগনুবে নাৱত শুবলৈ ভয় পায় হবলা। বহিৰ নাই নহয়। সেই কাৰণেই। সিফালে বহিৰে পাটীৰ তিৰোতা এৰিও নাৱত শুইহে আৰাম পায়।”

জগনুৱে ক'লে, “সুবিধা পাইছে যেতিয়া কওক বাৰু।”

ৰেণু, হামিদ আৰু মনচুৰে গোনালৈ কৌতূহলেৰে চালে। সিহঁতৰ মতে গোনাই জগনুক অনৰ্থক গাজত লগা কথাকেইটা ক'ব নেলাগিছিল। ওঁঠ কটা হামিদে মিস্ত্ৰৰ এটা পকাই থুইৰে এঠা লগাই স্পিবৰ বাবে গোনাৰ হাতত দিলে। গোনাই খঙাল চকুৰে ড্ৰাইভাৰ কেইটালৈ চাই চাই মিস্ত্ৰৰডাল হাতত ল'লে। ৰেণুৱে তাৰ আচল মেজাজটো আজিহে গম পালে।

সিহঁত গাড়ীত উঠাৰ সময়ত ওঁঠ কটা হামিদে সুধিলে, “ইমান মেজাজ বেয়া হ'ল কিয়?” গোনাই ক'লে, “পিছত গম পাবা। আজি ৰাতি সাৱধানে থাকিবা। চব চকিদাৰক সাৱধান কৰি দিবা। আজি কোনোবা ধৰা পৰিবই।”

“মই একো বুজা নাই।” হামিদে ক'লে।

“কেতিয়াও নঘটা ঘটনা। আমাৰ অনিষ্ট হোৱাটো পিছ কথা, প্ৰাণৰো ভয়। ঘৰতে শত্ৰু। বিপদ ঘন হৈ আহিছে।” — গোনাই ক'লে।

“কথাটো কি?”

“আজি যদি সিহঁত এই কেইদিনৰ ভিতৰত পলাই নেযায়, তেনেহলে বুজিব লাগিব, মোৰ চব সন্দেহ ভুল। মুঠতে সিহঁতৰ ওপৰত চকু ৰাখিবা।”

“আন কেইটা কোন?”

“বোধকৰোঁ ৰতনলালহে।”

গোনাই জোৰেৰে গাড়ী চলাই দিলে। বাটত ৰেণুৱে সুধিলে, “সিহঁতে কি কৰিব খুজিছে?” গোনাই চমুকৈ ক'লে, “বিশ্বাসঘাতকতা।”

ক্ৰোধ আৰু আকস্মিক গাভীৰ্য্যই গোনাক এটা সুকীয়া ব্যক্তিত্ব দিলে। ৰেণুৰ চকুত সি আকৰ্ষণীয় হৈ পৰিল। তাৰ পৌৰুষ দেখি তাইৰ গাত এক অজানিতে শিহৰণ উঠিল।

মৌচম মঞ্জিল পাই সি অফিচত সোমাল। পিছে পিছে ৰেণু বেগম। তাই বহাৰ পিছত সিও বহিল। সি এচুকত জমা হৈ থকা কাগজৰ মাজৰপৰা এখন কাগজ উলিয়াই পঢ়ি গ'ল।

কোঠাটোত মাথোন সি আৰু ৰেণু। তাই তাৰ মুখলৈ অলপ পৰ চাই সৰু সৰুকৈ ক'লে, “মই ইশ্বাদৰ তিৰোতা, মই ব্যবসায়ৰ অংশীদাৰ। তোমাৰ ওচৰত মোৰ এয়ে মাত্ৰ পৰিচয়? ময়োতো এজনী তিৰোতা।”

সি কথাটো নুশুনা ভাও জুৰি নিজক নিজে কোৱাৰ দৰে ক'লে, “পূৰা বিশ কিলোগ্ৰাম। হাইঠা চাপৰি, উলুম'ৰা ৰ'দালি চাপৰি।”

তাই অপমান-বোধ কৰিলে। পুনৰ দোহাৰিলে, “তিৰোতা হিচাবে তোমাৰ ওচৰত মোৰ মূল্য নাই?”

গোনাই অন্যমনস্ক হৈ ক'লে, “মই তেজৰ গোক্ৰ পাইছোঁ। তেজ। খুন।।”

তাই নিজক অৱহেলাৰ যোগ্য বুলি নেভাবিলে। তাইৰ চকু সজল হ'ল। দেহত মৃদু কম্পন। তাই গোনাৰ বুকুত মূৰটো গুজিলে।

কেৱল ভেবুৰাম আৰু ঘিণাইৰ মানুহে মথাউৰি ভঙাৰ কাৰণেই কাঙ্কুলিজনাত এই ক্ষয়ক্ষাৰী বান হোৱা নাছিল। এই কথা আংশিক সত্যহে। সিহঁতে দলৈচুবা আৰু জলমৈ বিলত সহজে পানী সোমাওক বুলি দুই এঠাইত কোৰেৰে চাব মৰা অৱস্থাত দুই একে দেখিছিল। কিন্তু তাৰ আগতেই মথাউৰিৰ উচ্চতাৰ লগত মিলি থকা নদীৰ পানীয়ে বেঁকা হৈ থকা তিনিটা অংশ ভাঙিছিল। লগে লগে কঁহুৰামুখ, পছকটা, জামুগুৰি আৰু দলৈচুৱাত হাঁহাকাৰৰ সৃষ্টি হৈছিল।

উজনি অসমত ভাদৰ মাজ ভাগতো ঘোৰ বাৰিষাৰ বৰষুণ। নেৰানেপেৰাকৈ এসপ্তাহ। নোহোৱা-নোপোজা কথা। আজিকালি বতৰে শিয়ম নমনা হৈছে। ঘোৰ বাৰিষাও এপষমান খৰ হয়। ইফালে জাৰকালিও মুষলধাৰে বৰষুণ পৰে। চব সলনি হৈছে। মানুহবোৰ অধৰমী হ'ল কাৰণে। এযা ঘোৰ কলিৰ চিন বুলি তিনি যুগীয়া বুঢ়ী অৱস্তীয়ে সকলোকে কয়।

তদুপৰি বৰ লুইতো বন-জঙঘলৰ মাজেদি আহোঁতে মাটি-বালিও লগতে আনিলে। মানুহে পৰশুৰামৰ কুঠাৰেৰে বহুত ঠাইত মাতৃ বনদেৱীক হত্যা কৰিবলৈ ধৰিলে। গতিকে বৰষুণৰ পানীৰ লগত বননিৰ উকা অংশৰ মাটি-বালিও পৰিলহি। ফলত বৰ লুইতৰ তলিখন ওপৰলৈ উঠি আহিল আৰু বৰ লুইতে কম পানীহে ধৰি ৰাখিব পৰা হ'ল। সেইবাবে পানীৰ হেঁচাই পাৰৰ মাটি পুৰাই পুৰাই খহায় আৰু ফিন্দ খোৱা পানীয়ে মথাউৰি ভাঙে। প্ৰলয়-পয়োধিসদৃশ বানে মানুহক জীয়াতু ভোগায়।

সেয়েহে এই ভাদত কান্ধুলিজানত আচৰিত ধৰণৰ বৰষুণ, আচৰিত ধৰণৰ বান। তাৰ তুলনাত ঠিকাদাৰ ইঞ্জিনিয়াৰে বনোৱা মথাউৰি তিনিটা চেপা পাতিবলৈ বনোৱা আলিহে।

এই ৰিপদৰ আগজাননী অৱস্তী বুঢ়ীয়ে আগতেই পালে। মানুহবোৰেহে তিলকে তাল কৰা, উঁই হাফলুক পাহাৰ কৰা বুঢ়ীৰ কথা বিশ্বাস নকৰিলে। তাৰ ফল সিহঁতে হাতে হাতে পালে।

অৱস্তী বুঢ়ীয়ে কৈছিল, “ভাদতো বাঁহৰ আগলৈকে পৰুৱা উঠিছে, বোপাইহঁত। গাঁতৰ ভিতৰত লৰা-ঢপৰা কৰা পৰুৱাবোৰৰ মুখত কণী দেখিছনে নাই? এইবোৰ পৰুৱা শাৰীপাতি থৰকাচুটি নোহোৱাকৈ ভেটিৰ ওপৰত কিয় উঠিছে, জান? কথা বিষম। কলি কাল চমু চাপি আহিল। হোৱা-হোৱে বৰষুণ পৰিৰ, প্ৰলয়ৰ ধুমুহা হ’ব, সাগৰৰ সমান বান হ’ব।”

বুঢ়ীৰ নাতিবোৰে ফিচিঙা ফিচিঙিকৈ হাঁহিছিল। তেতিয়া বুঢ়ীয়ে কৈছিল, “অঁ, হাঁহিছ? পিছতহে এই মৰিব নজনা বুঢ়ীক সুঁৱৰিবি। আৰু পৰামাণ আছে। এই কেইদিন গৰু-গাইবোৰে অকাৰণতে হেম্বেলিয়াই থকা কাণত পৰা নাই? মেকুৰীবোৰেও কেচুৱাৰ নিচিনাকৈ কান্দিছে। কুকুৰবোৰেও বেঙচি জুৰি ভেউ ভেউ কৰিছে। আকাশত ইমানবোৰ চিলনী শগুণ তহঁতে আগতে দেখিছিলি? অমাত জীৱৰ মহিমা এই ফুকলীয়া অৱস্থাত তহঁতে কি বুজিবি? সিহঁতে ধুৰুপ ঘোৰ অথন্তৰৰ চিন দেখিছে।”

তিনিমূৰীয়া বুঢ়ীৰ তিনি যুগৰ অভিজ্ঞতাৰ মূল্য আছে। এনেকৈ কোৱাৰ দুদিনৰ পিছতেই তাৰ ফল মিলিল।

কান্ধুলিজান আৰু বৰ লুইতৰ ওপৰত ইন্দ্ৰ দেৱতাৰ মেঘ। মেঘৰ ধ্বনিত কান্ধুলিজান নৈৰ ভাঁজে ভাঁজে আৰু বাঁহতলীবোৰত গুৰুগস্তীৰ ডম্বৰু বাজে। ৰান্ধসীৰ ৰূপ লৈ ধুমুহা আহে। ৰান্ধসীয়ে হোঁহোঁৱনি তুলি নৃত্য কৰে। তাই পাগলী মাখুন্দীৰ দৰে, দীঘল-শিঙীয়া বনৰীয়া ম’হৰ দৰে, বাটৰ সকলোকে তহিলং কৰি বিজুলী বেগে কান্ধুলিজান সোমাইছেহি। গছ ভাগিছে, ডাল-পাত লগে লগে উৰি গৈছে, শিপাৰে সৈতে বৰ বৰ গছবোৰ উঘালি পৰিছে। বাঁহবনত কঁপনি উঠিছে। নাৰিকল আৰু তামোল গছবোৰে যুঁজ দিছে — হালি জালি। খেৰী ঘৰৰ চাল উৰি গৈছে।

মেঘৰ গৰ্জনত প্ৰলয়ৰ হুকাৰ। চকু চাঁট মৰা বিজুলী। নদীৰ বুকত অস্থিৰ কম্পন। তাৰ পিছত বৰষুণ। এনে বৰষুণ কান্ধুলিজনীয়াই দেখা মনত নপৰে। বতৰৰ দেৱতাই যেন কলহৰ মুখেৰেহে পানী ঢালিছে। প্ৰায় ন দিন ধৰি।

মথাউৰি ভাগিছে। দাঁতাল হাতীৰ কিৰিলিৰ দৰে, অসুৰৰ বণধনিৰ দৰে শব্দ কৰি গাঁও আৰু পথাৰলৈ প্ৰবল বেগে বানপানী সোমাইছে। ব'দত উত্ৰাৱল পানীবোৰে নাচিছে। এতিয়া কান্ধুলিজনৰ সেউজ-সুন্দৰ গাঁওবোৰত সাগৰসংকাশ ঘোলা পানীৰ টো। ঘৰৰ চালেদি পানী বৈছে। চৰণীয়া বডি ডুব গৈছে। গৰু-গাই-ছাগলী মৰি ঢোল যেন হৈ ফুলি বাঁহতলীত ঠেকা খাই বৈ গৈছে বা কিছুমান উটি গৈছে। মানুহ মৰিছে। বেডিঅ'ৰ মতে দুটা। বাচি থকা মানুহৰ মতে বহুত। ডেৰ কুৰিমান। মানুহ গছৰ ডালত উঠি অনাহাৰে আছে। তলত সমুদ্ৰ। সিহঁত জাৰত কঁপিছে। ব'দেও সিহঁতৰ ছাল পুৰিছে। গছৰ ওপৰত উঠি থকা মাকৰ কোলাৰপৰা টোপনিত কেচুৱা টুপুককৈ তলৰ বানপানীত পৰিছে। গৰ্ভৱতী তিবোতাৰ গছতে প্ৰসৱ হৈছে।

মুকুন্দৰ মোমায়েক মোহোদৰো গছৰপৰা পৰি মৰিল। পৰফুল খুডায়েকৰ জীয়াৰী ফুলৰ প্ৰথম শিশুটো গছৰ ডালতে উপজিল। পিছে মাকহে নেবাচিল। তাৰ পেহীয়েক পুতেকহঁতৰ সৈতে নাৱত উঠি মথাউৰিৰ ফালে আহি আছিল। এনেতে পানী মেটেকাৰপৰা বগাই আহি সাপ এটা নাৱত উঠিলহি। সকলোৱে ছৱা-দুৱা লগালে। তথাপি বোৱাৰী এজনীক খুটি থৈ সাপটো টুপুক কৰে পানীত পৰিল। বোৱাৰীজনী এতিয়া মথাউৰিতে ভয়ত পেপুৱা লাগি আছে। সাপে বিষ-দাঁত বহুৱাবলৈ সময় নেপালে বাবেই বাৰুকৈ তাই বাচিল। তাৰ ককাক বলোৰাম ভঁৰালীৰ পেট-মোচা নাতিটো পানীতে পেলাই দিবলগীয়া হ'ল। তাৰ পেটটো উফন্দি ঢোল যেন হৈছিল। সি বটিয়াই মৰিল। যশোৱাৰ ভনীয়েক সুভদ্ৰাৰ গা বন্ধ অৱস্থাত আছিল। নাৱত আহি থাকোতে তাইৰ মূৰ ফুৰণি উঠিল। তাই নাৱৰপৰা পৰি গ'ল। বাৰুকৈ মানুহ এটাই এটা জাপ মাৰি নামি তাইক উদ্ধাৰ কৰিলে। কিন্তু তাইৰ ভৰি দুখন বেয়াকৈ জখম হ'ল। এতিয়া লেকেচিয়াই লেকেচিয়াই খোজ কাচে আৰু পেটত অসহ্য বিষ। পেটৰ সন্তানটো কিজানি নষ্ট হ'ল।

হলিৰাম বায়নৰ গাত ঘৰৰ চ'তি এডাল পৰিল। তাৰ কান্ধ বেঁকা হৈ গ'ল। সি এতিয়া যুৰীয়া নামঘৰত কেঁকাই গেঁথাই পৰি আছে। হলিৰাম মুকুন্দৰ দূৰ সম্পৰ্কীয় ককাক। হলিৰাম আৰু বলোৰাম ভৰালীৰ বংশ একেটা। দলৈচুৰাৰ চিৰাজে গৰু চৰাই আছিল। তেতিয়াই তাক বানে আশুৰিলে। তাক সোঁতে উটুৱাই নি পমা গছ এজোপাত খুন্দিয়ালৈগৈ। তাক মানুহে ঘাৰ-মোচোকা খাই মৰি থকা দেখা পালে। কাৱৈমাৰী পাঠশালা স্কুলৰ মাষ্টৰণী হানিফাক চাঙৰ ওপৰতে চিকাঠি কামুৰিলে। তাইৰ অৱস্থা ভাল নহয়। জলমৈৰ সাতটা কেচুৱা আৰু নটা বুঢ়া-বুঢ়ী মৰিল। অৱস্তা বুঢ়ী কিন্তু বাচিল। অমঙ্গলৰ আগজাননী দি বুঢ়ীয়ে সেইদিনাৰপৰা যুৰীয়া নামঘৰত থাকিবলৈ ল'লে।

যশোৱাৰ গাঁও দীঘলআটীত মৃত্যুৰ সংখ্যা দহ, মুকুন্দৰ গাঁও কঁহুৱামুখত তাতকৈ কম। ছটা। দেউতাহঁতৰ গাঁও কাৱৈমাৰীত সাতটা মৰিছে। তাৰে দুটা বেমাৰী মানুহ আছিল।

ঘোঁৰাচুঙী, ভোগজৰা আৰু জামুগুৰিৰ অৱস্থাও তথৈবচ। বান অহাৰ তিনি দিনৰ পিছত ঘোঁৰাচুঙীৰ মোহন কমাৰ, ভোগজৰাৰ অহিৰ হাজৰিকা আৰু জামুগুৰিৰ হাবুলা গোসাঁই আশ্রয় লোৱা ঠাইতে মৰিল। শ কেইটা শশুণ-চিলনীৰ ভোজ হ'ল। এই তিনিওজন পিস্তৰোগী। অনাহাৰে থকা কাৰণেই তেওঁলোক মৰিল।

মুকুন্দই আৰু দুখৰ কাহিনী কিমান শুনিব? বানে বাৰুকৈ গাঙ্গী বডি আৰু বেলতলবডি বুৰাব নোৱাৰিলে। বুৰুওৱাহেঁতেন মথাউৰিৰ ওপৰত মানুহবোৰৰ আৰু আলাই-আখানি হ'লহেঁতেন। মুকুন্দৰ বানতকৈ পৰৰ ছাল টানি খোৱা মানুহ কিছুমানলৈহে ৰোষ বেছি হৈছে। সি শুনিলে যে চৰকাৰে হেনো অনাহাৰে থকা মানুহবোৰৰ বাবে খাদ্য পঠাইছিল। কিন্তু ডাক্তৰ আৰু মাটি হাকিম এটাৰ লগ লাগি পাৰ্টি কৰা মানুহ দুটামানে বেছি ভাগ খাদ্য আত্মসাৎ কৰিলে। অলপ মানুহেহে এই সাহায্য পালে।

স্বাধীন দেশৰ মানুহ যে এনে স্বাৰ্থপৰ আৰু নিৰ্দয় হ'ব পাৰে মুকুন্দই প্ৰথম জানিব পাৰিলে। তাৰ নিজকে চোৰাং বেপাৰ কৰা কাৰণে অপৰাধী যেন নেলাগিল।

খাদ্য-সামগ্ৰী ভৰা চোৰাং কাৰবাৰীৰ নাওবোৰেই হ'ল এই দুৰ্ভগীয়া মানুহবোৰৰ সাৰথি। অভগন বস্তু। মথাউৰিৰ ওপৰত চকুৰ তলত জুই জ্বলিল। সেইদৰে যুৰীয়া নামঘৰ, গান্ধীবিডি আৰু বেলতলবড়িতো। মুকলি আকাশৰ তলত বতাহ-বৰষুণত তিতি তিতি, ৰ'দত ডেই গৈ এই অনাহাৰী মানুহবোৰ গোপ্ৰাসে ভাত-আঞ্জা-তৰকাৰী খাই পেট পূৰালে। মুকুন্দই দুই-এটা মানুহে কোৱা শুনিলে, “মৰিম বুলিয়েই ৰৈ আছিলোঁ। কিন্তু এইবাৰলৈ বাচিলোঁ। মুকুন্দ আৰু তাৰ মানুহখিনি মানুহ নহয় দেৱতা। অথচ এই মুকুন্দেই সমনীয়াৰ নিন্দাত ইচকুল পঢ়িব নোৱাৰিলে।”

মানুহবোৰৰ কাতৰ অৱস্থাত শলাগ শুনি মুকুন্দৰ চকু সেমেকিল। সি ভাবিলে, কাঙ্কুলিজনীয়াৰ বিলাই-বিপত্তি আৰু আছে। সিমসিমীয়া বৰষুণ চলি আছে। পছোৱাই পুনৰ বৰষুণ আনিব পাৰে। কেইআঙোলমান শুকুৱা বানটো পুনৰ বাঢ়িব পাৰে।

দিনে দুখনকৈ নাও পাঁচআলিঘাটলৈ গৈ খোৱা বস্তু আনি আছে। তথাপি মানুহৰ হাঁহাঁকাৰ কম নাই। দিনে দিনে ব্যাধি আৰু মৃত্যুৰ শোকাবহ খবৰ। কিছুমানৰ টান নৰিয়া। পেট চলা বেমাৰ। নিউমোনিয়া। সন্নিপাত। মুকলি আকাশৰ তলত ৰ'দ-বৰষুণৰ প্ৰকোপত খেতিয়ক পৰিয়ালৰ মানুহৰ দেহা হলেও কিমাননো সহিব? যোগাযোগ বিচ্ছিন্ন হোৱাৰ অজুহাত দি বাহিৰৰ পৃথিৱীখন নিৰ্বিকাৰ হৈ বহি আছে। অনুপ কলিতাই কৈছে, “কাঙ্কুলিজনীয়া যদি বিদ্রোহী ধৰণৰ হৈ সমাজক মাজে মাজে ভবাই তুলিলেহেঁতেন আজি ওচৰৰ বাম গাঁও কেইখনত আশ্ৰয় শিবিৰ হ'লহেঁতেন।”

ইফালে নাৱৰ ছৈৰ তলত শুই ইমান বছৰ আৰামত থকা মুকুন্দ খুব দুৰ্বল হৈ পৰিছে। তাৰো এটা টান বেমাৰ হ'ব বুলি বছিৰহঁতৰ ভয় হৈছে। বছিৰে, কৈছে, “তই যাগৈ।” কিন্তু নিজৰ ঠাইৰ মানুহখিনিক এনে অৱস্কৃত এৰি যাবলৈ তাৰ সত যোৱা নাই। তাৰ মনোবল অটুট হৈ আছে। সি কৈছে “কাঙ্কুলিজনীয়া ল'ৰা হৈ ৰ'দ-বৰষুণ আৰু বানপানীলৈ তোচ ল'লে হবনে?” সি উপায় চিন্তি উপায় পাই গৈছে। তাৰ মনত পৰিছে কেইটামান চাপৰিলৈ। পছকটা, নিমাতী আৰু হাইঠাচাপৰি, তাহানি ইংৰাজৰ দিনতে সৃষ্টি হোৱা চাপৰি। ওখ আৰু বাঁহ-কাঠেৰে জয়াল। শৰণ খেৰো আছে। নিশ্চয় বৰ লুইতে এইবোৰ চাপৰি বুকুৱা নাই।

দুদিনৰ পিছত নাওভৰ্ত্তি কেঁচা শৰণ খেৰ আহিল। বছৰহঁতে ভাবি চিন্তি চাই এনাওহে ভলুকা বাঁহ আনিলে। তাকে দেখি মুকুন্দৰ খং নুঠিল। কাৰণ যুৰীয়া নামঘৰ আৰু বেলতলবডিৰ ওচৰৰ বাঁহনি কেইডৰাত একাঠুতকৈ কম পানী আছিল।

কান্ধুলিজনীয়া ডেকা ল'ৰাহঁতে তাৰপৰা নাও বোজাই কৰি বাঁহ আনিলে। মুকুন্দৰ বুদ্ধি কামত আহিল। খুব কম সময়ৰ ভিতৰতে অনিদ্রা আৰু অসহনীয় দুৰবস্থাত থকা দুৰ্ভগীয়া মানুহবোৰে মূৰৰ ওপৰত এখন চাল পালে। বেলতলবডি, গান্ধীবিডি আৰু মথাউৰিত ভালেমান চালি হ'ল। চৰুৰ তলতো জুই জ্বলি থাকিল।

দূৰ সম্পৰ্কীয়া নাতি এটাই যুৰীয়া নামঘৰৰপৰা অৱন্তী বুঢ়ীক মথাউৰিলৈ আনিলে। যুৰীয়া নামঘৰত পোনতে মুকুন্দক দেখাৰ সময়ত বুঢ়ীয়ে তাকে গালে-মুখে হাত ফুৰাই চুমা খাই আশীৰ্বাদহে দিলে। তাইৰ কথা ক'বলৈ আৰু সি শুনিবলৈকো সময় নাছিল। মথাউৰিত মুকুন্দক দেখি ওচৰতে বহি তাৰ ফালেৰ লাগি চাই থাকি থোকাথুকি মাতেৰে অৱন্তী বুঢ়ীয়ে ক'লে, “নাতি, ল'ৰা, তয়ে আমাৰ ৰাইজৰ কিৰপাৰ সাগৰ হৰি। নহয়নে শিঙৰা? মই পূৰ্বৰেপৰা কৈ আহিছোঁ বোলো ল'ৰাটোৰ গাত ৰাজ-লইখুন। আশীৰ্বাদ কৰিছোঁ বোপাই, তই এদিন হৰিচন চাহাবৰ (বৃটিছৰ দিনৰ উপায়ুক্ত) দৰে ৰজা হ'বি। মাৰে জীৱনটোত ইমান সন্তাপ পালে ঐ। নীচ তলখুচৰীয়া মানুহবোৰে টোটোকে ৰৌটো কৰিলে! বেচেষীৰ গাত বেয়া কালিমা সানিলে, তোক জহৰা পাতিলে। পিছে এতিয়া জহৰা ল'ৰাৰ অন্ন খাইছ কিয়? সি সজোৱা চালিৰ তলত আছ কিয়? ভেতিয়া ইমান অবুজন আছিল কিয়? আৰু সি অৰবিন্দও অবুজন।”

বুঢ়ীৰ মুখৰপৰা মুকুন্দৰ জনম কাহিনীৰ আৰম্ভণি শুনি আৰু সিহঁত থাকিলে মুকুন্দই লাজ পাব বুলি ভাবি ওচৰতে বহি থকা ঘোঁৰাচুঙীৰ শিঙৰা আৰু নিমাতীৰ টেপুৰাম থিতাতে আঁতৰিল। মুকুন্দই বুঢ়ীৰ কথাৰ সোঁত বদলাবলৈকে সুধিলে, “আইতা, আগতে কওক, গা-মূৰ ভালে আছেনে? চকুৰে ভালকৈ মনেনে?”

অৱন্তী আইতা তাৰ বেছি কাষ চাপি বহিল। তাৰ মুখলৈ তন্নতন্নকৈ চাই ক'লে, “মোৰ দৰে দুৰ্ভগীয়া বুঢ়ীক যক্ষ্মেও মেদেখা হ'ল। পাহৰিলেই কিজানি। নহ'লেনো ইমানবোৰ দুখ দেখিবলৈ এতিয়ালৈকে বাচি থাকোনে? ভৰ যোৱান

পোৰ মূৰ খালো, নাতি-নাতিনীৰ মূৰ খালোঁ। এতিয়া আকৌ ঘোৰ কলিত মানুহৰ নৰক যাতনা দেখিলোঁ। চকুৰেও দেখোঁ। পিছে মূৰ তুলি হঠাতে কিবা এটা চালে গোটেইখন ধোঁৱা কোঁৱা দেখোঁ। মোক মৰিবলৈকে খাটিব লাগে। কিয় বেৰাম-বিয়াধিৰ কথা সুমিছে? তোৰ ওচৰলৈ আহিছোঁ সেই পাক লগোৱা আইখানটো আঁৰ মাৰি ক'বলৈহে। মুকুন, লোকৰ কথা শুনি নিজৰ জনমৰ আইখানটোৰ বাবে নিজক পুতৌ নকৰিবি। বেয়া কথা হব। কথাটো শুনঃ মাৰ আছিল গুণত লখিমী, ৰূপত মেনকা। সেই কাৰণে ইমানবোৰ বুবু-বাবা। পিছে বোপাই, তাইৰ হেমৰ লগত মনৰহে হৰক-তৰক। গাটো পিছে চঙালি ৰাখিছিল। কান্ধুলিজনৰ কোনো যোৱান কালত মনৰ খেলা নেখেলে? কোনোবাই এই ৰঙৰ খেলা নাই খেলা বুলি পুথিত হাত দি শপত খাই ক'ব পাৰিব? এনে ঘোৰ বানতো এতিয়া ইয়াত চাগৈ মনৰ পীৰিতিৰ খেলা চলি আছে। এই মানুহবোৰৰ মাজত জানো পৰকীয়া কেলেকাৰী চলি থকা নাই? আৰু ডেকা-গাভৰুবোৰৰ কাছৰ তেজৰ দৰে তেজ শীতল হৈছে জানো? তয়ে জানো যশোৱাক লৈ কম 'উতালল' হৈছিলি? মুঠতে তই অৰৰে (অৰবিন্দৰে) পো। সি অৰ জীয়াই থকাহেঁতেন ”

তিনিযুগীয়া বুঢ়ীৰ মহাভাৰত শেষ নহয়হে নহয়। সি তাইলৈ চাই নিৰ্বিকাৰ হৈ শুনি থাকিল। তাইৰ জুটুলি চুলিবোৰ পকা। ওঁঠৰ কোণ দুটা নামি আহি থুঁতৰি মিলিছেহি। কুঁজা পিঠিখনত মঙহৰ সঁচ নাই। সোতোৰা-সুতুৰি জাল যেন গাৰ ছালে বান্ধক্যক আৰু আপচু কৰিছে।

সিহঁতে এনেতে মথাউৰিত থকা দুবৈৰ চালি এখনৰপৰা তিৰোতা মানুহৰ হাঁয়ে বিয়ে শুনিলে। বুঢ়ীয়ে সচকিত হৈ সেই ফালে খোজ দিলে। পাছে পাছে মুকুন্দ। জামুগুৰিৰ লোচনে তাক খবৰ দিলেহি যে কোনোবা ৰুকুনীৰ কেচুৱাটো হাত-ভৰি এছাৰি কোলাতে মৰিল।

অনাহাৰ, ব্যাধি, মৃত্যু আৰু যন্ত্ৰণাৰ অভিশাপ দি প্ৰলয়ৰূপী বান শুকুৱাৰ পিছতো কান্ধুলিজনৰ নৰকসদৃশ ৰূপ দেখি মুকুন্দ অতিশয় বিচলিত হৈ পৰিল। গাঁৱৰ ঘৰবোৰৰ কিছুমান মূৰ দাঙি উঠিল। কেবাদিন ধৰি তিতি থিয় হব পৰা ঠাই এডোখৰ নোহোৱা হ'ল। তাত চাৰি-পাঁচ আঙোল বোকা। গৰু-গাই, হাঁহ-ছাগলী আৰু মানুহৰ মৰা শ দেখা গ'ল। ঘাঁহ আৰু সজাল ধৰা ধান পঁচিল। চাৰিওফালে

মাথোন পঁচা দুৰ্গন্ধ। ভঁৰালবোৰৰ আশে পাশে ধান কিছুমানৰ গজালি ওলোৱা দেখা গ'ল। কেইখনমান পথাৰ ছাটি ধৰিলে। কাঞ্চুলিজনীয়া আকৌ নিঠৰুৱা হ'ল।

হিজল, পমা, চতিয়না আৰু বেল গছৰ ওপৰত বহি অসংখ্য কাউৰীয়ে বমলিয়াবলৈ ধৰিলে। মাটিলৈ জাকে জাকে চৰাই নামি পোক আৰু বাম পানীত ষ'দৰ তাপত মৰা মাছবোৰ খাবলৈ লাগিল। নৰক যেন কাঞ্চুলিজন চৰাই-চিৰিকতিৰ বাবে উৎসৱৰ ঠাই হ'ল। এই নৰক ভূমি শশুণ-চিলনীৰ স্বৰ্গ হৈ পৰিল।

আহিল মাৰীমৰক। হাইজা, সন্নিপাত, বসন্ত। আকৌ যজ্ঞণা, আকৌ মৃত্যু। এতিয়া কাঞ্চুলিজনৰ বদ্বীপ যেন ঘাটত মুকুন্দহঁতৰ তিনিখন নাও।

— সেই ডাক্তৰটোৰ নাম কি আছিল? — মুকুন্দই সুধিলে।

— হাবুল বৰুৱা। খলিহামাৰীত থাকে। ঘৰত এক্স-ৰে এটাও আছে। বছিৰে ক'লে।

মুকুন্দই বছিৰৰ হাতত ৰিভলভাৰ এটা দি ক'লে, “তাৰ তালৈ যাবা। ইয়াত হোৱা বেমাৰবোৰৰ কথা ক'বা। তাক লৈ আহিবা। কেৱল মুখখন লৈ আহিলে নহ'ব। দৰব আনিব লাগিব। আগৰ দৰববোৰ সি বেচিলে। যদি নাহে, গুলী কৰি খতম কৰি দিবা। প্ৰাইভেট ডাক্তৰ এটা লৈ আহিবা।”

হাবুল বৰুৱা আৰু লগতে আন এটা এটা ডাক্তৰো আহিল। মুকুন্দৰ দেখি আচৰিত লাগিল যে এখন নাৱত গোনাৰে সৈতে মফিকা, জাহিৰা আৰু ৰেণুও ওলালহি।

— বেগম, সকলো ঠিকেই আছেনে?

— আছে। কিন্তু

— বিপদ?

— ইনকম টেক্সৰ মানুহে মৌচম মঞ্জিল 'ৰেইড' কৰিছিল।

মুকুন্দ বিব্ৰত হ'ল। আয়কৰ বিভাগৰ সকলোখিনি কথা শুনাৰ পিছতহে তাৰ চিন্তা পাতলিল। গোনা আৰু ৰেণুৱে ঘটনাটোৰ পূৰ্ণ বিবৰণ দিলে:

অলপতে বদলি হৈ অহা কৰ বিভাগৰ সহকাৰী আয়ুক্তজন হেনো বৰ কাৰা। সি মৌচম মঞ্জিল ৰেইড কৰাৰ ছকুম দিলে। কিন্তু আয়কৰ বিষয়া প্ৰসন্ন

মজুমদাৰ মুকুন্দহঁতৰ মানুহ। তেওঁ ‘ৰেইড’ কৰিব বুলি আগতে ফোন কৰি জনালে। গতিকে লৰালৰিকৈ টকা পইচা, গোপনীয় হিচাব পত্ৰ আদি আঁতৰোৱা হ’ল। ফলত ‘ৰেইড’ কৰা পাৰ্টিয়ে মাত্ৰ বিছ হেজাৰ টকাহে পালে আৰু আচল হিচাবৰ বহীখনো পাই গ’ল। সেই বহীখনৰ ভিত্তিত আয়কৰ বিভাগে ইশ্বাদৰ পৰিয়ালটোৰ বিৰুদ্ধে গোচৰ তৰিব।

মুকুন্দই লক্ষ্য কৰিলে যে গোনা আৰু ইশ্বাদৰ তিনিও গৰাকী ঘেণীয়েক যথেষ্ট বিব্রত।

ৰেগুৱে শেষত ক’লে, “আপোনাক পাইহে মুখলৈ জীপ আহিছে। আপুনি আজিয়েই আমাৰ লগত যাব লাগিব।”

নাওকেইখনৰ মানুহকেইটা আৰু বছিৰৰ লগত ডাক্তৰ দুজনক এৰি মুকুন্দ ৰেগুহঁতৰ লগত ঘৰলৈ উভতিল।

এতিয়া মুকুন্দ-ৰেগুগোষ্ঠীৰ ব্যৱসায়সমূহৰ ‘ৰেটেইনা’ৰ উকীলজন তিনিচুকীয়াৰ শৈলেন কৌৱৰ। মুকুন্দই কাঙ্ক্ষলিজনৰপৰা আহি পোনতে মৌচম মঞ্জিলৰ অফিচৰপৰা তেওঁলৈ ট্ৰাক কল এটা বুক কৰিলে। তাৰ পিছত সি একাওণ্টেণ্টটোক জাৰা কৰাত লাগি গ’ল।

— ফাইলটোনো তাত আছিল কিয় ?

— তাতে প্ৰায়ে থাকে।

— কোনটো ফাইল ?

— য’ত সকলোবোৰ লেন-দেন লিখা থাকে।

— চব ফাইলতে টকা-পইচাৰ লেন-দেন থাকে।

— কনফিডেন্সিয়েল ফাইল।

— তেনেকুৱা দুটা আছে। কোনটো ?

— অলপতে “ক্লজ” কৰিম বুলিয়ে কৈছিল, সেইটো।

— অ’, বুজিলোঁ, অলপতে এচ পিক বাপেকৰ শ্ৰাদ্ধৰ বাবে চাৰি হেজাৰ টকা দিয়া হৈছিল, সেয়া তাত ‘এণ্টি’ হৈছিলনে ?

— হৈছিল।

— চাব্বাইছ।

মুকুন্দৰ কঠিন মুখত হাঁহি বিৰিঙিল। গোনা, ৰেণু আৰু একাওণ্টেণ্টটোঁবে তালৈ প্ৰশংস দৃষ্টিৰে চালে। সি সকাহ পাই যোৱাৰ কাৰণটো সিহঁতক ক'বলৈ মুখখন মেলোতেই তিনিচুকীয়াৰ 'লাইন' পোৱা গ'ল। মুকুন্দই ফোনটো দাঙিলে। সিদ্ধুৰত উকীল শৈলেন কোঁৱৰৰ মাতটো শুনা গ'ল।

— হেলো, বৰুৱা ৰেইড মই কাঙ্ক্ষুলিজনত ৰাতি চাৰে তিনিটাত এৰা, চকিদাৰবোৰ আৰু মিচেচ ৰেণু বেগম মাত্ৰ এটা ফাইল আমাৰ আচল খৰচবোৰ আছিল হীৰালাল হাঞ্চুৰিয়াক দুই লাখ, ৰাজস্থানৰ প্ৰভু চাওলাক তিনি লাখ অঁ, অঁ, সেইবোৰো আছে। মানে ঘোঁচ? অঁ, পুলিচৰ ডি আই জিক তিনি হেজাৰ, এচ পিক চাৰি হেজাৰ, ইণ্ডাষ্ট্ৰি মিনিষ্টাৰক পোন্ধৰ হেজাৰ, ডি চিক উৰিষ্যাৰ ঘৰলৈ যোৱাৰ সময়ত পৰিয়ালৰ সাতটা মানুহৰ প্লেণৰ টিকেট হেলো হয়, হয়, হয়, হয় আছে এৰা, ইন্ডেন গেছৰ এজেক্সিট এটা পাবৰ বাবে এম পি শৰৎ ভূঞাক অঁ অঁ — শকতেই কি ক'লে? লিখা আছিল বিছ হেজাৰ হয় হয় ভেৰি গুড মেনি থেক্চ ।

ফোনটো থৈ অধিক উল্লাসেৰে গোনাহঁতৰ ফালে চাই জুইশলা বাহটোত চিগাৰেটৰ মূৰটো টুকুৰিয়াই টুকুৰিয়াই মুকুন্দই ক'লে, “উকীলৰ মতে এয়া হ'ল ৰ'দে-বৰষুণে খৰা শিয়ালৰ বিয়া। মানে আমাৰ বিৰুদ্ধে কেচটো উঠিব নোৱাৰে। কাৰণ এম পি শৰৎ ভূঞাৰপৰা এচ পি লেখৰাজ কাপুৰলৈকে গোটেই চৰকাৰৰ নিমখ হাৰামবোৰৰ মাজত দেখোন হাঁহাকাৰ লাগিব। সিহঁতে এনে এটা স্কেণ্ডেল নিবিচাৰে। এতিয়া আমি সকলো নাকত তেল দি শুই থাকিব পাৰোঁ।”

গোনা, ৰেণু আৰু একাওণ্টেণ্টৰ মাজত হাঁহিৰ ৰোল উঠিল। গোনা সন্দেহী মানুহ। সি সুধিলে, “আমাৰ কৰিবলগীয়া একো নাই?” মুকুন্দ গহীন হ'ল। অলপ পৰ ভাবিলে। চিগাৰেটটোত হোপা এটা মাৰি ক'লে, “অল কথাটো মনত পেলাই দিলা। তুমি এতিয়াই শৰৎ ভূঞাৰ তালৈ যোৱা আৰু চব কোৱাগৈ। ভূঞা লাগিলেই ইনকাম টেক্স অফিচাৰৰ তদ্বানি বাজ হ'ব। ছলেৰে ছল উলিয়াব লাগিব।”

— কিছুমান কাম কৰি খুব ভাল লাগে, অথচ এনে কামত লোকচান। কিছুমান কাম কৰিলে কাম কৰাৰ সুখ পোবা নেযায়, অথচ তাত খুব লাভ। — মুকুন্দই কাঞ্চলিজানৰ কাহিনী এনেকৈ আৰম্ভ কৰিলে। ৰঞ্জু, চানুৰ, যশোৱা আৰু গোনাৰ মাকে খুব আগ্ৰহেৰে শুনি গ'ল। কাহিনী শেষ হোৱাৰ পিছত সকলোৰে তালৈ প্ৰশংসাৰ চাৱনি। সি বুজি পালে।

সি ভালেখিনি খীণালে। গাৰ ৰং মলিন। বাপেকৰ কষ্ট সহ্য কৰিব পৰা ক্ষমতা দেখি ৰঞ্জু আৰু চানুৰে আচৰিত মানিলে। মুকুন্দই এনেকৈ কৈ কথাৰ মোখনি মাৰিলে, “মোৰ এটা ডাঙৰ লাভ হ'ল। সময় আৰু টকা-পইচা খৰচ হোবা সস্তেও। এইবোৰ ব্যৱসায় কৰিও নিজক সৰু বুলি ভাবিব নোৱাৰা হ'লো। এই চাকৰীয়ালবোৰ — ডি চিকে ধৰি — আৰু বাপখনৰ নিচিনা এম এল এবোৰ কেৱল ঠেক মনৰ মানুহেই নহয়, পাতকীও। সিহঁতৰ হিয়া বোলা বস্তুটো নাই। তালৈ গৈ জীৱনৰপৰা আৰু এটা শিক্ষা পালোঁ। সেয়ে হ'ল — মানুহক সুখী হবলৈ বেছি বস্তুৰ দৰ্কাৰ নাই, চহকী মন এটাহে লাগে। মোৰ একান্ত বিশ্বাস, ব্যস্ত হৈ দুই হাতে ধন চপোৱাতকৈ ভাল লগা কামটো কৰি পোবা সন্তোষেহে আমাক সুখী কৰে। সেই কালৰপৰা অনুপ কলিতা আৰু অৱন্তী বুঢ়ী আমাতকৈ বহুত সুখী। অনুপৰ জীৱনৰ এটা উদ্দেশ্য আছে। মোৰ কিডাল আছে। অৱন্তী বুঢ়ীয়ে দুনিয়াখনক আপোন বুলি ভাবে। মানুহৰ ইয়াতকৈ কি ডাঙৰ গুণ থাকিব পাৰে?”

এইবোৰ কথা তাৰ স্বগতোক্তিয়ে আছিল। সি দুদিন জিৰণি লৈ আগৰ জীৱনলৈ ঘূৰি আহিল। আকৌ আগৰ দৰেই ‘মাল’ অনা আৰু বিলোৱাৰ বাবে গোপন সতৰ্কতা। আগৰ দৰেই ৰাজস্থান, লক্ষ্মী আৰু কলিকতাৰ শেঠজীবোৰৰ লগত লাখ লাখ টকাৰ লেনদেন, পুলিচ, আবকাৰী বিষয়া আদিক নশ্ৰতা, অমাযিকতা আৰু উপটোকনেৰে সজুস্ত কৰি ৰখা, মন্ত্ৰীৰ লগত তাল মিলাই চলা, সমাজক ভূৱা দিবৰ বাবে মাজে মাজে দান-বৰঙনি দিয়া, ইত্যাদি।

অৱশ্যে সি কিছুমান কাম ৰেণুক এৰি দিবলগীয়া হৈছে। কাৰণ চিনেমা হ'লৰ নক্সা লৈ গুৱাহাটীৰপৰা আৰ্কিটেক্ট আহিল। চিনেমা হ'লৰ বাবে লোৱা ধাৰৰো এক চতুৰ্থাংশ অৰ্থাৎ ছয় লাখ পঁচিশ হেজাৰ টকাও তাৰ হাতলৈ আহিল। তদুপৰি

যশোৱাক লৈযো মহা চিন্তা। তাইৰ পেটটোত অসহ্য বিষ হৈ থাকে। ডাক্তৰক দেখুৱাই থাকিব লাগে।

এতিয়া সি ইমান ব্যস্ত যে কাম কৰি সি সুখীনে অসুখী সেইবোৰ কথা ভাবিবলৈকে তাৰ সময় নাই।

সি কামৰ মাজত ডুবি গ'ল। এতিয়া সাত দিন নৌ পাৰ হওঁতেই তাৰ মনৰ ৰাজ্যত কান্ধুলিজনৰ মানচিত্ৰখন ধূসৰ হৈ পৰিল।

পানী শুকুৱাৰ পিছত ৰেণু বেগম কান্ধুলিজনলৈ আৰু এবাৰ গৈছিল। এইবাৰ তাইৰ লগত বাপেক কেৰামত আৰু বাপেকক চুণৰ বেপাৰত হাত উজনি দিয়া মানুহজনী। বানপানীৰ ভৰপক অৱস্থাত দেউতা তালৈ যোৱা নাছিল। কাৰণ তাৰ চকুহাল বেয়া। চহমা পিন্ধে যদিও আগৰ দৰে নেদেখে। সিও পানী শুকুৱাৰ পিছতহে সি গৈছিল।

গোনাৰ হাতীধৰা চাহ বাগিছাত ৰতনলাল আৰু জগনুলৈ ক্ৰোধ হোৱাৰ কাৰণটো কি হ'ব পাৰে? ৰেণুৰ খুব কৌতুহল। মুকুন্দ নাহে মানে সি কথাটো কাকো নক'ব বুলি তাই ভাবিলে। এতিয়া সাত দিনৰ মুৰত মুকুন্দই আগৰ দৰে কামত মন দি লগা দেখি জগনুৰ এনে বিশ্বাসঘাতকতাৰ বিচাৰ হোৱাৰ কথা ভাবিলে। ইশ্বাদ জীয়াই থকাহেঁতেন ইতিমধ্যে জগনু আৰু ৰতনলালৰ দেহ কাছই খালেহেঁতেন। কিন্তু মুকুন্দ সফল আৰু দক্ষ মানুহ যদিও ইশ্বাদৰ দৰে নিষ্ঠুৰ নহয়। অথচ দয়াময়াক দমাব নোৱাৰিলে এইবোৰ কাৰবাৰ নচলে। গতিকে মুকুন্দৰ নেতৃত্বত গোনাহঁতৰ ভৱিষ্যত অন্ধকাৰ। মুকুন্দৰ ভৱিষ্যত কিন্তু অন্ধকাৰ নহয়। তাৰ কয়লাৰ ডিপো আছে, মৰাণত মদৰ মহল এটাও লৈছে, অলপতে তাৰ পঁচিশ লাখটকীয়া চিনেমা হল এটাও হ'ব।

সি ৰেণুক ক'লে, “জগনুৰ কথাটো মুকুন্দক আপুনি আৰু মই একেলগে ক'ম।”

তাই ক'লে, “মই কেনেকৈ ক'ম? মোক দেখুৱান একো নক'লাই। এভইড কৰিলা।”

সি ক'লে, “বানপানী বাগৰাৰ আগদিনা তাক বিছ কিলো ‘মাল’ দিয়া হৈছিল। সি নাৰেবে গৈ কেশৱ মহাজনক দিয়াৰ কথা। কিন্তু ইতিমধ্যে পানী অহাত সি সেই ঠাই নেপালোঁ বুলি ক'লে। চিতলডুবিত হেনো তাৰ নাও ডুবিল। সি হেনো বাককৈ বাচিল। শিলত লাগি ধৰা নাওখন হেনো দুদিনৰ পিছতহে ওপৰলৈ উঠিল। আচল ঘটনাটো এইটো নহ'য়। বিছ কিলো ‘মাল’ পানীয়ে ল'লে বুলি সি ক'লেহে। আচলতে সি বানপানীৰ ‘চাঞ্চ’হে ল'লে।”

ৰেণুৱে ব্যগ্ৰ হৈ সুধিলে, “কেনেকৈ জানিলা?”

ইতিমধ্যে চুণেৰে সৈতে মোহাৰি থকা খৈনীখিনি দুটা আঙুলিৰে টিপা মাৰি ধৰি তলপাৰি দাঁতৰ আলুত স্থাপন কৰি গোনাই ক'লে, “সি ‘মাল’ খিনি হাতীধৰা বাগানত পুতি ৰাখিছিল। সি আৰু ৰতনলালে ৰাতি টোপোলাটো খান্দি উলিয়াই ৰতনলালে চলোৱা ট্ৰাকখনৰ চিটৰ তলত থৈছিল। এইবোৰকে সাত আৰু দহ নম্বৰে মোক কৈছিল। তেতিয়া মুকুন্দ কাম্বুলিজনত। সেইদিনা আপুনিযে স্নয়ে গৈয়ে তাক দেখাত মই খং দমাৰ নোৱাৰিলোঁ।

ৰেণুৱে ক'লে, “এৰা, শেষত তুমি এনেকৈ কৈছিলো— মই তেজৰ গোন্ধ পাইছোঁ। খুন আৰু তেজ।”

ৰেণুৰ কথালৈ গুৰুত্ব নিদি সি কৈ গ'ল, “সেইদিনাৰপৰা সিহঁতক হাতীধৰা বাগানৰপৰা ওলাবলৈ দিয়া নাই। সিহঁতক ফ্ৰমা কৰা নহ'ব। ইতিমধ্যে সিহঁতে কি কৰিলে তাৰ ‘এনকোৱাৰি’ কৰাই আছে। সেই ৰিপৰ্ট মতে — আমাৰ কাৰবাৰৰ বিধি মতেও — জগনু আৰু ৰতন বাচি থাকিব নোৱাৰে। ডুমডুমাৰ ওচৰত কয়লাৰ গাড়ীত চাৰ্জ্জনক খুন কৰা বাংলাদেশী দলটোৰ কথা জানে নিশ্চয়। সেই দলটোৰ লগত এতিয়া গোলাম আলিও লগ হৈছে। এইটো মাৰাত্মক কথা। অথচ জগনুৱে সিহঁতৰ হৈ কাম কৰিছে। একলাখ বিছ হেজাৰ টকাৰ মাল সম্ভৱ হেজাৰত সিহঁতক বেচি পেলালে।”

সি মুকুন্দলৈ ফোন কৰিলে। কিন্তু ফোনত কাকো নেপালে। অলপ পৰৰ পিছত মুকুন্দৰ গাড়ীখন মৌচম মঞ্জিল সোমাল। ড্ৰাইভাৰে গোনাৰ হাতত মুকুন্দৰ চিঠি এখন দিলেহি। সি আঁতৰ হোৱাত গেননাই ৰেণুকো শুনাই চিঠিখন পঢ়ি গ'ল:

ৰেণু বেগমক বাপখন দস্তৰ ওচৰলৈ যাবলৈ ক'বা। দস্তক ক'লেই কৃষি বিষয়াৰ হতুৱাই কান্ধুলিজনত শইচৰ বীজ দিয়াৰ পাৰিব। তাৰ বাবে ৰেণুৰে দস্তক অনুৰোধ কৰিব লাগিব। মই মেডিকেল কলেজত আছোঁ। ডাক্তৰ তালুকদাৰৰ চেম্বাৰত। যশোৱাৰ অসুখ। পেটত অসহ্য বিষ। ৰাতিটো কেঁকাই আছিল। পেটলৈ ভাত নেয়ায়

ৰেণু আৰু গোনাৰ গোপন আলাপ।

— কথাটোত সি গুৰুত্বই নিদিলে?

— চব খৰচি মাৰি ক'লা?

— কৈছিলোঁ। সি মাথোন ক'লে বোলে এতিয়াৰ ব্যৱস্থাই ভাল হৈছে। মানে সিহঁত দুটাক কাৰা নজৰত ৰাখিব লাগে। সি এসপ্তাহৰ পিছতহে সিদ্ধান্ত ল'ব। সি 'বিজি'।

— কিয়?

— চিনেমা হলটোৰ কাৰণে। আৰ্কিটেঙ্ক আহি আছেহি। তদুপৰি চি চি আইৰ পৰা (ভাৰতীয় চিমেণ্ট নিগম) পোৱা দহ হেজাৰ বেগ চিমেণ্ট খালাচ কৰাৰ কথা।

— মুঠতে সি এই কাৰবাৰ এৰিব যেন পাইছোঁ।

— কোবা টান। কান্ধুলিজনৰপৰা অহাৰ পিছত মানুহটো বৰ জটিল হৈ পৰিল। মোক এনেকৈ ক'লে — এইবোৰে আমুৱাইছেহে, গোনা। ধাৰ নোপোৱা হ'লে চিনেমা হলটোও নেসাজিলোঁহেতেনঃ

— ভণ্ডামি?

— হ'ব পাৰে।

— মোৰ মনে নধৰে। যশোৱাৰ অসুখৰ বাবেও এনে হ'ব পাৰে। মানুহজনীৰ কি অসুখ বাৰু?

— যত দুৰ সস্তৰ কেলাৰ।

— কেলাৰ? উস্।

— মোৰ অনুমানহে। নহলে ডাক্তৰ তালুকদাৰৰ তালৈ নিব কিয়?

— বৰ সাদৰী তিৰোতা, দেহি। আত্মাই-নকৰক

বেণুৰ সেইদিনাহে হাতীধৰা বাগিছাত গোনাক ভাল লাগিছিল। কিন্তু মুকুন্দ নথকা সময়খিনি তাই গোনাৰ লগত বেছি সময় থাকিবলগীয়া হ'ল। তদুপৰি মুকুন্দ মৌচম মঞ্জিলত নেথাকিলে সি তাইৰ কাষত ভেনা মাখিৰ দৰে গুণগুণাই থাকে। তাইৰ শৰীৰটোলৈ যে তাৰ প্ৰচণ্ড আকৰ্ষণ আছে, তাই বহুত আগৰপৰাই গম পাই আহিছে। কিন্তু তাই চল দিয়া নাই। মানুহটোৰ মুখ আৰু চকু দুটা দেখিলে ভাল নেলাগে। অথচ তাৰ স্বাস্থ্য সুন্দৰ। তাইৰ ভাব হয় যে এইখন মুখ আৰু এই দুটা চকুত প্ৰণয়সিদ্ধ কামভাব থাকিব নোৱাৰে। তাৰ মানত হয়তো প্ৰতিটো নাৰী শৰীৰৰে এজনী দেহোপজীৱিনীৰ শৰীৰৰ লগত পাৰ্থক্য নাই। সি ইমান নিষ্ঠুৰ যে যশোৱাৰ কেম্বাৰ হৈছে বুলি কোবাৰ লগে লগে তাৰ মুখত কোনো ভাবাবেগ দেখা নগ'ল।

তাই মনে মনে কোঠাৰপৰা ওলাই আহি কালীন্দ্রক চিঞৰিলে। সি আহি ওলালত তাই এম্বাশ্বেডৰখন উলিয়াবলৈ ক'লে।

গাড়ীত বহি তাই কালীন্দ্রলৈ চালে। কালীন্দ্র বাকী নটাৰ দৰে এটা গুণ্ডা। অপৰাধ কৰিবৰ বাবেই ইহঁতক পোহা হৈছে। হয়তো ইশ্বাদৰ হুকুমত এইটো কালীন্দ্রই কাৰোবাক হত্যা কৰিছে। কিন্তু ইয়াৰ মুখ আৰু চকুতো অলপ কোমলতা আছে। গোনাৰ চকু দুটা আৰু মুখখনৰ দৰে ইয়াৰ মুখ-চকুৰে বিৰূপ প্ৰতিক্ৰিয়াৰ সৃষ্টি নকৰে।

তাই ওলাইছে যশোৱাৰ ওচৰলৈ। মানুহজনী অতিকৈ সাদৰী। অথচ এনে এজনী মানুহৰে এই কালান্তক ৰোগ। পৃথিৱীত কত পাপীষ্ঠ আছে। এইবোৰ ৰোগে সিহঁতৰহে ওচৰ চাপিবলৈ ভয় কৰে। বেণু বেগমে ভাবিলে।

বৰ লুইত আৰু কান্ধুলিজানৰ বান নামি গৈছে, ঘোলা পানী ফটফটীয়া হৈছে। খালে দোঙে আৰু পুখুৰীয়ে পুখুৰীয়ে শ'ল মাছে পোৱালী লৈ ঘূৰি ফুৰিছে।

শৰতৰ শেষত মধুৰ হেমন্ত। কান্ধুলিজানৰ গাঁৱে গাঁৱে আনন্দৰ কলৰব। পূজাৰ পিছত ৰাসলীলা উৎসৱ আহিছে। নামঘৰে নামঘৰে খোলৰ বোল, গীতৰ লহৰ। গোপিনীয়ে নচা গীত— ৰময়া কৰু অময়া খেলা

আন সকলো গৰীব মানুহৰ দৰে কাঙ্ক্ষলিজনীয়ায়ো আনন্দত থাকি ভাল পায়। অলপ সুযোগ পালেই সিহঁত আনন্দত মতলীয়া হ'ব খোজে। এতিয়া কাঙ্ক্ষলিজনৰ মানুহৰ আশা ভৰা হাঁহি মুখ দেখি কোনেও কল্পনা কৰিব নোৱাৰিব যে দুমাহৰ আগতে তাৰ বানপানীত মানুহ কুকুৰ-শিয়াল মৰাদি মৰিছিল। এই মানুহবোৰে বৰ্তমানক লৈ বাচি থাকে কাৰণেই বাসলীলা পাতিবৰ কাৰণে এনেকৈ মতলীয়া হৈ পৰিছে। এয়ে গৰীবৰ নিয়ম। সিহঁতে সেইদৰে বেদনাও প্ৰবল নাটকীয়তাৰে প্ৰকাশ কৰে। ইয়াত যে কত অস্বাভাবিক মৃত্যু হয়। সাপে খোটা, গছৰপৰা পৰা, মহামাৰীত পৰা, গলত জৰি লগোৱা, বিহ খোৱা আৰু ভূতে পোৱা। এইবোৰেই কাঙ্ক্ষলিজনত অস্বাভাবিক মৃত্যুৰ কাৰণ। বিহ খাই বা গলত জৰি লগাই তিৰোতা মানুহেই বেছিকৈ মৰে। মানুহে কয় বোলে চৰিত্ৰহীনা ছোৱালীহে অতৃপ্ত বাসনাৰ তাড়নাত আপোন ঘাতিনী হয়।

এইবোৰৰ বাবে বহনীয়া উপকথা আছে। দলৈচুবালৈ আহোঁতে ৰেণুৰে পোনতে অৱন্তী বুটীক লগ পায়হি। তাই গালত হাত দি বুটীৰ কথাবোৰ শুনেহি। মুকুন্দৰ নিৰ্দেশ মতেই তাই কাঙ্ক্ষলিজনলৈ আহিছে। লগত বছিৰ আৰু কালীদ্ৰ। কেৰামতৰ লগত একে মতি হৈ চূণৰ কাৰবাৰ কৰা দেখুৱালী মাইকীজনীও আহিছে।

সিহঁতে কাঙ্ক্ষলিজনৰ কাহিনী শুনি ভোল গৈছে। ই সঁচাকৈয়ে উপকথাৰ দেশ। ইয়াৰ মানুহৰ প্ৰতিটো প্ৰবৃত্তিয়েই প্ৰচণ্ড। প্ৰেম, কামনা, হিংসা, দ্বেষ, মায়া মমতা। এই সকলোবোৰ।

ঃ বুটীয়ে ইমান কথা কেনেকৈ জানে? — মনচুৰে সোধে।

ঃ মুকুন্দই কয় বোলে অৱন্তী বুটী কাঙ্ক্ষলিজনৰ আত্মা। — ৰেণুৰে উত্তৰ দিয়ে।

এই মানুহবোৰ দুখত যিমান জামৰি পৰে, সুখৰ মুখ দেখিলেও সমানে আশাবাদী হয়। কাঙ্ক্ষলিজন আকৌ আশাৰ ধ্বনিৰে মুখৰ হয়।

এইবাৰ সৰিয়হৰ কিমান গুটি হ'ব দেখিবি, সোণাইহঁত। মেৰ ভৰি পৰিব। নাঙলে মাত্ৰ মাটি চেলেকি গ'লেই হ'ব।

আৰু আলু-পিয়াজ একা? মটৰ মাহৰ ভৰতো পথাৰ দৌ খাই থাকিব। চহৰত কেঁচা মটৰ মাহৰ চিৰাৰ দাম কিমান জান? আঘোণত কিলোত ছটকা।

কৃষি বিষয়ই মানুহক বীজ দিছেহি, খেতিৰ দিহা-পৰামৰ্শও দিছেহি। অৱশ্যে মুকুন্দৰ ভয়তহে এই কাম হৈছে। বানৰ সময়ত অতি বেছি ভয় খালে চৰকাৰী ডাক্তৰ হাবুল বৰুৱাইহে। বহিৰে তাৰ মূৰত পিঙুলৰ নলীটো গুজিহে কথা কৈছিল।

ৰেণুৰ মন জুৰাই গৈছে। তাই ভাবিছে, টকা, আৰাম, খিতাপ আদি এই কাঙ্ক্ষলিজনৰ মৰম-চেনেহ আৰু বিশালতাৰ তুলনাত একোৱেই নহয়। ইৰ্শ্বাদে সৃষ্টি কৰা সেই পৃথিৱীখনত আছে তেজৰ গোন্ধ, ষডযন্ত্ৰ আৰু গোপনতা। ইৰ্শ্বাদে জীয়াই থকাৰ কালত ইমানবোৰ কথা তাই গমেই পোৱা নাছিল। এতিয়াও হয়তো জাহিৰা-মফিকাহঁতে গম নেপায়। সেই চক্ৰৰপৰা তাই ওলাই আহি এতিয়া কাঙ্ক্ষলিজনত খুৰ শান্তি পাইছে। মাত্ৰ দুদিনলৈহে। কাইলৈ তাই আকৌ সেই কুটিল চক্ৰটোৰ মাজত সোমাব লাগিব।

গুঠৰ

আন্ধাৰ জগতৰ নিয়ম মতে ৰতনলাল আৰু জগনু বাচি থাকিব নোৱাৰে। কিন্তু সিহঁত বাচি নেথাকিলে শত্ৰুৰ দলটোৰ বিষয়ে সবিশেষ জনা নেয়াৰ বুলি যুক্তি দি মই সিহঁতক বচাই ৰাখিছোঁ। সেইবাবে হামিদ, গোনা আদিৰ মোৰ প্ৰতি ধাৰণা সলনি হৈছে। এনেকৈ যদি সদায় হৈ থাকে আৰু মই মানুহটো ইশ্বাদৰ দৰে নহয় বুলি যদি সিহঁতে ধৰিব পাৰে, তেনেহলে এইখন আন্ধাৰ জগতত সিহঁতক শাসন কৰাই টান হৈ পৰিব। অথচ এবাৰ সোমোৱাৰ পিছত চক্ৰবেছ যেন এই পাপচক্ৰপৰা ওলাই অহা বৰ টান। যদি মই নিৰ্মম হ'ব নোৱাৰোঁ, তেনেহলে অচিৰে গোনাহঁতে মোৰ নেতৃত্বক প্ৰত্যাহ্বান জনাব আৰু এদিন হয়তো এক নম্বৰপৰা দহ নম্বৰৰ ভিতৰত কোনোবা এটাৰ হাতত মই মৰিব লাগিব। গতিকে নিজক বচাবৰ বাবেই জগনু আৰু ৰতনলালক ঘাতকৰ হাতত গতাই দিয়া দৰ্কাৰ। কিন্তু মই এই ছকুম দিওঁ কেনেকৈ? গোপন ব্যৱসায়ৰ পৰা হিংসা, খুন আৰু আৰু প্ৰতিহিংসাক দূৰ কৰিবৰ কাৰণেই মই এদিন ৰাজনৈতিক আশ্ৰয়ৰ পস্থা বাছি লৈছিলোঁ। সফলো হৈছিলোঁ। সেইবাবেই ইশ্বাদৰ প্ৰিয়পাত্ৰ হৈ এতিয়া তাৰ স্থান অধিকাৰ কৰিছোঁ। কিন্তু ইশ্বাদৰ মনোভঙ্গীৰ পৰিবৰ্তন হোৱা নাছিল বাবেই সি মোক নোসোধাকৈয়ে মোৰ কয়লা ডিপোৰ মেনেজাৰ ল'ৰাটোক ঘাতকৰ হাতত গতাই দিছিল।

এইটো মোৰ এতিয়া প্ৰধান সমস্যা।

আন এটা সমস্যা আৰু জটিল। যশোৱাক লৈয়ে এই সমস্যা। তাইৰ বেমাৰটোৱে মোৰ মনত কি সমস্যাৰ সৃষ্টি কৰিছে তাই নেজানে। কিন্তু তাইক নিশ্চিত দেখিলে মোক শোকে খুন্দা মাৰি ধৰে। প্ৰথমতে সেই শব্দটো ডাক্তৰ তালুকদাৰৰ মুখত শুনি মোৰ ভৰি দুখন কঁপিছিল, গাটো জ্বৰে-ঘমা দিছিল। মই তেতিয়াই সিদ্ধান্ত কৰিছিলোঁ যে কথাটো মই যশোৱাক নকওঁ। তাই নমৰিম

বুলি মৰক, মৃত্যুৰ ক্ষণ গণি গণি তাই নিৰাশাৰে বেমাৰৰ নিকাৰ ভুগি জীয়াই থাকিব নেলাগে।

মই মানুহটো তেনেই দমি গ'লোঁ। আন্ধাৰ জগতৰ বিধিয়ে মোক চলাব নোৱাৰা হ'ল। সেইবাবেই ৰতনলাল আৰু জগনু আজিও বাচি আছে। পিছে ঈশ্বৰৰ বিধিবনো কি যুক্তি আছে? দুনিয়াত কত জাল-জুৰাচোৰ আৰু অধৰমী মানুহ অসুখ-বিসুখ নোহোৱাকৈ জীয়াই আছে। কিন্তু কেম্বাৰৰ দৰে ৰোগে যশোৱাৰ দৰে পবিত্ৰ মনৰ ধৰ্মপ্ৰাণ এজনীকহে আক্ৰমণ কৰিবলৈ পালে। ঈশ্বৰৰ এইবোৰ কি বিচাৰ? অথচ ইয়াকে জনাৰ পিছত তাইৰ ঈশ্বৰৰ প্ৰতি ভক্তি বাটিলহে। লগে লগে তাইৰ প্ৰতি মোৰ দুগুণে শ্ৰদ্ধা বাটিল।

তাই পৰিস্থিতিটো ইমান সহজে ল'ব বুলি ভবা নাছিলোঁ। মই জনা নাছিলোঁ যে ঈশ্বৰৰ প্ৰতি অচলা ভক্তিৰ তুলনাত সংসাৰৰ মায়া-মোহ তুচ্ছ। মোৰ ভাব যে যশোৱাৰ ঈশ্বৰ-ভক্তিয়ে এনে এটা স্তৰ পাইছেগৈ।

ডাক্তৰ তালুকদাৰে মোক গোপনে কেম্বাৰ বুলি কোৱাৰ পিছত মই দুদিন অভিনয় কৰি থাকিলোঁ। কিন্তু গোপনে চকুলো টুকিলোঁ। তিনি দিনৰ পিছত ঠিক কৰিলোঁ যে তাইৰ ব্যাধিটো প্ৰাথমিক পৰ্য্যায়ত থকা নাই যদিও ডাক্তৰ তালুকদাৰৰ পৰামৰ্শ মতে তাইক বম্ব্ৰেৰ টাটা মেমৰিয়েল হস্পিতেললৈ নিম। আজিকালি 'কেমো থেৰাপি' নামৰ এবিধ চিকিৎসাই এই ব্যাধিত কাম দিয়ে হেনো।

ব্যাধিৰ নাম নকৈ যশোৱাক এই প্ৰস্তাব দিয়াত তাই ক'লে, “পেটৰ সাধাৰণ অসুখ যদি ইমান দুৰলৈ নিব লাগে কিয়? মোৰ কি হৈছে মুখ ফালি নোকোৱা কিয়?”

মই একো নেমাতিলোঁ। তাই মোৰ মুখলৈ ৰ' লাগি চাই থাকি চকুহাল পানীৰে ওপচাই ক'লে, “কাকুতি কৰিছোঁ, মুকুন, মোক দুৰলৈ নিনিবা। তোমাৰ আৰু ল'ৰা দুটাৰ ওচৰত মৰিব পৰাটোৱে মোৰ পৰম ভাগ্য। জীয়াই থাকিবলগীয়া দিন কেইটা ঈশ্বৰৰ নামগুণ গাই মৰিবলৈ পোৱাটোও ডাঙৰ ভাগ্য।”

এই কেইটা কথাৰপৰাই মই বুজিলোঁ যে যশোৱাই তাইৰ এই কালস্বৰূপ ৰোগটো কি হ'ব পাৰে ধৰি ল'লে। তাইৰ পেটৰ ওপৰফালে থকা নাড়ীত (ক্ষুদ্ৰাত্ত) কেম্বাৰ। যন্ত্ৰণা লাঘব হ'বৰ বাবেই বা আক্ৰান্ত স্থান নেবাটিবৰ বাবেই বা প্ৰাথমিক অৱস্থাত কেম্বাৰ হোৱা অংশ নাইকীয়া কৰিবৰ বাবেও সেই স্থানত 'ৰে' দিয়া হয়। গতিকে মোৰ ঘৰৰ দুটামান কোঠা 'পেয়িং ৱাৰ্ড'ৰ দৰে হ'ল।

ডাক্তৰৰ নিৰ্দেশ মতে যশোৱাক 'ৰে' দিয়াবৰ বাবে মেডিকেল কলেজলৈ নি থাকিবলগীয়া হ'ল।

হঠাতে আমাৰ সংসাৰখন মৰামুৱা হৈ পৰিল। মাকৰ কেলাৰ হৈছে বুলি জনাৰ পিছত ৰঞ্জু আৰু চানুৰে দুদিনমান আলেঙে আলেঙে কান্দি আছিল। এতিয়া কলেজলৈ যোৱা সময়খিনিত বাদে গোটেইখিনি সময় সিহঁত মাকৰ ওচৰতে থাকে। ৰাতি শোওঁতে যশোৱাই অনবৰত মোৰ হাতখনতে ধৰি থাকে নাইবা মূৰটো মোৰ বুকুৰ ওপৰত ৰাখি শোৱে। তাই প্ৰায়ে এতিয়া গোসাঁই-ঘৰত থাকে। কনকাই ক'ৰবাৰ ক'ৰবাৰপৰা ভকত আনে। গোসাঁই-ঘৰত দিনৌ নাম-প্ৰসঙ্গ হয়। যশোৱাই ভকতসকলৰ লগত শাস্ত্ৰৰ কথা পাতে। মোৰ ভয় হয় যে ধৰ্মক আৰু ঈশ্বৰক লৈ তাইৰ এই ব্যক্ততাই তাইক কিজানি ব্যাধিটো আৰু নিকটৰ মৰণৰ আশঙ্কা পাহৰাই ৰাখিছে।

মই আজি এইবোৰ কথা খুব ভাবিছোঁ। ভাবি ভাবি কলিজাত একুৰা জুই জ্বলাইছোঁ। কাৰণ আজিৰ দিনটো মোৰ আৰু যশোৱাৰ বাবে এটা ডাঙৰ দিন। আজিৰ দিনটোতে যশোৱাক দীঘলআটীৰ পৰা এন, ই, এচ ক্লাৱৰ কোৱাৰ্টাৰলৈ আনিছিলোঁ।

মই চিন্তা কৰি চাই যশোৱাৰ সিদ্ধান্ত শুদ্ধ হোৱাৰ যুক্তি বিচাৰি পাইছোঁ। কেলাৰ নিৰ্মম। ই কাকো ক্ষমা নকৰে। পুলিচ অধীক্ষক নৰেন দস্তৰ কেলাৰো যশোৱাৰ দৰেই আছিল। তেওঁ পোনতে ভেলোৰত চিকিৎসা কৰালে। তাৰ পিছত বোম্বাইত কেমোথেৰাপি। দিনে ছশ টকা খৰচ। এই চিকিৎসা চলি থকা সময়ত তেওঁৰ চুলিবোৰ বগা হ'ল আৰু গাৰ ছাল পোৰা মাছৰ দৰে হ'ল। দেখাত তেওঁ বীভৎস হৈ পৰিল। তথাপি কেমোথেৰাপিয়ে কাম নিদিলে।

আজি সন্ধিয়া কেইটামান আচৰিত কথা মোৰ কাণত পৰিল।

বেলি বহাৰ সময়ত মই যশোৱাক বিহ্নাত নেদেখিলোঁ। তাই গোসাঁই-ঘৰতো নাই। মই ঘৰৰ পাছফালে গৈ দেখিলোঁ যে যশোৱাই ডুব যাব খোজা ৰঙা বেলিটোলৈ কৰঘোৰে প্ৰণাম জনাই মুখেৰে কিবা-কিবি কৈছে। মই হাতত সাৰে ভৰিত সাৰে গৈ তাইৰ ওচৰ পালোগৈ। মই তাইক কোৱা শুনিলো : মোক আজিয়েই মাৰি নিয়া, প্ৰভু। আজি আমাৰ অতি সুখৰ দিন আছিল। মুকুনে মোক

ইয়াঁলৈ আনিছিল। এতিয়া মোৰ জয়জয় ময় ময়। স্বামী আছে। দুটা ধুনীয়া ধুনীয়া ল'ৰা। এনে সুখৰ দিনত মৰিলে যে মইও শান্তি পাম, প্ৰভু।

তাইৰ দুধাৰি চকুলো বৈ আহি থুতৰিৰ লগত মিলি গৈছে। হুমুনিয়াহ এটা পাৰি মই ওচৰত থকাৰ জাননী দিয়াত তাই সমুলি আচৰিত নহৈ মোৰ ফালে চাই বেলিটোৰ ফালে আঙুলিয়াই সুধিলে, “কান্ধুলিজান এইফালে নহয়নে, মুকুন?” মোৰ উত্তৰলৈ বাট নেচাই নিজক নিজে কোৱাৰ দৰে ক'লে, “তালৈ আকৌ চাগৈ ক'ত যাব পাৰিম? প্ৰভু, কান্ধুলিজানত দেহাটো পেলাবলৈ তুমি মোক সুবিধা নিদিলা।”

মই তাইক গাত ধৰি ভিতৰলৈ আনিলো। আজিয়েই আমাৰ এক প্ৰকাৰ বিয়াৰ দিন আছিল। স্পিছে এই উপলক্ষে মৰণপথৰ যাত্ৰী যশোৱাক মই কি উপহাৰ দিম? এতিয়া হীৰাৰ আঙঠি এটা উপহাৰ দিয়াৰ ক্ষমতাও মোৰ আছে। এনেতে এটা স্থায়ী উপহাৰৰ কথা অকস্মাতে মোৰ মনত খেলালে আৰু লগে লগে মোৰ কিছু দুখ পাতলিল। মোৰ চকুৰ আগত এটা কল্পিত দৃশ্য ভাহি উঠিল। এটা সুন্দৰ চিনেমা হলৰ উদ্ভাধন কৰিবৰ বাবে মুখ্যমন্ত্ৰী আহিছে। বাহিৰত মানুহৰ ভিৰ। সুন্দৰ চিনেমা হলটোক আৰু ইয়াৰ উচ্চতাক চেৰ পেলাই এখন ফলকত বিয়াগোম আখৰৰ নাম এটা জিলিকিছে। নামটো হ'ল — যশোৱা। মোৰ ওচৰতে থিয় দি থকা, ব্যাধিয়ে জৰাজীৰ্ণ কৰা যশোৱাই সেই ফালে চাইছে আৰু তাইৰ শুকান মুখত এটা সৰগীয়া হাঁহি বিৰিঙিছে।

বিছনাত বহাৰ পিছত মই ক'লো, “যশো, আজি এই বিশেষ দিনটোত তোক মই নিজ হাতে এটা ফোঁট দিম, সেওতা সেন্দুৰেৰে বোলাম। এখে মোৰ উপহাৰ হ'ব।”

তাই আপত্তি নকৰিলে। তাই চকুলো মচি মোৰ হাতৰ পৰশলৈ অপেক্ষা কৰিলে। সেওতাত সেন্দুৰ দি মই তাইক সুধিলোঁ, “চিনেমা হলটো যে বনাই আছে, তাৰ নাম কি দিয়া ভাল হ'ব, যশো?”

মোক আচৰিত কৰি তাই তপৰাই মাত দিলে, “কান্ধুলিজান”।

ইয়াৰ নাম যে ‘যশোৱা’ দিয়া হ'ব মই তাইক নকলোঁ। মোৰ আৰু এটা ভাল কাম কৰিবৰ বাবে দুৰ্বাৰ ইচ্ছা হ'ল। মনে মনে বুদ্ধি পাঙিলো। কাকো

একো নকৈ মই হাতীধৰা বাগিছা পালোঁগৈ। কাছাৰী ঘৰত ৰাতি বাৰটাৰ কোব পৰিল। ফিয়েট গাভীখন মই নিজে চলাই গ'লোঁ। গাভীখন এন-ই-এচ ক্লাবৰ ওচৰত ৰখাই মই দাৰোবানৰ চকুত নপৰাকৈ কাঁটা-তাৰৰ বেৰ পাৰ হৈ হাতীধৰা বাগিছাত সোমালোঁ। মই জানো যে সিহঁতক ফাঁচীৰ বাবে দিন গণি থকা আচাৰীৰ দৰে ৰখা হৈছে। মই সেই ঠাই ওলালোঁগৈ। সিহঁত থকা কোঠাটোত তলা এটা ওলমি আছে। বাৰাণ্ডাত পাহাৰাৱালাটো তুলত বহি বেৰত মূৰটো দি নাক বজাই শুই আছে। মই অকণো পলম নকৰি জেপৰপৰা 'বস্তু'টো উলিয়াই সাফৰ্‌টো খুলি তাৰ নাকৰ আগত দাঙি ধৰিলোঁ। সি নিমিষতে অজ্ঞান হৈ মাটিত পৰি গ'ল। মই তাৰ জেপৰপৰা চাবি উলিয়াই লাহে লাহে তলাটো খুলিলোঁ। দুৱাৰখন মাৰি ভিতৰৰ লাইটো জ্বলাই দিলোঁ। সিহঁতক গাত ধৰি জোকাৰিলোঁ। সিহঁতে মোক দেখি কঁপিবলৈ ধৰিলে। সিহঁতৰ কিজানি অনুমান হ'ল যে মোৰ হাতত ৰিভল্‌ভাৰ আছে আৰু মই সিহঁতক হত্যা কৰিবলৈ আহিছোঁ। সিহঁতে প্ৰাণ-ভিক্ষা কৰাৰ দৰে মোৰ ভৰিত ধৰিব খোজোতেই মই ক'লো, "দৰ্কাৰ নাই। পলা। পলা। এতিয়াই পলা।"

সিহঁতে হতভম্ব হৈ মোৰ ফালে চলে। সিহঁতৰ চকুত অজস্ৰ প্ৰশ্ন। সিহঁতে মোক বিশ্বাস কৰিব পৰা নাই। সিহঁতে হযতো ভাবিছে যে সিহঁত দৌৰ দিয়াৰ লগে লগে মোৰ দুটা গুলীয়ে সিহঁতক খতম কৰি দিব।

মই ধমক দি ক'লোঁ, "নপলাৰ কিয়? মই তহঁতক মাৰি পেলাব লাগে বুলি হুকুম দিব নোৱাৰিলোঁ। মোৰ অলপ অচৰপ মানুহৰ গুণ আছে কিজানি। তহঁত গৈ সিটো পাৰ্টিত লাগিলেও লাগ, মই তালৈ 'কেয়াৰ' নকৰোঁ। যা, এতিয়াই পলাই যা।"

সিহঁতৰ গাৰ কঁপনি কমিল। সিহঁতৰ চকুৰ কাঁপনিও নোহোৱা হ'ল। সিহঁত লাহে লাহে বাজলৈ ওলাল। মই সোমাই থকা তলাটো জেপত লৈ ওলাই আহিলোঁ। অলপ আগুৱাই আহি তলাটো চাহনিৰ মাজলৈ দলিয়াই দিলোঁ।

মনটো পাতল পাতল লাগি গ'ল। ঘৰ পোৱাৰ আগতে গাভীৰ লাইট নুমুৱাই আহিছিলোঁ। মই মনে মনে ঘৰ সোমোৱাৰ লগে লগে যশোৱাই সেহাই সেহাই মই ক'লৈ গৈছিলোঁ সুধিলে। মই একো নেমাতিলোঁ।

পুৱা মোৰ ঘৰত হামিদ, গোনা আৰু দুটামান পাহাৰাৱালা। সিহঁতে খুব উদ্বিগ্ন হৈ ৰতনলাল আৰু জগনু পলোৱাৰ কথা ক'লে। পাহাৰাৱালা কেইটাই ভয়ত কাতৰ হৈ মোলৈ চালে।

মই ক'লোঁ, “এতিয়া হায়ে-বিয়ে কৰি লাভ নাই। তেনেহলে বাগিছাত ভাল পহৰা নহয়। মই এতিয়া কি কৰিম? হাতীধৰা বাগিছা ইশ্বাদৰ সম্পত্তি। তাত মোৰ এফ্ৰিয়াৰ নাই।”

মই মনে মনে ৰ'লো। সিহঁতে কিবা ক'ব বুলি আশা কৰিছিলোঁ। সিহঁতৰ কাৰো মুখত মাত এষাৰ নফুটিল। মই মনে মনে থাকি গোনাক তন্ন তন্নকৈ চালোঁ। মই ভাবি পালোঁ যে গোনা আৰু ওঁঠ কটা হামিদৰ অভিপ্ৰায় ভাল নহয়। সিহঁতে প্ৰকাৰান্তৰে মোৰ নেতৃত্বৰ ওপৰত অনাস্থা প্ৰকাশ কৰিছে আৰু হয়তো কৰ্মচাৰীবোৰৰ মাজত মোৰ বিষয়ে অপপ্ৰচাৰ চলাইছে। সিহঁতে হয়তো কৈছে যে মোৰ দৰে মানুহ ইশ্বাদৰ দৰে কঠোৰ নহয় বাবে এই অধোজগতৰ শাসনভাৰ মোৰ হাতত থকা উচিত নহয়।

ইশ্বাদৰ মৃত্যুৰ পিছৰেপৰা মই লক্ষ্য কৰি আহিছোঁ যে গোনাৰ অভিলাষ বঢ়াৰ বাবে সি মোৰ কৰ্তৃত্বখিনি সহিব পৰা নাই। মই আগৰেপৰা অনুমান কৰি আহিছোঁ যে মাটি পালোৱান গোনাই সুবিধা পালেই মোৰ ওপৰত জপিয়াই পৰিব। তেনে এটা উদ্দেশ্য লৈয়ে সি দলে বলে মোৰ ওচৰ ওলাইছেহি। কিন্তু ময়ো কাৰ মুখত কেনেকৈ সোপা দিব লাগে জানো। গোনাই এটা ভুল কাম কৰিছে। সি মোৰ আগত ‘মাল’ নোপোৱাৰ কথাহে উলিয়াব লাগিছিল, কিন্তু তাৰ কাৰণে ৰতনলাল আৰু জগনু পলাই যোৱাটোহে ডাঙৰ কথা হ'ল। মই গোনাক জেৰা কৰাত লাগি গ'লোঁ।

— উত্তৰ পাৰত আমাৰ কাম চলিছেনে?

— নাই।

— তিনিচুকীয়া মাৰ্ঘেৰিটাৰ ফালে আমাৰ মাল গৈছেনে?

— নাই যোৱা।

— তেনেহলে এই পোন্ধৰ দিন আমাৰ কাম প্ৰায় বন্ধ আছে। যিখিনি ‘মাল’ আছে তাৰে চাবুৱালৈকে জোৰা মৰা নাই। এনে স্থলত তুমি উলিয়াইছা জগনু আৰু ৰতনৰ কথা। এনেকৈ মাল চাপ্লাই নহ'লে আমাৰ ৰাণাৰ, পাইকাৰী

আদিয়ে বিদ্রোহ কৰিব। কাৰণ, সিহঁত চলি থকাই টান হ'ব। এইটো সমস্যা কেনেকৈ হ'ল ?

— ক'ব নোৱাৰোঁ।

— তেনেহলে সমস্যা কোনটো ডাঙৰ ?

— এইটো।

— এইটো সমস্যা কেনেকৈ হ'বলৈ পালে, জান ?

— নেজানো।

— তেনেহলে ইয়াত কিয় ওস্তাদী দেখুৱাইছ ? আমি কলিকতাৰ পৰা প্ৰায় এপষ মাল পোৱা নাই। তাৰ বাবে কোন দোষী ?

— জগনু আৰু ৰতনলাল।

— হ'ব নোৱাৰে।। আমাৰ মাজৰে কোনোবাই এই সমস্যাৰ সৃষ্টি কৰিছে। চৰম বিশ্বাসঘাতকতা। তাৰ তুলনাত জগনুৱে লুকাই থোৱা বিছ কিলো মাল অতি সামান্য। গোনা, তযো জান, — যোৱা এপষ আমাৰ চাপ্লাই নাই। ইয়াকে লৈ ভই কিয় মূৰ ঘমোৱা নাই ? ইশ্বাদ থকাহেঁতেন তোকো সন্দেহ কৰিলেহেঁতেন।

মোৰ চৰম সন্দেহটো ব্যক্ত কৰি মই গোনালৈ চালোঁ। সি ঘামিছে। মই পুনৰ ক'লো “জগনুৰ নিমখহাৰামীৰ কথা কে কিছুমান বেইমানে নিজক বিশ্বাসী লোক বুলি দেখুৱাবৰ কোনো দৰ্কাৰ নাই। মই সকলো ভণ্ডামি বুজি পাওঁ। মই এনে মানুহৰ পাছত মানুহ লগাইছোঁ।”

মই কথাটো এনেকৈ পৰিষ্কাৰকৈ জনাই দিব নোলাগিছিল। সেইবাবে মোৰহে বিপদ বাটিল। মই তাৰ হাতত খতম হৈ যাব পাৰোঁ। আচলতে ইশ্বাদ মৰাৰ দিন ধৰি মোৰ গোনাৰ লগত আগৰ সম্পৰ্ক নোহোৱা হৈছে। আজিকালি তাৰ মাক আগৰ দৰে আমাৰ ঘৰলৈ নাহে।

গোনা, গুঁঠ কটা হামিদ আৰু পাহাৰাৱালাকেইটা মোৰ ওচৰত এনেকৈ থিয় দি থকাটো মই পছন্দ কৰা নাই। মই হামিদলৈ চাই ক'লোঁ, “দেউতা, বছিৰ আৰু কেশৱ মহাজনক এতিয়াই মই লগ পাম বুলি ক'ব লাগে। কেশৱ মহাজন পৰহি আহিল। নটৰাজ হোটেলত আছে। ৰুম নাম্বাৰ ফৰ্টি ছিষ্ট।”

মোৰপৰা ছকুম লৈ হামিদ আঁতৰিল। বাকী কেইটায়ো তাৰ পাছ ল'লে। মই প'ৰ্টফলিঅ' বেগটো খুলি চিনেমা হলৰ নক্সাখন উলিয়াই চাই থাকিলোঁ।

চিমেণ্ট অথৰিটি অব ইণ্ডিয়া আৰু স্টিল অথৰিটি মব ইণ্ডিয়াৰ পৰা ক্ৰমে বিলাতী মাটি আৰু লোহাৰ পাৰ্মিট পোৱাৰ পিছৰপৰা মোৰ চিনেমা হলটোৰ নিৰ্মাণ-কাৰ্য্য খুব দ্ৰুত গতিত আগবাঢ়িছে। নামটো যশোৱা দিয়া হৈছে। বিলাতী মাটি আৰু লোহাৰ শলিৰে বনোৱা 'যশোৱা' নামটো সম্পূৰ্ণ হৈ অহা চিনেমা হলটোৰ ওপৰত শিৰৰ মুকুটৰ দৰে জিলিকি আছে। মুঠ নিৰ্মাণ-ব্যয়ৰ শতকৰা চাৰি ভাগ দাবী চুক্তিবদ্ধ আৰ্কিটেক্টজনে ঠিকাদাৰ আহমদ হোছেনৰ লগত খুব খাটিছে।

মই এই চিনেমা হলটোৰ কাম শেষ হোৱাৰ দিনটোলৈকে আশাৰে বাট চাই আছোঁ। তাৰ দুটা কাৰণ আছে। তেতিয়া মই "দুৰ্বাৰ দুঃসঙ্গ দুৰ্বাসনা দুষ্ট" এই মায়ামমতাহীন পাপচক্ৰটোৰপৰা অব্যাহতি পাব পাৰিম। মোৰ ভাব হৈছে যে ইৰ্ষাদে স্থাপন কৰা এই অধোজগতখন আৰু বেছি দিন তিষ্ঠি থাকিব নোবাৰে। মই যদি গোনাক হত্যা কৰাৰ ছকুম দিওঁ আৰু ৰেণুৰ লগ লাগি ইৰ্ষাদৰ দৰে কঠোৰ নিয়মেৰে কাম চলাই যাওঁ, তেনেহলে হয়তো এই অধোজগত একে হৈয়ে থাকিব। কিন্তু মৰণৰ বাবে ক্ষণ গণি থকা যশোৱাৰ স্বামী হিচাপে মই আন এটা ইৰ্ষাদ হ'ব নোৱাৰোঁ। কাম চলোৱাতকৈ যৌনসন্তোষত অধিক গুৰুত্ব দিয়া ৰেণু বেগমে হয়তো কাৰোবাৰ কাৰোবাৰ লগত কেলেঙ্কাৰী কৰি নিজৰ কৰ্তৃত্ব মূল্যহীন কৰি তুলিব। তেতিয়া হয়তো গোনা আৰু হামিদে এই অধোজগতখন কিছুদিন চলাব। এজেন্ট, ৰাণাৰ আৰু কেৰিয়াৰবোৰে সিহঁতক নমনা হ'ব আৰু ঠগিব। খুব গুলীয়াগুলি হব। এই নীচ, নিৰ্মম মানুহবোৰৰ লোভ, আক্ৰেশ আৰু ঐতিহিংসাই নতুন ৰূপ ল'ব আৰু কোন কেতিয়া কাৰ হাতত মৰিব তাৰ ঠিক নোহোৱা হব। এইদৰে ইৰ্ষাদৰ অধোজগতখনৰ পতন হোৱা দেখি ৰাজনৈতিক অভিলাষ থকা ইৰ্ষাদৰ বৰপুত্ৰই বৰ ভাল পাব।

এইবোৰকে ভাবি থাকোঁতেই দেউতা আৰু বছিৰ ওলালহি। জুলেখাক চপোৱাৰ পিছৰেপৰা বছিৰৰ জীৱনটো নিয়মীয়া হৈছে বাবে তাক আগতকৈ ভাল দেখিলোঁ। সি সন্তি-সন্ততিৰো মুখ দেখিছে। এতিয়া দেউতায়ো জীৱনৰ লগত মকামিলা কৰিবলৈ শিকিছে। সি সৰু ল'ৰা এটা তোলনীয়া পুতেক হিচাপে লৈছে। ল'ৰাটোৱে ৰন্ধা-বঢ়া কৰে। দেউতাই পাঁচআলিৰ জুপুৰী এটাত জিকিৰ-জাৰী

গাই আৰম্ভমেৰে দিন কটায়। তাৰ গাৰ ছাল মিহি হৈছে। সাজপাৰ বেছি পৰিষ্কাৰ। তাৰ চছমাযোৰ বেলেগ ধৰণৰ। ছানি পৰাৰ বাবে অস্ত্ৰোপচাৰ কৰা তাৰ বাওঁচকুৰ চছমাৰ কাচখন মোটা আৰু শক্তিশালী। এইখন কাচৰ মাজেদি চালে তাৰ চকুটো ডাঙৰ দেখি। তাৰ সোঁ চকুৰ চছমাৰ কাচখন সম্পূৰ্ণ ক'লা। সি আজিকালি আগৰ দৰে বহন লগাই কথা নকয়, বেছ বুঢ়া হৈছে।

আঁতৰত থাকে যদিও কেশৱ মহাজন মোৰ অতি বিশ্বাসী মানুহ। ইমানদিন 'মাল'ৰ যোগান নেদেখি সি পৰহিৰেপৰা এই চহৰত আছেহি। সিও এতিয়া মোৰ আগত উপস্থিত।

মই গোনাক সন্দেহৰ চকুৰে চোৱাৰ কথা সিহঁতক ক'লো। মই চিন্তা কৰি এই সিদ্ধান্তলৈ আহিলোঁ যে কলিকতাৰপৰা মাল নপঠিওৱাৰ কাৰণ গোনাহে হ'ব পাৰে। হামিদক মই সন্দেহ কৰা নাই। সি বৰ চঞ্চল। সি এনে মাৰাত্মক কাম কৰিব নোবাৰে। মই খবৰ পাইছো যে গোনাৰ আজিকালি বেছ পইচা হৈছে। সি পাঁচ শ টকা ভাৰা দি এটা ডাঙৰ ঘৰত থাকে। সি ভি ডি অ' কিনিছে। ঘৰতে মদৰ আড্ডা পাতি সি বন্ধু-বান্ধবক ভি ডি অ'ত 'ব্লু ফিল্ম' দেখুৱায়। সি হেনো তিনিচুকীয়াত চাৰি কঠা মাটি কিনিছে। হঠাতে তাৰহাতলৈ ইমান টকা অহাৰ বহস্য থাকিবই লাগিব। এই পোন্ধৰ দিন কলিকতাই হ'বতো কানি পঠাইছে আৰু গোটেইখিনি কানি হ'বতো গোনাৰ হাতলৈ আহিছে। তাকে অন্য দলৰ হতুৱাই বিক্ৰী কৰাই সি অকলে লাভ কৰিছে। যদি এয়ে হয়, তেনেহলে ই এক অক্ষমণীয় অপৰাধ। ইশ্বাদ বাচি থকাহেঁতেন তাক দুদিনমান মৌচম মঞ্জিলত বন্দী কৰি ৰাখিলেহেঁতেন আৰু সকলো সন্দেহ লৈ মৌচম মঞ্জিলতে তাক তিল তিলকৈ শাস্তি দি হত্যা কৰিলেহেঁতেন।

কেশৱ মহাজনে মোক জনালে যে সি আৰু ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ চাপৰিবোৰৰ আন আন মানুহে কানি পোৱা নাই আৰু কানীয়া মানুহখিনিৰ অৱস্থা বিষম হৈছে। সেইবোৰ ঠাইলৈ ৰাজস্থান আৰু উত্তৰ প্ৰদেশৰ পৰা অহা কানিও পঠিওবা হয়। কিন্তু সেইবোৰ ঠাইৰপৰা অহা 'চালান'ৰ পৰিমাণ কম। তাৰে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ কাষৰীয়া গাওঁ আৰু চাপৰিবোৰত মাহেকৰ ভিতৰত আঠটা দিনহে জোৰে।

মই কলিকতালৈ ফোন কৰিছোঁ। মহাজন দুটাই মাল পঠিয়াম বুলি কথা দিছে যদিও সিহঁতৰ কথাৰ পাক বুজি নোপোৱা হৈছে। সিহঁতে প্ৰতি বাৰেই

এটা কথা কয়। যদি মাল পোৱা দেৰি হয়, তেনেহলে গোনা বাবুক কলিকতালৈ পঠিয়াই দিব লাগে।

প্ৰতিবাৰে 'মাল' পঠিয়াম বুলি কৈ নপঠিওবাৰ এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ কাৰণ আছে। কাৰণটো জানিবই লাগিব। নহলে ইশ্বাদৰ তৈয়াৰী এই অধোজগতৰ দেউল অচিৰে ভাগি-ছিগি যাব।

মই গোনাক দুবাৰ কলিকতালৈ যাবলৈ ক'লোঁ। সি নানা অজুহাত দেখুবাই তালৈ যাবলৈ মান্তি নহ'ল। সেইবাবে হামিদক পাচিলোঁ। সি ক'লে, "মই যাব পাৰোঁ। কিন্তু ঘূৰি নাহিম। সিহঁতে খতম কৰি দিব। গোনাই মোক সাবধান কৰি দিছে।"

মুখত বৰ বৰ কথা যদিও গুঁঠ কটা হামিদ গোনাৰ দৰে জটিল নহয়। তাৰ কথা শুনি মোৰ গোনালৈ খুব সন্দেহ উপজিল। মোৰ অনুমান হ'ল — গোনাই কলিকতাৰ শেঠ দুটাক এনে এটা বিশ্বাসঘাতকতা কৰিছে যে গোনাক বা তাৰ কোনোবা বন্ধুক কলিকতাত পালে সিহঁতে হত্যা কৰিব।

মোৰ সন্দেহ কেইটা পুঙ্খানুপুঙ্খভাৱে দেউতাহঁতক বুজাই দি কথাটোৰ গোপনে তদন্ত কৰিবলৈ অনুৰোধ কৰিলোঁ।

দেউতাহঁতে কথা দিলে। 'মাল' নোপোৱাৰ কাৰণে মই এজেন্ট, বানাৰ আদিৰ মানত হয় হ'লোঁ যেন লাগিল। সিহঁতে হয়তো ভাবি ললে যে এইখন আক্ষাৰ জগতৰ নতুন মালিকজনৰ ইশ্বাদতকৈ যোগ্যতা কম। গতিকে মই বেছি ভাগ সময় চিনেমা হল সজাত ব্যস্ত থকা আৰ্কিটেক্ট আৰু ঠিকাদাৰৰ লগত সময় কটাবলৈ ললোঁ।

'যশোৱা'ৰ কাম বেছ আগ বাঢ়িছে। মাথোন এলানি পায়খানাঘৰ আৰু গেইটৰ কিনাৰত সাতখন দোকান সাজিবলৈ বাকী আছে। হলৰ আগৰ ঠাইখিনি পকী হৈ গ'ল। এতিয়া আৰ্কিটেক্টৰ নিৰ্দেশ মতে 'যশোৱা'ত প্লাষ্টিক পেইণ্টৰ কাম চলি আছে। কোনো কোনোৱে কৈছে যে 'যশোৱা' গুৱাহাটীৰ 'অনুৰাধা'তকৈ ভাল হ'ব।

ঘৰত দুদিন বিচাৰি নেপাই দেউতা আৰু বছিৰে মোক 'যশোৱা'ৰ চৌহদতে লগ ধৰিলেহি। সিহঁত খুব গহীন। চকুৰ চাৰনিত জেঠৰ ৰ'দৰ চোক। মই সিহঁতক হলটোৰ ভিতৰলৈ মাতি আনিলোঁ। সিহঁত ধীৰে সুস্থিৰে কথাবোৰ কৈ গ'ল।

গোনাৰ এই 'কীৰ্তি'ৰ কথা হেনো আমাৰ কৰ্মচাৰী ভালেমানে জানে। কথাটো পুৰণি।

মই কান্ধুলিজানত থকাৰ সময়ত শেঠজী হৰিদয়ালে পাওনা আদায় কৰিবৰ বাবে তাৰ আপোন মানুহ এটা পঠিয়াইছিল। মানুহটোৰ নাম দীনদয়াল। মৌচম মঞ্জিলৰ কাৰ্যালয়তে ৰেণুৰ সাক্ষাততে তাক আন বাৰৰ দৰে হিচাব মতে আঁটে লাখ টকা পৰিশোধ কৰা হৈছিল। সকলোৱে ধৰি কৈছিল যে আগৰ কেইবাৰৰ দৰে ভি, আই, পি চুটকেচত টকাখিনি লৈ মানুহটো আকাশী যানেৰে কলিকতা পালেগৈ। কিন্তু আচলতে কথাটো তেনে নহ'ল। গোনাই নিজে গাড়ী চলাই মানুহটোক চাবুৱাৰ বিমান ঘাটীলৈ লৈ যাওঁতে দিন দুপৰতে এটা দলে গাড়ীখন আগভেটা দি ৰাখিলে। সিহঁতে পোনতে গোনাক চুলিত ধৰি টানি আনি মাটিত বগৰাই দিলে আৰু বন্দুক টোৱাই দীনদয়ালৰ হাতৰপৰা ভি আই পি চুটকেচটো কাটি লৈ ওচৰৰ চাহনিৰ মাজত সোমাল। দীয়দয়াল ঠাণ্ডা মগজৰ মানুহ। সি ছৱাদুৱা নলগালে। সি সোনকালে বিমানখন ধৰাৰ কথাহে ভাবিলে। কাৰণ, এতিয়াও তাৰ প্ৰাণৰ আশঙ্কা। এই ঘটনাৰ মূলতে যে গোনা অৰ্থাৎ থানু নেওগ সি অনুমান কৰিব পাৰিলে।

তাৰ অনুমান সঁচা। আঁটে লাখৰ দুই লাখ গোনাই ল'লে। বাকীখিনি তাৰ 'প্ৰাইভেট আৰ্মি'য়ে পালে। বছৰহঁতে জানে যে এবছৰমানৰ আগৰেপৰা গোনাই নালীয়াপুলৰ গুণ্ডা কেইটামানেৰে তাৰ এটা দল তৈয়াৰ কৰিছে। এই দলটোৰ সহায়তেই সি ইশ্বাদৰ আন্ধাৰ ৰাজ্যখনৰ অধিপতি হ'বলৈ অভিসন্ধি কৰি আছে।

এই দলটোৰ কেইটামানক বছৰি আৰু দেউতাই আগৰেপৰা চিনি পায়। 'জনীৱাকাৰ' আৰু 'মেক ডুৱেল' হুইস্কিৰ যোগেদি বছৰি আৰু দেউতা সিহঁতৰ মনৰ মাজত সোমাই পৰিল। দেউতাহঁতে ইচ্ছা কৰি গোনাৰ গুণ গাবলৈ ধৰিলে আৰু মোৰ দোষ বখানিবলৈ ধৰিলে। সিহঁতৰ সুৰাৰ ৰাগীয়ে কোমল কৰা মনে দেউতা আৰু বছৰিৰ কথা বিশ্বাস কৰিলে। ফলত আচল কথা ওলাই পৰিল।

ইয়াকে শুনি মোৰ গা শিয়ৰি উঠিল। মই ভাবিলোঁ, এই অধোজগতৰ অলিখিত কানুন মতে গোনা এক মুহূৰ্ত্তও বাচি থকা অনুচিত। গোনাই নিশ্চয় জানে যে কলিকতালৈ গ'লেই তাক হৰিদয়াল বা দীনদয়ালে হত্যা কৰিব।

এই ঘটনাই আমাৰ গোপন জগতখন ভাগি পৰাৰ আগজাননী দিলে। গোপন কাৰবাৰত বিশ্বাসেই আচল বস্তু। আমি যে বিশ্বাসক কুঠাৰাঘাত কৰিলোঁ এই বাৰ্তা নিশ্চয় আনবোৰ গোপন জগতে পাই গ'ল। সেইকাৰণে হৰিদয়াল গোয়েস্কা, বিজয় গডবোলে বা চেখ মহম্মদ ইক্বালে আমালৈ কানি নপঠাই বাংলাদেশীৰে গঠিত দলৰ অধিপতি গোলাম আলিলৈহে পঠাব। আমাৰ ৰাজনৈতিক মহলত হাত আছে যদিও আমি হাত সাবটি বহি থাকিব লাগিব।

মই দেউতা আৰু বছিৰক গাভীত তুলি তুৰন্তে মৌচম মঞ্জিললৈ আহিলোঁ। ৰেণু বেগমক কথাটো কোবাৰ প্ৰয়োজন বুলি ভাবিলোঁ। তাই সকলো শুনি বিচুৰ্তি খালে। হঠাতে জাইৰ মোহনীয় মুখখন কুৎচিৎ হৈ পৰিল। তাই দুটা তিনিটা শব্দৰ পিছত সেপ ঢুকি ঢুকি যি ক'লে তাৰেই তাই ইশ্বাদৰ আচল পত্নী বুলি প্ৰমাণ কৰিলে।

— মাত্ৰ আপোনাৰ হুকুমহে লাগে। মই তাক আগৰেপৰা নজৰ দি আছোঁ।

— কিন্তু তাক মাৰিলেও কামত নাহিব। শেঠহঁতৰ আমি মাৰিছোঁ বুলি বিশ্বাস নহ'ব। আন স্মাগলাৰে মাৰিলে বুলিহে ভাবিব।

— তেনেহলে আমাৰ কাৰবাৰ বচাবৰ কি উপায় আছে?

— ইশ্বাদে এই সমস্যা সহজে দূৰ কৰিলেহেঁতেন। তেওঁ গোনাক ফুচুলিয়াই কলিকতালৈ লৈ গ'লেহেঁতেন। সকলো কথা ভাঙি পিটি কৈ দীনদয়াল বা হৰিদয়াল সাক্ষাততে কোনোবা হোটেলত গোনাক গুলী কৰি মাৰিলেহেঁতেন নাইবা তাক ড্ৰাগ খুৰাই লৈ কেবামহলীয়া ঘৰৰ ওপৰৰপৰা পেলাই দিলেহেঁতেন।

— আপুনি তাকে কৰিব নোবাবে?

— এতিয়া নোৱাৰোঁ।

— কিয়?

— যশোৱাই মৰণৰ ক্ষণ গণি আছে। চিনেমা হল সজাৰ কামো শেষ হোৱা নাই। মই এতিয়া একদম ফ্ৰি নহয়। কিন্তু এমাহৰ বা ডেৰ মাহৰ পিছত ফ্ৰি হৈ যাম। যশোৱাই এতিয়া আকৌ 'ৰে'ল'বালকো অমান্তি হৈছে। মৃত্যু হোৱাৰ ইচ্ছা থাকিলে আৰু উপায় নাই।

ৰেণু বেগমে এটা ছমুনিয়াহ কাটিলে। এই ছমুনিয়াহটোত বেদনাতকৈ বিয়বাষ্পহে অধিক আছিল।

মই বেছি অস্থিৰ হৈ ঘৰলৈ উভতিলোঁ। মই ৰেণুক এনেয়ে তেনেকৈ ক'লোঁ। মই কলিকাতালৈ নি গোনাক হত্যা কৰিব নোৱাৰোঁ। এতিয়ালৈকে মই এই কাম কৰা নাই। অথচ গোপন কাৰবাৰত হাত দি মই আজি ধনী। মোৰ এটা একেছ লাখটকীয়া চিনেমা হল হ'ব। মোৰ মদৰ মহল আছে। কমলা ডিপো আছে। কাঠকল এটাও কিনিম। ইমানখিনি কৰিছোঁ — কেৱল কুট কৌশল খটুৱাই। অবৈধ ব্যবসায়ৰ মূলধন হ'ল সাহস, নিষ্ঠুৰতা আৰু হত্যা। মই এনে মূলধনক স্থূল পস্থা বুলি আগৰেপৰা গণ্য কৰি আহিছোঁ আৰু একে কামকে কৰিব পাৰিছোঁ কেবল কুট কৌশলৰ যোগেদি। পিছে এই পৰ্য্যন্ত মোৰ ভাগ্য ভাল আহিল বাবেই ইশ্বাদৰ ৰাজ্য সুকলমে চলি আছিল। কিন্তু এতিয়া পৰিস্থিতি সুকীয়া হৈছে। গোনাই সকলো নষ্ট কৰি পেলাইছে। সি সৃষ্টি কৰা সমস্যাৰ একমাত্ৰ উজু সমাধান হ'ল— তাৰ মৃত্যু। কিন্তু ইশ্বাদৰ ৰাজ্যক ধ্বংসৰ মুখৰ পৰা বচাবলৈ মই জানো আন এটা ইশ্বাদ হ'ব পাৰিম? মোৰ দেখোন মনটো এতিয়া বেলেগ হৈছে। ইশ্বাদৰ গোপন ৰাজ্য জহন্নামে যাওক। মোৰ এনে এটা ভাব হৈছে। যশোবাৰ কেম্বাৰ হোৱাৰ পিছৰেপৰা দেখোন মোৰ মনটো উদাস হৈ পৰিছে। কাঙ্ক্ষলিজানত সেইকেইদিন থকা কাৰণেও মই এতিয়া ধন-সম্পত্তিক কম মূল্য দিবলৈ শিকিছোঁ আৰু জীৱন সম্পৰ্কে যশোবাৰ মতামতহে সঁচা যেন লাগিছে।

যশোৱাই ঘৰখনত সত্ৰৰ হাটীৰ পৰিবেশৰ সৃষ্টি কৰিছে। মোৰ ঘৰলৈ অহা মানুহবোৰৰ মুখত এতিয়া হৰি-নাম। যশোবাৰ মুখত কাকূতি ঘোষা। হযতো ভগৱন্তৰ প্ৰতি অচলা ভক্তি থকাৰ কাৰণে যশোৱাই মৃত্যু-ভয় জয় কৰিব পাৰিছে।

মই আজি অস্থিৰ। মনত অজস্ৰ খেলিমেলি চিন্তা। মই ভাবিছোঁ, মোৰ কিজানি ৰাতি টোপনি নাহিব। কিন্তু এতিয়া ঘৰখন এনে হৈ পৰিছে যে মোৰ দৰে মানুহ এটাৰ কাণতো সৰু কালতে গোৱা ঘোষা কেইকুটমানৰ গুণগুণি শুনো।

শোৱাৰ সময়ত মই অজানিতে সুৰ লগাই গাইছোঁ—

দুৰ্ব্বাৰ দুঃসঙ্গ দুৰ্ব্বাসনা দুষ্ট,

হৰি হৰি হৰি হৰি এ,

অনাদি অবিদ্যা আপুনি ভৈল মোহিত।

অনায়া দেহক আত্মা-বুদ্ধি কৰি

হৰি হৰি হৰি হৰি এ,
তুমি পৰামাত্মা ঈশ্বৰে ভৈলো বঞ্চিত।

মোৰ বুকুত হাত দি শুই থকা যশোৱাই সুৰত মোৰ বিহ্বল মনটোৰ
ধ্বনিও শুনিবলৈ পাই উচুপিলে। মই ভাবি পালোঁ যে এই দুকুট ঘোষাইহে যেন
মোৰ মনৰ অৱস্থা বৰ্ণাব পাৰিছে। মই দৈনন্দিন জীৱনৰ তুচ্ছতাক যেন অতিক্ৰম
কৰিব পাৰিছোঁ। মোৰ বঢ়িয়াকৈ টোপনি আহিব খুজিছে।

উনৈছ

আপোনালোকৰ মৰম পোৱা এই কাহিনীকাৰজনে অলপ সময়ৰ কাৰণে মূল কাহিনীৰপৰা ফালৰি কাটি দুখোজ পাছুৱাই যাব খুজিছে। অৱশ্যে কাহিনীৰ প্ৰয়োজনতে এই কাম কৰিবলগীয়া হৈছে। যদি অলপ আমনি পায়, তেনেহলে ক্ষমা কৰিব। এনে কৰাৰ দুটা কাৰণ আছে। কথাখিনি কৈ পেলোৱাৰ পিছত কাৰণ দুটা ধৰিব পাৰিব।

মোৰ কৈফিয়ৎটো শুনকঃ দুখোজ আশুৱাই এখোজ পাছুৱাই কাহিনীটো আশুৱাই নিয়াৰ কৌশল পূৰ্বৰেপৰা আছে। মহাভাৰতত পাব। ভাগবততো এই কৌশল। শংকৰদেৱেও এই কৌশল অংকীয়া নাটত ব্যৱহাৰ কৰিছে। তেৰাৰ সূত্ৰধাৰে মাজে মাজে কৈছে, “অহে লোকাই, ইকথা বহোক, ৰ বৃত্তান্ত শুনহ।” ডষ্টভযেষ্কিয়ে মহান উপন্যাস ‘ব্ৰাডাৰ্চ কেৰোমেজভ’ত এই কৌশল ব্যৱহাৰ কৰি উপন্যাসখনিৰ মহৎ বক্তব্যক এক অভূতপূৰ্ব স্পন্দন দিব পাৰিছে। এই ক্ষেত্ৰত “গ্ৰেপচ্ অফ্ ৰেথ”ৰ অমৰ স্ৰষ্টা জন ষ্টেইনবেকো উল্লেখযোগ্য। শক্তিশালী কাহিনীকাৰ তাৰাশংকৰকো “হাঁসুলী বাঁকেৰ উপকথা” কওঁতে কাহিনীৰ মাজ ভাগতে কাহিনীৰ প্ৰয়োজনতে দুখোজ পাছুৱাব খুজিলে সুচান্দ বুটীৰ কথকতাৰ প্ৰয়োজন হয়।

দুখোজ আশুৱাই এখোজ পাছুৱাই লয়লাস ভঙ্গীৰে এটা কাহিনীক বিশ্বাসযোগ্যভাৱে পৰিণতিৰ ফালে লৈ যাব পৰা ক্ষমতাৰ শেহতীয়া উদাহৰণ হ’ল ‘মিড্‌নাইট চিলড্ৰেন’ৰ (১৯৮১) খ্যাতিসম্পন্ন স্ৰষ্টা চলমন ৰাছদি। গতিকে কাহিনীটোৰ এনে এটা গতিশীল অৱস্থাত মই এখোজ পাছুৱাই বোধকৰোঁ অমার্জনীয় ভুল কৰা নাই। তদুপৰি মোৰ উদ্দেশ্য সৎ। মই ইয়াৰ যোগেদি ইতিহাসৰ স্থানাঙ্ক জ্যামিতিৰ দুই অক্ষৰ ভিতৰত (এক্স অক্ষ = কাল, ৱাই অফ = ঘটনা) মোৰ চৰিত্ৰসমূহক স্থাপন কৰিব খুজিছোঁ। অন্যথা সিহঁত স্থিতিহীন হৈ পৰিব আৰু সিহঁতে ব্যক্তিৰূপ হেৰুৱাব।

ইশ্বাদৰ মৃত্যু হোৱা বছৰটো ভাৰতৰ ইতিহাসত এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ বছৰ। হত্যা আৰু ব্যাভিচাৰৰ মাজেদি যেতিয়া ইশ্বাদৰ জীৱন পতনমুখী, তেতিয়া এই বছৰটোতে বৃদ্ধ জয় প্ৰকাশ নাৰায়ণৰ জীৱন আছিল উৰ্দ্ধমুখী আৰু প্ৰতিশ্ৰুতিপূৰ্ণ। বছৰটো আছিল ১৯৭৪ চন।

এই বছৰটোত ঈশ্বাদ-মুকুন্দৰ ব্যবসায়ে ৰাজনীতি কৰা মানুহৰ কল্যাণত চৰম অৱস্থা পাইছিল। তেতিয়া কিন্তু জন-বিক্ষোভে ইন্দিৰা চৰকাৰক জোলোকে জোলোকে পানী খুৱাইছিল। অসমৰ মন্ত্ৰীসভাৰ সদস্যসকলে যেতিয়া অ'ত-ত'ত কিবাকিবি উদ্ভাধন কৰি ফুলৰ মালা পিন্ধি ফুৰিছিল, তেতিয়া এই চনটোতে বিহাৰত দুৰ্নীতি, মুদ্ৰাস্ফীতি, ক্ষুধা আৰু কৃষকৰ নিৰুপায় অবস্থাই চূড়ান্ত অৱস্থা পাইছিল আৰু জয়প্ৰকাশ নাৰায়ণে শ্ৰমিক আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক একত্ৰিত কৰি ইন্দিৰা চৰকাৰৰ গাদী থৰক-বৰক কৰিছিল। জয়প্ৰকাশৰ আন্দোলনে ভাৰতৰ সকলোৰে দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিছিল। মুকুন্দই মণিকা কাকতীৰ প্ৰণয়াসক্ত হৈ মনৰ কথা আৰু জীৱনৰ পৰিকল্পনা কৰাৰ সময়তে গুজৰাটত বিৰাট সংঘৰ্ষ হৈছিল আৰু তাৰ দুৰ্নীতিগ্ৰস্ত মন্ত্ৰীসভাক পদত্যাগ কৰিবলৈ বাধ্য কৰাৰ বাবে মোৰাৰজী দেশায়ে অনশন কৰিছিল। ইশ্বাদৰ ৰক্তচাপ দিনে দিনে বাঢ়িবলৈ লৈছিল আৰু 'ইন্দিৰা-ইণ্ডিয়া'ৰ চৰকাৰেও প্ৰবল ৰক্তচাপত ভুগিছিল।

জুন ১২, ১৯৭৪। দিনৰ দুটা বজাত এলীহাবাদ উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ন্যায়াধীশ জগমোহন লাল সিংহই ১৯৭১ চনৰ সাধাৰণ নিৰ্বাচনত অসৎ পন্থাৰ আশ্ৰয় লোৱা বাবে ইন্দিৰা গান্ধীক দোষী সাব্যস্ত কৰিলে। ঘটনাৰ কি সম্পৰ্কহীন সমকালীন সংঘটন যে সেইদিনাই আইনৰ ছাত্ৰ অনুপ কলিতাৰ লগত মুকুন্দৰ প্ৰথম পৰিচয় হয় আৰু তাৰদ্বন্দ্বজড়িত মনটো কাম্বুলিজনৰ শ্যামলিমাৰ মাজলৈ উঠা মাৰে।

যিদিনা মুকুন্দই মণিকা কাকতীক কয় যে কুশালনৰপৰা অব্যাহতি পাবৰ বাবেই সি ক্ষমতা-লাভ কৰিব লাগিব, সেই দিনাই জনতা মৰ্চাৰ নেতা জয়প্ৰকাশ নাৰায়ণ আৰু মোৰাৰজী দেশায়ে আৰক্ষী বাহিনী আৰু সেনাবাহিনীক অবৈধ প্ৰধান মন্ত্ৰীৰ আদেশ নেমানিবলৈ আহ্বান জনায়।

আৰু এটা সমকালীন সংঘটন হ'ল — ইশ্বাদৰ মৃত্যুৰ সময়। ২৫ জুন, ১৯৭৫ চন। সেইদিনা ৰাতি ইশ্বাদৰ হৃদৰোগত মৃত্যু হয়। একে ৰাতিয়েই গণতন্ত্ৰ

হৃদবোগত আক্ৰান্ত। চহৰে চহৰে শিল্প প্রতিষ্ঠানত ধৰ্মঘট, সামগ্ৰিক বিশৃঙ্খলতা আৰু প্রধান মন্ত্ৰীয়ে পদত্যাগ কৰিবৰ বাবে জনতা মৰ্চাৰ চাপ সৃষ্টি ইমান প্ৰবল হৈ পৰে যে ১৯৭৫ চনৰ ২৫ জুনৰ ৰাতি ভাৰতত আভ্যন্তৰীণ জৰুৰীকালীন অবস্থা ঘোষণা কৰা হয়। একে ৰাতিয়েই সমগ্ৰ ভাৰতৰ হেজাৰ হেজাৰ নেতা কাৰাগাৰত সোমায়।

জৰুৰীকালীন অবস্থাত চৰকাৰৰ হাতত প্ৰচুৰ ক্ষমতা। সমস্যাব পৰা নিৰূপদ দুৰত্বত থকা দেশৰ বুদ্ধিজীৱীসকলে আৰু ধৰ্মঘট নোহোৱা বাবে উৎপাদন বৃদ্ধি কৰিব পৰা শিল্পপতিসকলে জৰুৰী অৱস্থাৰ গুণগান গাবলৈ ধৰে। তেওঁলোকৰ মতে ইন্দিৰা গান্ধীৰ দৰে জৰুৰীকালীন অৱস্থাও ইতিহাসৰেই সৃষ্টি। ভাৰতৰ দৰে বিশৃঙ্খল আৰু নৈতিকতাৰ গৰাখহনীয়াত ভোগা দেশখনক সুস্থ কৰাৰ হেনো একমাত্ৰ মহৌষধ হ'ল জৰুৰীকালীন অৱস্থা চলি থকাটোহে।

১৯৭৫ চনৰ ২৫ জুনত ৰেণু বেগম প্ৰথম বিধবা হয়। ১৯৭৫ চনটো আছিল ইন্দিৰা গান্ধীৰ বৈধব্যৰ পঞ্চদশ বছৰ।

এই জৰুৰীকালীন অৱস্থাত ক'ত কি ঘটিছিল জনা নেযায়। কাৰণ, নেতাসকলক জেলত ৰখাৰ কথাও ৰেডিঅ'ত শুনা নগ'ল, বাতৰি কাকতত ছপা নহ'ল। অৱশ্যে প্ৰতিবেদক আটক আইন (পি ডি এক্ট) মতে বোম্বাইত দুজনমান চোৰাংকাৰবাৰীক আটক কৰাৰ বাতৰি চৰকাৰে ভালকৈ প্ৰচাৰ কৰিলে।

তেনেহলে মুকুন্দহঁতৰ কাৰবাৰ কেনেকৈ চলি থাকিল? ইয়ো এক প্ৰশ্ন। ইয়াৰ উত্তৰ খুব নিম্ন খাপৰ। প্ৰথম কথা হ'ল অসমত জৰুৰীকালীন অৱস্থাই নাগৰিকৰ জীৱন দুঃসহ কৰি তোলা নাছিল। বৰঞ্চ অসমখন আগতকৈ অধিক নিশ্চল আৰু শান্তিপূৰ্ণ হ'ল। মন্ত্ৰীসকল তেনেই নিষ্কণ্টক হৈ পৰিল। কাৰণ প্ৰতিপক্ষৰ নেতাসকল কাৰাগাৰত। তেওঁলোকৰ পইচা ঘটাৰ অপূৰ্ব সুযোগো ওলাল। আটক কৰাৰ ভাবুকি দেখুৱাই শক্তিশালী মন্ত্ৰী কেইজনমানে ব্যৱসায়ী গোষ্ঠীৰপৰা লাখ লাখ টকা আদায় কৰিব পাৰিলে। সেইবাবেই মোৰ আত্মাৰ জগতৰ চৰিত্ৰসমূহক জৰুৰীকালীন ব্যৱস্থাই প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিব নোৱাৰিলে।

ডাক্তৰ তালুকদাৰে যশোৱাৰ কেপাৰ হৈছে বুলি ঘোষণা কৰা দিনটো মুকুন্দৰ বাবে অতি দুখৰ দিন আছিল। কিন্তু সেইটো দিন কংগ্ৰেছৰ বাবে হেনো খুব আনন্দমুখৰ আছিল। গুৱাহাটীৰ সদৌ ভাৰত কংগ্ৰেছ অধিবেশনত ইন্দিৰা

তনয় সঞ্জয় গাঙ্কীক ‘খন্য ধন্য ভাৰত বৰিষে’ যুবৰাজ’ হিচাপে অভিষিক্ত কৰা হৈছিল। দেৱকাস্ত বৰুৱাৰ সেইটোৱেই জীৱনৰ সৰ্বশেষ আৰু সৰ্বাধিক সন্মানৰ দিন আছিল।

কাম্বুলিজানত বানপানী হোৱা সময়তো জৰুৰীকালীন অৱস্থা, এতিয়াও জৰুৰীকালীন অৱস্থা চলি আছে যদিও তাৰ চোক কমিছে।

যি সময়ত — ১৯৭৬ চনৰ মাজ ভাগত — মুখ্যমন্ত্ৰী শৰৎ চন্দ্ৰ সিংহই জৰুৰীকালীন অৱস্থাৰ বাধাহীন শাসন-ব্যৱস্থাৰ যোগেদি অসমখনক ছভিয়েত দেশ কৰাৰ সপোন দেখিছিল, সেই সময়ত গাভৰু বিধৱা ৰেণু বেগমে মুকুন্দৰ প্ৰণয়িনী হোৱাৰ চেষ্টা চলাইছিল। তাৰ সঁহাৰি নেপাই তাই হতাশ হোৱা নাছিল। তাই অনুসন্ধান কৰি গম পাইছিল যে মণিকা কাকতী নামৰ এগৰাকী শিক্ষিতা যুৱতীয়ে মুকুন্দৰ দেহমন আচ্ছন্ন কৰি ৰাখিছিল। সেইবাবে ৰেণুৰ মণিকালৈ সাপিনীৰ দৰে প্ৰতিহিংসাৰ ভাব হৈছিল। তাই সুযোগ চাই আছিল। মুকুন্দ কাম্বুলিজানত থকাৰ অৱস্থাতে ৰেণুৰ এই সুযোগ মিলিছিল। এদিন তাই লগত দুটা পোহনীয়া গুপ্তা (দুই নম্বৰ আৰু ন নম্বৰ) লগত লৈ মণিকাৰ ভাৰাঘৰলৈ গৈ তাইক ভীতি-প্ৰদৰ্শন কৰিছিল। চহৰখন এৰি নগলৈ তাইৰ বিপদ হ’ব বুলি ভাবুকি দিছিল। ৰেণুৰ লগত অহা মানুহ দুটাই তাইক বলাৎকাৰ কৰিলেও কোনেও বাধা দিব নোৱাৰিব বুলি ৰেণুৱে মণিকাক কৈছিল।

ইমানবোৰ ভাবুকি শুনি মণিকাই সুধিছিল, “ইয়াৰ বাবে আপোনাৰ কি ক্ষতি হৈছে?” ৰেণুৱে কৈছিল, “বহুত ক্ষতি। ব্যৱসায়ৰ ক্ষতি। কৰ্মচাৰীৰ ওচৰত মুকুন্দৰ সন্মান কমিছে। তেওঁৰ পৰিয়ালৰ ক্ষতি হৈছে। কথাতো বহুতে জনাত তাৰ দুটা ডেকা ল’ৰাই লাজ পাইছে। এতিয়া বাপেক-পুতেকৰ সম্পৰ্ক বৰ বেয়া। সিফালে ঘৈণীয়েকৰ অৱস্থা কাহিল। তুমিয়েই এই সৰ্বনাশৰ মূল। তুমি নেভাবিবা যে মুকুন্দই তোমাক ৰক্ষা কৰিবলৈ আহিব। গতিকে সিহঁতৰ ভালৰ কাৰণেই এই চহৰ এৰা। মুকুন্দৰ ঘৈণীয়েকে তোমাক দিবৰ বাবে মোক দহ হেজাৰ টকা দিলে। তাকে লৈ আন ঠাইত পঢ়ায়ে।”

ৰেণুৱে অনৰ্গল মিছা মাতি গৈছিল। দহ হেজাৰ টকাও তাইৰ নিজৰহে। মণিকাই ধৰি লৈছিল যে তাইৰ ওচৰলৈ এনে এটা প্ৰস্তাৱ লৈ ৰেণু অহাটো মুকুন্দৰো এটা খৰচজি হ’ব পাৰে। মুকুন্দৰ কাৰণে হয়তো তাইৰ প্ৰযোজন শেষ হৈ গৈছে।

তাই বৰ দুখত উঠা ছোৱালী। গতিকে সন্মান-বোধৰ নিদৰ্শন হিচাপে তাই দহ হেজাৰ টকা নেলাগে বুলি নকৈছিল। তাৰ পিছদিনাৰপৰা মণিকাক কোনোবাই চহৰত দেখা পাইছে বুলি ৰেণু বা মুকুন্দক কোৱা নাই।

মুকুন্দই মণিকাক অন্তৰ্ধানৰ কাৰণটো নেজানিছিল। সি কাঙ্ক্ষুলিজানলৈ যোৱাৰ আগতে আৰু তাৰপৰা ঘূৰি আহিও তাইক বিচাৰিছিল।

১৯৭৬ চনৰ আগষ্ট মাহ। মোৰাৰজী দেশাই কাৰাগাৰত 'নেচাৰ কিওৰ' নামৰ স্বাস্থ্য সম্পৰ্কীয় গ্ৰন্থ আৰু জয়প্ৰকাশ নাৰায়ণ 'প্ৰিজ্জুন ডায়েৰী' প্ৰণয়নত ব্যস্ত। এই মাহটোতে ৰঞ্জুৰ আৰু চানুৰৰ পৰীক্ষাৰ ফলাফল ঘোষণা কৰা হয়। ৰঞ্জুৱে ভালকৈ বি-কম পাছ কৰে। চানুৰে এটা 'লেটাৰ' লৈ প্ৰাক্‌স্নাতক পৰীক্ষা (বিজ্ঞান) প্ৰথম বিভাগত পাছ কৰে। ৰঞ্জুৰ ইচ্ছা, কলিকতালৈ গৈ চাৰ্টাৰ্ড একাউণ্টেন্সি পঢ়া। চানুৰৰ ইচ্ছা, পদাৰ্থ বিজ্ঞানত অনাৰ্ছ লৈ কটন কলেজত বি, এছ চি পঢ়া।

কিন্তু একে সময়তে মাকৰ খুব টান হোৱাৰ বাবে সিহঁতৰ আলচা কথা সিদ্ধি নহ'ল। ৰঞ্জুৱে ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ত এম কম শ্ৰেণীত নাম ভৰ্তি কৰিলে। চানুৰো কানৈ কলেজৰ বিজ্ঞানৰ স্নাতক-শ্ৰেণীত ভৰ্তি হ'ল। মাকৰ অসুখ বাবে সিহঁতে বেছি ভাগ সময় ঘৰত থাকিবলৈ ল'লে।

দুয়োটা ল'ৰাই একে মাহতে দুটা পৰীক্ষা ভালকৈ পাছ কৰাৰ কাৰণে মুকুন্দই এটা পাৰ্টি দিলেহেঁতেন। কিন্তু যশোৱাৰ দুৰাৰোগ্য ব্যাধিটোৰ বাবেই সকলো তল পৰিল।

ল'ৰা দুটাক একেলগে বহি থকা দেখি এদিন চিন্তিত মুকুন্দই ক'লে, "তহঁতেতো বহুত পঢ়িছ। মোক বাৰু এটা কথাৰ উত্তৰ দে। কি কাম কৰি সুখ পোৱা যায়?"

সিহঁতে একো নক'লে। সিহঁতৰ জীৱন সম্পৰ্কে ধাৰণা এতিয়ালৈকে অস্পষ্ট হৈয়ে আছে। মুকুন্দই নিজে প্ৰশ্ন কৰি নিজেহে উত্তৰ দিলে, "যিটো কাম কৰি ভাল লাগে সেইটো কাম মন পুতি কৰি থকাতোহে আচল সুখ। এইবোৰ ধন-সোণ, সা-সম্পত্তি, সকলো অসাৰ। সুখ-সন্তোষহে আচল কথা।

সিহঁতৰ উত্তৰটো পছন্দ হ'ল। প্ৰশ্নও জটিল, উত্তৰো জটিল। দেউতাকৰ এনে মানসিক পৰিবৰ্তন দেখি সিহঁত আচৰিত হ'ল।

মুকুন্দই আকৌ সুধিলে, “পৃথিৱীত আটাইতকৈ চহকী কোন?”

চানুৰে ক’লে, “ইয়াৰ উত্তৰো আওপক্ষীয়া হ’ব কিজানি। তুমিয়েই কোৱাচোন।”

মুকুন্দই ক’লে, “যাৰ মনটো চহকী, সিয়েই আচল চহকী। যাৰ একোলৈ আসক্তি নাই, সিয়ো আটাইতকৈ চহকী মানুহ।”

এইবুলি কৈ সি যশোবাৰ ওচৰ পালেগৈ আৰু মনৰ অৱস্থাৰ লগত মিলা ঘোষা একুট গালে—

বৈৰাগ্যত পৰে ভাগ্য নাহি প্ৰবোধত পৰে
সুখ আৰু নাহি পুৰুষৰ।
হৰি বিনে পৰিত্ৰাণ কৰ্তা আৰ নাহি জানা
বিপু নাহি সংসাৰত পৰ।।

বিছ

‘ৰে’ দিয়াবলৈ নিওঁতে ডাক্তৰ তালুকদাৰে ৰঞ্জু আৰু চানুৰক জনাই দিলে যে যশোৱাক পেইং ৱাৰ্ডত ৰখাৰে উচিত। কাৰণ অৱস্থা দিনে দিনে বেয়ালৈ আহিছে। ‘ৰে’ দিয়াৰ বাবে পেটৰ যত্নগা কমি আছে আৰু কেঙ্গাৰৰ বৃদ্ধি মন্থৰ হৈছে বা কিছু কমিছে। কিন্তু ‘ৰে’ৰ বিকীৰণে শৰীৰত অন্য ধৰণে অপকাৰ কৰিছে। ডাক্তৰ তালুকদাৰে যশোবাৰ শৰীৰৰ অন্যান্য প্ৰক্ৰিয়াৰ যথেষ্ট অনিয়ম দেখিছে।

“ইয়াৰ যথাযথ কাৰণ কি থাকিব পাৰে মই ক’ব নোৱাৰোঁ। যেতিয়া ৰোগীয়ে মৰিম বুলি ধৰি লয় নাইবা নিজে মৃত্যু-বাঞ্ছা কৰে, তেতিয়া চিকিৎসা অচল। ইয়াৰ ফলত ৰোগীৰ ভাইটেলিটি (প্ৰাণশক্তি) কমিবলৈ ধৰে। অথচ আৰোগ্যৰ বেলিকা এই ভাইটেলিটিয়েই আচল বস্তু। যাৰ প্ৰচুৰ ভাইটেলিটি আছে, তাকতো আমাৰ চিকিৎসাৰ প্ৰয়োজন নাই। তেনে লোকৰ মৰণ ইচ্ছাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে। হিন্দুশাস্ত্ৰই তাৰ বহুত দৃষ্টান্ত দিছে। এতিয়া আমি জানি আচৰিত হৈছোঁ যে যোগৰ অভ্যাস কৰিলে ভাইটেলিটি বঢ়াব পাৰি। আসন-প্ৰাণায়মৰ যোগেদি।” — দুইটা ল’ৰা শিক্ষিত আৰু নতুন কথা জনাৰ প্ৰতি আগ্ৰহী যেন দেখি, দেশ-বিদেশৰ ভালেমান ডিগ্ৰী লাভ কৰা ডাক্তৰ দশৰথ তালুকদাৰে এইকেইটা কথাৰে চিকিৎসাবিজ্ঞানৰ সীমাবদ্ধতাৰ এটা অ্যাভাস দিলে।

সিহঁতৰ মাক যে দিনে দিনে মৰণৰ ফালে আগুৱাই গৈছে, এই কথা সিহঁতে বিশ্বাস কৰিবলৈ টান পালে। সিহঁতৰ এইটো অলৌকিকতাক বিশ্বাস কৰাৰ বয়স। এনে অলৌকিক কাৰ্য্য-সাধনৰ কেন্দ্ৰস্থল হ’ল— ভেলোৰৰ শ্ৰীষ্টিয়ান হস্পিতেল সহ চিকিৎসা মহাবিদ্যালয়খন, নতুন দিল্লীৰ সদৌ ভাৰত আয়ুৰ্বিজ্ঞান প্ৰতিষ্ঠান নাইবা বোম্বাইৰ টাটা মেমৰিয়েল।

ঘৰত মাকে নুশুনাকৈ ৰঞ্জু আৰু চানুৰে আলচ কৰিলে।

— ভেলোৰ, বোম্বাই বা দিল্লীলৈ নিবই লাগিব। না কৰিলে ন’হব। শেষ চেষ্টা।

— তাকে নকৰিলে আমি শান্তি নেপাম। আমি সদায় ভাবি থাকিম যে মাই উপযুক্ত চিকিৎসা নেপালে।

— সেইটো সন্তাপেও আমাক খুলি খুলি খাব।

— সঁচা কথা। দেউতাক আকৌ কোৱাৰ দৰ্কাৰ নাই। দেউতা আমাৰ কথাতো ৰাজি হ'ব।

দুইটা ডেকা ল'ৰাই সজল চকুৰে মাকক অনেক ধৰণে বুজায়ো অন্য ঠাইলৈ যাবৰ বাবে মান্তি কৰাৰ নোৱাৰিলে। যশোৱাই মাথোন বাৰে বাৰে কৈ থাকিল, “ইমান সুখৰ সময়ত, তহঁতৰ দৰে দুটা মতগজ ডেকা ল'ৰা আৰু দেউতাৰ বাবে ঘৰখন জয়জয় ময়ময় হৈ থাকোতে যে মই চকু মুদিব পাৰিম ইয়াতকৈ আৰু সুখৰ কথা কি থাকিব পাৰে?”

ৰাতি সিহঁতে বাপেকক সকলোখিনি কথা ক'লে। বাপেকে এটা দীঘল হুমুনিয়াহ পাৰি ক'লে, “ময়ো আগৰেপৰা কৈ কৈ হাৰি গ'লোঁ। উপায় নাই। সেইবুলি মাৰক নুদুৰিবি। তেওঁ আমাতকৈ বহুত ওপৰত। যি মৃত্যু-ভয় জয় কৰিব পাৰিছে তাতকৈ আৰু ভকতিৰ পৰম সিদ্ধি কি হ'ব পাৰে? মাৰে পৰম তত্ত্ব পাই গৈছে। তেওঁ গোঁসানী। সেৱাৰ যোগ্য।”

মুকুন্দৰ ঘন ঘন নিশ্বাস আৰু সজল চকুৰে ৰঞ্জু আৰু চানুৰৰ দুখ বঢ়ালেহে। সি সুধিলে, “পেথিং ৱাৰ্ডলৈ যাম বুলি কৈছেনে?” চানুৰে ক'লে, “নেযায়। নামগুণ গাই তহঁতৰে মুখ চাই মৰিম বুলি কৈছে।”

“চিনেমা হলটো দেখুৱালি?”

“দেখুৱালোঁ।”

“কি ক'লে?”

“তোমাক বৰ বহল মনৰ মানুহ বুলি ক'লে। মোৰ হৈয়ে দেউতাৰে কত কি কৰিব পাৰে বুলি কৈ এটা নীৰস হাঁহি মাৰিলে।”

ইয়াকে শুনি মুকুন্দই ভাবিলে যে তাৰ চেষ্ঠা সার্থক হৈছে। সি পুৱাই ঘৰতে থকা তাৰ অফিচলৈ গ'ল। কিছুপৰ হিচাপ-পত্ৰ চাই সি বহুত দিনৰ মুৰত নিজকে নিজে ক'লে, “মুকুন্দ, আৰু দেৰি কৰিলে নহ'ব। সোনকালেই 'যশোৱা'ক ৰাইজৰ আনন্দৰ কাৰণে এৰি দিব লাগিব। মোৰ যশোৱা জীয়াই থাকোতেই। আজিয়েই তাৰিখ এটা ঠিক কৰিব লাগিব। ”

বাতৰি কাকতত এটা সুদৃশ্য প্ৰেক্ষাগৃহৰ ছবি। আধা পৃষ্ঠা জুৰি থকা বিজ্ঞাপনটোৱে ঘোষণা কৰিছে যে ৰাইজৰ বহু আকাঙ্ক্ষিত সুবহুৎ সুৰুচিপূৰ্ণ

প্ৰেক্ষাগৃহৰ শুভ উদ্বোধন হ'ব ২৯ জানুৱাৰী শনিবাৰে (১৯৭৭ চন)। দিনৰ তিনিটা বজাত। যাদু-যুদ্ধ-নৃত্য গীত-ভাৰা পিণ্টু কাপুৰৰ ছবি 'গোলন্দাজ'ৰ প্ৰদৰ্শনৰ বাবে প্ৰেক্ষাগৃহ মুকলি কৰিব মাননীয় শিল্পমন্ত্ৰী শ্ৰীবনবিহাৰী শৰ্মাদেৱে।

২৯ জানুৱাৰীলৈ আৰু সাতদিন বাকী। গুৱাহাটী আৰু যোৰহাটৰপৰা প্ৰকাশিত প্ৰতিখন দৈনিক বাতৰিতে এই বিজ্ঞাপন ওলাই থাকিব। ইতিমধ্যে আৰু চি এৰ মানুহ আহি প্ৰেক্ষাগৃহটো পৰীক্ষা কৰিলেহি। এই কোম্পানীৰ ধ্বনি বিশেষজ্ঞই প্ৰেক্ষাগৃহৰ সকলো বিজ্ঞানসন্মত সুব্যৱস্থা কৰি দিলে। কলিকতাৰপৰা অহা 'ইণ্টেৰিয়ৰ ডেকৰেটৰে' প্ৰেক্ষাগৃহৰ ভিতৰভাগ কেবা বিধ ৰং আৰু বেৰত অংকিত ছবিৰে ৰমক জমক কৰি তুলিলে। চকীবোৰো 'ইণ্টেৰিয়ৰ ডেকৰেটৰ'ৰ নিৰ্দেশ মতেই কিনা।

প্ৰেক্ষাগৃহত ৰূপালী পৰ্দা তৰা হ'ল আৰু প্ৰজেক্টৰো বহিল। চলচ্চিত্ৰ প্ৰদৰ্শনৰ বাবে বিভিন্ন কৰ্মচাৰীৰ নিযুক্তিও হ'ল। ৰঞ্জুকে প্ৰেক্ষাগৃহৰ ভাৰ দিব বুলি মুকুন্দই মনস্থ কৰিলে। বিশেষভাবে নিমন্ত্ৰিত লোকসকলক আপ্যায়ন কৰিবৰ বাবে কলিকতাৰপৰা মিঠাই অনোৱাৰ ব্যৱস্থা কৰা হ'ল। ৰাতি আকৌ প্ৰকাণ্ড ভোজ। ৰৌ মাছ 'ৰষ্ট' বনাবৰ বাবে ডুমডুমা ক্লাবৰ খানচেমা ইমদাদক আগতীয়াকৈ কে খোৱা হ'ল। ৰেণু বেগমে পোলাও বনোৱাৰ ভাৰ ললে।

ৰঞ্জু এইবোৰ ব্যৱস্থা-পাতিত সন্তুষ্ট। কিন্তু বাপেকৰ এটা কাম তাৰ পছন্দ নহ'ল। তাৰ মতে শুভ উদ্বোধনৰ বাবে শিল্পমন্ত্ৰী বনবিহাৰী শৰ্মাক মাতিব নেলাগিছিল। কাৰণ তাৰ মতে বনবিহাৰীহঁতৰ পৰাক্ৰমৰ দিন টুটি আহিছে। আগৰ বহু মন্ত্ৰীৰ দৰে আৰু এবছৰ-দুবছৰ পিছত এতিয়াৰ মন্ত্ৰীবোৰৰ নাম ৰাইজে পাহৰিব আৰু সিহঁতে মাথোন অতীতক সুঁৱৰি বৰ্তমানক দোষ দি থাকিব। কাৰণ জানুৱাৰীৰ মাজ ভাগত ইন্দিৰা গান্ধীয়ে ঘোষণা কৰিলে যে জৰুৰীকালীন অৱস্থা বৰ্তি থকাৰ ফলত দেশলৈ শৃঙ্খলা, নিয়মানুবৰ্তিতা আৰু নৈতিকতা ঘূৰি অহাৰ বাবে আৰু ভাৰতৰ মহান ঐতিহ্য অনুসৰি গণতন্ত্ৰৰ সন্মানাৰ্থে জৰুৰীকালীন অৱস্থা উঠাই দিয়া হৈছে আৰু মাৰ্চত সংসদৰ সাধাৰণ নিৰ্বাচন ঘোষণা কৰা হৈছে। ৰঞ্জুৰ দৰে বহুতে ভাবি লৈছে যে ৰাইজে ইন্দিৰা গান্ধীৰ সপক্ষে ৰায় নিদিবে। গতিকে কেন্দ্ৰত যদি জয়প্ৰকাশৰ মানুহ বহে তেনেহ'লে ৰাজ্যসমূহত কংগ্ৰেছী মন্ত্ৰীসভা তিষ্ঠি থাকিব নোৱাৰে। অসমৰ মন্ত্ৰীসভা তিষ্ঠি থাকিলেও ১৯৭৮ চনৰ বিধান সভাৰ

নিৰ্বাচনত সকলো ওলট-পালট হৈ যাব। দেউতাকেহে মুখ্যমন্ত্ৰী শৰৎ সিংহ আৰু তেওঁৰ সতীৰ্থসকলক উত্তৰাধিকাৰী সূত্ৰে পোৱা অক্ষয় শক্তি বুলি ভাবিছে। বাণিজ্যৰ ছাত্ৰ হলেও ইতিহাসৰ অমোঘ নিৰ্দেশ কি হব পাৰে সি বুজিবলৈ চেষ্টা কৰে। এই বয়সত তাৰ মনটো যুক্তিবাদী আৰু নিৰ্মোহ।

আৰু সাত দিন। তাৰ পিছততো তেওঁৰ চিন্তাই নাই। তাৰ কৰ্মচাৰীবোৰৰহে বিপদ।

কথাটো সঁচা। গোনাই জানো সকলোবোৰ 'লিংক'ৰ বিষয়ে জানে? কিয় নেজানিব? সিদিনালৈকে সি মুকুন্দৰ বুকুৰ কুটুম আছিল। এতিয়া সিয়েই তাক চুকত থাকি বুকুত কামোৰ মাৰিলে।

গোনা তেলৈহলে এতিয়া লক্ষপতি?

অলবৎ।

যদি তাক খতম কৰি দিয়ে?

তাৰ লক্ষণ দেখা নাই। মই ভাবি পাইছোঁ, মুকুন্দই কাৰবাৰটো ধবংস হৈ গ'লে ভালেই পাব। তাৰ এতিয়া চব আছে। সি পোহৰলৈ আহিব খুজিছে। মানুহে সোনকালে কথা পাহৰে। অলপ দিনৰ ভিতৰতে তাৰ দুৰ্নাম লুকাব, গাজাৰ চোৰাং বেপাৰী মলয় চাহাবৰ দৰে সি ভদ্ৰলোক হৈ পৰিব। মলয় চাহা 'থ্ৰি ষ্টাৰ' হোটেলৰ মালিক হৈয়ে মিউনিচিপেলিটিৰ চেয়াৰমেন হ'ল, কালাবাডীৰ সভাপতি হ'ল। ইফালে দশানন যাদবে মন্ত্ৰীবোৰক সহকৰ্মী বুলি ভাবে যদিও মদৰ মহলদাৰ হৈ আছে কাৰণেই সমাজৰপৰা সি সিমান সন্মান পোৱা নাই।

তেনেহলে ইৰ্ষাদ খাঁৰ কাৰবাৰৰ কি অৱস্থা হ'বগৈ?

দুটা ঘটনাৰ এটা ঘটিলে এই কাৰবাৰ চলি থাকিব। ৰেণু বেগম যদি ইৰ্ষাদৰ নিচিনা হৈ মুকুন্দ বা গোনাক হত্যা কৰোৱাই বা মুকুন্দই গোনাক হত্যা কৰে, তেনেহ'লে কিছুদিন চলিব।

যদি তেনে ধৰণৰ হত্যাকাণ্ড নঘটে?

ৰজা নিশকতীয়া হোৱাৰ পিছত বিষয়বোৰহে মূৰ তুলি উঠে আৰু সৰু সৰু চুবুৰীয়া ৰাজ্য ঘোষণা কৰি সিহঁতে নিজৰ ভিতৰতে খোৱা-কামোৰা কৰি মৰে। শেষত আন এজন শক্তিশালী ৰজাই আক্ৰমণ কৰি গোটেইবোৰ সৰু সৰু ৰাজ্য এফালৰপৰা অধিকাৰ কৰি যায়। ইৰ্ষাদৰ ৰাজ্যৰ অৱস্থাও একেই হ'ব।

অৰ্থাৎ শেষত উজনি অসমৰ কানিৰ কাৰবাৰ গোলাম আলিৰ হাতলৈ আহিব ?

মই তাকেই ভাবোঁ। গোলাম আলিৰ দুটা গুণ আছে। সি ইৰ্ষাদৰ দৰে নিৰ্মম আৰু কৌশলী। তাৰ 'টেনাটিটি'ও (আঁকোৰগোঁজ হৈ লাগি থকা স্বভাৱ) অদ্ভুত। সি শেষ হৈ যাব খুজিছিল। বাৰ বছৰ অপেক্ষা কৰিলে। এতিয়া আকৌ উঠিল। এদিন সিও চাৰ্কিট হাউচত মন্ত্ৰীৰ সৈতে সমানে সমানে কথা পাতিব পাৰিব।

এই গোপন সংলাপত সঘনে প্ৰশ্ন কৰোতাজন আছিল ৰাজ্যিক আবকাৰী বিভাগৰ উপায়ুক্ত চাণক্য বৰঠাকুৰ। আনজন লক্ষীমপুৰ জিলাৰ আৰক্ষী অধীক্ষক নীলমণি হাজৰিকা।

কাক আগতে এৰেষ্ট কৰিলে ভাল হব ?

কাকো এৰেষ্ট কৰিব নোবাৰি। এতিয়াও মুকুন্দ খাওন্দৰ পলিটিকেল কনেকচন আছে। বাঘৰ নেগুৰত হাত দিব নোবাৰি। চেণ্টাৰত 'জনতা' বহিলেওতো কোনো কোনো ৰাজ্যত কংগ্ৰেছ থাকি যাব পাৰে।

ঠিকেই কৈছে। তদুপৰি নতুন দলৰ মানুহবোৰতো দেবদূত নহয়। টকা থকা মানুহে এইখন গণতন্ত্ৰত কাক বশ কৰিব নোৱাৰে ?

এনেতে এটা নাটকীয় ঘটনাই কথোপকথনৰ গতি ঘূৰাই পেলালে। আৰক্ষী অধীক্ষক নীলমণি হাজৰিকাৰ পিয়ন এটাই এখন কাগজ দিলেহি। এই কাগজখনেই সেইদিনাৰ গুপ্তচৰৰ প্ৰতিবেদন। দুটা পৰিচ্ছদ পঢ়াৰ পিছত তৃতীয় পৰিচ্ছদটোৱে হাজৰিকাৰ কৌতূহল জগালে।

এটা আচৰিত খবৰ শুনক। থানু নেওগ নিখোজ হৈছে।

কোন থানু নেওগ ?

গোনা। মাক কনকাক কেচ দিবলৈ মুকুন্দই মানা কৰিছে।

যদি গোনাক সিহঁতে মাৰিলে ?

অসম্ভৱ নহয়। সি পলালে মুকুন্দহঁতে কনকাক 'হ'ষ্টেজ (পগবন্দী) কৰি ৰাখিব। তাক হত্যা কৰিলে সিহঁতে তাইক ৰাজৰাণীৰ দৰে ৰাখিব। দেখা যাওকচোন। লেট্ আচ ৰেট এণ্ড টি।

সঁচাকৈয়ে পলাইছেনে ? তোমালোকে মোৰ ল'ৰাটো মাৰিলা ? — কনকাই কান্দি কান্দি মুকুন্দক সুধিলে।

অৱশ্যে এনে কাৰবাৰত তাৰদৰে বিশ্বাসঘাতকক মাৰি পেলোৱা হয়। মই তাকে নকৰিলোঁ। কিন্তু অচিৰে কেশব মহাজনে আৰু হামিদে তাৰ প্ৰাণ ল'লেহেঁতেন। সি বোধহয় গম পালে। সেই বাবেই পলাল। কিন্তু আপুনি কেচ নকৰিব। কাৰো উপকাৰ নহয়। কেছু খান্দোতে সাপ ওলাব। সি নিশ্চয় গোলাম আলিৰ দলত। — মুকুন্দই ক'লে।

মুকুন্দৰ এটা ডাঙৰ চিন্তা হ'ল। কনকাক এতিয়া কাৰা পাহাৰত ৰখা হৈছে। এনেকৈ থাকিলে গোলাই গোলাম আলিৰ লগ লৈ চোৰাং কাৰবাৰ কৰিহে থাকিব পাৰিব, গোলাম আলিৰ দৰে মুকুন্দৰ মানুহক বাধা দিব নোবাৰিব। কিন্তু কনকাক লৈ যাবলৈ যদি সি ৰাতি দলে বলে ওলায়হি, তেতিয়া প্ৰচুৰ ৰক্তপাতৰ আশংকা। কাৰণ গোলাম আলিৰ নিষ্ঠুৰ নেতৃত্বই তাৰ তলতীয়া মানুহবোৰকো সমানে নিষ্ঠুৰ কৰিছে বুলি সি খবৰ পাইছে।

ৰেণু বেগম ইশ্বাদৰ পত্নী যদিও তাইৰ আহানিৰ হীৰাবাস্ততকৈ মনটো কোমল। তাই হত্যাক পছন্দ নকৰে। সেইবাবেই গোনা তাইৰ ৰূপ-যৌবনৰ প্ৰতি লোলুপ হোৱা গম পায়ো তাই তাৰ হাতত বৰা নিদিলে। তাইৰ ভাব হৈছিল যে ইশ্বাদৰ দৰে গোনাযো সহজে এটা মানুহক হত্যা কৰিব পাৰে। তাইৰ অনুমান মতে ইশ্বাদৰ দৰে গোনাৰো জগতখন স্থূল আৰু ধনকেন্দ্ৰিক। তাই ইশ্বাদক ভাল পাই বিয়া কৰোৱা নাছিল। তাই ইশ্বাদৰ অন্তেষপুৰলৈ অহাৰ এটাই কাৰণ আছিল যে বহুতৰদ্বাৰা পিষ্ট হোৱাতকৈ এটাৰ লগত বেশ্যালি কৰাই ভাল। তাই জানিছিল যে ইশ্বাদেও তাইক এটা লোভনীয় শৰীৰ হিচাপেহে তাইক বিয়া কৰাইছিল। তাই কান্দুলিজনীয়া। তাইৰ বাবে মৰমহে ঘাই আহাৰ। কিন্তু চহৰীয়া জীৱনে তাইক মৰমৰ উম পাই ভাগ্যবতী হোৱাৰ সুবিধা নিদিলে।

গোনা পলাই যোৱাৰ বাতৰি পায় মুকুন্দই মৌচম মঞ্জিলত ৰেণুক লগ ধৰি কনকাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিলে। সি কনকাৰ কাৰণেই ৰক্তপাত হোৱাৰ সম্ভাৱনাৰ কথাও ৰেণুৰ আগত দাঙি ধৰিলে।

— কনকা বৰ ভাল। কিন্তু সিহে এটা অসুৰ। নিকষা পুতেক ৰাৱণ।

— তেনেহ'লে ৰাৱণৰ মাক ভাল আছিল?

— ভাল আছিল। কিন্তু নিজেই নিজক কুলক্ষণী বুলি কৈছিল। কনকাও দুৰ্কপলীয়া। গিৰিয়েকৰ মুৰ খালে, পৰকীয়া পীৰিতিতো তাই হাৰিল, শেষত

আকৌ বিয়াৰ আগতেই একেটি পুতেক উধাও। মানুহজনীৰ এতিয়া কি ব্যৱস্থা কৰা যায় ভাবিবই পৰা নাই।

ৰেণু বেগমো সমানে চিন্তিত হ'ল। তাই ভিতৰলৈ গৈ বাইটিয়েক দুজনীক — মফিকা আৰু জাহিৰাক— মতাই আনিলে। অলপ পৰৰ পিছতে সিহঁত চাৰিও কনকাৰ ভবিষ্যত সম্পৰ্কে উপায় উদ্ভাবন কৰাত লাগি গ'ল। শেষত মফিকাৰ কথাই ৰজিল। তাই ক'লে, “হিন্দু তিৰোতাৰ এটা ডাঙৰ সুবিধা আছে। বুঢ়া কালত তীৰ্থত থাকিব পাৰে। গুৱাহাটীৰ কামাখ্যাত কিজানি এনে ব্যৱস্থা নাই। বাৰাণসীত নিশ্চয় আছে। আমাৰ ইমৰানে কৈছিল।”

মাস্তি হ'ব জানো? — ইযো এক প্ৰশ্ন। ‘জেনানা’ৰ দলে কনকা মাস্তি হ'ব বুলি অভিমত দিলে। মুকুন্দৰো তেনে এটা ধাৰণাই হ'ল। কাৰণ বিশেষ পৰিস্থিতিত এজনী তিৰোতাৰ প্ৰতিক্ৰিয়া কেনে হ'ব পাৰে সেই বিষয়ে তিৰোতা মানুহেহে ভালকৈ অনুমান কৰিব পাৰে।

কনকাৰ লগত কোন যাব? এই সমস্যাবো সমাধান হৈ গ'ল। ৰেণুৰ দেউতাক কেৰামতেই এই ক্ষেত্ৰত উপযুক্ত লোক। তিৰোতা ব'লিয়া মানুহটোৰ সদগুণো বহুত। যাক ভাল পায় তাক সি প্ৰাণভৰি ভাল পায়। তাক বিশ্বাস কৰা মানুহক সি নঠগে। ধৰ্মৰ কথা জানে কাৰণেই আনৰ ধৰ্মক অৱজ্ঞা নকৰে। নামাজো পঢ়ে, ৰাতি কালী সাধনাও কৰে। হেকিমী-কবিৰাজী-ডাক্তৰীত বিশ্বাস কৰা কাঙ্কুলিজনৰ ৰোহিত ‘দাগ্দাৰ’ৰ দৰে। কনকাই হয়তো তীৰ্থ হিচাপে কাশীধামকে পছন্দ কৰিব। কেৰামতে তাইক তাত বেছ সুবিধা কৰি দিব পাৰিব। তাৰ মুখত সংস্কৃতৰ শ্লোক শুনি চাগৈ পাণ্ডাবোৰে তবধ মানিব।

এই প্ৰস্তাৱ লৈয়ে মুকুন্দই কনকাৰ লগত সাবধানে কথা পাতি গ'ল।

— কনকা বাইদেউ, তাৰপৰা কিন্তু আপোনাৰ আৰু বিপদ আছে।

— কিন্তু সি মোৰ একমাত্ৰ পো।

— কিন্তু তাৰ মনত বহুত হাবিয়াস। টকাৰ কাৰণে সি চৰ কৰিব পাৰে।

মাকলৈ মৰম থকাহেঁতেন সি অন্ততঃ ক'লৈ পলাইছে আপোনাক কৈ গ'লহেঁতেন। সি আপোনাৰ অৱস্থা কি হ'ব এই বিষয়ে অকণো নেভাবিলে। সি গোলাম আলিৰ ছকুমহে শুনিলে। ঈশ্বাৰ নকৰক, কিন্তু মোৰ ভাব হৈছে গোলাম আলিৰ বাবে

তাৰ প্ৰয়োজন শেষ হোৱাৰ পিছত গোলাম আলিয়েই তাক হত্যা কৰিব। গোপন ব্যৱসায়ত দূতলীয়াৰ স্থান নাই। তদুপৰি গোনাৰ দৰে বুধিয়ক মানুহ আলিয়ে সহ্য কৰিব নোৱাৰিব।

ইয়াকে শুনি কনকাৰ মাতৃৰ হৃদয় উথলি উঠিল। তাই বিনালে। বিননি কমিলত মুকুন্দই ক'লে, “আপোনাৰ নেলাগে মোৰেই সংসাৰলৈ পিঠি দিবৰ বয়স হৈছে। এতিয়া মায়াও ভাল নহয়, সংসাৰৰ আসক্তিও বেয়া। তাকেইতো ‘ধৰম মূৰ্তি বস্ত্ৰে’ (মাধৱদেৱ) বহুত বাৰ আমাক সোঁৱৰাই আছে। ঘোষাত আছেই দেখোন — বালকে কৰোক বহু মান/ যুবায়ে সেবোক পাৰেমান / বৃদ্ধ বিষয়ৰ বহিৰ্ভূত ছয়া গৈল। ভোগ কৰিবাক নাপাৰায়/ ভক্তিহীন বৃদ্ধে তেজিতে সমৰ্থনহয়। দশন বিহীন কুস্তা যেন / হাড় চোবাইবাক নেপাৰয়/ জিহবা লডবড কৰি মাত্ৰ চেলকয়।। — এতিয়া আমাক লাহে লাহে এই দুফাকি ঘোষাই গ্ৰাস কৰিব খুজিছে।”

“এৰা, মই ভাৱোঁ, বিষয়-বাসনা বৈৰীহে। তই মোক কি কৰা উচিত বুলি ভাব?”

“কাশীলৈ যাওক। মই সকলো সুবিধা কৰি দিম।”

“নেযাওঁ বোপাই। ভাষা বুজি নেপাওঁ। অচিন মানুহবোৰৰ ওচৰত মৰিব নোৱাৰোঁ।”

মুকুন্দ সমস্যাত পৰি গ'ল। তাৰ সকলো আঁচনি পশু হওঁ হওঁ। এনেতে তাৰ উপস্থিত বুদ্ধিয়ে কাম কৰিলে। তাৰ পূব শৰণীয়াৰ কস্তুৰবা আশ্ৰমৰ কথা মনত পৰিল। উচ্চ শিক্ষিতা, অবিবাহিতা একালৰ সুন্দৰী, ধনীৰ জীয়ৰী আৰু ত্যাগ-আদৰ্শেৰে দেৱীস্বৰূপা অমলপ্ৰভা দাসলৈকো মনত পৰিল। এখেতেই পূব শৰণীয়া আশ্ৰমখন চলায়। এদিন ডানু শৰ্মাই এখেতৰ কথা মাইকী মানুহ কিছুমানক কৈ থকা সি শুনিছিল। এবাৰ গুৱাহাটীত গান্ধী জয়ন্তীৰ দিনা সি অমলপ্ৰভা দাসক দুৰৈৰূপৰা দেখিছিল।

যুক্তিপূৰ্ণ কথাবে আনক মান্তি কৰোৱা পূৰ্বৰ ক্ষমতাখিনি সি পুনৰ ঘূৰাই পালে। কনকা কেৰামতৰ লগত পূৰ শৰণীয়ালৈ যাবলৈ ৰাজি হ'ল। অশ্ৰুসিক্ত নয়নেৰে কনকাই যশোৱাৰপৰা বিদায় লৈ ৰৈ থকা এম্বাশ্বেডৰ গাড়ীখনৰ ফালে লাহে লাহে আগবাঢ়ি গ'ল। মুকুন্দই ওগাইৰ ভৰি ছুই প্ৰণাম কৰিলে। তাই তাৰ

মুৰত আৰু গালে-মুখে হাত ফুৰাই নাকৰ পানী উজাই অশ্ৰুভৰা চকুৰে তালৈ চাই ক'লে, “তোৰ মঙ্গল হওক, বোপাই। তই সিজন্মত নিশ্চয় মোৰ পো আছিলি। এতিয়া তইহে আচল পোৰ কাম কৰিছ।”

এম্বাশ্বেডৰৰ স্তিয়েৰিঙত কালীন্দ্র। তাৰ কাষত কেৰামত। কনকাক দেখি কেৰামতে উঠি আহি গাড়ীৰ দৰজাখন খুলি দিলেহি।

এফালে ‘যশোবা প্ৰেক্ষাগৃহৰ উদ্বোধনী-উৎসৱৰ আয়োজন তীব্ৰভাবে চলিবলৈ ধৰিলে, ইফালে যশোবাৰ দেহৰ অৱস্থাও দিনে দিনে শোচনীয় হ'বলৈ ধৰিলে। কিন্তু যশোবাই সুস্থিৰভাবে সকলো যত্নগা সহি গ'ল।

মুকুন্দই জৰুৰী কাম থাকিলেহে ঘৰৰপৰা ওলাই যোবা হ'ল। ঘৰত এটা শোকাবহ অবস্থা আছে। চৌদিশে বেদনা। কিন্তু মৃত্যুলৈ অপেক্ষা কৰি থকা যশোবাৰ মুখত এক প্ৰসন্ন প্ৰশাস্তি।

তাইৰ ব্যাধিৰ বাতৰিও সাধুমহলত বিয়পি পৰিল। কমলাবাৰীৰ সত্ৰাধিকাৰ প্ৰভু শিচ ফুৰিবলৈ আহি আমোলাপট্টিৰ নামঘৰত আছিল। এদিন তেৰাও আহি যশোৱাক চাই গ'ল। ই এটা বিৰল ঘটনা। কেৱলীয়া অধিকাৰ প্ৰভু সাধাৰণতে ‘গৃহস্থী ঘৰলৈ নাহে। তেৰাই যশোবাক আশিস নিৰ্মালি দি এটি সুললিত সুৰত বৰগীত গালে—

ভযো ভাই সাবধান

যেবে নাহি ছুটে প্ৰাণ।

গোবিন্দৰ ফৰমান

নিকটে মিলাই জান।।

২৮ জানুৱাৰী। ১৯৭৭ চন। শুকুৰবাৰ। আজিয়েই শিল্পমন্ত্ৰী বনবিহাৰী শৰ্মা, তেওঁৰ সচিব প্ৰকাশ শ্ৰীবাস্তৱ আৰু ‘নৰ্থ-ইষ্টাৰ্ণ ফিল্ম ড্ৰিষ্টিবিউটৰ’ নামৰ চলচ্চিত্ৰ পৰিবেশন কৰা প্ৰতিষ্ঠানটোৰ গৰাকী আদিত্য মেহৰা আহি পোৱাৰ কথা। কাইলৈ ‘যশোৱা’ৰ দুৱাৰ মুকলি হ'ব।

পুৱাতে যশোৱাই ক'লে “মোৰ কাৰণেনো কিয় ইমান কৰিব লাগে? মই এজনী সামান্য তিৰোতা। কাম্বুলিজন নাইবা ভগবানৰ শ শ নামৰ ভিতৰত এটাকে হলটোৰ নাম দিব পাৰিলাহেঁতেন। ‘নিৰঞ্জন’টোৱেই বঢ়িয়া নাম হ'লহেঁতেন।”

মুকুন্দই ক'লে, “সেইবোৰ ক'ব নেলাগে। মোৰ হেঁপাহটো পূৰ হ'বলৈ দে, যশো। আমি কোনো মৃত্যুহীন নহয়। তই, মই, কমলাবাৰীৰ অধিকাৰ,

ৰামকৃষ্ণ মিচনৰ স্বামীসকল, সকলোবোৰ। এদিন হয়তো মানুহে সুঁৱৰিব যে পাপৰ সমাজখনত পাপেৰে ধনী হোৱা মানুহ এটায়ো প্ৰকৃততে শুদ্ধ মানুহ এজনীক ভাল পাব পাৰে, শ্ৰদ্ধাও কৰিব পাৰে।”

“এস, কি কথাবোৰ তোমাৰ মুখলৈ আহিছে? এইবোৰ কামলৈ শেহত তোমাৰ বিতৃষ্ণ আহিছে?”

“আগৰেপৰাই। সুখ-শান্তিৰ বাবে গুপ্ত ধন কি হ’ব পাৰে বিচাৰি পোবা নাই। মই বৰ অসুখী, যশো।”

“মইনো আৰু কি ক’ম? তুমি মোৰ গুৰু, স্বামী-গুৰু।”

“মই কিবা উপদেশ বিচাৰোঁ। মই জানো, মোৰ যশোবা মোতকৈ জ্ঞানত আগবঢ়া। জ্ঞান আৰু সাংসাৰিক বুদ্ধি একে বস্তু। “নাম পৰম ধন চিন্ত্ত মন ভাই” বুলিও জানো। পিছে মোৰ মন এইষাৰ উপদেশতে তুষ্ট হ’ব পৰা নাই। মই কাম কৰি ভাল পোৱা মানুহ, বুদ্ধি-বৃত্তি আছে বাবে মই যুক্তিত বিশ্বাসী। ঈশ্বৰ-চিন্ত্তাৰ লগতে আৰু কিবা পৰম ধনৰ বতৰা মোক লাগে।”

“গুৰুসকলে কোৱা মতে কৰ্মত বিশ্বাস থাকিব লাগে। ঘোষাত আছেই নহয় বোলে — কৰ্মত বিশ্বাস যাৰ / হিয়াত থাকন্ত হৰি / আতিশয় দূৰ হোন্ত তাৰ / দূৰতো বিদূৰ হোন্ত তাৰ।”

“কিন্তু কি কাম?”

“যিটো কাম কৰি ভাল লাগে, যিটো কাম ঈশ্বৰক উছৰ্গা কৰি অসন্তোষ নোহোৱাকৈ কৰিব পাৰি।”

“খুব ভাল কথা কেইটা আমাৰ যশোৰ মুখৰপৰা ওলাল। মই তুষ্ট। এই সম্বন্ধত মই অতিকৈ তুষ্ট। মই বুজি গ’লোঁ, যশো। মই পৰম ধন পালোঁ।”

মুকুন্দৰ বিমৰ্ষ মুখত অকস্মাৎ আনন্দৰ আলো। যশোৱাৰ গুৰুত গুৰুত মিচিকনিটোও তাইৰ সমগ্ৰ মুখমণ্ডলত বিয়পি পৰিল।

ফোনটো বাজিল। মুকুন্দ ফোনটোৰ ওচৰলৈ উঠি যোৱাৰ আগতে যশোৱাই ক’লে, “ডেৰ বজাত স্বামী ধীৰেন ৰংপি অহাৰ কথা। তুমি ঘৰত থাকিব দেই। তেওঁ বৰবৰুৱা চাহ বাগিছাৰপৰা আহিব।”

ফোনত বিশেষ কথা নাছিল। নটৰাজ হোটেলৰপৰা কেশৱ মহাজনে ফোন কৰি শিল্পমন্ত্রী বনবিহাৰী শৰ্মা কেতিয়া আহি পাব পাৰে জানিব বিচাৰিছিল।

মুকুন্দ আকৌ বিছনাত যশোবাব ওচৰত বহিলহি। তাৰ মনৰ চকুত ধীৰেন ৰংপিৰ চেহেৰাটো ভাঁহি উঠিল।

স্বামী ধীৰেন ৰংপি। তেওঁ কলিকতাৰ এখন বিখ্যাত কলেজত পঢ়া-শুনা কৰিছিল। এম এ পাছ কৰাৰ পিছত ভাৰতীয় প্ৰশাসনীয় সেৱাত যোগদান কৰিছিল। বেলেগ ঠাইত চাকৰী কৰাৰ পিছত তেওঁৰ প্ৰশাসনলৈ বিতৃষ্ণা উপজিছিল। হয়তো এদিন অৰবিন্দ ঘোষৰো এনে ভাৱ হৈছিল। তেওঁ চাকৰি এৰি দি কলিকতাৰ ৰামকৃষ্ণ মিচনত সোমাইছিল। তাতে তেওঁ স্বামী হৈছিল। দুবছৰমান কানাডাত আছিল।

স্বামীৰ বয়স পঁচপন্ন। কিন্তু দেখাত পয়ত্ৰিছ বছৰমান হৈছে যেনহে লাগে। তেওঁৰ এতিয়া ৰামকৃষ্ণ মিচনৰ লগত সম্পৰ্ক ক্ষীণ। অসমৰ সত্ৰসমূহ আৰু চাহ বাগিছাৰ বনুৱাসকলৰ লগতহে তেওঁৰ ঘনিষ্ঠ সম্পৰ্ক। তেৰ বছৰ ৰামকৃষ্ণ মিচনৰ লগত জড়িত হৈ থকাৰ পিছত তেওঁ শংকৰ-মাধৱৰ একশৰণ নামধৰ্ম আৰু শংকৰদেৱৰ বহুমুখী প্ৰতিভাৰ মূলমন্ত্ৰ শিকি লয়। সত্ৰৰ অধিকাৰসকল আৰু শংকৰী কৃষ্টিৰ চৰ্চা কৰা লোকসকলক কাৰ্বি আংলঙত আৰু চাহ বাগিছাৰ মাজত এই ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰি বৃহত্তৰ অসম গঢ়িবলৈ সকলোকে আহ্বান জনায়। তেওঁ অধিকাৰসকলক কয়, “আজিৰ পৰিস্থিতিত শংকৰৰ আদৰ্শৰে দীক্ষিত ধৰ্মগুৰুসকলৰ জনজাতীয় আৰু চাহ বাগিছাৰ সমাজৰপৰা আন ঠাইলৈ যাবলৈ সময়কে হোৱা অনুচিত। তাৰ অন্যথা কাম কৰিলে শংকৰ-মাধৱক অপমান কৰাহে হয়।”

স্বামী ধীৰেন ৰংপি (নিজে কাৰ্বি মানুহ) এজন বুদ্ধিজীৱী। তেওঁৰ মুখত সকলো ধৰ্মৰ তুলনামূলক ব্যাখ্যা বৰ মৰ্মস্পৰ্শী হৈ পৰে। তেওঁৰ জনসেৱাৰ প্ৰতি এনে উদাত্ত আহ্বান শুনি কেবা গৰাকী গোসাঁই আৰু যথেষ্ট-সংখ্যক সংস্কৃতিপ্ৰেমীয়ে তেওঁৰ এই জনজাতি আৰু চাহ বনুৱাৰ উন্নয়ন প্ৰকল্পত যোগদান দিয়ে। এতিয়া উত্তৰ পূব ভাৰতৰ ভালেমান ঠাইত স্বামীজীৰ প্ৰকল্পৰ কাম চলি আছে।

এই উদ্দেশ্যে হাতীধৰা চাহ বাগিছাত কাম কৰোঁতে মুকুন্দৰ লগত স্বামী ৰংপিৰ পৰিচয় হয়। যশোবাবৰ লগত প্ৰথম পৰিচয় হোৱাৰ দিনাই তাই কয় যে মানুহটোৰ হেনো এটা ঐশ্বৰিক শক্তি আছে। যশোৱাও মাজে মাজে তেওঁৰ ওচৰলৈ আহি থকা হয়। এতিয়া তেওঁৰ কাম চলিছে বৰবৰুৱা চাহ বাগিছাত। তেওঁৰ

ভক্তাৰ দুৰাৰোগ্য ব্যাধিৰ ব তেওঁ তাতে খবৰ পালে। তেওঁ আজি আহিব।
খবৰ দিছে।

মুকুন্দই জানে স্বামীয়ে যশোবাক বচাব নোৱাৰে। তাৰ নিশ্চিত ধাৰণা
হৈছে যে মৃত্যু এক পূৰ্ব-নিৰ্দিষ্ট ঘটনা। তথাপি এনে এটা সময়ত স্বামী ধীৰেন
ৰংপিৰ আগমন অতি প্ৰয়োজনীয়। তেওঁৰ উপস্থিতিয়ে হয়তো ঘৰখনত যি
আধ্যাত্মিক পোহৰ বিলাব সেই পোহৰত ঘৰখন আৰু ঘৰৰ সকলোৰে আত্মাৰ
শোষণ হ'ব, যশোৱাই হয়তো ভব-বৈতৰণী পাৰ হোৱাৰ মূলমন্ত্ৰ পাই যাব।

বাহিৰত দেউতাৰ মাত শুনি মুকুন্দ ওলাই আহিল। আন উদ্দেশ্যে অহা
নাই বুলি জনাবলৈকে সি ক'লে, “যশোৱা মাইক চাবলৈ আহিলোঁ। মোৰ মনে
কৈছে মাইৰ আৰু বেছি দিন নাই। যোবা নিশা বেয়া সমাজিক এটা দেখিলোঁ।
মই সপোনত গৈ আছোঁ, গৈ আছোঁ। এখন অটব্য হাবি পালোঁহি। মনত ভয়
নাই। তিৰোতাৰ বিননি শুনিলোঁ। বিননিৰ ফালে গৈ গৈ এটা পোহৰ দেখিলোঁ।
পিছে সেইটো পোহৰ নাছিল। এগৰাকী অপেচৰী যেন তিৰোতা মানুহৰ ৰূপৰ
জেউতিতহে হাবিৰ আধা আধা একাৰখিনি পোহৰ হৈছে। অপেচৰীয়ে বিননি
জোৰা এই প্ৰথম দেখিলোঁ। মই সুধিলোঁ — আই তুমি কিয় কান্দিছা? অপেচৰীয়ে
ক'লে, — এগৰাকী শুণী তিৰোতাই অলপতে এই ধৰা এৰিব। তাৰ বেজাৰত।
কোন বুলি সোধাত অপেচৰীয়ে আমাৰ যশোবা মাইৰ কথা ক'লে।”

কথাখিনি কৈ দেউতাই হুক্ হুক্ কৰে কান্দিবলৈ ধৰিলে। মুকুন্দইহে তাক
সাস্তুনা দিবলগীয়া হ'ল। দেউতাই চকু-মুখ মচি ক'লে, “যশোৱা মোৰ সকলো।
মা, ভনী, বোৱাৰী, দুখৰ আশ্ৰয়।” মুকুন্দই একো মতামত নিদি মাথোন যশোবাৰ
ওচৰলৈ যাবলৈ বাট দেখুৱাই দিলে।

দূৰৈত স্বামী ধীৰেন ৰংপিৰ দেখিহে মুকুন্দৰ মনটো অলপ পাতল লাগিল।
স্বামীজীয়ে যশোৱাৰ সকলো খা-খবৰ লৈ ক'লে, “মই আহিম বুলি খবৰ
দিছিলোঁ।”

মুকুন্দই ক'লে, “যশোৱে কৈছিল। আপুনি কিন্তু আজি ইয়াতে থাকিব
লাগিব। ৰোগীৰ মতি-গতি ভাল দেখা নাই।”

স্বামীজীয়ে মাথোন ক'লে “আগতে চাই লওঁচোন।”

ভিতৰত দেউতাৰ মাত শুনা গ'ল, ‘মইহে মৰিব লাগে মা। তই এইবোৰ
কি কৈছ?’ ৰঞ্জু আৰু চানুৰো ওচৰত থকাৰ উমান পোৱা গ'ল।

মুকুন্দই স্বামীজীৰ লগত কথা পাতি থাকোতে ই ফোনটো বাজিল। মুকুন্দই ফোন ধৰিবলৈ ভিতৰলৈ গ'ল।

সি ওলাই আহিল।

স্বামীজীক এখন্তেক বহিবলৈ কৈ সি গাডীত উঠিল। বনবিহাৰী শৰ্মা পালেহিয়েই। বনবিহাৰী শৰ্মা আৰু লগৰ মানুহকেইজনৰ লগত অলপ সময় কথা পতাৰ পিছতেই যশোৱাৰ অসুখ টান হৈছে আৰু তাক তাই বিচাৰিছে বুলি মুকুন্দক চানুৰে ফোন কৰিলে। তাৰ গাটো শিয়ৰি উঠিল।

সি আহি দেখিলে যে চেতনহীন যশোৱাক আটাইবোৰে আওৰি আছে। তাইৰ ঘটিকাটো উঠা-নমা কৰিছে। ওঁঠ দুখন লৰিছে। কাণৰ লতি দুখন ওলমিছে। নাকৰ পাহি লৰিছে।

যশোৱাই মুকুন্দক চিনি পালে যেন লাগিল। তাইৰ মূৰত হাত দিয়া তাৰ হাতখন তাই খামোচ মাৰি ধৰিলে। নালীয়াপুলৰ ফালৰপৰা বিয়লিৰ আজান শুনা গ'ল। ৰঞ্জু আৰু চানুৰে মা মা বুলি আতুৰ হ'ল। দেউতাই “মোতকৈ কিয় আগতে গলি মা?” বুলি থোকাথুকি মাতেৰে কৈ বিছনাত মূৰটো পেলাই দিলে। স্বামী ধীৰেন ৰংপিয়ে সুৰ লগাই গালে— ‘ৰা’ শব্দক উচ্চাৰণে/ৰাম ৰাম ৰাম ৰাম ৰাম । ৰাম নাম শুনি শুনি, বুকুত ৰখা স্বামীৰ হাতখনত ধৰি যশোৱাই চিৰদিনলৈ চকু মুদিলে।

জীৱ থকা শৰীৰটো ইমান বছৰে কাঙ্কুলিজামলৈ নগ'ল। যোৱাৰ সুবিধা নহ'ল। এতিয়া তাইৰ জীৱহীন কাষটোহে কাঙ্কুলিজনানৰ কঁহুৰামুখলৈ যাব। ক'ৰবাৰপৰা অনুপো আহি পালেহি। সি ক'লে যে এয়ে হেনো যশোৱাৰ ইচ্ছা আছিল।

মুকুন্দৰ ঘৰৰ আগৰ ৰাস্তাত তিনিখন খোলা ট্ৰাক থিয় হ'লহি। কেবাখনো মটৰ গাডীও। সোণাৰীঘাটৰ মানুহখিনিও খোলতাল লৈ ওলালহি। মোহনাঘাটৰ কাঙ্কুলিজনীয়া মানুহখিনি তাৰ আগতেই পালেহি। চোতালখন মানুহেৰে উপচি পৰিল।

মুকুন্দই ৰেণু বেগমক ক'লে, “কাইলৈ যে হলটো মুকলি নহব তাকে আপুনি মন্ত্ৰীক খুব আবেগেৰে কব লাগিব। কব — চাওক ছাৰ, যিজনী মানুহৰ নামেৰে এই হলটো ঠেৱেই যদি ”

মুকুন্দই বাকীখিনি কথা ক'ব নোৱাৰিলে। সি শোকত ভাগি পৰিল।

শটো ট্ৰাকৰ ওপৰত সজোৱা হ'ল। ধূপ-ধূনাৰ সুগন্ধ চাৰিওফালে বিয়পি পৰিল। মন্ত্রী বনবিহাৰী শৰ্মাৰো সৌজন্যবোধৰ অভাৱ নহ'ল। তেওঁ, তেওঁৰ সচিবজন, চিত্ৰ পৰিবেশক মেহৰা আৰু আবকাৰী বিভাগৰ বিষয়াকেই জনাম ওলালহি। আবকাৰী বিভাগৰ উপায়ুক্ত চাণক্য বৰঠাকুৰ আৰু আৰক্ষী অধীক্ষক নীলমণি হাজৰিকায়ো মুকুন্দ আৰু ৰঞ্জুহঁতক সান্ত্বনা দিলেহি।

ৰেণুবে বনবিহাৰী শৰ্মাক 'যশোৱা'ৰ উদ্ধাধনী-উৎসৱ পিছুৱাৰ কথা সুকীয়াকৈ কবলৈ নহল। তাই আৰু মুকুন্দই তেওঁলোকক একেলগে কথাটো ক'লে।

ট্ৰাকত উঠাই থোৱা শটোৰ কাষতে ৰঞ্জু আৰু চানুৰ বহিল। স্বামী ধীৰেন ৰংপিয়েও শিতানৰ ফালে ঠাই ল'লে। মোহনাঘাট আৰু সোণাৰীঘাটৰ গায়ন-বায়নো খোল তাল লৈ ট্ৰাকৰ ওপৰত উঠিল। পৰিতালৰ ঘাঁতৰ পিছত গীতৰ ধ্বনিৰে চৌদিশ মুখৰিত হ'ল।

মুকুন্দ ট্ৰাকৰ ওপৰলৈ উঠাৰ আগতে ৰেণুবে তাক সুধিলে, "শ্ৰদ্ধ কেতিয়া হ'ব?" মুকুন্দই আঙুলিৰ মূৰত হিচাব কৰি কলে, "এঘাৰ দিনৰ মূৰত। ফেব্ৰুৱাৰীৰ সাত তাৰিখ সোমবাৰে পৰিব। সেইদিনাই উদ্ধাধন হব বুলি আজিয়েই মাইক যোগে ঘোষণা কৰা ভাল হবনে বুলি সোধাত মুকুন্দই ক'লে, "পিছদিনাহে ভাল হব। গিয়াতালিৰ ভোজ আছে। আঠ তাৰিখ মঙ্গলবাৰ। যশোৱাৰ জন্মবাৰ।"

ট্ৰাক আৰু জীপৰ শোভাযাত্ৰা কান্ধুলিজনৰ ফালে চলিল। অৱশ্যে তাৰ আগতে শটো নিৰ্মাণকাৰ্য্য শেষ হোৱা 'যশোৱা'ৰ ভিতৰত অলপ সময় ৰখা হ'ল। আকৌ ট্ৰাক আৰু জীপবোৰ কান্ধুলিজনৰ ফালে চলিল। যশোৱাৰ শটোৰ ওচৰত বহি মুকুন্দই তাৰ ভৱিষ্যত কাৰ্য্যপস্থাৰ থকা ভাবিবলৈ ধৰিলে। যিটো কাম কৰি ভাল লাগে, যিটো কাম আসক্তি আৰু উদ্ভগ নোহোৱাকৈ কৰিব পাৰি,।

কৰ্তব্যৰ লগত সুখৰ সম্পৰ্ক আছেনে বুলি সোধাত স্বামী ধীৰেন ৰংপিয়ে ক'লে, "এই সম্পৰ্কৰ কথা ধনবলিয়া মানুহবোৰে নেভাবে কাৰণেই পৃথিৱীত বৰ্তমানে অশাস্তি। এয়ে মানুহ অসুখী হোৱাৰ ঘাই কাৰণ। জব চোটচকেফ্‌চনৰ — কৰ্মত তৃপ্তিৰ — কথা সভ্য সমাজত খুব ওলায়, কিন্তু কেইজনে স্বাৰ্থ বাদ দি সেইমতে চলে? গীতাত আছে—

কিং কৰ্ম কিমকৰ্মোতি কবয়োহ প্যত্ৰ মোহিতাঃ।

তন্ত্ৰে কৰ্ম-প্ৰৱক্ষ্যামি যজ্ঞত্বা মোক্ষসেহ শুভাৎ।।

অৰ্থাৎ কৰ্ম কি অকৰ্ম কি ইয়াৰে আঁতি গুৰি বিচাৰি জ্ঞানীসকলো বিমোৰত পৰে। গতিকে মই, মানে শ্ৰীকৃষ্ণই, কৰ্মৰ বিষয়ে যি উপদেশ দিম তাকে জ্ঞানি তুমি— মানে অৰ্জুনক কৈছে—সংসাৰৰ বাঞ্ছানৰপৰা মুক্তি পাব পাৰিবা। গতিকে যশোৱাই ঠিকেই কৈছিল। ঈশ্বৰক উছৰ্গি নিজৰ মনোমত কাম নিৰুদ্ধগভাৱে কৰি থাকিলেই আমাৰ মনলৈ সুখশান্তি আহিব। এয়ে আজি কালিৰ ভাষাত “জব্ চেটিচফেক্চন।” জ্ঞানী আৰু প্ৰতিভাবানসকলে জীৱনৰ আদি ভাগতে এই ‘জব্ চেটিচফেক্চন’ৰ সন্ধান পায়। তাৰ বহুত দৃষ্টান্ত আছে। মাত্ৰ পাৰ্থক্য এইখিনিতে যে তেওঁলোকে ঈশ্বৰ-সেৱা আৰু মানৱ-সেৱা একে বুলি ধৰে।”

প্ৰাণহীন যশোৱাৰ নিশ্চল আৰু চূড়ান্ত বিশ্ৰামে সুকোমল কৰা মুখখনলৈ চাই চাই মুকুন্দই ক’লে, “তেনে দুজনমানৰ কথা কওকচোন। শুনি বৰ ভাল লাগিছে।”

স্বামীজীয়ে কৈ গ’ল, “অডিট এণ্ড একাণ্টচ চাৰ্ভিচৰ বিষয়া চি, ভি, ৰমন কাম এৰি বিজ্ঞানৱত্তী হ’ল। বিচক্ষণ ছাত্ৰ নৰেন্দ্ৰই কলেজীয়া শিক্ষা এৰি পৰমহংসত দীক্ষা লৈ বিবেকানন্দ হ’ল। সুভাষ বসু আৰু অৰবিন্দ ঘোষ আই চি এচ হিচাবে গতানুগতিক কাম কৰিবলৈ অমান্তি হ’ল। সুভাষ বসু নেতাজী হ’ল, অৰবিন্দ ঋষি হ’ল। জৱহৰলালেও সেইবাবে ওকালতি নকৰিলে। শংকৰদেৱে বৰভূঞা হিচাপে বৈষয়িক বাব নেখাই গীত-কবিত্ব গুণ প্ৰকাশি ধৰ্ম প্ৰচাৰহে কৰিলে, জাতিক জীয়ালে। মহাত্মা গান্ধী ধনীৰ উকীল নহৈ দৰিদ্ৰ নাৰায়ণৰ সেৱাত লাগিল। পশ্চিমীয়া দেশতো এনে বহু দৃষ্টান্ত আছে। অধ্যাপক, মহা পণ্ডিত আৰু অতি প্ৰতিভাশালী সঙ্গীতজ্ঞ এলবাৰ্ট চুয়েটজাৰে যুৰোপৰ নগৰৰ সুখ-সাম্ৰাজ্য ত্যাগ কৰি আফ্ৰিকাৰ দুখীয়া অঞ্চল এটাত গান্ধীৰ আৰ্হিৰে দৰিদ্ৰ নাৰায়ণৰ সেৱা কৰাত লাগি গ’ল। এইবোৰ কথা মনত পৰিলে ভাব হয়, আমি হতাশ হ’বৰ কাৰণ নাই। সমাজক কেতিয়াও নীতি নমনা ৰাহবোৰে গ্ৰাস কৰিব নোৱাৰে।”

ট্ৰাকৰ ওপৰত থকা সকলোৱে স্বামীজীৰ কথা শুনি অবাৰক বিস্ময়েৰে তেওঁৰ মুখলৈ চাই ৰ’ল। কান্ধুলিজান সোমোৱাৰ লগে লগেহে খোল তাল বাজিল, আকাশত গীত-মাত বিধপিল।

অৱশেষত যশোৱাৰ প্ৰাণহীন শৰীৰটোৱে কান্ধুলিজানৰ কঁহুৰামুখৰ মাটি স্পৰ্শ কৰিলে।

একৈছ

তাৰ পিছত ?

তাৰ পিছত মই সুখৰ সন্ধানী হ'লোঁ। বিষয়-চিন্তালৈ বিৰাগ জন্মিল। কি কাম কৰি মই সন্তোষ পাব পাওঁ সেই বিষয়ে নিজক নিজে প্ৰশ্ন কৰি বুজিলোঁ যে মই এটা নিম্নস্তৰৰ মানুহ। মই দেখাক দেখি চলা মানুহহে। মোৰ নিৰ্দিষ্ট উদ্দেশ্য নাই, নিৰ্দিষ্ট আগ্ৰহ নাই আৰু নিৰ্দিষ্ট চেতনাও নাই। বোধকৰোঁ পৃথিৱীৰ মোৰ দৰে সৰু সৰু সকলোবোৰ মানুহ এনেকুৱাই। সেই কাৰণেই কিজানি মানুহবোৰক শৃঙ্খলাবদ্ধ কৰি ৰাখিবলৈকে মহাপুৰুষসকলে ধৰ্ম উলিয়ালে আৰু সমাজৰ মুখাফুটা মানুহবোৰে আইন কানুন উলিয়ালে। অৱশ্যে ঘটনাসমূহে মোৰ চিন্তাৰ স্তৰ উন্নত কৰিলে। তথাপি মোৰ সুখ-সন্তোষৰ বাবে কি কৰ্ম বুলি গণ্য কৰিব লাগে আৰু কি অকৰ্ম বুলি বাদ দিব লাগে তাৰ এটা নিৰ্দিষ্ট উত্তৰ নেপালোঁ।

যশোৱাৰ মৃত্যুৰ চতুৰ্থ দিনালৈকে স্বামী ধীৰেন ৰংপি কঁহুৱামুখত আছিল। তেওঁক মই অন্তৰৰ সকলো সংশয় খোলাখুলিভাৱে জনালোঁ। তাকে শুনি স্বামীজীয়ে ক'লে, “আপোনাৰ প্ৰশ্নতে উত্তৰটো সোমাই আছে। মানুহৰ স্বভাৱ অনুসৰি একোটা ভাল লগা কাম থাকে। তাকেহে কৰিব লাগে। কাৰণ, স্বধৰ্মে নিধনং শ্ৰেয়ঃ পৰধৰ্ম্মো ভয়াবহঃ। মই যি বুজিলোঁ, আপোনাৰ প্ৰবৃত্তিৰ লগত মিলা স্বধৰ্ম হ'ল কাঙ্কুলিজানৰ সেৱা কৰা। আপুনি এনে সেৱাই অজানিতে কৰি আহিছে। নিজৰ হৈ কাম কৰা আৰু আনৰ হৈ কাম কৰাৰ মাজত প্ৰভেদ আছে। আনৰ হৈ কাম কৰিলেহে আত্মা শুদ্ধ হয়।”

তাৰ পিছত ইয়াকে মই সাৰথি কৰিবলৈ বিচাৰোঁ।

যাশোৱাৰ শাধ-কৰম হেঁপাহ পলুৱাই পতা হৈছিল। ই কাঙ্কুলিজানৰ বাবে এটা উল্লেখযোগ্য ঘটনা। কাঙ্কুলিজানৰ লগত মোৰ এটা এৰাব নোৱাৰা আত্মীয় ভাৱ গঢ়ি উঠিল।

তাৰ পিছত বেলেগ ৰূপ ল'লে। ৰেণুবে মোক জনালেহি যে আদ্যাশ্রদ্ধৰ পিছদিনা 'যশোৱা' ছবিঘৰ মুকলি কৰিবলৈ শিল্পমন্ত্ৰী নাহে। তেওঁলোক হেনো নিৰ্বাচন লৈ ব্যস্ত। গতিকে ৰঞ্জৰ বুদ্ধি মতেই কাম হ'ল। মহৰামুখৰ মোহিনী ৰাজকুমাৰীয়ে 'যশোৱা'ক ৰাইজৰ হাতত গতাই দিলে। বৃদ্ধা ৰাজকুমাৰী অসমৰ প্ৰথম কথাছবিৰ 'জয়মতী'ত হেনো ভাও লৈছিল। 'যশোৱা'ৰ এইদৰে উদ্ধোধন হোৱাৰ পিছত মই আকৌ কঁহুৰামুখ পালোঁহি। গিয়াতালি ভোজ্যত উপস্থিত থাকিলোঁ।

যশোৱাৰ মৰণৰ দিনটো মোৰ নেলাগে বহুতৰে মনত থাকিব। কাৰণ যশোবাই যিটো সপ্তাহত প্ৰাণ এৰিছিল, সেইটো সপ্তাহতে ভাৰতৰ প্ৰধানমন্ত্ৰীয়ে জৰুৰীকালীন অবস্থাৰ পিছত নিৰ্বাচন ঘোষণা কৰিছিল। অসমত তাৰে টো লাগিল। অসমতো নিৰ্বাচন হ'ব। সেইবাবেই সকলোবোৰ ৰাজনীতি কৰা মানুহ ব্যস্ত। এয়া তেওঁলোকৰ জীৱন-মৰণ সমস্যা।

দেশৰ প্ৰজা তলে তলে জ্বলি আছিল বুলি সঠিক খবৰ নোপোৱাৰ বাবে মই এই নিৰ্বাচনত গুৰুত্ব দিয়া নাছিলোঁ। তদুপৰি এম পিবোৰ আমাৰ কাৰণে আকাশৰ তৰাহে।

আকৌ মই কান্ধুলিজনৰ কথা ভাবিলোঁ। যুৰোপৰ সেই মহা পণ্ডিত মানুহজনে যদি দুখীয়া গাঁওবোৰৰ মাজত থাকি শান্তি পায় আৰু নিস্বার্থ সেৱাৰ যোগেদি আত্মক গুৰু কৰে, বেৰিষ্টাৰ গান্ধীয়ে যদি হৰিজনৰ বক্তিত মলমুত্ৰ পৰিষ্কাৰ কৰি দেশক ডাঙৰ কৰাৰ কথা ভাবে, তেনেহ'লে মই নেলাগে স্বাধীন ভাৰতৰ প্ৰতিটো নিজক লৈ তুষ্ট মানুহে তাকে নকৰি আত্মক অসুখী কৰিছে। সেইবাবেই স্বামী ধীৰেন ৰংপিয়ে কৈছিল, "মিচনত থাকি কাম কৰিলে আত্মাৰ শোধন হয়, কিন্তু ৰাজনীতিত থাকি দেশৰ কাম কৰিলে আচল সন্তোষ পাব পাৰিনে নোৱাৰি মোৰ সন্দেহ। তেওঁলোকে ক্ষমতা পাবলৈহে কাম কৰে। সেয়ে নিষ্কাম কৰ্ম নহয়।"

এইবোৰ বৰ ডাঙৰ কথা। কিন্তু মই ক্ষুদ্ৰভাৱে কান্ধুলিজনৰ সেৱা কৰিব খোজোঁ। মই জানো যে যিদিনা সেই মানুহবোৰে মোক চোৰাং বেপাৰত লিপ্ত মানুহ বুলি জানিব, সেইদিনাই মোৰ মুখা খুলি যাব, আৰু সিহঁতে মোক গ্ৰহণ নকৰিব।

তাৰ পিছত ?

ঘটনাৰ কি আচৰিত যোগাযোগ যে ১৯৭৭ চনৰ আদি ভাগৰ যিটো তাৰিখে আজীৱন ৰাগীয়াল বস্ত্ৰৰ বিৰুদ্ধে যুঁজ কৰা মোৰাৰজী দেশায়ে ভাৰতৰ প্ৰধানমন্ত্ৰী হিচাপে শপত গ্ৰহণ কৰিছিল, সেইদিনাই মই ৰেণু বেগম, দেউতা আৰু বছিৰৰ আগত কানিৰ বেপাৰৰ লগত লিপ্ত নেথাকিম বুলি ঘোষণা কৰিছিলোঁ।

যদি ইচ্ছা আছে সিহঁতে চলাওক। কিন্তু যশোৱাই মোক এৰি যোৱাৰ পিছত মই আগৰ দৰে অৰ্থোপাৰ্জনত গুৰুত্ব দিব পৰা নাই। চোৰাং বেপাৰৰ যোগেদি প্ৰচুৰ অৰ্থ উপাৰ্জন কৰি ক্ষমতা আয়ত্ত কৰি অপশাসনৰপৰা বচাৰ যি যুক্তি এদিন মণিক্কা কাকতীৰ আগত দাঙি ধৰিছিলোঁ, সেই যুক্তিৰ অসাৰতা এতিয়া বুজি পাইছোঁ। মোক ক্ষমতা নেলাগে। মই এতিয়া এটা দৃষ্টান্ত দেখুৱাব লাগিব যে এবাৰ যি চোৰাং কাৰবাৰত লিপ্ত হয়, সি তাতেই লাগি থাকিবলৈ বাধ্য নহয়, পোহৰলৈয়ো ওলাই আহিব পাৰে।

ৰেণুৱে কয়, “আপুনি কপট। এতিয়া আপোনাৰ চিনেমা হল আছে, আন কাৰবাৰ আছে। সেই কাৰণেই এই কাম এৰিব খুজিছে। আগতে এৰাহেঁতেন অৱশ্যে ক’লোহেঁতেন, এই কাম আপোনাৰ দৰে মানুহৰ বাবে নহয়।”

মই কওঁ, “মই নিজক ভাল বুলি ক’ব খোজা নাই। অৱস্থাই মোক এনে কৰিছিল। এনেকৈয়ে সমাজক ‘চেলেক্স’ দিলোঁ। এনেকৈ ক’বলৈ হ’লে মোৰ যুক্তি আছে।”

দেউতাই কয়, “মই কিন্তু এতিয়াও আগৰ দৰে এই কাম ভাল বুলি যুক্তি দিব পাৰোঁ। তুমি এৰিলে আনে ধৰিব। মানুহৰ নিচালৈ খঁকটো আদি কালৰে। আইনে ইয়াক বন্ধ কৰিব নোৱাৰে।”

মই একো উত্তৰ নিদিওঁ। প্ৰবৃত্তি অনুসৰি কৰ্ম আৰু অকৰ্মৰ কথা ক’লে ইহঁতে বুজি নেপাব।

এনেকৈ চূড়ান্ত ঘোষণা কৰাৰ পিছত মই বেছি পৰ মৌচম মঞ্জিলত থকাৰ কোনো প্ৰয়োজন নাছিল। কিন্তু তাত বেছি পৰ থকাটো মোৰ কাৰণে নিৰাপদ নহয় বুলি ভবা নাছিলোঁ। মোৰ উদ্দেশ্যত মই ইমান সবল যে অপ্ৰৰোচিতভাৱে মোক হত্যা কৰাটো সিমান সহজ নহয়। এই মৌচম মঞ্জিলত যদি ৰেণু, হামিদ

বা আন কোনোবাই পোহনীয়া গুণ্ডাকেইটাক মোক মাৰি পেলাবলৈ ছকুম দিয়ে সিহঁতে সেই ছকুম যদি পালন কৰে তেন্তে মোৰ মৰিবলৈ আপত্তি নাই। মই এই পৰ্য্যন্ত সিহঁতৰ প্ৰভু। সিহঁতেও কিজানি মোক এটা অৰ্থ-লোলুপ দস্যু বুলি নেভাবি মানুহ বুলিহে ভাবে। সিহঁত মোৰ কৰ্তৃত্বলৈ অহাৰ পিছত সিহঁতে মোৰ কোনো নিষ্ঠুৰ আদেশ পালিবলগীয়া হোৱা নাই।

মই জোৰেৰে গাড়ী চলাই মৌচম মঞ্জিলৰপৰা ওলাই আহিলোঁ। চহৰৰ একেখিনি বায়ুয়েই এতিয়া মোৰ কাৰণে অধিক প্ৰাণদায়ক যেন লাগিল।

মই জানো যে অচিৰে ইশ্বাদৰ নিজ হাতে গটি তোলা এই গোপন ৰাজ্যখন ভাগি যাব। হামিদ হাতীধৰা বাগিছাত কাম কৰি সন্তুষ্ট হৈ থাকিব। ৰেণু এনেয়ে এই ব্যৱসায়ৰপৰা বাদ পৰিব। তাই এটা 'চালান'ৰ টকাখিনিহে পাব। পিছত টকা খটুৱালে টকাখিনি মৰা যাব বুলি ধৰি যদি তাই আন কাৰবাৰত ধন খটুৱায় তাইৰ ভালেই হ'ব। লোহা-লক্ষৰৰ দোকানত ধন খটুৱা ভাল বুলি তাইক মই যথেষ্ট ইঙ্গিত দি আহিছোঁ।

আৰু এটা প্ৰশ্ন। বাকীবোৰৰ কি হ'ব? ইয়াৰ উত্তৰ অতি সহজ। এই ৰাণাৰ, কেৰিয়াৰ আৰু ৰিটেইলাৰবোৰে যেনেকৈ এদিন ইশ্বাদ খাঁক বিচাৰি পাইছিল, সেইদৰে সিহঁতে কোনোবা এটাক বিচাৰি উলিয়াব। হয়তো সিহঁতৰ ভিতৰৰে কেইটামানে নিজেই এই কাম হাতত লব। ৰাজ্যৰ পতনৰ পিছত দেশত বহু সৰু সৰু ৰাজ্যৰ সৃষ্টি হয়। এই ৰাজ্যবোৰে নিজৰ ভিতৰতে খোৱাকামোৰা কৰি থকাৰ পিছত আকৌ কোনোবা প্ৰবল প্ৰতাপী ৰজা ওলাই এইবোৰ ৰাজ্যক বশ কৰি নিজে বিস্তাৰিত ৰাজ্যৰ অধিপতি হয়।

পাঁচআলিক কেন্দ্ৰ কৰি গটি উঠা ৰাজ্যখনো অচিৰে খণ্ড-বিখণ্ড হ'ব। খণ্ডিত আন্ধাৰ-ৰাজ্যৰ সৰু সৰু ৰজাবোৰে নিজৰ ভিতৰত খোৱা কামোৰা কৰি মৰিব। এই চহৰৰ ৰাস্তাত মাজে মাজে দুটা এটা শ পৰি থাকিব। চিলাপথাৰৰপৰা মৰাণলৈকে এই বিস্তীৰ্ণ অঞ্চলত একো একোটা লোমহৰ্ষক হত্যাৰু সৎঘটিত হ'ব। তাৰ পিছত দেখা যাব যে ৰাজনৈতিক সংযোগ থকা কোনোবা বিশিষ্ট সদাগৰে (তেওঁ কলিকতাৰো হ'ব পাৰে, দিল্লীৰো হ'ব পাৰে, তেওঁৰ নিজৰ উদ্যোগো থাকিব পাৰে।) অদৃশ্য হাতেৰে এই কাৰবাৰ সুকলমে আৰু বিনা ৰক্তপাতে চলাই আছে।

কলিকতাৰ চৌৰঙ্গী আৰু খিদিৰপুৰত এতিয়া তাক হৈছে। আগতে এই দুটা অঞ্চলত চোৰাং বিদেশী বস্ত্ৰ— কাপোৰৰপৰা ডাটি খুৰুৱা ব্লেডলৈকে— যোগান ধৰিছিল জেঠমালানি আৰু ছামচুল ছদাই। এই বাবসায় এৰি জেঠমালানি হংকঙলৈ গ'লগৈ আৰু ছামচুল ছদা বোম্বাইৰ অত্যন্ত প্ৰতাপী 'স্মাগলাৰ' হামদি হাছানৰ লগ লাগিল। সিহঁত যোবাৰ পিছত কলিকতাত আন্ধাৰ ৰাজ্যৰ ভালেমান নেতা-পালিনেতাৰ উদ্ভৱ হ'ল। কিছুদিন কলিকতাৰ ৰাস্তাত দুই এটা অচিনাক্ত মৃত দেহ পোৱা গ'ল। কিন্তু প্ৰায় দুই তিনি মাহৰ পিছত এই ব্যৱসায় খুব সুকলমে চলি থাকিবলৈ ধৰিলে— এটা অদৃশ্য হাতৰ ইঙ্গিতত। এই হাত হ'ল পোহৰৰ জগতৰ এজন শিল্পপতিৰ। কলিকতাৰ পুলিচ কমিচনাৰকে ধৰি ওপৰ মহলাৰো খুব কমসংখ্যক মানুহেহে এই কথাটো জানে। গতিকে দুৰ্নীতি যেনেকৈ এতিয়া স্বাভাৱিক জীৱনৰ এটা অঙ্গ হৈ পৰিছে, সেইদৰে একো একোটা চোৰাং কাৰবাৰো একোটা উদ্যোগ প্ৰতিষ্ঠান এটা পৰিচালনা কৰাৰ দৰে দক্ষতাৰে চলি আছে। আমাৰ জাতীয় জীৱনত, গান্ধীয়ে স্বাধীনতা অনা এইখন ৰাষ্ট্ৰত, অনিয়মেই নিয়ম হৈছে। ইয়াতকৈ আৰু দুখৰ কথা কি থাকিব পাৰে? ময়োতো স্মাগলাৰ হিচাবে মুখ্যমন্ত্ৰীৰ প্ৰিয়পাত্ৰ হব পাৰিছিলোঁ।

মোৰ এই কথাটো হয়তো বহুতেই জানিলে। তিনিদিনৰ পিছত কেৰামত মোৰ ওচৰলৈ আহিল। এইবাৰ তাৰ লগত আন এজনী তিৰোতা। 'পাটনা বিডি' কোম্পানীৰ চকীদাৰটো মৰিল। তাৰে গাভৰু ঘৈণীয়েকজনীৰ এতিয়া আমাৰ কেৰামত তদাৰক। মই নোসোধাকৈয়ে সি তাৰ হেমাৰ (তাইৰ নাম) কথা কৈ গ'ল।

এইবোৰ কাৰণতে ৰেণুৱে মোক বেয়া পায়। পিছে তহিনো কি? তোমাক পকাবলৈ চাইছিল। নোৱাৰিলে। এতিয়া হেনো এডিচনেল এচ পিয়ে তাৰ সুবিধা বুজি ফোন কৰি তাইক মাতি নিয়ে। কাযদা কৰি তাই ভাল মানুহটো হাতত ৰাখিছে দেই। — কেৰামতে ক'লে।

মই তাৰ কথাত গুৰুত্ব নিদিলাঁ।

পিছে এটা কথা। মই এতিয়া ৰেণুৱে কটকী হৈ আহিছোঁ। এডিচনেল এচ পিৰ লগত তাই বেছ মজিছে যদিও তুমি চব এৰিলা কাৰণে তাইৰ চকুৱে সৰিয়হ ফুল দেখিছে। তাই সুধি পঠিয়াইছে — তাই এৰিবনে ধৰিব? — সি আকৌ ক'লে।

মই কথাটো ভাবি চালোঁ। কাৰোবাৰ বাসনাক মাজে মাজে সন্তুষ্ট কৰি তাই একো একোটা 'আৰকাৰী' সতৰ্কতাৰ পৰা ৰক্ষা পাব পাৰিব যদিও তাই এই ধূৰন্ধৰ মানুহবোৰক চলাব নোৱাৰিব। তাইৰ স্বভাৱো চঞ্চল। কিন্তু গোনা থকাহেঁতেন তাইৰ তাক পছন্দ নহলেও তাই তাক সন্তুষ্ট কৰিলেহেঁতেন। তেতিয়া হয়তো সিহঁত দুটাই এই আন্ধাৰ ৰাজ্য চলালেহেঁতেন। কিন্তু গোলাম আলি অচিৰে ধ্বংস হ'ব। কাৰণ সি সহজে হত্যাহে কৰিব পাৰে কুট বুদ্ধিৰে কাম আদায় কৰিব নোৱাৰে।

মই সুধিলোঁ, “ৰেণু বেগম নিজে নাছিল কিয়?”

সি ক'লে, “ভয়ত। মানুহবোৰে তাইক খুব লক্ষ্য কৰি থকা হ'ল।”

মোৰ ৰেণুলৈ পুতৌ উপজিল। মোৰ ধাৰণা যে ৰেণু বেছি ধনী আৰু প্ৰতাপী হ'বৰ বাবে ক'লা বেপাৰত লগা নাছিল তাইৰ আচল উদ্দেশ্য আছিল গাভৰু অৱস্থাৰ বিধবা হৈ থকা জীৱন ছোৱা গোপন উত্তেজনাৰ মাজেৰে কটাই দিয়া। গতিকে মই ভাবি চিন্তি ক'লোঁ, “তাই পোনতে বিশেষ ইণ্টাৰেষ্ট নেদেখুৱাই মনে মনে থাওক। পিছত লাহে লাহে এৰি পেলাওক। সিফালে কাৰবাৰটোও লাহে লাহে কমি আহিব। আৰু এটা কথা। আৰু অলপ দিনৰ পিছতে ইৰ্ষাদৰ ল'ৰা তিনিটাৰ পঢ়া-শুনা শেষ হ'ব। আইন পঢ়া ল'ৰাটো এই চহৰতে থাকিব। নিশ্চয় মৌচম মঞ্জিলত নেথাকিলেও মাকৰ লগত আন ক'ৰবাত থাকিব। সি পলিটিক্স কৰিব। তাক এটা খোচনামৰ দৰ্কাৰ হ'ব। সেই কাৰণে সি মৌচম মঞ্জিলত নেথাকিব আৰু মাহীয়েকক এইবোৰ কাম কৰিবলৈ নিদিব পাৰে। ৰেণুৰ টকাখিনি ব্যবসায়ত খটুৱাহে ভাল হ'ব।”

কেৰামত গলগৈ। তাৰ নতুন মাইকীজনীয়ে মোৰ ফালে চাই নমস্কাৰ দি গুচিহে গল। তাইৰ মাতটো কেনেকুৱা শুনিবলৈকে নেপালোঁ।

মোৰ একেবাৰে কাম নোহোৱা যেন লাগিল। সন্ধিয়াহে সময় কটাই ভাল লগা হ'ল। চিনেমা চাই আমুৱালে 'যশোবা'ৰ মেনেজাৰ আৰু আন কৰ্মচাৰীবোৰৰ লগত কথা পাতি থকা হ'লোঁ।

ক'লা কাৰবাৰৰ লগত সকলো সম্পৰ্ক ছেদ কৰি অহাৰ আঠ দিনৰ পিছত ৰাতি মোক এটা দৃশ্যই যথেষ্ট ভয় খুৱালে।

তেতিয়া ৰাতি দহ। গেট খোলাৰ শব্দ শুনি মই বাৰাণ্ডাৰ লাইটটো জ্বলাই দেখিলোঁ যে মোৰ ঘৰলৈ চাৰিটা গুণ্ডা সোমাই আহিছে। দুই নম্বৰ মনচুৰ, তিনি নম্বৰ বীৰেন হাজৰিকা, চাৰি নম্বৰ গনেশ পাচোৱান আৰু ছয় নম্বৰ কালীন্দ্ৰ।

চামৰাৰ টুপী আৰু ক'লা গলাবন্ধ চুয়েটাৰ পিন্ধা প্ৰকাশু মানুহকেইটা একেলগে অহা দেখিলে সংশয়তকৈ ভয় লগাহে স্বাভাৱিক। মোৰ গেইটতো পাহাৰাৱালা আছে, দুটা চকীদাৰো আছে। সিহঁতো ইহঁত চাৰিটাৰ পাছে পাছে আহিছে। আঠদিনৰ আগলৈকে মই সিহঁতৰ কৰ্তা আছিলোঁ। এইবোৰকে ভাবি গুণি মই দুৱাৰ খুলি দিলোঁ। সিহঁতে চালাম থুকিলে। মই সিহঁতক আগহেৰে বহিবলৈ দিলোঁ। মোৰ ল'ৰা দুটাই এবাৰ সিহঁতক চাই গ'লহি। মই ক'লো, “কিবা বিপদ? দিহা দিবলৈকো এতিয়াতো মই একো নহয়?”

সিহঁত নিমাতো ৰ'ল। কফি খাবা নেকি বুলি সোধাত সিহঁতৰ এটাইহে মূৰ দুপিয়ালে। অৱশেষত কালীন্দ্ৰই ক'লে, “আমাক মাৰক কাটক যি কৰে কৰক। আমি হ'লে আপোনাৰ লগ নেৰোঁ।”

বীৰেন আৰু গনেশে একেলগে ক'লে, “তাত আৰু কি কাম কৰিম?” মনচুৰেও মাত লগালে, “থুপু আৰু বিন্দা পুৱাই মাকুমলৈ গ'ল। তাত পেট্ৰ'ল পাম্প আৰু চিনেমা হলত কাম পাব হেনো। এতিয়া মাথোন মণ্টু, বৈষ্ণৱ চিং আৰু কাণ কটা মহীহে আছে। ধৰ্ম গগৈ আৰু আমি একে পাৰ্টিৰ।”

“কিন্তু মোৰতো এতিয়া তহঁতৰ দৰ্কাৰ নাই।” — ইয়াকে কৈ মই সিহঁতৰ মুখকেইখন তন্ন তন্নকৈ পৰীক্ষা কৰাত লাগি গ'লোঁ। কৰুণাময়ে (লগুৱা) সিহঁতক ‘জিঞ্জাৰ’ বিস্কুট আৰু কফি দিলেহি। সিহঁতে নিশব্দে কফি খাই শেষ কৰিলে, এষাৰ কথাও নক'লে। এটায়ো বিস্কুটকেইটা নুছুলে।

মই সুধিলোঁ, “মৌচম মঞ্জিলত তহঁতৰ দৰ্কাৰ নহ'ব?”

কালীন্দ্ৰই ক'লে, “হ'ব পাৰে। কিন্তু একো বুজিব পৰা নাই। আমাৰ কাম ওলালেও আমি জানো আগৰ দৰে ৰক্ষা পাই থাকিম?”

লগে লগে বীৰেন হাজৰিকাই সুধিলে “কিন্তু আমাক চলাব কোনে? কেৰামতৰ নাচনী জীয়েকে?”

বীৰেনে গোটেইখিনি কথা ক'বলৈ নৌ পাওঁতেই গণেশ পাচোৱানে মাত নগালে, “কেশৱ মহাজনক আমাৰ বৰ পছন্দ। পিছে তেওঁ জানো এই পাৰে আহিব? তেওঁৰো আপোনাৰ দৰে দুই নম্বৰী কাম নকৰিলেও হয়।”

এনে সময়তে কলিকতাৰ প্ৰণৱ চৰকাৰৰ কথা মনত পৰিল। প্ৰণৱ চৰকাৰৰ জহতে উত্তৰ কলিকতাৰ বঙালী আৰু বিহাৰী সমাজে উৎকৃষ্ট ভাং আৰু পাকিস্তানী 'হাচিছ' খাবলৈ পাইছিল। এই অবৈধ কাৰবাৰত মানুহটোৰ ইমান লাভ হৈছিল যে দমদমৰ ফালে এটা মাছ পোহা পুখুৰীৰ সৈতে বৃহৎ অট্টালিকা এটা সাজিব পাৰিছিল। কিন্তু 'ৰিটজ কণ্টিনেণ্টেল'ৰ কেবেৰী নৰ্তকী সুজাতাক কোনোবাই চাৰি মহলাৰ ওপৰৰপৰা গতিয়াই হত্যা কৰাৰ পিছৰে পৰা মানুহটো তেনেই বৰাগী হৈ পৰিছিল। সি মোৰ দৰেই ব্যৱসায়টো এৰি দিছিল। কিন্তু এই ব্যৱসায়ৰ লগত জড়িত মানুহবোৰে ভীতি প্ৰদৰ্শন কৰি তাক ব্যৱসায়টো চলাই থাকিবলৈ বাধ্য কৰাইছিল। পিছে প্ৰণৱ চৰকাৰক সহজে শোকজনিত বৈৰাগ্যই এৰা দিয়া নাছিল। মদ, ভাং আৰু হাচিছে তাৰ দুখবোৰ কিছুদিন পাহৰাই ৰখাই শেষত তাক সিপুৰীলৈ পঠাইছিল। সি সঁচাকৈয়ে নীতাক ভাল পাইছিল।

মোৰ অৱস্থা অৱশ্যে প্ৰণৱ চৰকাৰৰ দৰে হোৱা নাই। ইহঁতে মোক চোৰাং কাৰবাৰত পুনৰ লাগিবৰ বাবে বাধ্য কৰাবলৈ অহা নাই। ইহঁত মোৰ আশ্ৰয় প্ৰাৰ্থীহে। ইহঁতৰ লগত মোৰ সজীৱ অপৰাধী জীৱনৰ বহুত স্মৃতি জড়িত হৈ আছে।

আকৌ মুখ মেলিবলৈ লওঁতেই কালীন্দ্ৰই ক'লে, "আমাক বাদ দিলে বৰ দুখ পাম। মৌচম মঞ্জিলত কাম কৰা মানুহ হিচাবে একে কাম কৰিবলৈ আপোনাৰ দৰ্কাৰ নহব পাৰে। কিন্তু আমিওতো মানুহ। আমাক কি আন কামত দৰ্কাৰ নহব?"

এইকেইটা সিহঁতৰ অন্তৰৰ কথা। ইয়াকে শূনি মই আচৰিত হলোঁ। মোৰ এটা আচৰিত অভিজ্ঞতা হ'ল। মই ভাবিলোঁ যে কদাকাৰৰূপে দেখা দিয়া প্ৰতিটো মানুহৰো স্বভাৱজাত সদগুণ আৰু আন মানবীয় গুণ আছে।

এই চাৰিটা মানুহ কিন্তু পেছাদাৰ হত্যাকাৰী। ইহঁতৰ কোনোবা এটোয়ে বুঢ়ীদিহিঙৰ দলঙৰপৰা পেলাই দি এদিন মোৰ কয়লা ডিপোৰ মেনেজাৰটোক হত্যা কৰিছিল।

মই ইহঁতক মোৰ তলত সংস্থান দিয়াৰ কথা এতিয়াহে ভালকৈ ভাবি চালোঁ। সিহঁতৰ কাম ওলাল। ধৰ্ম গগৈ আৰু গণেশ পাচোৱান মোৰ খোৱাঙৰ মদৰ মহলত থাকিব। তাত গ্ৰাহকে প্ৰায়ে গণ্ডগোল কৰে। ব্লেকাৰকলৈ চিনেমা হলত প্ৰচুৰ গণ্ডগোল হয়। সেইবাবে কালীন্দ্ৰ 'যশোৱা'ত থাকিব। মনচুৰ আৰু বীৰেন হাজৰিকা মোৰ ঘৰত থাকিব আৰু এদিনৰ অন্তৰে অন্তৰে তিনিচুকীয়াত

মোৰ কয়লা ডিপোটো আৰু কাঠকলটো চাবলৈ যাব। মাজে মাজে সিহঁতে মোৰ ড্ৰাইভাৰ আৰু দেহৰক্ষীৰ কাম কৰিব।

এই কথা সিহঁতক জনাই দিলোঁ। সিহঁত মোৰ লগত কাম কৰিবলৈ ৰাজি হ'ল। সিহঁত খুব খুচী।

মই কান্ধুলিজনলৈ আহিছোঁ। সুন্দৰ ঠাই। মোৰ প্ৰাণ জুৰাই গৈছে। ককাই কেঁচুৱামুখত বৌটিক এটা ভেটি দিছিল। তাতে দুচলীয়া ঘৰ এটা সাজিলোঁ। খোটাৰি মাত্ৰ চাৰিটা। পুৰণি ধৰণৰ ঘৰ। ফৌকাম আছে, ৰুৱা আছে, কেচি-বাতাম নাই। চ'ৰাঘৰ আছে, ড্ৰয়িং ৰুম নাই। মই পুখুৰীৰ পানী পগাই খাওঁ। বন কৰি দিয়া ল'ৰা-ছোৱালী এহাল আছে। সিহঁতে মোৰ সকলো যা-জোগাৰ কৰি দিয়ে। মই লেমৰ পোহৰত পঢ়ো। মোৰ ঘৰলৈ কান্ধুলিজনৰ হৰেক প্ৰকাৰৰ মানুহ আহি থাকে। সিহঁতক দিহা-ভৰসা দিওঁ। মোৰ বৰ ভাল লাগে। মাজে মাজে মোৰ ল'ৰা দুটা, দেউতা আৰু বচ্চিৰ আহি থাকে।

ইয়াত ফিয়েট এম্বাচেডৰ অচল। মোৰ লগত জীপ এখনহে আছে। মোৰ কাৰবাৰৰ মানুহবোৰ আহে। মই হিচাপ-পত্ৰ চাওঁ। মই নথকাকৈয়ে মোৰ বৈধ কাৰবাৰবোৰ চলি থাকে। মোৰ চহৰত খোচনাম আছে। মই এটা কপট। ৰেণুৱে ঠিকেই কৈছিল। অবৈধ উপায়েৰে বৈধ কাৰবাৰলৈ আহি মই দুমুখীয়া সাপ হৈ এতিয়া মানুহৰপৰা বাঃ বাঃ লৈছোঁ। ভোগে আমুৱালে বাবে মই গাঁৱত এনেদৰে বানপন্থী হৈছোঁ? এৰা, মই নিজক নিজেই বুজি পোৱা নাই। কিন্তু এইটো ঠিক যে মই নিজক উন্নত কৰিবৰ বাবে অহৰহ চেষ্টা কৰি আছোঁ। মোক কপট বোলা টান। পৰক উপকাৰ কৰা দুৰ্বাৰ আকাঙ্ক্ষা এটা মোৰ আছে। মই কপট হোৱাহেঁতেন বাপখন দস্তৰ দৰে এই মানুহবোৰক আঁতুৱা ভুৰাই বেচ মুনামা আদায় কৰিব পৰাৰ অভিপ্ৰায় এটা মোৰ হ'লহেঁতেন। কিন্তু এনে ইচ্ছাৰে মই কান্ধুলিজনত থকা নাই। কান্ধুলিজনে মোৰ আত্মাক আকৰ্ষণ কৰিছে।

ইয়াৰ গো-বাটবোৰেদি খোজ কাটি যাবলৈ বৰ ভাল লাগে। এটা চিনাকি চিনাকি গোক্ৰ পাওঁ।

দীঘলআটীৰ মানুহে মাঘৰ শেহত হাল বোৱা আৰম্ভ হোৱাৰ আগতে এখন সভা পাতিছে। এইখন সভা হ'ব ৰাজহুৱা পাট-নাদটোৰ ওচৰৰ বাকৰিখনত। ৰাতিলৈ আকৌ বৰ সবাহ। মই এডি কাপোৰ আৰু মাঘৰ মিঠা ৰ'দ গাত লৈ খালি ভৰিৰে দীঘল আটীলৈ আহি আছোঁ। তালৈকে প্রতিটো ঋতুতে মোৰ চেনেহী যশোবাক লগ পাবলৈ আহিছিলোঁ। সেইবোৰ স্মৃতিয়ে এতিয়া প্ৰাণ পাই উঠিছে।

এইখন হাবি। পৰশু হাবি বোলে। পৰশু নামেৰে কেওঁ-কিছু নোহোৱা সকলোৰে পেহা এটা এই হাবিৰ এচুকত বহু বছৰ আছিল। সেইবাবে পৰশু হাবি, যাৰ মাজত এতিয়াও পৃথিবীৰ আদিম কালৰ অন্ধকাৰ ধূপ খাই আছে। এদিন নহয়, দুদিন নহয়, পুৰা তিনি দিন কোনো এটা বছৰৰ এটা উন্মাদ বৰ্ষাঋতুত মই আৰু যুৱতী যশোৱাই হাবিৰ এই আদিম কালৰ অন্ধকাৰত যৌৱনৰ নিচাত উত্তেজিত হৈ অজটিল আদিম যুগলৈ ঘূৰি গৈছিলোঁ। হাবিখন প্ৰবল বতাহত কঁপিছিল। বাঁহে বাঁহে ঠেকা খাই কঁট-কঁট-কঁট-কঁট শব্দ হৈছিল। পথাৰৰপৰা ন-কৈ তিতা মাটিৰ ফুফুৰীয়া গোক্ৰটো ভাঁহি আহিছিল।

এতিয়া ইমানবোৰ বছৰ পাৰ হোৱাৰ পিছতো এনেবোৰ হাবিৰপৰা উৰি যোৱা বিবিধ পখীৰ আৰৱত পুৱা মই কঁহুৱামুখত সাৰ পাওঁ।

সভাখন অনুপহঁতে পাতিছিল। তাত ৰাইজৰ দুখ-দুৰ্গতিৰেই এটা আভাস পোৱা গ'লঃ (১) মথাউৰিকেইটা আকৌ দুৰ্বল হৈছে। আকৌ বানপানী আহিলে ৰক্ষা পোৱা টান হ'ব। মানুহ চহৰলৈ গৈছে। কিন্তু নলা আৰু মথাউৰিৰ বিভাগৰ গা লৰা নাই। (২) হালৰ সময় হ'ল। ধাৰৰ বাবে বছৰতৰ ওচৰত হাত পাতিও ৰাইজ হতাশ হ'ল। খেতিৰ সা-সঁজুলি দিবলৈ কৃষি বিভাগৰ আৰু ধাৰ দিবলৈ ৰাষ্ট্ৰীয়কৃত বেংকবোৰ আগবাঢ়ি নাছিল। (৩) পথাৰত সাৰ পানী যোগান ধৰা মানুহৰ ওচৰলৈ গ'লে সিহঁতে ভেকাহি মাৰিহে উঠে। (৪) ইমান ডাঙৰ অঞ্চলটোত মাত্ৰ এখনহে হাস্পতাল আছে। তাত ডাক্তৰ আছে, দৰব নাই। (৫) আছ ধান পোকে খাওঁতে কোনো এটা কৃষিবিষয়া কান্ধুলিজানলৈ নাছিল। (৬) বিলকেইখন ডাক হোৱাৰ ফলত মাছবোৰ চিধাচিধি চহৰলৈ যায়, কান্ধুলিজানৰ মানুহে খাবলৈ নেপায়।

মই সকলো শুনি ক'লৌ, “অফিচাৰবোৰে সৰু সৰু মানুহক কুৰ্তা বুলি ভাবে। অফিচাৰে ইমান স্কমতা পোৱা ভাল নহয়। যদি আপোনালোকে ডি চিক ঘেৰাও কৰে তেতিয়াও কামত নাহে। তেওঁ শৃঙ্খলা নষ্ট কৰিছে বুলি লাঠিহে চলাব। কিন্তু কাক কেনেকৈ কাম কৰাব লাগে মই জানো। মুঠৰ ওপৰত মাৰ্চৰ ভিতৰত আপোনালোকৰ মথাউৰিৰ মেৰামত হ'ব, ছিগা আলিকেইটাও মেৰামত হ'ব, ধাৰো পাব। এতিয়া মাথোন খেতি-খোলাৰ কথা ভাবক।”

এই অফিচাৰবোৰৰ বাবেও এম এল এ-মন্ত্ৰীৰ কেতিয়াবা এনেয়ে বদনাম হয়। অফিচাৰৰ একো নহয়, মৰে ভোট বিচৰাবোৰে। অবশ্যো বাপখন দস্ত বেছি অপদাৰ্থ। সি ডুফিচাৰ এটাক টানকৈ কথা ক'ব নোৱাৰে। সি আজিকালি ৰাইজৰ ভয়তে কাঙ্কুলিজনলৈ নাহে। বেছ পইচা কৰিলে। সি পুনৰ ভোট নিবিচাৰে।

হঠাৎ সকলো কাম হৈ যাব বুলি কৈ মই পিছতহে উপায় চিন্তিলোঁ। মই জানো যে চৰকাৰী চাকৰিয়ালক অনুনয় বিনয় কৰাৰ লাভ নাই। বেছি ভাগৰে পইচাৰ মুখ নেদেখিলে কামলৈ উৎসাহ নহয়। সেইবাবেই মই এটা নতুন উপায় বিচাৰি পালোঁ।

কাঙ্কুলিজনৰ প্ৰতিনিধি হৈ মই চহৰত গৈ নলা আৰু মথাউৰি বিভাগৰ ইঞ্জিনীয়াৰ প্ৰবোধ চাংকাকতীক কওঁতে তেওঁ মোক গুৰুত্বই দিব খোজা নাছিল। নথি-পত্ৰ চাই চাইহে মোৰ লগত কথা পাতিছিল। তেওঁ মথাউৰি মেৰামতৰ বাবে টকা নাই বুলি কৈ মোৰ অনুৰোধটো অভদ্ৰভাৱে প্ৰত্যাখ্যান কৰিছিল। মই কৈছিলোঁ, “চৰকাৰখন আপোনাৰ বুলি নেডাবিবচোন। পিছে এটা কথা। মোৰ আন এটা পৰিচয়ো আছে। আপুনি কাঙ্কুলিজনৰ সকলো কাম শীঘ্ৰে কৰিবলৈ বাধ্য হ'ব। মই আপোনাক ইচ্ছা কৰিলে ইয়াৰপৰা চোচোৰাই লৈ যাব পাৰোঁ।”

চাংকাকতীয়ে কি কয় তালৈ কাণ নিদি মই শুচি আহিলোঁ। মই কালীন্দ্র আৰু বীৰেন হাজৰিকাক সবিস্তাৰে কথাখিনি নকৈ মাথোন এটা ইঙ্গিতহে দিলো। মই ক'লো, “তাক কাম কৰিবলৈ বাধ্য কৰিব লাগে।”

ইয়াৰ ফল হাতে হাতে মিলিল। পুৱা সাৰ পাই চাংকাকতীয়ে এটা দৃশ্য দেখি ভয়ত চকুহাল মুদি দিলে। তেওঁ দেখিলে যে দিনে ডেৰ কিলোমৈ মাংস হজম কৰা তেওঁৰ এলচেচিয়ানটোৰ মূৰটো বীভৎসভাৱে ড্ৰয়িং ৰুমত সজাই থোৱা আছে।

সেইদিনাই কাঙ্কুলিজনৰ মথাউৰিৰ বাবে টকা মঞ্জুৰ হ'ল। কাঙ্কুলিজনলৈ মথাউৰি সজা ঠিকাদাৰ গ'ল।

মই শুনিছোঁ বোলে পি ডব্লিউ-ডিৰ ইঞ্জিনিয়াৰ কল্প কুমাৰ বৰাৰ বেছি ভাগ সময় পাৰ হ'ব ঠিকাদাৰৰ লগত আৰু ৰাতি জুৱাৰীৰ লগত। ৰাইজৰ বাটপথ ভাল কৰাৰ চৰ্তত ব্যক্তিগত লাভৰ আশা থাকিলেহে কাম হাতত লয়। জলসিঞ্চন বিভাগৰ আহমদ হোছেইনৰ দৰেই কল্প কুমাৰ বৰাৰ দুৰ্ণাম যথেষ্ট। কিন্তু মন্ত্ৰীজন তেওঁৰ প্ৰতি সন্তুষ্ট।

মই কল্প কুমাৰ বৰাৰ আগত হাজিৰ হৈ ক'লো, “এখন ঠাইত দুমাইল ৰাস্তা যাওঁতে যদি তিনিটা 'চাৰ ৰে' পাওঁ তেনেকুৱা ৰাস্তাতহে কাম হ'ব লাগে। তাকে জনাবলৈ আহিলোঁ।”

“ক'ত?”

“কাঙ্কুলিজনত।”

“তাতকৈ উন্নত জেগাতে কাম হোৱা নাই। আপুনি আকৌ আওহতীয়া ঠাইৰ কথাহে কৈছে।”

“আওহতীয়া ঠাইতহে কামৰ বেছি দৰ্কাৰ। তাতো মানুহ থাকে।”

“আপুনি সোঁৱৰাই দিবলৈ কোন?”

“তাৰে মানুহ।”

“যাওক। কাম নোহোৱা বুলি বাতৰি কাকতলৈ চিঠি লিখকগৈ।”

“শুনক। চিঠি নোলেখাকৈ তাত কাম কৰিবলৈ আপুনি বাধ্য হ'ব। আপুনি ৰাইজৰ গোলাম বুলি পাহৰি গৈছে কিয়?”

মই কল্প কুমাৰ বৰাৰ কোঠাৰপৰা দপ্‌দপাই ওলাই আহিলোঁ। এইবাৰ মদৰ মহলত থকা ধৰ্ম গগৈ আৰু গণেশ পাচোৱানক ক'থাটো ক'লো। পিছদিনাই ইয়াৰ প্ৰতিফল পোৱা গ'ল। ৰাতি জুৱা খেল শেষ কৰি এম্বাচেদৰ গাডীখন চলাবলৈ বহি কল্প বৰা ঘামি জামি গ'ল। কোনোপধ্যে ইঞ্জিন ষ্টাৰ্ট নহয়। দুটা মানুহে তাক মুখত সোপা দি ধৰি লৈ গল আৰু বিজুলী বাতিৰ খুটা এটাত তাক বান্ধি থলে। ফলত কল্প কুমাৰৰ মতি-গতি সলনি হ'ল। কাঞ্চুলিজনত ৰাস্তাৰ মেৰামতি হ'বলৈ ধৰিলে।

তাত কৃষকেও ধাৰ পালে। মাৰ্চৰ ভিতৰতে এনেদৰে মই দিয়া কামখিনি শেষ হ'ল। ৰাইজে আচৰিত মানিলে উপায় মাথোন এটাঃ ভীতি প্ৰদৰ্শন।

মই ভাবিলোঁ— বেয়া উপায়েৰেও ভাল কাম কৰিব পাৰি। কিন্তু এনেকৈ স্থায়ী কাম কৰিব পৰা নেযায়। সত চেপ্টা লাগিবই। এইটো অবশ্যে বিতৰ্কৰ বিষয়। স্বামী ধীৰেন ৰংপিয়ে ভীতি-প্ৰদৰ্শন সমৰ্থন নকৰিব।

* * * *

শ্ৰদ্ধেয় স্বামীজী,

পোনতে মোৰ ভক্তি-পূৰ্ণ প্ৰগতি গ্ৰহণ কৰিব। আপুনি পুনৰ কাৰ্বি আংলং পালেগৈ বাবে চিঠিৰেই কথাকেইটা জনালোঁ। এই সময়ত আপুনি আমাৰ এইফালে অহাহেঁতেন মোৰ বৰ কামত আহিলহেঁতেন।

মোৰ বয়স এতিয়া পঞ্চাছৰ ওপৰ। সেইবাবে আগৰ গতিত কাম কৰিবলৈ এৰিছোঁ। পৃথিৱীখন অলপ বেছিদিন চাই যাবৰ ইচ্ছা। এতিয়া ভাবি পাইছোঁ যে শৰীৰৰ কাম কৰাৰ ক্ষমতাৰ তুলনাত আমাৰ আশা-আকাঙ্ক্ষাবোৰ খুব বেছি। আয়ুস অনুসৰি মানুহে কামকাজৰ আঁচনি লোৱাহেঁতেন পৃথিৱীত ইমান অহংকাৰ, আক্ৰোশ, অন্যায়ে, অবিচাৰ, লোভ, লালসা আদি নেথাকিলহেঁতেন।

মই নিজে নিজৰ লগত সন্ধি কৰি শান্তি পাবলৈ বিচাৰিছোঁ। কাঞ্চুলিজনৰ মানুহখিনিয়েই মোৰ শান্তিৰ হেতু হৈ পৰিছে। মানুহবোৰ দুখীয়া হ'ব পাৰে, কিন্তু সিহঁতৰ অন্তৰবোৰ ডাঙৰ। মই সপ্তাহৰ পাঁচদিন কাঞ্চুলিজনত থাকোঁ। সোমবাৰে আৰু মঙ্গলবাৰে চহৰৰ কাৰবাৰকেইটাৰ তদাৰক কৰোঁ। মোৰ উপাৰ্জনৰ প্ৰতি নিৰ্বিকাৰ ভাব এটা হৈছে। এই বয়সত সেয়ে হোৱা ভাল।

মই ৰাইজক কৈছোঁ — ইয়াত গাঁৱে গাঁৱে হাস্পাতাল হ'ব, স্কুল হ'ব, বানপানীয়ে মানুহক জীয়াতু ভোগাব নোৱাৰিব। মই জীয়াই থকা দিনকেইটাত এইখিনি কাম যাতে হয় তাৰে চেষ্টা কৰি থাকিম। মই যে জীয়াই আছিলোঁ তাৰ অলপ চিন থাকিব লাগিব। পৰৰ কাৰণে নভবা জীৱনৰ কোনো অৰ্থ নাই।

কান্ধুলিজনৰ জেলুকনি বন্ধ যোৱা জীৱনলৈ পুনৰায় প্ৰাণশক্তি ঘূৰি আহিছে। কান্ধুলিজানে গতি পাইছে। মই মোৰ কামত সন্তুষ্ট। ইয়াকে আপুনি জব চেটিচ্‌ফেক্‌চন বুলি কৈছিল। মই এনে ভাল লগা কামৰ যোগেদি আত্মাৰ পৰম ধন পোবাত আপুনি সহায় কৰিব বুলি আশা কৰিলোঁ।

পিছে মই নিজৰ দোষৰ কথাও ক'ব খুজিছোঁ। মাজতে মই বেয়া কাম এটা কৰিলোঁ। বিষয়বোৰৰ গাঁৱৰ প্ৰতি অৱহেলা দেখি মোৰ ধৈৰ্য্য হেৰাই গ'ল। চৰকাৰক আমি যিমনেই গালি পাৰোঁ লাগে, চৰকাৰৰ কিছুমান আঁচনি খুব ভাল। বেছি ভাগ আঁচনিযেই গাঁৱৰ বাবে। কিন্তু অফিচাৰবোৰ আৰু দুৰ্নীতিত লিপ্ত এম এল এ বোৰৰ কাৰণেই গাওঁবোৰত একো হোৱা নাই। শুৰিতে আঁচনিৰ পইচাৰ ভাগ-বটোবা হৈ যায়।

কৃষি আৰু পশুপালনৰ শিতানত ভালেমান টকা আছে। কিন্তু এইবোৰত হৰলুকি মায়া খটুৱা হয়। সেইবাবে মই মানুহ লগাই অফিচাৰ কেইটামানক ভয় খুৱালোঁ। জলসিঞ্চন, কৃষি আৰু সমবায়ত কাম কৰা মানুহকেইটাৰ গাফিলতিৰ কথা শুনি শুনি মোৰ কাণ যোগোলা হ'ল। মানুহকেইটা ক'ত থাকে জানি ল'লোঁ। আমাৰ অঞ্চলৰ দায়িত্বত থকা মানুহকেইটাৰ নাম কেৱল গ্ৰাম সেৱকটোৱেহে জানে। সিহঁত কান্ধুলিজানত নেথাকি চহৰত থাকে। সিহঁতক মোৰ মানুহ লগাই ধৰাই আনিলোঁ। কামত গাফিলতি কৰিলে সিহঁতক গুলী কৰি ব্ৰহ্মপুত্ৰত পেলাই দিয়া হ'ব বুলি জনাই এৰি দিলোঁ। তেতিয়াৰপৰা সিহঁতে কামত লাগিছে, সিহঁতে কান্ধুলিজনৰ উপকাৰ কৰিছে। এনে বুদ্ধিৰেই দুটা ডাঙৰ ইঞ্জিনীয়াৰক ঠাণ্ডা কৰিলোঁ। সিহঁত এতিয়া মোৰ আজ্ঞাবহ। এই মানুহবোৰে জানে যে মোৰ পূৰ্বৰ ৰেকৰ্ড ভাল নহয় আৰু মই ইশ্বাদ খাঁৰ সোঁহাতস্বৰূপ আছিলোঁ। চহৰৰ বহুতেই জানে যে মোৰ লগত যি পাঁচটা মানুহ আছে সিহঁতে নিৰাপত্তাৰ মাজত থকা ভি আই পিকো গুলী কৰি মাৰিব পাৰে।

কিন্তু প্ৰথম অৱস্থাত এনে কৰি এতিয়া মই অনুতাপ কৰিছোঁ। আকোঁ মই বেলেগ ধৰণে আগৰ মুকুন্দ হৈ পৰিলোঁ নেকি? কৰ্মত সন্তোষ লাভ কৰি শান্তি

পাবলৈ আৰু জীৱনৰ লগত এটা বৃজ। পৰালৈ আহিবলৈকে মই কাঙ্ক্ষলিজানলৈ আহিছোঁ। কি কৰ্ম আৰু কি অকৰ্ম মই জানো। কিন্তু মই এই আৰুৰিক কাম কৰি সুফল আদায় কৰাটো কেনে কথা হ'ল? তাকে নকৰি হৃদয়ৰ পৰিবৰ্তন ঘটাই বিষয়াসকলক কাম কৰিবলৈ অনুৰোধ কৰা হৈঁ তেন সিহঁতে জাপ মাৰি মোৰ কান্ধৰ ওপৰত উঠি নাচিলে হৈঁ তেন। সেয়া বিনোৱাৰ কামহে। আশাকৰোঁ আপুনি মোৰ এই কুৰ্ম বা অকৰ্মৰ বিষয়ে এটা মতামত দিব। মোৰ নিজকে দোষী দোষী লাগিছে। সিফালে ইয়াকে ঘনুক-ঘানাককৈ শুনি এম এল এ বাপখন দস্তই কৈ ফুৰিছে যে কাঙ্ক্ষলিজান 'স্মাশ্বাৰ'ৰ হাতলৈ গ'ল বাবে বসাতলে যাবলৈ বেছি দিন নাই। সি হেনো পুলিচ চাহাবক এনেকৈ কৈছে — “তাৰ মানুহবোৰ চব জালজুৱাচোৰ হৈ পৰিছে। তাত আন মানুহ সোমোৱাই টান হৈ পৰিছে।” কিন্তু চোৰাংচোৱাবোৰে পুলিচ চাহাবক হযতো আচল খবৰেই দি আছে।

আপোনালোকৰ মিচনে ডেকা-গাভৰুক ৰোজকাৰ কৰি খাব পৰা বিধৰ ট্ৰেইনিং দিয়ে বুলি গম পাইছোঁ। মই আমাৰ অঞ্চলৰ পৰা দুটামান ডেকা ল'ৰা তালৈ পঠিয়াম।

মই কাম কৰিছোঁ যদিও উভয় সংকটত পৰিছোঁ। যেতিয়া মই নিজৰ ইচ্ছাৰ বিৰুদ্ধে কাম কৰি প্ৰচুৰ ধন-সম্পত্তি গোটাইছিলোঁ, তেতিয়া মোৰ বদনামো নাছিল, সদনামো নাছিল। কিন্তু এতিয়া এক শ্ৰেণী মানুহৰ মোক লৈ ডাঙৰ দুৰ্ভাৱনা হৈছে। কাঙ্ক্ষলিজানত মোৰ এৰি অহা জীৱনৰ কথা কৈ ফুৰিছে — দুটা ধুবন্ধৰে। ঘিণাই পাচনি আৰু ভেবুৰাম নেওগে। সিহঁত মাছৰ মহলদাৰ। সিহঁতে কাঙ্ক্ষলিজানত বানপানী সোমোৱাত ৰং পাইছিল। কাৰণ বানপানীয়ে সিহঁতৰ বিল দুখনলৈ মাছ আনিছিল। সিহঁত পাটি কৰা মানুহ। পাটিয়েই সিহঁতৰ মূলধন। সিহঁতে আনক ভাল কাম কৰিবলৈ নিদিয়ে আৰু নিজেও নকৰে। আচল সমাজখনলৈ আহি মই ইয়াকে বুজিলোঁ।

আমাৰ অঞ্চললৈ কেতিয়া আহে জনাব। পুনৰ শ্ৰদ্ধাৰে।

ইতি —

আপোনাৰ

শ্ৰীমুকুন্দ খাণ্ড

কঁহুৰামুখ, কাঙ্ক্ষলিজান

বাইছ

১৯৭৮ চনৰ জানুৱাৰী। অসম তল-ওপৰ। অসমত বিধান সভাৰ বাবে নিৰ্বাচন হ'ব। দুই ম'হৰ যুঁজ হ'ব। কংগ্ৰেছ আৰু জনতা দলৰ। কেন্দ্ৰত জনতাৰ শাসন। গতিকে অসমত কংগ্ৰেছে নিজৰ কলঙ্ক লুকুৱাই নিজক বচোৱাৰ ভূমিকাহে ল'ব লাগিব, জনতাইহে ৰাজপাট খাব।

কিন্তু বেপাৰ-বাণিজ্যৰ মহলৰ চিন্তা সুকীয়া। তেওঁলোকে আহতা সিংহিনী ইন্দিৰা গান্ধীৰ দৰে ভাবে যে বাৰেমিহলি জনতা দলৰ অনভিজ্ঞ কাজিয়াখোৰ মানুহসোপাই বেছি দিন দেশ চলাব নোৱাৰে। এতিয়া জয়প্ৰকাশৰ ভয়তহে তেওঁলোক তাপ খাই আছে। মোৰাৰজী দেশাই আৰু চৰণ সিঙে সামান্য মতবিৰোধ লৈয়ে ফেপেৰি পাতি আছে। তেওঁলোকে জয়প্ৰকাশৰ কথাও মনা নাই। কোনদিনা দুই বুঢ়াৰ ৰণ হয় ঠিক নাই। সেইবাবেই মৃত্যুমুখী জয়প্ৰকাশৰ মনত চৰম বিষাদ।

ইফালে অন্ধত চেমা ৰেডিড আৰু কৰ্ণাটকত দেৱৰাজ বাৰ্চৰ কংগ্ৰেছ শাসন ইমান সুদৃঢ় যে এই দুখন ৰাজ্যৰ সুদৃঢ় প্ৰাচীৰ ভেদি জনতা দল সোমাব পৰা নাই।

অসমত পাৰিষদবৰ্গৰে সৈতে শৰৎ সিংহই ৰাইজক শাসন কৰি আছে। শৰৎ সিংহৰ অধীনস্থ কংগ্ৰেছ শক্তিশালী বুলিয়েই এচাম ব্যৱসায়ীয়ে ভাবে। কাৰণ কেন্দ্ৰত জনতাৰ শাসন চলা সঙ্ঘেও মন্ত্ৰী বা নিগমৰ অধ্যক্ষ হ'বলৈ নোপোৱা কোনো বিধায়কেই চোং সলোৱা নাই।

ব্যৱসায়ী মহলে অৱশ্যে দুই পক্ষকে ধনেৰে সহায় কৰে। তেওঁলোকৰ উদ্দেশ্য সুশাসনৰ বাবে প্ৰতিনিধি নিৰ্বাচন কৰাটো নহয়, ক্ষমতাৰ বাঘজৰী টনা মানুহবোৰক হাতত ৰখাহে।

কোন দলৰপৰা কোনে প্ৰতিদ্বন্দিতা কৰিব ইয়াকে লৈ পয়মাল। নিজ নিজ দলৰ মাজত খোৱা-কামোৰা লাগিল।

কান্ধুলিজানে প্ৰতি বাৰতে একোজনকৈ বিধায়ক সৃষ্টি কৰি আহিছে। এৰাৰ শৰৎ ভূঞাক এম এল এ কৰিলে। তাৰ পিছৰ বাৰ তেওঁ এম পি হল। এতিয়া তেওঁ মুত্ৰাশয়ৰ ৰোগত ভুগি আছে। তেওঁ সকলো আশা ত্যাগ কৰিছে। কান্ধুলিজানৰ শেহতীয়া এম এল এ বাপধন দত্ত পইচা কামোৱাত ইমান ব্যস্ত হৈ পৰিল যে বানপানীৰ দুৰ্যোগৰ সময়ত ৰাইজক সহায় কৰক চাৰি চৰকাৰৰ ঘৰত মাত এষাৰো নেমাতিলে। তথাপি তেওঁ আশা এৰা নাই। তেওঁ ভাৰি আছে

যে কাঙ্ক্ষলিজানৰ সৰল মানুহখিনিৰে নিৰ্বাচনৰ আগতে অলপ সহায় আৰু মিঠা মাত পালেই সকলো পাহৰি যাব। কিন্তু এতিয়া বাপধন দস্তক দলে 'টিকেট' নিদিয়াটো প্ৰায় খাটাং। তেওঁৰ নিমখৰ নাটনিৰ সময়ত বৰ বদনাম হ'ল আৰু যোগান মন্ত্ৰীৰো কোপদৃষ্টিত পৰিল। যোগান মন্ত্ৰীজন বেছ প্ৰভাৱশালী। গতিকে শৰৎ সিংহই কৰ্তৃত্ব চলোৱা কংগ্ৰেছত বাপধনৰ ৰাজনৈতিক ভৱিষ্যত নাই। সেইবাবে তেওঁ জনতা দললৈ আহিবলৈ বেঙা মেলিছিল। কিন্তু গোলাপ বৰবৰাই তেওঁক গ্ৰহণ নকৰিলে।

ভোট-পৰ্বৰ পটভূমিত দলবোৰে কাঙ্ক্ষলিজানৰ ভোটৰ মতি-গতি বুজিবলৈ চেষ্টা কৰিলে। এটা নিশ্চিত খবৰ পাই দলসমূহৰ গুৰিখালসকল সচকিত হৈ পৰিল। খবৰটো হ'ল — কাঙ্ক্ষলিজান নামৰ বৃহৎ অনুমত এলেকাটো মুকুন্দ নামৰ ঐশ্বৰ্য্যশালী ক'লা বেপাৰী মানুহ এটাৰ নিৰ্দেশত চলে। সিহঁতেই কাঙ্ক্ষলিজানৰ নতুন সূৰ্য্য। সি ৰাজনীতি কৰা মানুহবোৰক সমুলি দেখিব নোৱাৰে, সিহঁতক সি তল খাপৰ দালাল বুলিহে ভাবে।

দুয়োটা প্ৰধান দলৰ লোক মুকুন্দৰ কাষ চাপিল। মুকুন্দই এম এল এ উঠাৰ অনুৰোধ প্ৰত্যাখ্যান কৰি সৰ্বিনয়ে যিটো কথা জনালে তাৰ সাৰ-মৰ্ম এনেকুৱাঃ দেশৰ উন্নতি হৈছেনে নাই মই ক'ব নোৱাৰোঁ। হোৱাৰ হৈছে, নোহোৱাৰোৰ দিনে দিনে হীন হৈ গৈছে। আমাৰ মানুহখিনিৰ বাৱন্ন চনৰপৰা ভোট দি আহি একো লাভ নহ'ল। হিতে বিপৰীত হ'ল। কাঙ্ক্ষলিজানত খাবলৈ নোপোৱা আৰু আধা পেটে থকা মানুহ বাটিল। সিফালে দালালৰ সংখ্যাও বাটিল। ভেবুৰামৰ দৰে মানুহবোৰে পৰৰ ছাল টানি খাবলৈ ধৰিলে। এয়ে স্বৰাজৰ পিছৰ কাঙ্ক্ষলিজান। গতিকে ভোট বিচৰা দেশসেৱকসকলে কাঙ্ক্ষলিজানৰ দৰে অসংখ্য গাঁৱৰ অৱস্থা দেখি লাজ পোৱা উচিত। কাঙ্ক্ষলিজানৰ ৰাইজৰ নিৰ্বাচনলৈ আস্থা নাই। মই ইমানকে বুজিছোঁ। মই অসমত এটা নতুন কাম কৰিম বুলি ভাবিছোঁ। মই এনেভাৱে মানুহৰ মগজত কথাটো সুমুৱাই দিম যে সকলোৱে ভোট বৰ্জন কৰিব। এনে এটা মানুহক এম এল এ হবলৈ কোৱাৰ অৰ্থ নাই। কোনে এম এল এ হবলৈ বিচাৰে বিচাৰক, লাগে নিজৰ এটা ভোট লৈয়ে তেওঁ এম এল এ হওঁক।

কিন্তু একে অঞ্চলতে কাম কৰা অনুপ কলিতা আৰু তাৰ লগৰ ডেকাদলটোৰ চিন্তাধাৰা সুকীয়া। সিহঁতৰ মতে ৰাইজৰ মনোমত, নিস্বার্থ আৰু কাঙ্ক্ষলিজানক ভালপোৱা মানুহ এজন এম এল এ হলে কাঙ্ক্ষলিজানৰ উন্নতি

খৰতকীয়া হ'ব। অনুপহঁতে ইয়াকে মুকুন্দক ক'লে। মুকুন্দই তাৰ নিজস্ব যুক্তিৰে সিহঁতৰ যুক্তি খণ্ডন কৰিলে। সি শেষত ক'লে, “এম-এল-এ বোলা বস্তুটোক বা গৱৰ্ণমেন্টক ভাৰসা কৰা ভুল। তাকে কৰিলে আমি লেঙুৰিয়াই লেঙুৰিয়াই হে আগ বাঢ়িব লাগিব। আচল কথা হ'ল— আমি নিজক সজাগ কৰা আৰু পৰলৈ ভাৰসা নকৰি কাম কৰা। মই জানো, পাঞ্জাবীবোৰ আৰু গুজৰাটীবোৰে এম এল এ মন্ত্ৰীক ভাৰসা কৰি নচলে। মই কৈছোঁ নহয় কাঙ্কুলিজনৰ প্ৰত্যেকখন গাঁৱতে স্কুল হ'ব, হাস্পতাল হ'ব, সাৰ আৰু কীটনাশক দৰব বেচা দোকান হ'ব। আৰু কিবাকিবি হ'ব। মই সপোন দেখা নাই। ৰাইজৰ শক্তিত মোৰ বিশ্বাস আছে।”

অনুপহঁত হতাশ হয়। কিন্তু সিহঁতৰ মগজত আৰু এটা বুদ্ধি খেলায়।

মনোনয়ন পত্ৰ দাখিল কৰা শেষ তাৰিখটো উকলিবলৈ আৰু চাৰি দিন বাকী। যথেষ্ট সময় আছে। অনুপহঁতে ভাবে। অৱশ্যে দুই-একে মনোনয়ন-পত্ৰ দাখিল কৰিলেই। বাপধন দত্ত নিৰ্দলীয় হিচাবে থিয় হ'ল। ভেবুৰাম নেওগে শাসকদলৰ ‘টিকেট’ পালে। গোলাপ বৰবৰাৰ পাৰ্টিয়ে মুকুন্দৰ ইচ্ছাক সন্মান জনাই কোনো প্ৰাৰ্থী থিয় নকৰালে।

ইফালে মুকুন্দ খাওন্দ অনুপ কলিতাৰ সংগঠন ক্ষমতা আৰু ৰাইজৰ ক্ষমতা দেখি আচৰিত হ'ল। সি দুপৰীয়া চহৰলৈ ওলোৱাৰ আগতে ঘৰৰ ভিতৰৰপৰাই দেখিলে যে তাৰ কঁহুৱামুখৰ ঘৰটোৰ আগত অসংখ্য ৰাইজ। ৰাইজৰ মাজৰ উচ্চাসে কোলাহলৰো ৰূপ লৈছে। মানুহবোৰলৈ চাই মুকুন্দ অভিভূত হ'ল। কোচত কেচুবা লৈ বোৱাৰী আহিছে। লাখুটি লৈ বুঢ়া-বুঢ়ী আহিছে। বহুত মানুহ। অনেক হেজাৰ। বহুত মানুহ গোট খালেই জনতা। এক প্ৰচণ্ড জনতা। তাকো তাৰ ঘৰৰ আগত। মানুহ মানেই দেৱতা। প্ৰত্যেক মানুহৰ আত্মাত ঈশ্বৰ আছে।

ফটাচিটা, উৰলি যোৱা, বৰমোহাই ধৰা কাপোৰ পিন্ধা মানুহ। অৰ্দ্ধনগ্ন কঙ্গালসদৃশ মানুহ। শুকান মুখৰ নিজীৱ মানুহ। যোবা একত্ৰিছ বছৰৰ ভিতৰত একো নোপোৱা মানুহ।

হাজাৰ হাজাৰ দৰিদ্ৰ নাৰায়ণ। তাকে দেখি মুকুন্দৰ বুকু কঁপি গ'ল। সি ওলাই আহিল।

তাক দেখি ঘৰৰ আগৰ বাকৰি কেইখন ভৰ্তি হৈ থকা মানুহখিনি নিস্তৰ্দ্ধ হ'ল। লগৰীয়াকেইটাৰ লগত অনুপ। বহিৰ, দেউতা, কেৰামত আৰু ৰেণু বেগমো আহিছে। সিহঁতৰ ওচৰতে ৰঞ্জু আৰু চানুৰক দেখি মুকুন্দ আচৰিত হ'ল। এৰা,

মুকুন্দই পাহৰি গৈছিল যে বছিৰৰপৰা চানুৰলৈকে সকলোৱেই কাঙ্কুলিজনীয়া। ইহঁতৰ প্ৰত্যেকেই কাঙ্কুলিজনক ভাল পায়।

মুকুন্দৰ গালেদি দুধাৰি চকুলো বাগৰিল। সি সাউত কৰে চকুলো দুধাৰি মচি ৰাইজৰ ফালে চাই ৰ'ল। ৰাইজৰ মাজৰপৰা বহু কণ্ঠৰ ধ্বনি শুনা গ'ল — আমাক কিবা এটা কওক, আমাক কথা দিব লাগে, আমাক নেৰিব

প্ৰকৃততে ইমানবোৰ মানুহ কি উদ্দেশ্য লৈ তাৰ ওচৰলৈ আহিছে এই বিষয়ে মুকুন্দৰ ধাৰণা অস্পষ্ট। সেয়েহে ৰাইজক সম্বোধি সি বক্তৃতা দিয়াৰ দৰে কৈ গ'লঃ মই আগতেই কেহোঁ, মোৰ সেৱাৰ থলী ৰাইজ, কাঙ্কুলিজনৰ প্ৰত্যেকখন গাঁৱত স্কুল আৰু হাস্পাতাল হ'ব, ৰাস্তা-পদূলি ভাল হ'ব, ইয়াৰ পথাৰত লখিমীয়ে দৌ খাবহি, গাঁৱে গাঁৱে সাৰ, কীৰ্ত্তনশক দৰব আৰু কঠীয়া বেচা দোকান হ'ব, এদিন ট্ৰেক্টৰ চলিব

কিন্তু ইমান চিঞৰি কোৱা সম্বন্ধেও মানুহবোৰে হাই-উৰুমিহে লগালে। মুকুন্দই ইয়াৰ কাৰণ কি বুজিব নোৱাৰি অলপ পৰ তভক মাৰি ৰ'ল। ৰাইজৰ মাজত পুনৰ নিস্তৰ্দ্ধতা বিৰাজ কৰিলে। অনুপহঁত মুকুন্দৰ ওচৰলৈ আহিল। মুকুন্দই সুধিলে, “মানুহখিনি কিয় আহিছে? তোমালোকনো আহিছা কিয়?” অনুপে একো ক'বলৈ নৌ পাওঁতেই ৰেণু বেগমে মাত লগালে, “আপুনি ইমানখিনি মানুহক হতাশ কৰিবনে?”

ৰেণু বেগমৰ এই প্ৰশ্নটোৰপৰাই মুকুন্দই সকলো বুজি পালে। দেউতাই ক'লে, “কথা দে আকৌ। মানুহখিনি যাওকগৈ। বহুত দুৰৈৰপৰা আহিছে।”

মুকুন্দই অনুপৰ পালে চাই ক'লে, “তেনেহলে তোমাৰ অনুৰোধ আৰু মোৰ অনিচ্ছাই শেষত এই ৰূপ ল'লে?”

অনুপে ক'লে, “সেয়া পিছ কথা। মুঠতে ৰাইজে আপোনাক এম এল এ হিচাপেও বিচাৰিছে।”

“সময় আছে?”

“আৰু তিনি দিন আছে।”

“কিন্তু এটা কথা। স্বামী ধীৰেন ৰংগিক মই সুধিব লাগিব। তেখেত ডিফুৰপৰা আহি আজি লাহোৰাল বাগিছা পোৱাৰ কথা। মই কাইলৈ ক'ম। তেওঁ অনুমতি দিলে মই ইয়ালৈ আহোঁতেই নমিনেচন ফাইল কৰি থৈ আহিম। আচল কথা কি জানা, অনুপ? এম-এল-এ হ'বলৈ মোৰ ভয় লাগিছে। জানোচা লংকালৈ গৈ ৰাৱণ হওঁ। মই কোনো মতলব লৈ ইয়াত কাম কৰিবলৈ অহা নাছিলোঁ।”

ৰঞ্জুৰে বাপেকৰ চকুলৈ চাই খিতাতে চকু নমাই আনিলে। বাপেকৰ চকুত এক অভিনৱ জ্যোতি দেখা পালে।

অনুপে পুনৰ ক'লে, “জয়প্ৰকাশে কৈছিল, যেতিয়া চৌদিশে আন্ধাৰ আৰু হতাশা দেখি, তেতিয়া তেখেতে গাঁৱৰ কৃষকৰ ওচৰলৈ যায় আৰু লগে লগে তেখেতৰ হতাশা আঁতৰে। আপুনি এতিয়া ইমান ৰাইজ দেখিও সিদ্ধান্ত এটা লবলৈ বল পোৱা নাইনে?”

খুব কঠিন প্ৰশ্ন। তাকে এৰাই যাবৰ বাবে মুকুন্দই ক'লে, “কাম কৰি যাবৰ বাবে শক্তি পাইছোঁ। অভিপ্ৰায় নথকা কাম। এম এল এ হোৱাৰ সিদ্ধান্তটো বেলেগ।”

“কাইলৈ খাটাতকৈ ক'ব, আপোনালোক যাওকগৈ” বুলি অনুপে ৰাইজক চিঞৰি চিঞৰি ক'লে। ৰাইজে অধোমুখে স্বস্থানলৈ উভতিলে।

মুকুন্দ খাওন্দে লাহোৱালত স্বামী ধীৰেন ৰংপিক লগ পালেগৈ। লগত ৰঞ্জু, চানুৰ আৰু দেউতাও আছিল। অলপ পিছত অনুপ আৰু ৰেণু বেগমো ওলালগৈ। মুকুন্দৰ মুখে সকলো শুনি স্বামীজীয়ে সকলোলৈ চাই ক'লে, “খাওন্দ ডাঙৰীয়া, অনাসক্ত হৈ কাম কৰিব লাগে বুলি শাস্ত্ৰই কৈছে। সেই বুলি কামত আঁচনি আৰু কৌশল থাকিব নেলাগে বুলি কোনো শাস্ত্ৰই কোৱা নাই। আপুনি যদি সঁচাকৈয়ে ৰাইজক ভাল পায়, তেনেহলে লক্ষ্যলৈ গৈ আপুনি ৰাৱণ হ'ব নোৱাৰে। জনক ৰজাৰ কথা ভাবক। আপুনি বেয়া হ'ব খুজিলে এতিয়া থকা ধন-সম্পত্তিখিনিৰেই ৰাৱণ হ'ব পাৰে। দশানন যাদবৰ দৰে। গতিকে এতিয়া আপোনাৰ কৌশল হোৱা উচিত বিধান সভাৰ প্ৰাৰ্থী হোৱাহে। ভোট-ৰুজনে কাম নিদিব। আমাৰ সংবিধান এনেকুৱা যে পৰিয়ালবৰ্গৰ ভোট পায়ো— অবশ্য আন কোনেও ভোট দিবলৈ নাহিলে— এটা মানুহ এম-এল-হ'ব পাৰে। ইমানখিনি ভোটেই পাব লাগিব বুলি কথা এটা নাই। গতিকে নিজৰ আৰু পৰিয়ালৰ মানুহৰ ভোটেৰে নাইবা ডাকত পঠিওৱা ভোটেৰে কোনোবা অপদাৰ্থ মানুহক এম-এল-এ হোৱাৰ সুবিধা দিয়াতকৈ আপুনি নিজে প্ৰাৰ্থী হওক। ৰাইজে ঠিক বিবেচনাই কৰিছে। ”

মুকুন্দ স্বামীজীৰ কথাত পতিয়ন গ'ল। সি ভোট-যুদ্ধত অবতীৰ্ণ হ'ল।

‘ৰজা’ ভঙা-পতা কৰিব পৰা মদৰ মহলদাৰ আৰু শিল্পপতি দশানন যাদব ডাঙৰ সমস্যাতে পৰিছে। কেন্দ্ৰত জনতা চৰকাৰ হোৱাৰ পিছত শৰৎ সিংহৰ

চৰকাৰ কৰ্ণাটকৰ দেৱৰাজ আৰু আৰু অন্ধৰ চেম্বা ৰেডিঙৰ চৰকাৰৰ দৰে শক্তিশালী হৈ থকা নাই বুলি তাৰ ধাৰণা। মানুহটোৱে ৰাজনীতি কৰা মানুহ চামৰ মতি-গতি ভালকৈ বুজে। সি জানে যে শৰৎ সিংহৰ অনুগামীসকলৰ বহুতেই নিৰাপত্তাহীনতাত ভুগিছে।

সি ভাবিলে, মই দুই পক্ষৰ লগত তাল মিলাই চলাই ভাল হ'ব। সি জনতা দলৰ শীৰ্ষস্থানীয় নেতা এজনৰ ওচৰ চাপিল। তেওঁ আকৌ জয়প্ৰকাশৰ নতুন দলটোক লৈ অত্যাধিক উৎসাহী। তেওঁ দশানন যাদবৰ উৎসাহত চোঁচা পানী ঢালিলে। তেওঁ ক'লে, “মহলদাৰ-চহলদাৰক আশ্ৰয় দিবৰ বাবে জয়প্ৰকাশ নাৰায়ণে ভাল মানুহখিনিক গোট খুৱাই লৈছে বুলি মই নেভাবোঁ। ভাৰতৰ ৰাজনীতিৰ এই নতুন ধাৰামতে আমাক কেবল দুখীয়া ৰাইজৰহে সহায় লাগে।”

দশানন যাদব ক্ষুব্ধ হ'ল। তাৰ এটা প্ৰতিশোধৰ ভাব হ'ল। সি আক্ৰোশ ওঁঠ কামুৰিলে আৰু ক'লে, “নতুন পাৰ্টি হ'লে কি হ'ব? মানুহ একেখিনিযেই।

কান্ধলিজান সমষ্টিৰ প্ৰাৰ্থী ভেবুৰাম নেওগকে ধৰি উজনি অসমৰ সোতৰজন প্ৰাৰ্থীক দশানন মহাজনে ধনেজনে সহায় কৰাৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দিলে। তাৰ ভিতৰত চাৰিজন প্ৰাৰ্থী নিৰ্দলীয়।

দশাননৰ কেইজনমান উপদেষ্টা আছে। কোনোবা উকীল, কোনোবা প্ৰাক্তন মন্ত্ৰী, কোনোবা পঢ়া-শুনা কৰা বিশ্ববিদ্যালয়, নামৰ অভয়াৰণ্যত থকা তাত্ত্বিক বিপ্লৱী। তেওঁলোকৰ লগত আলোচনা কৰি এই সিদ্ধান্তলৈ আহে যে মানুহে ৰাজনৈতিক দলবোৰৰ আস্থা হেৰুৱাইছে বাবে এইটো নিৰ্বাচনত নিৰ্দলীয় প্ৰাৰ্থীয়ে তালে কেইখনমান আসন দখল কৰিব। যেহেতু বহু ক্ষেত্ৰত ৰাজনীতি স্কাউণ্ডেলৰ সৰ্বশেষ আশ্ৰয়, সেয়েহে কিছুমান নিৰ্দলীয় বিধায়কে কক্ষপথ সলনি কৰি বেছ সুবিধা আদায় কৰিব।

পিছে কান্ধলিজানত বাপধন দত্ত আচল নিৰ্দলীয় প্ৰাৰ্থী নহয়। ভেবুৰাম নেওগক সহায় কৰিবলৈ মনস্থ কৰাৰ পিছত দশানন যাদবেহে তাক পোন্ধৰ হেজাৰ টকা দি ক'লে, “তিনিকোণীয়া কণ্টেণ্ট হ'বৰ বাবেই তোমাক লাগে। ভোট ভাঙিব লাগিব। মনত ৰাখিবা, জলমৈ আৰু দলৈচুবাৰ এটাও ভোট যাতে মুকুন্দই নেপায়।”

বাপধনে টকা কেইহেজাৰহে মাফত পালে। সি জামে যে ৰেণু বেগম আৰু কেৰামত থকাৰ বাবেই দলৈচুবাৰ সকলো ভোট মুকুন্দই পাব। জলমৈলৈ

সি যাবই নোৱাৰে। মথাউৰি কাটি পানী সোমাবলৈ সুবিধা কৰি দিয়া বুলি ওলোৱা বাতৰি মতে বহুতে তাক আৰু ঘিণাই পাচনিক দোষ দিছিল।

আনহাতেদি দশাননে মুকুন্দৰ ওচৰলৈকো দূত পঠালে। মুকুন্দই ক'লে, “মোৰ ধ্ৰুৱ বিশ্বাস, একো নকৰাকৈয়ে মই জিকিম। তেখেতে মিছাতে কষ্ট কৰিব নেলাগে। তথাপি এই সময়ত মোৰ হৈ ভবাৰ বাবে তেখেতক ধন্যবাদ।”

দূতজন আছিল দশাননৰ ‘ৰিটেইনাৰ’ উকীল টংকেশ্বৰ গোহাঁই। মুকুন্দৰ কথা-বতৰাবোৰ পুৰা ‘পলিটিচিয়ান’ৰ দৰে হৈ পৰিছে। তেওঁ ভাবিলে।

অসমত নিৰ্বাচনৰ বতাহ পুৰাদমে বলিল। ঠায়ে ঠায়ে ৰাষ্ট্ৰীয় পৰ্য্যায়ৰ নেতা আহি নিজ নিজ দলৰ ভবিষ্যত আঁচনিৰ কথা ক'লে। কংগ্ৰেছী নেতাই ক'লে, “ৰাইজ, জোৰা-টা পলি ডি ৰখা দলৰ কাজিয়াখোৰ মানুহখিনিক ভোট দিয়া মানে দেশলৈ অস্থিৰতা আৰু বিশৃঙ্খলতাক মাতি অনা।” জনতা দলৰ নেতাই ক'লে, ৰাইজ, মুকলি বতাহত যদি উশাহ ল'ব খুজিছে, তেন্তে আমাক ভোট দিয়ক। স্বেচ্ছাচাৰিতাক যদি মাতি আনিব খুজিছে আৰু পুলিচ-চি আৰ পিৰ ৰাজত্বত থাকিব খুজিছে, তেনেহলে আমাক ভোট নিদিব। ”

কাম্বুলিজনতো নিৰ্বাচনৰ বতাহ বলিল। ভেবুৰামৰ ভালেমান জীপে কাম্বুলিজনৰ আলিকাষৰীয়া সেউজীয়া গছ-গছনিত ধূলিৰ ডাঠ চামনি পেলালে। মাইক যোগে কৰা অনুৰোধবোৰ যথেষ্ট বিৰক্তিকৰ হৈ পৰিল। স্কুল আৰু নামঘৰৰ বেৰত ভেবুৰাম নেওগৰ পোষ্টাৰবোৰ জিলিকিবলৈ ধৰিলে।

কিন্তু এইবোৰ কামে কাম্বুলিজনীয়া ৰাইজক ইহ্বালেহে। ভেবুৰামে গাঁৱে গাঁৱে দুটা-এটা পইচা দিলে। সিহঁতক তাৰ হৈ খাটিবলৈ কোৱা হ'ল। পিছে সি গোটেই অঞ্চলটোত এনেকুবা মানুহ পাঁচটাহে পালে। কাবৈমাৰীৰ নাম কটা চিপাহী আৰু তামোল চোৰ হাচমৎ, দলৈচুবাৰ কানু মণ্ডল, জামুগুৰিৰ পইচা-খোৱা প্ৰধান শিক্ষক (মাইনৰ স্কুলৰ) বানেশ্বৰ, বহুকাটাত থকা কাম্বুলিজনৰ মৌজাদাৰ হৰেশ্বৰ আৰু দীঘলআটীৰ গেলামালৰ দোকানী দ্ৰোণকান্ত কলিতা।

কিন্তু সিহঁতে পইচা লৈ ঘৰতহে বহি থাকিবলগীয়া হ'ল। কানু মণ্ডল আৰু বানেশ্বৰ মাষ্টৰৰ পিঠিত কেইকোবমান পৰিলো। হাচমতক কাবৈমাৰীৰ ৰাইজে কাণত ধৰাই উঠা-বহা কৰিলে।

মুকুন্দই কিন্তু পোষ্টাৰ এখনো ছপাবলগীয়া নহ'ল। তাৰ নামত গোহাৰি এখনো নোলাল। ৰাইজে গাঁৱে গাঁৱে নিজেই সভা পাতিলে। তাত মুকুন্দই কোনো

প্ৰতিশ্ৰুতি দিবলগীয়া নহ'ল। মাত্ৰ অনুপ, বছিৰ, ৰেণু বেগম আদিয়ে আখৰ চিনি নোপোৱা মানুহক জনাই দিবলগীয়া হ'ল যে মুকুন্দৰ য'ত নাম থাকিব তাত চাইকেলৰ ছবিটোও থাকিব, গতিকে চাইকেলৰ ছবিৰ পোনে পোনে দুডাল আঁচৰ মাজত ছাবটো মাৰিলেই হ'ল।

ভেবুৰামৰ মানুহে মাইকত গান বজাই খালি ট্ৰাকত নাচনী নচুৱাই আৰু বাকৰিত খুটা পুতি ৰংবিৰঙৰ ছবি ওলোমায়ো এখনো সভা পাতিব নোবাৰিলে। অথচ মানুহবোৰে (সকলো আন ঠাইৰ মানুহ) এনে এটা ভাব দেখুৱালে যেন ভেবুৰাম নেওগৰ তুলনাত মুকুন্দ একোবেই নহয়।

মুকুন্দক কিছুমান ডেকাই ক'লেহি যে ভেবুৰামৰ মানুহক, আনকি ভেবুৰামকো সিহঁতে গাঁও সোমাবলৈ নিদিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিব পাৰে। সিহঁতে তাৰে অনুমতি বিচাৰি আহিছে। মুকুন্দই ক'লে, “সিহঁত বলিয়া কুকুৰৰ নিচিনা ঘূৰি ফুৰক। আমাৰ একো হানি নহয়। অথচ আমি বাধা দিলে সেয়ে আকৌ পিছত নিৰ্বাচনী গোচৰ হ'ব।”

দশানন যাদবে এই সকলোবোৰ খবৰ পালে। সি সন্তুষ্ট হৈ পৰিল। সি দিনে তিনি চাৰিখনকৈ দৈনিক বাতৰি কাকত পঢ়ি নিজে অসমৰ নিৰ্বাচনৰ বিশ্লেষণ কৰিবলৈ ধৰিলে। নিজেও কেবাটাও সমষ্টিত ঘূৰিলে। নিৰ্বাচনৰ দিনটোলৈ আৰু ছদিন আছে যদিও সি হতাশ হ'ল। তাৰ আবেগ বৰ্জিত বিশ্লেষণে ইয়াকে দেখুৱালে যে যি জনতাৰ টোৱে সংসদৰ নিৰ্বাচনত কংগ্ৰেছক ধৰাশায়ী কৰিছিল সেই টো অসমত সিমান প্ৰবল নহয় যদিও 'নিগেটিভ' ভোটে শাসক দলক বেয়াকৈ নেহেৰুৱালেও নেহেৰুৱাকৈ নেথাকিব।

ইয়াৰ বিষময় পৰিণামৰ কথা দশাননে চিন্তা কৰিবলৈ ধৰিলে। জনতাই নিৰঙ্কুশ সংখ্যাগৰিষ্ঠতা লাভ কৰিব নোৱাৰিলে কম আসন লাভ কৰা দলবোৰ জনতাৰহে লগ লাগিব। প্ৰথমতে নিৰ্দলীয় এম এল এ কেইটাই জনতাৰ লগ লাগি বিপক্ষৰ দলপতিক শ'লঠেকত পেলাব। ওপৰৰ অনুশাসনৰ প্ৰয়োজন নোহোৱা নিৰ্দলীয় এম এল এ কেইজনেই অসমৰ ৰাজনীতিত বিশিষ্ট ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিব পাৰে। এইটো দশাননৰ কাৰণে বৰ বিপদৰ কথা হ'ব। কাৰণ এই নিৰ্দলীয় এম এল এ কেইজনৰ মাজত যিটো মানুহ থাকিব সি কেতিয়াও দশাননৰ দৰে মানুহৰ লগত আপোচ-মীমাংসালৈ নাহে। সি জিকি জনতাকে সমৰ্থন কৰিব। কাৰণ জনতাই তাৰ বিপক্ষে মানুহ উঠোৱা নাই।

দশাননে কাকো ভয় নকৰে। ৰাজনৈতিক দলকো। শক্তিশালী মন্ত্ৰীকো। কিন্তু সি ভয় কৰে সততাক আৰু আদৰ্শক, চিন্তাৰ নতুন টোকা। এসময়ৰ ইশ্বাদৰ সঙ্গী, কুট কৌশলত পাৰদৰ্শী, ঘৃণাৰে চোৰাং কাৰবাৰত লগা আৰু এতিয়া অনৈতিক বুলি এই কাৰবাৰ বাদ দি আদৰ্শৰে সন্তুষ্ট হৈ থাকিব খোজা মুকুন্দ খাওন্দৰ চেহেৰাটোৱে তাৰ চকুৰ আগত এটা অপৰাজেয় দৈত্য হিচাপে থিয় দিছেহি। এই দৈত্যটোৰপৰা আৰু এটা ডাঙৰ বিপদ হ'ব এয়ে যে সি দশাননৰ স্বৰসায়ৰ সকলো ভিতৰুৱা কথা জানে বাবে সি দশাননৰ 'ৰাজ্যখন'ৰ পতন ঘটাবলৈ নাইবা এই ৰাজ্যখনক আনৰ হাতত শোধাই দিবলৈ যৎপৰোনাস্তি চেষ্টা চলাব। কুটনীতিত পাৰ্গত মুকুন্দই নিশ্চয় জানে যে দশানন প্ৰতাপী হৈ থাকিলে সিহঁতৰ দৰে প্ৰকৃততে ৰাইজৰ উপকাৰ কৰিব খোজা মানুহবোৰ ৰাজনৈতিকভাৱে বাচি থাকিব নোৱাৰে।

দশানন যাদবৰ এতিয়া মাথোন এটাই চিন্তাঃ মুকুন্দৰ পতন ঘটাব লাগিব। একেখন হাবিত -- লক্ষীমপুৰ জিলাত—দুটা বাঘ থাকিব নোৱাৰে।

তাৰ ৰেণু বেগমলৈ খং উঠিল। তাই বুজি পোবা নাই যে মুকুন্দই ক্ষমতা পালে সি ইশ্বাদে গটি তোলা ৰাজ্যখন ভাঙি ছিঙি পেলাব। সি ৰেণুক লগ ধৰিলেহি। তাই ক'লে, “ময়ো মুকুন্দৰ দৰে মুক্ত হোৱাৰ ইচ্ছা। মই এটা উদ্দেশ্য বিচাৰি পাইছোঁ। মই মুকুন্দৰ দলত। মোক দোধোৰ মোধোৰত নেপেলাব।”

দশাননৰ আগতকৈ বেছি খং উঠিল। সি ক'লে, “এই আকৌ আদৰ্শৰ লেকচাৰ মাৰিবলৈ আহিছে। জীয়াই থকাৰ উদ্দেশ্যৰ কথা কৈছে। অ', বুজিছোঁ। বেষাৰ দেহৰ জোৰ কমিছে।”

ইয়াকে শুনি ৰেণুৱে ফণা মেলা সাপিনীৰ মূৰ্তি ধৰিলে। তাই কঁকালত হাত দুখন ৭থ দশাননৰ ফালে এখেপা থুই পেলাই ক'লে, “চালা চুৱা খোৱা হাৰামজাদা। ওলাই যা এতিয়াই।” তাই অলপ পৰ তভক মাৰি ৰ'ল। কাৰণ ঠাণ্ডা মগজৰ খচ্চৰটোৱে তাইৰ ফালে চাই মিচিকিয়াবলৈ ধৰিলে। তাই অতীষ্ঠ হৈ চিঞৰিলে, “বৈষ্ণৱ সিং। অই বৈষ্ণৱ সিং।। বেগেতে আহ। এই লেতেৰা বুঢ়াটোক ডিঙিত ধৰি বাজ কৰি দে।”

দশানন ওলাই যোৱাৰ পিছত ৰেণুৱে দুই হাতৰ তলুৱাৰে মুখখন ঢাকি পাৰেমানে উচুপিলে।

দশাননে চূড়ান্ত সিদ্ধান্ত লৈ পেলালে। সি কোনোপধ্যে মুকুন্দক জিকিবলৈ দিব নোৱাৰে। মুকুন্দ মৰিব লাগিব।

সি ৰাতি শুব নোৱাৰিলে। স্কোভ আৰু অপমানত দক্ষ হৈ দশানন যাদবে অকলে এখন ভয়ানক আঁচনি প্ৰস্তুত কৰিলেঃ ন,' মুকুন্দ কেমনট বি কিন্ড। সি ভোট বিচাৰি ফুৰা নাই। লগশীয়া কেইটামানক লৈ মাছ পোহা পুখুৰীৰ বাবে আৰু দুখন হাইস্কুল পাতিবৰ বাবে সুবিধাজনক ঠাই বিচাৰি সি ঘূৰি ফুৰিছে। তাক মৰা টান কিস্তি বাপখন দত্তক মাৰি পেলালেও নিৰ্বাচন বন্ধ হ'ব। তেতিয়া মুকুন্দ ছমাহৰ বাবে হলেও এম এল এ হ'ব নোৱাৰিব। ন,'ন,'ন,' বেচেৰা বাপখন বাচি থাওক। তাক হত্যা কৰিলে মুকুন্দক স্থায়ী অপকাৰ কৰিব পৰা নেযাব। এই হত্যাৰ কাৰণ দৰ্শোৱা টান হ'ব। তেনেহলে, মোৰেই মানুহ ভেবুৰাম নেওগ বলি হওক। তাৰ দোষ হ'ল সি মুকুন্দক হৰুৱাব নোৱাৰিব। মোৰ বাবে তাৰ প্ৰয়োজন শেষ হৈ গৈছে। মুকুন্দক তেতিয়া সাঙুৰিব পৰা যাব। ইয়েচ, ইয়েচ, ভেবুৰাম মাষ্ট্ৰ নট লিভ ।

এই ভয়ানক সিদ্ধান্তলৈ অহাৰ পিছত দশাননে ঘড়ীটোলৈ চালে। ৰাতি পুৱালৈ আৰু প্ৰায় এঘণ্টা বাকী। সি টেবুল লাইটটো জ্বলাই দুই পেগ ছইস্কি একেলগে ঢালি ল'লে আৰু পানী নিমিহলোৱাকৈ দুটোকতে শেষ কৰি পেলালে। সি শুবলৈ চেষ্টা কৰিলে।

বৰ জটিল আঁচনিঃ ৰাতি দহটামান বজাত দুখনমান জীপ কান্ধুলিজনত থাকিব। এখন জীপত ভেবুৰাম নেওগ থাকিব। দুয়োখন জীপতে কাম্বল আৰু মদ থাকিব। এই কথা কান্ধুলিজনৰ ডেকাহঁতে গম পাব লাগিব। হতাহতি হ'ব। তেতিয়াই সেই কোনেও কল্পনা কৰিব নোৱাৰা ঘটনাটো ঘটিব লাগিব।

খবৰ পোবা সন্দেহেও কান্ধুলিজনীয়াই জীপ দুখন আশুচি নধৰিলে। সেই বাবে হত্যাকাৰী বিবুদ্ধিত নপৰিল। তাৰ বিকল্প ব্যৱস্থাও দিয়া আছে। ভেবুৰাম নেওগ যোৱা জীপখন বাঁহনি এডৰাৰ ওচৰত ৰৈ গ'ল। ড্ৰাইভাৰে জীপখন বেয়া হৈছে বুলি ক'লে। সকলোৱে নামি জীপখন ঠেলিবলৈ ধৰিলে। এনেতে বাঁহনিৰপৰা অহা দুটা গুলীয়ে ভেবুৰামক শেষ কৰি দিলে। ওচৰত থকা ডেকা দুটাকো গুলীয়ে চেলেকিলে। দুয়োখন জীপত থকা প্ৰায় আঠটা মানুহে এনেকৈ চিঞৰিবলৈ লাগিল যে আন মানুহে নিশ্চয় দুটা দলৰ মাজত তুমুল যুঁজ হৈছে বুলিহে ভাবি ল'লে।

এখন জীপ তীব্ৰ বেগে চহৰলৈ উভতিল। তাত দুয়োখন জীপৰ বস্ত্ৰবোৰ আছিল। পুৱাই কান্ধুলিজনত পুলিচ সোমাল। অলপ পিছতে দুখন ট্ৰাকত ভেবুৰাম নেওগৰ সমৰ্থকবোৰ আহি তাৰ শটো ঘেৰি ধৰিলেহি। শটোক ট্ৰাকত সজাই-পৰাই শ্বহীদৰ দৰে কিছুপৰ দুখনমান গাঁৱত ঘূৰোৱাও হ'ল।

চহৰত ভেবুৰাম নেওগৰ শটো লৈ শোভাযাত্ৰা হওঁতে চহৰবাসীয়ে শুনিবলৈ পালে যে হত্যাৰ সংক্ৰান্তত মুকুন্দ খাওন্দক গ্ৰেপ্তাৰ কৰা হৈছে আৰু সি চহৰৰ হাজোতত। পুলিচে হেনো তাৰ ঘৰৰ চৌহদত দুইনলীয়া বন্দুক এটা পুতি থোৱা অৱস্থাত পালে।

পুৱাৰ আঞ্চলিক বাতৰিৰ যোগেদি আকাশবাণীয়ে জনালে, “প্ৰাৰ্থীৰ ৰহস্যজনক হত্যাৰ পিছত তেওঁৰে প্ৰতিদ্বন্দী মুকুন্দ খাওন্দক আটক বন্দী হিচাপে ৰখা হৈছে। এই হত্যাকাণ্ডৰ বাবে আৰু লগতে ভোট দিয়াৰ সুযোগ হেৰুওৱাৰ বাবেও কাঙ্ক্ষলিজানৰ ৰাইজে অসন্তুষ্টি প্ৰকাশ কৰিছে। উল্লেখযোগ্য যে ”

চহৰত ভীষণ চাঞ্চল্য। বিখ্যাত উকীল পূৰ্ণকান্ত দুৱৰাই ক’লে, “ইন্ফাইটিং বুলি মোৰ ঘোৰ সন্দেহ। জৰুৰ জিকিব বুলি জনা মানুহটোৱে কিয় বাক প্ৰতিদ্বন্দিক মাৰিব? কেচটো মই ল’ম। পুলিচবোৰো পাগল। এ প্লেনেট কেচ। মটিভেচনটো প্ৰমাণ কৰা টান হ’ব।”

ভেবুৰামৰ হৈ খটা মানুহবোৰে আৰু আনকি বাপখন দস্তযো কৈ ফুৰিবলৈ ধৰিলে যে ক’লা বেপাৰীয়ে অৱস্থা বেয়া দেখিলে গুলী চলাবই। সিহঁতে ভেবুৰামৰ গুণ বখানিবলৈ ধৰিলে আৰু ঘঁৰিয়ালৰ চকুলোও টুকিলে।

অনুপে ৰঞ্জু আৰু চানুৰক লগত লৈ বৃদ্ধ উকীল পূৰ্ণকান্ত দুৱৰাৰ ওচৰ পালোঁগৈ। দুৱৰাই সিহঁতক ক’লে, “জামিনত খালাচ হ’বলৈ নিদিব। মই আদালতত এনে এটা মানুহ খাৰা কৰাম যাৰ নাম শুনি পোনতে তোমালোকে বিশ্বাস কৰিবলৈকে টান পাবা। গোটেই অসমতে ছলস্থূল লাগি যাব। ”

শৰ শোভাযাত্ৰাটো দেখি মটৰ গাড়ীৰে অতিক্ৰম কৰি যোৱা চাহ বাগিছাৰ মেনেজাৰ এজন তেওঁৰ পত্নীক ক’লে, “লুক বেবী, পলিটিক্স আজিকালি মফিয়াৰ হাতলৈ গৈছে।”

কিন্তু কেইঘণ্টামানহে ভেবুৰামৰ হত্যাকাণ্ডৰ বিৰূপ সমালোচনা হ’ল। দিনৰ দুটা বজাৰ পিছত এটা দৃশ্যই চহৰবাসীক চমক লগালে। কাঙ্ক্ষলিজানৰ ফালৰপৰা শোভাযাত্ৰা কৰি প্ৰত্যাহবানৰ ধ্বনি তুলি বহুত মানুহ আহি থাকিবলৈ ধৰিলে। এয়া কাঙ্ক্ষলিজানৰ দৰিদ্ৰ নাৰায়ণ, যাৰ শুকান মুখৰ কোটৰত সোমোৱা চকুত বিদ্ৰোহৰ লেলিহান শিখা। ল’ৰা-ডেকা, জীয়ৰী-বোৱাৰী, বুঢ়া-বুঢ়ী, সকলোৰে চকুত। এই শোভাযাত্ৰাৰ আগত আহিছে ৰেণু বেগম। তাইৰ পিছত কাঙ্ক্ষলিজনীয়া নাৰী সমাজ। তাইৰ এতিয়া বীৰাজনাৰ ৰূপ। পুৰুষৰ লগত দেখা

গৈছে দেউতা, বছিৰ, কেৰামত, ৰঞ্জ, চানুৰ আৰু অনুপৰ লগৰীয়াবোৰ। অনুপ আৰু হামিদে দুৱৰা উকীলৰ পাছ এৰা নাই।

তিনি বজাৰ সময়ত চহৰৰ থানাৰ সমুখত হাজাৰ হাজাৰ মানুহ। জনতাই ধ্বনি তুলি মুকুন্দৰ চৰ্তহান মুক্তি বিচাৰিছে। জনতাই মেদিনী কঁপাইছে। জনতাৰ দীপ্ত ধ্বনিয়ে এখন নিশ্চল আবেগশূন্য আকাশত জুই জ্বলাইছে আৰু কান্ধুলিজনীয়াৰ জনতাৰ অমোঘ শক্তিৰ কথা সোঁৱৰাইছে। এই জনতাই সকলোকে ভৱিষ্যতৰ সুস্থ নবীন সূৰ্য্যৰ ফালে আঙুলি দি দেখুৱাইছে।

পুলিচে ৰঞ্জ আৰু চানুৰক দেউতাকক দেখা কৰিবলৈ দিলে। হাজোতৰ লৌহ দণ্ডৰ ফাঁকেদি হাত ভৰাই দি সিহঁতে দেউতাকৰ ভৰি ছুই সেৱা কৰিলে। সিহঁত তিনিও ভালেমান পৰ মনে মনে থাকিল। সজল চকুৰ ভাষাৰেই সিহঁতৰ বহুত কথা কোৱা হ'ল। বাপেকক এৰিবৰ সময়ত ৰঞ্জৱে ক'লে, “মা জীয়াই থকাহেঁতেন আজি কিমান যে সন্তোষ পালেহেঁতেন।”

ৰেণুৱেও মুকুন্দক দেখা কৰিবৰ বাবে পুলিচৰ অনুমতি পালে। জনতাৰ বিপুল ৰণধ্বনিৰ মাজেৰে তাই মুকুন্দৰ কাষলৈ আহিল। ৰেণুৱে ক'লে, “আচল হত্যাকাৰী কোন ক'ব পাৰে? আপোনাৰ একালৰ দোস্ত দশানন যাদব? মোৰ হ'লে সন্দেহ হয়।”

মুকুন্দই কিস্ত আশ্চৰ্য্য প্ৰকাশ নকৰিলে। সি নিৰন্তৰপাভাৱে ক'লে, “তেনেহলে চ্যতানৰ শক্তি বেছি নেকি?”

ৰেণুৱে হাজোতৰ লৌহদণ্ডৰ মাজেদি সোঁহাতখন আগবঢ়াই দিলে আৰু মুকুন্দৰ হাতখনত খামোচ মাৰি ধৰি ইটো হাতেৰে ধ্বনি তুলি থকা অজস্ৰ জনতাক দেখুৱাই ক'লে, “ইয়াকে দেখিও আপুনি চ্যতানক ৰাইজ হেন দেৱতাতকৈ ডাঙৰ বুলি ভাবে?”

মুকুন্দই ইটো হাতেৰে ৰেণুৰ আনটো হাতত খামুচি ধৰি আপোন আত্মাৰ প্ৰত্যয় বিচাৰিলে। সি বাহিৰৰ কান্ধুলিজনীয়া জনসমুদ্ৰৰ ফালে চাই ক'লে, “মই আজি সুখী। মানুহখিনিয়ে, সোঁৱা অজস্ৰ গণদেৱতাই, মোৰ হীনতা মচি পেলাইছে। মই নিকা হৈছোঁ। মোৰ মনৰ আত্মাৰ দূৰ হৈছে। মই এটা সুন্দৰ স্বপ্ন দেখিছোঁ, ৰেণু।”

মুকুন্দই আবেগ-বিহ্বলভাৱে ৰেণুলৈ চালে। তাই ন-কইনাৰ দৰে সলজ্জিতা হৈ চকুহাল তললৈ নমালে।

তেতিয়া বাহিৰত জনতাৰ মুখৰ ধ্বনি।